

SVERIGES RIKES LAG

2025

TILLÄGG

INNEHÅLLER FÖRFATTNINGAR FR.O.M.
SFS 2024:945 T.O.M. SFS 2024:1373

EU-FÖRDRAGEN

EU:S STADGA

LAG (1994:1500) MED ANLEDNING AV SVERIGES
ANSLUTNING TILL EUROPEISKA UNIONEN

UTGIVET AV

JOHAN MUNCK

TILLÄGG

I detta Tillägg till 2025 års lagbok ingår författningar och författningsändringar inom lagbokens område vilka har utkommit i Svensk författningssamling (SFS) efter lagbokens tryckning, fr.o.m. nr 2024:945 t.o.m. nr 2024:1373. I årets Tillägg inkluderas även EU-fördragen, EU:s stadga, samt lag (1994:1500) med anledning av Sveriges anslutning till Europeiska unionen.

I årets Tillägg används samma teknik vid angivande av författningsändringar som i Tillägget till 2024 års lagbok. Det innebär att paragrafens nya lydelse enligt SFS återges, varvid dock stycken och motsvarande text som inte har ändrats anges endast med de första och sista orden. I punktindelade paragrafer har normalt sådana punkter som inte ändrats borttransumerats. Ändringar i författningar som inte återges utan endast anmärks i lagboken anges inte i Tillägget.

I fråga om författningar med ikraftträdandedatum den 15 januari 2025 eller tidigare anges inte tidpunkten för ikraftträdande i Tillägget.

Lag sid. XXI, LXI

Lagen (1994:1219) om den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna ändr. g. SFS 2024:1077.

Enligt riksdagens beslut föreskrivs att 1 § och bilagan ska ha följande lydelse.

1 § Som lag --- grundläggande friheterna
– med de --- konventionen, och
– med de tillägg som gjorts genom tilläggsprotokollen nr 1, 4, 6, 7, 13 och 16 till konventionen.
Konventionens och --- denna lag.

Denna lag träder i kraft den dag som regeringen bestämmer.

Protokoll nr 16 till konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna

Artikel 1

1. De högsta domstolarna i en hög fördragsslutande part, utsedda i enlighet med artikel 10, får begära att domstolen lämnar rådgivande yttranden om principiella frågor som rör tolkningen eller tillämpningen av de rättigheter och friheter som definieras i konventionen eller dess protokoll.

2. Den begärande domstolen får endast ansöka om ett rådgivande yttrande i samband med ett mål som är anhängigt vid domstolen.

3. Den begärande domstolen ska motivera sin begäran och uppge de relevanta rättsliga och faktiska omständigheterna i det anhängiga målet.

Artikel 2

1. En panel med fem ledamöter av domstolen i stor sammansättning bestämmer om den ska godta en begäran om rådgivande yttrande med beaktande av artikel 1. Panelen ska motivera varje beslut om att inte godta en begäran.

2. Om panelen godtar begäran, ska domstolen i stor sammansättning lämna det rådgivande yttrandet.

3. Panelen och domstolen i stor sammansättning som avses i föregående stycken innefattar automatiskt den domare som valts för den höga fördragsslutande parten till vilken den begärande domstolen hör. Om det inte finns någon sådan domare eller om denne inte kan delta, ska en person utsedd av domstolens ordförande från en lista som på förhand har ingetts av denna part delta i egenskap av domare.

Artikel 3

Europarådets kommissionär för mänskliga rättigheter och den höga fördragsslutande parten till vilken den begärande domstolen hör har rätt att lämna skriftliga yttranden och delta i muntliga förhandlingar. Domstolens ordförande får, för att tillgodose intresset av en god rättskipning, inbjuda varje annan hög fördragsslutande part eller person att också lämna skriftliga yttranden eller delta i muntliga förhandlingar.

Artikel 4

1. Skäl ska anges för rådgivande yttranden.

2. Om det rådgivande yttrandet helt eller delvis inte ger uttryck för ledamöternas enhälliga uppfattning, har varje ledamot rätt att lämna sin särskilda mening.

3. Rådgivande yttranden överlämnas till den begärande domstolen och till den höga fördragsslutande parten till vilken domstolen hör.

4. Rådgivande yttranden ska offentliggöras.

Artikel 5

Rådgivande yttranden är inte bindande.

Artikel 6

Mellan de höga fördragsslutande parterna ska artiklarna 1 till 5 anses som tillägg till konventionen och samtliga bestämmelser i konventionen ska tillämpas i enlighet därmed.

Artikel 7

1. Detta protokoll står öppet för undertecknande av de höga fördragsslutande parterna till konventionen, vilka kan uttrycka sitt samtycke till att vara bundna genom

- a) undertecknande utan förbehåll för ratifikation, godtagande eller godkännande, eller
- b) undertecknande med förbehåll för ratifikation, godtagande eller godkännande följt av ratifikation, godtagande eller godkännande.

2. Ratifikations-, godtagande- eller godkännandeinstrumenten ska deponeras hos Europarådets generalsekreterare.

Artikel 8

1. Detta protokoll träder i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period om tre månader från den dag då tio höga fördragsslutande parter till konventionen har uttryckt sitt samtycke till att vara bundna av protokollet i enlighet med bestämmelserna i artikel 7.

2. I förhållande till varje hög fördragsslutande part som senare uttrycker sitt samtycke till att vara bunden av protokollet träder det i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period av tre månader från den dag då parten uttryckte sitt samtycke till att vara bunden av protokollet i enlighet med bestämmelserna i artikel 7.

Artikel 9

Förbehåll enligt artikel 57 i konventionen får inte göras beträffande bestämmelserna i detta protokoll.

Artikel 10

Varje hög fördragsslutande part till konventionen ska, vid tidpunkten för undertecknandet eller vid deponeringen av sitt ratifikations-, godtagande- eller godkännandeinstrument, tillkännage, genom en förklaring ställd till Europarådets generalsekreterare, vilka domstolar den utser med anledning av artikel 1, första stycket, i detta protokoll. Denna förklaring kan ändras när som helst med samma förfarande.

Artikel 11

Europarådets generalsekreterare ska underrätta Europarådets medlemsstater och de övriga höga fördragsslutande parterna till konventionen om

- a) varje undertecknande,
- b) deponeringen av varje ratifikations-, godtagande- eller godkännandeinstrument,
- c) varje dag för detta protokolls ikraftträdande enligt artikel 8,
- d) varje förklaring avgiven enligt artikel 10, och
- e) varje annan handling, notifikation eller underrättelse som rör detta protokoll.

Till kraftförelse härav har undertecknade, därtill vederbörligen befullmäktigade, undertecknat detta protokoll.

Lag sid. LVII

Här införs: **Lagen (2024:1076) om rådgivande yttrande från den europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna**.

Prop. 2023/24:161, bet. 2024/25:KU2, rskr. 2024/25:24.

Enligt riksdagens beslut föreskrivs följande.

1 § Högsta domstolen, Högsta förvaltningsdomstolen, Arbetsdomstolen, Mark- och miljööverdomstolen och Migrationsöverdomstolen samt Svea hovrätt i hyresmål får i ett pågående mål eller ärende begära att den europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna ska lämna ett rådgivande yttrande om principiella frågor som rör tolkningen eller tillämpningen av den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna med de ändringar och tillägg som framgår av lagen (1994:1219) om den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna.

Denna lag träder i kraft den dag som regeringen bestämmer.

Lag sid. CII, CIV

Lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden ändr. g. SFS 2024:1014.

Enligt riksdagens beslut föreskrivs *dels* att 2 kap. 2–10 §§ och 3 kap. 19–21 och 23–25 §§ ska ha följande lydelse, *dels* att rubriken till 2 kap. ska lyda ”Om ägare av och utgivningsbevis för periodiska skrifter”.

2 kap.

2 § Frågor om utgivningsbevis för periodiska skrifter prövas av Mediemyndigheten. Myndigheten tar också emot anmälningar om utgivare och ställföreträdare för utgivare.

Myndigheten ska föra register över periodiska skrifter. Registret får föras med hjälp av automatiserad behandling. Det får innehålla uppgifter om

- skriftens titel,
- utgivningsort,
- utgivningsplan,
- ägare,
- vem som utsetts till utgivare och, i förekommande fall, ställföreträdareför utgivaren,
- tidpunkt för utfärdande och förnyelse av utgivningsbevis, och
- förfall eller återkallelse av utgivningsbevis.

3 § Om en ansökan om utgivningsbevis för en periodisk skrift eller en anmälan om utgivare eller ställföreträdande utgivare inte uppfyller föreskrivna krav, ska den som har gjort ansökan eller anmälan föreläggas att inom en viss tid avhjälpa bristen. Avhjälps inte bristen, får ansökningen eller anmälan avvisas.

4 § Regeringen får meddela föreskrifter om

- avgifter för ansökningar och anmälningar i ärenden enligt 5 kap. tryckfrihetsförordningen, och
- avgifter för utdrag ur register över periodiska skrifter.

5 § Om utgivningsorten eller utgivningsplanen ändras, ska ägaren genast anmäla detta till Mediemyndigheten.

6 § I god tid innan ett utgivningsbevis för en periodisk skrift upphör enligt 5 kap. 12 § tryckfrihetsförordningen ska Mediemyndigheten dels till den senast kända ägaren av den periodiska skrifen sända en påminnelse om att bevisets giltighet är begränsad till tio år och att beviset upphör om en ansökan om förnyelse av beviset inte har kommit in till myndigheten före tioårsperiodens utgång, dels kungöra påminnelsen elektroniskt.

Av kungörelsen – – – utgivningsbeviset avser.

7 § En ansökan om förnyelse av ett utgivningsbevis för en periodisk skrift enligt 5 kap. 12 § tryckfrihetsförordningen får göras hos Mediemyndigheten tidigast ett år före och senast på dagen för periodens utgång. För en ansökan om förnyelse av ett utgivningsbevis gäller i övrigt samma bestämmelser som för den första ansökan.

8 § Ett beslut enligt 5 kap. 12 § tryckfrihetsförordningen om att ett utgivningsbevis för en periodisk skrift ska anses ha upphört ska dels sändas till den senast kända ägaren av den periodiska skriften, dels kungöras elektroniskt.

Om det – – – kungörs elektroniskt.

9 § Ett beslut om återkallelse av ett utgivningsbevis för en periodisk skrift meddelas av Mediemyndigheten. I ärenden som avses i 5 kap. 13 § första stycket 2–7 tryckfrihetsförordningen ska ägaren och utgivaren om möjligt få tillfälle att yttra sig.

10 § Ett slutligt beslut av Mediemyndigheten i ett ärende om utgivningsbevis för en periodisk skrift får överklagas till allmän förvaltningsdomstol inom två månader från dagen för beslutet.

Prövningstillstånd krävs – – – till kammarrätten.

3 kap.

19 § Utgivningsbevis för databaser enligt 1 kap. 5 § yttrandefrihetsgrundlagen utfärdas av Mediemyndigheten på ansökan av den som bedriver verksamheten.

En ansökan – – – motsvarande uppgift.

Ansökan ska – – – 1 kap. 5 § yttrandefrihetsgrundlagen.

Till en – – – sig uppdraget.

20 § Om en ansökan om utgivningsbevis för en databas inte uppfyller vad som föreskrivs i 19 §, ska sökanden föreläggas att inom viss tid avhjälpa bristen. Gör sökanden inte det, får ansökan avvisas.

21 § I god tid innan ett utgivningsbevis för en databas upphör att gälla enligt 1 kap. 6 § första stycket yttrandefrihetsgrundlagen ska Mediemyndigheten till den som bedriver verksamheten sända en påminnelse om att bevisets giltighetstid är begränsad till tio år och att beviset upphör att gälla, om en ansökan om förnyelse av beviset inte har kommit in till myndigheten före tioårsperiodens utgång.

Beslut om att ett utgivningsbevis för en databas ska anses ha upphört att gälla vid tioårsperiodens utgång meddelas av Mediemyndigheten.

En ansökan om förnyelse av ett utgivningsbevis för en databas enligt 1 kap. 6 § andra stycket yttrandefrihetsgrundlagen får göras hos Mediemyndigheten tidigast ett år före och senast på dagen för tioårsperiodens utgång. För en ansökan om förnyelse gäller i övrigt samma bestämmelser som för den första ansökan. Om en ansökan om förnyelse har gjorts i rätt tid, fortsätter beviset att gälla till dess att beslutet med anledning av ansökan har fått laga kraft.

23 § 1 I 1 kap. 6 § tredje stycket yttrandefrihetsgrundlagen föreskrivs i vilka fall utgivningsbevis för databaser får återkallas. Om ett utgivningsbevis inte borde ha utfärdats på grund av risk för förväxling med namnet på en annan verksamhet, får beviset dock återkallas endast om det inom sex månader sedan beviset utfärdades visas att ansökan borde ha avslagits på grund av denna risk.

Beslut om återkallelse av utgivningsbevis för en databas meddelas av Mediemyndigheten. I ärenden om återkallelse ska den som bedriver verksamheten och utgivaren få tillfälle att yttra sig, om det är möjligt.

24 § Beslut av Mediemyndigheten i ärenden om utgivningsbevis för databaser får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs – – – till kammarrätten.

25 § Den som uppsåtligen eller av oaksamhet lämnar oriktig uppgift i en ansökan om utgivningsbevis för en databas ska dömas till böter eller fängelse i högst ett år. Detsamma gäller den som uppsåtligen eller av oaksamhet bryter mot vad som föreskrivs i 22 § om skyldighet att anmäla ändrade förhållanden.

Justitiekanslern är – – – första stycket.

Lag sid. CIX

F (1977:1025) om avgifter i vissa tryckfrihetsärenden (anm.) upphävd g. SFS 2024:1015.

- Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2025.
- Den upphävda förordningen gäller dock fortfarande för ansökningar som har getts in till Patent- och registreringsverket före ikraftträdandet.

Lag sid. 10

Enl. **Försäkringskassans föreskrifter (2024:952) om ändring av vissa underhållsbidrag år 2025** föreskrivs att det procenttal med vilket bidragsbelopp ska ändras enligt 4 § första stycket första meningen lagen (1966:680) om ändring av vissa underhållsbidrag år 2025 är 2.

Lag sid. 76, 77 f, 80, 113

Föräldrabalken (1949:381) ändr. g. SFS 2024:1174.

Enligt riksdagens beslut föreskrivs

dels att 6 kap. 2 a, 8 och 15 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas sju nya paragrafer, 6 kap. 19 a § och 20 kap. 9–10 c §§, av följande lydelse.

6 kap.

2 a § Barnets bästa --- och umgänge.

Vid bedömningen av vad som är bäst för barnet ska det fästas avseende särskilt vid risken för att barnet eller någon annan i familjen utsätts för våld eller annat övergrepp, eller att barnet olovligen förs bort eller hålls kvar eller annars får illa.

8 § Om ett barn stadigvarande har vårdats och fostrats i ett annat enskilt hem än föräldrahemmet och det är bäst för barnet att det rådande förhållandet får bestå och att vårdnaden flyttas över till den eller dem som har tagit emot barnet eller någon av dem, ska rätten utse denne eller dessa att såsom särskilt förordnade vårdnadshavare utöva vårdnaden om barnet.

Vid bedömningen av om det är bäst för barnet att vårdnaden flyttas över ska rätten särskilt beakta

– barnets och familjehemsföräldrarnas inställning till en vårdnadsöverflyttning,

– barnets relation till familjehemsföräldrarna och deras förmåga att tillgodose barnets behov av en trygg och god uppväxt,

– familjehemsföräldrarnas inställning till och förmåga att tillgodose barnets behov av kontakt med sina föräldrar och andra närstående,

– barnets relation till sina föräldrar, och

– barnets sociala situation i övrigt.

Frågor om vårdnadsöverflyttning prövas på talan av socialnämnden.

15 § Barnet ska ha rätt till umgänge med en förälder som det inte bor tillsammans med, utom när det strider mot barnets bästa. Umgänget kan ske genom att barnet och föräldern träffar varandra eller genom att de har annan kontakt.

Barnets föräldrar --- motsvarande ansvar.

Barnets vårdnadshavare --- möjligt tillgodoses.

Om barnet --- av vårdnadshavaren.

19 a § Om det i ett mål eller ärende om vårdnad, boende eller umgänge är nödvändigt för att bedöma risken för att barnet får illa, ska rätten hämta in ett sakkunnigutlåtande från en legitimerad psykolog.

20 kap.

9 § I ett mål om överflyttning av vårdnaden till en eller två särskilt förordnade vårdnadshavare enligt 6 kap. 7–8 a §§ eller 10 e § eller i ett ärende hos socialnämnden om sådan vårdnadsöverflyttning ska ett offentligt biträde förordnas för barnet, om det inte måste antas att behov av biträde saknas.

I ett mål eller ärende som anges i första stycket ska offentligt biträde förordnas även för barnets vårdnadshavare, om det inte måste antas att behov av biträde saknas.

9 a § I ett ärende hos socialnämnden förordnas offentligt biträde enligt 9 § av den domstol som är behörig att pröva frågan om överflyttning av vårdnaden. Vid domstolens handläggning tillämpas lagen (1996:242) om domstolsärenden.

10 § Den som är offentligt biträde för barnet ska se till att barnets rätt enligt 6 kap. 2 b § första stycket att få information och möjlighet att framföra sina åsikter tillgodoses.

Barnets offentliga biträde får samtala med barnet utan vårdnadshavarens samtycke och utan att vårdnadshavaren är närvarande.

10 a § Till offentligt biträde för barnet får endast den förordnas som på grund av sina kunskaper och erfarenheter och även i övrigt är särskilt lämplig för uppdraget.

10 b § I ett mål om överflyttning av vårdnaden ska den som är offentligt biträde för barnet föreläggas att yttra sig skriftligen och kallas till sammanträde som om denne var biträde åt en part.

10 c § Den som är offentligt biträde för barnet har rätt att ta del av det som har tillförts ärendet eller målet om överflyttning av vårdnaden.

Lag sid. 434

F (2020:274) om ändring i plan- och byggförordningen (2011:338) ändr. g. SFS 2024:1249.

Regeringen föreskriver att 3 kap. 20 c § i stället för lydelsen enligt förordningen (2020:274) ska ha följande lydelse.

3 kap. 20 c § För att uppfylla det krav på laddning av elfordon som anges i 8 kap. 4 § första stycket 11 plan- och bygglagen (2010:900) ska parkeringar med fler än tjugo parkeringsplatser alltid vara utrustade med minst en laddningspunkt för laddning av elfordon, om platserna finns i eller på tomten till en annan byggnad än ett bostadshus och energi används för att påverka inomhusklimatet i byggnaden.

Första stycket gäller inte om byggnaden

1. är avsedd för totalförsvaret eller annars är av betydelse för Sveriges säkerhet, eller

2. ägs och används av en ideell organisation som är ett litet eller medelstort företag i den mening som avses i artikel 2.1 i bilagan till kommissionens rekommendation 2003/361/EG av den 6 maj 2003 om definitionen av mikroföretag samt små och medelstora företag.

Med ideell organisation avses även trossamfund och en registrerad organisatorisk del av ett trossamfund i den mening som avses i lagen (1998:1593) om trossamfund.

Lag sid. 463, 464, 465, 466, 483, 612, 617, 621 f, 622 f, 624 f, 625, 626 f, 629, 630, 633, 634

Miljöbalken (1998:808) ändr. g. SFS 2024:963.

Enligt riksdagens beslut föreskrivs

dels att 6 kap. 20, 26, 32, 35 och 47 §§, 9 kap. 6 a §, 16 kap. 2 a §, 19 kap. 5 §, 21 kap. 1 a §, 22 kap. 1, 1 d, 2, 3, 4, 6, 10, 11, 16, 17, 21 och 25 g §§, 23 kap. 5 §, 24 kap. 11, 12 och 18 §§, 25 kap. 3 och 8 §§ och rubriken närmast före 6 kap. 47 §, ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas åtta nya paragrafer, 19 kap. 5 a §, 22 kap. 1 g, 3 b, 10 a, 11 a, 11 b och 16 a §§ och 24 kap. 14 a §, och närmast före 19 kap. 5 a § en ny rubrik av följande lydelse.

6 kap.

20 § En specifik --- ska prövas

2. för ett --- betydande miljöpåverkan.
En specifik miljöbedömning krävs inte för en sådan prövning som avses i 24 kap. 3, 5, 10, 13, 13 a, 14 eller 14 a §.

26 § Länsstyrelsen ska --- betydande miljöpåverkan.

Beslutet ska --- betydande miljöpåverkan.

1 47 § finns en bestämmelse om att ett förenklat underlag ska tas fram om länsstyrelsen beslutar att en betydande miljöpåverkan inte kan antas.

32 § Länsstyrelsen ska under avgränsningssamrådet, i dialog med den som avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd, verka för att innehållet i miljökonsekvensbeskrivningen får den omfattning och detaljeringsgrad som behövs för tillståndsprövningen.

Länsstyrelsen ska skriftligen redovisa sin bedömning av vad en miljökonsekvensbeskrivning ska innehålla för att kunna ligga till grund för den fortsatta miljöbedömningen. Bedömningen ska lämnas till den som avser att bedriva verksamheten eller vidta åtgärden. Bedömningen är inte bindande.

35 § Miljökonsekvensbeskrivningen --- innehålla

8. en redogörelse för de samråd som har skett, vad som kommit fram isamråden och länsstyrelsens bedömning enligt 32 § andra stycket.

Förenklat underlag när en specifik miljöbedömning inte ska göras

47 § Om länsstyrelsen enligt 26 § beslutar att en betydande miljöpåverkan inte kan antas, ska den som avser att bedriva verksamheten eller vidta åtgärden i ett förenklat underlag lämna de upplysningar som behövs för en bedömning av de väsentliga miljöeffekter som verksamheten eller åtgärden kan förväntas ge. Underlaget ska innehålla den samrådsredogörelse som har tagits fram enligt 25 § 2.

För verksamheter --- 7 kap. 28 b och 29 §§.

9 kap. 6 a § Även om tillståndsplikt inte följer av föreskrifter som har meddelats med stöd av 6 §, får tillsynsmyndigheten besluta att förelägga en verksamhetsutövare att ansöka om tillstånd, om verksamheten eller åtgärden kan antas medföra betydande miljöpåverkan.

16 kap. 2 a § Vid ändring av en miljöfarlig verksamhet ska tillståndet begränsas till att enbart avse ändringen (ändringstillstånd). Ett ändringstillstånd får dock inte meddelas om

1. ansökan avser tillstånd för hela verksamheten, eller

2. det är olämpligt att tillståndet begränsas till att enbart avse ändringen av verksamheten.

19 kap.

5 § I ett ärende som prövas av länsstyrelsen eller en kommunal nämnd ska länsstyrelsen eller nämnden tillämpa bestämmelserna

1. i 22 kap. 1 och 1 d–1 g §§ om ansökans form och innehåll,

4. i 22 kap. 3 och 3 a §§ om kungörelses innehåll,

13. i 23 kap. 3 § --- i 22 kap. 12 §.

Särskilt om länsstyrelsens miljöprövningsdelegation

5 a § I ett ärende som prövas av länsstyrelsens miljöprövningsdelegation ska miljöprövningsdelegationen utöver det som anges i 5 § tillämpa bestämmelserna i

1. 22 kap. 10 § om synpunkter på ansökan,

2. 22 kap. 10 a § om komplettering av ansökan och sammanställning av svar på synpunkter,

3. 22 kap. 11 § och 11 a § första och andra styckena om förberedelse, och

4. 22 kap. 11 b § om tidsplaner.

21 kap. 1 a§ Ansökningsmål --- mål

8. om giltighetsförlängning enligt 24 kap. 14 a §,

9. enligt 7 kap. 1 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet, eller

10. om prövning enligt 7 kap. 13–15 §§ lagen med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet.

Mark- och --- dessa sakägare.

22 kap.

1 § En ansökan --- ska innehålla

3. en miljökonsekvensbeskrivning eller ett förenklat underlag när det krävs enligt 6 kap.,

9. en icke-teknisk --- i 1–8.

1 d § En ansökan --- tidigare tillstånd.

Om ansökan --- också innehålla

1. de uppgifter som behövs för att bedöma att det inte är olämpligt att tillståndet begränsas till att enbart avse ändringen av verksamheten, och

2. en avfallshanteringsplan --- av 15 kap. 40 §.

Om ansökan --- tillståndsgivna vattenverksamheten.

1 g § En ansökan om giltighetsförlängning av ett tillstånd enligt 24 kap. 14 a § ska innehålla den utredning om verksamheten och övriga förhållanden som behövs för prövningen.

En ansökan om giltighetsförlängning av ett tillstånd som avses i 7 kap. 28 a § miljöbalken ska även innehålla en utredning som visar hur verksamheten ensam eller tillsammans med andra verksamheter eller åtgärder kan komma att påverka miljön i naturområdet.

2 § Ansökningshandlingarna ska lämnas in i det antal exemplar som mark- och miljödomstolen anser behövs och i det format som domstolen anger.

Domstolen ska förelägga sökanden att inom viss tid avhjälpa en brist i ansökan som består i att ansökningshandlingarna

1. inte har lämnats in i rätt antal exemplar eller format, eller

2. är ofullständiga på annat sätt.

Om sökanden inte följer föreläggandet, får domstolen besluta att bristen ska avhjälpas på sökandens bekostnad eller, om bristen är så väsentlig att ansökan inte kan ligga till grund för prövning av målet, avvisa ansökan.

3 § Om en ansökan tas upp till prövning, ska mark- och miljödomstolen utfärda en kungörelse. Kungörelsen ska innehålla

4. ett tillkännagivande om att kallelser och andra meddelanden i målet till parterna kommer att införas i alla, eller vissa namn-givna ortstidningar och att de, om de inte särskilt skickas till en part, hålls tillgängliga i akten, och

5. uppgift om en webbplats eller en lokal där akten hålls tillgänglig.

Om målet kan komma att avgöras på handlingarna, ska det anges i kungörelsen.

3 b § Kungörelsen ska snarast införas i ortstidning.

I mål om vattenverksamhet ska en utskrift av kungörelsen sändas till varje sakägare som har angetts i ansökan eller som på annat sätt är känd för domstolen.

Om ansökan berör fast egendom som är samfällid för flera fastigheter, behöver någon utskrift av kungörelsen inte sändas till de särskilda delägarna i samfälligheten. Finns en känd styrelse för samfälligheten, ska en utskrift av kungörelsen sändas till styrelsen.

4 § Mark- och miljödomstolen ska skicka ansökningshandlingarna och kungörelsen till Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, länsstyrelsen och den eller de berörda kommunala nämnder som fullgör uppgifter inom miljö- och hälsoskyddsområdet. Handlingarna behöver dock inte skickas över, om det kan antas att det allmänna fiskeintresset eller något annat allmänt intresse inte berörs av verksamheten.

Kungörelsen ska --- av ansökan.

Om målet avser geologisk lagring av koldioxid, ska domstolen alltid skicka ansökningshandlingarna till Sveriges geologiska undersökning och Europeiska kommissionen och underrätta dem om var handlingarna i målet finns tillgängliga. Detta ska göras inom en månad från det att ansökan kom in till domstolen.

6 § Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap och länsstyrelsen ska, när det behövs, föra talan i målet för att tillvarata miljöintressen och andra allmänna intressen.

En kommun --- inom kommunen.

10 § Synpunkter på en ansökan ska lämnas skriftligen till mark- och miljödomstolen i det format, i det antal exemplar och inom den tid som domstolen har angett. Om domstolen begär det ska den som har lämnat synpunkter lämna en skriftlig sammanställning av dem.

Ett exemplar av synpunkterna och av sammanställningen, om en sådan har begärts, ska sändas till den sökande.

10 a § Om mark- och miljödomstolen begär det ska sökanden lämna in

1. en komplettering i form av en uppdaterad ansökan, eller

2. en skriftlig sammanställning av de svar som sökanden har lämnat med anledning av synpunkter på ansökan.

11 § Den fortsatta --- eller muntlig.

Mark- och miljödomstolen ska under förberedelsen se till att utredningen i målet får den inriktning och omfattning som krävs med hänsyn till verksamhetens eller åtgärdens art och omfattning samt väsentliga miljöeffekter.

Domstolen ska driva förberedelsen med inriktning på ett effektivt avgörande av målet.

11 a § Mark- och miljödomstolen bestämmer vad en muntlig förberedelse ska avse och vilka som ska kallas till förberedelsen. Kallelsen ska delges eller kungöras i ortstidning.

De som närvarar vid förberedelsen får åberopa handlingar som de har lämnat in. En redogörelse bör lämnas för handlingarnas innehåll.

Vid den muntliga förberedelsen får tredskodom inte meddelas.

11 b § Domstolen ska senast i anslutning till kungörelsen enligt 3 § upprätta en tidsplan för målets handläggning, om det inte på grund av målets beskaffenhet eller av något annat särskilt skäl är obehövligt.

Om en part eller remissinstans bedömer att tidsplanen inte kan hållas, ska detta genast anmälas till domstolen. Om domstolen bedömer att tidsplanen inte kan hållas, ska parter och remissinstanser underrättas om detta.

16 § Domstolen ska avgöra mål efter huvudförhandling, om det inte med hänsyn till utredningen i målet är tillräckligt med skriftlig handläggning.

Om parterna begär det ska huvudförhandling hållas. Huvudförhandling behöver dock inte hållas i frågor som avses i 26 § andra stycket och inte heller i fall som avses i 42 kap. 18 § första stycket 1, 3 och 4 rättegångsbalken eller om det annars är uppenbart obehövligt.

16 a § Domstolen ska lämna besked om tid och plats för huvudförhandling till parterna i god tid och på det sätt som har bestämts för kallelser till dem. Om det finns anledning, ska det i kallelsen lämnas uppgift om de frågor som avses behandlas vid huvudförhandlingen.

Om någon part bör infinna sig personligen vid huvudförhandlingen, ska mark- och miljödomstolen förelägga vite. Föreläggandet ska delges.

Huvudförhandling får hållas, även om en part uteblir från den. Tredskodom får dock inte meddelas.

17 § Om mark- och miljödomstolen finner att ett mål kan utredas utan förberedelse, får domstolen i kungörelse omedelbart kalla till huvudförhandling i målet. Då gäller 3–9 och 12–16 a §§. Huvudförhandlingen får hållas tidigast tre veckor efter det att kungörandet skedde.

21 § Mark- och miljödomstolens dom ska grundas på vad som har förekommit vid syn och annan förhandling inför domstolen och på vad handlingarna innehåller.

Domen ska meddelas så snart som möjligt med hänsyn till målets art och omständigheterna i övrigt. Om det inte finns synnerliga skäl ska, om huvudförhandling hållits, domen meddelas inom två månader efter det att förhandlingen avslutades.

Skyldigheten enligt 17 kap. 9 § sjunde stycket rättegångsbalken att underrätta parterna om innehållet i domen ska anses fullgjord genom att domen hålls tillgänglig på den webbplats eller i den lokal som anges i kungörelsen.

25 g § En dom som omfattar tillstånd till en sådan anläggning som avses i 1 e § ska dessutom innehålla en redovisning av slutsatserna i den kostnadsnyttoanalys vars slutsatser ska redovisas i ansökan om tillstånd till anläggningen.

23 kap. 5 § Om sökanden har överklagat mark- och miljödomstolens dom eller beslut i ett ansökningsmål där kungörelse enligt 22 kap. 3 § har utfärdats, får Mark- och miljööverdomstolen i stället för att förordna om delgivning med motparterna besluta att överklagandet ska göras tillgängligt på den webbplats eller i den lokal som anges i mark- och miljödomstolens kungörelse samt utfärda en kungörelse om överklagandet.

I kungörelsen ska det uppges

1. att handlingarna i målet hålls tillgängliga på den webbplats eller i den lokal som anges i mark- och miljödomstolens kungörelse,

2. att kallelser och andra meddelanden i målet till parterna, om de inte särskilt tillställs någon part, kommer att införas i viss eller vissa ortstidningar samt hållas tillgängliga på den webbplats eller i den lokal som anges i mark- och miljödomstolens kungörelse,

3. att en svarsskrivelse ska ha kommit in till Mark- och miljööverdomstolen inom den tid, minst tre veckor efter kungörandet, som Mark- och miljööverdomstolen bestäm.

Kungörelsen ska införas i den eller de ortstidningar som mark- och miljödomstolen har bestämt för meddelanden i målet.

När föreskrifterna i denna paragraf har iakttagits, ska delgivning anses ha skett.

24 kap.

11 § En ansökan om prövning som avses i 3, 4, 5, 6, 7, 8 eller 9 § får göras hos mark- och miljödomstol av Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap och länsstyrelsen. Om frågan ska prövas av någon annan myndighet än en domstol eller av en kommun, får den tas upp utan någon särskild framställning. Frågor om omprövning enligt 8 § får tas upp utan särskild ansökan.

En ansökan --- hos länsstyrelsen.

I fråga --- endast om

1. omständigheten är --- klar, och

2. den olägenhet --- blir klar.

12 § En ansökan --- göras av

2. Havs- och vattenmyndigheten eller länsstyrelsen, om tillståndshavaren inte har gjort det som krävs enligt 11 kap. 27 § och inte har följt ett föreläggande att ansöka om en sådan prövning.

14 a § Efter ansökan av tillståndshavaren får tillståndsmyndigheten, om det är lämpligt med hänsyn till skyddet för människors hälsa och miljön, förlänga giltigheten för ett vid tidpunkten för ansökan gällande tillstånd som avses i 9 eller 11 kap. eller 7 kap. 28 a § (giltighetsförlängning).

Tillståndsmyndigheten får vid en giltighetsförlängning endast

1. förlänga tillståndet i högst tre år, och

2. besluta om de ändringar som krävs för att tillståndets befintliga villkor ska kunna gälla under förlängningen.

En giltighetsförlängning får inte avse en verksamhet vars tillstånd tidigare har förlängts. Ett tillstånd som avses i 7 kap. 28 a § får endast förlängas samtidigt som giltigheten för ett tidsbegränsat tillstånd enligt 9 eller 11 kap. för samma verksamhet förlängs och om de förutsättningar som anges i 7 kap. 28 b § är uppfyllda

18 § Om en --- 31 kap.

Om det är fråga om betydande skador för någon enskild eller för något allmänt intresse, får det begäras sådana ändringar på verksamhetsutövarens bekostnad av vattenverksamheten eller vattenanläggningen som, utan att medföra skador för tredje man eller väsentliga olägenheter för tillståndshavaren, är ägnade att förebygga eller minska framtida skador. I fråga om allmänna intressen förs talan av Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, länsstyrelse eller kommun.

Anspråk på --- vara utförda.

Vid skada --- skadan uppkom.

Bestämmelserna i --- denna paragraf.

25 kap.

3 § I mål som gäller återkallelse, förbud mot fortsatt verksamhet eller omprövning enligt någon av bestämmelserna i 24 kap. 3–9 §§ eller 7 kap. 15 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet ska Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, länsstyrelsen och tillståndshavaren svara för sina kostnader vid mark- och miljödomstolen.

I mål första --- stycket 11.

Trots andra --- målet gäller

1. omprövning enligt --- säkerhet, eller

2. omprövning enligt --- 2 kap. 41 § vattenlagen (1918:523).

Tillägg
8 § I fråga om domstolens kostnader för kungörelser, sakkunniga som har tillkallats av domstolen och lokaler för sammanträden ska <ol style="list-style-type: none">mark- och --- kostnader i

<ol style="list-style-type: none">sådana stämningsmål --- käranden, och högre rätts --- fullföljt talan. <p>Trots första --- i 24 kap. 10 §.</p> <p>På begäran --- ersättningen betalas.</p>

- Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.
- Äldre föreskrifter gäller fortfarande för mål och ärenden som har inletts hos en prövningsmyndighet före ikraftträdandet. Bestämmelserna i 6 kap. 35 § och 16 kap. 2 a § i den äldre lydelsen gäller fortfarande för mål eller ärenden där samråd inför ansökan har inletts före ikraftträdandet.

Lag sid. 467, 468

Miljöbedömningsförordningen (2017:966) ändr. g. SFS 2024:981.

Regeringen föreskriver att 6 och 10 §§ ska ha följande lydelse.

- 6 §** En verksamhet eller åtgärd ska antas medföra en betydande miljöpåverkan om den
- omfattas av 2 kap. 1 §, 4 kap. 1, 2, 8, 9 eller 11–16 §, 6 kap. 1 §, 7 kap. 1 §, 9 kap. 1 eller 2 §, 11 kap. 1–3 eller 7–9 §, 12 kap. 1–36 eller 38, 39, 42 eller 43 §, 14 kap. 9, 15 eller 16 §, 15 kap. 1–5 eller 11–14 §, 17 kap. 1 eller 4 §, 18 kap. 9 §, 19 kap. 2 eller 3 §, 20 kap. 1 eller 3 §, 21 kap. 8, 13 eller 14 §, 22 kap. 1 §, 24 kap. 1, 3 eller 4 §, 29 kap. 58–60 § eller 30 kap. 1 § miljöprövningsförordningen (2013:251),
 - omfattas av 21 kap. 7 § miljöprövningsförordningen och är en kärnkraftsreaktor eller annan kärnreaktor, med undantag av forskningsanläggningar som producerar och omvandlar klyvbara och fertila material och vilkas högsta kontinuerliga termiska effekt inte överstiger 1 kilowatt,
 - omfattas av 28 kap. 1 eller 2 § miljöprövningsförordningen och är en avloppsreningsanläggning som tar emot avloppsvatten med en föroreningsmängd som motsvarar minst 10 000 personekvivalenter,
 - är tillståndspliktig enligt 29 kap. miljöprövningsförordningen och avser
 - förbränning, kemisk behandling eller deponering av farligt avfall, eller
 - förbränning eller kemisk behandling av mer än 100 ton icke-farligt avfall per dygn,
 - omfattas av 29 kap. 61 § miljöprövningsförordningen, med undantag för anläggningar för forskning, utveckling eller provtagning av nya produkter och processer,
 - omfattas av 29 kap. 62 eller 63 § miljöprövningsförordningen och är en anläggning för avskiljning av koldioxidströmmar för geologisk lagring av koldioxid om den årliga avskiljningen av koldioxid är minst 1,5 megaton,
 - är en vattenverksamhet med
 - minikraftverk eller annat vattenkraftverk,
 - vattenöverledning av mer än fem procent av normal lågvattenmängd i något av de berörda områdena,
 - muddring i ett miljöriskområde eller för en farled,
 - tillförsel av vatten för att öka grundvattenmängden, bortledning av grundvatten eller utförande av anläggning för dessa ändamål där den årligen tillförda eller borttagna vattenvolymen är lika med eller överstiger 10 miljoner kubikmeter, eller
 - en damm eller annan anläggning för uppdämning eller permanent lagring av vatten, där den nya eller tillförda mängden uppdämt eller lagrat vatten överstiger 10 miljoner kubikmeter,
 - omfattas av någon av bestämmelserna om regeringens tillåtlighetsprövning i 17 kap. 1 § 1, 2 eller 3 eller 4 a § 13–17 miljöbalken,
 - innefattar en rörledning med en diameter som överstiger 800 millimeter och en längd som överstiger 40 kilometer för transport av gas, olja eller kemikalier eller av koldioxid för geologisk lagring,
 - innefattar en anläggning för starkströmsluftledning med en spänning på minst 220 kilovolt och en längd av minst 15 kilometer,
 - är en motorväg, motortrafikled, eller annan väg med minst fyra körfält och en sträckning av minst tio kilometer, eller
 - är en järnväg avsedd för fjärrtrafik eller innefattar anläggande av nytt spår på en sträcka av minst fem kilometer för befintliga järnvägar för fjärrtrafik.

En ändring av en tillståndsgiven verksamhet eller åtgärd som avses i första stycket ska antas medföra betydande miljöpåverkan om ändringen i sig, eller tillsammans med andra ändringar, kan antas medföra en betydande miljöpåverkan med hänsyn till de omständigheter som anges i 10–13 §§.

10 § Vid undersökning eller beslut om huruvida en verksamhet eller en åtgärd kan antas medföra en betydande miljöpåverkan enligt 6 kap. 23 eller 26 § eller 9 kap. 6 a § miljöbalken, ska hänsyn tas till

<ol style="list-style-type: none">de möjliga --- utmärkande egenskaper.

- Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2025.
- Äldre föreskrifter gäller fortfarande för mål och ärenden som har inletts hos en prövningsmyndighet före ikraftträdandet.

Lag sid. 487, 489 f, 491

F (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd ändr. g. SFS 2024:975.

Regeringen föreskriver att 9, 10, 22, 25 och 26 a §§ ska ha följande lydelse.

9 § Länsstyrelsen ska i ett ärende om tillstånd skicka ett meddelande om ansökan och kungörelsen till den kommunala nämnden samt till Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.

Om länsstyrelsen --- om beslutet.

Tillägg

10 § När länsstyrelsen är tillståndsmyndighet ska besked om tid och plats för annat sammanträde än muntlig förberedelse meddelas genom kungörelse i ortstidning. Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, sökanden och andra som har yttrat sig i ärendet ska på lämpligt sätt underrättas.

Bestämmelser om kallelse till muntlig förberedelse finns i 19 kap. 5 a § och 22 kap. 11 a § miljöbalken.

22 § En anmälan som avses i 1 kap. 10 eller 11 § miljöprövningsförordningen (2013:251) ska vara skriftlig och ges in till den myndighet eller kommun som enligt miljötillsynsförordningen (2011:13) utövar tillsyn över verksamheten eller åtgärden.

Om en anmälan som avses i 19 kap. 3 § miljöbalken gäller ett ärende som ska handläggas av en miljöprövningsdelegation enligt 3 § förordningen (2011:1237) om miljöprövningsdelegationer, ska vad som sägs i 19 kap. 3 § miljöbalken om länsstyrelse gälla en länsstyrelse som har en miljöprövningsdelegation.

25 § En anmälan som avses i 9 kap. 6 § miljöbalken ska innehålla de uppgifter, ritningar och tekniska beskrivningar som behövs för att tillsynsmyndigheten ska kunna bedöma den miljöfarliga verksamhetens eller åtgärdens art, omfattning och miljöeffekter.

Om anmälan avser en verksamhet eller åtgärd som avses i 2 kap. 3 eller 4 §, 3 kap. 2 §, 4 kap. 4, 5, 10 eller 17 §, 5 kap., 6 kap. 3 §, 7 kap. 3 §, 12 kap. 40, 41, 44, 46 eller 47 §, 13 kap. 2, 4 eller 6 §, 14 kap. 4, 5, 8 eller 20 §, 15 kap. 10 eller 18 §, 16 kap. 3 eller 10 §, 18 kap. 1, 2, 4, 5, 8 eller 10 §, 19 kap. 4 §, 20 kap. 2 eller 4 §, 21 kap. 11, 12 eller 15 §, 24 kap. 2 eller 5 §, 28 kap. 4 §, 29 kap. med undantag för verksamheter och åtgärder som avses i 29 kap. 26 § och 48–51 §§, eller 30 kap. 3 § miljöprövningsförordningen (2013:251) ska den även innehålla de uppgifter som anges i 8 § och 9 § 1 miljöbedömningsförordningen (2017:966).

26 a § I fråga om anmälningspliktiga verksamheter och åtgärder som avses i 2 kap. 3 eller 4 §, 3 kap. 2 §, 4 kap. 4, 5, 10 eller 17 §, 5 kap., 6 kap. 3 §, 7 kap. 3 §, 12 kap. 40, 41, 44, 46 eller 47 §, 13 kap. 2, 4 eller 6 §, 14 kap. 4, 5, 8 eller 20 §, 15 kap. 10 eller 18 §, 16 kap. 3 eller 10 §, 18 kap. 1, 2, 4, 5, 8 eller 10 §, 19 kap. 4 §, 20 kap. 2 eller 4 §, 21 kap. 11, 12 eller 15 §, 24 kap. 2 eller 5 §, 28 kap. 4 §, 29 kap. med undantag för verksamheter och åtgärder som avses i 29 kap. 26 § och 48–51 §§, eller 30 kap. 3 § miljöprövningsförordningen (2013:251) ska den myndighet som handlägger anmälan

- bedöma om verksamheten eller åtgärden kan antas medföra betydande miljöpåverkan,
- vid bedömningen ta hänsyn till de omständigheter som anges i 10–13 §§ miljöbedömningsförordningen (2017:966), och
- förelägga verksamhetsutövaren --- betydande miljöpåverkan.

- Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2025.
- Äldre föreskrifter gäller fortfarande för mål och ärenden som har inletts hos en prövningsmyndighet före ikraftträdandet.

Lag sid. 489

F (1998:899) om om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd ändr. g. SFS 2024:1213.

Regeringen föreskriver att det ska införas en ny paragraf, 20 j §, och närmast före 20 j § en ny rubrik av följande lydelse.

Försvarsverksamheter
20 j § I förordningen (2024:1212) med särskilda bestämmelser om anmälan av vissa försvarsverksamheter finns bestämmelser som avviker från denna förordning.

Lag sid. 502 f, 504

Miljöprövningsförordningen (2013:251) ändr. g. SFS 2024:980.

Regeringen föreskriver att 1 kap. 4 § och 4 kap. 2 § ska ha följande lydelse.

1 kap. 4 § För ändring --- tillstånd, om

<ol style="list-style-type: none">ändringen i sig, eller tillsammans med tidigare ändringar, kan antas medföra en betydande miljöpåverkan med hänsyn till de omständigheter som anges i 10–13 §§ miljöbedömningsförordningen (2017:966). <p>I 104 § --- farligt avfall.</p>

4 kap. 2 § Tillståndsplikt B och verksamhetskod 10.11 gäller för täkt av berg, naturgrus eller andra jordarter, förutom torv, med ett verksamhetsområde som är större än 25 hektar, om verksamheten inte endast innebär uppläggning och bortforsling av redan utbrutet och bearbetat material efter det att tillsynsmyndigheten meddelat beslut om att täkten är avslutad.

- Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2025.
- Äldre föreskrifter gäller fortfarande för mål och ärenden som har inletts hos en prövningsmyndighet före ikraftträdandet.

Lag sid. 503

F (2023:307) om ändring i miljöprövningsförordningen (2013:251) ändr. g. SFS 2024:982.

Regeringen föreskriver att 1 kap. 11 § i stället för lydelsen enligt förordningen (2023:307) ska ha följande lydelse.

1 kap. 11 § Anmälningsplikt gäller även för ändring av en verksamhet

- som omfattas av tillståndsplikt och beskrivs i 2–32 kap. eller som omfattas av ett tillstånd utan att vara tillståndspliktig, om ändringen inte är tillståndspliktig enligt 4 §,
 - om ändringen --- 5 §, eller
 - som avses i 10 §.
- Anmälningsplikt enligt första stycket 1 och 3 gäller endast om ändringen har betydelse ur störmingsynpunkt.

Lag sid. 503

Här anmärks: **F (2024:1212) med särskilda bestämmelser om anmälan av vissa försvarsverksamheter**.

Lag sid. 503, 516 f

Miljöprövningsförordningen (2013:251) ändr. g. SFS 2024:1217.

Tillägg
<p>Regeringen föreskriver <i>dels</i> att 20 kap. 1 och 2 §§ ska ha följande lydelse, <i>dels</i> att det ska införas en ny paragraf, 1 kap. 16 §, och närmast före 1 kap. 16 § en ny rubrik av följande lydelse.</p>
1 kap.
Försvarsverksamheter
1 § I förordningen (2024:1212) med särskilda bestämmelser om anmälan av vissa försvarsverksamheter finns bestämmelser som avviker från denna förordning.
20 kap.
1 § Tillståndsplikt B och --- hantering av

2. andra kemiska --- och produkterna
a) enligt föreskrifter --- ”miljöfarlig”, eller
b) enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1272/2008 av den 16 december 2008 om klassificering, märkning och förpackning av ämnen och blandningar, ändring och upphävande av direktiven 67/548/EEG och 1999/45/EG samt ändring av förordning (EG) nr 1907/2006 uppfyller kriterierna för att klassificeras i faroklasserna ”akut toxicitet kategori 1”, ”akut toxicitet kategori 2”, ”akut toxicitet kategori 3”, ”specifik organotoxicitet enstaka exponering kategori 1”, ”specifik organotoxicitet upprepad exponering kategori 1”, ”frätande för huden kategori 1A”, ”frätande för huden kategori 1B”, ”frätande för huden kategori 1C”, ”cancerogenitet kategori 1A”, ”cancerogenitet kategori 1B”, ”cancerogenitet kategori 2”, ”mutagenitet i könsceller kategori 1A”, ”mutagenitet i könsceller kategori 1B”, ”mutagenitet i könsceller kategori 2”, ”reproduktionstoxicitet kategori 1A”, ”reproduktionstoxicitet kategori 1B”, ”reproduktionstoxicitet kategori 2”, ”farligt för vattenmiljön kategori akut 1”, ”farligt för vattenmiljön kategori kronisk 1”, ”farligt för vattenmiljön kategori kronisk 2”, ”farligt för vattenmiljön kategori kronisk 3”, ”farligt för vattenmiljön kategori kronisk 4” eller ”farligt för ozonskiktet”, eller
3. andra kemiska --- samma tillfälle.

För anläggning för Försvarsmakten, Fortifikationsverket eller Försvarets materielverk gäller tillståndsplikten endast om lagringskapaciteten är 200 000 ton eller mer.

2 § Anmälningsplikt C och --- lagring av

2. andra kemiska --- tillfälle och
a) någon produkt --- ”miljöfarlig”, eller
b) någon produkt enligt förordning (EG) nr 1272/2008 uppfyller kriterierna för att klassificeras i faroklasserna ”akut toxicitet kategori 1”, ”akut toxicitet kategori 2”, ”akut toxicitet kategori 3”, ”specifik organotoxicitet enstaka exponering kategori 1”, ”specifik organotoxicitet upprepad exponering kategori 1”, ”frätande för huden kategori 1A”, ”frätande för huden kategori 1B”, ”frätande för huden kategori 1C”, ”cancerogenitet kategori 1A”, ”cancerogenitet kategori 1B”, ”cancerogenitet kategori 2”, ”mutagenitet i könsceller kategori 1A”, ”mutagenitet i könsceller kategori 1B”, ”mutagenitet i könsceller kategori 2”, ”reproduktionstoxicitet kategori 1A”, ”reproduktionstoxicitet kategori 1B”, ”reproduktionstoxicitet kategori 2”, ”farligt för vattenmiljön kategori akut 1”, ”farligt för vattenmiljön kategori kronisk 1”, ”farligt för vattenmiljön kategori kronisk 2”, ”farligt för vattenmiljön kategori kronisk 3”, ”farligt för vattenmiljön kategori kronisk 4” eller ”farligt för ozonskiktet”,
3. andra kemiska produkter än som avses i 1 och 2, om det i anläggningen lagras mer än 50 000 ton vid ett och samma tillfälle, eller
4. produkter som avses i 1–3 om de lagras av Försvarsmakten, Fortifikationsverket eller Försvarets materielverk och tillstånd inte krävs enligt 20 kap. 1 §.

Lag sid. 550

Lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet ändr. g. SFS 2024:970.

Enligt riksdagens beslut föreskrivs att 7 kap. 11 § ska ha följande lydelse.

7 kap. 11 § 1 fråga om förfarandet i stämningsmål gäller i övrigt bestämmelserna om ansökningsmål i 22 kap. 11 a § andra och tredje styckena, 12 och 13 §§, 16 § första stycket, 18 och 20 §§, 21 § första och andra stycket samt 24 § miljöbalken.
I mål --- 22 kap. 14 § miljöbalken.

Lag sid. 524

Miljöprövningsförordningen (2013:251) ändr. g. SFS 2024:1314.

Regeringen föreskriver att det i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna till förordningen (2022:1306) om ändring i den förordningen ska införas en ny punkt, 4, av följande lydelse.

3. Följande gäller --- något annat.
4. En verksamhet som bedrivs vid ikraftträdandet och som omfattades av anmälningsplikt enligt den upphävda 29 kap. 29 § får fortsätta verksamheten utan tillstånd till utgången av 2025. För att fortsätta verksamheten därefter krävs ett tillstånd. Om en ansökan om tillstånd har kommit in till tillståndsmyndigheten före utgången av 2025 får verksamheten dock fortsätta till dess att ansökan har prövats slutligt, om inte tillståndsmyndigheten bestämmer annat.
5. Följande gäller --- d. 7 juli 2015.

Lag sid. 554, 555, 557, 558

F (1998:1388) om vattenverksamheter ändr. g. SFS 2024:977.

Regeringen föreskriver att 1, 2, 3, 9, 29, 43 och 46 §§ ska ha följande lydelse.

Tillägg

1 § Om det i ett mål eller ärende är fråga om tillstånd till vattenverksamhet vars tillåtlighet enligt Havs- och vattenmyndigheten eller länsstyrelsen bör prövas av regeringen enligt 17 kap. 3 § miljöbalken, ska myndigheten i god tid innan målet eller ärendet sätts ut till huvudförhandling eller sammanträde eller tillståndsbeslut meddelas anmäla saken till regeringen.

2 § Om ett mål eller ärende rör sådan vattenverksamhet som avses i 4 kap. 6 § andra stycket miljöbalken, ska Havs- och vattenmyndigheten samråda med länsstyrelsen och tillsynsmyndigheten. Samråd ska också ske i andra mål och ärenden som är av sådant slag som anges i 1 § denna förordning.

3 § Om Havs- och vattenmyndigheten eller en länsstyrelse för talan för att tillvarata miljöintressen och andra allmänna intressen och en kommun samtidigt för talan för att tillvarata allmänna intressen inom kommunen, ska myndigheten samråda med kommunen. Sådant samråd ska ske även i andra fall när en fråga som är av allmänt intresse för en ort förekommer i målet eller ärendet.

9 § En kopia --- skickas till
1. Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten,
2. Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut, om målet rör en vattenverksamhet som anges i 11 kap. 3 § 1–5 miljöbalken,
5. den eller --- i målet.

29 § Naturvårdsverket, Riksantikvarieämbetet och länsstyrelserna ska medverka i arbetet med förslagen enligt 24 § så att de blir ändamålsenliga med hänsyn till

2. behovet av --- moderna miljövillkor.
Om en --- i arbetet.

43 § Havs- och vattenmyndigheten, Naturvårdsverket och länsstyrelserna ska i de prövningar som görs enligt planen samverka med varandra och fördela åtgärder mellan sig så att genomförandet av planen blir effektivt och dubbelarbete undviks.

46 § I 19 kap. 1 § --- särskilda fall.
Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten får överklaga länsstyrelsens beslut som rör frågor om markavvattning.

1. Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2025.
2. Äldre föreskrifter gäller fortfarande för mål och ärenden som har inletts hos en prövningsmyndighet före ikraftträdandet.

Lag sid. 554

F (1998:1388)om vattenverksamheter ändr. g. SFS 2024:1215.

Regeringen föreskriver att det ska införas en ny paragraf, 3 a §, och närmast före 3 a § en ny rubrik av följande lydelse.

Försvarsverksamheter

3 a § I förordningen (2024:1212) med särskilda bestämmelser om anmälan av vissa försvarsverksamheter finns bestämmelser som avviker från denna förordning.

Lag sid. 561

Lagen (1983:293) om inrättande, utvidgning och avlysning av allmän farled och allmän hamn ändr. g. SFS 2024:966.

Enligt riksdagens beslut föreskrivs att 1 b § ska ha följande lydelse.

1 b § I ett --- lag ska

3. ett förenklat underlag tas fram enligt 6 kap. 47 § miljöbalken, om länsstyrelsen beslutar att en betydande miljöpåverkan inte kan antas,

5. det som --- ska bedrivas.
Berörda länsstyrelser --- inte överklagas.
I samband --- yttranden beaktas.

Lag sid. 620

Lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar ändr. g. SFS 2024:972.

Enligt riksdagens beslut föreskrivs att 3 kap. 7 § ska ha följande lydelse.

3 kap. 7 § Statliga myndigheter --- sammanträdet medför.

Statliga myndigheter och kommuner är även skyldiga att utan ersättning bistå en domstol med att göra en akt tillgänglig i myndighetens eller kommunens lokal, om domstolen begär det.

Lag sid. 657

F (2012:259) om miljöstraffavgifter ändr. g. SFS 2024:1011.

Regeringen föreskriver att 7 kap. 8 § ska ha följande lydelse.

7 kap. 8 § För en överträdelse av 17 eller 18 § eller 23 § 2 förordningen (2012:861) om farliga ämnen i elektrisk och elektronisk utrustning genom att som tillverkare eller importör släppa ut elektrisk eller elektronisk utrustning på marknaden utan att den har försetts med CE-märkning, andra uppgifter eller annan märkning som krävs ska en miljöstraffavgift betalas med 20 000 kronor.

Lag sid. 806 f, 808, 812, 814

Konsumentkreditlagen (2010:1846) ändr. g. SFS 2024:1238.

Enligt riksdagens beslut föreskrivs *dels* att 2, 4, 7 b, 19 a, 19 b och 36 a §§ och rubrikerna närmast före 19 a och 36 a §§ ska ha följande lydelse, *dels* att det ska införas en ny paragraf, 19 c §, av följande lydelse.

2 § I lagen avses med

konsument: en fysisk person som handlar huvudsakligen för ändamål som faller utanför näringsverksamhet, *näringsidkare*: en fysisk eller juridisk person som handlar för ändamål som har samband med den egna näringsverksamheten, *kreditgivare*: den som lämnar krediten eller övertar den ursprungliga kreditgivarens fordran, *kreditavtal*: ett avtal om lån, kontokredit, betalningsanstånd eller liknande, *kontokredit*: ett kreditavtal som innebär en fortlöpande rätt att utnyttja ett kreditutrymme, *kreditköp*: ett köp av en vara eller tjänst som finansieras genom en kredit som lämnas av – säljaren, eller – annan kreditgivare, om det görs på grund av en överenskommelse mellan denne och säljaren eller om varan eller tjänsten anges i kreditavtalet, *kontantpris*: det pris till vilket en vara eller tjänst vanligen erbjuds konsumenter mot kontant betalning, *kreditkostnad*: det sammanlagda beloppet av räntor, avgifter och andra kostnader som konsumenten ska betala med anledning av krediten, inklusive nödvändiga kostnader för värdering, dock med undantag för notariatsavgifter, *kreditfordran*: summan av kreditbeloppet och kreditkostnaden, *kreditränta*: räntekostnaden per år för den vid varje tid obetalda delen av skulden angiven som en ränta, *effektiv ränta*: kreditkostnaden angiven som en årlig ränta beräknad på kreditbeloppet, i förekommande fall med hänsyn tagen till att delbetalningar ska göras under den löpande kredittiden, *bostadskredit*:

– en kredit som är förenad med panträtt i fast egendom, tomträtt eller bostadsrätt eller liknande rätt eller som är förenad med motsvarande rätt i byggnad som inte hör till fastighet, eller

– en kredit som tas i syfte att förvärva eller behålla äganderätt till sådan egendom, om det inte är fråga om en tillfällig finansieringslösning under övergången till ett annat finansiellt arrangemang och krediten har en obestämd löptid eller ska återbetalas inom 12 månader,

bostadskredit i utländsk valuta: en bostadskredit i en annan valuta än

– valutan i det land inom EES där konsumenten är bosatt,

– valutan som konsumenten får sin inkomst i, eller

– valutan som konsumenten har de tillgångar i som ska användas som betalning av krediten,

referensvärde: det som anges i artikel 3.1.3 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/1011 av den 8 juni 2016 om index som används som referensvärden för finansiella instrument och finansiella avtal eller för att mäta investeringsfonders resultat, och om ändring av direktiven 2008/48/EG och 2014/17/EU och förordning (EU) nr 596/2014.

4 § För en --- 12 och 13 §§.

För en --- i 37 §.

För en --- i 37 §.

För en bostadskredit gäller inte bestämmelserna om information i 7 b, 8 och 10 §§, om betalningsplan i 16 §, om rätetak i 19 a §, om kostnadstak i 19 b och 19 c §§, om ångerrätt i 21–25 §§, om förlängning av löptiden i 36 a § eller om uppsägning av kreditavtal med obestämd löptid i 37 §. För en bostadskredit där kreditfordran ska betalas först i samband med att den egendom som utgör säkerhet överläts med anledning av att låntagaren uppnår en viss ålder eller på grund av låntagarens sviktande hälsa eller död gäller dock bestämmelserna om information i 8 § första stycket och 10 §.

För en --- i 37 §.

7 b § Näringsidkaren ska vid marknadsföring av kreditavtal även lämna en särskild upplysning med information om att en kredit medför kostnader för konsumenten. Upplysningen ska också innehålla information om riskerna med skuldsättning och om vart konsumenten kan vända sig för att få stöd i budget- och skuldfrågor.

Regeringen eller --- i marknadsföringen.

Rätetak och kostnadstak

19 a § Krediträntan eller dröjsmålsräntan per år får inte överstiga den vid varje tid gällande referensräntan enligt 9 § räntelagen (1975:635) med ett tillägg av 20 procentenheter.

En konsument som är i dröjsmål med betalning av en kredit är inte skyldig att betala någon annan form av ersättning med anledning av dröjsmålet än dröjsmålsränta.

19 b § Kostnaderna för en kredit får inte överstiga ett belopp som motsvarar kreditbeloppet eller, i fråga om en kontokredit, varje enskilt utnyttjande av kreditbeloppet som konsumenten har gjort.

Med kostnader --- stycket avses

3. kostnader enligt --- inkassokostnader m.m.

Om kreditgivaren, eller någon annan som kreditgivaren har nära förbindelser med i den mening som avses i 1 kap. 6 § lagen (2004:297) om bankoch finansieringsrörelse, lämnar konsumenten en ny kredit som helt eller delvis finansierar återbetalning av den befintliga krediten, avses med kostnader i första stycket för den nya krediten även sådana kostnader som är hänförliga till den befintliga krediten.

Första–tredje styckena gäller inte för en kontokredit som huvudsakligen avser kreditköp eller för en kredit som avser kreditköp där kreditbeloppet inte överstiger två procent av det prisbasbelopp enligt 2 kap. 6 och 7 §§ socialförsäkringsbalken som gällde när kreditavtalet ingicks.

19 c § Kreditkostnaden får i den del som avser avgift för uppläggning av en kredit inte överstiga en procent av det prisbasbelopp enligt 2 kap. 6 och 7 §§ socialförsäkringsbalken som gällde när kreditavtalet ingicks.

Förlängning av löptiden

36 a § Löptiden för en kredit får inte förlängas mer än en gång.

Trots första --- förlängas, om

2. konsumenten beviljas --- sin skuld.

Om kreditgivaren, eller någon annan som kreditgivaren har nära förbindelser med i den mening som avses i 1 kap. 6 § lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse, lämnar konsumenten en ny kredit som helt eller delvis finansierar återbetalning av den befintliga krediten, ska den nya krediten vid tillämpning av första stycket anses vara en förlängning av löptiden för den befintliga krediten.

1. Denna lag träder i kraft den 1 mars 2025.

2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för kreditavtal som har ingåtts före ikraftträdandet.

Lag sid. 808

Rubriken till **F (2018:479) om näringsidkares upplysningsskyldighet vid marknadsföring av högkostnadskrediter** (anm.) ändr. g. F 2024:1239.

Författningsrubriken ska lyda: **F (2018:479) om näringsidkares upplysningsskyldighet vid marknadsföring av konsumentkrediter**, som träder i kraft den 1 mars 2025.

Lag sid. 956

Lagen (1992:160) om utländska filialer m.m. ändr. g. SFS 2024:1113.

Enligt riksdagens beslut föreskrivs att 16 § ska ha följande lydelse.

16 § Om den som har gjort en registreringsanmälan inte har följt det som gäller för anmälan eller om det finns något annat hinder mot registrering på grund av denna lag eller någon annan författning, ska Bolagsverket förelägga anmälaren att yttra sig eller göra rättelse inom viss tid.

Om det behövs för att säkerställa anmälarens eller den anmäldes identitet eller behörighet att företräda filialen, får Bolagsverket förelägga anmälaren eller den anmälde att inställa sig personligen. Bolagsverket får besluta att inställelsen ska ske genom ljud- och bildöverföring.

Om ett föreläggande enligt första eller andra stycket inte följs, ska anmälan skrivas av. En upplysning om detta ska finnas med i föreläggandet.

Om det även sedan anmälaren har yttrat sig finns hinder mot registrering som anmälaren har haft tillfälle att yttra sig över, ska Bolagsverket vägra registrering. Om det finns skäl för det får dock Bolagsverket förelägga anmälaren att yttra sig på nytt.

Lag sid. 972 f

F (1995:1301) om handläggning av skadeståndsanspråk mot staten ändr. g. SFS 2024:1024.

Regeringen föreskriver att 3 § ska ha följande lydelse.

3 § Justitiekanslern handlägger --- stöd av

– 19 kap. 4 § patentlagen (2024:945).

Justitiekanslern handlägger --- av unionsrätten.

Av 4 § --- av Kammarkollegiet.

Lag sid. 979

Trafikskadelagen (1975:1410) ändr. g. SFS 2024:1280.

Enligt riksdagens beslut föreskrivs att 5 § ska ha följande lydelse.

5 § Trafikförsäkring --- av

3. en EES-försäkringsgivare --- i Sverige.

En försäkringsgivare som får meddela trafikförsäkring är skyldig att på begäran meddela trafikförsäkring. I ett tillstånd enligt 2 kap. 4 § försäkringsrörelselagen eller 4 kap. 1 § lagen om utländska försäkringsgivares och tjänstepensionsinstituts verksamhet i Sverige får dock skyldigheten begränsas till att gälla försäkring åt personer som tillhör en viss yrkesgrupp eller intressegrupp eller som är bosatta inom ett visst område. Finansinspektionen får efter ansökan besluta om motsvarande begränsning för försäkringsgivare som driver verksamhet här enligt 2 kap. 1 § lagen om utländska försäkringsgivares och tjänstepensionsinstituts verksamhet i Sverige. Finansinspektionens beslut får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

En försäkringsgivare --- sådana representanter.

1. Denna lag träder i kraft den 17 januari 2025.

2. Äldre föreskrifter gäller fortfarande för överklagande av beslut som har meddelats före den 17 januari 2025.

Lag sid. 1039

Domstolsverkets föreskrifter (DVFS 2023:17) om konkursförvaltartaxa ersatta av DVFS 2024:22 i samma ämne.

Lag sid. 1041

Lönegarantilagen (1992:497) ändr. g. SFS 2024:1327.

Enligt riksdagens beslut föreskrivs

dels att 12, 18 och 26 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas fem nya paragrafer, 21 b, 23 a, 23 b, 37 och 38 §§, och närmast före 37 § en ny rubrik av följande lydelse.

12 § Om förvaltaren, efter att ha lämnat en underrättelse enligt 11 § första stycket, får upplysningar enligt 10 eller 23 b § eller på annat sätt får kännedom om något förhållande som påverkar frågan till vilken del arbetstagarens fordran omfattas av förmånsrätt, ska förvaltaren snarast underrätta den utbetalande myndigheten.

18 § Om förvaltaren eller rekonstruktören, efter att ha fattat beslut om betalning enligt garantin, får upplysningar enligt 10 eller 23 b § eller på annat sätt får kännedom om något förhållande som påverkar frågan till vilken del arbetstagarens fordran omfattas av rätt till betalning enligt garantin, ska förvaltaren eller rekonstruktören snarast ompröva sitt beslut om garantibelopp som ännu inte har betalats ut.

Om omprövningen --- utbetalande myndigheten.

21 b § Det som sägs i 18 § om omprövning ska även gälla för tillsynsmyndigheten i fråga om beslut enligt 21 §.

23 a § Innan ett garantibelopp betalas ut ska den utbetalande myndigheten skyndsamt kontrollera ett beslut eller en underrättelse om lönegaranti från en förvaltare, en rekonstruktör eller tillsynsmyndigheten i syfte att motverka felaktiga utbetalningar. Kontrollen ska göras mot sådana uppgifter i Skatteverkets beskattningsdatabas som avses i 2 kap. 3 § första stycket 1–5, 7, 8 och 11 lagen (2001:181) om behandling av uppgifter i Skatteverkets beskattningsverksamhet och mot andra uppgifter som förekommer i den utbetalande myndighetens lönegarantiverksamhet.

En sådan kontroll ska även göras efter det att ett garantibelopp har betalats ut, om det finns skäl för det.

23 b § Uppgifter som förekommer i den utbetalande myndighetens lönegarantiverksamhet och som kan antas ha särskild betydelse för en underrättelse enligt 12 § eller en omprövning av beslut enligt 18 § ska skyndsamt lämnas till förvaltaren, rekonstruktören eller tillsynsmyndigheten.

En uppgift som omfattas av sekretess ska inte lämnas ut om övervägande skäl talar för att det intresse som sekretessen ska skydda har företräde framför intresset av att uppgiften lämnas ut.

Om uppgifter har lämnats ut får ett garantibelopp inte betalas ut innan förvaltaren, rekonstruktören eller tillsynsmyndigheten har omprövat sitt tidigare ställningstagande om lönegaranti eller underrättat den utbetalande myndigheten om att uppgifterna inte ger anledning till en ny bedömning.

26 § Om den utbetalande myndigheten anser att uppgifterna som arbetstagaren har lämnat i en försäkran enligt 25 § kan påverka frågan till vilken del arbetstagarens fordran på uppsägningslön omfattas av rätt till betalning enligt garantin, ska den utbetalande myndigheten skyndsamt sända en kopia av försäkran till förvaltaren, rekonstruktören eller tillsynsmyndigheten.

I sådana fall får garantibelopp för fordran på uppsägningslön inte betalas ut innan förvaltaren, rekonstruktören eller tillsynsmyndigheten har omprövat sitt tidigare ställningstagande om lönegaranti eller underrättat den utbetalande myndigheten om att uppgifterna i försäkran inte ger anledning till en ny bedömning.

Behandling av personuppgifter

37 § Den utbetalande myndigheten får behandla personuppgifter om det behövs för kontroll och utbetalning av garantibelopp och för att i övrigt utföra sina uppgifter i lönegarantiverksamheten.

Personuppgifter som behandlas enligt första stycket får också behandlas om det behövs för att fullgöra uppgiftslämnande som sker i överensstämmelse med lag eller förordning.

38 § Rätten att göra invändningar enligt artikel 21.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning) gäller inte vid sådan behandling av personuppgifter i den utbetalande myndighetens lönegarantiverksamhet som är tillåten enligt denna lag eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen.

1. Denna lag träder i kraft den 1 februari 2025.

2. Äldre föreskrifter gäller fortfarande för fordringar hos en arbetsgivare som före ikraftträdandet har försatts i konkurs eller blivit föremål för något annat insolvensförfarande som avses i 1 §.

Lag sid. 1043

Här införs: Lönegarantiförordningen (2024:1329).

Regeringen föreskriver följande.

1 § Denna förordning innehåller bestämmelser om handläggning av ärenden och mål om statlig lönegaranti vid sådana insolvensförfaranden som avses i 1 § lönegarantilagen (1992:497).

Förordningen är meddelad med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen.

Underrättelser och beslut om lönegaranti

2 § En underrättelse enligt 11 eller 12 § lönegarantilagen (1992:497) ska innehålla uppgift om

1. konkursgäldenären,
2. dagen för konkursbeslutet och vilken domstol som har meddelatbeslutet,
3. arbetstagaren,
4. den fordran som arbetstagaren har mot konkursgäldenären och i vilken omfattning den ska betalas av garantin,
5. vilken arbetstagarorganisation som arbetstagaren tillhör, om den uppgiften behövs,
6. huruvida arbetstagaren har ändrad beräkning av preliminär skatt eller utmätning av lön, och
7. huruvida arbetstagaren ska utföra arbete för konkursgäldenären under uppsägningstiden.

3 § Ett beslut enligt 16, 18 eller 21 § lönegarantilagen (1992:497) ska innehålla

1. uppgifter enligt 2 § 1–7, där det som sägs om konkurs ska tillämpas på motsvarande sätt i fråga om företagsrekonstruktion eller annat insolvensförfarande,
2. skälen för beslutet, och
3. uppgift om hur man begär överprövning av beslutet.

Domstolarnas handläggning

4 § Om tingsrätten beslutar om bevakningsförfarande i en konkurs, ska rätten samma dag som beslutet meddelas skicka en underrättelse om beslutet till Skatteverket.

5 § När en domstol har avgjort ett mål om lönegaranti ska en kopia av avgörandet skickas till Skatteverket.

En kopia av avgörandet ska även skickas till gäldenären och, i andra fall än som avses i 21 § lönegarantilagen (1992:497), till förvaltaren eller rekonstruktören.

Skatteverkets handläggning

6 § Skatteverket är utbetalande myndighet enligt lönegarantilagen (1992:497). Skatteverket ansvarar även för frågor om återbetalning enligt 34–36 §§ den lagen.

7 § Skatteverket fullgör, när det gäller garantibelopp enligt lönegarantilagen (1992:497), arbetsgivarens skyldigheter i fråga om

1. skatteavdrag,
2. beslut om utmätning av lön,
3. kontrolluppgifter till ledning för inkomstbeskattningen, och
4. uppgift om betalningsmottagare i arbetsgivardeklarationer.

8 § Om det framgår av förvaltarens, rekonstruktörens eller Kronofogdemyndighetens underrättelse eller beslut om lönegaranti att arbetstagaren ska utföra arbete för gäldenären under uppsägningstiden, får garantibelopp för fordran på uppsägningslön betalas ut även om arbetstagaren inte har lämnat en försäkran enligt 25 § lönegarantilagen (1992:497).

9 § Skatteverket ska på begäran lämna uppgift till Försäkringskassan om förvaltarens, rekonstruktörens eller Kronofogdemyndighetens underrättelse eller beslut om lönegaranti för uppsägningslön.

Skatteverket ska till gäldenären, förvaltaren och rekonstruktören lämna besked om utbetalda, avdragna och innehållna garantibelopp.

10 § Om uppgifter har lämnats till en förvaltare eller en rekonstruktör enligt 23 b § lönegarantilagen (1992:497) ska Skatteverket underrätta Kronofogdemyndigheten om att sådana uppgifter har lämnats.

11 § Om statens fordran på grund av ett utbetalat garantibelopp inte betalas inom den tid som Skatteverket bestämmer, ska Skatteverket begära indrivning av fordran. Indrivning behöver dock inte begäras för en fordran som understiger 100 kronor, om indrivning inte krävs från allmän synpunkt.

Bestämmelser om indrivning finns i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m. och i indrivningsförordningen (1993:1229).

Vid indrivning får verkställighet ske enligt utskönningsbalken.

Utdelning i konkurs som tillfaller staten

12 § Utdelning i konkurs som tillfaller staten enligt 28 § lönegarantilagen (1992:497) ska betalas till Skatteverket.

Bemyndigande

13 § Skatteverket får meddela föreskrifter om verkställigheten av denna förordning, utom i fråga om domstolarnas handläggning.

1. Denna förordning träder i kraft den 1 februari 2025.
2. Genom förordningen upphävs lönegarantiförordningen (1992:501).
3. Med undantag för 9 a § gäller den upphävda förordningen dock fortfarande för fordringar hos en arbetsgivare som före ikraftträdandet har försatts i konkurs eller blivit föremål för något annat insolvensförfarande som avses i 1 § lönegarantilagen (1992:497).

Lag sid. 1046

F (1994:1283) om lönegarantiregister (anm.) upphävd g. SFS 2024:1330 vid utgången av januari 2025.

Lag sid. 1106

Lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål ändr. g. SFS 2024:1161.

Enligt riksdagens beslut föreskrivs att 5 kap. 10 § ska ha följande lydelse.

5 kap. 10 § Bestämmelser om --- finns i

-
- 1 kap. 7 § lagen (2021:899) med --- om gränsrotsfinansiering,
 - 1 kap. 6 § lagen (2022:1746) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om en paneuropeisk privat pensionsprodukt (PEPP-produkt),
 - 1 kap. 4 § lagen (2024:114) om clearing och avveckling av betalningar, och
 - 1 kap. 5 § lagen (2024:1159) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om marknader för kryptotillgångar.
- I de --- sådant förbud.

Lag sid. 1112 f, 1115, 1116

Lagen (2017:496) om internationellt polisiärt samarbete ändr. g. SFS 2024:1259.

Enligt riksdagens beslut föreskrivs

dels att 1 kap. 3 §, 5 kap. 1 och 4 §§ och rubriken till 5 kap. ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas ett nytt kapitel, 4 b kap., av följande lydelse.

1 kap. 3 § I --- med

– *avtalet med Finland*: avtalet av den 19 oktober 2021 mellan Konungariket Sveriges regering och Republiken Finlands regering om polissamarbete i gränsområdet,

– *avtalet med* – – bekämpa brottslighet.

4 b kap. Operativt samarbete enligt avtalet med Finland

Brådskande åtgärder efter begäran

1 § Polismyndigheten får i brådskande fall begära bistånd från Polisstyrelsen i Finland, om det behövs för att i Haparanda kommun, Kiruna kommun, Pajala kommun eller Övertorneå kommun (det svenska gränsområdet) ingripa mot ett allvarligt brott som innebär fara för enenskilds liv eller hälsa.

2 § Vid ett ingripande enligt 1 § får en finsk polisman i det svenska gränsområdet vidta de åtgärder som behövs för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet samt förebygga, upptäcka och utreda brott. En finsk polisman som har påbörjat ett förföljande av en person inom gränsområdet får fortsätta det utanför området om personen kan misstänkas för det brott som begäran avser.

Polismyndigheten ska så snart det är möjligt ta över ingripandet. En finsk polisman får efter detta bistå svenska polismän under deras vägledning.

Brådskande åtgärder utan begäran

3 § En finsk polisman får ingripa i det svenska gränsområdet utan begäran, om det i hans eller hennes närhet uppstår en situation som innebär omedelbar fara för enenskilds liv eller hälsa och den faran behöver avväjas innan svenska polismän hinner ingripa.

Den finska polismannen ska så snart det kan ske anmäla ingripandet till Polismyndigheten, som ska bekräfta mottagandet av anmälan och så snart det är möjligt ta över ingripandet.

4 § Vid ett ingripande enligt 3 § får en finsk polisman vidta de åtgärder som behövs för att avväja faran.

En finsk polisman får efter att Polismyndigheten har tagit över ingripandet bistå svenska polismän under deras vägledning.

Behöriga tjänstemän

5 § En finsk polisman får utföra uppgifter i Sverige i enlighet med bestämmelserna i detta kapitel om han eller hon är lämplig för uppgiften.

Bistånd enligt detta kapitel får inte lämnas av en särskild insatsgrupp.

Befogenheter

6 § Vid utförande av uppgifter i Sverige i enlighet med bestämmelserna i detta kapitel har en finsk polisman samma befogenheter som en svensk polisman har enligt polislagen (1984:387) och de befogenheter som en svensk polisman har att

- verkställa ett beslut om tvångsmedel som har fattats av förundersökningsledaren eller åklagare i enlighet med bestämmelserna i 24–28 kap. rättegångsbalken,
- hålla förhör och vidta andra utredningsåtgärder enligt 23 kap. 3 § fjärdestycket och 6 § rättegångsbalken,
- beordra en person att medfölja till förhör och ta med honom eller henne till förhöret enligt 23 kap. 8 § rättegångsbalken,
- omhändertar elektronisk kommunikationsutrustning från den som ska höras och besluta om kroppsvisitation enligt 23 kap. 9 a § rättegångsbalken,
- gripa någon enligt 24 kap. 7 § rättegångsbalken,
- ta föremål i beslag enligt 27 kap. 4 § rättegångsbalken,
- förbjuda tillträde till ett visst område eller vidta andra åtgärder enligt 27 kap. 15 § rättegångsbalken,
- göra en husrannsakan enligt 28 kap. 5 § rättegångsbalken,
- göra en undersökning enligt 28 kap. 10 § rättegångsbalken,
- besluta om kroppsvisitation samt hålla kvar eller ta med den som ska kroppsvisiteras enligt 28 kap. 13 och 13 a §§ rättegångsbalken, och
- omhändertar en person enligt lagen (1976:511) om omhändertagande av berusade personer m.m.

Användning av tjänstevapen och andra särskilda hjälpmedel vid våldsanvändning

7 § En finsk polisman som utför uppgifter i Sverige i enlighet med bestämmelserna i detta kapitel har samma rätt att använda tjänstevapen och andra särskilda hjälpmedel vid våldsanvändning som en svensk polisman har att använda motsvarande utrustning.

Rapportering och omedelbar prövning

8 § En finsk polisman som har vidtagit en åtgärd ska så snart det kan ske rapportera den till förmannen för verksamheten.

Polismyndigheten ska omedelbart ta ställning till om ett tvångsmedel som har beslutats av en finsk polisman ska bestå. Åtgärden ska hävas om den är felaktig eller om det inte längre finns skäl för den. Det gäller även vid prövning av ett gripande som ännu inte har anmälts till åklagare.

Ansvaret för vidtagna åtgärder

9 § Från det att en åtgärd har rapporterats enligt 8 § ska Polismyndigheten fullgöra de skyldigheter som enligt lag eller annan författning är förenade med åtgärden.

Dokumentation

10 § Polismyndigheten ansvarar för att protokoll upprättas över sådana åtgärder som enligt lag eller annan författning ska dokumenteras. En finsk polisman ska bistå Polismyndigheten genom att lämna nödvändiga uppgifter.

En finsk polisman ska anteckna sådana åtgärder som enligt lag eller annan författning ska dokumenteras.

Föreskrifter

11 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om operativt samarbete enligt avtalet med Finland.

5 kap. Gemensamma bestämmelser för operativt samarbete enligt Schengenkonventionen, avtalet med Danmark, Prümrådsbeslutet, Atlasrådsbeslutet, avtalet med Norge och avtalet med Finland

1 § Utländska tjänstemän ska, när de utför uppgifter i Sverige enligt denna lag, följa svensk lag och annan författning samt instruktioner som meddelas av Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen. De ska alltid kunna styrka sin behörighet och identitet.

4 § Bestämmelser om svenska statens skyldighet att ersätta skador som svenska tjänstemän vållar ska inte vara tillämpliga när skadorna vållas i en annan stat i samband med gränsoverskridande övervakning eller förföljande enligt Schengenkonventionen. Detsamma ska gälla när skadorna vållas i samband med samarbete enligt avtalet med Danmark, Prümrådsbeslutet, Atlasrådsbeslutet, avtalet med Norge eller avtalet med Finland.

Denna lag träder i kraft den dag som regeringen bestämmer.

Lag sid. 1116

F om ikraftträdande av lagen (2024:1259) om ändring i lagen (2017:496) om internationellt polisiärt samarbete ändr. g. 2024:1261.

Regeringen föreskriver att lagen (2024:1259) om ändring i lagen (2017:496) ska träda i kraft den 1 februari 2025.

Lag sid. 1122

F (2008:1396) om förenklat uppgiftsutbyte mellan brottsbekämpande myndigheter i Europeiska unionen upphävd g. SFS 2024:990.

Lag sid. 1199

Brottsbalken (1962:700) ändr. g. SFS 2024:1110.

Enligt riksdagens beslut föreskrivs att det ska införas en ny paragraf, 9 kap. 3 d §, av följande lydelse.

9 kap. 3 d § Den som i syfte att bereda sig eller någon annan vinning olovligen använder en juridisk persons identitetsuppgifter genom att utge sig för att företräda denna döms, om handlandet ger upphov till skada eller olägenhet för den som uppgifterna gäller, för *företagskapning* till böter eller fängelse i högst två år.

Lag sid. 1281, 1282

Lagen (1974:1066) om förfarande med förverkad egendom och hittegoods m.m. ändr. g. SFS 2024:1091.

Enligt riksdagens beslut föreskrivs att 1, 2 c, 7 och 8 §§ ska ha följande lydelse.

1 § Denna lag --- egendom som

6. omfattas av 22 § andra stycket klampningslagen (2024:1089).

2 c § Egendom som omfattas av 22 § andra stycket klampningslagen (2024:1089) ska finnas tillgänglig hos Polismyndigheten eller Tullverket för avhämtning i minst en månad efter delgivning av en sådan underrättelse som avses i 21 § den lagen. Om egendomen inte hämtas ut inom den tiden, ska egendomen hanteras på det sätt som anges i denna lag.

7 § Om ägaren eller någon annan rättsinnehavare gör anspråk på egendom som är föremål för en sådan åtgärd som avses i 1 § 3–6, ska egendomen lämnas ut till rättsinnehavaren efter beslut av den myndighet som förvarar egendomen, om den inte redan har sålts eller förstörts.

Om egendomen har reparerats eller på något annat sätt förbättrats, är den som gör anspråk på egendomen enligt första stycket skyldig att betala kostnaden för förbättringen innan egendomen lämnas ut. Om förbättringskostnaden inte betalas inom en månad efter det att en särskild uppmaning delgetts rättsinnehavaren, får egendomen säljas i den ordning som anges i denna lag.

8 § Försäljning av egendom som avses i 7 § första stycket sker för statens räkning.

Om egendomen har sålts, har ägaren eller någon annan rättsinnehavare rätt till ersättning. Ersättning betalas inte med högre belopp än som har inkommit vid försäljningen. I de fall som avses i 7 § andra stycket ska kostnaden för förbättringen avräknas från ersättningen.

Ansökan om --- om försäljningen.

- Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.
- För egendom som har omhändertagits enligt lagen (2014:1437) om åtgärder vid hindrande av fortsatt färd före den 1 januari 2025 gäller äldre föreskrifter.

Lag sid. 1321

Lagen (1998:603) om verkställighet av sluten ungdomsvård ändr. g. SFS 2024:1210.

Enligt riksdagens beslut föreskrivs

dels att rubriken närmast före 14 a § ska lyda ”Vård i enskildhet”,

dels att det ska införas en ny paragraf, 14 b §, och närmast före 14 b § en ny rubrik av följande lydelse.

Avskildhet i anslutning till dygnsvilan

14 b § Den dömden får hållas i avskildhet i anslutning till dygnsvilan, om det är nödvändigt

- med hänsyn till ordningen eller säkerheten på det särskilda ungdomshemmet, eller
 - för att förhindra att den dömden avviker från hemmet.
- Även om förutsättningarna i första stycket är uppfyllda får den dömden inte hållas i avskildhet i anslutning till dygnsvilan, om det finns en påtaglig risk för att hans eller hennes hälsa eller utveckling tar skada av åtgärden.
- Avskildhet i anslutning till dygnsvilan ska genomföras i den dömdes bostadsrum och får vid ett enskilt tillfälle inte pågå under längre tid än nio timmar. Under tiden i avskildhet ska den dömden ha möjlighet att tillkalla personal.

Ett beslut om avskildhet i anslutning till dygnsvilan får gälla i högst 30 dagar. När det inte längre finns förutsättningar för beslutet ska det upphävas.

Lag sid. 1397, 1398, 1399, 1400

F (1996:381) med tingsrättsinstruktion ändr. g. SFS 2024:1012.

Regeringen föreskriver

dels att 15, 21, 35 och 47 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 19 §, av följande lydelse.

15 § För varje mål och ärende ska det vid varje tidpunkt finnas en ansvarig domare.

Första stycket gäller inte mål och ärenden som tingsnotarier, notariemeriterade beredningsjurister eller andra anställda handlägger med stöd av förordnanden enligt 17–19 §§. För sådana mål eller ärenden ansvarar den förordnade.

Den närmare ansvarsfördelningen ska framgå av arbetsordningen. Ansvarsfördelningen ska ordnas så att ansvaret ska kunna utövas på ett effektivt sätt.

19 § Lagmannen får förordna en tingsnotarie eller en notariemeriterad beredningsjurist som har tillräcklig kunskap och erfarenhet att på eget ansvar

1. handlägga mål som inleds vid domstolen genom en ansökan om utdömande av vite enligt miljöbalken och plan- och bygglagen (2010:900),

2. handlägga mål om överklagade beslut om miljöstraffavgift enligt 30 kap. miljöbalken,

3. handlägga mål om överklagade beslut om byggsanktionsavgift enligt 11 kap. plan- och bygglagen,

4. handlägga mål om överklagade beslut om tillsynsavgift enligt 27 kap. miljöbalken och avgift enligt 12 kap. 8 och 9 §§ plan- och bygglagen,

5. handlägga mål om brukningsavgifter för allmänna vattentjänster enligt lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster, och

6. besluta om avskrivning av överklagade mål enligt miljöbalken och plan- och bygglagen efter återkallelse.

Förordnanden enligt första stycket 1–5 gäller endast sådana mål och ärenden som enligt 2 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar kan avgöras av en lagfaren domare. Förordnanden enligt första stycket 1–6 får inte avse mål som är omfattande eller svåra eller som av någon annan orsak kräver särskild erfarenhet.

Vid delegation till en tingsnotarie enligt första stycket 1–5, får det belopp som domstolen ska pröva uppenbart inte överstiga en tiondel av prisbasbeloppet enligt 2 kap. 6 och 7 §§ socialförsäkringsbalken. Vid sådan delegation till en notariemeriterad beredningsjurist, får det belopp som domstolen ska pröva uppenbart inte överstiga en fjärdedel av samma belopp.

21 § Förordnanden enligt 16–19 §§ ska förtlöpande omprövas.

35 § Lagmannen får --- administrativa ärenden.

Lagmannen får dock endast uppdra åt en chefsrådmän att meddela förordnanden enligt 16–19 och 21 §§. I de tingsrätter som har flera kansliorter får lagmannen i stället utse en rådmän på varje kansliort där någon chefsrådmän inte tjänstgör att meddela sådana förordnanden.

47 § Lagmannen ska -- --av tingsrätten.

Om en --- arbetsuppgifterna omfördelas.

Som ersättare för lagmannen eller för en rådmän får den anlitas som är eller har varit ordinarie domare eller som är eller har varit ledamot eller fiskal i hovrätt eller kammarrätt eller som under minst sex månader har utfört en hovrätts- eller kammarrättsfiskals arbetsuppgifter. Om det inte finns någon med sådan behörighet att tillgå och om ersättare för lagmannen, får hovrätten förordna en tingsnotarie som har haft förordnanden enligt 17–19 §§ i sådan utsträckning att han eller hon kan antas ha fått tillräcklig erfarenhet. Ett förordnande får dock inte innefatta handläggning av mål eller ärenden som är omfattande eller svåra eller som kräver särskild erfarenhet.

Om det --- i följd.

Som vikarie för lagmannen eller för en rådmän får den anställas som är eller har varit ordinarie domare eller som är hovrätts- eller kammarrättsassessor. Om det inte finns någon med sådan behörighet att tillgå och om vikariatet beräknas vara endast sex månader, får som vikarie för en rådmän även den anställas som har varit ledamot eller fiskal i hovrätt eller kammarrätt eller som under minst sex månader har utfört en hovrätts- eller kammarrättsfiskals arbetsuppgifter.

Denna förordning träder i kraft den 1 februari 2025.

Lag sid. 1407 f, 1602, 1607

Rättegångsbalken (1942:740) ändr. g. SFS 2024:1181.

Enligt riksdagens beslut föreskrivs

dels att 4 kap. 13 §, 5 kap. 1 §, 36 kap. 6 och 10 §§ och 38 kap. 8 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas två nya paragrafer, 36 kap. 5 b och 6 a §§, av följande lydelse.

4 kap. 13 § En domare är jävig att handlägga mål

1. om han eller hon själv är part eller annars har del i saken eller av dess utgång kan vänta synnerlig nytta eller skada,

2. om han eller hon med part är eller varit gift eller är i rätt upp- eller nedstigande släktskap eller svägerlag eller är syskon eller är i det svägerlag, att den ene är eller varit gift med den andres syskon, eller om han eller hon på liknande sätt är part närstående,

3. om han eller hon till någon, som har del i saken eller av dess utgång kan vänta synnerlig nytta eller skada, står i förhållande, som avses i 2,

4. om han eller hon eller någon honom eller henne närstående, som avses i 2, är förmyndare, god man eller förvaltare för part eller på annat sätt parts ställföreträdare eller är ledamot av styrelsen för bolag, förening eller annat samfund, stiftelse eller annan sådan inrättning, som är part, eller, då kommun eller annan sådan menighet är part, är ledamot av nämnd eller styrelse, som har hand om förvaltningen av den angelägenhet målet rör,

5. om han eller hon eller någon honom eller henne närstående, som sägs i 2, till någon, som har del i saken eller av dess utgång kan vänta synnerlig nytta eller skada, står i förhållande, som avses i 4, 6. om han eller hon är parts motpart, dock inte om parten sökt sak med honom eller henne för att göra honom eller henne jävig,

7. om han eller hon i annan rätt såsom domare eller befattningshavare fattat beslut, som rör saken, eller hos annan myndighet än domstol eller såsom skiljeman tagit befattning med saken,

8. vid huvudförhandling i brottmål om han eller hon före huvudförhandlingen har prövat frågan om den tilltalade har begått gärningen,

9. om han eller hon i saken såsom rättegångsombud fört parts talan ellerbiträtt part eller vittnat eller varit sakkunnig,

10. vid huvudförhandling i brottmål om han eller hon fått kännedom om identiteten på ett vittne som lämnar eller har lämnat uppgifter anonymt med stöd av ett beslut enligt lagen (2024:1180) om anonyma vittnen i brottmål, eller

11. om det annars finns någon särskild omständighet, som är ägnad att rubba förtroendet till hans eller hennes opartiskhet i målet.

5 kap. 1 § En förhandling --- vara offentlig.

Om det kan antas att det vid en förhandling kommer att läggas fram en uppgift som är sekretessbelagd hos domstolen enligt offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), får rätten, om det bedöms vara av synnerlig vikt att uppgiften inte röjs, besluta att förhandlingen i den del som rör uppgiften ska hållas inom stängda dörrar. Även i annat fall får en förhandling hållas inom stängda dörrar, om sekretessen gäller enligt 35 kap. 12, 12 a, 13 eller 17 § eller 36 kap. 1 eller 2 § offentlighets- och sekretesslagen. En förhandling får också hållas inom stängda dörrar om sekretessen gäller enligt 18 kap. 1, 1 a, 2, 3 eller 17 § eller 35 kap. 1 eller 2 § samma lag, när det gäller domstolsförhandling under förundersökning i brottmål eller därmed likställt mål eller ärende, under utredning om självständigt förverkande eller i ärende enligt lagen (2024:326) om hemliga tvångsmedel i syfte att verkställa frihetsberövande påföljder. En förhandling ska alltid hållas inom stängda dörrar, om sekretessen gäller enligt 27 kap. 5 § andra och tredje styckena eller 34 kap. 4 § samma lag och det skulle strida mot avtal som avses där att uppgiften röjs vid förhandlingen.

Förhör med --- stängda dörrar.

Om det --- det gälla.

36 kap.

5 b § Den som till följd av 18 kap. 1 § eller 35 kap. 1 eller 12 a § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) inte får lämna uppgift som direkt eller indirekt röjer identiteten på eller kontaktuppgifterna till ett vittne som lämnar eller har lämnat uppgifter anonymt med stöd av ett beslut enligt lagen (2024:1180) om anonyma vittnen i brottmål, får inte höras som vittne om uppgiften.

6 § Ett vittne --- vanärande handling.

Ett vittne --- sekretesslagen (2009:400).

Vad som --- eller uppgiften.

Ett vittne som hörs anonymt enligt 6 a§ får vägra att yttra sig om en omständighet som skulle kunna röja hans eller hennes identitet och kontaktuppgifter.

6 a § Ett förhör med ett vittne som lämnar uppgifter anonymt i ett brottmål får tillåtas som bevis i rättegången endast om

- en domstol har beslutat att vittnet får höras anonymt enligt lagen (2024:1180) om anonyma vittnen i brottmål,
- förhöret gäller det brott som beslutet avser, och
- det är lämpligt.

Rätten får besluta om ytterligare skyddsåtgärder enligt 9 § lagen (2024:1180) om anonyma vittnen i brottmål. Rätten får också besluta att ändra tidigare beslut om skyddsåtgärder.

Trots första stycket 2 får ett förhör med ett vittne som lämnat uppgifter anonymt i lägre rätt läggas fram eller tas upp i högre rätt om förhöret gäller samma gärning som vittnet hördes om i lägre rätt.

10 § Innan vittnesmålet --- vittnets berättelse.

Om vittnet ---avlägga vittnesmål.

Om det --- kvalificerade skyddsidentiteter.

Första stycket gäller inte om ett vittne ska höras anonymt enligt 6 a §.

38 kap. 8 § Om en --- ska tillhandahållas.

Första --- inte

2. handling vars innehåll är sådant, att någon, som haft befattning med handlingen, enligt 36 kap. 5 § andra, tredje, fjärde eller sjätte stycket inte får höras om det,

3. handling som genom sitt innehåll avslöjar yrkeshemlighet, om det inte finns synnerliga skäl för det, eller

4. handling som innehåller uppgift om ett anonymt vittne enligt lagen (2024:1180) om anonyma vittnen i brottmål.

Lag sid. 1408

Domstolsverkets föreskrifter (DVFS 2023:9) om tolktaxa ersatta av DVFS 2024:14 i samma ämne.

Lag sid. 1420

F (2015:744) med instruktion för Ekobrottsmyndigheten ändr. g. SFS 2024:1324.

Regeringen föreskriver att 2 § ska ha följande lydelse.

2 § Myndigheten ---

3. tillämpa ett jämställdhetsperspektiv i utförandet av sina uppgifter,

4. delta i det myndighetsgemensamma arbetet mot den grova och organiserade brottsligheten, och

5. delta i det myndighetsgemensamma arbetet mot arbetslivskriminalitet.

Denna förordning träder i kraft den 21 januari 2025.

Lag sid. 1423, 1470

Domstolsverkets föreskrifter (DVFS 2023:15) om advokatberedskap ersatta av DVFS 2024:20 i samma ämne.

Lag sid. 1457

Domstolsverkets föreskrifter (DVFS 2023:10) om tidsspillan ersatta av DVFS 2024:15 i samma ämne.

Lag sid. 1467

Domstolsverkets föreskrifter (DVFS 2023:11) om ersättning till offentlig försvarare och målsägande-biträde i förordnandemål ersatta av DVFS 2024:16 i samma ämne.

Lag sid. 1467

Domstolsverkets föreskrifter (DVFS 2023:16) om brottmålstaxa för målsägandebiträde i tingsrätt och hovrätt ersatta av DVFS 2024:21 i samma ämne.

Lag sid. 1473

Domstolsverkets föreskrifter (DVFS 2023:12) om brottmålstaxa för offentlig försvarare i tingsrätt och hovrätt ersatta av DVFS 2024:17 i samma ämne.

Lag sid. 1473

Domstolsverkets föreskrifter (DVFS 2023:13) om ersättning till offentlig försvarare för deltagande i häktningsförhandling under helg ersatta av DVFS 2024:18 i samma ämne.

Lag sid. 1486

Förundersökningskungörelsen (1947:948) ändr. g. SFS 2024:1183.

Regeringen föreskriver att det ska införas en ny paragraf, 21 c §, av följande lydelse.

21 c § Trots 20 och 21 §§ ska identitets- och kontaktuppgifter för en enskild som är eller har varit föremål för en ansökan om anonymitet enligt lagen (2024:1180) om anonyma vittnen i brottmål antecknas på en särskild handling.

Lag sid. 1532

Här införs: **Klampningslagen (2024:1089)**.

Prop. 2024/25:14, bet. 2024/25:TU4, rskr. 2024/25:31.

Enligt riksdagens beslut föreskrivs följande.

Lagens innehåll och förutsättningar för lagens tillämpning

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om åtgärder för att hindra fortsatt färd med ett fordon eller ett fordonståg. Sådana åtgärder består i att förbjuda fortsatt färd, omhändertaga föremål som behövs för färden och ytterst att klampa fordonet eller fordonståget.

Åtgärderna får vidtas endast om det enligt annan lag eller föreskrifter som regeringen har meddelat framgår att fortsatt färd får hindras enligt denna lag.

Ordförklaringar

2 § Med *klampning* avses i denna lag att ett fordon eller ett fordonståg förses med en mekanisk, elektronisk eller annan typ av låsanordning som hindrar fortsatt färd med fordonet.

3 § I denna lag har *fordon* och *fordonståg* samma betydelse som i lagen (2001:559) om vägtrafikdefinitioner och bilinspektör samma betydelse som i fordonslagen (2002:574).

Förbud mot fortsatt färd för att säkra verkställighet av sanktionsavgift

4 § En polisman, bilinspektör eller tulltjänsteman ska förbjuda ett fordons eller fordonstågs fortsatta färd, om ett förskott för sanktionsavgift som har beslutats vid en vägkontroll inte betalas omedelbart i samband med kontrollen. Om förskottet avser en sanktionsavgift som endast ska påföras föraren, ska förbudet endast gälla fortsatt färd med den föraren.

Det som sägs i första stycket om sanktionsavgift gäller även överlastavgift enligt lagen (1972:435) om överlastavgift.

Polismannen, bilinspektören eller tulltjänstemannen får avstå från ett förbud enligt första stycket, om det finns synnerliga skäl.

Förbud mot fortsatt färd för att hindra överträdelser av yrkestrafiklagstiftningen

5 § En polisman, bilinspektör eller tulltjänsteman får förbjuda ett fordons fortsatta färd, om fordonet framförs i strid med bestämmelser om yrkesmässig trafik eller taxitrafik eller i strid med villkor som har meddelats för ett tillstånd att bedriva taxitrafik.

Förbud mot fortsatt färd för att hindra trafikfarliga förare

6 § En polisman ska förbjuda ett fordons fortsatta färd, om föraren

- brutit mot bestämmelser om kör- och vilotider vid vägtransporter eller mot bestämmelser om att vara i stånd att framföra fordonet på ett betryggande sätt, och
- vid fortsatt färd skulle utgöra en påtaglig fara för trafiksäkerheten.

Förbud mot fortsatt färd för att hindra bristfälliga fordon

7 § En polisman eller bilinspektör ska förbjuda ett fordons fortsatta färd, om

- fordonet eller dess utrustning inte är i föreskrivet skick eller inte uppfyller föreskrivna egenskaper vid färd på väg, och
- den fortsatta färden skulle utgöra en påtaglig fara för trafiksäkerheten eller annars innebära en väsentlig olägenhet.

Upphävande av förbud mot fortsatt färd

8 § En polisman, bilinspektör eller tulltjänsteman ska inom sitt ansvarsområde

- upphäva ett förbud enligt 4 § när förskottet har betalats eller när avgiften har påförts och betalats, och

- upphäva ett förbud enligt 5, 6 eller 7 § när det inte längre finns skäl för förbudet.

9 § Om det finns synnerliga skäl, får ett förbud mot fortsatt färd upphävas av

- Polismyndigheten, om förbudet beslutats av en polisman eller bilinspektör, och
- Tullverket, om förbudet beslutats av en tulltjänsteman.

Omhändertagande av föremål för att hindra fortsatt färd

10 § Om ett förbud mot fortsatt färd har beslutats enligt denna lag och det kan antas att förbudet inte kommer att följas, får en polisman, bilinspektör eller tulltjänsteman omhänderta

- fordonsnycklar och andra föremål som behövs för att starta eller framföra fordonet eller fordonståget,
- frakthandlingar, och
- registreringsskyltar.

Den som har beslutat om omhändertagande ska omgående anmäla det till sin förman, som omedelbart ska pröva om omhändertagandet ska bestå.

11 § Om ett förbud har beslutats enligt 6 eller 7 § får en polisman eller tulltjänsteman kroppsvisitera fordonets förare och genom-söka fordonet eller fordonståget för att söka efter egendom för omhändertagande enligt 10 §, om egendomen inte är tillgänglig på annat sätt. Om det finns synnerliga skäl, får även fordonets passagerare kroppsvisiteras.

Klampning

12 § Polismyndigheten eller Tullverket får besluta om klampning, om

- det inte är möjligt att omhänderta egendom enligt 10 § eller om det finns särskilda skäl att anta att ett omhändertagande inte är tillräckligt för att säkerställa att förbudet mot fortsatt färd följs, eller
- klampning är lämpligare än ett omhändertagande.

Restriktioner för omhändertagande och klampning

13 § En åtgärd enligt 10–12 §§ får vidtas endast om det är försvarligt med hänsyn till åtgärdens syfte och övriga omständigheter. Om tvång behöver användas, ska det ske endast i den form och den utsträckning som behövs för att uppnå det avsedda resultatet.

14 § Ett omhändertagande eller en klampning ska upphöra så snart det inte längre finns något förbud som hindrar den fortsatta färden.

Flytt till lämplig plats

15 § Trots ett förbud mot fortsatt färd, ett omhändertagande eller en klampning får en polisman, bilinspektör eller tulltjänsteman medge att fordonet eller fordonståget enligt tjänstemannens anvisningar förs till en annan lämplig plats som tjänstemannen bestämmer.

Vid förbud enligt 5 § får det medges att ett fordon som är registrerat i utlandet omedelbart förs ut ur landet.

Delgivning och underrättelse

16 § Ett beslut om förbud mot fortsatt färd, om omhändertagande eller om klampning ska snarast delges föraren, den som egendom har omhändertagits från och fordonets registrerade ägare. De ska underrättas om hur egendomen och fordonet kan komma att hanteras och om möjligheten att begära omprövning.

Omprövning

17 § Om föraren, den som egendom har omhändertagits från eller fordonets registrerade ägare skriftligen begär det, ska ett beslut om förbud mot fortsatt färd, ett omhändertagande eller en klampning omprövas av

- Polismyndigheten, om beslutet fattats av en polisman, bilinspektör eller Polismyndigheten, eller
- Tullverket, om beslutet fattats av en tulltjänsteman eller Tullverket.

Det beslut som fattas med anledning av omprövningen ska vara skriftligt.

Överklagande

18 § Ett beslut enligt 17 § som innebär att förbudet eller åtgärden ska bestå får, utan begränsning till viss tid, överklagas skriftligen till den tingsrätt inom vars domkrets åtgärden vidtagits. Andra beslut enligt denna lag får inte överklagas.

19 § Vid domstolens handläggning tillämpas lagen (1996:242) om domstolsärenden.

Skyndsam handläggning

20 § Ärenden om omprövning och överklagande ska handläggas skyndsamt.

Förfarandet när förbud, omhändertagande eller klampning upphör

21 § När ett förbud, ett omhändertagande eller en klampning upphör, ska föraren, den som egendom har omhändertagits från och fordonets registrerade ägare underrättas om upphörandet och om hur egendomen eller fordonet kan komma att hanteras.

22 § När ett omhändertagande upphör ska egendomen lämnas ut till den som egendomen omhändertogs från, om det inte finns särskilda skäl att lämna egendomen till någon annan.

Om egendomen inte hämtas ut när ett omhändertagande har upphört, tillämpas lagen (1974:1066) om förfarande med förverkad egendom och hittegods m.m.

Protokoll

23 § Protokoll ska föras över omhändertagande, klampning, kroppsvisitation och genomsökning. Av protokollet över omhändertagande, klampning eller genomsökning ska det framgå

- vilket fordon åtgärden rör och vilken egendom som har omhändertagits,
- vem som har fattat beslut om åtgärden,
- grunden för beslutet och tidpunkten när det har fattats,
- vem eller vilka som har deltagit vid åtgärden,

5. vem eller vilka som åtgärden har riktat sig mot,
 6. tiden för åtgärden och när den upphörde, och
 7. vad som i övrigt har förekommit vid ingripandet.
- Vid kroppsvisitation ska bestämmelserna om protokoll över kroppsvisitation i 28 kap. rättegångsbalken tillämpas.

Bemyndigande

24 § Regeringen får meddela föreskrifter om att fortsatt färd får hindras enligt denna lag.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.
2. Genom lagen upphävs lagen (2014:1437) om åtgärder vid hindrande av fortsatt färd.
3. Den upphävda lagen gäller dock fortfarande för åtgärder som har vidtagits före ikraftträdandet.

Lag sid. 1534

F (2015:17) om åtgärder vid hindrande av fortsatt färd (anm.) ersatt av **Klampsningsförordning (2024:1194)**.

Lag sid. 1605

Här införs: **Lagen (2024:1180) om anonyma vittnen i brottmål**.

Enligt riksdagens beslut föreskrivs följande.

Förutsättningar för att höra ett vittne anonymt

1 § En domstol får enligt bestämmelserna i denna lag besluta om tillstånd att under förundersökning och rättegång i brottmål höra ett vittne på ett sådant sätt att hans eller hennes identitet eller kontaktuppgifter inte röjs (anonymt). Sådant tillstånd får meddelas, om

1. det finns en påtaglig risk för att vittnet eller en närstående till vittnet utsätts för allvarlig brottslighet som riktar sig mot dennes liv, hälsa, frihet eller frid, om vittnets identitet eller kontaktuppgifter blir kända,
 2. misstanken om brott eller åtalet som vittnet ska höras om gäller
- a) ett brott för vilket det inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i två år, eller
- b) ett annat brott om det med hänsyn till omständigheterna kan antas att brottets straffvärde överstiger fängelse i två år,
3. andra åtgärder är otillräckliga eller väsentligt svårare att genomföra,
 4. åtgärden i övrigt är lämplig, och
 5. skälen för åtgärden uppväger de svårigheter den innebär för en misstänkt eller tilltalad att förbereda och utföra sitt försvar.

Handläggning

2 § På förfaranden enligt denna lag tillämpas reglerna i rättegångsbalken om handläggning vid domstol i brottmål och om överklagande av beslut i sådana mål, om inte något annat sägs i denna lag.

3 § En åklagare, den misstänkte eller den tilltalade får vid tingsrätten ansöka om att ett vittne ska höras anonymt.

Offentligt ombud

4 § Om en åklagare ansöker om att ett vittne ska höras anonymt, ska rätten utse ett offentligt ombud. Ombudet ska bevaka rätts-säkerhetsfrågor i ärendet.

5 § I fråga om offentligt ombud ska följande bestämmelser i 27 kap. rättegångsbalken tillämpas:

- 26 § andra stycket om befogenheter,
- 27 § om förordnande,
- 28 § andra stycket om att uppdraget gäller i högre rätt,
- 29 § om ersättning, och
- 30 § om tystnadsplikt.

Sammanträde

6 § En ansökan om att ett vittne ska höras anonymt ska så snart som möjligt prövas av rätten vid ett sammanträde. Vid sammanträdet ska åklagaren och det offentliga ombudet närvara. När den misstänkte eller tilltalade har ansökt ska i stället åklagaren och försvararen närvara, liksom den misstänkte eller tilltalade om dennes närvaro är nödvändig för utredningen.

Har tingsrättens beslut överklagats, ska hovrätten hålla ett sammanträde, om det inte är obehövt. Vid sammanträdet ska åklagaren och det offentliga ombudet närvara. När överklagandet avser en ansökan av den misstänkte eller tilltalade gäller första stycket tredje meningen om närvaro vid sammanträdet.

7 § Den som ansöker om att ett vittne ska höras anonymt ska vid sammanträdet redogöra för

1. vittnets identitet,
2. om och i så fall hur vittnet är närstående till en misstänkt eller tilltalad,
3. om vittnet står i något förhållande till en part eller till saken eller om det finns andra omständigheter som kan vara av vikt för bedömandet av tilltron till vittnets berättelse,
4. vilket brott som vittnet ska höras om,
5. skälen för ansökan och de omständigheter i övrigt som kan vara av betydelse för rättsens prövning, samt
6. vilka skyddsåtgärder enligt 9 § som behöver vidtas.

Beslut

8 § I ett beslut att tillåta att ett vittne höras anonymt ska det anges vilket brott förhöret ska avse.

9 § När rätten beslutar att tillåta att ett vittne höras anonymt ska den, om det bedöms nödvändigt för att skydda vittnets anonymitet, besluta att

1. vittnet ska få delta i förhandling i domstol genom ljudöverföring eller ljud- och bildöverföring,

2. förhandlingen under ett förhör med vittnet ska hållas inom stängda dörrar, eller
3. vittnets röst ska få förvrängas eller vittnets utseende döljas genom något fysiskt eller tekniskt hjälpmedel.

Sekretess

10 § Till skydd för enskild i ärenden enligt denna lag gäller vad som är föreskrivet om sekretess i 35 kap. 12 a § andra stycket offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Verkställighet

11 § Beslut enligt denna lag gäller omedelbart, om inte rätten beslutar något annat.

Om ett beslut att tillåta att ett vittne höras anonymt överklagas, får överinstansen bestämma att det överklagade beslutet tills vidare inte ska gälla.

Lag sid. 1626

Riksåklagarens föreskrifter (1999:178) om ordningsbot för vissa brott (anm.) ersatt av **Riksåklagarens föreskrifter (2024:1084)** i samma ämne, med ikraftträdande 21 februari 2025.

Lag sid. 1646

Lagen (2011:755) om elektroniska pengar ändr. g. SFS 2024:1371.

Enligt riksdagens beslut föreskrivs att 3 kap. 7 § ska ha följande lydelse.

3 kap.

7 § Ett institut för elektroniska pengar och en registrerad utgivare ska vidta åtgärder för att skydda de medel som har tagits emot i utbyte mot utgivna elektroniska pengar. Sådana medel ska

1. hållas avskilda – – – pengarna, eller
 2. omfattas av en försäkring eller garanti som
 - a) tillhandahålls av ett försäkringsföretag eller ett kreditinstitut som inte ingår i samma koncern som institutet för elektroniska pengar eller den registrerade utgivaren, och
 - b) ger samma skydd för innehavaren av de elektroniska pengarna som omedlen hållits avskilda enligt 1. Medel enligt – – – låg risk.
- Medel som tas emot i form av en betalning via ett betalningsinstrument behöver inte skyddas förrän de har krediterats ett betal-konto hos institutet eller utgivaren eller på annat sätt gjorts tillgängliga för ett institut för elektroniska pengar eller en registrerad utgivare. Medlen ska dock skyddas senast fem bankdagar efter det att de elektroniska pengarna som betalningen avsåg gavs ut. Institut för – – – om betaltjänster.

Denna lag träder i kraft den 9 april 2025.

Lag sid. 1715 f

Lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar ändr. g. SFS 2024:955.

Enligt riksdagens beslut föreskrivs att 18 § ska ha följande lydelse.

18 § En förvaltningsrätt – – – domare ensam

4. vid annat – – – av mål.
Om det – – – i sak.
Åtgärder som – – – om detta.
Vad som – – – sak av

7. mål enligt lagen (2004:629) om trängselskatt,
8. mål enligt lagen (2008:962) om valfrihetssystem och lagen (2023:704) om auktorisationssystem i fråga om tjänster för elektronisk identifiering och för digital post, och
9. mål enligt lagen (2024:954) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om digitala tjänster som avser en
 - a) inspektion,
 - b) prövning av om en handling skyddas av advokatsekretess enligt 3 kap. 14 § samma lag, eller
 - c) tillfällig begränsning av mottagarnas tillgång till en tjänst eller ett onlinegränssnitt.

Lag sid. 1817

Utsökningsförordningen (1981:981) ändr. g. SFS 2024:1022.

Regeringen föreskriver att 18 kap. 6 a § ska ha följande lydelse.

18 kap. 6 a § Ett beslut om en ineträngsundersökning enligt lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk, mönsterskyddslagen (1970:485), lagen (1992:1685) om skydd för kretsmönster för halvledarprodukter, växtförädlarrättslagen (1997:306), varumärkeslagen (2010:1877), lagen (2018:1653) om företagsnamn eller patentlagen (2024:945) ska verkställas skyndsamt.

Vid verkställigheten – – – och 4 kap.
I protokollet – – – ljudupptagning görs.

Lag sid. 1850

Socialförsäkringsbalken (2010:110) ändr. g. SFS 2024:1221.

Enligt riksdagens beslut föreskrivs att 5 kap. 12 § ska ha följande lydelse.

5 kap. 12 § Till den – – – har beviljats.

Till den som har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd får bosättningsbaserade förmåner lämnas utan hinder av att tillståndet har upphört att gälla, om en ansökan om fortsatt uppehållstillstånd har kommit in till Migrationsverket innan det tidigare tillståndet har upphört att gälla och ansökan avser ett fortsatt tillstånd på samma grund eller på en sådan annan grund som enligt 5 kap. 18 § andra stycket 8 b, 5 b kap. 15 § andra stycket 3 eller 6 a kap. 4 § andra stycket 10 utlänningslagen kan beviljas efter inresan eller ett nytt tillstånd med stöd av någon bestämmelse i lagen (2017:353) om uppehållstillstånd för studerande på gymnasial nivå. Om ansökan avslås får förmåner lämnas till dess att utlänningsens tidsfrist för frivillig avresa enligt 8 kap. 21 § första stycket utlänningslagen har löpt ut. Om avslagsbeslutet inte innehåller någon tidsfrist för frivillig avresa får förmåner lämnas till dess att beslutet har fått laga kraft.

Förmåner enligt --- motsvarande karaktär.

Lag sid. 1858, 1986

Socialförsäkringsbalken (2010:110) ändr. g. SFS 2024:1255.

Enligt riksdagens beslut föreskrivs att 12 kap. 9 och 11 §§ och 97 kap. 23 a § ska ha följande lydelse.

12 kap.

9 § Föräldrapenning lämnas --- följande förmånsnivåer:

5. En åttondels --- normal arbetstid.

2 st. upphävt.

11 § Föräldrapenning lämnas för tid som normalt är arbetsfri för föräldern endast om han eller hon i direkt anslutning till den arbetsfria tiden får föräldrapenning på motsvarande eller högre förmånsnivå och ersättningsnivå. Detta gäller dock endast för perioder av arbetsfri tid om högst fyra dagar.

97 kap. 23 a § Bostadsbidrag lämnas månadsvis som tilläggsbidrag till barnfamiljer med ett belopp som motsvarar 25 procent av det preliminära bostadsbidrag som lämnas enligt 95 kap. 2 § första stycket 1–4 för samma månad.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025 i fråga om 97 kap. 23 a § och i övrigt den 1 april 2025.

2. Äldre föreskrifter gäller fortfarande för bostadsbidrag som avser tid före den 1 januari 2025 och för föräldrapenning som avser tid före den 1 april 2025.

Lag sid. 1877

I F (2024:1125) om ränta vid betalningsskyldighet för underhållsstöd för år 2024 föreskrivs att räknan enl. 19 kap. 47 § socialförsäkringsbalken ska vara 1,56 % för år 2025.

Lag sid. 1882, 1940

Socialförsäkringsbalken (2010:110) ändr. g. SFS 2024:1135.

Enligt riksdagens beslut föreskrivs att 25 kap. 10 och 13 §§ och 59 kap. 16 § ska ha följande lydelse.

25 kap.

10 § Som inkomst --- betalas ut.

Om mottagaren är godkänd för F-skatt med villkor enligt 9 kap. 2 § skatteförändelagen (2011:1244), räknas ersättningen som inkomst av annat förvärvsarbete bara om godkännandet åberopas skriftligen.

13 § Som inkomst av annat förvärvsarbete räknas ersättning för arbete om ersättningen betalas ut till en mottagare som inte är godkänd för F-skatt eller är godkänd för F-skatt med villkor enligt 9 kap. 2 § skatteförändelagen (2011:1244), om

5. det inte --- 12 kap. 16 § föräldrabalken.

59 kap. 16 § Om mottagaren hade ett godkännande för F-skatt med villkor enligt 9 kap. 2 § skatteförändelagen (2011:1244), räknas ersättningen som inkomst av annat förvärvsarbete bara om godkännandet har åberopats skriftligen.

Lag sid. 1884, 1890, 1892, 1908 f, 1909

Socialförsäkringsbalken (2010:110) ändr. g. SFS 2024:1270.

Enligt riksdagens beslut föreskrivs

dels att 35 kap. 8–10 §§ ska upphöra att gälla,

dels att rubriken närmast före 35 kap. 8 § ska utgå,

dels att 26 kap. 8 §, 27 kap. 35 och 54 §§ och 35 kap. 1, 4, 12 och 15 §§ ska ha följande lydelse.

26 kap. 8 § Bestämmelsen i 7 § 1 ska tillämpas även när den försäkrade skulle ha fått sådan ersättning som avses där i form av garantiersättning om han eller hon hade haft rätt till sådan ersättning enligt bestämmelserna i 35 kap. 4–7 och 11–15 §§ om försäkringstid.

27 kap.

35 § Bestämmelserna i 34 § om sjukersättning och aktivitetsersättning ska tillämpas även när den försäkrade skulle ha haft sådan ersättning i form av garantiersättning om han eller hon hade haft rätt till sådan ersättning enligt bestämmelserna i 35 kap. 4–7 och 11–15 §§ om försäkringstid.

54 § Bestämmelsen i 53 § 1 ska tillämpas även när den försäkrade skulle ha haft sjukersättning eller aktivitetsersättning i form av garantiersättning om han eller hon hade haft rätt till sådan ersättning enligt bestämmelserna i 35 kap. 4–7 och 11–15 §§ om försäkringstid

35 kap.

1 § I detta --- bestämmelser om

T 26

– försäkringstiden i 4–7 och 11–15 §§,

– beräkning av --- i 23–25 §§.

4 § Försäkringstid för --- en försäkrad

1. enligt 6, 7 och 11 §§ under tiden från och med det år då han eller hon fyllde 16 år till och med året före försäkringsfallet (faktisk försäkringstid),

3. enligt 14 --- års ålder.

12 § Om den faktiska försäkringstiden enligt 6, 7 och 11 §§ utgör minst fyra femtedelar av tiden från och med det år då den försäkrade fyllde 16 år till och med året före försäkringsfallet, räknas hela tiden därefter till och med det år då den försäkrade fyller 65 år som framtida försäkringstid.

15 § För en försäkrad som avses i 14 § ska som försäkringstid räknas tiden från och med det år då han eller hon fyllde 16 år till och med det år då han eller hon fyller 65 år. Hänsyn ska dock bara tas till tid då den försäkrade efter fyllda 16 år har uppfyllt förutsättningarna för tillgodoräknande av försäkringstid enligt 6, 7 och 11 §§.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juni 2025.

2. Lagen tillämpas första gången för tid från och med den 1 juli 2025.

3. För en försäkrad som har rätt till sjukersättning eller aktivitetsersättning från och med juli 2025 eller från och med en senare tidpunkt och som oavbrutet haft rätt till sjukersättning eller aktivitetsersättning sedan före den 1 juli 2025 gäller de upphävda paragraferna och bestämmelserna i 35 kap. 4, 12 och 15 §§ i den äldre lydelsen fortfarande för beräkning av försäkringstid för tid från och med 2003 till och med juni 2025.

4. Bestämmelserna i 26 kap. 8 § och 27 kap. 35 och 54 §§ i den äldre lydelsen gäller fortfarande för den som har rätt till sjukersättning eller aktivitetsersättning för tid före den 1 juli 2025.

Lag sid. 1889, 1899 f, 1901, 1904, 1905, 1993

Socialförsäkringsbalken (2010:110) ändr. g. SFS 2024:1269.

Enligt riksdagens beslut föreskrivs att 27 kap. 31 §, 28 a kap. 4, 9, 13 och 19 §§, 31 a kap. 4, 7, 10 och 14 §§ och 103 d kap. 2, 3 och 7 §§ socialförsäkringsbalken ska ha följande lydelse.

27 kap. 31 § Den som betalar egenavgift och som gjort anmälan om karenstid enligt 29 § får efter uppsägningstid övergå till sjukpenning med kortare eller ingen karenstid. Uppsägningstiden är det antal dagar med vilka karenstiden förkortas.

Uppsägningstid enligt --- enligt 29 §.

Ändringen börjar --- börjat gälla.

28 a kap.

4 § En försäkrad som omfattas av 3 § och som på grund av bestämmelserna om sjukpenninggrundande inkomst i denna balk inte skulle ha rätt till hel sjukpenning som på fortsättningsnivån medför en sjukpenning om minst 230 kronor per kalenderdag, har rätt till sjukpenning i särskilda fall vid sjukdom som sätter ned hans eller hennes arbetsförmåga.

Med sjukdom --- psykiska prestationsförmågan.

9 § Sjukpenning i --- med högst

– 230 kronor per dag vid hel förmån,

– 173 kronor per dag vid tre fjärdedels förmån,

– 115 kronor per dag vid halv förmån, och

– 58 kronor per dag vid en fjärdedels förmån.

13 § I det --- med högst

– 173 kronor per dag när sjukersättning lämnas som en fjärdedels förmån,

– 115 kronor per dag när sjukersättning lämnas som en halv förmån, och

– 58 kronor per dag när sjukersättning lämnas som tre fjärdedels förmån.

När sjukpenning --- första stycket.

För en --- differensen mellan

– den sjukpenning --- och 28 kap.

19 § Rätten till sjukpenning i särskilda fall upphör när det för den försäkrade har bestämts eller skulle ha kunnat bestämmas en sjukpenninggrundande inkomst som uppgår till minst 115 400 kronor.

31 a kap.

4 § En försäkrad som omfattas av 3 § och som på grund av bestämmelserna om sjukpenninggrundande inkomst i denna balk inte skulle ha rätt till hel rehabiliteringspenning motsvarande vad som för sjukpenning på fortsättningsnivån medför en sjukpenning om minst 230 kronor per kalenderdag, har rätt till rehabiliteringspenning i särskilda fall vid sjukdom som sätter ned hans eller hennes arbetsförmåga under tid som anges i 31 kap. 3 §.

Med sjukdom -- --psykiska prestationsförmågan.

7 § Rehabiliteringspenning i --- med högst

– 230 kronor per dag vid hel förmån,

– 173 kronor per dag vid tre fjärdedels förmån,

– 115 kronor per dag vid halv förmån, och

– 58 kronor per dag vid en fjärdedels förmån.

10 § I det --- med högst

– 173 kronor per dag när sjukersättning lämnas som en fjärdedels förmån,

Tillägg
<ul style="list-style-type: none">115 kronor per dag när sjukersättning lämnas som en halv förmån, och 58 kronor per dag när sjukersättning lämnas som tre fjärdedels förmån. <p>När rehabiliteringspenning – – –första stycket. För en – – – differensen mellan</p>

– den rehabiliteringspenning – – – enligt 31 kap.

14 § Rätten till rehabiliteringspenning i särskilda fall upphör när det för den försäkrade har bestämts eller skulle ha kunnat bestämmas en sjukpenninggrundande inkomst som uppgår till minst 115 400 kronor.

103 d kap.

2 § Helt boendetillägg – – – med högst

- 104 400 kronor till en ogift försäkrad, och
- 52 200 kronor till en gift försäkrad.

3 § Beloppen enligt – – – höjas med

- 18 000 kronor till hushåll med ett barn,
- 30 000 kronor till hushåll med två barn, och
- 42 000 kronor till hushåll med tre eller flera barn.

Med barn avses – – – till bostadsbidrag.

7 § Boendetillägget enligt 2–4 §§ ska minskas med 70 procent av den bidragsgrundande inkomsten enligt 5 och 6 §§ som överstiger 83 950 kronor.

- Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.
- Äldre bestämmelser gäller fortfarande i fråga om sjukpenning i särskilda fall, rehabiliteringspenning i särskilda fall och boendetillägg som avser tid före ikraftträdandet.

Lag sid. 1909

Lagen (2022:879) om ändring i socialförsäkringsbalken ändr. g. SFS 2024:1272.

Enligt riksdagens beslut föreskrivs
dels att 67 kap. 8 och 13 §§ i lydelsen enligt lagen (2022:879) om ändring i den balken ska utgå,
dels att 35 kap. 4, 12 och 15 §§ i stället för lydelsen enligt lagen (2022:879) om ändring i den balken ska ha följande lydelse.

35 kap.

4 § Försäkringstid för – – – en försäkrad

- enligt 6, 7 och 11 §§ under tiden från och med det år då han eller hon fyllde 16 år till och med året före försäkringsfallet (faktisk försäkringstid),

3. enligt 14 – – – års ålder.

12 § Om den faktiska försäkringstiden enligt 6, 7 och 11 §§ utgör minst fyra femtedelar av tiden från och med det år då den försäkrade fyllde 16 år till och med året före försäkringsfallet, räknas hela tiden därefter till och med året före det år då den försäkrade uppnår den vid försäkringsfallet gällande riktåldern för pension som framtida försäkringstid.

15 § För en försäkrad som avses i 14 § ska som försäkringstid räknas tiden från och med det år då han eller hon fyllde 16 år till och med året före det år då han eller hon uppnår den riktålder för pension som gällde när han eller hon fyllde 17 år. Hänsyn ska dock bara tas till tid då den försäkrade efter fyllda 16 år har uppfyllt förutsättningarna för tillgodoräknande av försäkringstid enligt 6, 7 och 11 §§.

Lag sid. 1937

Enl. **F (2024:988) om inkomstindex för år 2025** fastställer regeringen att inkomstindexet enligt 58 kap. 10–12 §§ socialförsäkringsbalken (2010:110) ska vara 220,23 för år 2025.

Lag sid. 1937

Enl. **F (2024:989) om balanstal för år 2025** fastställer regeringen att inkomstindexet enligt 58 kap. 14–20 §§ socialförsäkringsbalken (2010:110) ska vara 1,1206 för år 2025.

Lag sid. 1938

Enl. **F (2043:987) om inkomstbasbelopp för år 2025** fastställer regeringen att inkomstbasbeloppet enligt 58 kap. 26 och 27 §§ socialförsäkringsbalken (2010:110) ska vara 80 600 kronor för år 2025.

Lag sid. 1981

Lagen (2024:471) om ändring i lagen (2023:907) om ändring i lagen (2023:440) om ändring i lagen (2022:1857) om ändring i lagen (2022:1042) om ändring i socialförsäkringsbalken ändr. g. SFS 2024:1256.

Enligt riksdagens beslut föreskrivs att punkt 1 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna till lagen (2024:471) om ändring i lagen (2023:907) om ändring i lagen (2023:440) om ändring i lagen (2022:1857) om ändring i lagen (2022:1042) om ändring i den lagen ska ha följande lydelse.

- Denna lag träder i kraft den 1 juli 2025.

Tillägg

Lag sid. 2017

Lagen (2010:111) om införande av socialförsäkringsbalken ändr. g. SFS 2024:1271.

Enligt riksdagens beslut föreskrivs att 4 kap. 23 § ska ha följande lydelse.

4 kap. 23 § Med försäkringstid – – – januari 2003.

För en – – – beräknats på.

För en försäkrad som beviljas sjukersättning eller aktivitetsersättning för tid från och med den 1 juli 2025 eller från och med en senare tidpunkt ska det vid tillämpning av första stycket dock inte tillgodoräknas sådan tid som avses i 5 kap. 7 § i den upphävda lagen (1962:381) om allmän försäkring i dess lydelse före den 1 januari 2003, om den försäkrade inte oavbrutet haft rätt till sjukersättning eller aktivitetsersättning sedan före den 1 juli 2025.

<p>Denna lag träder i kraft den 1 juni 2025.</p>
--

Lag sid. 2039

F om arbetslöshetsförsäkring (1997:835) (anm.) ersatt av **F (2024:1350) i samma ämne**.

- Denna förordning träder i kraft den 1 oktober 2025.
- Genom förordningen upphävs förordningen (1997:835) om arbetslöshetsförsäkring.
- Den upphävda förordningen gäller dock fortfarande för den som har en pågående ersättningsperiod vid ikraftträdandet.
- Bestämmelserna i 6–6 b §§ i den upphävda förordningen gäller dessutom fortfarande till och med den 30 september 2026 för företagare som omfattas av 6 § i den upphävda förordningen.
- Utöver det som anges i 21 § ska en arbetslöshetskassa lämna uppgift till Försäkringskassan om en enskilds dagsförtjänst enligt den upphävda lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring om det behövs för Försäkringskassans tillämpning av punkt 5 eller 7 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna till förordningen (2024:1358) om ändring i förordningen (2017:819) om ersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser.

Sid. B 13

Här införs: **Lagen (2024:1231) om försöksverksamhet med rutinmässiga ögonundersökningar i trafiken**.

Prop. 2024/25:16, bet. 2024/25:JuU7, rskr. 2024/25:43.

Enligt riksdagens beslut föreskrivs följande.

Inledande bestämmelser

1 § I denna lag finns bestämmelser om försöksverksamhet med rutinmässiga ögonundersökningar i trafiken i syfte att ta reda på om föraren är påverkad av något annat medel än alkohol.

2 § För en rutinmässig ögonundersökning enligt denna lag ska 28 kap. 13 § rättegångsbalken inte gälla.

Förutsättningar för rutinmässiga ögonundersökningar

3 § En rutinmässig ögonundersökning får göras på en förare av ett motordrivet fordon. Undersökningen får endast omfatta yttre iakttagelser av ögats utseende och funktion. Vid en sådan undersökning får följande hjälpmedel användas:

- en pupillometer,
- en penna eller ett annat liknande föremål,
- en mindre ljuskälla, eller
- ett annat tekniskt hjälpmedel.

4 § Ögonundersökningen görs av en polisman, en tulltjänsteman eller en kustbevakningstjänsteman.

Bestämmelser om en tulltjänstemans och en kustbevakningstjänstemans rätt att stoppa ett fordon finns i 2 kap. 4 § tullbefogenhetslagen (2024:710) och 3 kap. 16 § kustbevakningslagen (2019:32).

5 § Ögonundersökningen ska göras på eller i nära anslutning till den plats där personen kontrolleras eller där ett ingripande mot honom eller henne sker. Undersökningen får endast göras med hjälpmedel som kan användas omedelbart.

Undersökningen ska göras på ett sätt som inte utsätter den som undersöks för allmän uppmärksamhet. Om det inte finns särskilda skäl ska undersökningen göras i ett täckt fordon eller inomhus i ett avskilt rum.

Om den undersökte begär det ska det föras ett protokoll vid undersökningen och utfärdas ett bevis om utförd åtgärd.

Blodprov

6 § Blodprov får tas på den som är skyldig att genomgå en rutinmässig ögonundersökning enligt 3 § även om det inte finns förutsättningar för det enligt 28 kap. 12 § rättegångsbalken, om han eller hon

- vägrar att medverka till en ögonundersökning, eller
- inte kan genomgå en sådan undersökning på grund av att han eller hon varit inblandad i en trafikolycka.

<p>1. Denna lag träder i kraft den 1 mars 2025.</p> <p>2. Lagen upphör att gälla vid utgången av februari 2030.</p>

Sid. B 13

Här anmärks: **F (2024:1236) om föreskrifter rörande en rutinmässig ögonundersökning**.

Sid. B 50

Här införs: **Lagen (2024:1082) om hotell- och pensionatsrörelser**.

Prop. 2024/25:27, bet. 2024/25:NU8, rskr. 2024/25:34.

Enligt riksdagens beslut föreskrivs följande.

1 § Denna lag tillämpas på hotell- och pensionatsrörelser. Med hotell- eller pensionatsrörelse avses i denna lag en yrkesmässig verksamhet som syftar till att tillhandahålla en tillfällig möblerad bostad.

Lagen gäller inte

1. bostäder som tillhandahålls som ett led i en verksamhet för vård, tillsyn, utbildning eller uppfostran,
2. ensligt belägna, obemannade stugor som står till allmänhetens förfogande för tillfällig övernattning,
3. enkelt utrustade stugor utan vatten och avlopp, belägna på campingplatser, som hyrs ut till allmänheten som tillfälliga bostäder.

2 § Den som avser att driva en hotell- eller pensionatsrörelse som är avsedd att ta emot minst nio gäster samtidigt eller som omfattar minst fem gästrum ska anmäla detta till Polismyndigheten.

3 § En anmälan enligt 2 § ska vara skriftlig och innehålla uppgifter om

1. anmälares företagsnamn,
2. anmälares organisationsnummer eller personnummer,
3. anmälares postadress,
4. behörig företrädare för anmälares, och
5. var verksamheten ska bedrivas.

4 § Den som driver en anmälningspliktig hotell- eller pensionatsrörelse ska utan onödigt dröjsmål skriftligen anmäla till Polismyndigheten om

1. ett förhållande som avses i 3 § ändras,
2. rörelsen inte längre är anmälningspliktig, eller
3. rörelsen upphör.

5 § Polismyndigheten får förelägga den som inte har fullgjort sin anmälningskyldighet enligt 2–4 §§ att göra detta. Ett beslut om föreläggande får förenas med vite.

6 § En hotell- eller pensionatsrörelse ska drivas så att den inte medför fara för allmän ordning och säkerhet.

7 § I hotell och pensionat som omfattas av anmälningsplikt ska utrymningsvägar anges genom tydliga markeringar. En markering ska vara lätt synlig från dörren till varje gästrum.

8 § Polismyndigheten får besluta att förbjuda en hotell- eller pensionatsrörelse, helt eller delvis, om det är nödvändigt för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet. Beslutet får förenas med vite.

Polismyndigheten ska upphäva förbudet när det inte längre är nödvändigt för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet.

9 § Polismyndigheten har rätt att få tillträde till hotell och pensionat för att utöva tillsyn över att denna lag följs.

10 § Polismyndigheten ska föra register över de uppgifter som har anmälts enligt denna lag. I registret ska även anges de beslut som Polismyndigheten har meddelat med stöd av lagen.

11 § Polismyndighetens beslut enligt denna lag får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.
2. Genom lagen upphävs lagen (1966:742) om hotell- och pensionatrörelse.
3. Hotell- och pensionatsrörelser som har beviljats tillstånd enligt äldre föreskrifter ska anses vara anmälda enligt 2 §.

Sid. B 50

F (1992:202) om avgifter för ärenden enligt lagen (1966:742) om hotell- och pensionatrörelse upphävd g. SFS 2024:1083.

Sid. B 56

Lagen (1967:531) om tryggande av pensionsutfästelse m.m. ändr. g. SFS 2024:1111.

Enligt riksdagens beslut föreskrivs att 15 § ska ha följande lydelse.

15 § Gottgörelse sker ur överskott på kapitalet. Sådant överskott föreligger när pensionsstiftelsens tillgångar, värderade med tillämpning av 3 kap. 4 § stiftelselagen (1994:1220), överstiger den skuld stiftelsen ådragit sig samt upplupen del av den utfästa pension, som tryggas av stiftelsen, eller, om stiftelsen tryggar utfästelser enligt allmän pensionsplan, pensionsreserven enligt denna.

För utgift --- på kapitalet.

Gottgörelse får --- föregående räkenskapsår.

Beräknar arbetsgivare --- för utgift.

Gottgörelse för --- stiftelsens ändamål.

Sid. B 57

Lagen (1967:531) om tryggande av pensionsutfästelse m.m. ändr. g. SFS 2024:1279.

Enligt riksdagens beslut föreskrivs att 16 g och 16 i §§ ska ha följande lydelse.

16 g § En pensionsstiftelse --- riktlinjer för

3. verksamhet som --- av uppdragsavtal.

Pensionsstiftelsen ska upprätta och vid behov följa en beredskapsplan som säkerställer att verksamheten kan bedrivas kontinuerligt. Stiftelsen ska ha sådana nätverks- och informationssystem som avses i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2022/2554 av den 14 december 2022 om digital operativ motståndskraft för finanssektorn och om ändring av förordningarna (EG) nr 1060/2009, (EU) nr 648/2012, (EU) nr 600/2014, (EU) nr 909/2014 och (EU) 2016/1011.

Pensionsstiftelsen ska --- om ersättningspolicyn.

16 i § Regeringen eller --- föreskrifter om

2. vad de styrdokument som anges i 16 g § första och tredje styckena ska innehålla.

Regeringen eller --- enligt 16 g §.

Denna lag träder i kraft den 17 januari 2025.

Sid. B 63

Här införs: **Patentlagen (2024:945)**.

Prop. 2023/24:150, bet. 2024/25:NU6, rskr. 2024/25:14.

Enligt riksdagens beslut föreskrivs följande.

1 kap. Inledande bestämmelser

Patent

1 § Den som har gjort en uppfinning, eller den till vilken uppfinnarens rätt har övergått, kan beviljas patent på uppfinningen i Sverige.

Ett patent ger patenthavaren ensamrätt att yrkesmässigt utnyttja uppfinningen enligt denna lag.

Lagens innehåll

2 § Innehållet i lagen är uppdelat enligt följande:

- inledande bestämmelser (1 kap.),
- patenterbara uppfinningar (2 kap.),
- ensamrätten (3 kap.),
- patentansökan och meddelande av patent (4 kap.),
- patentets omfattning (5 kap.),
- prioritet från en tidigare ansökan (6 kap.),
- offentlighet i ärenden om patent (7 kap.),
- invändning, begränsning och upphävande (8 kap.),
- upphörande, ogiltighet och överföring av patent (9 kap.),
- internationell patentansökan (10 kap.),
- europeiska patent (11 kap.),
- årsavgifter (12 kap.),
- licens (13 kap.),
- pantsättning (14 kap.),
- straffansvar, vitesförbud, skadestånd m.m. (15 kap.),
- informationsföreläggande och intrångsundersökning (16 kap.),
- rättegången (17 kap.),
- tilläggsskydd (18 kap.),
- den enhetliga patentdomstolen (19 kap.), och
- övriga bestämmelser (20 kap.).

Lagens tillämpningsområde

3 § Lagen gäller för

1. svenska patent,
2. europeiska patent som valideras i Sverige, och
3. europeiska patent med enhetlig verkan.

I lagen finns också kompletterande bestämmelser till Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 469/2009 av den 6 maj 2009 om tilläggsskydd för läkemedel och Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1610/96 av den 23 juli 1996 om införande av tilläggsskydd för växtskyddsmedel.

Svenskt patent

4 § Ett svenskt patent kan meddelas av Patent- och registreringsverket till följd av

1. en svensk patentansökan som handläggs enligt 4 kap.,
2. har fått enhetlig verkan i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning i Sverige enligt 10 kap., eller
3. en europeisk patentansökan som omvandlas till en svensk patentansökan enligt 11 kap.

Europeiskt patent

5 § Ett europeiskt patent får verkan i Sverige om det

1. har validerats enligt 11 kap., eller
2. har fått enhetlig verkan i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1257/2012 av den 17 december 2012 om genomförande av ett fördjupat samarbete för att skapa ett enhetligt patentskydd.

Särskilda bestämmelser i andra lagar

6 § Särskilda bestämmelser om arbetstagares uppfinningar finns i lagen (1949:345) om rätten till arbetstagares uppfinningar.

7 § Särskilda bestämmelser om försvarsuppfinningar finns i lagen (1971:1078) om försvarsuppfinningar.

2 kap. Patenterbara uppfinningar

Det patenterbara området

Grundläggande bestämmelser

1 § Patent kan beviljas på uppfinningar inom alla teknikområden.

Som en uppfinning anses inte det som enbart är

- en upptäckt, vetenskaplig teori eller matematisk metod,
- en konstnärlig skapelse,
- en plan, regel eller metod för intellektuell verksamhet, för spel eller för affärsverksamhet,
- ett datorprogram, eller
- en presentation av information.

Människokroppen

2 § Människokroppen i dess olika bildnings- och utvecklingsstadier kan inte utgöra en patenterbar uppfinning. Det kan inte heller enbart upptäckten av en av människokroppens beståndsdelar, inbegripet en gensekvens eller en delsekvens av en gen.

En isolerad beståndsdel av människokroppen eller en på annat sätt genom ett tekniskt förfarande framställd beståndsdel, inbegripet en gensekvens eller en delsekvens av en gen, kan dock utgöra en patenterbar uppfinning. Det gäller även om denna beståndsdelns struktur är identisk med strukturen hos en naturlig beståndsdel.

Växter och djurraser

3 § Patent kan inte beviljas på växtsorter eller djurraser. Patent kan dock beviljas på en uppfinning som avser växter eller djur, om uppfinningens genomförbarhet inte är tekniskt begränsad till en viss växtsort eller djurras.

Vad som avses med växtsort framgår av 1 kap. 3 § växtförädlarrättslagen (1997:306).

Kirurgisk och terapeutisk behandling samt diagnostisering

4 § Patent kan inte beviljas på ett sådant förfarande för kirurgisk eller terapeutisk behandling eller för diagnostisering som ska utövas på människor eller djur.

Patent kan dock beviljas på produkter, bland annat ämnen och blandningar av ämnen, för användning vid ett sådant förfarande.

Biologiska och mikrobiologiska förfaranden

5 § Patent kan inte beviljas på ett väsentligen biologiskt förfarande för framställning av växter eller djur. Med detta avses ett förfarande som i sin helhet består i naturliga företeelser, som korsning eller urval.

Patent kan dock beviljas på en uppfinning som avser ett mikrobiologiskt förfarande eller ett annat tekniskt förfarande eller på en produkt som framställs genom ett sådant förfarande. Med mikrobiologiskt förfarande avses ett förfarande som utförs på mikrobiologiskt material eller genom vilket sådant material används eller framställs.

Biologiskt material

6 § Patent kan beviljas på en uppfinning som avser en produkt som består av eller innehåller biologiskt material eller ett förfarande genom vilket biologiskt material framställs, bearbetas eller används.

Ett biologiskt material som isoleras från sin naturliga miljö eller framställs genom ett tekniskt förfarande kan vara föremål för en uppfinning även om det redan förekommer i naturen.

Biologiskt material avser material som innehåller genetisk information och som kan reproducera sig självt eller kan reproduceras i ett biologiskt system.

Utnyttjanden som strider mot allmän ordning eller goda seder

7 § Patent kan inte beviljas på en uppfinning vars yrkesmässiga utnyttjande skulle strida mot allmän ordning eller goda seder.

Ett utnyttjande ska inte anses strida mot allmän ordning eller goda seder endast på den grunden att det är förbjudet i lag eller annan författning.

Vid tillämpningen av första stycket ska bland annat följande anses strida mot allmän ordning eller goda seder:

- förfaranden för kloning av mänskliga varelser,
- förfaranden för ändring i den genetiska identiteten hos mänskliga könsceller,
- användning av mänskliga embryon för industriella eller kommersiella ändamål, och
- förfaranden för ändring i den genetiska identiteten hos djur som kan förorsaka dem lidande utan att det medför några påtagliga medicinska fördelar för människor eller djur.

Det som sägs i tredje stycket 4 om ett förfarande för ändring i den genetiska identiteten hos djur ska också tillämpas på djur som framställs genom ett sådant förfarande.

Krav för patenterbarhet

Grundläggande krav för patent

8 § Patent kan endast beviljas på en uppfinning som är ny, har uppfinningshöjd och är industriellt tillämpbar.

Nyhet

9 § En uppfinning är ny om den inte tillhör känd teknik.

10 § Kravet på att en uppfinning ska vara ny hindrar inte att patent beviljas på ett ämne eller en blandning av ämnen som tillhör känd teknik

- för användning vid ett förfarande som avses i 4 §, om användningen av ämnet eller blandningen av ämnen vid något sådant förfarande inte tillhör känd teknik, eller
- för en specifik användning vid ett förfarande som avses i 4 §, om en sådan användning inte tillhör känd teknik.

Uppfinningshöjd

11 § En uppfinning har uppfinningshöjd om den med hänsyn till känd teknik inte ligger nära till hands för en fackman.

Känd teknik

12 § Med känd teknik avses allt som före patentansökans ingivningsdag har blivit allmänt tillgängligt, oavsett om detta skett genom skrift, föredrag, utnyttjande eller på något annat sätt.

13 § Innehållet i en patentansökan som har gjorts i Sverige före ingivningsdagen för den ansökan som ska prövas, anses tillhöra känd teknik, om den tidigare ansökan däreför blir allmänt tillgänglig enligt 7 kap. 1 §. Den tidigare ansökan ska däremot inte beaktas vid bedömningen av om uppfinningen har uppfinningshöjd.

Bestämmelser om att en internationell patentansökan eller en ansökan om europeiskt patent i vissa fall har samma verkan som en svensk patentansökan vid tillämpning av första stycket finns i 10 kap. 5 och 16 §§ samt 11 kap. 4 §.

14 § Patent kan beviljas även om uppfinningen inom sex månader före ingivningsdagen har blivit allmänt tillgänglig

- till följd av ett uppenbart missbruk i förhållande till sökanden eller någon som sökanden har fått sin rätt från, eller
- genom att sökanden eller någon som sökanden har fått sin rätt från har förevisat uppfinningen vid en sådan officiell eller officiellt erkänd internationell utställning som avses i den i Paris den 22 november 1928 avslutade konventionen om internationella utställningar (SÖ 1996:30).

Industriellt tillämpbar uppfinning

15 § En uppfinning är industriellt tillämpbar om den kan tillverkas eller användas inom något slag av industri.

3 kap. Ensamrätten

Ensamrättens innehåll

Direkta utnyttjanden

1 § Ensamrätten till ett patent innebär att ingen utan patenthavarens samtycke får utnyttja uppfinningen genom att

- tillverka, bjuda ut, föra ut på marknaden eller använda en patentskyddad produkt eller föra in eller inneha en sådan produkt för något av dessa ändamål,
- använda ett patentskyddat förfarande eller, om han eller hon känner till eller borde ha känt till att förfarandet inte får användas utan patenthavarens samtycke, bjuda ut det för användning i Sverige, eller
- bjuda ut, föra ut på marknaden eller använda en produkt som har tillverkats enligt ett patentskyddat förfarande eller föra in eller inneha produkten för något av dessa ändamål.

Indirekta utnyttjanden

2 § Ensamrätten till ett patent innebär att ingen utan patenthavarens samtycke får utnyttja uppfinningen genom att erbjuda eller tillhandahålla någon som inte har rätt att utnyttja uppfinningen sådana medel för att utöva den i Sverige som hänför sig till något väsentligt i uppfinningen, om den som erbjuder eller tillhandahåller medlen känner till eller borde ha känt till att medlen är lämpade och avsedda att användas vid utövande av uppfinningen.

Om medlen är varor som allmänt förekommer i handeln, gäller första stycket endast om den som erbjuder eller tillhandahåller medlen verkar för att mottagaren ska utföra en sådan handling som avses i 1 §.

Den som utnyttjar uppfinningen på något av de sätt som avses i 4–7 §§ ska inte anses ha rätt att utnyttja uppfinningen i den mening som avses i denna paragraf.

Ensamrätten till biologiskt material

3 § Den ensamrätt som ett patent ger för ett biologiskt material som på grund av uppfinningen har bestämda egenskaper omfattar allt biologiskt material i identisk eller differentierad form med dessa egenskaper som erhålls ur det biologiska materialet genom reproduktion eller mångfaldigande.

Den ensamrätt som ett patent ger för ett förfarande som gör det möjligt att framställa ett biologiskt material som på grund av uppfinningen har bestämda egenskaper, omfattar, förutom det biologiska material med dessa egenskaper som direkt framställs genom förfarandet, allt annat biologiskt material i identisk eller differentierad form med samma egenskaper som genom reproduktion eller mångfaldigande erhålls från det först framställda biologiska materialet.

Den ensamrätt som ett patent ger för en produkt som innehåller eller består av genetisk information omfattar, med undantag för sådant som enligt 2 kap. 2 § första stycket inte kan utgöra en patenterbar uppfinning, allt material i vilket produkten införlivas och i vilket den genetiska informationen innefattas och utövar sin funktion.

Undantag från ensamrätten

Utnyttjanden som inte sker yrkesmässigt

4 § Från ensamrätten till patent undantas utnyttjanden som inte sker yrkesmässigt.

Utnyttjanden för experiment, studier och beredningar på apotek

5 § Från ensamrätten till patent undantas utnyttjanden som utförs i experimentsyfte och som avser själva uppfinningen.

6 § Från ensamrätten till patent undantas studier, prövningar, undersökningar och praktiska åtgärder som hänför sig till ett referensläkemedel, i den utsträckning de är nödvändiga

- för att få ett godkännande för försäljning av ett läkemedel med tillämpning av 4 kap. 13 § läkemedelslagen (2015:315), eller
- i andra förfaranden för godkännande som baseras på artikel 10.1–10.4 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/83/EG av den 6 november 2001 om upprättande av gemenskapsregler för humanläkemedel, i lydelsen enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/27/EG.

I fråga om veterinärmedicinska läkemedel finns ytterligare undantag från ensamrätten i artikel 41 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/6 av den 11 december 2018 om veterinärmedicinska läkemedel och om upphävande av direktiv 2001/82/EG.

7 § Från ensamrätten till patent undantas beredningar på apotek av läkemedel enligt läkares förskrivning i ett enskilt fall eller åtgärder med läkemedel som har beretts på detta sätt.

Utnyttjanden för framtagande av nya växtsorter

8 § Från ensamrätten till patent undantas användning av biologiskt material i syfte att odla fram, upptäcka eller utveckla nya växtsorter.

Utnyttjanden i jordbruk

9 § Om en patenthavare eller någon med patenthavarens samtycke överlåter växtförökningsmaterial till en jordbrukare för att utnyttjas i jordbruket, får jordbrukaren trots 1–3 §§ använda skörden för reproduktion eller mångfaldigande i det egna jordbruket

i den utsträckning som följer av artikel 14 i rådets förordning (EG) nr 2100/94 av den 27 juli 1994 om gemenskapens växtförädlarrätt.

10 § Om en patenthavare eller någon med patenthavarens samtycke överlåter avelsdjur eller annat animaliskt reproduktionsmaterial till en jordbrukare, får jordbrukaren trots 1–3 §§ använda djuret eller reproduktionsmaterialet inom den egna jordbruksverksamheten. Jordbrukaren får dock inte sälja djuret eller materialet inom ramen för yrkesmässig reproduktionsverksamhet eller i syfte att bedriva sådan verksamhet.

Rätten enligt första stycket får inte utövas i vidare omfattning än vad som är skäligt med hänsyn till jordbrukarens behov och patenthavarens intressen.

Utnyttjandens av uppfinning på utländska transportmedel

11 § Från ensamrätten till patent undantas användning av en uppfinning för eget behov på ett utländskt fartyg, luftfartyg eller annat samfärdsmedel som tillfälligt eller oavsiktligt kommer till Sverige.

Från ensamrätten undantas också reservdelar och tillbehör till luftfartyg som används för reparation av utländskt luftfartyg när luftfartyget kommer till Sverige från ett land som är part i Chicagokonventionen av den 7 december 1944 angående internationell civil luftfart (SÖ 1946:2) och dessutom antingen

- är anslutet till Pariskonventionen den 20 mars 1883 för skydd av den industriella äganderätten (SÖ 1970:60), eller
- har en patentlagstiftning som erkänner en uppfinning som gjorts av en medborgare i ett annat till Chicagokonventionen anslutet land och lämnar tillfredsställande skydd för en sådan uppfinning.

Utnyttjandens av datorprogram

12 § Ensamrätten till patent hindrar inte sådan användning av datorprogram som avses i 26 g och 26 h §§ lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk.

Utnyttjandens av biologiskt material

13 § Från ensamrätten till patent undantas i fråga om biologiskt material utnyttjandens i form av reproduktion eller mångfaldigande av produkter när reproduktionen eller mångfaldigandet är ett nödvändigt led i den användning för vilken det biologiska materialet har förts ut på marknaden inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet av patenthavaren eller med hans eller hennes samtycke, under förutsättning att den erhållna produkten inte senare används för ytterligare reproduktion eller mångfaldigande.

Konsumtion av ensamrätten

14 § Från ensamrätten till patent undantas utnyttjandens av en patentskyddad produkt som har förts ut på marknaden inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet av patenthavaren eller med hans eller hennes samtycke, om inte patenthavaren har berättigade skäl för att motsätta sig ytterligare kommersialisering av produkten.

Föranvändarrätt

15 § Den som utnyttjar en uppfinning yrkesmässigt i Sverige eller har vidtagit väsentliga åtgärder för ett sådant utnyttjande när en ansökan om patent görs på uppfinningen, får trots patentet fortsätta utnyttjandet, om

- det inte innefattar ett uppenbart missbruk i förhållande till patentsökanden eller någon som patentsökanden fått sin rätt från, och
- det sker inom ramen för samma utnyttjandeform. En rätt enligt första stycket får övergå till någon annan endast tillsammans med den rörelse där rätten uppkommit eller där utnyttjandet varit avsett att ske.

4 kap. Patentansökan och meddelande av patent

Patentansökan

Var ansökan ska göras

1 § En ansökan om patent ska göras hos Patent- och registreringsverket eller, i fall som avses i 10 kap., hos en patentmyndighet i ett annat land eller hos en internationell organisation.

Sökanden ska betala en ansökningsavgift.

Ansökans innehåll

2 § En ansökan om patent ska innehålla

- en beskrivning av uppfinningen,
- ett eller flera patentkrav,
- ritningar, om det hänvisas till sådana i beskrivningen eller patentkraven, och
- ett sammandrag av beskrivningen, patentkraven och ritningarna.

I ansökan ska det anges hur uppfinningen är industriellt tillämpbar, om det inte följer av uppfinningens art. Om uppfinningen avser en gensekvens eller en delsekvens av en gen, ska det alltid anges i ansökan hur uppfinningen kan tillämpas industriellt.

3 § Ansökan ska innehålla uppgifter om uppfinnarens namn och adress.

Om patent söks av någon annan än uppfinnaren ska dessutom grunden för sökandens rätt att ansöka om patent på uppfinningen anges. Patent- och registreringsverket ska godta uppgiften om det inte finns särskild anledning att ifrågasätta att den är riktig.

Patentkrav

4 § Patentkraven ska genom tekniska och andra särdrag definiera den uppfinning sökanden vill få skyddad. Patentkraven ska vara tydliga, koncisa och ha stöd i beskrivningen.

Sammandrag

5 § Sammandraget ska ge teknisk information om innehållet i patentansökan på ingivningsdagen. Det får inte tillmätas betydelse i något annat avseende.

Tydlig och fullständig ansökan

6 § Patentansökan ska vara så tydlig och fullständig att en fackman med ledning av den kan utöva uppfinningen.

Språket i ansökan

7 § Beskrivning, patentkrav, ritningar och sammandrag i en patentansökan ska vara skrivna på svenska eller engelska. I ansökan ska det anges om patent ska meddelas i svensk eller engelsk lydelse.

Deponering av biologiskt material

8 § Om en uppfinning avser ett biologiskt material som varken är allmänt tillgängligt eller i ansökningshandlingarna kan beskrivas så att en fackman med ledning av dessa kan utöva uppfinningen, ska det biologiska materialet deponeras senast den dag då ansökan görs. Detsamma gäller om uppfinningen innebär användning av ett sådant material.

Det biologiska materialet ska därefter fortlöpande finnas deponerat så att den som enligt denna lag är berättigad att få prov från materialet kan få sitt prov levererat i Sverige.

Om ett deponerat biologiskt material upphör att vara livsdugligt eller om prov inte kan tillhandahållas från materialet av någon annan orsak, får materialet ersättas med en ny deposition av samma biologiska material. I så fall ska den nya depositionen anses gjord redan den dag då den tidigare depositionen gjordes.

9 § En uppfinning som avser ett biologiskt material eller innebär användning av ett sådant material ska anses tillräckligt tydligt och fullständigt angiven enligt 6 § endast om villkoren i 8 § är uppfyllda.

Ansökans ingivningsdag

10 § Ingivningsdagen för en patentansökan är den dag då följande har getts in:

- en uttrycklig eller underförstådd uppgift om att det som har getts in är en ansökan om patent,
- uppgifter som gör det möjligt att avgöra vem sökanden är och att kontakta honom eller henne, och
- något som framstår som en beskrivning av uppfinningen eller ritningar som avser uppfinningen, eller
- en hänvisning till en tidigare gjord patentansökan eller, om den ansökan inte gjorts till Patent- och registreringsverket, en kopia av ansökan samt uppgift om dess ingivningsdag, nummer och vilken patentmyndighet den getts in till.

Ansökans enhetlighet

11 § Om det i en och samma ansökan söks patent på två eller flera uppfinningar som är oberoende av varandra får patent endast meddelas på en av uppfinningarna.

Delning av en ansökan

12 § Om flera uppfinningar är beskrivna i ansökan på ingivningsdagen, får sökanden dela ansökan i flera ansökningar.

Om ansökan är slutligt avgjord får delning inte ske.

13 § En ansökan som har kommit till genom delning ska anses ha samma ingivningsdag som den ursprungliga ansökan.

Ändring av en ansökan

14 § En patentansökan får inte ändras på ett sådant sätt att patent söks på något som inte framgick av ansökan på ingivningsdagen.

Handläggningen av patentansökningar

När handläggningen påbörjas

15 § Patent- och registreringsverkets handläggning av en patentansökan påbörjas när ansökningsavgiften har betalats.

Bestämmande av ingivningsdag

16 § Patent- och registreringsverket ska fastställa en ingivningsdag för ansökan. Om kraven i 10 § inte är uppfyllda ska verket utan dröjsmål förelägga sökanden att avhjälpa bristerna inom två månader från dagen för föreläggandet. Föreläggandet ska innehålla en upplysning om att ansökan kan komma att skrivas av, om föreläggandet inte följs.

Om sökanden inte har avhjälpit bristerna inom den tiden, ska någon patentansökan inte anses ingiven och Patent- och registreringsverket ska skriva av ärendet. Detsamma gäller om ett föreläggande inte har kunnat ges och sökanden inte har avhjälpit bristerna inom två månader från den dag då någon av uppgifterna enligt 10 § gavs in.

Om sökanden återtar kompletterande delar av en ansökan inom en månad från det att de gavs in, ska den ursprungliga ingivningsdagen för ansökan gälla.

17 § Om Patent- och registreringsverket i samband med prövningen enligt 10 och 16 §§ finner att det saknas en del av beskrivningen eller en ritning, ska sökanden föreläggas att komplettera handlingarna inom två månader från dagen för föreläggandet.

Om sökanden kompletterar ansökan inom den tiden, ska som ingivningsdag gälla den senare dag då kompletteringen gjordes, om inte något annat följer av tredje stycket eller av 18 §. Detsamma gäller om ett föreläggande inte har getts men sökanden kompletterar ansökan inom två månader från den dag då någon av uppgifterna enligt 10 § gavs in.

Om sökanden återtar kompletterande delar av en ansökan inom en månad från det att de gavs in, ska den ursprungliga ingivningsdagen för ansökan gälla.

18 § Om sökanden har kompletterat ansökan enligt 17 §, ska den ursprungliga ingivningsdagen gälla, om sökanden begär det och 1. åberopar prioritet från en tidigare ansökan och de kompletterande delarna i sin helhet framgår av den tidigare ansökan, och 2. ger in en kopia av den tidigare ansökan inom den tid som anges i 17 § första eller andra stycket.

En kopia behöver inte ges in, om den tidigare ansökan har getts in till Patent- och registreringsverket.

Granskning av flera oberoende uppfinningar i en ansökan

19 § Om det i en och samma ansökan söks patent på två eller flera uppfinningar som är oberoende av varandra ska Patent- och registreringsverket granska den uppfinning som anges först i patentkraven.

Sökanden kan dock få även de övriga uppfinningarna granskade inom ramen för samma ansökan. I sådana fall ska sökanden betala en avgift för varje uppfinning som ska granskas.

Internationell nyhetsgranskning

20 § Om sökanden begär det, ska Patent- och registreringsverket låta ansökan nyhetsgranskas vid en internationell nyhetsgranskningsmyndighet på det sätt som anges i artikel 15.5 i den i Washington den 19 juni 1970 avslutade konventionen om patentsamarbete (SÖ 1980:1).

Sökanden ska betala en avgift för nyhetsgranskningen.

Komplettering av en ansökan

21 § Om sökanden, i något annat fall än som avses i 10, 16 eller 17 §, inte har följt vad som är föreskrivet om ansökan, ska sökanden föreläggas att avhjälpa bristerna inom en viss tid.

Om Patent- och registreringsverket anser att det finns något annat som hindrar att ansökan bifalls, ska sökanden föreläggas att yttra sig inom en viss tid.

Ett föreläggande ska innehålla en upplysning om att ansökan kan komma att skrivas av eller avslås, om sökanden inte följer föreläggandet.

Avskrivning och återupptagande av en ansökan

22 § Om sökanden inte i rätt tid följer ett föreläggande enligt 21 § ska ansökan skrivas av.

En avskriven ansökan ska återupptas, om sökanden inom fyra månader efter utgången av den tid som avses i 21 § yttrar sig eller vidtar åtgärd för att avhjälpa bristen och inom samma tid betalar en återupptagningsavgift.

Om sökanden inte betalar årsavgift enligt 12 kap., ska Patent- och registreringsverket skriva av ansökan utan föregående föreläggande. En ansökan som har skrivits av på denna grund får inte återupptas.

Avslag på en ansökan

23 § Om det även efter det att sökanden har yttrat sig enligt 21 § finns hinder mot att bifalla ansökan ska ansökan avslås. Ansökan ska dock inte avslås om det finns anledning att ge sökanden ett nytt föreläggande.

Kungörelse av beslut om avskrivning eller avslag

24 § Om Patent- och registreringsverket skriver av eller avslår en ansökan som har blivit allmänt tillgänglig, ska beslutet kungöras när det har fått laga kraft.

Överföring av en ansökan på grund av bättre rätt

25 § Om någon visar att han eller hon har bättre rätt till uppfinningen än sökanden, ska Patent- och registreringsverket efter begäran överföra ansökan på honom eller henne. Den som ansökan överförs på ska betala en ny ansökningsavgift.

Ansökan får inte avgöras förrän begäran om överföring har prövats slutligt.

26 § Om någon påstår att han eller hon har bättre rätt till uppfinningen än sökanden, och saken är ovisst, får Patent- och registreringsverket förelägga honom eller henne att väcka talan vid domstol inom en viss tid. Om talan inte väcks i tid, får påståendet lämnas utan avseende vid den fortsatta prövningen av patentansökan.

Om det pågår ett mål om bättre rätt till uppfinningen vid domstol, får Patent- och registreringsverket förklara patentansökan vilande till dess att målet har avgjorts slutligt.

Meddelande av patent

Underrättelse om att patent kan meddelas

27 § Om ansökan är fullständig och det inte finns hinder mot patent, ska Patent- och registreringsverket underrätta sökanden om att patent kan meddelas.

Inom två månader från dagen för underrättelsen ska sökanden betala en meddelandeavgift och, om patentkraven är skrivna på engelska, ge in en översättning till svenska av patentkraven. Om detta inte sker, ska ansökan skrivas av. En avskriven ansökan ska återupptas, om sökanden inom fyra månader efter utgången av de två månaderna fullgör sina skyldigheter och dessutom betalar en återupptagningsavgift.

Om patent söks av en uppfinnare som har avsevärda svårigheter att betala meddelandeavgiften, får Patent- och registreringsverket befria sökanden från avgiften, om sökanden skriftligen begär det inom två månader från dagen för underrättelsen. Om Patent- och registreringsverket avslår begäran, ska en avgift som betalas inom två månader därefter anses betald i rätt tid.

Beslut att bifalla en ansökan och kungörelse av beslutet

28 § Om sökanden har fullgjort det som krävs enligt 27 § och det fortfarande inte finns något hinder mot patent, ska Patent- och registreringsverket bifalla ansökan. Beslutet ska kungöras. När beslutet att bifalla patentansökan har kungjorts, är ett patent meddelat.

Patent- och registreringsverket ska anteckna ett meddelat patent i patentregistret. Ett patentbrev ska också utfärdas.

Patentskrift

29 § Från och med den dag då ett patent meddelas ska en patentskrift finnas tillgänglig hos Patent- och registreringsverket.

Patentskriften ska innehålla

1. beskrivning,
2. patentkrav,
3. ritningar, om det hänvisas till sådana i beskrivningen eller patentkraven,
4. sammandrag, och
5. uppgifter om patenthavaren och uppfinnaren.

Om patentkraven är skrivna på engelska, ska översättningen av dessa till svenska biläggas patentskriften. Det ska framgå av bilagan att det är patentkravens lydelse på engelska som gäller.

5 kap. Patentets omfattning

Patentets skyddsomfång

1 § Patentets skyddsomfång bestäms av patentkraven. Vid tolkningen av patentkraven får ledning hämtas från beskrivningen och ritningarna.

Patentets skyddstid

2 § Ett meddelat patent kan upprätthållas i 20 år från ansökans ingivningsdag.

Ändring av ett meddelat patent

3 § Efter det att ett patent har meddelats får patentkraven inte ändras så att patentets skyddsomfång utvidgas.

6 kap. Prioritet från en tidigare ansökan

Allmänna förutsättningar för prioritet

1 § Vid bedömningen av om kraven på nyhet och uppfinningshöjd i 2 kap. är uppfyllda och vid tillämpningen av bestämmelserna om föranvändarrätt i 3 kap. 15 §, ska en ansökan om patent anses gjord samtidigt med en tidigare ansökan om patent i Sverige, om sökanden begär det och uppfinningen inom tolv månader före ingivningsdagen har angetts i den tidigare ansökan (prioritet).

Första stycket gäller också om uppfinningen har angetts i en tidigare ansökan om patent, uppfinnarcertifikat eller skydd som nyttighetsmodell i ett land som är anslutet till Pariskonventionen den 20 mars 1883 för den industriella äganderätten (SÖ 1970:60) eller i ett land eller område som är anslutet till avtalet om upprättande av världshandelsorganisationen (SÖ 1995:30). Detsamma gäller en tidigare ansökan om skydd som avser något annat land eller område, om svenska ansökningar ger rätt till motsvarande prioritet där och om lagstiftningen där i huvudsak stämmer överens med Pariskonventionen.

2 § Prioritet får endast grundas på den första ansökan som uppfinningen har angetts i.

Om den som har gjort den första ansökan, eller hans eller hennes rättsinnehavare, senare till samma myndighet har gett in en ansökan som avser samma uppfinning, får den senare ansökan dock åberopas som prioritetsgrundande, om den första ansökan när den senare ansökan ges in

1. har avgjorts utan att ha blivit allmänt tillgänglig, och
2. inte är förenad med någon rätt som grundas på den eller har utgjortgrund för någon rätt till prioritet.

Om någon har fått prioritet på grund av en senare ansökan, får den första ansökan inte åberopas som grund för prioritet.

Delprioritet

3 § En sökande kan få prioritet för en del av en ansökan.

Prioritet från flera tidigare ansökningar

4 § En sökande får för en och samma ansökan åberopa prioritet från flera tidigare ansökningar. Detta gäller även om de tidigare ansökningarna avser olika länder.

Prioritet vid delade ansökningar

5 § Om flera uppfinningar är beskrivna i ansökan på ingivningsdagen och ansökan delas enligt 4 kap. 12 § ska en begäran om prioritet för den ursprungliga ansökan också omfatta en ny ansökan som uppkommer genom delningen.

Begäran om prioritet

6 § En begäran om prioritet ska göras inom antingen 16 månader från ingivningsdagen för den ansökan som åberopas som prioritetsgrundande eller 4 månader från ingivningsdagen för den senaste ansökan.

Sökanden får inom den angivna tiden göra en ändring i sin begäran om prioritet.

Om ändringen innebär att ingivningsdagen för den ansökan som åberopas som prioritetsgrundande blir en tidigare dag än den som begäran först avsåg, ska den tidigare ingivningsdagen vara avgörande för när begäran om prioritet senast ska ges in enligt första stycket.

7 § En begäran om prioritet för en internationell patentansökan enligt 10 kap. ska göras i ansökan eller inom den tid som anges i andra stycket.

Sökanden får göra en ändring i en begäran om prioritet genom en anmälan om detta till den myndighet som tagit emot den internationella patentansökan enligt 10 kap. 2 § eller till den internationella byrån vid Världsorganisationen för den intellektuella äganderätten. En anmälan om ändring ska ges in inom 16 månader från ingivningsdagen för den ansökan som åberopas som prioritetsgrundande. Om ändringen innebär att ingivningsdagen blir en tidigare dag än den som begäran först avsåg, ska den tidigare ingivningsdagen vara avgörande för när anmälan om ändring ska ges in. Sökanden har dock alltid möjlighet att göra en anmälan om ändring inom fyra månader från den internationella ingivningsdagen.

Handlingar som ska ges in

8 § En sökande ska inom 16 månader från den dag från vilken prioritet begärs ge in följande handlingar till Patent- och registreringsverket gällande den ansökan som åberopas som prioritetsgrundande:

1. ett intyg om sökandens namn och om ingivningsdagen utfärdad av den myndighet som har tagit emot ansökan, och
2. en kopia av ansökan som är bestyrkt av den myndighet som tagit emot den.

Om intyget eller kopian inte har getts in inom den angivna tiden, ska Patent- och registreringsverket ge sökanden möjlighet att ge in handlingarna inom två månader.

Sökanden behöver inte ge in något intyg eller någon kopia om den tidigare ansökan har getts in till Patent- och registreringsverket.

9 § En sökande som begär prioritet för en internationell patentansökan enligt 10 kap. ska ge in det intyg som avses i 8 § första stycket 1 endast om Patent- och registreringsverket förelägger sökanden att göra det.

I stället för att ge in en kopia enligt 8 § första stycket 2 får sökanden enligt regel 17.1 i tillämpningsföreskrifterna till den i Washington den 19 juni 1970 avslutade konventionen om patentsamarbete (SÖ 1980:1)

1. ge in en kopia av den tidigare ansökan till den internationella byrån vid Världsorganisationen för den intellektuella äganderätten eller till den myndighet som tagit emot den internationella patentansökan enligt 10 kap. 2 §, eller

2. begära att kopian överförs till den internationella byrån.

Om en kopia av den tidigare ansökan har kommit in till den internationella byrån, får Patent- och registreringsverket kräva en kopia och en översättning av en sådan kopia endast i enlighet med regel 17.2 i tillämpningsföreskrifterna till konventionen om patentsamarbete.

Begränsning av rätten till prioritet

10 § Om sökanden inte följer 2–9 §§, gäller inte rätten till prioritet.

En begäran om prioritet eller en anmälan om ändring i en sådan begäran enligt 6 eller 7 § får inte göras om sökanden har begärt tidigare offentliggörande enligt 7 kap. 1 § tredje stycket.

Undantag från skyldigheten att ge in handlingar

11 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om undantag från skyldigheten enligt 8 och 9 §§ att ge in intyg och kopior.

7 kap. Offentlighet i ärenden om patent

När handlingarna blir allmänt tillgängliga

1 § Från och med den dag då ett patent meddelas ska handlingarna i ärendet hållas allmänt tillgängliga.

Om patent inte har meddelats inom 18 månader från ansökans ingivningsdag, eller om prioritet har begärts, den dag från vilken prioritet begärs, ska handlingarna ändå hållas tillgängliga därefter. Om ansökan skrivs av eller avslås ska handlingarna hållas tillgängliga endast om sökanden begär att ansökan återupptas, överklagar eller begär återställande av förlorade rättigheter enligt 20 kap. 7 eller 8 §.

På begäran av sökanden ska handlingarna hållas tillgängliga tidigare än vad som följer av första och andra styckena.

Kungörelse av allmänt tillgängliga patentansökningar

2 § När handlingarna i ärendet blir allmänt tillgängliga enligt 1 § andra eller tredje stycket ska det kungöras.

Om patentkraven är skrivna på engelska och en översättning till svenska ges in efter det att kungörelse har skett, ska detta kungöras särskilt om sökanden betalar en avgift för det.

Handlingar som innehåller företagshemligheter

3 § Om en handling i ett ärende innehåller en företagshemlighet, får Patent- och registreringsverket på begäran besluta att handlingen inte får lämnas ut, om

1. det finns särskilda skäl för det, och

2. handlingen inte rör en uppfinning på vilken patent söks eller har meddelats.

Om en sådan begäran har gjorts, får handlingen inte lämnas ut förrän ett beslut om att avslå begäran har fått laga kraft.

Deponerat biologiskt material

Prov från deponerat biologiskt material

4 § Om ett biologiskt material har deponerats enligt 4 kap. 8 § har var och en, med de begränsningar som föreskrivs i 5–7 §§, rätt att få prov från materialet när handlingarna har blivit allmänt tillgängliga enligt 1 §. Detta gäller även om patentet har upphört eller förklarats ogiltigt.

Mottagare av prov

5 § Prov från ett deponerat biologiskt material får inte lämnas ut till någon som till följd av föreskrifter i lag eller annan författning inte får ta befattning med materialet. Prov får inte heller lämnas ut till någon vars befattning med provet kan antas innebära en påtaglig risk med hänsyn till materialets skadebringande egenskaper.

6 § Till dess att patent har meddelats eller patentansökan har avgjorts slutligt utan att ha lett till patent och om sökanden begär det, får prov från ett deponerat biologiskt material lämnas endast till en särskild sakkunnig. Om patentansökan avslås eller återkallas, gäller motsvarande under en period av 20 år från ansökans ingivningsdag.

Begäran om prov

7 § Den som vill få ett prov från ett deponerat biologiskt material ska begära det skriftligen hos Patent- och registreringsverket och lämna en förbindelse i syfte att förebygga missbruk av provet. Om ett prov får lämnas endast till en särskild sakkunnig enligt 6 §, ska förbindelsen i stället lämnas av denne.

Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela närmare föreskrifter om innehållet i en förbindelse.

8 kap. Invändning, begränsning och upphävande

Invändning mot ett meddelat patent

Hur förfarandet inleds

1 § Den som vill invända mot ett meddelat patent ska göra det skriftligen hos Patent- och registreringsverket inom nio månader från den dag då patentet meddelades.

Patent- och registreringsverket ska underrätta patenthavaren om invändningen och ge honom eller henne tillfälle att yttra sig.

Om patentet har meddelats med beskrivning, patentkrav, ritningar och sammandrag skrivna på engelska, får Patent- och registreringsverket förelägga patenthavaren att ge in en översättning av beskrivningen, ritningarna och sammandraget till svenska. Om

föreläggandet inte följs får Patent- och registreringsverket låta göra en sådan översättning på patenthavarens bekostnad. Föreläggandet ska innehålla en upplysning om detta.

Invändning mot patent som upphört att gälla

2 § Ett invändningsförfarande får inledas eller fullföljas även om ett patent har upphört att gälla till följd av att patenthavaren har avstått från patentet eller inte har betalat årsavgiften.

Återkallad invändning

3 § Om invändningen återkallas, får invändningsförfarandet ändå fullföljas om det finns särskilda skäl.

Grunder för upphävande efter invändning

4 § Patent- och registreringsverket ska efter invändning upphäva ett patent, om

- det har beviljats någon som inte har rätt till det enligt 1 kap. 1 § första stycket,
- det har meddelats trots att villkoren för patenterbarhet i 2 kap. inte är uppfyllda,
- det omfattar något som inte framgick av ansökan på ingivningsdagen, eller
- patentansökan inte uppfyller kraven på tydlighet och fullständighet i 4 kap. 6 §.

Upprätthållande av patentet i ändrad lydelse

5 § Patent- och registreringsverket ska förklara att ett patent upprätthålls i ändrad lydelse, om patenthavaren under invändningsförfarandet har gjort sådana ändringar att det inte finns hinder mot att upprätthålla patentet enligt 4 §. Ändringarna får inte enligt 5 kap. 3 § medföra att patentets skyddsomfång utvidgas. De får inte heller medföra att patentkraven inte längre är tydliga, koncisa eller har stöd i beskrivningen.

Om patentkraven är skrivna på engelska, får patentet upprätthållas i ändrad lydelse endast om patenthavaren har gett in en översättning till svenska av patentkraven i den ändrade lydelsen. Översättningen ska biläggas beslutet och det ska framgå av bilagan att det är patentkravens lydelse på engelska som gäller.

Kungörelse, ny patentskrift och nytt patentbrev

6 § När Patent- och registreringsverkets beslut med anledning av en invändning har fått laga kraft, ska det kungöras. Om patentet ändras, ska verket hålla en ny patentskrift tillgänglig och utfärda ett nytt patentbrev.

Begränsning och upphävande på patenthavarens begäran

Begäran om patentbegränsning eller upphävande

7 § En patenthavare får hos Patent- och registreringsverket begära

- att ett eller flera patentkrav och om det behövs beskrivningen ändras så att patentets skyddsomfång begränsas (patentbegränsning), eller
- att patentet upphävs.

Ändringarna vid en begäran om patentbegränsning får inte medföra att patentet omfattar något som inte framgick av ansökan på ingivningsdagen, att patentets skyddsomfång utvidgas i strid med 5 kap. 3 § eller att patentkraven inte längre är tydliga, koncisa eller har stöd i beskrivningen.

Första stycket gäller inte i fråga om europeiska patent med enhetlig verkan. Bestämmelsen om upphävande på patenthavarens begäran tillämpas dock i fråga om tilläggsskydd som har meddelats av Patent- och registreringsverket, även om grundpatentet är ett europeiskt patent med enhetlig verkan.

För en begäran om patentbegränsning eller upphävande ska patenthavaren betala en avgift.

8 § Om patentkraven är skrivna på engelska, ska patenthavaren vid en begäran om patentbegränsning ge in en översättning till svenska av patentkraven i den lydelse som begärs enligt 7 §.

9 § Patent- och registreringsverket ska förelägga patenthavaren att inom en viss tid vidta rättelse, om bestämmelserna i 7 och 8 §§ inte har följts.

Om patenthavaren inte hörs av eller om begäran även efter det att patenthavaren har yttrat sig inte kan bifallas, ska begäran avslås om det inte finns anledning att ge patenthavaren ett nytt föreläggande.

Handläggningen av ärenden om patentbegränsning och upphävande

10 § En begäran om patentbegränsning eller upphävande ska avslås om det vid tidpunkten för begäran pågår

- ett invändningsförfarande enligt 1 § eller artikel 99 i den europeiska patentkonventionen (SÖ 1980:2), eller
- ett mål om ogiltighet enligt 9 kap. 2–4 §§.

Om patenthavaren har begärt att patentet ska begränsas eller upphävas enligt artikel 105 a i konventionen, ska en begäran om patentbegränsning eller upphävande förklaras vilande tills det europeiska patentverket meddelat slutligt beslut i frågan.

11 § En begäran om patentbegränsning eller upphävande får inte bifallas utan samtycke från berörda rättighetshavare så länge patentet är utmätt, belagt med kvarstad, taget i anspråk genom betalningssäkring eller det pågår en tvist om överföring av patentet vid en domstol.

12 § Patent- och registreringsverket ska begränsa eller upphäva ett patent om det inte finns något hinder mot att bifalla en begäran om det. En översättning som avses i 8 § ska biläggas ett beslut om begränsning och det ska framgå av bilagan att det är patentkravens lydelse på engelska som gäller.

Beslutet får verkan från patentansökans ingivningsdag.

Kungörelse, ny patentskrift och nytt patentbrev

13 § Patent- och registreringsverket ska kungöra ett beslut om patentbegränsning eller upphävande. Om patentet har begränsats, ska verket hålla en ny patentskrift tillgänglig och utfärda ett nytt patentbrev.

9 kap. Upphörande, ogiltighet och överföring av patent

Upphörande till följd av utebliven betalning av årsavgift

1 § Om årsavgiften inte betalas för ett patent enligt 12 kap., upphör patentet att gälla. Patentet anses ha upphört vid ingången av det avgiftsår för vilket avgiften inte har betalats.

Ogiltighet

Talan om ogiltighet

2 § En talan om ogiltighet får föras av var och en som lider förfång av ett patent. En sådan talan får också föras av en myndighet om det är påkallat från allmän synpunkt.

En talan som grundas på att ett patent har beviljats någon annan än den som har rätt till det enligt 1 kap. 1 § första stycket får föras endast av den som påstår sig ha en sådan rätt. En sådan talan ska väckas inom ett år från det att den som påstår sig ha en sådan rätt fick kännedom om att patentet har meddelats och de övriga omständigheter som talan grundas på. Om patenthavaren var i god tro när patentet meddelades eller när det övergick till honom eller henne, får talan dock inte väckas senare än tre år efter det att patentet meddelades.

Ogiltighetsgrunder

3 § Domstolen ska på yrkande förklara ett patent ogiltigt, om

- det har beviljats någon som inte har rätt till det enligt 1 kap. 1 § första stycket,
- det har meddelats trots att villkoren om patenterbarhet i 2 kap. inte är uppfyllda,
- det omfattar något som inte framgick av ansökan på ingivningsdagen,
- patentansökan inte uppfyller kraven på tydlighet och fullständighet i 4 kap. 6 §, eller
- skyddsomfånget i strid med 5 kap. 3 § har utvidgats efter att patentet meddelades.

Ett patent får inte förklaras ogiltigt på den grunden att den som har fått patentet har haft rätt till bara en viss andel i det.

Partiell ogiltighet

4 § Om ett patent är ogiltigt endast till en viss del, ska domstolen på yrkande av patenthavaren begränsa patentets skyddsomfång i motsvarande utsträckning genom en ändring av patentkraven, om

- de ändrade patentkraven är tydliga, koncisa och har stöd i beskrivningen,
- de ändrade patentkraven inte medför att patentet skulle omfatta något som inte framgick av ansökan på ingivningsdagen,
- de ändrade patentkraven inte medför att patentets skyddsomfång skulle utvidgas i strid med 5 kap. 3 §, och
- patenthavaren, när patentkraven är skrivna på engelska, har gett in en översättning till svenska av patentkraven i den ändrade lydelsen.

En översättning som avses i första stycket 4 ska biläggas domen och det ska framgå av bilagan att det är patentkravens lydelse på engelska som gäller.

Överföring av patent

5 § Om någon har beviljats patent på en uppfinning utan att ha rätt till det enligt 1 kap. 1 § första stycket, ska domstolen på talan av den som har rätt till patentet överföra patentet på honom eller henne. Bestämmelserna i 2 § andra stycket ska tillämpas när det gäller den tid inom vilken talan ska väckas.

Om den som fräntas patentet i god tro har börjat utnyttja uppfinningen yrkesmässigt i Sverige eller vidtagit väsentliga åtgärder för det, får han eller hon fortsätta det påbörjade utnyttjandet eller genomföra det planerade utnyttjandet inom ramen för samma utnyttjandeform. Utnyttjandet ska ske mot skälig ersättning och på skäliga villkor i övrigt. En sådan rätt till utnyttjande har under motsvarande förutsättningar även den som har en licens som är antecknad i patentregistret.

Den rätt som avses i andra stycket får överlåtas till någon annan endast tillsammans med den rörelse där rätten utnyttjas eller har avsetts att bli utnyttjad.

Om ett patent har överförts enligt första stycket, ska det på begäran antecknas i patentregistret. Detsamma gäller en rätt till fortsatt utnyttjande som avses i andra stycket. Om en rätt till fortsatt utnyttjande upphör, ska anteckningen tas bort.

Avstående från patent

6 § Om patenthavaren hos Patent- och registreringsverket skriftligen avstår från patentet, ska verket förklara att patentet har upphört i sin helhet. Beslutet får verkan från beslutsdagen.

Om patentet är utmätt, belagt med kvarstad eller taget i anspråk genom betalningssäkring eller om det pågår en tvist vid domstol om överföring av patentet, får patentet inte förklaras ha upphört så länge utmättningen, kvarstaden eller betalningssäkringen består eller tvisten inte har blivit slutligt avgjord.

Denna paragraf gäller inte i fråga om europeiska patent med enhetlig verkan. Den tillämpas dock i fråga om tilläggskydd som har meddelats av Patent- och registreringsverket, även om grundpatentet är ett europeiskt patent med enhetlig verkan.

Kungörelse, ny patentskrift och nytt patentbrev

7 § Patent- och registreringsverket ska kungöra att ett patent

- har upphört att gälla, eller
- har förklarats ogiltigt, ändrats eller blivit överfört genom en dom som har fått laga kraft.

Om patentet har ändrats genom en dom som har fått laga kraft, ska Patentoch registreringsverket hålla en ny patentskrift tillgänglig och utfärda ett nytt patentbrev.

10 kap. Internationell patentansökan

Vad som avses med internationell patentansökan

1 § Med internationell patentansökan avses en ansökan som görs enligt den i Washington den 19 juni 1970 avslutade konventionen om patentsamarbete (SÖ 1980:1).

Var ansökan ska göras

2 § En internationell patentansökan ska ges in till en patentmyndighet eller internationell organisation som enligt konventionen om patentsamarbete och tillämpningsföreskrifterna till konventionen är behörig att ta emot en sådan ansökan (mottagande myndighet).

3 § Patent- och registreringsverket är mottagande myndighet för en internationell patentansökan, om sökanden eller någon av sökandena

- är svensk medborgare,
- har hemvist i Sverige,
- driver rörelse i Sverige, eller
- är en juridisk person som bildats enligt svensk lag.

Om en ansökan ges in till Patent- och registreringsverket i egenskap av mottagande myndighet ska sökanden betala en avgift.

Att Patent- och registreringsverket är behörig mottagande myndighet hindrar inte att en internationell patentansökan ges in till det europeiska patentverket.

4 § Bestämmelserna i 5–16 §§ gäller för en internationell patentansökan som omfattar Sverige. Om det genom en sådan ansökan söks ett europeiskt patent för Sverige, gäller dock 11 kap.

Rättsverkan av en internationell patentansökan

5 § Om den mottagande myndigheten har fastställt en internationell ingivningsdag för en internationell patentansökan, har ansökan samma verkan i Sverige som en svensk patentansökan med samma ingivningsdag. Innehållet i ansökan ska dock anses tillhöra känd teknik enligt 2 kap. 13 § bara om ansökan har fullföljts enligt 6 §.

Fullföljd av ansökan i Sverige

6 § En sökande som vill fullfölja en internationell patentansökan i Sverige ska inom 31 månader från den internationella ingivningsdagen eller, om prioritet har begärts, den dag från vilken prioritet begärs, till Patent- och registreringsverket ge in

- en översättning till svenska eller engelska av den internationella patentansökan, eller
- en kopia av ansökan, om ansökan är skriven på svenska eller engelska.

Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om i vilken omfattning patentansökan ska översättas.

Sökanden ska betala en avgift inom den tid som anges i första stycket. Om sökanden har betalat avgiften i tid, får den översättning eller kopia som krävs ges in högst två månader senare, förutsatt att en tilläggsavgift betalas inom den senare fristen.

Handläggning av en fullföljd ansökan

7 § Om en internationell patentansökan har fullföljts enligt 6 §, tillämpas 4 kap. och 7 kap. för ansökan och dess handläggning, om inte något annat anges i denna paragraf, eller i någon av 8, 9 eller 11–14 §§.

Ansökan får tas upp till prövning före utgången av den frist som gäller enligt 6 § första stycket endast om sökanden begär det.

Om patentansökan uppfyller de krav på form och innehåll som föreskrivs i konventionen om patentsamarbete och tillämpningsföreskrifterna till konventionen, ska ansökan godtas i dessa avseenden.

Ett föreläggande om att anmäla ett ombud för delgivning enligt 20 kap. 5 § får inte meddelas före den tidpunkt då Patent- och registreringsverket har rätt att ta upp ansökan till prövning.

Ansökans offentlighet

8 § Bestämmelserna i 7 kap. 1 § andra och tredje styckena tillämpas på en internationell patentansökan så snart sökanden har fullgjort sin skyldighet enligt 6 § första stycket.

Vid tillämpningen av 13 kap. 6 §, 15 kap. 11 § och 20 kap. 3 och 4 §§ ska det som sägs där om att handlingarna i ärendet har blivit allmänt tillgängliga enligt 7 kap. 1 § i stället avse att handlingarna har blivit allmänt tillgängliga enligt 7 kap. 1 § med iakttagande av första stycket.

9 § Patent- och registreringsverket får inte utan sökandens samtycke offentliggöra en internationell patentansökan förrän den internationella byrån vid Världsorganisationen för den intellektuella äganderätten har publicerat ansökan eller tjugo månader har gått från den internationella ingivningsdagen eller, om prioritet har begärts, den dag från vilken prioritet begärs.

Återkallelse av en ansökan

10 § En internationell patentansökan ska anses återkallad i förhållande till Sverige i de fall som avses i artikel 24.1 i och ii i konventionen om patentsamarbete. Detsamma gäller om sökanden inte gör det som anges i 6 §.

11 § Om en del av en internationell patentansökan inte har varit föremål för en internationell förberedande patenterbarhetsprövning på grund av att sökanden inskränkt patentkraven efter att ha uppmanats av den myndighet som gör den prövningen att antingen inskränka kraven eller betala en tilläggsavgift, ska den del av ansökan som inte har prövats anses återkallad hos Patent- och registreringsverket.

Första stycket gäller inte om sökanden betalar en avgift inom två månader från det att Patent- och registreringsverket underrättat sökanden om att ansökan kan komma att anses återkallad i den delen.

Tidpunkten för meddelande av patent eller beslut om avslag

12 § Patent- och registreringsverket får inte meddela patent eller avslå ansökan tidigare än fyra månader från utgången av den frist för fullföljd av den internationella patentansökan som anges i 6 § första stycket, om inte sökanden samtycker till att ärendet avgörs innan dess.

Patent- och registreringsverket får inte utan sökandens samtycke meddela patent förrän den internationella byrån vid Världsorganisationen för den intellektuella äganderätten har publicerat ansökan eller tjugo månader hargått från den internationella ingivningsdagen eller, om prioritet har begärts, den dag från vilken prioritet begärs.

Patent- och registreringsverkets prövning av vissa beslut

13 § Om en del av en internationell patentansökan inte har varit föremål för internationell nyhetsgranskning eller internationell förberedande patenterbarhetsprövning på grund av att ansökan har bedömts omfatta av varandra oberoende uppfinningar och sökanden inte inom föreskriven tid har betalat tilläggsavgift enligt konventionen om patentsamarbete, ska Patentoch registreringsverket pröva om bedömningen är riktig.

Om Patent- och registreringsverket anser att bedömningen är riktig, ska den delen av ansökan som inte har varit föremål för sådan granskning eller prövning anses återkallad hos Patent- och registreringsverket. Detta gäller inte om sökanden betalar en avgift till verket inom två månader från det verket underrättade honom eller henne om sitt ställningstagande.

Om Patent- och registreringsverket anser att bedömningen inte är riktig, ska verket fortsätta handläggningen av ansökan i dess helhet.

14 § Ett beslut enligt 13 §, genom vilket Patent- och registreringsverket har funnit att en patentansökan omfattar av varandra oberoende uppfinningar, får överklagas av sökanden.

Om domstolen kommer fram till att Patent- och registreringsverkets beslut är riktigt, räknas fristen för att betala en sådan avgift som avses i 13 § andra stycket från det att verket underrättade sökanden om att domstolens beslut har fått laga kraft.

15 § Om den mottagande myndigheten inte har fastställt en internationell ingivningsdag för en internationell patentansökan eller förklarat att ansökan ska anses återkallad eller att ett yrkande om att ansökan ska omfatta Sverige ska anses återkallat, ska Patent- och registreringsverket på begäran av sökanden pröva om detta beslut är riktigt. Detsamma gäller om den internationella byrån vid Världsgenerationen för den intellektuella äganderätten har beslutat att ansökan ska anses återkallad.

En begäran om prövning enligt första stycket ska lämnas till den internationella byrån inom en viss tid. Sökanden ska inom samma tid ge in en översättning av ansökan och betala en ansökningsavgift till Patent- och registreringsverket.

Om Patent- och registreringsverket kommer fram till att den mottagande myndighetens eller den internationella byråns beslut inte är riktigt, ska verket handlägga ansökan som en svensk ansökan. Om en internationell ingivningsdag inte har fastställts av den mottagande myndigheten, ska som ingivningsdag gälla den dag som Patent- och registreringsverket anser borde ha fastställts. Om ansökan uppfyller de krav på form och innehåll som föreskrivs i konventionen om patentsamarbete och tillämpningsföreskrifterna till konventionen, ska ansökan godtas i dessa avseenden.

16 § Innehållet i en ansökan som har tagits upp till handläggning enligt 15 § anses tillhöra känd teknik enligt 2 kap. 13 §, om ansökan blir allmänt tillgänglig enligt 7 kap. 1 §.

11 kap. Europeiska patent

Vad som avses med europeiska patent och patentansökningar

1 § Med europeiskt patent avses ett patent som meddelas av det europeiska patentverket enligt den i München den 5 oktober 1973 avslutade europeiska patentkonventionen (SÖ 1980:2).

Med europeisk patentansökan avses en patentansökan som görs enligt konventionen.

Var ansökan ska göras

2 § En ansökan om ett europeiskt patent görs hos det europeiska patentverket. Ansökan får även ges in till Patent- och registre-ringsverket, som då ska vidarebefordra den till det europeiska patentverket. En ansökan som delats enligt artikel 76 i den europeiska patentkonventionen ska dock alltid ges in till det europeiska patentverket.

Enhetlig verkan

3 § Ett europeiskt patent kan ha enhetlig verkan i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1257/2012 av den 17 december 2012 om genomförande av ett fördjupat samarbete för att skapa ett enhetligt patentskydd.

Rättsverkan av europeiska patent och patentansökningar

4 § Om det europeiska patentverket har fastställt en ingivningsdag för en europeisk patentansökan, har den ansökan samma verkan i Sverige som en svensk patentansökan med samma ingivningsdag. Om ansökan har prioritet enligt den europeiska patent-konventionen från en tidigare dag än ingivningsdagen, ska den prioriteten gälla.

Vid tillämpningen av 2 kap. 13 § ska publiceringen av en europeisk patentansökan som sker enligt artikel 93 i den europeiska patentkonventionen jämsställas med att ansökan blir allmänt tillgänglig enligt 7 kap. 1 §. Detta gäller även en publicering som avses i artikel 153.3 eller 153.4 i konventionen, om denna publicering av det europeiska patentverket jämsställs med en publicering enligt artikel 93.

5 § Ett europeiskt patent har samma rättsverkan som ett svenskt patent. För ett europeiskt patent gäller även i övrigt det som föreskrivs för ett svenskt patent, om inte något annat anges i denna lag.

Validering av ett europeiskt patent

Åtgärder för validering

6 § Ett europeiskt patent har verkan i Sverige om patenthavaren inom tre månader efter den dag då det europeiska patentverket har kungjort sitt beslut att bifalla patentansökan validerar det genom att till Patent- och registreringsverket

- ge in en översättning enligt tredje stycket, och
- betala en avgift för offentliggörande enligt 10 § första stycket.

Om det europeiska patentverket beslutar att ett europeiskt patent skaupprätthållas i ändrad lydelse eller begränsas, gäller mot-svarande även i fråga om den ändrade texten.

Patentkraven ska alltid ges in i översättning till svenska. Om patentet har meddelats på tyska eller franska, ska beskrivningen och ritningar ges in i översättning till svenska eller engelska.

7 § Bestämmelserna om validering i 6 § gäller inte för europeiska patent med enhetlig verkan.

8 § Om patenthavaren har fått avslag på en begäran om enhetlig verkan, ska tiden för att fullgöra åtgärderna för validering enligt 6 § räknas från den dag då avslagsbeslutet har fått laga kraft, förutsatt att begäran har getts in i rätt tid till det europeiska patent-verket.

Förbud mot dubbelt patentskydd

9 § Om ett europeiskt patent får enhetlig verkan, är patenthavarens åtgärder för validering enligt 6 § utan verkan.

Patent- och registreringsverkets åtgärder vid validering

10 § Patent- och registreringsverket ska hålla den översättning som avses i 6 § allmänt tillgänglig. Den ska dock inte hållas till-gänglig förrän det europeiska patentverket har publicerat den europeiska patentansökan.

Om åtgärderna för validering enligt 6 § har fullgjorts inom föreskriven tid och det europeiska patentverket har kungjort sitt beslut att bifalla patentansökan eller beslutat att det europeiska patentet ska upprätthållas i ändrad lydelse eller begränsas, ska detta kungöras av Patent- och registreringsverket.

Återställande av förlorade rättigheter

11 § Om en patenthavare inte inom föreskriven tid har vidtagit en åtgärd för validering enligt 6 §, tillämpas det som sägs i 20 kap. 7 § om patentsökande. Om Patent- och registreringsverket med stöd av samma paragraf förklarar att åtgärden ska anses vidtagen i rätt tid, ska verket kungöra detta.

Om någon i god tro har börjat utnyttja uppfinningen yrkesmässigt i Sverige eller vidtagit väsentliga åtgärder för detta efter det att tiden för att vidta en åtgärd enligt 6 § har gått ut men innan kungörelse enligt första stycket har skett, har han eller hon den rätt som anges i 20 kap. 10 §.

Patentskydd för tiden innan patent meddelas

12 § Om en europeisk patentansökan har publicerats enligt den europeiska patentkonventionen och en översättning till svenska av patentkraven i deras publicerade lydelse har getts in till Patent- och registreringsverket samt en avgift har betalats, ska verket kungöra detta. Verket ska också hålla översättningen allmänt tillgänglig.

Om någon yrkesmässigt utnyttjar en uppfinning som omfattas av en europeisk patentansökan efter det att kungörelse skett enligt första stycket, ska bestämmelserna om patentintrång i 15 kap. tillämpas, förutsatt att ansökan leder till ett patent med verkan i Sverige. I ett sådant fall omfattar patentskyddet dock endast det skydd som framgår såväl av de publicerade patentkraven som av patentkraven enligt patentet. För intrång under denna tid får domstolen inte döma till påföljd och ersättning får bestämmas endast enligt 15 kap. 10 § andra stycket.

Bestämmelserna i 15 kap. 12 § första stycket ska inte tillämpas, om en talan om ersättning väcks senast ett år efter det att tiden för att invända mot det europeiska patentet har gått ut eller, om invändning har gjorts, senast ett år efter det att det europeiska patentverket beslutade att patentet ska upprätthållas.

Översättningars rättsverkan

13 § Om en text har översatts och getts in till Patent- och registreringsverket enligt 6 eller 12 §, gäller textens lydelse på hand-läggningsspråket vid det europeiska patentverket. Detta ska framgå när översättningen hålls tillgänglig av Patent- och registre-ringsverket.

Verkan av återkallelse

14 § Om en europeisk patentansökan eller ett yrkande om att en sådan ansökan ska omfatta Sverige har återkallats och ansökan inte har återupptagits enligt artikel 121 i den europeiska patentkonventionen, ska detta ha samma verkan som en återkallelse av en patentansökan hos Patent- och registreringsverket. Detsamma gäller om en sådan återkallelse ska anses ha skett enligt kon-ventionen.

Verkan av det europeiska patentverkets beslut

Upphävande och patentbegränsning

15 § Om det europeiska patentverket har beslutat att begränsa eller helt eller delvis upphäva ett europeiskt patent, ska detta ha samma verkan som om patentet i motsvarande utsträckning begränsats eller förklarats ogiltigt i Sverige. För att ett begränsnings-beslut ska få verkan i Sverige måste dock förutsättningarna för validering i 6 § vara uppfyllda. Patent- och registreringsverket ska kungöra beslutet.

Avslag

16 § Om en europeisk patentansökan har avslagits, ska detta ha samma verkan som ett avslag på en svensk patentansökan.

Återställande enligt den europeiska patentkonventionen

17 § Om det europeiska patentverket har beslutat att begränsa eller helt eller delvis upphäva ett europeiskt patent men verket därefter förklarar patenthavaren eller sökanden återinsatt i tidigare rättigheter, gäller detta även i Sverige. Detsamma gäller om verket förklarar sökanden återinsatt i tidigare rättigheter efter en återkallelse eller ett avslag.

Om någon i god tro har börjat utnyttja uppfinningen yrkesmässigt i Sverige eller vidtagit väsentliga åtgärder för det efter det att beslutet meddelades eller förhållandet inträdde men innan det europeiska patentverket har utfärdat en kungörelse om förklaring som avses i första stycket, har han eller hon den rätt som anges i 20 kap. 10 §.

Undanröjande av beslut

18 § Om det europeiska patentverket har undanröjt ett beslut enligt artikel 112 a i den europeiska patentkonventionen, gäller beslutet om undanröjande även i Sverige.

Om ett europeiskt patent har fått verkan i Sverige efter det att det europeiska patentverket har undanröjt ett beslut, ska 17 § andra stycket tillämpas, under förutsättning att utnyttjandet har påbörjats eller åtgärderna har vidtagits innan beslutet om undan-röjande kungjordes. Motsvarande gäller om skyddsomfånget för ett europeiskt patent med verkan i Sverige har utvidgats efter det att det europeiska patentverket beslutade om undanröjande.

Omvandling av en europeisk patentansökan

19 § Om en europeisk patentansökan som har getts in till en nationell patentmyndighet är att anse som återkallad därför att den inte har kommit in till det europeiska patentverket inom föreskriven tid, ska Patent- och registreringsverket på begäran av sökan-den omvandla den till en svensk patentansökan, under förutsättning att

- begäran ges in till den nationella myndighet som tog emot patentansökan inom tre månader från det att sökanden underrätades om att ansökan ansågs återkallad,
 - begäran kommer in till Patent- och registreringsverket inom 20 månader från ingivningsdagen eller, om prioritet har begärts, den dag från vilken prioritet begärs, och
 - sökanden inom en viss tid betalar ansökningsavgift och ger in en översättning av patentansökan till svenska eller engelska eller, om ansökan är skriven på engelska, en kopia av ansökan.
- Om patentansökan uppfyller de krav på ansökans form som föreskrivs i den europeiska patentkonventionen och tillämpningsföreskrifterna till konventionen, ska ansökan godtas i detta avseende.

Utebliven årsavgift

20 § Om årsavgiften för ett europeiskt patent inte betalas enligt 12 kap., anses patentet ha upphört vid ingången av det avgiftsår för vilket avgiften inte har betalats.

12 kap. Årsavgifter

Inledande bestämmelser

1 § Årsavgift ska betalas till Patent- och registreringsverket för

- en patentansökan,
- ett svenskt patent, och
- ett europeiskt patent, dock inte för ett europeiskt patent med enhetlig verkan.

2 § 1 4 kap. 22 §, 9 kap. 1 § och 11 kap. 20 § finns bestämmelser om följderna av att årsavgifter inte betalas.

Betalning av årsavgifter

Avgiftsår

3 § Ett avgiftsår omfattar ett år och räknas från ingivningsdagen.

4 § Årsavgift för en patentansökan ska betalas för varje avgiftsår som börjar innan ansökan har avgiorts slutligt. Årsavgift för ett patent ska betalas för varje avgiftsår som börjar efter det att patentet har meddelats.

När årsavgiften ska betalas

5 § Årsavgiften ska vara betald senast den sista dagen i den kalendermånad under vilken avgiftsåret börjar. Årsavgiften för de två första avgiftsåren ska dock betalas först samtidigt med årsavgiften för det tredje avgiftsåret.

För en internationell patentansökan behöver årsavgiften för ett avgiftsår, som har börjat före den dag då ansökan fullföljdes enligt 10 kap. 6 § eller upptogs till behandling enligt 10 kap. 15 § eller som börjar inom två månader från den dagen, inte i något fall vara betald förrän två månader har gått från den dag då ansökan fullföljdes eller togs upp till behandling.

6 § För en patentansökan som har kommit till genom delning enligt 4 kap. 12 § behöver årsavgiften för ett avgiftsår som har börjat före den dag då ansökan kom till eller som börjar inom två månader från den dagen, inte i något fall vara betald förrän två månader har gått från den dag då ansökan kom till.

7 § Om ett patent har meddelats före tidpunkten för när betalning av årsavgifter för ansökan om patent ska ske, ska patenthavaren, när den första årsavgiften betalas för patentet också betala årsavgift för avgiftsår som har börjat innan patentet har meddelats.

Anstånd med betalning av årsavgifter

8 § Om uppfinnaren är sökande eller innehavare av patentet och han eller hon har avsevärda svårigheter att betala årsavgifterna, får Patent- och registreringsverket medge anstånd med betalningen. I sådana fall måste anstånd begäras senast när årsavgifterna första gången ska betalas. Anstånd får medges med upp till tre år i taget, dock längst till dess att tre år har gått från det att patentet meddelades.

En begäran om förlängt anstånd ska göras innan det medgivna anståndet har gått ut.

Om en begäran om anstånd eller förlängt anstånd avslås, ska en avgift som betalas inom två månader från avslagsbeslutet anses betald i rätt tid.

Om anstånd har medgetts enligt första stycket, får med samma förhöjning som avses i 10 § dessa avgifter betalas inom sex månader efter den tidpunkt anståndet gäller till.

När årsavgifter tidigast får betalas

9 § En årsavgift får tidigast betalas sex månader innan avgiften ska vara betald.

Betalning av förhöjd avgift

10 § Betalning av en årsavgift får ske inom sex månader efter det att den skulle vara betald, om en förhöjd avgift betalas.

Särskilda bestämmelser om årsavgifter för europeiska patent

11 § För ett europeiskt patent ska en årsavgift betalas för varje avgiftsår som börjar efter det avgiftsår under vilket det europeiska patentverket har kungjort sitt beslut att bifalla patentansökan.

Den första årsavgiften behöver dock inte vara betald tidigare än tre månader efter kungörandet eller, om patenthavaren i rätt tid hos det europeiska patentverket har begärt enhetlig verkan men begäran har avslagits, från den dag då avslagsbeslutet fick laga kraft.

13 kap. Licens

Allmänt om licens

1 § En patenthavare kan ge någon annan rätt att yrkesmässigt utnyttja en uppfinning (licens). En sådan rätt kan också meddelas av en domstol (tvångslicens).

Licenstagarens möjlighet att överlåta licensen vidare

2 § En licenstagare får överlåta eller upplåta sin rätt vidare endast om patenthavaren har medgett det.

Tvångslicens

Tvångslicens vid utebliven utövning

3 § En tvångslicens för att utöva en patentskyddad uppfinning i Sverige får meddelas, om

- det har gått tre år från det att patentet meddelades och fyra år frånpatentansökans ingivningsdag,
- uppfinningen inte utövas i skälig utsträckning i Sverige, och
- det saknas godtagbar anledning till att uppfinningen inte utövas.

Vid tillämpningen av första stycket 2 jämfställs med utövning av en uppfinning införsel av uppfinningen till Sverige från ett land inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller ett land eller område som är anslutet till avtalet om upprättandet av världshandelsorganisationen (SÖ 1995:30).

Tvångslicens för beroende uppfinningar

4 § En innehavare av ett patent på en uppfinning, vars utnyttjande är beroende av ett patent som tillhör någon annan, kan få en tvångslicens att utnyttja den uppfinning som skyddas av det andra patentet. En sådan licens får meddelas endast om sökanden visar att den egna uppfinningen utgör ett viktigt tekniskt framsteg av betydande ekonomiskt intresse i förhållande till den andra uppfinningen.

Om en tvångslicens meddelas enligt första stycket, har innehavaren av det patent för vilket tvångslicens meddelas rätt att på skäliga villkor få en tvångslicens (motlicens) att utnyttja den andra uppfinningen.

Tvångslicens av hänsyn till allmänt intresse

5 § Om någon annan än patenthavaren vill utnyttja en patentskyddad uppfinning yrkesmässigt, får tvångslicens meddelas om det krävs med hänsyn till ett allmänt intresse av synnerlig vikt.

Tvångslicens vid tidigare utnyttjande

6 § Den som utnyttjar en patentsökt uppfinning yrkesmässigt i Sverige när handlingarna i patentärendet blir allmänt tillgängliga enligt 7 kap. 1 § kan, om ansökan leder till patent, få tvångslicens att fortsätta utnyttjandet, om

- han eller hon inte kände till patentansökan och inte heller skäligen hade kunnat skaffa sig kännedom om den, och
- det finns synnerliga skäl.

Den som har vidtagit väsentliga åtgärder för att utnyttja uppfinningenyrokesmässigt i Sverige har också rätt till tvångslicens under de förutsättningar som anges i första stycket.

Tvångslicensen kan avse även tid innan patentet meddelades.

Korsvisa tvångslicenser för växtförädlare och patenthavare

7 § En växtförädlare som inte kan få eller utnyttja en växtförädlarrätt eller en gemenskapens växtförädlarrätt kan få en tvångslicens att utnyttja en tidigare meddelad patentskyddad uppfinning, om

- en sådan licens är nödvändig för att växtsorten ska kunna utnyttjas, och
- växtförädlaren visar att växtsorten utgör ett viktigt tekniskt framsteg av betydande ekonomiskt intresse i förhållande till uppfinningen.

Om en patenthavare får en tvångslicens i en växtförädlarrätt eller en gemenskapens växtförädlarrätt, har innehavaren av växtförädlarrätten rätt att på skäliga villkor få en tvångslicens (motlicens) att utnyttja patenthavarens uppfinning.

Bestämmelser om möjlighet för innehavare av ett patent på en bioteknisk uppfinning att under vissa förutsättningar få en tvångslicens att utnyttja en skyddad växtsort finns i 7 kap. 3 a § växtförädlarrättslagen (1997:306) och, i fråga om en gemenskapens växtförädlarrätt, i artikel 29 i rådets förordning (EG) nr 2100/94 av den 27 juli 1994 om gemenskapens växtförädlarrätt.

Bestämmelser om beviljande av tvångslicens

8 § En tvångslicens får endast beviljas den som

- kan antas ha förutsättningar att utnyttja uppfinningen på ett godtagbart sätt och i överensstämmelse med licensen, och
- kan visa att han eller hon utan framgång har försökt att få ett licensavtal på skäliga villkor.

9 § Den som vill få en tvångslicens ska väcka talan om det vid domstol.

10 § Domstolen bestämmer i vilken omfattning uppfinningen får utnyttjas och fastställer ersättningen och övriga villkor för tvångslicensen.

Om förhållandena har ändrats väsentligt, får domstolen på yrkande upphäva licensen eller fastställa nya villkor för den.

Patenthavarens rätt när det finns en tvångslicens

11 § En tvångslicens hindrar inte patenthavaren att själv utnyttja uppfinningen eller att upplåta licenser.

Övergång eller överlåtelse av en tvångslicens till någon annan

12 § En tvångslicens kan övergå till någon annan endast tillsammans med en rörelse där licensen utnyttjas eller var avsedd att utnyttjas. Tvångslicenser för beroende uppfinningar enligt 4 § första stycket och tvångslicenser för växtförädlare enligt 7 § första stycket får dessutom överlåtas endast tillsammans med det patent eller den växtförädlarrätt som licensen grundats på.

Anteckningar i patentregistret

13 § Om en licens har upplåtits, ska det på begäran antecknas i patentregistret.

Om det visas att en i registret antecknad licens har upphört att gälla, ska anteckningen om licensen tas bort.

Denna paragraf gäller också för en tvångslicens, dock inte en tvångslicens att utnyttja en uppfinning som skyddas av ett europeiskt patent med enhetlig verkan.

14 kap. Pantsättning

Vad som kan pantsättas

1 § Ett patent som har meddelats eller har verkan i Sverige kan pantsättas enligt detta kapitel om inte annat följer av 14 eller 15 §. En pantsättning kan också avse

- en svensk patentansökan,
- en internationell patentansökan som har fullföljts enligt 10 kap. 6 § eller som har tagits upp till handläggning enligt 10 kap. 8 eller 15 §, eller
- en europeisk patentansökan som har omvandlats enligt 11 kap. 19 § eller för vilken en översättning enligt 11 kap. 12 § har kommit in till Patentoch registreringsverket.

Panträtt i en patentansökan omfattar också en sådan del av ansökan som blir föremål för delning enligt 4 kap. 12 §.

Hur panträtt uppkommer

2 § Panträtt i ett patent eller en patentansökan uppkommer genom registrering av ett skriftligt avtal om pantsättning av egendomen. Ansökan om registrering görs hos Patent- och registreringsverket.

Om en registrerad panträtt har övergått på någon annan, ska det på begäran antecknas i patentregistret eller diariet för patentansökningar.

Pantsättning av ett patent eller en patentansökan gäller från tiden för ansökan om registrering mot den som senare förvärvar äganderätt eller annan rätt till egendomen.

Avgift för registrering

3 § Den som ansöker om registrering enligt detta kapitel ska betala en avgift.

Företrädesordning vid flera upplätelser av panträtt

4 § Om panträtt har upplåtits till flera var för sig, har den upplåtelse företråde för vilken ansökan om registrering först kom in till Patent- och registreringsverket, om inte något annat har avtalats.

Om ansökan om registrering av flera upplätelser görs samma dag, har de sinsemellan företråde efter den tidsföljd i vilken de har ägt rum, om inte något annat har avtalats. Om upplåtelserna har gjorts samtidigt eller det inte kan utredas i vilken tidsföljd de har gjorts, har de lika rätt.

Vem som får ansöka om registrering

5 § En ansökan om registrering enligt 2 § får göras av den som har rätt till patentet eller patentansökan eller av den som panträten har upplåtits till. Sökanden ska styrka upplåtarens rätt till patentet eller patentansökan.

Den som är antecknad som patenthavare i patentregistret ska anses ha rätt till patentet, om inte något annat framkommer i ärendet.

Om ansökan om registrering avser pantsättning av en patentansökan, ska den som har registrerats hos Patent- och registreringsverket som uppfinnare eller dennes rättsinnehavare anses ha rätt till patentansökan, om inte något annat framkommer i ärendet.

Hinder på grund av upplåtarens bristande behörighet

6 § En ansökan om registrering enligt 2 § får inte bifallas om upplåtaren, när ansökan om registrering görs, inte är behörig att förfoga över den pantförskrivna egendomen.

När ett avtal om pantsättning kan registreras

7 § Ett avtal om pantsättning av patent kan registreras när patentet har meddelats eller, om avtalet avser ett europeiskt patent, när det har validerats.

Ett avtal om pantsättning av en patentansökan kan registreras när patentansökan har registrerats av Patent- och registreringsverket eller, om avtalet avser en ansökan om europeiskt patent, när kungörelse enligt 11 kap. 12 § har skett.

Om en pantsatt patentansökan leder till patent, gäller därefter patentet som pantobjekt.

Förutsättningar för giltig panträtt

8 § Även om registrering av ett avtal om pantsättning har skett, gäller panträtt i den pantsatta egendomen endast om pantavtalet har ingåtts av någon som var rätt ägare till egendomen och behörig att förfoga över den och om avtalet inte heller av någon annan anledning är ogiltigt.

Upphörande av panträtt

9 § Panträten upphör att gälla om patentet eller patentansökan överförs på någon annan eller om patentet eller patentansökan på grund av någon annan bestämmelse i denna lag inte ska gälla.

10 § Registreringen ska avföras om panträten har förklarats ogiltig genom en dom som har fått laga kraft eller om panträten har upphört att gälla.

Panträtt vid utmätning och konkurs

11 § Bestämmelser i annan lag om handpanträtt vid utmätning eller i konkurs gäller också för panträtt i ett patent eller en patentansökan. När en ansökan om registrering enligt 2 § kommer in till Patent- och registreringsverket, medför det samma rättsverkningar som när en panthavare tar en lös sak i besittning.

Försäljning av panten

12 § Panthavaren får sälja panten och ta ut sin fordran ur köpeskillingen endast om panthavaren dessförinnan har underrättat gäldenären och andra kända sakägare om försäljningen och dessa har fått skälig tid att bevaka sin rätt.

Licensavtal i förhållande till panträtt

13 § Ett licensavtal gäller mot panthavaren, om avtalet har ingåtts före ansökan om registrering av pantavtalet.

Ett sådant licensavtal består också vid försäljning av panten enligt 12 §. Detsamma gäller om pantsatt patent eller patentansökan säljs vid utmätning eller i konkurs.

Pant i fråga om europeiskt patent med enhetlig verkan

14 § Om det europeiska patentverket i det europeiska patentregistret registrerar ett skriftligt avtal om pantsättning av ett europeiskt patent med enhetlig verkan, har pantsättningen verkan enligt bestämmelserna i detta kapitel. För ett sådant patent gäller dock inte 2 § första och andra styckena, 3 §, 5 § första stycket, 6 §, 7 § första och tredje styckena samt 9 och 10 §§.

15 § I fråga om ett europeiskt patent med enhetlig verkan gäller det som sägs i

- 2 § tredje stycket om registrering hos Patent- och registreringsverket istället registrering i det europeiska patentregistret,
- 4 § första stycket och 11 § om Patent- och registreringsverket i stället det europeiska patentverket, samt
- 5 § andra stycket om patentregistret i stället det europeiska patentregistret.

15 kap. Straffansvar, vitesförbud, skadestånd m.m.

Straffansvar

1 § Den som gör intrång i den ensamrätt som ett patent medför (patentintrång) döms, om det sker uppsåtligen eller av grov oaktsamhet, för patentbrott till böter eller fängelse i högst två år.

Om brottet begåtts uppsåtligen och är att anse som grovt, döms för grovt patentbrott till fängelse i lägst sex månader och högst sex år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om gärningen

- har föregåtts av särskild planering,
- har utgjort ett led i en brottslighet som utövats i organiserad form,
- har varit av större omfattning, eller
- annars har varit av särskilt farlig art.

För försök eller förberedelse till patentbrott eller grovt patentbrott döms det till ansvar enligt 23 kap. brottsbalken.

2 § Den som har överträtt ett vitesförbud enligt 4 eller 5 § får inte dömas till ansvar för patentintrång som omfattas av förbudet.

3 § Åklagaren får väcka åtal för brott enligt 1 § endast om åtal är motiverat från allmän synpunkt.

Vitesförbud

4 § På yrkande av patenthavaren eller den som på grund av licens har rätt att utnyttja uppfinningen får domstolen vid vite förbjuda den som gör eller medverkar till patentintrång att fortsätta med det. Detsamma gäller för försök eller förberedelse till intrång.

5 § Domstolen får meddela vitesförbud för tiden till dess att målet slutligt har avgjorts eller något annat har beslutats, om

- käranden visar sannolika skäl för att det förekommer patentintrång eller medverkan till intrång, och
- det skäligen kan befaras att svaranden, genom att fortsätta patentintrånget eller medverkan till det, förringar värdet av patentet.

Innan ett vitesförbud meddelas ska svaranden ha fått tillfälle att yttra sig, om inte ett dröjsmål skulle medföra risk för skada.

Denna paragraf gäller även för försök eller förberedelse till intrång.

6 § Ett vitesförbud enligt 5 § får meddelas endast om käranden ställer säkerhet hos domstolen för den skada som kan tillfogas svaranden. Om käranden inte kan ställa säkerhet, får domstolen befria honom eller henne från det.

Bestämmelserna i 2 kap. 25 § utsökningsbalken ska tillämpas i fråga om vilken säkerhet som ska ställas. Säkerheten ska prövas av domstolen, om den inte har godkänts av svaranden.

7 § I fråga om överklagande av ett beslut enligt 5 eller 6 § och i fråga om handläggningen i högre domstol tillämpas rättegångsbalkens bestämmelser om överklagande av sådana beslut som avses i 15 kap. rättegångsbalken.

8 § Om ett vitesförbud har meddelats enligt 5 §, ska domstolen när målet avgörs pröva om förbudet fortfarande ska gälla.

9 § En talan om utdömande av vite förs av den som har ansökt om förbudet.

Skadestånd

10 § Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet gör patentintrång ska betala skälig ersättning för utnyttjandet av uppfinningen samt ersättning för den ytterligare skada som intrånget har medfört. När storleken på ersättningen för ytterligare skada bestäms ska hänsyn särskilt tas till

- utebliven vinst,
- vinst som den som har begått intrånget har gjort,
- skada på uppfinningens anseende,
- ideell skada, och
- patenthavarens intresse av att intrång inte begås.

Den som utan uppsåt eller oaktsamhet gör patentintrång ska betala ersättning för utnyttjandet av uppfinningen i den utsträckning det är skäligt.

Patentskydd för tiden innan patent meddelas

11 § Om någon yrkesmässigt utnyttjar en patentsökt uppfinning efter det att handlingarna i ansökningsärendet har blivit allmänt tillgängliga enligt 7 kap. 1 §, ska bestämmelserna om patentintrång tillämpas i den utsträckning som ansökan leder till patent. För tiden innan patentet har meddelats omfattar patentskyddet dock endast det skydd som framgår såväl av patentkraven i deras lydelse när ansökan blev allmänt tillgänglig som av patentkraven enligt patentet.

Det får inte dömas till påföljd eller beslutas om förverkande av egendom enligt 36 kap. brottsbalken för tiden innan ett patent har meddelats. För sådan tid gäller dessutom att ersättning på grund av utnyttjande får bestämmas endast enligt 10 § andra stycket.

Om patentkraven är skrivna på engelska, gäller första och andra styckena endast om en översättning av patentkraven till svenska finns tillgänglig i ansökningsärendet. I de fall översättningen har getts in efter det att kungörelse enligt 7 kap. 2 § har skett gäller dessutom att Patent- och registreringsverket ska ha utfärdat en särskild kungörelse om översättningen.

Preskription av rätten till skadestånd

12 § Rätten till ersättning för skada preskriberas om talan inte väcks inom fem år från det att skadan uppkom.

Första stycket gäller dock inte om talan om ersättning enligt 11 § väcks senast ett år efter det att tiden för invändning har gått ut eller, om invändning har gjorts, senast ett år efter det att Patent- och registreringsverket beslutade att patentet ska upprätthållas.

Åtgärder med produkter och hjälpmedel

13 § På yrkande av den som har lidit patentintrång får domstolen, efter vad som är skäligt, besluta att en produkt som intrånget gäller ska återkallas från marknaden, ändras, sättas i förvar för den återstående patenttiden eller förstöras eller att någon annan åtgärd ska vidtas med den. Detsamma gäller hjälpmedel som har använts eller varit avsett att användas vid intrånget.

Egendom som avses i första stycket får tas i beslag, om det skäligen kan antas att ett brott enligt 1 § har begåtts. För ett sådant beslag tillämpas reglerna om beslag i brottmål i allmänhet.

Om det finns synnerliga skäl får domstolen, trots det som anges i första stycket, på yrkande besluta att en innehavare av egendom som avses i första stycket ska få förfoga över egendomen under den återstående patenttiden eller del av den, mot skälig ersättning och på skäliga villkor i övrigt. Ett sådant beslut får meddelas endast om innehavaren har handlat i god tro.

Denna paragraf gäller också för försök eller förberedelse till intrång.

14 § Ett beslut om en åtgärd enligt 13 § första stycket får inte innebära att den som har lidit patentintrång ska betala ersättning till den som åtgärden riktas mot.

Åtgärderna ska bekostas av svaranden om det inte finns särskilda skäl mot det.

Ett beslut enligt 13 § ska inte meddelas, om förverkande av egendom eller någon åtgärd som kan förhindra missbruk ska beslutas enligt 36 kap. brottsbalken.

Spridning av information om dom i mål om patentintrång

15 § I ett mål om patentintrång får domstolen på yrkande av käranden besluta att den som har gjort eller medverkat till intrånget ska bekosta lämpliga åtgärder för att sprida information om domen i målet.

Första stycket gäller också för försök eller förberedelse till patentintrång.

Skadestånd vid åsidosatt uppgiftsskyldighet

16 § Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet inte fullgör sin uppgiftsskyldighet enligt 20 kap. 3 eller 4 § eller som lämnar felaktiga upplysningar ska ersätta den skada som uppkommer. Om oaktsamheten är ringa, får ersättningen jämkas.

Hinder mot påföljd m.m.

17 § Om ett patent har upphävts eller förklarats ogiltigt genom ett beslut eller en dom som har fått laga kraft, får domstolen inte döma till påföljd. Domstolen får inte heller meddela vitesförbud, döma ut vite eller ersättning eller besluta om någon annan åtgärd enligt detta kapitel eller besluta om förverkande av egendom enligt 36 kap. brottsbalken

Behandling av personuppgifter

18 § Utöver det som anges i 3 kap. 8 och 9 §§ lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning får personuppgifter om lagöverträdelser som innefattar brott enligt 1 § behandlas om detta är nödvändigt för att ett rättsligt anspråk ska kunna fastställas, göras gällande eller försvaras.

16 kap. Informationsföreläggande och intrångsundersökning

Informationsföreläggande

Grundläggande bestämmelser

1 § Om en sökande visar sannolika skäl för att någon har gjort ett patentintrång, får domstolen vid vite besluta att någon eller några av dem som anges i andra stycket ska ge sökanden information om ursprung och distributionsnät för de varor eller tjänster som intrånget gäller (informationsföreläggande). Ett sådant beslut får meddelas på yrkande av patenthavaren eller den som på grund av licens har rätt att utnyttja uppfinningen. Det får meddelas bara om informationen kan antas underlätta utredningen av ett intrång som avser varorna eller tjänsterna.

Ett informationsföreläggande får riktas mot den som

1. har gjort eller medverkat till intrånget,
2. i kommersiell skala har förfogat över en vara som intrånget gäller,
3. i kommersiell skala har använt en tjänst som intrånget gäller,
4. i kommersiell skala har tillhandahållit en elektronisk kommunikationstjänst eller en annan tjänst som har använts vid intrånget, eller
5. har identifierats av någon som anges i 2–4 såsom delaktigt i tillverkningen eller distributionen av en vara eller tillhandahållandet av en tjänst som intrånget gäller.

Information om varors eller tjänsters ursprung och distributionsnät kan särskilt avse

1. namn på och adress till producenter, distributörer, leverantörer och andra som har innehaft varorna eller tillhandahållit tjänsterna,
2. namn på och adress till avsedda grossister och detaljister, och
3. uppgifter om hur mycket som har producerats, levererats, mottagits eller beställts och om vilket pris som har bestämts för varorna eller tjänsterna.

Denna paragraf gäller också för försök eller förberedelse till intrång.

2 § Ett informationsföreläggande får meddelas endast om skälen för åtgärden uppväger den olägenhet eller det men i övrigt som åtgärden innebär för den som drabbas av den eller för något annat motstående intresse.

Skyldigheten att lämna information omfattar inte uppgifter vars yppande skulle röja att uppgiftslämnaren eller någon honom eller henne närstående som avses i 36 kap. 3 § rättegångsbalken har begått en brottslig gärning.

I Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning) finns bestämmelser som begränsar hur mottagna personuppgifter får behandlas.

Handläggningen av frågor om informationsföreläggande

3 § Om ett yrkande om informationsföreläggande riktar sig mot den som är sökandens motpart i ett mål om intrång, ska bestämmelserna om rättegång som gäller för det målet tillämpas. Ett beslut om informationsföreläggande får överklagas särskilt.

Om yrkandet om informationsföreläggande riktar sig mot någon annan än den som anges i första stycket, ska lagen (1996:242) om domstolsärenden tillämpas. Domstolen får bestämma att vardera parten ska svara för sina rättegångskostnader.

En talan om utdömande av vite förs av den som har ansökt om föreläggandet.

Rätt till ersättning

4 § Den som på grund av 1 § andra stycket 2–5 har förelagts att lämna information, har rätt till skälig ersättning för kostnader och besvär. Ersättningen ska betalas av den som har framställt yrkandet om informationsföreläggande.

Underrättelseskylldighet i vissa fall

5 § Den som tillhandahåller en elektronisk kommunikationstjänst och som till följd av ett informationsföreläggande har lämnat ut information som avses i 9 kap. 31 § lagen (2022:482) om elektronisk kommunikation ska skicka en skriftlig underrättelse om detta till den som uppgifterna gäller tidigast efter en månad och senast efter tre månader från det att informationen lämnades ut. Kostnaden för underrättelsen ersätts enligt 4 §.

Intrångsundersökning

Grundläggande bestämmelser

6 § Om det skäligen kan antas att någon har gjort eller medverkat till ett patentintrång, får domstolen för att bevisning ska kunna säkras om intrånget besluta att en undersökning får göras hos denne för att söka efter föremål eller handlingar som kan antas ha betydelse för en utredning om intrånget (intrångsundersökning). Ett sådant beslut får meddelas på yrkande av patenthavaren eller den som på grund av licens har rätt att utnyttja uppfinningen.

Första stycket gäller också för försök eller förberedelse till intrång.

7 § Ett beslut om intrångsundersökning får meddelas endast om skälen för åtgärden uppväger den olägenhet eller det men i övrigt som åtgärden innebär för den som drabbas av den eller för något annat motstående intresse.

Handläggningen av frågor om intrångsundersökning

8 § Innan ett beslut om intrångsundersökning meddelas ska motparten ha fått tillfälle att yttra sig. Domstolen får dock omedelbart meddela ett beslut som gäller till dess att annat har beslutats, om ett dröjsmål skulle medföra risk för att föremål eller handlingar som har betydelse för utredning om intrånget skaffas undan, förstörs eller förvanskas.

9 § Om en rättegång inte är inledd, ska ett yrkande om intrångsundersökning framställas skriftligen. I övrigt ska en fråga om intrångsundersökning som uppkommer då en rättegång inte är inledd handläggas på samma sätt som om frågan uppkommit under en rättegång.

Ställande av säkerhet

10 § Ett beslut om intrångsundersökning får meddelas endast om sökanden ställer säkerhet hos domstolen för den skada som kan tillfogas motparten. Om sökanden inte kan ställa säkerhet, får domstolen befria honom eller henne från det.

Bestämmelserna i 2 kap. 25 § utsökningsbalken ska tillämpas i fråga om vilken säkerhet som ska ställas. Säkerheten ska prövas av domstolen, om den inte har godkänts av motparten.

Beslut om intrångsundersökning

11 § Ett beslut om intrångsundersökning ska innehålla uppgifter om

1. vilket ändamål undersökningen ska ha,
2. vilka föremål och handlingar som det får sökas efter, och
3. vilka utrymmen som får genomsökas.

Om det behövs, ska domstolen även besluta om andra villkor för verkställandet.

Överklagande av beslut

12 § För överklagande av domstolens beslut om intrångsundersökning och för handläggningen i högre domstol gäller det som föreskrivs i rättegångsbalken om överklagande av sådana beslut som avses i 15 kap. rättegångsbalken.

Verkställande av ett beslut om intrångsundersökning

13 § Ett beslut om intrångsundersökning gäller omedelbart. Om ansökan om verkställighet inte har gjorts inom en månad från beslutet, upphör det att gälla.

14 § Ett beslut om intrångsundersökning verkställs av Kronofogdemyndigheten enligt de villkor som domstolen har beslutat och med tillämpning av 1–3 kap., 17 kap. 1–5 §§ och 18 kap. utsökningsbalken. Sökandens motpart ska underrättas om verkställigheten endast om beslutet om intrångsundersökning har tillkommit efter det att motparten hörts. Myndigheten har rätt att ta fotografier och göra film- och ljudupptagningar av sådana föremål som den får söka efter. Myndigheten har också rätt att ta kopior av och göra utdrag ur sådana handlingar som den får söka efter.

En intrångsundersökning får inte omfatta en skriftlig handling som avses i 27 kap. 2 § rättegångsbalken.

Juridiskt biträde och rätt att närvara vid intrångsundersökningen

15 § När ett beslut om intrångsundersökning ska verkställas, har motparten rätt att tillkalla ett juridiskt biträde. Verkställigheten får inte påbörjas innan biträdet har inställt sig. Detta gäller dock inte om

1. undersökningen därigenom onödigt fördröjs, eller
2. det finns en risk att ändamålet med åtgärden annars inte uppnås.

Vid verkställigheten får Kronofogdemyndigheten vid behov anlita en sakkunnig som biträde.

Myndigheten får tillåta att sökanden eller ett ombud för sökanden är närvarande vid undersökningen för att kunna lämna upplysningar. Om ett sådant tillstånd ges, ska myndigheten se till att sökanden eller ombudet inte i större utsträckning än som kan motiveras av verkställigheten får kännedom om förhållanden som kommer fram.

Återgång av en åtgärd vid intrångsundersökning

16 § Om sökanden inte inom en månad från det att verkställigheten har avslutats väcker talan eller på något annat sätt inleder ett förfarande om saken, ska en åtgärd som har vidtagits vid verkställigheten av intrångsundersökningen omedelbart gå åter, i den utsträckning det är möjligt. Detsamma gäller om ett beslut om intrångsundersökning upphävs efter att det har verkställts.

Hantering av material från intrångsundersökningen

17 § Kronofogdemyndigheten ska förteckna fotografier och film- och ljudupptagningar av föremål samt kopior av och utdrag ur handlingar från intrångsundersökningen. Materialet ska hållas tillgängligt för sökanden och motparten.

Hinder mot informationsföreläggande och intrångsundersökning

18 § Om ett patent har upphävts eller förklarats ogiltigt genom ett beslut eller en dom som har fått laga kraft, får domstolen inte besluta om informationsföreläggande eller intrångsundersökning.

17 kap. Rättegången

Behörig domstol

1 § Patent- och marknadsdomstolen är rätt domstol i mål och ärenden enligt denna lag. Detsamma gäller i mål om bättre rätt till patentsökt uppfinning.

Om den enhetliga patentdomstolen är ensam behörig enligt det avtal som anges i 19 kap. 1 §, får talan inte tas upp till prövning av en svensk domstol.

Det som sägs i rättegångsbalken om inskränkning av domstols behörighet i fråga om tvist som ska tas upp i annan ordning än inför domstol ska inte tillämpas i fråga om ett yrkande om informationsföreläggande eller intrångsundersökning.

Överklagande

Överklagande av Patent- och registreringsverkets beslut

2 § Ett slutligt beslut av Patent- och registreringsverket om en ansökan om patent och ett slutligt beslut om avskrivning enligt 4 kap. 22 § första stycket får överklagas av sökanden. Ett slutligt beslut om en invändning mot patent får överklagas av patenthavaren och invändaren.

Ett beslut genom vilket en begäran om återupptagning enligt 4 kap. 22 § andra stycket eller 4 kap. 27 § andra stycket har avslagits eller en begäran om överföring enligt 4 kap. 25 § har bifallits får överklagas av sökanden. Ett beslut genom vilket en begäran om överföring enligt 4 kap. 25 § har avslagits får överklagas av den som har framställt begäran.

Ett beslut genom vilket en begäran om att en handling inte ska få lämnas ut enligt 7 kap. 3 § har avslagits får överklagas av den som har framställt begäran.

3 § Slutliga beslut av Patent- och registreringsverket och beslut enligt 2 § andra och tredje styckena, 10 kap. 13 §, 12 kap. 8 § samt 20 kap. 7 och 8 §§ får överklagas till Patent- och marknadsdomstolen inom två månader från dagen för beslutet.

Patentkrav som får omfattas av överklagande

4 § Ett överklagande till Patent- och marknadsöverdomstolen eller Högsta domstolen får inte avse andra patentkrav än de som har prövats genom det överklagade beslutet.

Rättegången

Talan om ogiltighet i intrångsmål

5 § Om det förs en talan om patentintrång och den mot vilken talan förs gör gällande att patentet är ogiltigt, får frågan om ogiltighet prövas endast om talan om detta väcks. Domstolen ska förelägga den som gör gällande att patentet är ogiltigt att inom en viss tid väcka en sådan talan. Denna paragraf tillämpas inte i brottmål.

Mellandom och vilandeförklaring av mål

6 § Om det i samma rättegång förs en talan om patentintrång och en talan om att patentet är ogiltigt och det med hänsyn till utredningen är lämpligt, får domstolen på begäran av någon av parterna ge en särskild dom i frågan om patentintrång föreligger. Om en särskild dom ges, får domstolen besluta att målet om ogiltighet ska vila till dess att domen har fått laga kraft.

Fastställsetalan

7 § En patenthavare eller den som har en licens att utnyttja en uppfinning får föra talan om att det ska fastställas att patentet ger skydd mot någon annan, om det råder osvisshet om förhållandet och detta leder till förfång för honom eller henne.

Under samma förutsättningar får den som bedriver eller avser att bedriva verksamhet föra talan mot patenthavaren om att det ska fastställas att patentet inte hindrar verksamheten.

Om det i ett mål som avses i första stycket görs gällande att patentet är ogiltigt, ska 5 § tillämpas.

Anmälan om att väcka talan

8 § Den som vill väcka talan om ett patents ogiltighet, överföring av ett patent eller meddelande av en tvångslicens ska anmäla detta till Patent- och registreringsverket samt underrätta var och en som enligt patentregistret har licens till eller panträtt i patentet. Om en licenstagare vill väcka talan om intrång i ett patent eller om fastställelse enligt 7 §, ska licenstagaren underrätta patenthavaren om detta. Detsamma gäller om en panthavare vill väcka talan med anledning av intrång i ett patent.

Underrätelseskyldigheten enligt första stycket anses fullgjord, när underrättelsen i betalt rekommenderat brev har sänts till den adress som antecknats i patentregistret.

Om det när talan väcks inte visas att anmälan eller underrättelse har skett enligt första stycket, ska käranden föreläggas att avhjälpa bristen inom en viss tid. Följer käranden inte föreläggandet, ska talan avvisas.

Denna paragraf gäller inte den som vill väcka talan vid den enhetliga patentdomstolen eller talan vid en svensk domstol i fråga om ett europeiskt patent med enhetlig verkan.

Information om begäran om begränsning eller upphävande

9 § I ett mål om patentintrång eller om ogiltighet av ett patent är patenthavaren skyldig att informera domstolen om att han eller hon har begärt att patentet ska begränsas eller upphävas.

Översättning i tvistemål

10 § I ett tvistemål enligt 1 § får domstolen, om patentskriften inte finns tillgänglig i sin helhet på svenska hos Patent- och registreringsverket, förelägga patenthavaren eller någon annan som för talan på grund av en rätt som härleds från patenthavaren att ge in en översättning till svenska av patentskriften.

Om den förelagda parten är käreande i målet, ska föreläggandet innehålla en upplysning om att talan annars kan komma att avvisas. Om den förelagda parten är svarande i målet, ska föreläggandet i stället innehålla en upplysning om att domstolen annars kan låta översätta patentskriften på dennes bekostnad.

Offentlighet hos domstolarna

11 § Bestämmelserna i 7 kap. 3 § ska tillämpas på handlingar som kommer in till Patent- och marknadsdomstolen, Patent- och marknadsöverdomstolen eller Högsta domstolen.

Utöver det som följer av 5 kap. 1 § rättegångsbalken ska ett sammanträde i ett ärende enligt denna lag hållas inom stängda dörrar, om den patentansökan som prövas i ärendet inte är allmänt tillgänglig enligt bestämmelserna i 7 kap.

18 kap. Tillägsskydd

Tillägsskydd för läkemedel och växtskyddsmedel

1 § Tillägsskydd eller förlängd giltighetstid för ett tillägsskydd kan meddelas enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 469/2009 av den 6 maj 2009 om tillägsskydd för läkemedel.

Tillägsskydd kan också meddelas enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1610/96 av den 23 juli 1996 om införande av tillägsskydd för växtskyddsmedel.

Avgifter

2 § Den som ansöker om tillägsskydd eller förlängd giltighetstid för ett tillägsskydd ska betala en ansökningsavgift.

3 § För tillägsskydd ska en årsavgift betalas. Avgiftsåret för ett tillägsskydd räknas från den dag då skyddet började gälla.

Intrång

4 § Bestämmelserna om ansvar i 15 kap. ska tillämpas vid intrång i tillägsskydd.

Bemyndigande

5 § Regeringen får meddela föreskrifter om avgifter för en sådan underrättelse till Patent- och registreringsverket som ska lämnas av den som avser att utnyttja undantagen för tillverkning av en produkt eller ett läkemedel som omfattas av tillägsskydd.

19 kap. Den enhetliga patentdomstolen

Bestämmelser om domstolen

1 § I avtalet om en enhetlig patentdomstol (SÖ 2023:1) finns bestämmelser om en domstol som har till uppgift att handlägga tvister om europeiska patent.

Tillämplig lag

2 § När den enhetliga patentdomstolen prövar mål om europeiska patent med enhetlig verkan, gäller artiklarna 25–30 i avtalet om en enhetlig patentdomstol som svensk lag i fråga om vilka handlingar som omfattas av ensamrätten och ensamrättens begränsningar. Artiklarna gäller i originaltexternas lydelse. Originaltexterna har samma giltighet.

Artiklarna 25–30 i originaltext och i svensk översättning finns som en bilaga till denna lag.

Verkställande av den enhetliga patentdomstolens avgöranden

3 § Ett avgörande som har meddelats av den enhetliga patentdomstolen verkställs i Sverige på samma villkor som ett motsvarande svenskt avgörande.

Skadestånd enligt avtalet om en enhetlig patentdomstol

4 § Staten ska ersätta skada i enlighet med artikel 22.1 och 22.2 i avtalet om en enhetlig patentdomstol.

20 kap. Övriga bestämmelser

Registrering

Patent- och registreringsverkets patentregister och diaries

1 § Patent- och registreringsverket ska föra ett patentregister för registrering enligt denna lag.

Registrering kan också ske i Patent- och registreringsverkets diaries över patentansökningar.

Anteckning om patenthavare i patentregistret

2 § I ett mål eller ärende om patent ska den som senast införts som patenthavare i patentregistret anses vara patenthavare.

Om ett patent har gått över på någon annan, ska det på begäran antecknas i patentregistret.

Upplyningskyldighet

Uppllysning om patentansökan eller patent

3 § Den som genom att direkt vända sig till någon annan, i annons, genom påskrift på en vara eller dess förpackning eller på något annat sätt anger att ett patent har sökts eller meddelats utan att samtidigt upplysa om ansökans eller patentets nummer, ska på begäran och utan dröjsmål lämna en sådan upplysning. Om det inte uttryckligen anges att ett patent har sökts eller meddelats men omständigheterna ger intryck av att så är fallet, ska det på begäran och utan dröjsmål lämnas en upplysning om patent har sökts eller meddelats.

Samtycke till att få ta del av handlingar och deponerat material

4 § En patentsökande som åberopar sin ansökan mot någon annan innan handlingarna i ärendet har blivit allmänt tillgängliga enligt 7 kap. 1 §, är skyldig att på begäran lämna sitt samtycke till att den andre får ta del av handlingarna.

Om patentansökan omfattar en sådan deposition av biologiskt material som avses i 4 kap. 8 §, ska samtycket enligt första stycket inbegripa också en rätt att få ett prov från materialet. Bestämmelserna i 7 kap. 5–7 §§ ska tillämpas när någon vill få ett prov med stöd av ett sådant samtycke.

Delgivning med sökande och patenthavare utan hemvist i Sverige

5 § Patent- och registreringsverket får förelägga en sökande som inte har hemvist i Sverige att utse och till verket anmäla ett ombud som har hemvist här och är behörig att ta emot delgivning i ärendet.

Om sökanden inte följer föreläggandet, får delgivning ske genom att handlingen skickas till sökanden på hans eller hennes senast kända adress. Delgivning ska anses ha skett när detta har gjorts.

6 § En patenthavare som saknar hemvist i Sverige, ska ha ett ombud som har hemvist här. Ombudet ska vara behörig att ta emot delgivning av stämning, kallelser och andra handlingar i mål och ärenden om patent med undantag av stämning i brottmål och av föreläggande för part att infinna sig personligen inför domstol. Ombudet ska anmälas till Patent- och registreringsverket och antecknas i patentregistret.

Om patenthavaren inte har anmält något ombud, får delgivning i stället ske genom att den handling som ska delges skickas till den adress som har antecknats för patenthavaren i patentregistret. Om en fullständig adress inte finns antecknad i registret, får delgivning ske genom att handlingen hålls tillgänglig hos Patent- och registreringsverket och genom att ett meddelande om detta och om handlingens huvudsakliga innehåll kungörs. Delgivning anses ha skett när detta har gjorts.

Regeringen får, under förutsättning av ömsesidighet, meddela föreskrifter om att bestämmelserna i första och andra styckena inte ska tillämpas i fråga om patenthavare som har hemvist i ett visst annat land eller har ett i det landet bosatt ombud, vilket är anmält till det svenska patentregistret och har den behörighet som anges i första stycket.

Paragrafen gäller inte i fråga om innehavare av europeiska patent med enhetlig verkan.

Återställande av förlorade rättigheter

För sent vidtagna åtgärder

7 § Om sökanden eller patenthavaren trots att han eller hon har iakttagit all omsorg som rimligen kan krävas har lidit en rättsförlust på grund av att han eller hon inte inom föreskriven tid har vidtagit en åtgärd hos Patent- och registreringsverket, ska verket förklara att åtgärden ska anses vidtagen i rätt tid om sökanden eller patenthavaren inom två månader från det att hindret upphörde, dock senast inom ett år från fristens utgång

- vidtar åtgärden,
- begär en sådan förklaring, och
- betalar en avgift.

När det gäller fristen för att åberopa prioritet som avses i 6 kap. 1 § får en förklaring ges endast om den ansökan för vilken prioritet åberopas ges in senast inom två månader från fristens utgång samt en begäran om förklaring har gjorts och avgiften betalats inom samma tid.

I fråga om en internationell patentansökan som har fullföljts i Sverige enligt 10 kap. 6 § tillämpas första och andra styckena också om sökanden har lidit rättsförlust på grund av att han eller hon inte har iakttagit en frist gentemot den mottagande myndigheten, den internationella nyhetsgranskningsmyndigheten, myndigheten för internationell förberedande patenterbarhetsprövning eller den internationella byrån vid Världsorganisationen för den intellektuella äganderätten. Den åtgärd som inte har vidtagits inom fristen ska i de fall som avses här vidtas hos Patent- och registreringsverket.

Försening beroende på avvikelse från normal postgång

8 § Om en handling eller en avgift, som avses i 10 kap. 6 eller 15 §, har skickats med post, men inte kommit in till Patent- och registreringsverket inom föreskriven tid ska verket på begäran av sökanden förklara att åtgärden ska anses vidtagen i rätt tid, om den med försändelsen avsedda åtgärden vidtas inom två månader från det att sökanden insåg eller borde ha insett att fristen överskridits. Detta gäller dock endast om sökanden vidtar åtgärden inom ett år från fristens utgång och under förutsättning att

- det har förekommit avbrott i postförbindelserna under någon av de tiodagarna närmast före fristens utgång på grund av krig, revolution, upplopp, strejk, naturkatastrof eller någon annan liknande omständighet på den ort där avsändaren vistas eller har sin rörelse, och handlingen eller avgiften har skickats till Patent- och registreringsverket inom fem dagar från det att postförbindelserna återupptagits, eller
- handlingen eller avgiften har skickats till Patent- och registreringsverket i rekommenderad försändelse senast fem dagar före fristens utgång, dock endast om försändelsen har skickats med flygpost där så varit möjligt eller avsändaren har haft anledning att anta att försändelsen vid annan befordran skulle ha anlänt till verket inom två dagar från avsändningsdagen.

Kungörande

9 § När en begäran enligt 7 eller 8 § har bifallits ska det kungöras, om beslutet innebär att

- en patentansökan som har skrivits av eller avslagits efter det att den har blivit allmänt tillgänglig enligt 7 kap. 1 § ska tas upp till fortsatt handläggning, eller
- ett patent som har upphört att gälla anses upprätthållet.

Föranvändarrätt

10 § Den som i god tro har börjat utnyttja en uppfinning yrkesmässigt i Sverige, efter det att tiden för återupptagande av en avskriven ansökan har gått ut eller beslutet om avslag har fått laga kraft eller patentet har upphört att gälla men innan beslutet har kungjorts enligt 9 §, får trots patentet fortsätta utnyttjandet inom ramen för samma utnyttjandeform. En sådan rätt till utnyttjande har under motsvarande förutsättningar även den som har vidtagit väsentliga åtgärder för att utnyttja uppfinningen yrkesmässigt i Sverige.

En rätt enligt första stycket får övergå till någon annan endast tillsammans med den rörelse där rätten har uppkommit eller där utnyttjandet varit avsett att ske.

Bemyndiganden

Föreskrifter om avgifter

11 § Regeringen får meddela föreskrifter om avgifter enligt denna lag.

I fråga om årsavgifter får regeringen meddela föreskrifter om att ett eller flera av de första avgiftsåren ska vara avgiftsfria.

Föreskrifter om offentlighet

12 § Regeringen får meddela föreskrifter om i vilken utsträckning diaries hos Patent- och registreringsverket ska vara tillgängliga för allmänheten.

Regeringen får meddela föreskrifter om att handlingar i ärenden angående ansökan om patent får lämnas ut till en myndighet i ett annat land.

Föreskrifter om granskning utomlands och redovisning av granskningsresultat

13 § Regeringen får meddela föreskrifter om att

- granskning av patentansökningar, efter framställning av Patent- och registreringsverket, får ske hos en myndighet i ett annat land eller hos en internationell institution, och
- den som ansöker om patent på en uppfinning, för vilken han eller hon har sökt patent i ett annat land, ska vara skyldig att redovisa vad patentmyndigheten i det landet har informerat honom eller henne om när det gäller prövningen av uppfinningens patenterbarhet.

Föreskrifter om redovisningskyldighet enligt första stycket 2 får dock inte meddelas i fråga om en internationell patentansökan, om den har varit föremål för internationell förberedande patenterbarhetsprövning och en rapport om denna prövning har getts in till Patent- och registreringsverket.

Expropriation

14 § Om Sverige befinner sig i krig eller krigsfara får regeringen, om det bedöms nödvändigt från allmän synpunkt, besluta att rätten till en viss uppfinning ska avstås till staten eller till någon annan som regeringen bestämmer.

Skäligen ersättning ska betalas för rätt till en uppfinning som tas i anspråk. Om en överenskommelse om ersättningen inte kan nås med den ersättningsberättigade, bestäms ersättningen av domstolen.

Om rätten till uppfinningen har tagits i anspråk av någon annan än staten och denne inte fullgör sin ersättningskyldighet, ska staten på ansökan av den ersättningsberättigade genast utge ersättningen.

- Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.
- Genom lagen upphävs patentlagen (1967:837).
- Den nya lagen tillämpas även på patent som har meddelats före ikraftträdandet.
- Den upphävda lagen gäller dock fortfarande i fråga om
 - åtgärder som har vidtagits eller rättigheter som har förvärvats före ikraftträdandet, och
 - företsättningarna för meddelande av patent och handläggningen av en patentansökan, om ansökan har gjorts före ikraftträdandet.

Sid. B 64

Kungörelsen (1967:845) om införsel och användning av reservdelar och tillbehör till luftfartyg utan hinder av patent (anm.) upphävd g. SFS 2024:1021.

Sid. B 83

Här införs: **Patentförordningen (2024:1020)**.

Regeringen föreskriver följande.

1 kap. Inledande bestämmelser

Förordningens innehåll

1 § Innehållet i förordningen är uppdelat enligt följande:

- inledande bestämmelser (1 kap.),
- patentansökan (2 kap.),
- handläggning av en ansökan och meddelande av patent (3 kap.),
- offentlighet i ärenden om patent (4 kap.),
- invändning, begränsning och upphävande (5 kap.),
- internationell patentansökan (6 kap.),
- europeiska patent (7 kap.),
- avgifter (8 kap.),
- patent- och registreringsverkets register och diaries (9 kap.), och
- övriga bestämmelser (10 kap.).

2 § Denna förordning är meddelad med stöd av

- 6 kap. 11 § patentlagen (2024:945) i fråga om 10 kap. 5 § 5,
- 20 kap. 11 § patentlagen i fråga om 8 kap.,
- 20 kap. 12 § patentlagen i fråga om 3 kap. 9 §,
- 20 kap. 13 § patentlagen i fråga om 3 kap. 7 §, och
- 8 kap. 7 § regeringsformen i fråga om övriga bestämmelser.

Förordningens tillämpningsområde

3 § Denna förordning innehåller bestämmelser som kompletterar patentlagen (2024:945).

4 § Bestämmelserna om patentansökan i denna förordning gäller om inte något annat sägs

1. svenska patentansökningar,
2. internationella patentansökningar som har fullföljts eller tagits upp till handläggning enligt 10 kap. patentlagen (2024:945), och
3. europeiska patentansökningar som har omvandlats till svenska ansökningar enligt 11 kap. patentlagen.

Ord och uttryck

5 § De ord och uttryck som används i denna förordning har samma betydelse som i patentlagen (2024:945).

2 kap. Patentansökan

Ansökans innehåll

Grundläggande uppgifter

1 § En svensk patentansökan som ges in till Patent- och registreringsverket ska vara undertecknad av sökanden eller sökandens ombud och, utöver det som anges i 4 kap. 2 och 3 §§ patentlagen (2024:945), innehålla

1. sökandens namn och adress,
2. ombudets namn och adress, om sökanden företräds av ombud,
3. en kort och saklig benämning på den patentsökta uppfinningen, och
4. i förekommande fall uppgift om att ansökan omfattar en sådan deposition av biologiskt material som avses i 4 kap. 8 § patentlagen.

Om patent söks av flera gemensamt, ska ansökan innehålla uppgift om huruvida någon av dem är utsedd att för alla ta emot meddelanden från Patent- och registreringsverket.

2 § Om en ansökan har kommit till genoms delning ska det framgå. Den ursprungliga ansökans nummer ska anges.

Upplysningar om geografiskt ursprung

3 § Om en uppfinning avser ett biologiskt material från växt- eller djurriket, eller om sådant material används i en uppfinning, ska patentansökan innehålla en upplysning om materialets geografiska ursprung, om detta är känt. Om ursprunget inte är känt, ska detta anges.

Bristande upplysningar om det geografiska ursprunget eller om sökandens vetenskap om ursprunget påverkar inte prövningen av ansökan eller de rättigheter som följer av ett meddelat patent.

Beskrivning

4 § Beskrivningen i en patentansökan får endast innehålla sådant som bidrar till att klargöra uppfinningen. Om ett nyskapat eller inte allmänt godtaget ord måste användas, ska ordet förklaras. En beteckning eller en måttenhet får inte avvika från vad som är allmänt brukligt i de nordiska länderna.

Patentkrav

5 § Patentkraven ska

1. innehålla en benämning på uppfinningen,
2. innehålla de särdrag som uppfinningen har gemensamt med känd teknik och som är nödvändiga för uppfinningen,
3. innehålla åtminstone ett särdrag som anger det för uppfinningen nya i förhållande till känd teknik, och
4. om möjligt hänföra sig till någon av kategorierna produkt, anordning, förfarande eller användning.

Särdragen ska anges i en kännetecknande del. De särdrag som avses i första stycket 2 ska dock när det är lämpligt anges i en ingress.

Den omständigheten att uppfinningen avser en kemisk förening medför inte att en bestämd användning måste anges.

Patentkraven får inte innehålla något som är oväsentligt med hänsyn till den angivna uppfinningen eller något som saknar betydelse för den ensamrätt sökanden begär.

6 § Om en patentansökan innehåller flera patentkrav ska de tas upp och numreras i följd. Ett patentkrav får hänvisa till ett annat patentkrav.

Ett patentkrav kan vara självständigt eller osjälvständigt. Ett osjälvständigt krav är ett krav som avser en utföringsform av en uppfinning som angetts i ett annat patentkrav i ansökan och därför innefattar samtliga särdrag i det patentkravet och ytterligare något särdrag.

Ett eller flera osjälvständiga krav får hänvisa till ett föregående patentkrav. Ett osjälvständigt krav får hänvisa till flera föregående patentkrav. Ett osjälvständigt patentkrav ska inledas med en hänvisning till sådana föregående krav och därefter ta upp de ytterligare särdrag som kännetecknar uppfinningen.

7 § Om en patentansökan omfattar flera uppfinningar är dessa att anse som beroende av varandra, om det finns ett tekniskt samband mellan uppfinningarna genom att ett eller flera likadana eller motsvarande tekniska särdrag, som varje uppfinning bidrar med till känd teknik, är gemensamma.

Bedömningen av om ett antal uppfinningar är beroende av varandra ska göras utan hänsyn till om de är angivna i separata patentkrav eller som alternativ i ett patentkrav.

Sammandrag

8 § Sammandraget i en patentansökan ska innehålla uppfinningens benämning och avse beskrivningen och patentkraven som de såg ut i de handlingar som enligt 17–19 §§ utgör grundhandlingar. Sammandraget ska utformas så att det tekniska problem som uppfinningen berör, principen för den lösning av problemet som uppfinningen innebär och den huvudsakliga användningen av uppfinningen tydligt framgår.

I sammandraget får Patent- och registreringsverket, utan att höra sökanden, göra de ändringar som bedöms nödvändiga. Sammandragets slutliga lydelse ska, när det är möjligt, fastställas innan ansökan hålls allmänt tillgänglig enligt 7 kap. 1 § andra stycket patentlagen (2024:945).

9 § Om det i fråga om en internationell patentansökan eller en ansökan om europeiskt patent som omvandlats till en svensk ansökan finns ett sammandrag som har fastställts av en internationell nyhetsgranskningsmyndighet eller av det europeiska patentverket, ska det godtas. Annars fastställer Patent- och registreringsverket sammandrag också i en sådan ansökan. Då tillämpas 8 §.

Deponering av biologiskt material

10 § Om patentansökan omfattar en sådan deposition av biologiskt material som avses i 4 kap. 8 § patentlagen (2024:945), ska sökanden när ansökan görs lämna alla de uppgifter av betydelse om det biologiska materialets egenskaper som sökanden har tillgång till.

11 § En deposition ska göras enligt den i Budapest den 28 april 1977 avslutade överenskommelsen om internationellt erkännande av deposition av mikroorganismer i samband med patentärenden (SÖ 1983:36, Budapestöverenskommelsen).

Depositionen ska göras hos en institution som är internationell depositionsmyndighet enligt Budapestöverenskommelsen. Patent- och registreringsverket upprättar en förteckning över de institutioner som är sådana myndigheter.

12 § Om en deposition har gjorts, ska sökanden inom 16 månader från den dag då ansökan gjordes eller, om prioritet har begärts, den dag från vilken prioritet begärs, ge in en skriftlig uppgift om den institution hos vilken depositionen har gjorts och det nummer som institutionen har gett depositionen. I fråga om internationella patentansökningar får uppgifterna inom samma tid ges in till den internationella byrån vid Världsorganisationen för den intellektuella äganderätten.

Om sökanden begär att handlingarna avseende en patentansökan ska hållas tillgängliga tidigare än det som följer av 7 kap. 1 § första och andra styckena patentlagen (2024:945), ska de uppgifter som avses i första stycket lämnas senast tillsammans med begäran. Om ansökan är en internationell ansökan och sökanden begär tidigare publicering enligt artikel 21.2.b i den i Washington den 19 juni 1970 avslutade konventionen om patentsamarbete SÖ 1980:1), ska uppgifterna lämnas senast tillsammans med begäran om publicering.

Om en deposition har överförs till en internationell depositionsmyndighet till en annan enligt regel 5.1 i tillämpningsföreskrifterna till Budapestöverenskommelsen, ska sökanden underrätta Patent- och registreringsverket om detta och om det nya nummer som depositionen har fått.

13 § Patent- och registreringsverket får som bevis om att de uppgifter som avses i första och tredje styckena är riktiga begära en kopia av det kvitto som institutionen har utfärdat på depositionen.

14 § En ny deposition som avses i 4 kap. 8 § tredje stycket patentlagen (2024:945) ska göras på det sätt som föreskrivs i Budapestöverenskommelsen för ny deposition. En ny deposition ska göras inom tre månader från den dag deponenten tog emot en underrättelse från den internationella depositionsmyndigheten om att prov från det tidigare deponerade materialet inte längre kan tillhandahållas. Om institutionen har upphört att vara internationell depositionsmyndighet för sådant biologiskt material som depositionen avsåg eller om den har upphört att fullgöra sina förpliktelser enligt Budapestöverenskommelsen och deponenten inte har fått underrättelse om detta inom sex månader efter det att den internationella byrån vid Världsorganisationen för den intellektuella äganderätten publicerade information om det förhållandet, får dock den nya depositionen göras inom nio månader från den publiceringen.

Inom fyra månader från det att den nya depositionen har gjorts ska deponenten ge in en kopia till Patent- och registreringsverket av det kvitto som institutionen har utfärdat på den nya depositionen. Om den frist som avses i 12 § första eller andra stycket löper ut senare, får kvittot dock ges in inom den fristen.

När kvittot ges in, ska uppgift lämnas om numret på den patentansökan eller det patent som depositionen hör till.

Elektronisk överföring av ansökan

15 § En patentansökan får överföras elektroniskt till Patent- och registreringsverket. Den ska då vara undertecknad med en elektronisk underskrift.

Översättning av ansökan

16 § I 4 kap. 7 § patentlagen (2024:945) finns en bestämmelse om att beskrivning, patentkrav, ritningar och sammandrag i en ansökan ska vara skrivna på svenska eller engelska. Annan text får vara skriven på svenska, engelska, danska eller norska.

Om en ingiven text är skriven på ett annat språk ska en översättning ges in. Patent- och registreringsverket får dock avstå från att kräva översättning eller godta en översättning till ett annat språk än svenska, engelska, danska eller norska i fråga om

1. annan text än beskrivning, patentkrav, ritningar och sammandrag, och
2. en sådan text i beskrivning, patentkrav eller ritning i en svensk patentansökan som inte ingår i det som enligt 17 § utgör grundhandlingar.

Patent- och registreringsverket får ta upp en ansökan till prövning innan översättningen har kommit in. Sökanden ska dock föreläggas att lämna in översättningen innan ansökan blir allmänt tillgänglig enligt 7 kap. 1 § patentlagen.

Grundhandlingar

17 § Med grundhandlingar avses i fråga om en svensk patentansökan den beskrivning, de ritningar och de patentkrav på svenska, engelska, danska eller norska som fanns ingivna på ansökans ingivningsdag. Detsamma gäller i fråga om en patentansökan som tas upp till handläggning enligt 10 kap. 15 § patentlagen (2024:945) och en europeisk patentansökan som begärs omvandlad enligt 11 kap. 19 § samma lag. Om det inte finns någon sådan handling på ansökans ingivningsdag, ska den beskrivning, de ritningar och de patentkrav på svenska eller engelska som därefter först kommer in anses utgöra grundhandlingar i den utsträckning som innehållet har en tydlig motsvarighet i de handlingar som fanns ingivna på ansökans ingivningsdag.

18 § Med grundhandlingar avses i fråga om en internationell patentansökan som fullföljs enligt 10 kap. 6 § patentlagen (2024:945) den kopia av beskrivningen, ritningarna och patentkraven på svenska eller engelska som ges in enligt samma paragraf, om ansökan är skriven på svenska eller engelska. Om det krävs en översättning för att fullfölja ansökan, avses med grundhandlingar i stället den översättning av beskrivningen, ritningarna och patentkraven som har getts in enligt samma paragraf med de ändringar i översättningen som kan ha gjorts inom den frist som gäller enligt 10 kap. 12 § första stycket patentlagen.

Om sökanden har samtyckt till att ansökan tas upp till avgörande innan den frist som anges i 10 kap. 12 § första stycket patentlagen har löpt ut, avses med grundhandlingar beskrivningen, ritningarna och patentkraven som de fanns ingivna vid den tidpunkt då beslut fattades om avslag eller underrättelse enligt 4 kap. 27 § första stycket samma lag.

19 § Med grundhandlingar avses vid delning av en ansökan den beskrivning, de ritningar och de patentkrav som ges in samtidigt med ansökningshandlingar för den nya ansökan.

Ändring av en ansökan

20 § Patentkraven får inte ändras så att de innehåller något som inte framgår av grundhandlingarna. Om ett patentkrav ändras så att nya särdrag tillkommer, ska sökanden samtidigt ange var motsvarighet finns i grundhandlingarna.

Efter det att Patent- och registreringsverket har lämnat ett utlåtande om en utförd nyhetsgranskning får sökanden inte i samma patentansökan ta upp patentkrav som anger en uppfinning som är oberoende av en uppfinning enligt tidigare granskade krav.

21 § En ändring eller ett tillägg i patentkraven ska göras genom att en ny handling som i ett sammanhang tar upp samtliga krav ges in, om inte Patentoch registreringsverket medger något annat.

22 § Sökanden får göra ändringar eller tillägg i beskrivningen och ritningarna endast om det är nödvändigt med hänsyn till 4 kap. 6 § patentlagen (2024:945). Ändringarna eller tilläggen får inte innebära att det framstår som om patentkraven omfattar något annat än det som har motsvarighet i grundhandlingarna.

Begäran om prioritet

23 § En begäran om prioritet ska göras skriftligen hos Patent- och registreringsverket.

24 § När prioritet begärs ska sökanden lämna följande uppgifter om den åberopade ansökan:

1. var och när den ansökan gjordes,
2. vilken mottagande myndighet den gavs in till, om ansökan är en internationell ansökan, och
3. numret på den tidigare ansökan.

Om sökanden begär prioritet från en annan ansökan än den som ursprungligen åberopats, ska sökanden i stället lämna de uppgifter om ansökan som anges i första stycket i anmälan om ändring.

3 kap. Handläggning av en ansökan och meddelande av patent

Granskning av ansökan

1 § Vid prövning av kraven på nyhet och uppfinningshöjd ska Patent- och registreringsverket beakta allt som verket får kännedom om.

Patent- och registreringsverkets granskning ska grundas på patentskrifter, utläggningsskrifter och allmänt tillgängliga patentsökningar. Därutöver kan granskningen, om det bedöms vara nödvändigt, grundas på tillgänglig litteratur och information.

2 § Patent- och registreringsverket ska godta sökandens uppgifter om uppfinnaren, om det inte finns särskild anledning att ifrågasätta att de är riktiga. Patent- och registreringsverket ska skicka en underrättelse om ansökan till den som sökanden har angett som uppfinnare, om inte detta är uppenbart obehövligt.

3 § Om beskrivning, ritningar, patentkrav och sammandrag i en patentansökan är skrivna på engelska eller om det i patentansökan anges att patent ska meddelas på engelska, får Patent- och registreringsverket i den utsträckning det är lämpligt använda engelska vid handläggningen av patentansökan.

4 § En sökande som begär en internationell nyhetsgranskning enligt 4 kap. 20 § patentlagen (2024:945) ska göra det skriftligen inom tre månader från patentansökans ingivningsdag. Sökanden ska inom samma tid betala den avgift som Patent- och registreringsverket föreskriver i egenskap av granskningsmyndighet.

Om patentansökan inte är skriven på ett språk som godtas av Patent- och registreringsverket, ska sökanden samtidigt ge in en översättning av ansökan till det språk som verket bestämmer.

Begäran ska anses återkallad, om patentansökan och översättningen vid utgången av den frist som anges i första stycket inte uppfyller de formkrav som gäller för en internationell patentansökan.

Om flera myndigheter kan komma i fråga för att utföra nyhetsgranskningen och sökanden vill bestämma vilken av dessa som ska utföra granskningen, ska sökanden ange det i sin begäran.

5 § Patent- och registreringsverket får anlita en sakkunnig som inte är anställd hos verket, om det behövs för utredningen av en ansökan.

6 § Patent- och registreringsverket får förelägga en sökande att ge in en modell, ett prov eller något liknande eller låta utföra en undersökning eller ett försök, om det behövs för bedömningen av den patentsökta uppfinningen.

7 § Den som ansöker om patent på en uppfinning, som han eller hon har sökt patent på vid en utländsk patentmyndighet, ska redovisa vad den myndigheten har upplyst honom eller henne om i fråga om uppfinningens nyhet eller patenterbarhet i övrigt. Patent- och registreringsverket får förelägga sökanden att ge in en bestyrkt kopia av dessa upplysningar eller en försäkran om att någon upplysning inte har lämnats.

8 § I fråga om en internationell patentansökan får resultatet av nyhetsgranskningen inte lämnas före utgången av den frist som gäller enligt 10 kap. 12 § första stycket patentlagen (2024:945), om inte sökanden samtycker till det.

9 § Patent- och registreringsverket får lämna ut uppgifter om granskningsresultat som avser en inte offentliggjord patentansökan till en utländsk patentmyndighet, om en överenskommelse har träffats om utbyte av granskningsresultat och den utländska myndigheten förbundit sig att inte göra uppgifterna tillgängliga för allmänheten.

Utlämnandet får ske genom att uppgifterna görs åtkomliga i elektronisk form.

10 § Om en upplysning som har betydelse i ett patentärende kommer in till Patent- och registreringsverket innan patent har meddelats, ska sökanden underrättas om detta.

Om patent meddelas, ska Patent- och registreringsverket göra uppgiftslämnaren uppmärksam på möjligheten att göra en invärdning. Detta gäller dock inte när det är fråga om bättre rätt till uppfinningen.

11 § Om Patent- och registreringsverket förelägger någon att väcka talan om bättre rätt till en patentsökt uppfinning, ska föreläggandet innehålla en upplysning om att påståendet om bättre rätt annars lämnas utan avseende vid den fortsatta prövningen av patentansökan.

Meddelande av patent

12 § När Patent- och registreringsverket bedömer att patent kan meddelas ska verket, innan sökanden underrättas enligt 4 kap. 27 § patentlagen (2024:945), underrätta sökanden om i vilken lydelse patentet kommer att meddelas. Patent- och registreringsverket får då med stöd av 4 kap. 21 § samma lag förelägga sökanden att yttra sig i frågan och skicka tillbaka handlingarna till verket inom en viss tid.

13 § Anstånd med att meddela patent får endast medges innan ansökan har blivit allmänt tillgänglig enligt 7 kap. 1 § patentlagen (2024:945). I så fall kan tidpunkten för meddelandet skjutas upp till dess ansökan blir allmänt tillgänglig enligt den paragrafen.

14 § Patent- och registreringsverket ska framställa en patentskrift som avses i 4 kap. 29 § patentlagen (2024:945). Framställningen ska påbörjas snarast möjligt efter det att sökanden har betalat meddelandeavgiften enligt 4 kap. 27 § patentlagen. I patentskriften ska följande uppgifter anges:

1. vilken dag patentet meddelats,
2. patentansökans diarienummer (ansökningsnumret) och patentets publiceringsnummer och klasser,
3. patenthavarens namn och adress,
4. ombudets namn, om patenthavaren företräds av ombud,
5. uppfinnarens namn och adress,
6. den dag ansökningshandlingarna blev allmänt tillgängliga enligt 7 kap.1 § patentlagen,
7. om patentet grundas på en svensk patentansökan, en internationell patentansökan eller en ansökan om europeiskt patent som omvandlats till en svensk ansökan,
8. ansökans ingivningsdag om patentet grundas på en svensk patentansökan,
9. den internationella ingivningsdagen, det internationella ansökningsnumret och den dag ansökan fullföljdes enligt 10 kap. 6 § patentlagen eller kom in enligt 10 kap. 15 § samma lag, om patentet grundas på en internationell patentansökan,
10. den dag ansökan gavs in för handläggning enligt den i München den 5 oktober 1973 avslutade europeiska patentkonventionen (SÖ 1980:2) eller, i förekommande fall, den dag som har fastställts som ingivningsdag för ansökan om europeiskt patent, numret på ansökan om europeiskt patent och den dag ansökan kom in till Patent- och registreringsverket för omvandling, om patentet grundas på en ansökan om europeiskt patent som omvandlats,
11. uppgifter om prioritet, var den prioritetsgrundande ansökan getts in, dagen för den ansökan och ansökans nummer,
12. uppfinningens benämning,
13. den ursprungliga ansökans diarienummer, om ansökan har tillkommit genom delning,
14. den institution där depositionen finns och det nummer som institutionen har gett depositionen, om patentansökan omfattar en deposition av biologiskt material, och
15. anförda publikationer.

15 § En kungörelse enligt 4 kap. 28 § patentlagen (2024:945) om att patent meddelas ska innehålla de uppgifter som enligt 14 § 1–14 ska tas in i patentskriften.

4 kap. Offentlighet i ärenden om patent

1 § Om handlingarna i ett ärende som rör en patentansökan blir allmänt tillgängliga enligt 7 kap. 1 § patentlagen (2024:945) innan patentet har meddelats, ska sammandraget offentliggöras så snart dess slutliga lydelse har fastställts.

Patent- och registreringsverket får offentliggöra också andra delar av ansökan tillsammans med sammandraget.

2 § En kungörelse enligt 7 kap. 2 § patentlagen (2024:945) ska innehålla följande uppgifter:

1. patentansökans diarienummer (ansökningsnumret) och klass,
2. ansökans ingivningsdag,
3. uppfinningens benämning, och
4. sökandens och uppfinnarens namn och adress.

Om prioritet har begärts, ska kungörelsen också innehålla följande uppgifter om den ansökan som åberopas som prioritetsgrundande:

1. var ansökan har getts in,
2. ingivningsdagen för ansökan, och
3. ansökans nummer.

Om ansökan omfattar en deposition av biologiskt material, ska detta anges i kungörelsen. Om sökanden med stöd av 7 kap. 6 § patentlagen har begärt att prov från deponerat material ska lämnas ut endast till en särskild sakkunnig, ska också detta anges i kungörelsen.

3 § Om en översättning av beskrivningen, ritningarna och patentkraven i en internationell patentansökan har ändrats inom den frist som gäller enligt 10 kap. 12 § första stycket patentlagen (2024:945) men efter det att handlingarna i ärendet har blivit allmänt tillgängliga, ska en kungörelse utfärdas om detta.

4 § En begäran enligt 7 kap. 7 § patentlagen (2024:945) om att få prov från en deposition ska utformas på det sätt som föreskrivs i regel 11 i tillämpningsföreskrifterna till Budapestöverenskommelsen.

Den som vill få ut ett prov ska förbinda sig att innan patentansökan har avgjorts slutligt eller patentet har upphört att gälla

1. inte låta någon annan få tillgång till provet, och
2. inte använda provet annat än i experimentsyfte.

Förbindelsen ska också omfatta biologiskt material som härletts ur provet och som har behållit de egenskaper hos det deponerade materialet som är väsentliga för utövandet av uppfinningen.

Förbindelsen ska ges in tillsammans med begäran. Om patentsökanden eller patenthavaren uttryckligen avstår från en förbindelse, behöver en sådan inte lämnas.

5 § En begäran enligt 7 kap. 6 § patentlagen (2024:945) om att prov ska lämnas ut endast till en särskild sakkunnig ska göras senast den dag de tekniska förberedelserna för offentliggörande av patentansökan anses avslutade.

Patent- och registreringsverket ska upprätta en förteckning över de personer som har förklarat sig villiga att åta sig uppdrag som sakkunnig och som är lämpliga för det. Beslut om vilka personer som ska tas upp på förteckningen över sakkunniga ska kungöras enligt 10 kap. 2 §.

Om prov får lämnas ut endast till en särskild sakkunnig, ska det i begäran om prov anges vem som ska anlitas som sakkunnig. Det ska även finnas en skriftlig förbindelse från den sakkunnige motsvarande den förbindelse som avses i 4 § andra och tredje styckena. Om framställningen avser prov som ska lämnas ut enligt 7 kap. 6 § patentlagen, ska förbindelsen avse 20 år från den dag patentansökan lämnades in.

Den som är upptagen på förteckningen eller den som i det särskilda fallet har godtagits av patentsökanden får anlitas som sakkunnig.

6 § De förbindelser som avses i 4 och 5 §§ hindrar inte att biologiskt material som har härletts ur provet deponeras för en ny patentansökan, om materialet behöver deponeras för ansökan.

En förbindelse om att inte använda provet, eller material som har härletts ur det, annat än i experimentsyfte gäller inte för den som fått en tvångslicens att utnyttja uppfinningen.

7 § Om ett prov har begärts och det inte finns något hinder enligt patentlagen (2024:945) eller denna förordning mot att det tillhandahålls, ska Patent- och registreringsverket utfärda ett bevis om detta.

Patent- och registreringsverket ska överlämna begäran och beviset till den institution hos vilken depositionen finns. Verket ska samtidigt skicka en kopia av begäran och beviset till patentsökanden eller patenthavaren.

Om Patent- och registreringsverket anser att ett bevis enligt första stycket inte kan utfärdas, ska verket meddela ett beslut om detta. Den som har begärt provet får överklaga beslutet till Patent- och marknadsdomstolen inom två månader från dagen för beslutet. Domstolens beslut får inte överklagas.

5 kap. Invändning, begränsning och upphävande

Invändning

1 § Den som invänder mot ett patent enligt 8 kap. 1 § patentlagen (2024:945) ska ange vad invändningen grundas på.

2 § Patenthavaren ska få en kopia av samtliga skrivelser från invändaren. I övrigt tillämpas bestämmelserna i 25 § förvaltningslagen (2017:900).

3 § En kungörelse om beslut angående en invändning enligt 8 kap. 6 § patentlagen (2024:945) ska innehålla uppgift om patentets nummer och klasser, uppfinningens benämning, patenthavarens namn och den dag beslutet fattades.

Patentbegränsning och upphävande

4 § När patenthavaren begär att ett patent ska begränsas eller upphävas enligt 8 kap. 7 § patentlagen (2024:945), ska patenthavaren uppgge

- om det pågår ett invändningsförfarande enligt artikel 99 i den europeiska patentkonventionen eller ett mål om ogiltighet enligt 9 kap. 2 § patentlagen,
- om begränsning eller upphävande av patentet har begärts enligt artikel 105 a i den europeiska patentkonventionen, och
- om patentet är utmätt, belagt med kvarstad eller taget i anspråk genom betalningssäkring eller om en tvist om överföring av patentet pågår vid en domstol.

Om det inträffar något som avses i första stycket efter det att en begäran om begränsning eller upphävande har gjorts hos Patent- och registreringsverket men innan ärendet har avgjorts slutligt, ska patenthavaren genast underrätta verket om detta.

6 kap. Internationell patentansökan

Tillämpningsföreskrifter till konventionen om patentsamarbete

1 § När det i denna förordning hänvisas till tillämpningsföreskrifterna till den i Washington den 19 juni 1970 avslutade konventionen om patentsamarbete avses tillämpningsföreskrifterna i lydelsen den 1 juli 2024.

Var ansökan ska ges in

2 § I egenskap av mottagande myndighet tar Patent- och registreringsverket emot, kontrollerar och vidarebefordrar internationella patentansökningar i enlighet med konventionen om patentsamarbete och tillämpningsföreskrifterna till denna.

3 § Sökanden ska till Patent- och registreringsverket i dess egenskap av mottagande myndighet, inom en månad från det att ansökan togs emot, betala

- den internationella ansökningsavgift som avses i regel 15.1 i tillämpningsföreskrifterna till konventionen om patentsamarbete,
- den nyhetsgranskningsavgift som avses i regel 16.1 i nämnda föreskrifter, och
- den vidarebefordringsavgift som avses i regel 14.1 i nämnda föreskrifter.

Sökanden ska dessutom betala en sådan avgift för återställande av prioritet som avses i regel 26bis.3.d i nämnda föreskrifter.

Om en avgift som avses i första stycket trots uppmaning inte har betalats inom föreskriven tid, får Patent- och registreringsverket förelägga sökanden att inom en månad betala avgiften och, om det inte avser en avgift för återställande av prioritet, en förseningsavgift. Om sökanden följer föreläggandet ska avgiften anses vara betald i rätt tid.

4 § Patent- och registreringsverket ska se till att bevis om tidigare patentansökan hos verket, i enlighet med regel 17.1.b i tillämpningsföreskrifterna till konventionen om patentsamarbete, överförs till den internationella byrån vid Världsgorganisationen för den intellektuella äganderätten.

5 § En internationell patentansökan som ges in till Patent- och registreringsverket ska vara skriven på svenska, danska, finska, norska eller engelska. Ansökningshandlingen får vara skriven på engelska även om ansökan i övrigt är skriven på något annat språk.

Om ansökan är skriven på något annat språk än engelska, ska sökanden till Patent- och registreringsverket ge in en översättning av ansökan till engelska i enlighet med regel 12.4.a i tillämpningsföreskrifterna till konventionen om patentsamarbete. Om en sådan översättning inte har getts in inom 14 månader från den internationella ingivningsdagen, eller ingivningsdagen för den ansökan som åberopas som prioritetsgrundande, får Patent- och registreringsverket förelägga sökanden att inom 16 månader från den dagen ge in översättningen och betala en förseningsavgift motsvarande 25 procent av den avgift som anges i 3 § första stycket 1.

6 § Patent- och registreringsverket ska i enlighet med konventionen om patentsamarbete och tillämpningsföreskrifterna till denna vidarebefordra en mottagen internationell patentansökan till den internationella byrån vid Världsgorganisationen för den intellektuella äganderätten, om inte något annat följer av lagen (1971:1078) om försvarsuppfinningar.

Fullföljd i Sverige

7 § Om en internationell patentansökan har gjorts på något annat språk än svenska eller engelska, ska en översättning till svenska eller engelska ges in vid fullföljd enligt 10 kap. 6 § patentlagen (2024:945) och vid en sådan begäran om prövning som avses i 10 kap. 15 § samma lag. I ett sådant fall gäller 2 kap. 16 § andra stycket i tillämpliga delar.

8 § Om sökanden har gjort vad som enligt 10 kap. 6 § patentlagen (2024:945) krävs för fullföljd av en internationell patentansökan men Patent- och registreringsverket inte har fått någon underrättelse från den internationella byrån vid Världsgorganisationen för den intellektuella äganderätten om att ansökan har kommit in dit, ska verket meddela organisationen detta.

9 § En underrättelse som avses i 10 kap. 11 §, 13 § andra stycket eller 14 § andra stycket patentlagen (2024:945) ska skickas till sökanden i rekommenderat brev.

10 § Fristen för att begära en prövning enligt 10 kap. 15 § första stycket patentlagen (2024:945) är två månader från det att den mottagande myndigheten eller den internationella byrån vid Världsgorganisationen för den intellektuella äganderätten skickade en underrättelse till sökanden om ett sådant beslut som avses i det stycket.

Om sökanden visar att han eller hon har tagit emot en sådan underrättelse som avses i första stycket mer än sju dagar efter den dag som anges på underrättelsen, förlängs fristen med så många dagar utöver sju som har gått från dateringen till dess att sökanden tog emot underrättelsen.

7 kap. Europeiska patent

Tillämpningsföreskrifter till den europeiska patentkonventionen

1 § När det i detta kapitel hänvisas till tillämpningsföreskrifterna till den i München den 5 oktober 1973 avslutade europeiska patentkonventionen avses tillämpningsföreskrifterna i lydelsen den 1 april 2024.

Mottagande av en ansökan om europeiskt patent

2 § Om en ansökan om europeiskt patent ges in till Patent- och registreringsverket, ska verket i enlighet med regel 35.2 och regel 35.3 i tillämpningsföreskrifterna till den europeiska patentkonventionen ange ankomstdagen på ansökningshandlingarna, lämna sökanden bevis om mottagandet av handlingarna och underrätta det europeiska patentverket.

Patent- och registreringsverket ska i enlighet med artikel 77 i den europeiska patentkonventionen och regel 37 i tillämpningsföreskrifterna till konventionen översända ansökan till det europeiska patentverket, om inte något annat följer av lagen (1971:1078) om försvarsuppfinningar.

Omvandling av en ansökan om europeiskt patent

3 § Om det till Patent- och registreringsverket kommer in en ansökan om europeiskt patent som översänts enligt artikel 135 i den europeiska patentkonventionen, ska verket snarast underrätta sökanden om detta.

Den ansökningsavgift och den översättning som avses i 11 kap. 19 § första stycket patentlagen (2024:945) ska vara Patent- och registreringsverket till handa inom tre månader från det att sökanden tagit emot en underrättelse enligt första stycket. Ansökningsavgiften beräknas enligt 4 kap. 1 § patentlagen.

Översättningar och kungörande

4 § En översättning som avses i 11 kap. 6 § första stycket patentlagen (2024:945) ska åtföljas av en uppgift om patentansökans nummer, uppfinningens benämning och sökandens namn och adress. En översättning som ska ges in enligt 11 kap. 6 § andra stycket samma lag ska åtföljas av en uppgift om patentets nummer samt patenthavarens namn och adress.

Om det som anges i första stycket inte är uppfyllt, ska en översättning inte anses ingiven.

5 § En översättning som avses i 11 kap. 12 § första stycket patentlagen (2024:945) ska åtföljas av en uppgift om patentansökans nummer och sökandens namn och adress. Om inte detta är uppfyllt, ska en översättning inte anses ingiven.

6 § En kungörelse om översättning som avses i 11 kap. 10 § andra stycket patentlagen (2024:945) ska innehålla de uppgifter som ska åtfölja översättningen, benämning på uppfinningen och uppgift om när det europeiska patentverket kungjorde sitt beslut att meddela patentet, upprätthålla det i ändrad lydelse eller begränsa det.

En kungörelse om översättning som avses i 11 kap. 12 § första stycket patentlagen ska innehålla de uppgifter som ska åtfölja översättningen, uppgift om vad den uppfinning som anges i de översatta patentkraven avser, uppgift om ansökans ingivningsdag och, om prioritet har begärts, upplysning om det och om ingivningsdagen för den ansökan som åberopas som prioritetsgrundande.

7 § Om ett europeiskt patent som har kungjorts enligt 11 kap. 10 § andra stycket patentlagen (2024:945) också har enhetlig verkan, ska Patent- och registreringsverket utfärda en ny kungörelse om detta tillsammans med en upplysning om innehållet i 11 kap. 9 § samma lag.

8 kap. Avgifter

1 § I ärenden om ansökan om patent ska avgifter betalas med de belopp som anges i avdelning A i bilagan till denna förordning.

2 § Årsavgifter för patentansökningar och patent ska betalas med de belopp som anges i avdelning B i bilagan till denna förordning.

3 § I ärenden om meddelat patent ska avgifter betalas med de belopp som anges i avdelning C i bilagan till denna förordning.

4 § I ärenden om tilläggsskydd ska avgifter betalas med de belopp som anges i avdelning D i bilagan till denna förordning.

5 § Avgiften för Patent- och registreringsverkets offentliggörande av en översättning enligt 11 kap. 10 § patentlagen (2024:945) ska betalas med samma belopp som gäller för meddelandeavgift enligt 4 kap. 27 § samma lag.

6 § Avgifter som inte har betalats i rätt tid eller har betalats med otillräckligt belopp så att de inte kan godtas, ska betalas tillbaka. Återbetalning behöver dock inte ske av belopp som understiger 300 kronor.

Om en ansökningsavgift har betalats för en patentansökan men ansökan skrivs av eller avslås utan att någon granskning utförs, ska den del av ansökningsavgiften som avser granskning betalas tillbaka.

Ang. *bilagan* se SF5 2024:1020.

9 kap. Patent- och registreringsverkets register och diarium

Innehåll, syfte och personuppgiftshantering

1 § Patentregistret innehåller uppgifter om

- svenska patent,
- europiska patent som har validerats i Sverige, och
- tillägsskydd som har meddelats av Patent- och registreringsverket och förlängning av giltighetstiden för sådana tilläggs-skydd.

Patent- och registreringsverket för ett diarium över inkomna patentansökningar (patentansökningsdiariet).

Patentregistret och patentansökningsdiariet förs med hjälp av automatiserad behandling. Registret och diariet ska hållas tillgängliga hos Patent- och registreringsverket.

2 § Patentregistret och patentansökningsdiariet ska ge offentlighet åt den information som ingår i registren.

I fråga om personuppgifter ska registren ha till ändamål att tillhandahålla uppgifter för

- affärsverksamhet, kreditgivning, försäkringsgivning eller annan allmän eller enskild verksamhet där den registrerade informationen utgör underlag för prövningar eller beslut,
- förvärv, upplåtelse eller avyttring av egendom som registreras eller av verksamhet som har anknytning till sådan egendom,
- aktualisering, komplettering eller kontroll av information som finns i kund- eller medlemsregister eller liknande register,
- fullgörande av ett åliggande som följer av ett för Sverige bindande internationellt åtagande, eller 5. verksamhet för vilken staten eller en kommun ansvarar enligt lag eller annan författning och
 - som avser verksamhet som har anknytning till egendom som registreras,
 - som för att kunna utföras förutsätter tillgång till registrerad information, eller
 - som avser fullgörande av underrättelseskyldighet.

3 § Patent- och registreringsverket är personuppgiftsansvarigt för den behandling av personuppgifter som sker i registren.

4 § Patent- och registreringsverket ska se till att det inte uppkommer något otillbörligt intrång i de registrerades personliga integritet eller några risker från säkerhetsynpunkt. För dessa syften får verket i enskilda fall ställa upp villkor för behandlingen av personuppgifter.

5 § Patent- och registreringsverket får medge direktåtkomst till registren för de ändamål som anges i 2 §.

Patentregistret

Anteckningar i patentregistret

6 § I patentregistret ska följande uppgifter antecknas:

- den dag då patentet meddelades,
- patentansökans diarienummer (ansökningsnumret) samt patentets publiceringsnummer och klasser,
- patenthavarens namn och adress,
- ombudets namn, om patenthavaren företräds av ombud,
- uppfinnarens namn och adress,
- den dag då ansökningshandlingarna blev allmänt tillgängliga enligt 7 kap. 1 § patentlagen (2024:945),
- om patentet grundas på en svensk patentansökan, en internationell patentansökan eller en omvandlad ansökan om europeiskt patent,
- ansökans ingivningsdag om det är en svensk patentansökan,
- den internationella ingivningsdagen, det internationella ansökningsnumret och den dag då ansökan fullföljdes enligt 10 kap. 6 § patentlagen eller kom in enligt 10 kap. 15 § samma lag, om patentet grundas på en internationell patentansökan,
- den dag då ansökan gavs in för handläggning enligt den europeiska patentkonventionen eller, i förekommande fall, den dag som har fastställts som ingivningsdag för en ansökan om europeiskt patent, numret för ansökan om europeiskt patent samt den dag då ansökan kom in till Patent- och registreringsverket för omvandling, om patentet grundas på en ansökan om europeiskt patent som har omvandlats,
- uppgifter om prioritet, var den prioritetsgrundande ansökan har getts in, dagen för den ansökan och ansökans nummer,
- uppfinnarens benämning,
- den ursprungliga ansökans diarienummer, om patentansökan har kommit till genom delning,
- den institution där depositionen finns och det nummer som institutionen har gett depositionen, om patentansökan omfattar en deposition av biologiskt material,
- den dag då en invändning mot patentet har getts in, och
- den dag då beslut har meddelats om patentets upprätthållande i ändrad lydelse eller om begränsning eller upphävande av patentet eller om avslag på en invändning.

Anteckningar om validerade europeiska patent

7 § Ett europeiskt patent ska föras in i registret när det europeiska patentverket har kungjort sitt beslut att bifalla patentansökan och sökanden vidtagit åtgärderna för att validera patentet enligt 11 kap. 6 § patentlagen (2024:945).

När ett europeiskt patent förs in i patentregistret ska följande uppgifter antecknas:

- dagen då det europeiska patentverket kungjorde sitt beslut,
- dagen då åtgärderna för att validera patentet enligt 11 kap. 6 § patentlagen vidtog,
- om en rättelse av en översättning ges in, när rättelsen gavs in och om rättelsen har föranlett en kungörelse, och

4. uppgifter motsvarande de som anges i 3 kap. 14 §, om sådana uppgifter finns.

8 § Om det europeiska patentverket har upphävt ett europeiskt patent eller beslutat att ett europeiskt patent ska upprätthållas i ändrad lydelse eller begränsas, ska det antecknas i registret.

Om patenthavaren, när patentet ska upprätthållas i ändrad lydelse eller begränsas, har gett in en översättning och betalat avgiften enligt 11 kap. 6 § andra stycket patentlagen (2024:945), ska det antecknas i registret.

Om det europeiska patentverket enligt artikel 112 a i den europeiska patentkonventionen har undanröjt ett beslut avseende ett europeiskt patent, ska beslutet antecknas i registret.

9 § Patent- och registreringsverket ska i fråga om europeiska patent i förekommande fall se till att patentregistret har ett rättvisande innehåll i förhållande till 11 kap. 9 § patentlagen (2024:945).

Anteckningar om årsavgifter

10 § När en årsavgift har betalats eller anstånd med betalning av årsavgiften har beviljats, ska det antecknas i registret.

Om ett patent har upphört att gälla enligt 9 kap. 1 § eller 11 kap. 20 § patentlagen (2024:945), ska det antecknas i registret från vilken dag det upphörde.

Om en begäran har gjorts enligt 20 kap. 7 § patentlagen om att en årsavgift ska anses betald i rätt tid, ska det genast antecknas i registret. Även ett slutligt beslut i ett sådant ärende ska antecknas.

Anteckningar om pågående mål och domar

11 § Om någon har anmält till Patent- och registreringsverket att han eller hon har väckt talan om ogiltighet, överföring eller tvångslicens i fråga om ett patent, ska det antecknas i registret.

När en svensk domstol enligt 17 kap. 1 § patentlagen (2024:945), eller den domstol som avses i 19 kap. 1 § samma lag, har underrättat Patent- och registreringsverket om en dom eller ett slutligt beslut, ska det antecknas i registret. När domen eller beslutet har fått laga kraft, ska den huvudsakliga utgången i målet antecknas i registret.

Om Patent- och registreringsverket har förklarat att ett patent har upphört enligt 9 kap. 6 § patentlagen, ska det antecknas i registret.

Anteckningar om övergång och licens

12 § Den som har överlåtit eller förvärvat ett patent får begära att övergången ska antecknas i patentregistret.

Anteckningar om övergång och om licens enligt 13 kap. 13 § patentlagen (2024:945) ska innehålla rättsinnehavarens namn och adress samt dagen för övergången eller upplåtelsen. På begäran ska en anteckning om en licens också innehålla uppgift om patenthavarens rätt att upplåta flera licenser har begränsats. Om en fråga om en anteckning av övergång eller licensupplåtelse inte omedelbart kan avgöras, ska det ändå anmärkas att en anteckning har begärts.

Anteckningar om panträtt

13 § En registrering enligt 14 kap. 2 § patentlagen (2024:945) om panträtt i ett patent ska innehålla uppgifter om dagen för pantupplåtelsen, dagen för ansökan om registrering samt panthavarens namn och adress. När en sådan ansökan görs i fråga om ett europeiskt patent med enhetlig verkan, ska Patent- och registreringsverket informera patenthavaren om bestämmelserna i 14 kap. 14 och 15 §§ samma lag.

Övriga anteckningar om patent

14 § Om ett patent har utmåtts, belagts med kvarstad eller tagits i anspråk genom betalningssäkring, ska det efter anmälan antecknas i registret.

En anmälan om ändring i fråga om ombud ska antecknas i registret.

Om Patent- och registreringsverket har fått en sådan underrättelse om överföring av deposition som avses i 2 kap. 12 § tredje stycket eller ett sådant kvitto på ny deposition som avses i 2 kap. 14 § andra stycket, ska överföringen eller den nya depositionen antecknas i registret.

Anteckningar om tillägsskydd

15 § I fråga om tillägsskydd ska följande antecknas i patentregistret:

- uppgifter som har kungjorts enligt artiklarna 9.2, 9.3, 11 och 17 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 469/2009 av den 6 maj 2009 om tillägsskydd för läkemedel,
- uppgifter som har kungjorts enligt artiklarna 9.2, 11 och 16 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1610/96 av den 23 juli 1996 om införande av tillägsskydd för växtskyddsmedel, och
- när årsavgift har betalats enligt 18 kap. 3 § patentlagen (2024:945).

Patentansökningsdiariet

16 § I patentansökningsdiariet ska följande uppgifter antecknas:

- ansökans diarienummer (ansökningsnumret),
- ansvarig handläggare,
- sökandens namn och adress,
- ombudets namn och adress, om sökanden företräds av ombud,
- om det är en svensk patentansökan, en internationell patentansökan eller en ansökan om europeiskt patent som omvandlats,
- ansökans ingivningsdag,
- den internationella ingivningsdagen och den dag då ansökan fullföljdes enligt 10 kap. 6 § patentlagen (2024:945) eller kom in enligt 10 kap. 15 § samma lag, om ansökan är en internationell patentansökan,
- den dag då ansökan gavs in för handläggning enligt den europeiska patentkonventionen eller, i förekommande fall, den dag som har fastställts som ingivningsdag för den europeiska patentansökan och den dag då ansökan kom in till Patent- och registreringsverket för omvandling, om ansökan är en ansökan om europeiskt patent som har omvandlats,
- var den åberopade tidigare ansökan har getts in, dagen för den ansökan och ansökans nummer, om prioritet har begärts,
- den ursprungliga ansökans diarienummer, om ansökan har tillkommit genom delning,
- den delade ansökans diarienummer, om det genom delning från ansökan har uppkommit en ny ansökan,
- den dag då ansökan i förekommande fall har blivit allmänt tillgänglig enligt 7 kap. 1 § tredje stycket patentlagen,

13. dagen för pantupplåtelsen, dagen för ansökan om registrering och panthavarens namn och adress, om panträtt har upplåtits i ansökan,

- det internationella ansökningsnumret, om ansökan är en internationell patentansökan,
- numret på ansökan om europeiskt patent, om ansökan är en ansökan om europeiskt patent som har omvandlats,
- de skrifter som har kommit in och de avgifter som har betalats, och
- de beslut som har fattats.

17 § När ansökningshandlingarna i patentärendet har blivit allmänt tillgängliga enligt 7 kap. 1 § patentlagen (2024:945) ska följande uppgifter antecknas i patentansökningsdiariet:

- de klasser som ansökan har hänförts till,
- uppfinnarens namn och adress, och
- uppfinningens benämning.

18 § Om en patentsökt uppfinning har gått över på någon annan och överlåtaren eller den nya innehavaren begär att det ska antecknas i patentansökningsdiariet, ska grunden för övergången anges.

Diariet över ansökningar om europeiskt patent

19 § Patent- och registreringsverket för ett särskilt diarium över ansökningar om europeiskt patent beträffande vilka en översättning som avses i 11 kap. 12 § patentlagen (2024:945) har kommit in till verket.

I diariet ska följande uppgifter antecknas:

- ansökans nummer vid det europeiska patentverket,
- sökandens namn och adress,
- dagen då översättningen kom in,
- om översättningen har kungjorts,
- den dag som har fastställts som ingivningsdag för ansökan,
- uppfinnarens namn och adress,
- uppfinningens benämning,
- sådana uppgifter som avses i 16 § 4, 9 och 13,
- om ansökan är en europeisk delad ansökan, och
- om det har gets in en översättning som avses i 11 kap. 6 § första stycket patentlagen och om översättningen har kungjorts.

När en ansökan görs om registrering av panträtt i fråga om en ansökan om europeiskt patent, ska Patent- och registreringsverket informera patenthavaren om bestämmelserna i 14 kap. 14 och 15 §§ patentlagen.

Diariet över internationella patentansökningar

20 § Patent- och registreringsverket för ett särskilt diarium över internationella patentansökningar som har gets in till verket.

10 kap. Övriga bestämmelser

Tilläggskydd

1 § En ansökan om tilläggskydd eller förlängd giltighetstid för ett tilläggskydd ska vara skriven på svenska eller engelska.

Var kungörelser sker

2 § Kungörelser i patentärenden sker i en publikation som ges ut av Patent- och registreringsverket.

Särskild talan om ogiltighet

3 § En talan som avses i 9 kap. 2 § patentlagen (2024:945) förs av allmän åklagare, om inte regeringen för ett särskilt fall förordnar en annan myndighet.

Underrättelse om dom eller slutligt beslut

4 § Domstolen ska underrätta Patent- och registreringsverket om domar och slutliga beslut enligt 17 kap. 1 § patentlagen (2024:945).

Bemyndiganden

5 § Patent- och registreringsverket får meddela

- närmare föreskrifter om innehållet i och handläggningen av en patentansökan,
- föreskrifter om elektronisk överföring av patentansökningar,
- närmare föreskrifter om granskningen av patentansökningar,
- föreskrifter om i vilken form intyg och kopior som avses i 6 kap. 8 § patentlagen (2024:945) ska ges in,
- föreskrifter om undantag från skyldigheten enligt 6 kap. 8 och 9 §§ patentlagen att ge in intyg och kopior,
- närmare föreskrifter om innehållet i och handläggningen av en invändning, en begäran om patentbegränsning och en begäran om upphävande av patent,
- föreskrifter om storleken på de avgifter som avses i 6 kap. 3 § första stycket 2–3, den avgift för återställande som avses i 6 kap. 3 § andra stycket och den förseningsavgift som avses i 6 kap. 3 § tredje stycket,
- föreskrifter om lättnad för sökanden i fråga om översättning i de fall en internationell patentansökan endast till viss del fullföljs avseende Sverige,
- närmare föreskrifter om innehållet i och handläggningen av en ansökan om tilläggskydd, och
- föreskrifter om frister och anstånd.

- Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2025.
- Genom förordningen upphävs patentkungörelsen (1967:838).
- Den upphävda kungörelsen gäller fortfarande för ansökningar som har gjorts före ikraftträdandet.
- Bestämmelserna i 8 kap. om återbetalning av avgifter ska dock tillämpas på betalningar som gjorts till Patent- och registre-ringsverket efter ikraftträdandet.

T 62

Sid. B 94 f

Lagen (1971:1078) om försvarsuppfindingar ändr. g. SFS 2024:946.

Enligt riksdagens beslut föreskrivs att 5, 7, 12 och 22 §§ ska ha följande lydelse.

5 § Om en --- hållas hemlig.

Den som vill att en svensk försvarsuppfinning, som patent inte har sökts på, ska få offentliggöras eller på annat sätt röjas ska ansöka om en prövning av om uppfinningen ska hållas hemlig hos Försvarets materielverk. Det gäller även den som vill söka patent på en svensk försvarsuppfinning genom att till en annan mottagare än Patent- och registreringsverket ge in en internationell patentansökan som avses i 10 kap. patentlagen (2024:945) eller en europeisk patentansökan som avses i 11 kap. samma lag.

7 § Om det --- denna lag.

Tiden enligt --- stycket utgör

1. om ärendet avser en internationell patentansökan, tre månader från den internationella ingivningsdagen, dock, i fall då prioritet har begärts, högst tretton månader från den dag från vilken prioritet begärs,

2. om ärendet avser en europeisk patentansökan, tre månader från det att ansöknan kommit in till Patent- och registreringsverket, dock, i fall då prioritet har begärts, högst tretton månader från den dag från vilken prioritet begärs, eller

3. om ärendet avser en svensk patentansökan, tre månader från den dag då en beskrivning över uppfinningen, ritningar och patentkrav kommit in till Patent- och registreringsverket.

Om ett --- Försvarets materielverk.

12 § Om det har lämnats en underrättelse enligt 4 kap. 27 § första stycket patentlagen (2024:945) med anledning av en ansökan om patent på en uppfinning som omfattas av ett beslut om hemlighållande enligt 6 §, ska ansökan förklaras vilande i avvaktan på att beslutet upphör att gälla. Så länge beslutet består ska 4 kap. 27 § andra stycket, 28 och 29 §§ och 7 kap. patentlagen inte tillämpas på ansökan. När beslutet har upphört att gälla ska de tider som anges i 4 kap. 27 § andra och tredje styckena räknas från den dag det upphörde att gälla. Patent- och registreringsverket får inte hålla handlingarna i ärendet tillgängliga förrän det har gått tre månader från den dagen, om inte sökanden begär det.

Om ett --- fortsatt handläggning

22 § Den som yrkesmässigt utnyttjar en uppfinning som patent har sökts på i Sverige och som omfattas av ett beslut om hemlig-hållande enligt 6 eller 16 § ska, om patent meddelas på uppfinningen, betala skälig ersättning för utnyttjandet och ersättning för den ytterligare skada som utnyttjandet medfört om han eller hon hade vetskap om patentansökan. Ersättning ska dock endast betas för utnyttjande som sker efter det att handlingarna i patentärendet tidigast skulle ha offentliggjorts enligt 7 kap. 1 § patentlagen (2024:945) om ett beslut enligt 6 eller 16 § inte hade meddelats.

I fråga om talan om ersättning enligt första stycket ska bestämmelserna i 15 kap. 12 § patentlagen tillämpas.

Sid. B 103 f

F (1992:1554) om kontroll av narkotika ändr. g. SFS 2024:985.

Regeringen föreskriver att bilaga 1 ska ha följande lydelse.

Bilaga 1

Förteckning över --- enligt narkotikastrafflagen

Centralstimulerande medel

<i>Hallucinogener</i>

3-heptyl-6a,7,8,9,10,10a-hexahydro-6,6,9-trimetyl-6Hdibenso[b,d]pyran-1-yl-acetat (HHCP-acetat, HHCPÖ)
3-oktyl-6a,7,10,10a-tetrahydro-6,6,9-trimetyl-6H-dibenso[b,d]pyran-1-ol (delta-8-THC-C8, delta-8-THCJD)
3-hexyl-6a,7,10,10a-tetrahydro-6,6,9-trimetyl-6H-dibenso[b,d]pyran-1-ol (delta-8-tetrahydrocannabinexol, delta-8-THCH)
3-oktyl-6a,7,8,10a-tetrahydro-6,6,9-trimetyl-6H-dibenso[b,d]pyran-1-ol(delta-9-THC-C8, delta-9-THCJD)
3-hexyl-6a,7,8,10a-tetrahydro-6,6,9-trimetyl-6H-dibenso[b,d]pyran-1-ol(delta-9-tetrahydrocannabinexol, delta-9-THCH)

Smärstillande medel

4-[(1-[2-(dietylamino)etyl]-5-nitro-1H-benso[d]imidazol-2-yl)metyl]fenol (4'-hydroxinitazen)
N-etyl-2-[2-(4-metoxibensyl)-5-nitro-1H-benso[d]imidazol-1-yl]etanamin (N-desetylmetonitazen)
N-etyl-2-[5-nitro-2-(4-propoxibensyl)-1H-benso[d]imidazol-1-yl]etanamin (N-desetylprotonitazen)
4-[(5-nitro-1-[2-(piperidin-1-yl)etyl]-1H-benso[d]imidazol-2-yl)metyl]fenol (N-piperidinyl-4'-hydroxinitazen)
2-(4-metoxibensyl)-5-nitro-1-[2-(piperidin-1-yl)etyl]-1Hbenso[d]imidazol (N-piperidinylmetonitazen, metonitazepipn)
5-nitro-1-[2-(piperidin-1-yl)etyl]-2-(4-propoxibensyl)-1Hbenso[d]imidazol (N-piperidinylprotonitazen, protonitazepipn)
4-[(5-nitro-1-[2-(pyrrolidin-1-yl)etyl]-1H-benso[d]imidazol-2-yl)metyl]fenol (N-pyrrolidino-4'-hydroxinitazen)
11
2-(4-etoxibensyl)-1-[2-(pyrrolidin-1-yl)etyl]-1H-benso[d]imidazol (Npyrrolidinoetodesnitazen)
2-(4-isopropoxibensyl)-5-nitro-1-[2-(pyrrolidin-1-yl)etyl]-1Hbenso[d]imidazol (N-pyrrolidinoisotonitazen, isotonitazepyn)
2-(4-metoxibensyl)-1-[2-(pyrrolidin-1-yl)etyl]-1H-benso[d]imidazol (Npyrrolidinometodesnitazen, metodesnitazepyn)
N,N-dietyl-2-[5-nitro-2-(4-propylbensyl)-1H-benso[d]imidazol-1-yl]etanamin (propylnitazen)
N,N-dietyl-2-[2-(4-propoxibensyl)-1H-benso[d]imidazol-1-yl]etanamin (protodesnitazen)

Sömnmedel --- medel

Som narkotika --- sätt beretts. <p>Vidare ska --- hampa som</p>

- odlas efter --- behörig myndighet.

*Sid. B 110 f***F (1999:58) om förbud mot vissa hälsofarliga varor** ändr. g. SFS 2024:986.

Regeringen föreskriver att bilagan ska ha följande lydelse.

*Bilaga***Förteckning över** --- **hälsofarliga varor**

1-(4-fluoro-3-metylfenyl) --- (4F-3-metylalfa-PHP)
 3-(1-[1-(4-klorofenyl)etyl]piperidin-4-yl)-2-oxo-2,3-dihydro-1Hbensimidazol-1-propannitril (cyklorfin)
 3-heptyl-6a,7,8,10a-tetrahydro-6,6,9-trimetyl-6H-dibenso[b,d]pyran-1-yl-acetat (delta-9-THCP-**acetat**, delta-9-THCPO)
 3-hexyl-6a,7,8,9,10,10a-hexahydro-6,6,9-trimetyl-6Hdibenso[b,d]pyran-1-ol (hexahydrocannabihexol, HHCH)

alla delar --- de förekommer
 Salter av --- kan förekomma.

*Sid. B 112***F (1999:58) om förbud mot vissa hälsofarliga varor** ändr. g. SFS 2024:959.

Regeringen föreskriver att bilagan ska ha följande lydelse.

*Bilaga***Förteckning över** --- **hälsofarliga varor**

1-(4-metoxifenyl) --- (4-MeO-alfa-POP)
 2-(2-fluorofenyl)-2-(metylamino)cyklohexanon
 etyl-2-(4-fluorofenyl) --- (4-fluoroetylfenidat, 4F-EPH)

Salter av --- kan förekomma.

Ändringen innebär att ”2-fluorodeskloroketamin” tas bort ur förteckningen.

*Sid. B 162, 163***Handelsregisterlagen (1974:157) ändr. g. SFS 2024:1112.**

Enligt riksdagens beslut föreskrivs
dels att 11, 13 och 21 §§ ska ha följande lydelse,
dels att det ska införas två nya paragrafer, 15 b och 15 c §§, av följande lydelse.

11 § Om sökanden inte har följt det som gäller för ansökan eller om det finns något annat hinder mot registrering, ska Bolagsverket förelägga sökanden att yttra sig eller göra rättelse inom viss tid.

Om det behövs för att säkerställa sökandens identitet eller behörighet att företräda den juridiska person som ansökan avser, får Bolagsverket förelägga honom eller henne att inställa sig personligen. Bolagsverket får besluta att inställelsen ska ske genom ljud- och bildöverföring. Det som sägs om sökanden gäller även den som ansökan avser.

Om ett föreläggande enligt första eller andra stycket inte följs, ska ansökan skrivas av. En upplysning om detta ska finnas med i föreläggandet.

Om det även sedan sökanden har yttrat sig finns hinder mot registrering som sökanden har haft tillfälle att yttra sig över, ska Bolagsverket avslå ansökan. Om det finns skäl för det, får dock verket förelägga sökanden att yttra sig på nytt.

13 § Om en näringsidkare upphör med sin verksamhet eller om verksamheten överläts eller går i likvidation, eller om en registrerad uppgift ändras i något annat fall, ska ändringen utan dröjsmål anmälas till Bolagsverket.

En anmälan görs och handläggs på samma sätt som en ansökan om registrering, om inte något annat följer av denna paragraf eller av vad regeringen bestämmer.

Om en domstol har utsett en likvidator i ett handelsbolag, är han eller hon anmälningsskyldig beträffande bolaget. En bolagsman som har lämnat bolaget har rätt att göra en anmälan om sin avgång. Återkallelse av en prokura får anmälas av varje bolagsman som inte är utesluten från rätten att företräda bolaget.

Omfattar en --- nya innehavaren.

15 b § Om någon som är registrerad i handelsregistret har avregistrerats från folkbokföringen enligt 19 eller 22 § folkbokföringslagen (1991:481), ska Bolagsverket omedelbart stryka honom eller henne ur handelsregistret.

15 c § Om en uppgift i handelsregistret om en ställföreträdare för ett handelsbolag, en ideell förening eller ett trossamfund är oriktig, ska Bolagsverket stryka uppgiften ur registret.

Innan avregistrering sker ska handelsbolaget, föreningen eller trossamfundet ges tillfälle att yttra sig inom viss tid. Om det behövs för att säkerställa ställföreträdarens identitet eller behörighet att företräda bolaget, föreningen eller trossamfundet, får Bolagsverket förelägga ställföreträdaren att inställa sig personligen. Bolagsverket får besluta att inställelsen ska ske genom ljud- och bildöverföring.

21 § Bolagsverkets beslut att skriva av en ansökan eller en anmälan om registrering eller att vägra registrering får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Detsamma gäller i fråga om beslut enligt 15 a, 15 b, 15 c eller 17 §. Ett beslut av Bolagsverket att vägra registrering av ett företagsnamn överklagas dock till Patent- och marknadsdomstolen. Ett överklagande ska ha kommit in inom två månader från dagen för beslutet.

Prövningstillstånd krävs --- till kammarrätten.

*Sid. B 258***Här anmärks: F (2024:994) om en provisorisk EU-resehandling.***Sid. B 258***Passföreläggningen (1979:664) ändr. g. SFS 2024:995.**

Regeringen föreskriver att 6 § ska ha följande lydelse.

6 § Ett särskilt pass får, utöver vad som anges i 3 § tredje stycket första meningen passlagen (1978:302), utfärdas som en provisorisk EU-resehandling enligt förordningen (2024:994) om en provisorisk EU-resehandling.

*Sid. B 313 f***F (1987:452) om avgifter vid de allmänna domstolarna** ändr. g. SFS 2024:1023.

Regeringen föreskriver att bilagan ska ha följande lydelse.

*Bilaga***Avgiftslista****Ansökningsavgifter**

En ansökningsavgift --- av följande.

Kategori A 900 kr

– entledigande av --- angetts ovan,

– informationsföreläggande enligt 53 c § lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk, 35 c § mönster-skyddslagen (1970:485), 9 c § lagen (1992:1685) om skydd för kretsmönster för halvledarprodukter, 9 kap. 5 a § växtförädlar-rättslagen (1997:306), 9 kap. 1 § varumärkeslagen (2010:1877), 6 kap. 1 § lagen (2018:1653) om företagsnamn eller 16 kap. 1 § patentlagen (2024:945),

– verkställbarhetsförklaring enligt --- privaträttsliga tvister.

Mål i --- 7 §§ socialförsäkringsbalken.

Ärende i --- enligt miljöbalken.

Tvistemål där --- ska tillämpas,

inklusive tvistemål enligt --- europeiskt småmålsförfarande.

Äktenskapsmål eller --- gemensam ansökan.

För ett --- andra bestämmelser.

Kategori B 2 800 kr

Annat tvistemål --- kategori A.

Ärende som --- 15 kap. rättegångsbalken.

Ärende om --- privaträttslig natur.

--- åtal.

--- .

Ärende --- företagsrekonstruktion.

Annat mål --- enligt miljöbalken.

Tilläggsavgifter

En tilläggsavgift --- enligt följande.

Tvistemål där --- betalningsföreläggande 600 kr

Annat tvistemål, --- betalningsföreläggande 2 500 kr

Tvistemål om --- företagsnamn 2 350 kr

Tvistemål om --- varumärkeslagen 2 350 kr

Mål i --- betalningsföreläggande 600 kr

Annat mål --- betalningsföreläggande 2 500 kr

Kungörandeavgifter

En kungörandeavgift --- följande ärenden.

Konkursärende 500 kr

Ärende --- företagsrekonstruktion 500 kr

*Sid. B 347 f***Lagen (1966:314) om kontinentalsockeln** ändr. g. SFS 2024:964.

Enligt riksdagens beslut föreskrivs att 3 a § ska ha följande lydelse.

3 a § Vid prövning --- 7 kap. 28 a–29 b §§ miljöbalken.

Vid prövning --- 4 kap. miljöbalken.

För verksamheter --- den ska

4. ett förenklat underlag tas fram enligt 6 kap. 47 § miljöbalken, om länsstyrelsen beslutar att en betydande miljöpåverkan inte kan antas.

Sid. B 379, 380

Avgiftsförordningen (1992:191) ändr. g. SFS 2024:1169.

Regeringen föreskriver att 10 och 20 §§ ska ha följande lydelse.

10 § Föreskrivna avgiftsklasser --- följande belopp:

<i>Avgiftsklass</i>	<i>Avgift kronor</i>
1	360
2	990
3	1 890
4	3 300
5	5 200
6	8 100
7	12 200
8	18 100
9	27 000
10	54 000

Myndigheten ska --- byta avgiftsklass.

20 § När det --- följande belopp:

<i>Avgiftsklass</i>	<i>Avgift kronor</i>
A	255
B	510
C	1 140

Sid. B 400, 401, 405, 406, 412

Stiftelselagen (1994:1220) ändr. g. SFS 2024:1114.

Enligt riksdagens beslut föreskrivs

dels att 2 kap. 10, 14 och 21 §§, 6 kap. 5 §, 7 kap. 1 § och 11 kap. 2 och 4 §§ ska ha följande lydelse,

dels att rubriken till 5 kap. ska lyda ”Skadestånd och straff”,

dels att det närmast före 5 kap. 1 § ska införas en ny rubrik som ska lyda ”Skadestånd”,

dels att det ska införas fem nya paragrafer, 4 kap. 17–20 §§ och 5 kap. 6 §, och närmast före 5 kap. 6 § en ny rubrik av följande lydelse.

2 kap.

10 § Styrelsen för --- vara styrelseledamot.

Den som inte avser att ta del i styrelsens verksamhet enligt denna lag får inte utses till styrelseledamot utan godtagbara skäl.

14 § En styrelseledamot får inte handlägga en fråga om

1. avtal mellan styrelseledamoten och stiftelsen,

2. avtal mellan stiftelsen och tredje man, om styrelseledamoten i frågan har ett väsentligt intresse som kan strida mot stiftelsens intresse, eller

3. avtal mellan stiftelsen och en juridisk person som styrelseledamoten ensam eller tillsammans med någon annan får företräda.

Med avtal enligt första stycket jämställs annan rättshandling och rättegång eller annan talan.

Första stycket 3 gäller inte om stiftelsens motpart är ett företag i samma koncern. Första stycket 3 gäller inte heller om stiftelsens motpart är någon som stiftelsen har som ändamål att främja och som utser en eller flera styrelseledamöter för stiftelsen, eller vid liknande förhållanden.

Är styrelsen --- styrelsens ställe.

21 § Förvaltaren får inte handlägga en fråga om

1. avtal mellan förvaltaren och stiftelsen,

2. avtal mellan stiftelsen och tredje man, om förvaltaren i frågan har ett väsentligt intresse som kan strida mot stiftelsens intresse, eller

3. avtal mellan stiftelsen och en juridisk person som förvaltaren ensam eller tillsammans med någon annan får företräda.

Med avtal enligt första stycket jämställs rättegång eller annan talan.

Första stycket 3 gäller inte om stiftelsens motpart är ett företag i samma koncern. Första stycket 3 gäller inte heller om stiftelsens motpart är någon som stiftelsen har som ändamål att främja och som utser förvaltare för stiftelsen, eller vid liknande förhållanden.

Första stycket --- för förvaltaren.

Är förvaltaren --- förvaltarens ställe.

4 kap.

17 § En revisor som är en auktoriserad eller godkänd revisor eller ett registrerat revisionsbolag ska vidta de åtgärder som anges i 18 och 19 §§, om revisorn finner att det kan misstänkas att en styrelseledamot i stiftelsen eller en styrelseledamot, verkställande direktör eller bolagsman hos förvaltaren inom ramen för stiftelsens verksamhet har gjort sig skyldig till brott enligt någon av följande bestämmelser:

1. 9 kap. 1, 3 och 9 §§, 10 kap. 1 och 3–5 §§ och 11 kap. 1, 2, 4 och 5 §§ brottsbalken,

2. 2, 4, 5 och 10 §§ skattebrottslagen (1971:69), och

3. 3–5 §§ och, om brottet inte är ringa, 7 § lagen (2014:307) om straff för penningtvättsbrott.

Revisorn ska även vidta de åtgärder som anges i 18 och 19 §§, om revisorn finner att det kan misstänkas att någon inom ramen för stiftelsens verksamhet har gjort sig skyldig till brott enligt 10 kap. 5 a–5 e §§ brottsbalken.

Om revisorn finner att en misstanke av det slag som avses i första eller andra stycket bör föranleda att uppgifter lämnas enligt 4 kap. 3 och 6 §§ lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism, ska dock åtgärder enligt 18 och 19 §§ inte vidtas.

18 § En revisor som omfattas av 17 § och som bedömer att det finns en sådan brottsmisstanke som avses i den paragrafen ska så snart som möjligt underrätta styrelsen eller förvaltaren om sina iakttagelser.

Någon underrättelse behöver dock inte lämnas om det kan antas att styrelsen eller förvaltaren inte skulle vidta några skadeförebyggande åtgärder med anledning av underrättelsen eller om en underrättelse av något annat skäl framstår som meningslös eller stridande mot syftet med underrättelseskyldigheten.

19 § Senast fyra veckor efter det att styrelsen eller förvaltaren har underrättats enligt 18 § första stycket ska revisorn i en särskild handling till åklagare redogöra för misstanken och ange de omständigheter som misstanken grundar sig på.

Första stycket gäller inte om

1. den ekonomiska skadan av det misstänkta brottet har ersatts och övriga skadliga verkningar av gärningen har avhjälppts,

2. det misstänkta brottet redan har anmälts till Polismyndigheten eller åklagare, eller

3. det misstänkta brottet är obetydligt.

I de fall som avses i 18 § andra stycket ska revisorn, om anmälan om det misstänkta brottet inte redan har lämnats till Polismyndigheten eller åklagare, så snart som möjligt lämna en sådan handling till åklagare som anges i första stycket.

20 § När en handling har lämnats till åklagare enligt 19 § ska revisorn genast pröva om revisorn ska avgå från sitt uppdrag.

5 kap.

Straff

6 § Till böter eller fängelse i högst två år döms den som medverkar till ett beslut att utse en styrelseledamot eller styrelsesuppleant i strid med 2 kap. 10 § andra stycket, om åtgärden är ägnad att dölja vem eller vilka som utövar eller har utövat den faktiska ledningen av stiftelsen. Detsamma gäller den som tar på sig ett sådant uppdrag i strid med 2 kap. 10 § andra stycket.

6 kap. 5 § Styrelsen eller --- detta, om

3. värdet av tillgångarna, värderade med tillämpning av 3 kap. 4 §, vid utgången av de tre senaste räkenskapsåren har understigit ett gränsbelopp som motsvarar tio gånger det då gällande prisbasbeloppet enligt 2 kap. 6 och 7 §§ socialförsäkringsbalken, samt

4. stiftelsen --- skulder.

Bestämmelserna i --- första stycket.

7 kap. 1 § Styrelsen eller förvaltaren för en stiftelse som utövar näringsverksamhet ska genast upprätta en särskild balansräkning när det finns skäl att anta att värdet av stiftelsens tillgångar understiger summan av stiftelsens skulder. Samma skyldighet inträder om stiftelsen vid verkställighet enligt 4 kap. utskökningsbalken befunnits sakna utmättningsbara tillgångar. Om balansräkningen visar att värdet av tillgångarna understiger summan av skulderna, ska styrelsen eller förvaltaren ansöka hos tingsrätten om att stiftelsen ska försättas i likvidation. En sådan ansökan kan även göras av en styrelseledamot eller revisor eller av tillsynsmyndigheten.

11 kap.

2 § För en --- bestämmelser i

4 kap. (revision): 1–4 §§, 6 §, 7 § första–tredje och femte styckena, 7 a–14 §§, 15 § första och andra styckena samt 16–20 §§, 5 kap. (skadestånd och straff): 1–3 §§, 4 § första–tredje styckena samt 5 och 6 §§,

10 kap. --- bestämmelser.

En samlingsstiftelses --- ordet samlingsstiftelse.

En samlingsstiftelse --- två år.

Bestämmelserna i --- fysiska personer.

4 § För en --- bestämmelser i

4 kap. (revision): 1–4 §§, 6 §, 7 § första, andra och femte styckena samt 7 a–20 §§,

5 kap. (skadestånd och straff): 1–3 §§, 4 § första stycket 1–4, andra och tredje styckena samt 5 och 6 §§,

10 kap. --- bestämmelser.

Trots bestämmelserna --- sådan överenskommelse.

En kollektivavtalsstiftelses --- ordet kollektivavtalsstiftelse.

Vid tillämpning --- första stycket.

En kollektivavtalsstiftelse --- två år.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.
2. De nya bestämmelserna i 4 kap. 17–20 §§ tillämpas första gången för det räkenskapsår som inleds närmast efter den 31 december 2024.

Sid. B 439

Vapenförordningen (1996:70) ändr. g. SFS 2024:1264.

Regeringen föreskriver att 4 kap. 4 § ska ha följande lydelse.

4 kap. 4 § Vapenlagen (1996:67) gäller inte i fråga om skjutvapen, ammunition och ljuddämpare som medförs för tjänsteändamål av

Tillägg
<ol style="list-style-type: none">företrädare för en annan stats myndighet vid tillfällig tjänstgöring i Sverige enligt lagen (2000:1219) om internationellt tullsamarbete, företrädare för en annan stats myndighet vid utförande av uppgifter i Sverige enligt lagen (2017:496) om internationellt polisiärt samarbete eller vid utbildning i sådana uppgifter, företrädare för polisen i Danmark som befinner sig i Sverige enligt överenskommelsen av den 11 maj 2020 mellan Konungariket Sveriges regering och Konungariket Danmarks regering i syfte att möjliggöra danska gränskontroller på tåg över Öresund, eller den som tillfällig tjänstgör i Sverige enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/1896 av den 13 november 2019 om den europeiska gräns- och kustbevakningen och om upphävande av förordningarna (EU) nr 1052/2013 och (EU) 2016/1624.

Denna förordning träder i kraft den 1 februari 2025.

Sid. B 449

Räntan enl. 4 a § **lagen (1997:484) om dröjsmålsavgift** (ref.) ska enl. F 2024:1205 vara 1,56 % för år 2025.

Sid. B 453, 454

Ellagen (1997:857) ändr. g. SFS 2024:969.

Enligt riksdagens beslut föreskrivs att 2 kap. 17 och 35 §§ ska ha följande lydelse.

2 kap.

17 § Vid en prövning --- miljöbalken tillämpas.

För en --- linje ska

<ol style="list-style-type: none">ett förenklat underlag tas fram enligt 6 kap. 47 § miljöbalken, om länsstyrelsen beslutar att en betydande miljöpåverkan inte kan antas. <p>Trots första --- i koncessionsärendet.</p>
35 § Vid en --- miljöbalken tillämpas.
För den --- omprövas ska

- ett förenklat underlag tas fram enligt 6 kap. 47 § miljöbalken, om länsstyrelsen beslutar att en betydande miljöpåverkan inte kan antas.

Sid. B 466, 467, 471

Ellagen (1997:857) ändr. g. SFS 2024:1187.

Enligt riksdagens beslut föreskrivs

dels att 9 kap. 26 § ska upphöra att gälla,

dels att 6 kap. 3–5 och 8 § och rubrikerna närmast före 6 kap. 3 och 8 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas tre nya paragrafer, 6 kap. 3 a, 7 a och 11 §§, och närmast före 6 kap. 7 a och 11 § nya rubriker av följande lydelse.

6 kap.

Rapportering av och tillgång till mätresultat

3 § 1 kommissionens genomförandeförordning (EU) 2023/1162 av den 6 juni 2023 om krav på driftskompatibilitet och icke-diskriminerande och transparenta förfaranden för tillgång till mät- och förbrukningsuppgifter finns bestämmelser om tillgång till mätresultat.

Ett nätföretag har de skyldigheter och ska utföra de uppgifter som enligt kommissionens genomförandeförordning (EU) 2023/1162 gäller för

- administratörer av mätuppgifter, med undantag för vad som anges i artikel 5.3,
- mätpunktsadministratörer,
- leverantörer av uppgiftstillgång, och
- tillståndsadministratörer.

3 a § Ett nätföretag ska på begäran av en elproducent rapportera resultaten av de mätningar som görs enligt 1 § till ett företag som elproducenten har utsett.

4 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

- skyldighet för nätföretag att rapportera
 - mätresultat,
 - beräkningar av mängden överförd el, och

2. vad som ska gälla på kommunikations- och komponentnivåerna vid informationsutbyte enligt kommissionens genomförandeförordning (EU) 2023/1162.

5 § En elanvändare --- i uttagspunkten.

En elanvändare --- den har

- ingått ett avtal om leverans av el som förutsätter att mängden överförd el ska mätas per kvart eller per timme, eller
- begärt att nätföretaget ska lämna information som visar elanvändarens förbrukning per kvart eller per timme.

Kostnader för att göra mätresultat tillgängliga

7 a § Ett nätföretag ska debitera en sådan berättigad part som avses i kommissionens genomförandeförordning (EU) 2023/1162 kostnader som uppstår på grund av att nätföretaget

Tillägg

- hanterar en begäran om att ge den berättigade parten tillgång till mätresultat,
- hanterar en begäran från den berättigade parten om att avsluta överföring av mätresultat, eller
- ger den berättigade parten tillgång till mätresultat.

Tvister om kostnader för mätning och för att göra mätresultat tillgängliga

8 § Nätmyndigheten ska ta upp en tvist om vilka kostnader som ska debiteras enligt 5, 6 eller 7 a §.

En tvist --- kända adress.

Upplysningar om nationell praxis

11 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet för nätföretag att lämna sådana upplysningar som är nödvändiga för att Sverige ska kunna uppfylla sina skyldigheter enligt artikel 10 i kommissionens genomförandeförordning (EU) 2023/1162.

Sid. B 489

Lagen (1998:112) om ansvar för elektroniska anslagstavlor ändr. g. SFS 2024:956.

Enligt riksdagens beslut föreskrivs att det ska införas en ny paragraf, 4 a §, av följande lydelse.

4 a § Skyldigheten att ha uppsikt över tjänsten enligt 4 § gäller inte för den som tillhandahåller en elektronisk anslagstavla som är en förmedlingstjänst enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2022/2065 av den 19 oktober 2022 om en inre marknad för digitala tjänster.

För den som tillhandahåller en sådan tjänst gäller skyldigheten enligt 5 § första stycket när det kommit till tillhandahållarens kännedom att meddelandet finns på tjänsten.

För den som av tillhandahållaren fått i uppdrag att sköta tjänsten gäller skyldigheten enligt 5 § första stycket när det kommit till personens kännedom att meddelandet finns på tjänsten.

Sid. B 500

Trafikförordningen (1998:1276) ändr. g. SFS 2024:1265.

Regeringen föreskriver att 1 kap. 6 § och 2 kap. 3 § ska ha följande lydelse.

1 kap. 6 § Det som sägs om utryckningsfordon i denna förordning ska även gälla fordon som används vid utförande av uppgifter enligt 2 kap. 4 och 5 §§, 3 kap. 1 och 2 §§, samt 4–4 b kap. lagen (2017:496) om internationellt polisiärt samarbete. Det som sägs om föreskrivna larmanordningar ska då i stället avse motsvarande anordningar som fordonet är försett med.

Första stycket --- i registreringslandet.

Bestämmelser om undantag som enligt 11 kap. gäller för polismän eller för förare av fordon som används i Polismyndighetens eller Säkerhetspolisens spaningsverksamhet ska tillämpas också för utländska tjänstemän som utför uppgifter enligt 4–4 b kap. lagen om internationellt polisiärt samarbete.

2 kap. 3 § En trafikant --- i 2 §.

Detta gäller även anvisningar av

- en bilinspektör, en vägtransportledare eller en trafiknykterhetskontrollant eller av någon annan person som en myndighet har förordnat att övervaka trafiken, ge anvisningar för denna eller utföra punktskattekontroll,
- en dansk polisman på svenskt territorium på den fasta förbindelsen över Öresund som den definieras i artikel 2 i avtalet av den 6 oktober 1999 mellan Konungariket Sveriges regering och Konungariket Danmarks regering om polisiärt samarbete i Öresundsregionen, eller
- en finsk polisman som utför uppgifter enligt 4 b kap. lagen (2017:496)om internationellt polisiärt samarbete.

Denna förordning träder i kraft den 1 februari 2025.

Sid. B 532

Trafikförordningen (1998:1276) ändr. g. SFS 2024:1197.

Regeringen föreskriver

dels att 14 kap. 15 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas två nya paragrafer, 14 kap. 16 och 17 §§, av följande lydelse.

14 kap.

15 § Om ett fordon framförs i strid med denna förordning eller en föreskrift som har meddelats med stöd av förordningen, får fortsatt färd hindras enligt klampningslagen (2024:1089).

16 § En polisman eller bilinspektör ska säkerställa att ett fordon lastas om eller lastas av, om

- totalvikten för ett fordon överskridits med mer än 10 procent,
- det tillätna axel-, boggi-, eller trippelaxeltrycket överskridits med mer än 10 procent, eller
- bruttovikten för ett fordon eller den sammanlagda bruttovikten för ett fordonståg överskridits med mer än 10 procent, såvida inte särskilda skäl föranleder annat.

Det som sägs i första stycket 3 gäller oavsett om överlasten beror på lasten eller antalet passagerare.

Om fortsatt färd har hindrats enligt klampningslagen (2024:1089), gäller det som föreskrivs i den lagen.

17 § Trots 16 § får polismannen eller bilinspektören medge att fordonet enligt tjänstemannens anvisningar förs till en lämplig avlastningsplats.

Sid. B 560, 561

Körkortsförordningen (1998:980) ändr. g. SFS 2024:1034.

Regeringen föreskriver att 4 kap. 1 och 11 §§ ska ha följande lydelse.

4 kap.

1 § Övningskörning med ett körkortspliktigt eller traktorkortspliktigt fordon får ske under utbildning i gymnasieskolan eller kommunal vuxenutbildning om den som övningskör har körkortstillstånd. Vid sådan övningskörning gäller inte de ålderskrav som anges i 4 kap. 2 och 2 a §§ körkortslagen (1998:488).

11 § Trots behörighetskraven i 2 kap. 1 och 2 §§ körkortslagen (1998:488) får körträning med körkortspliktigt eller traktor-kortspliktigt fordon ske under utbildning i gymnasieskolan eller kommunal vuxenutbildning om körträningen ingår som en del i utbildningen.

Den som --- som förare.

Sid. B 570 f, 574

Fordonslagen (2002:574) ändr. g. SFS 2024:1092.

Enligt riksdagens beslut föreskrivs att 1 kap. 3 § och 5 kap. 3 § ska ha följande lydelse.

1 kap. 3 § I denna --- avses med *besiktningsorgan*: ett --- i 4 kap. 2 §, *besiktningstekniker*: den --- utföra besiktningar, *bilinspektör*: en tjänsteman inom Polismyndigheten med funktion som bilinspektör, *tekniker*: den --- hos Polismyndigheten, *tillverkare*: den --- denna lag.

I övrigt har ord och uttryck som används i denna lag samma betydelse som i lagen (2001:559) om vägtrafikdefinitioner.

5 kap. 3 § Om det vid en kontroll enligt 2 kap. 10, 11 eller 13 § framkommer att ett fordon eller dess utrustning inte är i föreskrivet skick, får fortsatt färd hindras enligt klampningslagen (2024:1089).

Sid. B 605

Här anmärks: **F (2024:1056) om statligt stöd till trossamfund.**

Sid. B 638 f, 639 f, 640, 642

Årsredovisningslagen (1995:1554) ändr. g. SFS 2024:1115.

Enligt riksdagens beslut föreskrivs *dels* att 8 kap. 3, 4–6, 7–9 och 11 §§, 10 kap. 1 § och rubriken närmast före 8 kap. 5 § ska ha följande lydelse, *dels* att det ska införas två nya paragrafer, 8 kap. 3 d och 6 a §§, och närmast före 8 kap. 3 d § en ny rubrik av följande lydelse.

8 kap.

3 § Den skyldighet --- hållbarhetsrapport offentliggöras.

-
- Bestyrkta kopior --- och resultaträkningen.
På kopian --- eller förlust.
- Ekonomiska föreningar
Bestyrkta kopior av handlingarna ska ha kommit in till registreringsmyndigheten inom en månad efter det att föreningsstä-man fastställde balansräkningen och resultaträkningen.
På kopian --- eller förlust.
- Handelsbolag i --- rådets förordning (EG) nr 1082/2006
Kopior av --- räkenskapsårets utgång.
- Stiftelser
Kopior av --- äkenskapsårets utgång.
- Övriga ---
Kopior av --- räkenskapsårets utgång.
Med en --- elektroniskt original.

Registrering i föreningsregistret

3 d § Registreringsmyndigheten ska registrera årsredovisning och revisionsberättelse för ekonomiska föreningar i föreningsre-gistret.

4 § När årsredovisning, revisionsberättelse och granskningsberättelse för aktiebolag, handelsbolag, ekonomiska föreningar eller gruppering enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1082/2006 har getts in till registreringsmyndigheten, ska myndigheten kungöra detta. Kungörandet ska ske i en tidning som myndigheten ger ut.

I fråga --- i aktiebolagsregistret.

Regeringen eller --- sådant kungörande.

Förseningsavgifter

5 § Om ett aktiebolag, en ekonomisk förening eller en stiftelse inte ger in årsredovisning, revisionsberättelse eller gransknings-berättelse enligt 3 § eller om årsredovisningen saknar sådant intyg som avses i 3 § första stycket, ska bolaget, föreningen eller stiftelsen betala förseningsavgift till staten enligt 6 och 6 a §§.

Beslut om --- av registreringsmyndigheten.

6 § Ett aktiebolag och en ekonomisk förening ska betala en förseningsavgift om de handlingar som anges i 5 § inte har kommit in till registreringsmyndigheten inom sju månader från räkenskapsårets utgång. Om bolaget eller föreningen inom denna tid har kommit in med anmälan enligt 7 kap. 14 § tredje stycket aktiebolagslagen (2005:551) eller 6 kap. 13 § tredje stycket lagen (2018:672) om ekonomiska föreningar, betalat den avgift som är föreskriven för registrering av en sådan anmälan och gett in en skriftlig försäkran från bolagets eller föreningens revisor om att revisionsberättelsen lämnats till styrelsen, ska dock bolaget eller föreningen betala förseningsavgift först om handlingarna inte har kommit in inom nio månader från räkenskapsårets utgång.

T 70

En stiftelse som ska ge in de handlingar som anges i 5 § ska betala en förseningsavgift om handlingarna inte har kommit in till registreringsmyndigheten inom sex månader från räkenskapsårets utgång.

Förseningsavgiften ska uppgå till 7 500 kronor för privata aktiebolag, ekonomiska föreningar och stiftelser och till 15 000 kronor för publika aktiebolag.

6 a § Om de handlingar som anges i 5 § inte har kommit in till registreringsmyndigheten inom två månader från det att en under-rättelse skickades till aktiebolaget, den ekonomiska föreningen eller stiftelsen om beslut om förseningsavgift enligt 6 §, ska en ny förseningsavgift betalas. Den nya avgiften ska uppgå till 7 500 kronor för privata aktiebolag, ekonomiska föreningar och stiftelser och till 15 000 kronor för publika aktiebolag.

Om de handlingar som anges i 5 § inte har kommit in inom två månader från det att en underrättelse om beslut om försenings-avgift skickades enligt första stycket, ska ytterligare en förseningsavgift betalas. Den nya avgiften ska uppgå till 15 000 kronor för privata aktiebolag, ekonomiska föreningar och stiftelser och till 30 000 kronor för publika aktiebolag.

7 § Om ett beslut om att aktiebolaget, den ekonomiska föreningen eller stiftelsen har försatts i konkurs har registrerats, får beslut om förseningsavgift inte meddelas.

Om ett beslut om att bolaget, föreningen eller stiftelsen har gått in likvidation har registrerats, får beslut om förseningsavgift inte meddelas när det gäller redovisning för tiden före likvidationsbeslutet.

8 § Om aktiebolaget, den ekonomiska föreningen eller stiftelsen inom den tid som avses i 6 eller 6 a § har gett in kopior av de handlingar som anges i 5 § men kopiorna inte är bestyrkta eller handlingarna på annat sätt har någon brist som lätt kan rättas till, får förseningsavgift tas ut endast om bolaget, föreningen eller stiftelsen har underrättats om bristen och fått tillfälle att avhjälpa den men inte gjort det inom den tid som angetts i underrättelsen. En sådan underrättelse får sändas med posten till den postadress som bolaget, föreningen eller stiftelsen senast har anmält hos registreringsmyndigheten eller på annat lämpligt sätt.

Första stycket gäller inte om registreringsmyndigheten har avregistrerat bolagets adress med stöd av 27 kap. 6 b § aktiebo-lagslagen (2005:551) och det inte finns något annat lämpligt sätt att sända underrättelsen till bolaget.

9 § En förseningsavgift ska efterges, om underlåtenheten att ge in handlingen är ursäktlig med hänsyn till omständigheter som aktiebolaget, den ekonomiska föreningen eller stiftelsen inte har kunnat råda över. Avgiften ska också efterges om det är uppenbart oskäligt att ta ut den.

Registreringsmyndigheten ska pröva om förseningsavgiften ska efterges även om något yrkande om det inte har framställts, om det föranleds av vad som har förekommit i ärendet.

11 § Ett beslut om förseningsavgift får verkställas även om det inte har fått laga kraft.

Om ett aktiebolag, en ekonomisk förening eller en stiftelse har rätt att få tillbaka en betald förseningsavgift på grund av en domstols beslut, ska ränta betalas på den återbetalade förseningsavgiften från och med månaden efter den då förseningsavgiften betalades in till och med den månad då återbetalning görs. I fråga om räntans storlek tillämpas 65 kap. 4 § tredje stycket skatte-förfarandelagen (2011:1244).

10 kap. 1 § Beslut av registreringsmyndigheten enligt denna lag får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. I fråga om beslut som avses i 8 kap. 6, 6 a, 9 och 13 §§ gäller att överklagande ska ske inom två månader från dagen för beslutet.

Prövningstillstånd krävs --- till kammarrätten.

- Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.
- De nya bestämmelserna i 8 kap. 3 d och 6 a §§ och bestämmelserna i 8 kap. 3 och 4–6 §§ i den nya lydelsen tillämpas första gången för det räkenskapsår som inleds närmast efter den 31 december 2024.

Sid. B 685

Lagen (1993:1301) om dubbelbeskattningsavtal mellan Sverige och Ryssland (anm.) upphävd. g. lag 2024:1313.

- Denna lag träder i kraft den dag som regeringen bestämmer.
- Den upphävda lagen gäller dock fortfarande i fråga om
a) källskatter, på belopp som har betalats eller tillgodoförts före ikraftträdandet, och
b) andra skatter på inkomst, på inkomst som förvärvats före ikraftträdandet.

Sid. B 692, 714, 719, 765, 792, 793, 801, 802, 854 f, 861, 862, 866

Inkomstskattelagen (1999:1229) ändr. g. SFS 2024:1131.

Enligt riksdagens beslut föreskrivs *dels* att 11 kap. 22 §, 17 kap. 4 a §, 18 kap. 13 §, 33 kap. 4 §, 40 kap. 12, 13, 15 och 15 a §§, 42 kap. 42 §, 63 kap. 3 a §, 67 kap. 7, 8, 10 och 37 §§ och rubriken närmast före 33 kap. 4 § ska ha följande lydelse, *dels* att det ska införas sex nya paragrafer, 40 kap. 12 a §, 42 kap. 45–49 §§, och närmast före 42 kap. 45 § en ny rubrik av följande lydelse.

11 kap. 22 § Experter, forskare --- arbetet avser

3. företagsledande uppgifter --- ett företag.
Första stycket --- bara om

– vistelsen i --- sju år.
Vid tillämpning av första stycket ska villkoren anses uppfyllda för en arbetstagare, om lön och annan ersättning för arbetet i Sverige per månad överstiger en och en halv gånger prisbasbeloppet för det kalenderår då arbetet påbörjas.
Denna paragraf --- Sverige påbörjades.

17 kap. 4 a § Om en enskild näringsidkare upprättar ett förenklat årsbokslut enligt 6 kap. 6 § bokföringslagen (1999:1078), behöver något värde på lagertillgångarna inte tas upp om lagrets sammanlagda värde uppgår till högst ett halvt prisbasbelopp.

18 kap. 13 § Värdeminskningsavdrag får för ett visst beskattningsår göras vid räkenskapsenlig avskrivning med högst 30 procent och vid restvärdesavskrivning med högst 25 procent per år av avskrivningsunderlaget. Om avskrivningsunderlaget uppgår till högst ett halvt prisbasbelopp, får en enskild näringsidkare som upprättar ett förenklat årsbokslut enligt 6 kap. 6 § bokföringslagen (1999:1078) i stället göra värdeminskningsavdrag med ett belopp som motsvarar hela avskrivningsunderlaget.

Avskrivningsunderlaget --- följande:

1. värdet på inventarierna vid det föregående beskattningsårets utgång, vilket är
 - a) värdet enligt balansräkningen vid räkenskapsenlig avskrivning, eller
 - b) det skattemässiga värdet vid restvärdesavskrivning,
2. ökat med --- tillhör näringsverksamheten,
3. minskat med --- och 16 §§.

Om beskattningsåret --- motsvarande mån.

33 kap.

Undantag från negativ räntefördelning

4 § Negativ räntefördelning ska inte göras om det negativa kapitalunderlaget är högst 500 000 kronor. Om den skattskyldige ska beräkna mer än ett kapitalunderlag, gäller detta för summan av de negativa kapitalunderlagen.

40 kap.

12 § I andra fall än som avses i 10 § första stycket eller 11 § inträder en beloppsspärr vid ägarförändringar som innebär att, under en period av högst tre på varandra följande beskattningsår när ett företag är ett underskotts företag, sådana förvärvare som avses i 11 § dels var och en har förvärvat andelar som representerar minst 20 procent av samtliga röster i underskotts företaget, dels tillsammans har förvärvat andelar som representerar mer än 50 procent av samtliga röster i underskotts företaget. Med förvärv av andel i ett underskotts företag likställs förvärv av andel i ett moderföretag till ett underskotts företag.

Som förvärv som gjorts av en sådan person som avses i första stycket räknas också förvärv som gjorts av en juridisk person eller ett svenskt handelsbolag som en sådan person har det bestämmande inflytandet över.

Vid tillämpning av denna paragraf gäller bestämmelserna i 11 § andra stycket. Vid tillämpningen gäller också att förvärv av andelar i förhållande till tidigare andelsinnehav genom emission med lika rätt för andelsägarna inte ska räknas in i antalet förvärvade andelar.

12 a § Om en beloppsspärr inträder enligt 12 § ska de förvärv som har medfört ägarförändringen inte räknas med vid en senare bedömning av om en ägarförändring har skett enligt 12 §.

13 § Bestämmelserna i 11 § gäller inte

1. vid sådana förändringar i det bestämmande inflytandet som uppkommer genom arv, testamente, bodelning eller ändrade familjeförhållanden,
2. om den som fått det bestämmande inflytandet har haft ställning som företagsledare i underskotts företaget under de två närmast föregående beskattningsåren, eller
3. om den som fått det bestämmande inflytandet redan före ägarförändringen hade ett sådant inflytande över underskotts företaget som avses i 5 § tredje stycket.

Bestämmelserna i --- eller bodelning.

15 § Beloppsspärren innebär att underskotts företaget inte får dra av underskott som uppkommit före det beskattningsår då spärren inträder till den del underskotten överstiger 300 procent av utgiften för att förvärva

2. andelar som representerar mer än 50 procent av rösterna i underskotts företaget i sådana fall som avses i 12 §.

Om förvärvet --- sammanlagda underskott.

15 a § Om ett --- räknas med.

Vid bedömningen --- nya ägaren.

Vid tillämpningen av denna paragraf likställs en juridisk person eller ett svenskt handelsbolag med underskotts företaget om de både före och efter ägarförändringen ingick i samma concern.

42 kap.

42 § Utdelning, kapitalvinst --- dras av.

Första --- inte

3. ränta på kontanta medel som helt eller delvis avser ett kalenderår då räntesatsen som legat till grund för räntans beräkning någon gång överstigit det högsta av antingen statslåneräntan vid utgången av november närmast före det kalenderåret ökad med en procentenhet eller 1,25 procent.

Avdrag för innehav av investeringssparkonto, kapitalförsäkring och avtal om sparande i en PEPP-produkt

45 § Om en fysisk person under kalenderåret innehaft ett eller flera investeringssparkonton, en eller flera kapitalförsäkringar eller ett eller flera avtal om sparande i en PEPP-produkt, ska ett belopp beräknat enligt 48 och 49 §§ dras av.

46 § När det gäller kapitalförsäkring och avtal om sparande i en PEPP-produkt är det den fysiska person som innehaft kapitalförsäkringen eller avtalet vid kalenderårets utgång som har rätt till avdrag beräknat enligt 48 § första stycket 2.

Om kapitalförsäkringen eller avtalet om sparande i en PEPP-produkt har avslutats under kalenderåret, är det den fysiska person som var innehavare när försäkringen eller avtalet avslutades som har rätt till avdrag.

47 § Dödsbon har inte rätt till avdrag enligt 45 och 46 §§ för senare år än det år då dödsfallet inträffade.

48 § Avdraget enligt 45 § uppgår till summan av

1. de sammanlagda schablonintäkterna för det aktuella kalenderåret enligt 36 § för de investeringssparkonton som den fysiska personen innehaft under kalenderåret, och

2. det sammanlagda underlaget för avdrag enligt 49 § för de kapitalförsäkringar och avtal om sparande i en PEPP-produkt som den fysiska personen innehaft under det aktuella kalenderåret multiplicerat med statslåneräntan vid utgången av november närmast före kalenderåret ökad med en procentenhet, dock lägst med 1,25 procent.

Avdraget får dock högst uppgå till 150 000 kronor multiplicerat med statslåneräntan vid utgången av november närmast före det aktuella kalenderåret ökad med en procentenhet, dock lägst med 1,25 procent.

Vid innehav av ett eller flera investeringssparkonton och en eller flera kapitalförsäkringar eller avtal om sparande i en PEPP-produkt ska avdraget i första hand göras för innehav av ett eller flera investeringssparkonton.

49 § Underlaget för avdrag för en kapitalförsäkring eller ett avtal om sparande i en PEPP-produkt ska vid tillämpning av 48 § uppgå till summan av

1. värdet av försäkringen eller avtalet vid kalenderårets ingång, och
2. premier eller inbetalningar som har betalats under kalenderåret till försäkringen eller PEPP-produkten.

Premier och inbetalningar som har betalats under den andra halvan av kalenderåret beräknas till halva värdet.

Värdet av kapitalförsäkringen enligt första stycket 1 utgörs av dess återköpsvärde enligt försäkringstekniska beräkningsgrunder med tillägg för beräknad upplupen andel i livförsäkringsrörelsens överskott.

63 kap. 3 a § För dem --- särskilda belopp.

<i>Fastställd förvärvsinkomst</i>	<i>Särskilt belopp</i>
överstiger 3,24 men inte 5,00 prisbasbelopp	0,096 prisbasbelopp ökat med 30,4 procent av den fastställda förvärvsinkomsten
överstiger 5,00 men inte 7,88 prisbasbelopp	0,186 prisbasbelopp ökat med 28,6 procent av den fastställda förvärvsinkomsten
överstiger 7,88 men inte 8,08 prisbasbelopp	0,872 prisbasbelopp ökat med 19,9 procent av den fastställda förvärvsinkomsten
överstiger 8,08 men inte 10,94 prisbasbelopp	2,48 prisbasbelopp
överstiger 10,94 men inte 12,47 prisbasbelopp	9,263 prisbasbelopp minskat med 62 procent av den fastställda förvärvsinkomsten
överstiger 12,47 prisbasbelopp	1,532 prisbasbelopp
67 kap.	
7 § För dem --- följande belopp.	
<i>Arbetsinkomst som beskattas i Sverige</i>	<i>Skattereduktion</i>
överstiger 3,24 men inte 8,08 prisbasbelopp	skillnaden mellan å ena sidan summan av 1,813 prisbasbelopp och 19,9 procent av arbetsinkomsterna mellan 3,24 och 8,08 prisbasbelopp och å andra sidan grundavdraget, multiplicerad med skattesatsen för kommunal inkomstskatt
överstiger 8,08 prisbasbelopp	skillnaden mellan 2,776 prisbasbelopp och grundavdraget, multiplicerad med skattesatsen för kommunal inkomstskatt
8 § För dem --- följande belopp.	
<i>Arbetsinkomst som beskattas i Sverige</i>	<i>Skattereduktion</i>
överstiger inte 1,75 prisbasbelopp	22 procent av arbetsinkomsterna
överstiger 1,75 men inte 5,24 prisbasbelopp	summan av 0,2635 prisbasbelopp och 7 procent av arbetsinkomsterna
överstiger 5,24 prisbasbelopp	0,6293 prisbasbelopp
10 § Om det --- andra stycket.	

Om den skattskyldige har gjort avdrag för innehav av kapitalförsäkring eller avtal om sparande i en PEPP-produkt enligt 42 kap. 45 § eller investeringsavdrag enligt 43 kap. ska skatten minskas med 30 procent av den del av underskottet som motsvarar avdragsbeloppet. På återstående underskott tillämpas första stycket.

37 § En begäran om skattereduktion för installation av grön teknik ska göras i inkomstdeklarationen för det beskattningsår då utgifter för installation av grön teknik har slutbetalats.

- Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.
- Bestämmelsen i 11 kap. 22 § i den nya lydelsen tillämpas första gången på arbete i Sverige som påbörjas efter den 31 december 2024.
- Bestämmelserna i 17 kap. 4 a §, 18 kap. 13 § och 33 kap. 4 § i den nya lydelsen tillämpas första gången för beskattningsår som börjar efter den 31 december 2024. Äldre bestämmelser gäller för beskattningsår som börjar före den 1 januari 2025.
- De nya bestämmelserna i 40 kap. 12–13, 15 och 15 a §§ tillämpas vid ägarförändringar som sker efter den 31 december 2024. Vid tillämpningen av 40 kap. 12 § första stycket ska dock inte förvärv av andelar i ett moderföretag till ett underskotts företag som har skett före den 1 januari 2025 beaktas.
- Bestämmelsen i 42 kap. 42 § i den nya lydelsen tillämpas första gången på ränta som helt eller delvis avser ett kalenderår som börjar efter den 31 december 2024.
- Bestämmelserna i 42 kap. 45–49 §§ och 67 kap. 10 § i den nya lydelsen tillämpas första gången på innehav av investerings-sparkonto, kapitalförsäkring eller avtal om sparande i en PEPP-produkt efter den 31 december 2024.
- Bestämmelserna i 63 kap. 3 a §, 67 kap. 7 och 8 §§ tillämpas första gången på beskattningsår som börjar efter den 31 december 2024.
- Bestämmelsen i 67 kap. 37 § tillämpas första gången för begäran om skattereduktion för grön teknik som avser sådan installation som har slutbetalats efter den 31 december 2024.

Sid. B 796, 800

Inkomstskattelagen (1999:1229) ändr. g. SFS 2024:1177.

Enligt riksdagens beslut föreskrivs

dels att 42 kap. 27 § ska upphöra att gälla,

dels att rubriken närmast före 42 kap. 27 § ska utgå,

dels att 42 kap. 1, 10 och 11 §§ och rubriken närmast före 42 kap. 10 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas sju nya paragrafer, 42 kap. 6 a–6 g §, och närmast före 42 kap. 6 a § en ny rubrik av följande lydelse.

42 kap.

1 § Rän­te­in­kom­ster, ut­del­ning­ar, – – – i 8 kap.

Utgifter för att förvärva och bibehålla inkomster ska dras av som kostnad, om inte något annat anges i detta kapitel eller i 9 eller 60 kap. Kapitalförluster ska dras av även om de inte är sådana utgifter.

Avdrag för ränteutgifter

6 a § Rän­te­ut­gif­ter ska dras av bara i den utsträckning som följer av 6 b–6 g och 8 §§.

Begränsat skattskyldiga ska dra av ränteutgifterna bara om dessa är utgifter för att förvärva och bibehålla inkomster. Begränsat skattskyldiga som avses i 3 kap. 18 § första stycket 1, 2 eller 3 ska dock även dra av ränteutgifter som inte är utgifter för att förvärva och bibehålla inkomster, om

– ränteutgifterna inte har kunnat dras av i hemlandet,

– den skattskyldige är bosatt i en stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES),

– den skattskyldiges överskott av förvärvsinkomster i Sverige och i andra länder, uteslutande eller så gott som uteslutande, utgörs av överskott av förvärvsinkomster i Sverige, och

– ränteutgifterna har betalats under den tid som den skattskyldige varit bosatt i en stat inom EES.

6 b § Rän­te­ut­gif­ter för lån som lämnas av kreditinstitut eller kreditgivare med tillstånd enligt lagen (2016:1024) om verksamhet med bostadskrediter ska dras av, om

1. lånet har lämnats mot panträtt i fast egendom, tomträtt eller bostadsrätteller liknande rätt, eller om det är förenat med motsvarande rätt i byggnad som inte hör till en fastighet, eller

2. lånet avser finansiering av ny-, till- eller ombyggnad av en byggnad och avsikten är att lånet ska omvandlas till ett sådant lån som avses i 1 när byggnationen är slutförd.

Första stycket tillämpas också på lån som lämnas av en utländsk långgivare som

1. driver en verksamhet som motsvarar den verksamhet som avses i lagen om verksamhet med bostadskrediter, och

2. står under betryggande tillsyn av en myndighet i det land där den har sitt säte.

6 c § Rän­te­ut­gif­ter för lån som lämnas av kreditinstitut eller värdepappersbolag ska dras av om lånet är förenat med säkerhet i

1. finansiella instrument som är upptagna till handel på en reglerad marknad, eller en motsvarande marknad utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES),

2. finansiella instrument som handlas på en MTF-plattform inom EES, eller

3. andelar i en värdepappersfond eller en specialfond.

Första stycket tillämpas också på lån som lämnas av en utländsk långgivare som driver värdepappersrörelse, och som

1. driver verksamhet som motsvarar den verksamhet som avses i 2 kap. 2 § första stycket 2 lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden, och

2. står under betryggande tillsyn av en myndighet i det land där den har sitt säte.

6 d § Rän­te­ut­gif­ter ska dras av för lån som lämnats av pantbank med tillstånd enligt pantbankslagen (1995:1000).

Första stycket tillämpas även på lån som lämnas av en utländsk långgivare som

1. driver verksamhet som motsvarar sådan pantbanksverksamhet som avses i 1 § pantbankslagen, och

2. står under betryggande tillsyn av en myndighet i det land där den har sitt säte.

6 e § Rän­te­ut­gif­ter för lån som finansieras förvärv av ett fordon, en båt, ett skepp eller ett luftfartyg ska dras av, om

1. säljaren och långgivaren är näringsidkare,

2. lånet är förenat med säkerhet i fordonet, båten, skeppet eller luftfartyget,och

3. fordonet, båten, skeppet eller luftfartyget och låntagaren kan identifierasgenom uppgifter i kreditavtalet.

I fråga om ett fordon, ett skepp eller ett luftfartyg gäller första stycket bara om fordonet, skeppet eller luftfartyget är registrerat på låntagaren eller en medlåntagare

– i vägtrafikregistret enligt 5 § lagen (2019:370) om fordons registrering och användning,

– i fartygsregistret enligt 2 kap. 1 § sjölagen (1994:1009),

– i luftfartygsregistret enligt 1 kap. 6 § luftfartslagen (2010:500), eller

– i ett motsvarande register i en annan stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

6 f § Rän­te­ut­gif­ter för lån som avses i 6 b–6 e §§ ska dras av bara om långvaren

1. hör hemma i en stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet,

2. hör hemma i en stat som har ingått ett skatteavtal med Sverige som innehåller en artikel om informationsutbyte, eller

3. har ett fast driftställe i en sådan stat som avses i 1 eller 2 och lånet hänför sig till det fasta driftstället.

6 g § Belopp som behandlas som ränta enligt 7 eller 11 § eller 44 kap. 39 § ska dras av bara om det avser utgift för sådant lån som avses i 6 b–6 f §§.

Belopp som behandlas som ränta enligt 8 § och tomträttsavgäld ska dras av.

Livränta och liknande utbetalningar

10 § Bestämmelser om i vilken utsträckning ersättningar i form av livränta och liknande utbetalningar för avyttrade tillgångar räknas som ränta finns i 44 kap. 35 och 37–39 §§.

11 § Ett belopp som motsvarar värdet enligt 61 kap. 15–17 §§ av sådan ränteförmån som ska tas upp i inkomstslaget tjänst ska behandlas som en ränteutgift i inkomstslaget kapital.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.

2. Lagen tillämpas på ränteutgifter som betalas efter den 31 december 2024.

3. Äldre bestämmelser gäller för andra ränteutgifter än sådana som avses i 42 kap. 6 b–6 g §§ och som betalas under 2025. För dessa andra ränteutgifter gäller dock att de ska dras av med 50 procent av det avdragsbelopp som följer av äldre bestämmelser.

Sid. B 802

Inkomstskattelagen (1999:1229) ändr. g. SFS 2024:1132.

Enligt riksdagens beslut föreskrivs att 42 kap. 48 § ska ha följande lydelse.

42 kap. 48 § Avdraget enligt – – – summan av

2. det sammanlagda – – – 1,25 procent.

Avdraget får dock högst uppgå till 300 000 kronor multiplicerat med statslåneräntan vid utgången av november närmast före det aktuella kalenderåret ökad med en procentenhet, dock lägst med 1,25 procent.

Vid innehav – – – flera investeringssparkonton.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2026.

2. Bestämmelsen i 42 kap. 48 § i den nya lydelsen tillämpas första gången på innehav av investeringssparkonto, kapitalförsäkring eller avtal om sparande i en PEPP-produkt efter den 31 december 2025.

Sid. B 843, 845 f

Inkomstskattelagen (1999:1229) ändr. g. 2024:974.

Enligt riksdagens beslut föreskrivs

dels att 58 kap. 11, 14, 25 och 28 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 58 kap. 11 a §, av följande lydelse.

58 kap.

11 § Ålderspension får inte betalas ut under kortare tid än fem år. Om utbetalningarna ska upphöra när den försäkrade fyller 65 år, får pensionen dock inte betalas ut under kortare tid än tre år. Varje utbetalning av pensionen under de första fem utbetalningsåren ska göras med samma eller med stigande belopp.

Vad som sägs i första stycket hindrar inte att den försäkrade under de första fem utbetalningsåren gör ett eller flera uppehåll med utbetalningarna. Efter ett uppehåll ska varje utbetalning av pensionen under den tid som kvarstår av femårsperioden göras med samma belopp som den sista utbetalningen före uppehållet eller med stigande belopp.

Vad som sägs i första stycket hindrar inte heller att den försäkrade under de första fem utbetalningsåren väljer att förlänga utbetalningstiden. Pensionen ska under den tid som kvarstår av femårsperioden efter förlängningen betalas ut med samma belopp som den första utbetalningen efter förlängningen eller med stigande belopp. Det gäller även när utbetalningstiden förlängs i samband med ett uppehåll med utbetalningarna.

Pensionen ska upphöra när den försäkrade dör, även om den bestämda utbetalningstiden inte har löpt ut.

11 a § För sådan ålderspension enligt allmän pensionsplan som ska upphöra under den försäkrades livstid gäller, i stället för vad som sägs i 11 §, det som anges i planen. Vad som avses med allmän pensionsplan framgår av 20 §.

14 § Efterlevandepension får betalas ut bara så länge den efterlevande lever. Varje utbetalning av pensionen under de första fem utbetalningsåren ska göras med samma eller med stigande belopp.

Efterlevandepensionen får – – – följande undantag:

4. Efterlevandepension till – – – 20 år.

Vad som sägs i första stycket hindrar inte att den efterlevande under de första fem utbetalningsåren gör ett eller flera uppehåll med utbetalningarna. Ett uppehåll med utbetalningarna innebär inte att pensionen ska anses ha upphört enligt andra stycket. Efter ett uppehåll ska varje utbetalning av pensionen under den tid som kvarstår av femårsperioden göras med samma belopp som den sista utbetalningen före uppehållet eller med stigande belopp.

Vad som sägs i första stycket hindrar inte heller att den efterlevande under de första fem utbetalningsåren väljer att förlänga utbetalningstiden. Pensionen ska under den tid som kvarstår av femårsperioden efter förlängningen betalas ut med samma belopp som den första utbetalningen efter förlängningen eller med stigande belopp. Det gäller även när utbetalningstiden förlängs i samband med ett uppehåll med utbetalningarna.

25 § Ålderspension får inte betalas ut under kortare tid än fem år. Om pensionssparavtalet ska upphöra när pensionsspararen fyller 65 år, får pensionen dock inte betalas ut under kortare tid än tre år. Varje utbetalning av pensionen under de första fem utbetalningsåren ska göras med samma eller med stigande belopp.

Vad som sägs i första stycket hindrar inte att pensionsspararen under de första fem utbetalningsåren gör ett eller flera uppehåll med utbetalningarna. Efter ett uppehåll ska varje utbetalning av pensionen under den tid som kvarstår av femårsperioden göras med samma belopp som den sista utbetalningen före uppehållet eller med stigande belopp.

Vad som sägs i första stycket hindrar inte heller att pensionsspararen under de första fem utbetalningsåren väljer att förlänga utbetalningstiden. Pensionen ska under den tid som kvarstår av femårsperioden efter förlängningen betalas ut med samma belopp som den första utbetalningen efter förlängningen eller med stigande belopp. Det gäller även när utbetalningstiden förlängs i samband med ett uppehåll med utbetalningarna.

Pensionen ska upphöra när pensionsspararen dör, även om den bestämda utbetalningstiden inte har löpt ut.

28 § Efterlevandepension får betalas ut bara så länge den efterlevande lever. Varje utbetalning av pensionen under de första fem utbetalningsåren ska göras med samma eller med stigande belopp.

Efterlevandepensionen får --- följande undantag:

2. Om utbetalning --- 20 år.

Vad som sägs i första stycket hindrar inte att den efterlevande under de första fem utbetalningsåren gör ett eller flera uppehåll med utbetalningarna. Ett uppehåll med utbetalningarna innebär inte att pensionen ska anses ha upphört enligt andra stycket. Efter ett uppehåll ska varje utbetalning av pensionen under den tid som kvarstår av femårsperioden göras med samma belopp som den sista utbetalningen före uppehållet eller med stigande belopp.

Vad som sägs i första stycket hindrar inte heller att den efterlevande under de första fem utbetalningsåren väljer att förlänga utbetalningstiden. Pensionen ska under den tid som kvarstår av femårsperioden efter förlängningen betalas ut med samma belopp som den första utbetalningen efter förlängningen eller med stigande belopp. Det gäller även när utbetalningstiden förlängs i samband med ett uppehåll med utbetalningarna.

Sid. B 854 f

Lagen (2023:758) om ändring i lagen (2022:887) om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229) ändr. g. SFS 2024:1140.

Enligt riksdagens beslut föreskrivs att 63 kap. 3 a § i stället för lydelsen enligt lagen (2023:758) om ändring i lagen (2022:887) ska ha följande lydelse.

63 kap. 3 a § För dem --- särskilda belopp.

Fastställt förvärvsinkomst

Särskilt belopp

överstiger 3,24 men inte 5,00 prisbasbelopp	0,096 prisbasbelopp ökat med 30,4 procent av den fastställda förvärvsinkomsten
överstiger 5,00 men inte 7,88 prisbasbelopp	0,186 prisbasbelopp ökat med 28,6 procent av den fastställda förvärvsinkomsten
överstiger 7,88 men inte 8,08 prisbasbelopp	0,872 prisbasbelopp ökat med 19,9 procent av den fastställda förvärvsinkomsten
överstiger 8,08 men inte 10,94 prisbasbelopp	2,48 prisbasbelopp
överstiger 10,94 men inte 12,47 prisbasbelopp	9,263 prisbasbelopp minskat med 62 procent av den fastställda förvärvsinkomsten
överstiger 12,47 prisbasbelopp	1,532 prisbasbelopp

Sid. B 857

Här refereras: **F (2024:1009) om skiktgräns för statlig inkomstskatt för beskattningsåret 2025.**

Enl. F (2024:1009) fastställer regeringen att skiktgränsen enligt 65 kap. 5 § inkomstskattelagen ska vara 625 800 kronor för beskattningsåret 2025.

Sid. B 866

Inkomstskattelagen (1999:1229) ändr. g. SFS 2024:1154.

Enligt riksdagens beslut föreskrivs att 67 kap. 32 § ska ha följande lydelse.

67 kap. 32 § Den som --- betydelse enligt

1. kommissionens förordning (EU) 2023/2831 av den 13 december 2023 om tillämpningen av artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på stöd av mindre betydelse,

3. kommissionens förordning --- och vattenbrukssektorn.
Med företag --- första stycket.

Sid. B 881

Lagen (2020:1066) om förfarandet vid skattereduktion för installation av grön teknik ändr. g. SFS 2024:1139.

Enligt riksdagens beslut föreskrivs att 8 och 9 §§ ska ha följande lydelse.

8 § Utbetalning får begäras efter det att installationen av grön teknik har utförts och slutbetalats.

Begäran ska lämnas elektroniskt och ska ha kommit in till Skatteverket senast den 31 januari året efter det beskattningsår då arbetet slutbetalades.

Begäran ska --- för utföraren.

En begäran --- företräda utföraren.

9 § En begäran --- uppgifter om

4. debiterad ersättning för installation av grön teknik, debiterad ersättning för annat än installation av grön teknik, betalt belopp för installation av grön teknik och den dag som slutbetalningen för installationen kommit utföraren tillhanda,

6. det belopp --- från Skatteverket.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.

2. Lagen tillämpas första gången på utbetalning som avser sådan installation som har slutbetalats efter den 31 december 2024.

Sid. B 885 f

Lagen (1991:586) om särskild inkomstskatt för utomlands bosatta ändr. g. SFS 2024:1207.

Enligt riksdagens beslut föreskrivs att 5 § ska ha följande lydelse.

5 § Skattepliktig inkomst --- lag är

12. sjöinkomst som --- verksamhet på

– gör --- eller

– utför arbete utomlands under förutsättning att tiden för arbetet där uppgår till högst hälften av den enskildes totala arbetstid i verksamheten under varje tolv månadersperiod.

Skattepliktig inkomst --- enligt inkomstskattelagen.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.

2. Lagen tillämpas första gången på lön eller annan därmed jämförlig förmån för arbete som utförs efter den 31 december 2024 och där ersättningen betalas efter detta datum.

Sid. B 885 f

Lagen (2024:509) om ändring i lagen (1991:586) om särskild inkomstskatt för utomlands bosatta ändr. g. SFS 2024:1208.

Enligt riksdagens beslut föreskrivs att 5 § istället för lydelsen enligt lagen (2024:509) ska ha följande lydelse.

5 § Skattepliktig inkomst --- lag är

12. sjöinkomst som --- verksamhet på

– gör --- eller

– utför arbete utomlands under förutsättning att tiden för arbetet där uppgår till högst hälften av den enskildes totala arbetstid i verksamheten under varje tolv månadersperiod.

Skattepliktig inkomst --- enligt inkomstskattelagen.

Sid. B 888 f, 889

Lagen (1986:468) om avräkning av utländsk skatt ändr. g. SFS 2024:1246.

Enligt riksdagens beslut föreskrivs

dels att 1 kap. 3 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 1 kap. 5 a §, av följande lydelse.

1 kap.

3 § Med utländsk --- Europeiska unionen:

4. skatt som --- internationell trafik.

Med utländsk --- och 3.

Med utländsk --- preliminär skatt.

Med utländsk skatt avses även skatt som tas ut enligt en sådan regel om nationell tilläggsskatt som avses i 2 kap. 3 § lagen (2023:875) om tilläggsskatt och som betalats till en utländsk stat.

Med utländsk --- för kreditinstitut.

5 a § Bestämmelserna i 2 och 4 kap. tillämpas också på sådan utländsk skatt som anges i 3 § fjärde stycket även om skatten enligt lagstiftningen i den utländska staten betalas av en annan enhet eller koncernenhet än den enhet eller koncernenhet som skatten avser, under förutsättning att de hör hemma i samma stat.

Vad som avses med enhet, koncernenhet och hör hemma i framgår av lagen (2023:875) om tilläggs-skatt.

Sid. B 891

Lagen (1986:468) om avräkning av utländsk skatt ändr. g. SFS 2024:1127.

Enligt riksdagens beslut föreskrivs att 2 kap. 10 b § ska ha följande lydelse.

2 kap. 10 b § Vid tillämpning av 10 § får utländska intäkter som avses i 1 a § tas med i de utländska kapitalinkomsterna endast till den del de, för ett visst beskattningsår, sammanlagt inte överstiger den schablonintäkt som ska tas upp till beskattning enligt 42 kap. 36 § inkomstskattelagen (1999:1229) minskad med sådant avdrag som ska göras enligt 42 kap. 45 § samma lag.

- Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.
- Lagen tillämpas på beskattningsår som börjar efter den 31 december 2024.

Sid. B 895

Lagen (1984:1052) om statlig fastighetsskatt ändr. g. SFS 2024:1152.

Enligt riksdagens beslut föreskrivs att 3 § ska ha följande lydelse.

3 § Fastighetsskatten ---

e) 0,2 --- av taxeringsvärdet avseende --- med vindkraftverk. Om det --- är uppförda.

För fastighet --- särskild taxeringsenhet. Om fastighetsskatt --- respektive fastighetsdel.

Att skillnaden mellan den fastighetsskatt som i första stycket d föreskrivs för elproduktionsenhet och den fastighetsskatt som enligt första stycket e föreskrivs för sådan elproduktionsenhet som utgörs av taxeringsenhet med vindkraftverk kan utgöra stöd av mindre betydelse framgår av kommissionens förordning (EU) 2023/2831 av den 13 december 2023 om tillämpningen av artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på stöd av mindre betydelse.

Sid. B 905

Socialavgiftslagen (2000:980) ändr. g. SFS 2024:1155.

Enligt riksdagens beslut föreskrivs att 1 kap. 1 § ska ha följande lydelse.

1 kap. 1 § I denna --- trygghet (socialavgifter). Bestämmelser om --- statlig ålderspensionsavgift. Bestämmelser om --- av socialavgifter. Bestämmelser om --- finns i

--- lagen (2023:748) --- vissa fall. Bestämmelser om särskild beräkning av arbetsgivaravgifter finns i lagen (2016:1053) om särskild beräkning av vissa avgifter för växa-företag.

Sid. B 907

Socialavgiftslagen (2000:980) ändr. g. SFS 2024:1133.

Enligt riksdagens beslut föreskrivs att 2 kap. 5 och 7 §§ ska ha följande lydelse.

2 kap.

5 § Arbetsgivaravgifter ska --- inte godtas.

Om mottagaren är godkänd för F-skatt med villkor enligt 9 kap. 2 § skatteförordnandlagen (2011:1244), gäller första stycket första meningen bara om godkännandet åberopas skriftligen.

Första och --- från semesterkassa.

7 § Bestämmelserna i --- ersättningen utgör

2. sådan ersättning --- i 12 kap. 16 § föräldrabalken.

Bestämmelserna i 6 § gäller inte heller om utgivaren och mottagaren har kommit överens om att arbetsgivaravgifter ska betalas på ersättningen. En sådan överenskommelse gäller dock inte om mottagaren är godkänd för F-skatt utan sådant villkor som avses i 9 kap. 2 § skatteförordnandlagen (2011:1244).

Sid. B 910

Lagen (2016:1053) om särskild beräkning av vissa avgifter för enmansföretag (anm.) ändr. g. SFS 2024:1158.

Enligt riksdagens beslut föreskrivs att rubriken till lagen samt 3–6 och 9 §§ ska ha följande lydelse.

Här intas rubriken:

Lag om särskild beräkning av vissa avgifter för växa-företag

Sid. B 913

Lagen (2001:1170) om särskilda avdrag i vissa fall vid avgiftsberäkningen enligt lagen (1994:1920) om allmän löneavgift och socialavgiftslagen (2000:980) ändr. g. SFS 2024:1156.

Enligt riksdagens beslut föreskrivs att 2 § ska ha följande lydelse.

2 § Vid beräkning --- betalas enligt

--- 5 § lagen (2016:1053) om särskild beräkning av vissa avgifter för växa-företag. Vid beräkning --- betala ålderspensionsavgift.

Sid. B 918 f

Lagen (1994:1920) om allmän löneavgift ändr. g. SFS 2024:1153.

Enligt riksdagens beslut föreskrivs att 6 § ska ha följande lydelse.

6 § Bestämmelser om --- finns i

--- lagen (2023:748) --- vissa fall. Bestämmelser om särskild beräkning av löneavgift finns i lagen (2016:1053) om särskild beräkning av vissa avgifter för växa-företag.

Sid. B 960

Socialtjänstlagen (2001:453) ändr. g. SFS 2024:1176.

Enligt riksdagens beslut föreskrivs att 6 kap. 8 b § ska ha följande lydelse.

6 kap. 8 b § När barnet --- övervägas årligen.

Vid ett --- särskilt beaktas:

--- familjehemsföräldrarnas inställning till och förmåga att tillgodose barnets behov av kontakt med sina föräldrar och andra närstående, --- barnets relation till sina föräldrar, och --- barnets sociala situation i övrigt.

Sid. B 974

Socialtjänstförordningen (2001:937) ändr. g. SFS 2024:1016.

Regeringen föreskriver att 2 kap. 1 § ska ha följande lydelse.

2 kap. 1 § Riksnormen för --- och åldersintervaller.

Riksnormen för ett hushåll under 2025 utgör summan av de personliga kostnaderna för samtliga medlemmar i hushållet och de gemensamma hushållskostnaderna beräknade enligt följande tabeller.

Personliga kostnader --- och skolungdom

ej lunch 5 dagar/vecka

under 1 år 1–2 år 3 år 4–6 år

2 540 2 780 2 480 2 700

med lunch

under 1 år 1–2 år 3 år 4–6 år 7–10 år 11–14 år 15–18 år 19–20 år

2 720 3 030 2 700 3 030 3 790 4 350 4 920 4 960

Personliga kostnader --- kronor – vuxna

Ensamstående Sambor

3 910 7 050

Gemensamma hushållskostnader --- i hushållet

1 pers. 2 pers. 3 pers. 4 pers. 5 pers. 6 pers. 7 pers.

1 270 1 400 1 770 2 010 2 310 2 620 2 810

För hushåll --- 7 personer.

För en --- i hushållet.

Sid. B 977

Socialtjänstförordningen (2001:937) ändr. g. SFS 2024:1173.

Regeringen föreskriver att 4 kap. 2 § ska ha följande lydelse.

4 kap. 2 § Avgift för --- följande belopp:

Tillägg	
 	
Ärendeslag	Avgift kronor
Ansökan om att bedriva en ny verksamhet	77 500
Ansökan om --- bedriva verksamhet	21 000

Sid. B 984

Lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga ändr. g. SFS 2024:1175.

Enligt riksdagens beslut föreskrivs att 13 c § ska ha följande lydelse.

13 c § När den --- övervägas årligen.

Vid ett --- särskilt beaktas:

- familjehemsföräldrarnas inställning till och förmåga att tillgodose den unges behov av kontakt med sina föräldrar och andra närstående,
- den unges relation till sina föräldrar, och
- den unges sociala situation i övrigt.

Sid. B 985, 991

Lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga ändr. g. SFS 2024:1209.

Enligt riksdagens beslut föreskrivs att 15 b och 42 §§ ska ha följande lydelse.

15 b § Den som omfattas av bestämmelserna i 15 § får beredas vård på en enhet på det särskilda ungdomshemmet som är läsbar eller på något annat sätt inrättad för särskilt noggrann tillsyn (vård på en läsbar enhet), om det är nödvändigt

- med hänsyn till den unges eller andras säkerhet, eller
- för att förhindra att den unge avviker eller för att i övrigt genomföra vården.

Den som vårdas på en läsbar enhet ska ges möjlighet att dagligen vistas utomhus och ges möjlighet att ägna sig åt fysisk aktivitet eller någon annan fritidssysselsättning.

Vård på en läsbar enhet får pågå under högst två månader i följd. Om det finns särskilda behandlingsskäl, får dock vården på enheten pågå längre tid, förutsatt att någon av de omständigheter som anges i första stycket fortfarande gäller och att den unge samtidigt ges möjlighet till vistelse i öppnare former eller utanför hemmet.

Den som vårdas på en läsbar enhet på ett särskilt ungdomshem med förhöjd säkerhetsnivå får hållas i avskildhet i anslutning till dygnsvilan, om det är nödvändigt

- med hänsyn till ordningen eller säkerheten på hemmet, eller
- för att förhindra att den unge avviker från hemmet.

Även om förutsättningarna i fjärde stycket är uppfyllda får den unge inte hållas i avskildhet i anslutning till dygnsvilan, om det finns en påtaglig risk för att hans eller hennes hälsa eller utveckling tar skada av åtgärden.

Avskildhet i anslutning till dygnsvilan ska genomföras i den unges bostadsrum och får vid ett enskilt tillfälle inte pågå under längre tid än nio timmar. Under tiden i avskildhet ska den unge ha möjlighet att tillkalla personal.

Ett beslut om avskildhet i anslutning till dygnsvilan får gälla i högst 30 dagar. När det inte längre finns förutsättningar för beslutet ska det upphävas.

42 § Beslut av --- beslutet gäller

- 2. vård på en läsbar enhet eller avskildhet i anslutning till dygnsvilan enligt 15 b §, avskildhet enligt 15 c § eller vård i enskildhet enligt 15 d §,

- 7. förstörande eller --- enligt 20 §. Överklagande prövas --- om vård. Prövningstillstånd krävs --- till kammarrätten.

Sid. B 1011

Här anmärks: **Lagen (2024:954) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om digitala tjänster**.

Sid. B 1011

Lagen (2002:562) om elektronisk handel och andra informationssamhällets tjänster ändr. g. SFS 2024:957.

Enligt riksdagens beslut föreskrivs att 16–18 §§ ska upphöra att gälla vid utgången av november 2024.

Sid. B 1011

Här anmärks: **F (2024:958) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om digitala tjäns-ter**.

Sid. B 1037

Här anmärks: **F (2024:983) om gränsvärde för riskskatt för kreditinstitut för beskattningsår som på-börjas under 2025**.

Sid. B 1038, 1041, 1043, 1047

Lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism ändr. g. SFS 2024:1166.

T 80

Tillägg	
 	
Enligt riksdagens beslut föreskrivs <i>dels</i> att 1 kap. 2 §, 3 kap. 4 och 18 §§, 5 kap. 4 § och 6 kap. 3 och 4 §§ ska ha följande lydelse, <i>dels</i> att det ska införas en ny paragraf, 3 kap. 18 a §, av följande lydelse.	
1 kap. 2 § Denna lag --- som driver	

- 13. verksamhet ---
 - leverantör av gräsrotsfinansieringstjänster enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2020/1503 av den 7 oktober 2020 om europeiska leverantörer av gräsrotsfinansieringstjänster för företag och om ändring av förordning (EU) 2017/1129 och direktiv (EU) 2019/1937, om företaget är en juridisk person som är etablerad i Sverige,
 - leverantör av kryptotillgångstjänster enligt Europaparlamentets ochrådets förordning (EU) 2023/1114 av den 31 maj 2023 om marknader för kryptotillgångar och om ändring av förordningarna (EU) nr 1093/2010 och (EU) nr 1095/2010 samt direktiven 2013/36/EU och (EU) 2019/1937,
- 14. verksamhet som --- fastighetsmäklarlagen (2021:516)

24. yrkesmässig verksamhet --- eller mer.

Vissa speltjänster --- 8 kap. 1 § 1.

3 kap.

4 § En verksamhetsutövare --- en affärsförbindelse.

Om verksamhetsutövaren --- kundkännedom vidtas

- 3. vid utförandet av sådana överföringar av medel eller kryptotillgångar som avses i artikel 3.9 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/1113 av den 31 maj 2023 om uppgifter som ska åtfölja överföringar av medel och vissa kryptotillgångar och ändring av direktiv (EU) 2015/849, om överföringen överstiger ett belopp motsvarande 1 000 euro.

18 § När en --- 10–13 §§ åtminstone

- 5. förvissa sig --- relevanta kunduppgifter.

Därutöver ska en leverantör av kryptotillgångstjänster undersöka om motparten har tillstånd eller är registrerad för att driva sin verksamhet.

Om en leverantör av kryptotillgångstjänster i enlighet med 1 § första stycket avslutar en korrespondentförbindelse ska beslutet dokumenteras.

18 a § Vid överföringar av kryptotillgångar till eller från en fristående adress ska en leverantör av kryptotillgångstjänster utöver åtgärder enligt 7, 8 och 10–13 §§

- identifiera kundens motpart, kontrollera motpartens identitet och utreda om motparten har en verklig huvudman,
- inhämta ytterligare information om kryptotillgångarnas ursprung och destination,
- löpande och vid behov följa upp enstaka transaktioner för att hantera den bedömda risken för penningtvätt eller finansiering av terrorism, eller
- vidta andra åtgärder för att hantera risken för penningtvätt och finansiering av terrorism.

5 kap. 4 § Om det --- tio år.

Första stycket gäller också i fråga om handlingar och uppgifter som ska bevaras enligt artikel 16 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/1113.

6 kap.

3 § Om en verksamhetsutövare med huvudkontor i en annan stat inom EES tillhandahåller tjänster som avses i 1 kap. 2 § första stycket 6, 8 eller 13 b i Sverige, får Finansinspektionen besluta att verksamhetsutövaren ska utse en central kontaktpunkt i Sverige med ansvar för att säkerställa att bestämmelserna i denna lag följs.

Första stycket --- i landet.

4 § En verksamhetsutövare --- av lagen.

För verksamhetsutövare som omfattas av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/1113 ska rapporteringssystemen även möjliggöra anmälningar av misstänkta överträdelser av bestämmelserna i den förordningen.

Sid. B 1050

Här anmärks: **F (2024:1367) om en samordningsfunktion för åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism**.

Sid. B 1154, 1155, 1157, 1158

Aktiebolagslagen (2005:551) ändr. g. SFS 2024:1117.

Enligt riksdagens beslut föreskrivs *dels* att nuvarande 27 kap. 6 a § ska betecknas 27 kap. 6 b §, *dels* att 27 kap. 2 och 6 §§, 30 kap. 1 § och 31 kap. 2 § och rubriken närmast före 27 kap. 6 § ska ha följande lydelse, *dels* att rubriken närmast före 27 kap. 6 a § ska sättas närmast före 27 kap. 6 b §, *dels* att det ska införas två nya paragrafer, 27 kap. 2 a och 6 a §§, av följande lydelse.

27 kap.

2 § Om den som har gjort en registreringsanmälan inte har följt det som gäller om anmälan, ska Bolagsverket förelägga anmälaren att yttra sig i frågan eller göra rättelse inom viss tid. Detsamma gäller, om verket finner att det beslut som anmäls för registrering eller en handling som bifogas anmälan

Tillägg
<p>3. i något --- vilseledande formulerat.</p> <p>Om det behövs för att säkerställa anmälarens eller den anmäldes identitet eller behörighet att företräda bolaget, får Bolagsverket förelägga anmälaren eller den anmälde att inställa sig personligen. Bolagsverket får besluta att inställelsen ska ske genom ljud- och bildöverföring.</p> <p>Om ett föreläggande enligt första eller andra stycket inte följs, ska anmälan skrivas av. En upplysning om detta ska finnas med i föreläggandet.</p> <p>Om det även sedan anmälaren har yttrat sig finns hinder för registrering som anmälaren har haft tillfälle att yttra sig över, ska Bolagsverket vägra registrering. Om det finns skäl för det, får dock verket förelägga anmälaren att yttra sig på nytt innan beslut fattas i ärendet.</p> <p>2 a § Trots 2 § får ett bolagsstämmbeslut registreras, om det enligt 7 kap. 51 § första stycket inte längre är möjligt att föra talan mot beslutet. Detsamma gäller för sådana uppgifter i en fastställd rekonstruktionsplan som avses i 4 kap. 31 § lagen (2022:964) om företagsrekonstruktion, om rättsens beslut att fastställa planen har fått laga kraft.</p>
<p>Avregistrering av en ställföreträdare eller revisor</p> <p>6 § Om en styrelseledamot, verkställande direktör, särskild firmatecknare, annan ställföreträdare för bolaget, revisor eller lekmanrevisor har försatts i konkurs, fått förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken, fått näringsförbud eller avregistrerats från folkbokföringen enligt 19 eller 22 § folkbokföringslagen (1991:481), ska Bolagsverket stryka ställföreträdaren, revisorn eller lekmanrevisorn ur aktiebolagsregistret. Detsamma gäller om godkännandet eller auktorisationen för en revisor upphör att gälla eller om revisorn har fått ett tidsbegränsat förbud att utöva revisionsverksamhet eller att underteckna revisionsberättelser.</p> <p>Avregistreringen --- omedelbart</p>
<p>-----</p> <p>2. vid beslut om tillfälligt näringsförbud,</p> <p>3. vid avregistrering från folkbokföringen, eller</p> <p>4. om det i samband med ett beslut att avslå ansökan om fortsatt godkännande eller auktorisation av revisor, ett beslut att upphäva godkännande eller auktorisation av revisor eller ett beslut om tidsbegränsat förbud för en revisor att utöva revisionsverksamhet eller att underteckna revisionsberättelser har bestämts att beslutet ska gälla omedelbart.</p> <p>I övrigt --- laga kraft.</p> <p>6 a § Om en uppgift i aktiebolagsregistret om bolagets ställföreträdare är oriktig, ska Bolagsverket stryka uppgiften ur registret.</p> <p>Innan avregistrering sker ska bolaget ges tillfälle att yttra sig inom viss tid. Om det behövs för att säkerställa ställföreträdarens identitet eller behörighet att företräda bolaget, får Bolagsverket förelägga ställföreträdaren att inställa sig personligen. Bolagsverket får besluta att inställelsen ska ske genom ljud- och bildöverföring.</p> <p>30 kap. 1 § Till böter --- den som</p>
<p>-----</p> <p>4. uppsåtligen eller --- 21 kap. 1, 3, 5 eller 10 §.</p> <p>En värdepapperscentral --- stycket 2.</p> <p>Till böter eller fängelse i högst två år döms den som uppsåtligen medverkar till ett beslut att utse en styrelseledamot, styrelse-suppleant, verkställande direktör eller vice verkställande direktör i strid med 8 kap. 12 eller 32 §, om åtgärden är ägnad att dölja vem eller vilka som utövar eller har utövat den faktiska ledningen av bolaget. Detsamma gäller den som uppsåtligen tar på sig ett sådant uppdrag i strid med 8 kap. 12 eller 32 §.</p> <p>Trots det som sägs i 35 kap. 1 § brottsbalken får påföljd för brott enligt första stycket 4 mot 21 kap. 1, 3 eller 5 § dömas ut, om den misstänkte har häktats eller fått del av åtal för brottet inom fem år från brottet.</p> <p>I de --- enligt 20 kap. 3 § brottsbalken.</p> <p>31 kap. 2 § Följande beslut --- allmän förvaltningsdomstol:</p>
<p>-----</p> <p>7. beslut enligt 27 kap. 6, 6 a eller 6 b § att avregistrera en företrädare, en postadress eller en e-postadress,</p>
<p>-----</p> <p>9. beslut att --- enligt 30 kap. 3 §.</p> <p>Ett beslut --- till Patent- och marknadsdomstolen.</p> <p>Ett överklagande --- för beslutet.</p>

<p>-----</p> <p>2. vid beslut om tillfälligt näringsförbud,</p> <p>3. vid avregistrering från folkbokföringen, eller</p> <p>4. om det i samband med ett beslut att avslå ansökan om fortsatt godkännande eller auktorisation av revisor, ett beslut att upphäva godkännande eller auktorisation av revisor eller ett beslut om tidsbegränsat förbud för en revisor att utöva revisionsverksamhet eller att underteckna revisionsberättelser har bestämts att beslutet ska gälla omedelbart.</p> <p>I övrigt --- laga kraft.</p>

6 a § Om en uppgift i aktiebolagsregistret om bolagets ställföreträdare är oriktig, ska Bolagsverket stryka uppgiften ur registret. Innan avregistrering sker ska bolaget ges tillfälle att yttra sig inom viss tid. Om det behövs för att säkerställa ställföreträdarens identitet eller behörighet att företräda bolaget, får Bolagsverket förelägga ställföreträdaren att inställa sig personligen. Bolagsverket får besluta att inställelsen ska ske genom ljud- och bildöverföring.

30 kap. 1 § Till böter --- den som

<p>-----</p> <p>4. uppsåtligen eller --- 21 kap. 1, 3, 5 eller 10 §.</p> <p>En värdepapperscentral --- stycket 2.</p> <p>Till böter eller fängelse i högst två år döms den som uppsåtligen medverkar till ett beslut att utse en styrelseledamot, styrelse-suppleant, verkställande direktör eller vice verkställande direktör i strid med 8 kap. 12 eller 32 §, om åtgärden är ägnad att dölja vem eller vilka som utövar eller har utövat den faktiska ledningen av bolaget. Detsamma gäller den som uppsåtligen tar på sig ett sådant uppdrag i strid med 8 kap. 12 eller 32 §.</p> <p>Trots det som sägs i 35 kap. 1 § brottsbalken får påföljd för brott enligt första stycket 4 mot 21 kap. 1, 3 eller 5 § dömas ut, om den misstänkte har häktats eller fått del av åtal för brottet inom fem år från brottet.</p> <p>I de --- enligt 20 kap. 3 § brottsbalken.</p>
--

31 kap. 2 § Följande beslut --- allmän förvaltningsdomstol:

<p>-----</p> <p>7. beslut enligt 27 kap. 6, 6 a eller 6 b § att avregistrera en företrädare, en postadress eller en e-postadress,</p>

<p>-----</p> <p>9. beslut att --- enligt 30 kap. 3 §.</p> <p>Ett beslut --- till Patent- och marknadsdomstolen.</p> <p>Ett överklagande --- för beslutet.</p>

Sid. B 1172

Aktiebolagsförordningen (2005:559) ändr. g. SFS 2024:1122.

Regeringen föreskriver att 4 kap. 5 § ska ha följande lydelse.

4 kap. 5 § Bolagsverket ska --- enligt aktiebolagslagen (2005:551):

- ett beslut i tillståndsärenden enligt 20 kap. 23 §, 23 kap. 20, 33 eller 45 §, 24 kap. 22 eller 45 § samt 24 a kap. 22 §,
- ett beslut enligt 23 kap. 27 eller 35 §, 24 kap. 29 § eller 24 a kap. 33 § att förklara att frågan om fusion, delning eller om-bildning har fallit,
- ett beslut enligt 27 kap. 2 § att skriva av en anmälan om registrering eller vägra registrering,
- ett beslut att avregistrera en ställföreträdare eller revisor enligt 27 kap. 6 eller 6 a §, och
- ett beslut att förelägga eller döma ut vite enligt 30 kap. 3 §.

Sid. B 1211, 1213, 1215 f, 1216, 1218, 1219 f, 1220 f, 1221, 1224, 1227, 1230, 1233, 1242

Utlänningslagen (2005:716) ändr. g. SFS 2024:1220.

Enligt riksdagens beslut föreskrivs
dels att 6 a kap. 7 och 8 §§ ska upphöra att gälla,
dels att rubriken närmast före 6 a kap. 7 § ska utgå,
dels att nuvarande 6 a kap. 9 och 10 §§ ska betecknas 6 a kap. 8 och 9 §§,

dels att 5 kap. 18 a §, 5 a kap. 1 a §, 5 b kap. 10 och 15 §§, 6 kap. 2 b §, 6 a kap. 1–6 §§, de nya 6 a kap. 8 och 9 §§, 6 a kap. 11–14 och 16 §§, 6 c kap. 1 §, 7 kap. 7 g §, 8 kap. 20 a § och 12 kap. 4 § och rubriken närmst före 6 a kap 4 § ska ha följande lydelse,
dels att rubrikerna närmast före 6 a kap. 9 och 10 §§ ska sättas närmast före 6 a kap. 8 respektive 9 §,
dels att det ska införas elva nya paragrafer, 6 a kap. 3 a–3 c, 4 a, 7, 10, 10 a, 12 a, 17 och 18 §§ och 8 a kap. 7 a §, och närmast före 6 a kap. 3 b, 3 c och 17 §§ och 8 a kap. 7 a § nya rubriker av följande lydelse.

5 kap. 18 a § Det som föreskrivs i 18 § första stycket gäller inte för en utlänning som ansöker om uppehållstillstånd enligt 5 § första stycket eller uppehållstillstånd för arbete enligt 10 § om han eller hon har ett av Sverige utfärdat EU-blåkort, ICT-tillstånd, ICT-tillstånd för rörlighet för längre vistelse eller tillstånd för säsongarbete.

En ansökan --- anges där.

5 a kap. 1 a § En ansökan från en utlänning om ställning som varaktigt bosatt i Sverige ska beviljas om sökanden

- har utnyttjat möjligheten till rörlighet för längre vistelse för EU-blåkortsinnehavare,
 - har vistats inom Europeiska unionens medlemsstaters territorier utan avbrott under minst fem år och under denna tid haft EU-blåkort, nationellt uppehållstillstånd för högkvalificerad anställning, uppehållstillstånd för forskning eller uppehållstillstånd som flykting eller alternativt skyddsbehövande i en eller flera medlemsstater, och
 - de senaste två åren räknat från tiden för ansökan har haft EU-blåkort enligt 6 a kap. 1 §.
- Vistelse utanför den medlemsstat där utlänningen har uppehållstillstånd under kortare tid än tolv månader i följd och inte mer än arton månader sammanlagt ska vid beräkning av vistelsetiden enligt första stycket 2 inte anses vara avbrott i vistelsen.

5 b kap.

10 § Ett uppehållstillstånd --- utlänning som

<p>-----</p> <p>6. har ansökt om ett EU-blåkort, om ansökan ännu inte har avgjorts slutligt, eller</p> <p>7. har beviljats --- för praktiktjänstgöring.</p>
<p>15 § En utlänning --- efter inresan.</p> <p>Första stycket --- om utlänningen</p>
<p>-----</p> <p>3. har ett tidsbegränsat uppehållstillstånd för arbete som har beviljats enligt 5 kap. 10 § i de fall som avses i 6 kap. 2 § första stycket eller för att bedriva näringsverksamhet enligt 5 kap. 10 a § eller ett EU-blåkort enligt 6 a kap. 1 §, och ansöker om ett uppehållstillstånd enligt 1 § eller för studier på forskarnivå enligt 3 § inom giltighetstiden för det tidigare tillståndet och förutsättningarna för det tillståndet varit uppfyllda.</p>

6 kap. 2 b § Arbetstillstånd enligt --- samma concern.
Första stycket --- i 6 b kap. 3 §.

Arbetstillstånd enligt 2 § första stycket får inte heller ges till en utlänning som har ett anställningsavtal för tidsbegränsad an-ställning som säsongarbetare i Sverige med en arbetsgivare som är etablerad här.
Tredje stycket --- i 6 c kap. 4 §.

6 a kap.

1 § En utlänning som har ett anställningsavtal för högkvalificerad anställning i Sverige med en anställningstid om minst sex månader ska, om inte något annat följer av 2–3 a §§ eller 3 c §, beviljas ett uppehålls- och arbetstillstånd för högkvalificerad anställning (EU-blåkort), om

- lönen är minst 1,25 gånger den genomsnittliga bruttoårslönen i Sverige vid tidpunkten för ansökan (löneträskeln),
- lönen, försäkringsskyddet --- eller branschen,
- utlänningen, vid vistelse som kommer att uppgå till högst ett år, kan visa att han eller hon har, eller har ansökt om, en hel-täckande sjukförsäkring som gäller i Sverige, och
- rekryteringsförfarandet är--- Europeiska unionen.

En anställning ska anses vara högkvalificerad om den förutsätter att utlänningen har relevant och särskild kompetens för den i form av slutförda studier som motsvarar 180 högskolepoäng eller fem års yrkeserfarenhet på en nivå som är jämförbar med högre utbildning inom det yrke eller den bransch som anställningen avser.

Om den --- i Sverige.

2 § Ett EU-blåkort --- utlänning som

- är EES-medborgare eller medborgare i Schweiz,
- har ansökt om uppehållstillstånd som flykting eller alternativt skyddsbehövande enligt 5 kap. 1 § och ansökan ännu inte har avgjorts slutligt,
- har beviljats uppehållstillstånd med tillfälligt skydd eller uppehållstillstånd efter tillfälligt skydd enligt 21 kap.,
- har beviljats uppehållstillstånd enligt 5 kap. 15 b §, 12 kap. 18 § första stycket 1 eller 22 kap. eller har ansökt om sådant tillstånd och ansökan ännu inte har avgjorts slutligt,
- har ansökt om uppehållstillstånd för att utföra forskning i Sverige enligt ett mottagningsavtal som har ingåtts enligt lagen (2008:290) om godkännande för forskningshuvudmän att ta emot gästforskare,
- har ställning som varaktigt bosatt i en annan EU-stat och utövar sin rätt att vistas i Sverige som arbetstagare eller egen företagare,
- reser in i Sverige i enlighet med åtaganden enligt ett internationellt avtal som underlättar inresa och tillfällig vistelse för vissa kategorier av personer med anknytning till handel och investeringar, med undantag för utlänningar som har beviljats ett ICT-tillstånd eller ett ICT-tillstånd för rörlighet för längre vistelse,
- har ett lagakraftvunnet avvisnings- eller utvisningsbeslut som inte kan verkställas, eller
- är utstationerad i Sverige enligt lagen (1999:678) om utstationering av arbetstagare, med undantag för utlänningar som har beviljats ett ICT-tillstånd eller ett ICT-tillstånd för rörlighet för längre vistelse.

3 § Ett EU-blåkort ska inte heller beviljas om

- utlänningen visar upp handlingar till stöd för ansökan som har förvärvats på ett bedrägligt sätt, förfalskats eller ändrats i något avseende,

2. utlänningen utgör ett hot mot allmän ordning, allmän säkerhet eller allmän folkhälsa, eller
3. arbetsgivarens verksamhet huvudsakligen har inrättats eller drivs för att underlätta inresa för personer som kommer från ett land utanför EU.

3 a § Ett EU-blåkort får vägras om

1. arbetsgivaren har blivit påfordrad en sanktion för att ha haft en utlänning anställd utan nödvändiga tillstånd,
2. arbetsgivaren har blivit påfordrad en sanktion för att ha lämnat oriktiga uppgifter till ledning för en myndighets beslut om skatt eller avgift och uppgifterna rör redovisning av arbete,
3. arbetsgivaren inte har uppfyllt sina rättsliga skyldigheter beträffande social trygghet, skatter, arbetstagares rättigheter eller arbetsvillkor, eller
4. arbetsgivarens verksamhet håller på att avvecklas eller har avvecklats genom en konkurs eller om arbetsgivaren inte bedriver någon ekonomisk verksamhet.

Förutsättningar för rörlighet för kortare vistelse

3 b § En utlänning som har beviljats ett EU-blåkort av en annan EU-stat får under giltighetstiden för tillståndet i högst 90 dagar under en 180-dagarsperiod resa in och vistas i Sverige för att bedriva affärsverksamhet, om verksamheten har en direkt koppling till arbetsgivarens affärsintresse och till EU-blåkortsinnehavarens tjänsteåligganden på grundval av anställningsavtalet i den första EU-staten.

Förutsättningar för rörlighet för längre vistelse

3 c § Om en utlänning som har vistats i en annan EU-stat i tolv månader med EU-blåkort ansöker om ett EU-blåkort i Sverige under giltighetstiden för ett sådant tillstånd i den andra EU-staten gäller inte 1 § första stycket 2, 3 § och 3 a §. Om utlänningen har haft EU-blåkort i minst två år i en annan EU-stat behöver denne inte heller styrka att han eller hon har relevant och särskild kompetens för anställningen.

För en sådan utlänning får ett EU-blåkort vägras om

1. utlänningen visar upp handlingar till stöd för ansökan som har förvärvats på ett bedrägligt sätt, förfalskats eller ändrats i något avseende,
2. utlänningen utgör ett hot mot allmän ordning, allmän säkerhet eller allmän folkhälsa, eller
3. lönen, försäkringsskyddet och övriga anställningsvillkor är sämre än de villkor som följer av svenska kollektivavtal eller praxis inom yrket eller branschen.

Från och med andra gången en utlänning utnyttjar möjligheten till rörlighet för längre vistelse får vistelsetiden i den EU-stat som föregår ansökan vara sex månader i stället för tolv.

Ansökan om tillstånd

4 § En utlänning – – – efter inresan.

Första stycket gäller dock inte om utlänningen

2. har ett tidsbegränsat uppehållstillstånd för studier och har slutfört studier som motsvarar 180 högskolepoäng,
3. har genomfört ett forskningsprojekt i Sverige enligt ett mottagningsavtal som har ingåtts enligt lagen (2008:290) om godkännande för forskningshuvudmän att ta emot gästforskare,
4. har ett uppehållstillstånd som flykting eller alternativt skyddsbehövande enligt 5 kap. 1 § eller motsvarande äldre bestämmelser,
5. har ett av Sverige utfärdat ICT-tillstånd eller ICT-tillstånd för rörlighet för längre vistelse,
6. har ett av Sverige utfärdat uppehålls- och arbetstillstånd för säsongarbete,
7. har uppehållsrätt på grund av familjeanknytning till en EES-medborgare,
8. har uppehållstillstånd på grund av familjeanknytning till en medborgare i Schweiz,
9. har ett tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt 5 kap. 9 §, eller
10. har ett tidsbegränsat uppehållstillstånd för arbete som har beviljats enligt 5 kap. 10 § i de fall som avses i 6 kap. 2 § första stycket eller för att bedriva näringsverksamhet enligt 5 kap. 10 a §, och förutsättningarna för det tillståndet varit uppfyllda.

Det som föreskrivs i första stycket gäller inte heller för en utlänning som utnyttjar möjligheten till rörlighet för längre vistelse enligt 3 c §, om ansökan lämnas in senast en månad efter inresan i Sverige.

4 a § En utlänning som utnyttjar möjligheten till rörlighet för längre vistelse enligt 3 c § eller som får ansöka om ett EU-blåkort efter inresan enligt 4 § andra stycket 1–6 och 8–10 får arbeta i en högkvalificerad anställning i Sverige till dess tillståndsfrågan har avgjorts eller, om beslut om utvisning meddelas, till dess utvisningsbeslutet har fått laga kraft.

Har en utlänningss EU-blåkort återkallats och har samtidigt beslut meddelats om utvisning enligt 8 kap. 6 eller 10 §, får utlänningen arbeta i en högkvalificerad anställning i Sverige till dess utvisningsbeslutet har fått laga kraft.

5 § Ett EU-blåkort ska gälla för högst två år med den möjlighet till förlängning som framgår av 6 §. Om anställningstiden är kortare än två år ska EU-blåkortet minst gälla under anställningstiden med ett tillägg av tre månader.

Att den – – – av 5 kap. 5 §.

6 § Tillståndstiden för ett EU-blåkort får förlängas efter ansökan.

Tillståndstiden för ett EU-blåkort får inte förlängas om

1. tillståndet har förvärvats på ett bedrägligt sätt,
 2. bevis om tillståndet har förfalskats eller ändrats i något avseende,
 3. utlänningen inte längre har ett giltigt anställningsavtal för högkvalificerad anställning,
 4. den avtalade lönen enligt 1 § första stycket 1 inte längre når upp till lönetröskeln,
 5. utlänningen inte har sådan kompetens i form av studier eller yrkeserfarenhet som förutsätts för en högkvalificerad anställning eller, såvitt gäller ett reglerat yrke, behörighet att utöva yrket, eller
 6. utlänningen utgör ett hot mot allmän ordning, allmän säkerhet eller allmän folkhälsa.
- Om utlänningen är arbetslös får en förlängning vägras enligt andra stycket 3 eller 4 endast om utlänningen sammanlagt har varit arbetslös i mer än tre månader och har haft ett EU-blåkort i mindre än två år, eller om utlänningen sammanlagt har varit arbetslös i mer än sex månader och har haft ett EU-blåkort i minst två år.

7 § En förlängning av tillståndstiden får vägras om

1. arbetsgivaren inte har uppfyllt sina rättsliga skyldigheter beträffande social trygghet, skatter, arbetstagares rättigheter eller arbetsvillkor,
2. anställningsvillkoren är sämre än de villkor som följer av svenska kollektivavtal eller praxis inom yrket eller branschen,
3. utlänningen vistas i Sverige av andra skäl än dem som EU-blåkortet beviljades för,
4. utlänningen inte har fullgjort anmälningsskyldigheten enligt 8 §, eller
5. utlänningen har vistats och arbetat i en annan EU-stat i strid med bestämmelserna om rörlighet för längre eller kortare vistelse.

Innan Migrationsverket fattar ett beslut enligt första stycket 1 eller 2 ska utlänningen underrättas och få möjlighet att inom en viss tid söka nytt arbete. Tidsfristen ska bestämmas till tre månader om utlänningen har haft ett EU-blåkort i mindre än två år och annars till sex månader.

En förlängning av tillståndstiden får inte vägras enligt första stycket 4 om utlänningen visar att bristen att fullgöra anmälningsskyldigheten beror på orsaker som han eller hon inte råder över.

8 § Den som har ett EU-blåkort ska anmäla till Migrationsverket om

1. anställningen upphör,
2. han eller hon byter arbetsgivare, eller
3. något förändras som påverkar villkoren för tillståndet.

9 § En familjemedlem som avses i 5 kap. 3 § första stycket 1–3 till den som har ett EU-blåkort, eller till den som har haft ett EU-blåkort och beviljats ställning som varaktigt bosatt i Sverige, ska beviljas uppehållstillstånd om anknytningspersonen kan försörja sig och familjemedlemmen. Försörjningskravet gäller inte vid prövning av en ansökan om fortsatt uppehållstillstånd. Familjemedlemmens uppehållstillstånd ska gälla för samma tid som EU-blåkortet eller, om anknytningspersonen har beviljats ställning som varaktigt bosatt i Sverige, högst två år i taget.

Undantag från försörjningskravet får medges helt eller delvis, om det finns särskilda skäl.

För barn som åberopar anknytning till den som har EU-blåkort, eller till den som har haft ett EU-blåkort och beviljats ställning som varaktigt bosatt i Sverige, eller till hans eller hennes make eller sambo gäller 5 kap. 17 § andra stycket.

Uppehållstillstånd får vägras i fall som avses i 5 kap. 17 a och 17 b §§.

10 § Bestämmelserna om uppehållstillstånd för familjemedlemmar i detta kapitel gäller inte för familjemedlemmar till

1. EES-medborgare som har rätt till fri rörlighet i Sverige,
2. medborgare i Schweiz som har rätt till fri rörlighet i Sverige, eller
3. innehavare av ett EU-blåkort som har en flyktingstatusförklaring eller en alternativ skyddsstatusförklaring i Sverige.

Vid tillämpning av bestämmelserna om uppehållstillstånd på grund av anknytning i 5 kap. likställs en innehavare av ett EU-blåkort som har en flyktingstatusförklaring eller en alternativ skyddsstatusförklaring i Sverige med en utlänning som har ett tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt 5 kap. 1 §.

10 a § En familjemedlem som avses i 5 kap. 3 § första stycket 1–3 till en utlänning som har haft ett EU-blåkort och beviljats permanent uppehållstillstånd får lägga samman vistelser med uppehållstillstånd som familjemedlem i en eller flera EU-stater för att uppfylla kraven i 5 kap. 3 g § fjärde stycket. Av den tid som anges där ska sökanden de senaste två åren räknat från tiden för ansökan ha haft ett uppehållstillstånd som familjemedlem utfärdat av Sverige.

11 § En familjemedlem som avses i 9 § ska ha ansökt om och beviljats ett uppehållstillstånd före inresan i landet. En ansökan får inte bifallas efter inresan.

Första stycket gäller dock inte om

1. ansökan avser ett uppehållstillstånd som familjemedlem till en utlänning som får ansöka om ett EU-blåkort efter inresan enligt 4 § andra stycket, om ansökan ges in inom giltighetstiden för det tidigare tillståndet som familjemedlem och utlänningen beviljas ett EU-blåkort, eller

2. sökanden har beviljats uppehållstillstånd av en annan EU-stat på grund av anknytning till en utlänning som utnyttjar möjligheten till rörlighet för längre vistelse enligt 3 c §, om ansökan ges in senast en månad efter inresan i Sverige.

12 § Ett EU-blåkort ska återkallas om

1. tillståndet har förvärvats på ett bedrägligt sätt,
2. bevis om tillståndet har förfalskats eller ändrats i något avseende,
3. utlänningen inte längre har ett giltigt anställningsavtal för högkvalificerad anställning,
4. den avtalade lönen enligt 1 § första stycket 1 inte längre når upp till den lönetröskel som ligger till grund för EU-blåkortet,
5. utlänningen inte har sådan kompetens i form av studier eller yrkeserfarenhet som förutsätts för en högkvalificerad anställning eller, såvitt gäller ett reglerat yrke, behörighet att utöva yrket, eller
6. utlänningen utgör ett hot mot allmän ordning, allmän säkerhet eller allmän folkhälsa.

Om utlänningen är arbetslös ska ett EU-blåkort återkallas enligt första stycket 3 eller 4 endast om utlänningen sammanlagt har varit arbetslös i mer än tre månader och har haft ett EU-blåkort i mindre än två år, eller om utlänningen sammanlagt har varit arbetslös i mer än sex månader och har haft ett EU-blåkort i minst två år.

Om en utlänning som har ett EU-blåkort utfärdat av Sverige har ansökt om ett EU-blåkort i en annan EU-stat enligt bestämmelserna om rörlighet för längre vistelse, får EU-blåkortet i Sverige inte återkallas enligt första stycket 1, 2 eller 6 förrän den andra EU-staten har fattat beslut om ansökan.

12 a § Ett EU-blåkort får återkallas om

1. arbetsgivaren inte har uppfyllt sina rättsliga skyldigheter beträffande social trygghet, skatter, arbetstagares rättigheter eller arbetsvillkor,
2. anställningsvillkoren är sämre än de villkor som följer av svenska kollektivavtal eller praxis inom yrket eller branschen,
3. utlänningen vistas i Sverige av andra skäl än dem som EU-blåkortet beviljades för,
4. utlänningen inte har fullgjort anmälningsskyldigheten enligt 8 §, eller
5. utlänningen har vistats och arbetat i en annan EU-stat i strid med bestämmelserna om rörlighet för längre eller kortare vistelse.

Tillägg

Innan Migrationsverket fattar ett beslut enligt första stycket 1 eller 2 ska utlänningen underrättas och få möjlighet att inom en viss tid söka nytt arbete. Tidsfristen ska bestämmas till tre månader om utlänningen har haft ett EU-blåkort i mindre än två år och annars till sex månader.
Ett EU-blåkort ska inte återkallas enligt första stycket 4 om utlänningen visar att bristen att fullgöra anmälningsskyldigheten beror på orsaker som han eller hon inte råder över.
13 § Ett uppehållstillstånd som beviljats en familjemedlem enligt 9 § får återkallas om <ol style="list-style-type: none">anknytningen till den som har ett EU-blåkort bryts eller om hans eller hennes EU-blåkort återkallas, eller familjemedlemmen utgör --- allmän folkhälsa.
14 § Om en --- till Sverige. <ol style="list-style-type: none">2 st. upphävt.
16 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela närmare föreskrifter om lönetröskeln enligt 1 § första stycket 1.

Bemyndiganden
17 § Regeringen får meddela föreskrifter om <ol style="list-style-type: none">att en anställning ska anses vara högkvalificerad även i andra fall än de som anges i 1 §, och försörjningsförmågan enligt 9 §.
18 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om en förteckning över tillåten affärs-verksamhet enligt 3 b §.
6 c kap. 1 § En utlänning som har ett anställningsavtal för en tidsbegränsad anställning som säsongarbetare i Sverige med en arbetsgivare som är etablerad här ska beviljas ett tillstånd för säsongarbete om förutsättningarna i 2–6 §§ är uppfyllda.

Ett tillstånd --- form av

<ol style="list-style-type: none">ett uppehålls- och --- 90 dagar.

7 kap. 7 g § Ett tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt 5 kap. 9 §, för arbete enligt 5 kap. 10 § i de fall som avses i 6 kap. 2 § första stycket eller för att bedriva näringsverksamhet enligt 5 kap. 10 a § får, på utlänningens begäran, återkallas om han eller hon beviljas ett uppehållstillstånd på en sådan annan grund som enligt 5 kap. 18 § andra stycket 8 b eller fjärde stycket, 5 b kap. 15 § andra stycket 3 eller 6 a kap. 4 § andra stycket 9 eller 10 kan beviljas efter inresan.

8 kap. 20 a § En utlänning som har ställning som varaktigt bosatt i Sverige eller som har ett EU-blåkort utfärdat av Sverige och som har internationellt skydd i en annan EU-stat får utvisas endast till den staten.

8 a kap.

Innehavare av EU-blåkort

7 a § En utlänning som har ett EU-blåkort utfärdat av Sverige och som har internationellt skydd i en annan EU-stat får utvisas endast till den staten.

12 kap. 4 § Ett beslut --- i beslutet.

Ett beslut om avvisning som meddelas av Polismyndigheten samt allmän domstols beslut om utvisning på grund av brott ska verkställas genom att utlänningen sänds till sitt hemland eller, om möjligt, till det land från vilket utlänningen kom till Sverige. Om verkställighet inte kan genomföras till något av dessa länder får en utlänning i stället sändas till ett land som utlänningen har anknytning till. För en utlänning som har internationellt skydd i en annan EU-stat får verkställighet endast ske till den staten, om utlänningen har ställning som varaktigt bosatt i Sverige eller ett EU-blåkort utfärdat av Sverige.

En utlänning --- ske i.

Sid. B 1262

Utlänningsförordningen (2006:97) ändr. g. SFS 2024:996.

Regeringen föreskriver att 2 kap. 11 § ska ha följande lydelse.

2 kap. 11 § En resehandling som har upprättats i enlighet med rådets direktiv (EU) 2019/997 av den 18 juni 2019 om införande av en provisorisk EU-resehandling och om upphävande av beslut 96/409/GUSP, i den ursprungliga lydelsen, gäller som pass vid inresa och vistelse i Sverige.

 	Denna förordning träder i kraft den 9 december 2025.
----------------	--

Sid. B. 1268, 1276, 1284

Utlänningsförordningen (2006:97) ändr. g. SFS 2024:1226.

Regeringen föreskriver
dels att 4 kap. 4 c och 4 e §§, 5 a kap. 1–4 §§, 8 kap. 10 c § och rubriken närmast före 8 kap. 10 c § ska ha följande lydelse,
dels att det ska införas sex nya paragrafer, 5 a kap. 2 a, 2 b, 3 a–3 c och 4 a §§, och närmast före 5 a kap. 2 b och 4 a §§ nya rubriker av följande lydelse.

4 kap.

4 c § Kravet på att kunna försörja sig och familjemedlemmen i 4 a § och i 5 kap. 15 a § andra stycket, 6 a kap. 9 § första stycket och 6 b kap. 14 § första stycket utlänningslagen (2005:716) är uppfyllt om anknytningspersonen har lön som efter avdrag för preliminär skatt uppgår till förbehållsbeloppet vid utmätning av lön enligt 7 kap. 5 § utsökningsbalken. Beräkningen ska göras med beaktande även av vad som behövs för försörjning av familjemedlemmen. Arbetsrelaterad ersättning som lämnas tillfälligt under pågående anställning jämställs med lön. Inkomst från subventionerad anställning, ersättning från arbetslöshetsförsäkring eller aktivitetsstöd får inte beaktas. Inte heller andra ersättningar med anledning av arbetslöshet får beaktas. Kravet är också

Tillägg

uppfyllt om anknytningspersonen har inkomster från näringsverksamhet eller en förmögenhet som han eller hon kan försörja sig och familjemedlemmen på.

4 e § Kravet på att kunna försörja sig i 5 kap. 7 § utlänningslagen (2005:716) är uppfyllt om utlänningen har lön som efter avdrag för preliminär skatt uppgår till förbehållsbeloppet vid utmätning av lön enligt 7 kap. 5 § utsökningsbalken. Beräkningen ska endast göras med beaktande av vad som behövs för försörjning av utlänningen själv och inte eventuella familjemedlemmar. Arbetsrelaterad ersättning som lämnas tillfälligt under pågående anställning jämställs med lön. Inkomst från subventionerad anställning, ersättning från arbetslöshetsförsäkring eller aktivitetsstöd får inte beaktas. Inte heller andra ersättningar med anledning av arbetslöshet får beaktas. Kravet är också uppfyllt om utlänningen har inkomster från näringsverksamhet som han eller hon kan försörja sig på. För att försörjningskravet ska anses vara uppfyllt måste försörjningsförmågan ha en viss varaktighet. Migrationsverket får --- om försörjningsförmåga.

5 a kap.

1 § Ett ärende om EU-blåkort enligt 6 a kap. 1 § utlänningslagen (2005:716) ska, om inte något annat följer av 2 a §, avgöras senast 90 dagar från det att ansökan lämnades in. Om ansökan behöver kompletteras får tiden förlängas. Sökanden ska underrättas om förlängningen.

Om ärendet --- är uppfyllt.

2 § Ett ärende om uppehållstillstånd enligt 6 a kap. 9 § utlänningslagen (2005:716) ska, om inte något annat följer av 2 a §, avgöras senast 90 dagar från det att ansökan lämnades in. Om ansökan behöver kompletteras får tiden förlängas. Sökanden ska underrättas om förlängningen.

2 a § Ett ärende om tillstånd för en utlänning som avses i 6 a kap. 3 c § eller 11 § andra stycket 2 utlänningslagen (2005:716) ska avgöras senast 30 dagar från det att ansökan lämnades in. Om det finns särskilda skäl eller ansökan behöver kompletteras får tiden förlängas med 30 dagar. Sökanden ska underrättas om förlängningen.

Högkvalificerad anställning

2 b § Utöver vad som anges i 6 a kap. 1 § andra stycket utlänningslagen (2005:716) ska en anställning anses vara högkvalificerad om den avser ett yrke som ingår i yrkesgrupp 131 eller huvudgrupp 25 i Standard för svensk yrkesklassificering (SSYK) 2012 och anställningen förutsätter att utlänningen har relevant och särskild kompetens för den i form av minst tre års yrkeserfarenhet på en nivå som är jämförbar med högre utbildning under de senaste sju åren räknat från ansökan.

3 § Bevis om --- i 4 kap. 22 §.

På uppehållstillståndskortet ska det anges ”EU-blåkort”.

Om EU-blåkortet har utfärdats för en högkvalificerad anställning på grund av yrkeserfarenhet, utom i de fall som anges i 2 b §, ska uppgifter om yrke anges på uppehållstillståndskortet.

3 a § På ett bevis om EU-blåkort som utfärdas för en utlänning som har flyktingstatusförklaring enligt 4 kap. 3 § eller alternativ skyddsstatusförklaring enligt 4 kap. 3 a § utlänningslagen (2005:716), ska följande anmärkning föras in: Internationellt skydd beviljat av Sverige den [datum].

3 b § Innan Migrationsverket utfärdar ett EU-blåkort för en utlänning som har beviljats internationellt skydd i en annan EU-stat, ska Migrationsverket ställa en förfrågan till den staten för att kontrollera om utlänningen fortfarande har internationellt skydd. Om utlänningen fortfarande har sådant skydd, ska Migrationsverket föra in följande anmärkning på beviset om EU-blåkort: Internationellt skydd beviljat av [namnet på EU-staten] den [datum].

Om Migrationsverket får en sådan förfrågan som avses i första stycket från en annan EU-stat, ska Migrationsverket besvara den senast inom 30 dagar.

3 c § Om Sverige övertar ansvaret för det internationella skyddet av en utlänning som har ett EU-blåkort utfärdat av Sverige, ska Migrationsverket senast inom 90 dagar ändra anmärkningen om internationellt skydd i EU-blåkortet i enlighet med detta.

4 § Om en utlänning som har ett EU-blåkort utfärdat av en annan EU-stat beviljas eller vägras ett EU-blåkort i Sverige, ska Migrationsverket underrätta den andra EU-staten om beslutet senast inom 30 dagar från det att ansökan lämnades in. Om det finns särskilda skäl får tiden förlängas med högst 30 dagar.

Förteckning över tillåten affärsverksamhet

4 a § Migrationsverket får meddela föreskrifter om en förteckning över sådan tillåten affärsverksamhet som avses i 6 a kap. 3 b § utlänningslagen (2005:716).

Migrationsverket ska underrätta Europeiska kommissionen om förteckningen årligen och när den ändras.

8 kap.

Utvisning av en utlänning som har EU-blåkort utfärdat av Sverige eller ställning som varaktigt bosatt i Sverige och internationellt skydd i en annan EU-stat

10 c § Innan Migrationsverket beslutar om utvisning av en utlänning som har ett EU-blåkort utfärdat av Sverige eller ställning som varaktigt bosatt i Sverige och som enligt anmärkning i EU-blåkortet eller i sitt EU-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta har beviljats internationellt skydd i en annan EU-stat, ska Migrationsverket ställa en förfrågan till den stat som anges in anmärkningen för att kontrollera om utlänningen fortfarande har internationellt skydd.

Om Migrationsverket --- en månad.

Sid. B 1279

Utlänningsförordningen (2006:97) ändr. g. SFS 2024:1054.

Regeringen föreskriver att 7 kap. 1 b § ska ha följande lydelse.

7 kap. 1 b § En arbetsgivare som anställer en utlänning som avses i 6 kap. 13 a § ska senast den tredje månaden efter den kalendermånad då anställningen påbörjades underrätta Skatteverket om anställningen.

Skatteverket får --- ska innehålla.

Första stycket --- annan EU-stat.

Sid. B 1292

Bötesverkställighetslagen (1979:189) ändr. g. SFS 2024:1189.

Enligt riksdagens beslut föreskrivs att 1 § ska ha följande lydelse.

1 § Bötesstraff verkställs genom uppbörd eller indrivning. Regeringen bestämmer i vilken utsträckning uppbörd ska ske.

Lagens bestämmelser om böter gäller också vite. Bestämmelserna i 1–6, 12 och 13 §§ gäller dessutom sådant självständigt förverkande och sådan särskild rättsverkan av brott som innefattar betalningsskyldighet. Vad som sägs i lagen om dom gäller även beslut.

Sid. B 1294

Bötesverkställighetsförordningen (1979:197) ändr. g. SFS 2024:1190.

Regeringen föreskriver att 1 § ska ha följande lydelse.

1 § Förordningens bestämmelser om böter gäller också viten. Vad som föreskrivs i 1–6, 8, 11, 23, 25 och 26 §§ gäller dessutom sådant självständigt förverkande och sådan särskild rättsverkan av brott som innefattar betalningsskyldighet. Bestämmelserna i 17–22 §§ gäller inte sådana böter och viten som enligt särskilda föreskrifter inte får förvandlas.

Med föreläggande --- 48 kap. rättegångsbalken.

Sid. B 1304, 1305

Vägtrafikskattelagen (2006:227) ändr. g. SFS 2024:1134.

Enligt riksdagens beslut föreskrivs att 2 kap. 9 a och 13 §§ ska ha följande lydelse

2 kap.

9 a § För personbilar klass I, lätta bussar och lätta lastbilar av fordonsår 2018 eller senare som blir skattepliktiga för första gången den 1 juni 2022 eller senare ska, i stället för vad som sägs i 9 § om koldioxidbeloppet, andra stycket gälla under tid som infaller under de tre första åren från det att fordonet blir skattepliktigt för första gången.

Koldioxidbeloppet är --- summan av

– 132 kronor --- 125 gram.

Första stycket gäller inte för fordon som är utrustade med teknik för drift helt eller delvis med annan gas än gasol.

13 § Om ett --- andra stycket.

I fråga om fordon för vilka fordonsskatten uppgår till minst 4 800 kronor för ett helt skatteår tas skatt ut per dag för den månad under vilken skatteplikten första gången inträder för fordonet eller skatteplikten upphör av annan anledning än avställning. Om ett sådant fordon har varit avställt och avställningstiden har omfattat minst 15 dagar eller om fordonet har gått över till en ny ägare under avställningstiden, tas skatt ut för dag under den månad då avställningen började eller upphörde.

För en --- helt år.

1. Denna lag träder i kraft den 1 februari 2025.

Sid. B 1318

Här anmärks: **F (2024:953) om fastställande av omräknade belopp för vägavgift för år 2025.**

Sid. B 1435 f

Lagen (1998:1479) om värdepapperscentraler och kontoföring av finansiella instrument ändr. g. SFS 2024:1282.

Enligt riksdagens beslut föreskrivs att 9 kap. 12 § lagen ska ha följande lydelse.

9 kap. 12 § Finansinspektionen ska --- om värdepapperscentralen

8. låtit bli att uppfylla kraven på länkar mellan värdepapperscentraler i strid med artikel 48 i förordningen om värdepapperscentraler, i den ursprungliga lydelsen, eller

9. utan giltig grund vägrat att bevilja olika typer av tillträde i strid med artiklarna 49–53 i förordningen om värdepapperscentraler, i den ursprungliga lydelsen, eller

10. har åsidosatt sina skyldigheter enligt någon av artiklarna 5–10, 11.1–11.10, 12–14, 16.1, 16.2, 17, 18.1, 18.2, 19.1, 19.3, 19.4, 23–25, 26.1–26.8, 27, 28.1–28.8, 29, 30.1–30.4, 31.12 eller 45 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2022/2554 av den 14 december 2022 om digital operativ motståndskraft för finanssektorn och om ändring av förordningarna (EG) nr 1060/2009, (EU) nr 648/2012, (EU) nr 600/2014, (EU) nr 909/2014 och (EU) 2016/1011.

Ett ingripande enligt första stycket får ske bara om värdepapperscentralens överträdelse är allvarlig och den fysiska personen i fråga uppsåtlig eller av grov oaktsamhet orsakat överträdelsen.

Ingripande får ske genom en eller båda av följande sanktioner:

2. beslut --- sanktionsavgift.

Denna lag träder i kraft den 17 januari 2025.

Sid. B 1475, 1528, 1530, 1532

Offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) ändr. g. SFS 2024:1182.

Enligt riksdagens beslut föreskrivs

dels att 10 kap. 3 a och 4 a §§ och 35 kap. 7 och 24 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 35 kap. 12 a §, av följande lydelse.

10 kap.

3 a § När en --- endast om

2. det står --- av uppgiften.

Första stycket --- annat sätt.

Första stycket gäller inte i fråga om en uppgift för vilken sekretess skulle gälla hos domstol enligt 35 kap. 12 a §.

4 a § Sekretess hindrar --- av uppgiften.

Sekretess hindrar --- föregått föreläggandet.

När en --- utnyttja den.

Att den --- andra stycket.

Första och andra stycket gäller inte i fråga om sekretess enligt 35 kap. 12 a §.

35 kap.

7 § Sekretessen enligt --- om inte

1. sekretess för uppgiften ska gälla hos domstolen enligt 12 §, 12 a §,13 a § eller 36 kap. 2 §,

3. uppgiften finns --- är sekretessreglerad.

12 a § Sekretess gäller hos domstol för uppgift om en enskild som lämnar eller har lämnat uppgifter anonymt med stöd av ett beslut enligt lagen (2024:1180) om anonyma vittnen i brottmål, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men och uppgiften avser

1. namn eller personnummer,

2. bostadsadress eller annan jämförbar uppgift som kan lämna upplysningar om var den enskilde bor stadigvarande eller tillfälligt,

3. telefonnummer, e-postadress eller annan jämförbar uppgift som kan användas för att komma i kontakt med den enskilde, eller

4. andra personliga förhållanden.

Sekretess hos domstol gäller också för uppgift om en enskild som är eller har varit föremål för en ansökan om anonymitet, om uppgiften ingår i ett ärende enligt lagen (2024:1180) om anonyma vittnen i brottmål och det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men. Detta gäller sådan uppgift som avses i första stycket 1–4.

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst sju tio år.

24 § Den tystnadsplikt som följer av 11 §, 12 a § och den tystnadsplikt som följer av ett förbehåll som har gjorts med stöd av 9 § andra stycket inskränker rätten enligt 1 kap. 1 och 7 §§ tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 1 och 10 §§ yttrandefrihetsgrundlagen att meddela och offentliggöra uppgifter.

Den tystnadsplikt --- allvarligt men.

Sid. B 1495, 1496, 1497, 1498, 1543 f

Offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) ändr. g. SFS 2024:1147.

Enligt riksdagens beslut föreskrivs

dels att 24 kap. 2 § ska upphöra att gälla,

dels att rubriken närmast före 24 kap. 2 § ska utgå,

dels att 24 kap. 2 a, 2 b, 8 och 9 §§, 44 kap. 5 § och rubrikerna närmast före 24 kap. 2 a § ska ha följande lydelse.

24 kap.

Vissa forskningsdatabaser

Förande av och uttag ur forskningsdatabaser

2 a § Sekretess gäller i verksamhet som avser förande av eller uttag ur en forskningsdatabas som förs med stöd av lagen (2024:1146) om vissa forskningsdatabaser för uppgift som avser en enskilds personliga förhållanden och som kan hänföras till den enskilde.

Sekretessen hindrar inte att uppgift lämnas ut i den utsträckning som framgår av 2 kap. 2 § första stycket 2 och 3 samt 3 kap. 1–3 och 5 §§ den lag som avses i första stycket och i förordning som meddelats i anslutning till lagen. Vidare får uppgift som inte genom namn, annan identitetsbeteckning eller liknande förhållande är direkt hänförlig till den enskilde lämnas ut, om det står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men.

För uppgift --- sju tio år.

2 b § Får en myndighet en uppgift som är sekretessreglerad i 2 a § från den som bedriver verksamhet enligt lagen (2024:1146) om vissa forskningsdatabaser, blir 2 a § tillämplig även hos den mottagande myndigheten.

8 § Sekretess gäller --- den enskilde.

Motsvarande sekretess --- om det.

Uppgift som behövs för forsknings- eller statistikändamål eller uppgift som behövs i en forskningsdatabas som förs med stöd av lagen (2024:1146) om vissa forskningsdatabaser och uppgift som inte genom namn, annan identitetsbeteckning eller liknande förhållande är direkt hänförlig till den enskilde får dock lämnas ut, om det står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider skada eller men. Detsamma gäller en uppgift som avser en avliden och som rör dödsorsak eller dödsdatum, om uppgiften behövs i ett nationellt eller regionalt kvalitetsregister enligt patientdatalagen (2008:355).

För uppgift --- tjugo år.

9 § Den tystnadsplikt --- offentliggöra uppgifter.

2 st. upphävt.

44 kap.

5 § Rätten enligt --- som följer

<p>5. av 32 § lagen (2020:62) om hemlig dataavläsning,</p> 6. av 4 § lagen (2020:914) om tystnadsplikt vid utkontraktering av teknisk bearbetning eller lagring av uppgifter, och 7. av 3 kap. 7 § lagen (2024:1146) om vissa forskningsdatabaser.
--

- Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.
- Den upphävda bestämmelsen i 24 kap. 2 § gäller fortfarande i fråga om uppgifter i verksamhet som avsett förande av eller uttag ur register som förts enligt den upphävda lagen (1999:353) om rättspsykiatriskt forskningsregister.
- Bestämmelsen i 24 kap. 2 a § i den äldre lydelsen ska vara fortsatt tillämplig på sådana uppgifter som före ikraftträdandet av lagen (2024:1146) om vissa forskningsdatabaser har lämnats ut med överföring av sekretessen i 2 a § enligt bestämmelsen i 2 b § i den äldre lydelsen.
- Den inskränkning i rätten att meddela och offentliggöra uppgifter enligt tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen som följer av 24 kap. 9 § i den äldre lydelsen gäller fortfarande för uppgift i verksamhet som avsett förande av eller uttag ur register som förts enligt den upphävda lagen (1999:353) om rättspsykiatriskt forskningsregister.

Sid. B 1505

Offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) ändr. g. SFS 2024:1017.

Enligt riksdagens beslut föreskrivs att 27 kap. 2 § ska ha följande lydelse.

27 kap. 2 § Sekretess gäller --- förhållanden i

<p>5. ärende om kontoavgift enligt 49 b kap. skatteförarandelagen, och</p> 6. ärende enligt --- digitala plattformar. <p>Sekretess gäller --- eller men.</p> <p>Sekretessen --- inte</p>
--

<p>4. beslut om kontoavgift enligt 49 b kap. skatteförarandelagen.</p> <p>Första och --- eller 4 §.</p> <p>För uppgift --- tjugo år.</p>
--

- Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.
- Äldre föreskrifter gäller fortfarande för uppgifter i ärenden och beslut om dokumentationsavgift för rapporteringsskyldiga finansiella institut.

Sid. B 1507

Offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) ändr. g. SFS 2024:1302.

Enligt riksdagens beslut föreskrivs att det ska införas en ny paragraf, 28 kap. 1 a §, av följande lydelse.

28 kap. 1 a § Sekretess gäller, i andra fall än som avses i 1 §, hos Försäkringskassan för uppgift om en enskilds hälsotillstånd eller andra personliga förhållanden som har lämnats med stöd av lagen (2024:1300) om uppgiftsskyldighet i fråga om frånvaro på grund av vård av barn, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider men om uppgiften röjs.

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst sjuttio år.

Sid. B 1509

Offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) ändr. g. SFS 2024:1328.

Enligt riksdagens beslut föreskrivs att det ska införas två nya paragrafer, 28 kap. 13 a och 13 b §§, och närmast före 28 kap. 13 a och 13 b §§ nya rubriker av följande lydelse.

28 kap.

Lönegaranti

Skatteverkets verksamhet

13 a § Sekretess gäller hos Skatteverket i verksamhet som avser lönegaranti för uppgift om en enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider skada eller men.

Sekretessen gäller inte beslut eller andra ställningstaganden om lönegaranti.

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst tjugo år.

Sekretessbrytande bestämmelse

13 b § Sekretessen enligt 13 a § hindrar inte att en uppgift lämnas till en konkursförvaltare eller en rekonstruktör om den behövs för att ett beslut eller annat ställningstagande om lönegaranti ska kunna omprövas.

Om Skatteverket med stöd av första stycket lämnar en uppgift till en konkursförvaltare eller en rekonstruktör, får myndigheten vid utlämnandet göra ett förbehåll som inskränker konkursförvaltarens eller rekonstruktörens rätt att lämna uppgiften vidare eller utnyttja den. Ett sådant förbehåll får inte innebära ett förbud att utnyttja uppgiften om den behövs för att förvaltaren eller rekonstruktören ska kunna fullgöra sina skyldigheter med anledning av konkursen eller företagsrekonstruktionen.

<p>Denna lag träder i kraft den 1 februari 2025.</p>
--

Sid. B 1517

Offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) ändr. g. SFS 2024:1163.

Enligt riksdagens beslut föreskrivs att 30 kap. 23 a § ska ha följande lydelse.

30 kap. 23 a § Sekretess gäller i en statlig myndighets verksamhet som består i tillsyn över efterlevnaden av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/1113 av den 31 maj 2023 om uppgifter som ska åtfölja överföringar av medel och vissa krypto-tillgångar och ändring av direktiv (EU) 2015/849 och lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism och föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen för uppgift i en anmälan eller utsaga om överträdelse av bestämmelse som gäller för den som myndighetens verksamhet avser, om uppgiften kan avslöja anmälarens identitet.

För uppgift --- femtio år.

Sid. B 1521, 1533, 1540

Offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) ändr. g. SFS 2024:948.

Enligt riksdagens beslut föreskrivs att 31 kap. 20 §, 36 kap. 2 a § och 42 kap. 4 b § ska ha följande lydelse.

30 kap. 20 § Sekretess gäller i ärende om ansökan om patent för uppgift om uppfinning eller företagshemlighet, om inte annat följer av patentlagen (2024:945).

36 kap. 2 a § Sekretess gäller hos domstol i mål om ett sådant skadeståndskrav som avses i 19 kap. 4 § patentlagen (2024:945) för uppgift om affärs- eller driftförhållanden som förekommer i processen vid den enhetliga patentdomstolen, om det kan antas att den som uppgiften rör lider skada om uppgiften röjs.

För uppgift --- trettio år.

42 kap. 4 b § Sekretess gäller hos Justitiekanslern i ärende om ett sådant skadeståndskrav som avses i 19 kap. 4 § patentlagen (2024:945) för uppgift om affärs- eller driftförhållanden som förekommer i processen vid den enhetliga patentdomstolen, om det kan antas att den som uppgiften rör lider skada om uppgiften röjs.

För uppgift --- trettio år.

Sid. B 1547 f

Offentlighets- och sekretessförordningen (2009:641) ändr. g. SFS 2024:1184.

Regeringen föreskriver att 3 § ska ha följande lydelse.

3 § Följande myndigheter --- sekretesslagen (2009:400).

<i>Myndigheter</i>	<i>Register</i>
<p>allmänna domstolar</p>	<p>diarier över ärenden om kvarhållande av försändelser på befodringsanstalt, om föreläggande att bevara en viss lagrad uppgift och om hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation, hemlig övervakning av elektronisk kommunikation, hemlig kameraövervakning, hemlig rumsavlyssning och hemlig dataavläsning samt över ärenden enligt lagen (2024:1180) om anonyma vittnen i brottmål</p>
<p>Polismyndigheten</p>	<p>diarier över ärenden om kvarhållande av försändelse på befodringsanstalt, om föreläggande att bevara en viss lagrad uppgift, om inhämtning av uppgifter enligt lagen (2012:278) om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i de brottsbekämpande myndigheternas underrättelseverksamhet och om hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation, hemlig övervakning av elektronisk kommunikation, hemlig kameraövervakning, hemlig rumsavlyssning och hemlig dataavläsning samt över ärenden enligt lagen (2024:1180) om anonyma vittnen i brottmål</p>
<p>Säkerhetspolisen</p>	<p>diarier över underrättelser inom den särskilda polisverksamheten för att hindra och uppdaga brott mot rikets säkerhet m.m. och diarier över ärenden om kvarhållande av försändelse på befodringsanstalt, om föreläggande att bevara en viss lagrad uppgift, om inhämtning av uppgifter enligt lagen (2012:278) om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i de brottsbekämpande myndigheternas underrättelseverksamhet och om hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation, hemlig övervakning av elektronisk kommunikation, hemlig kameraövervakning, hemlig rumsavlyssning och hemlig dataavläsning samt över ärenden enligt lagen (2024:1180) om anonyma vittnen i brottmål</p>

Tullverket	diarier över ärenden om kvarhållande av försändelse på befodringsanstalt, om föreläggande att bevara en viss lagrad uppgift, om inhämtning av uppgifter enligt lagen (2012:278) om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i de brottsbekämpande myndigheternas underrättelseverksamhet och om hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation, hemlig övervakning av elektronisk kommunikation, hemlig kameraövervakning, hemlig rumsavlyssning och hemlig dataavläsning samt över ärenden enligt lagen (2024:1180) om anonyma vittnen i brottmål
åklagarmyndigheter	diarier över ärenden om kvarhållande av försändelse på befodringsanstalt, om föreläggande att bevara en viss lagrad uppgift, om inhämtning av uppgifter enligt lagen (2012:278) om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i de brottsbekämpande myndigheternas underrättelseverksamhet och om hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation, hemlig övervakning av elektronisk kommunikation, hemlig kameraövervakning, hemlig rumsavlyssning och hemlig dataavläsning, över ärenden enligt lagen (2024:1180) om anonyma vittnen i brottmål samt över förundersökningar som rör brott mot rikets säkerhet

Sid. B 1554

Bilagan (anm. vid 9 §) till **offentlighets- och sekretessförordningen (2009:641)** ändr. g. SFS 2024:1033.

Sid. B 1554

Bilagan (anm. vid 9 §) till **offentlighets- och sekretessförordningen (2009:641)** ändr. g. SFS 2024:1245.

Sid. B 1588

Lagen (2018:1893) om finansiering av radio och tv i allmänhetens tjänst ändr. g. SFS 2024:1251.

Enligt riksdagens beslut föreskrivs att 4 § ska ha följande lydelse.

4 § Underlaget för --- 1 kap. 5 § inkomstskattelagen (1999:1229).

Underlaget ska högst uppgå till 1,55 gånger det inkomstbasbelopp enligt 58 kap. 26 och 27 §§ socialförsäkringsbalken som gäller för beskattningsåret.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.

2. Bestämmelsen i den nya lydelsen tillämpas första gången för det beskattningsår som börjar efter den 31 december 2024.

Sid. B 1641

Bilagan (anm. vid 1 §) till **F (2019:167) om vissa officiella beteckningar** ändr. g. SFS 2024:1081.

Sid. B 1651, 1652, 1653

Lagen (2011:755) om elektroniska pengar ändr. g. SFS 2024:1165.

Enligt riksdagens beslut föreskrivs att 5 kap. 8 a, 15 a, 21, 23 a och 23 b §§ ska ha följande lydelse.

5 kap.

8 a § Finansinspektionen ska ingripa mot någon som ingår i styrelsen för institutet för elektroniska pengar eller är dess verkställande direktör, eller ersättare för någon av dem, om institutet har befunnits ansvarigt för en överträdelse av lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism eller föreskrifter som har meddelats med stöd av den lagen eller en överträdelse av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/1113 av den 3 maj 2023 om uppgifter som ska åtfölja överföringar av medel och vissa kryptotillgångar och ändring av direktiv (EU) 2015/849.

Ett ingripande --- orsakat överträdelsen.

Ingripande --- genom

2. beslut --- sanktionsavgift.

15 a § När det är fråga om överträdelse av lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism eller föreskrifter som har meddelats med stöd av den lagen eller en överträdelse av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/1113 ska sanktionsavgiften som kan beslutas enligt 14 § uppgå till lägst 5 000 kronor och som högst fastställas till det högsta av

3. ett belopp --- miljoner euro.

Avgiften får --- i 3 kap. 2 §.

21 § Finansinspektionen får förelägga ett utländskt företag som ger ut elektroniska pengar eller tillhandahåller betaltjänster i enlighet med 3 kap. 26 och 28 §§ att göra rättelse om utgivningen av elektroniska pengar eller tillhandahållandet av betaltjänster i Sverige inte drivs enligt gällande bestämmelser om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism eller i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/1113.

Om ett --- rättelse, om

b) tillhandahåller betaltjänster --- Sverige, och

2. utgivningen av --- om betaltjänster.

Om ett --- företagets hemland.

Om rättelse --- kan ske.

23 a § Vid en överträdelse av lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism eller föreskrifter som har meddelats med stöd av den lagen eller en överträdelse av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/1113, som inte är ringa, får Finansinspektionen ingripa mot en registrerad utgivare av elektroniska pengar genom beslut om sanktionsavgift som bestäms i enlighet med 15 a §.

Avgiften --- staten.

23 b § Finansinspektionen ska ingripa mot en person som ingår i den registrerade utgivarens styrelse eller är dess verkställande direktör, eller är ersättare för någon av dem, om den registrerade utgivaren har befunnits ansvarigt för överträdelse av lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism eller föreskrifter som har meddelats med stöd av den lagen eller en överträdelse av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/1113.

Ett ingripande --- orsakat överträdelsen.

Ingripande --- genom

2. beslut --- sanktionsavgift.

Sid. B 1651, 1652, 1653

Lagen (2011:755) om elektroniska pengar ändr. g. SFS 2024:1288.

Enligt riksdagens beslut föreskrivs

dels att 5 kap. 9, 16 a och 23 b §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 5 kap. 8 b §, av följande lydelse.

5 kap.

8 b § Finansinspektionen ska ingripa mot någon som ingår i styrelsen för institutet för elektroniska pengar eller är dess verkställande direktör, eller ersättare för någon av dem, om institutet har åsidosatt sina skyldigheter enligt någon av artiklarna 5–10, 11.1–11.10, 12–14, 16.1, 16.2, 17, 18.1, 18.2, 19.1, 19.3, 19.4, 23–25, 26.1–26.8, 27, 28.1–28.8, 29, 30.1–30.4, 31.12 eller 45 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2022/2554 av den 14 december 2022 om digital operativ motståndskraft för finanssektorn och om ändring av förordningarna (EG) nr 1060/2009, (EU) nr 648/2012, (EU) nr 600/2014, (EU) nr 909/2014 och (EU) 2016/1011.

Ett ingripande enligt första stycket får ske bara om institutets överträdelse är allvarlig och den fysiska personen i fråga uppsåtligt eller av grov oaktsamhet orsakat överträdelsen.

Ingripande får ske genom en eller båda av följande sanktioner:

1. beslut att den fysiska personen under en viss tid, lägst tre och högst tio år, inte får vara styrelseledamot eller verkställande direktör i ett institut för elektroniska pengar, eller ersättare för någon av dem, eller

2. beslut om sanktionsavgift.

9 § Vid valet --- av ansvar.

Finansinspektionen får avstå från ingripande enligt 8–8 b §§ om

3. någon annan --- vara tillräckliga.

16 a § Frågor om ingripanden mot fysiska personer enligt 8 a eller 8 b § tas upp av Finansinspektionen genom sanktionsföreläggande. Finansinspektionen ska --- bank- och finansieringsrörelse.

23 b § Finansinspektionen ska ingripa mot någon som ingår i den registrerade utgivarens styrelse eller är dess verkställande direktör, eller är ersättare för någon av dem, om den registrerade utgivaren har befunnits ansvarigt för överträdelse av lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism eller föreskrifter som har meddelats med stöd av den lagen eller en överträdelse av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/1113.

Ett ingripande enligt första stycket får ske bara om överträdelsen är allvarlig, systematisk eller upprepad och personen i fråga uppsåtligt eller av grov oaktsamhet orsakat överträdelsen.

Finansinspektionen ska även ingripa mot någon som ingår i den registrerade utgivarens styrelse eller är dess verkställande direktör, eller är ersättare för någon av dem, om den registrerade utgivaren har åsidosatt sina skyldigheter enligt någon av artiklarna 5–10, 11.1–11.10, 12–14, 16.1, 16.2, 17, 18.1, 18.2, 19.1, 19.3, 19.4, 23–25, 26.1–26.8, 27, 28.1–28.8, 29, 30.1–30.4, 31.12 eller 45 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2022/2554.

Ett ingripande enligt tredje stycket får ske bara om den registrerade utgivarens överträdelse är allvarlig och den fysiska personen i fråga uppsåtligt eller av grov oaktsamhet orsakat överträdelsen.

Ingripande får ske genom en eller båda av följande sanktioner:

2. beslut --- sanktionsavgift.

Denna lag träder i kraft den 17 januari 2025.

Sid. B 1659 f, 1662 f

Skatteförordningen (2011:1244) ändr. g. SFS 2024:1137.

Enligt riksdagens beslut föreskrivs att 3 kap. 15 § och 7 kap. 1 a § ska ha följande lydelse.

3 kap. 15 § Med punktskatt --- skatt enligt

9. lagen (2018:696) om skatt på vissa nikotinhaltiga produkter,

10. lagen (2018:1139) om skatt på spel,

Tillägg
<p>11. lagen (2022:155) om tobaksskatt, 12. lagen (2022:156) om alkoholskatt, och 13. lagen (2023:75) om skatt på överintäkter från el.</p> <p>7 kap. 1 a § Skatteverket ska --- 1 §, registrera</p> <ol style="list-style-type: none">den som --- skattskyldig enligt <p>-----</p> <p>g) 6 § 2 b lagen (2018:696) om skatt på vissa nikotinhaltiga produkter, eller h) lagen (2018:1139) om skatt på spel,</p> <ol style="list-style-type: none">den som --- registrerad som <p>-----</p> <p>3. den som --- registrerad som</p> <p>-----</p> <p>d) tillfälligt registrerad --- om alkoholskatt. Om den --- i stället.</p>

- Denna lag träder i kraft den 1 juli 2025.
- Äldre bestämmelser gäller fortfarande för förhållanden som hänför sig till tiden före ikraftträdandet.

Sid. B 1664, 1666, 1677, 1680, 1695, 1697

Skatteförfarandelagen (2011:1244) ändr. g. SFS 2024:1136.

Enligt riksdagens beslut föreskrivs

dels att 9 kap. 2 § ska upphöra att gälla,

dels att rubriken närmast före 9 kap. 3 § ska utgå,

dels att nuvarande 9 kap. 3 § ska betecknas som 9 kap. 2 §,

dels att 9 kap. 1 och 4 §§, 10 kap. 11 §, 22 kap. 1 §, 31 kap. 1 § och rubrikerna närmast före 9 kap. 1 och 4 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas nio nya paragrafer, 9 kap. 3 och 5–8 §§, 22 kap. 28–30 §§ och 31 kap. 19 c §, och närmast före 9 kap. 3, 5 och 8 §§, 22 kap. 28 § och 31 kap. 19 c § nya rubriker av följande lydelse.

9 kap.

Beslut om godkännande

1 § Skatteverket ska efter ansökan godkänna den som uppger sig bedriva eller ha för avsikt att bedriva näringsverksamhet i Sverige för F-skatt, om det inte finns hinder enligt 3 §.

Ett beslut om godkännande enligt första stycket gäller tills vidare. Giltighetstiden ska dock begränsas om den sökande begär det och upphöra senast vid den tidpunkt som angetts av den sökande.

Hinder för godkännande

3 § En ansökan om F-skatt ska inte godkännas om det finns skälig anledning att anta att näringsverksamhet varken bedrivs eller kommer att bedrivas. En ansökan som bara grundar sig på en delägares intäkter från ett svenskt handelsbolag ska inte godkännas.

En ansökan ska inte heller godkännas om den sökande eller någon som ska prövas enligt 5–7 §§

- har näringsförbud,
 - är försatt i konkurs,
 - inte har redovisat skatter eller avgifter enligt denna lag i en utsträckning som inte är obetydlig,
 - inte har följt ett föreläggande om att lämna inkomstdeklaration eller sådana särskilda uppgifter som avses i 33 kap. 6 §,
 - inte har betalat skatter eller avgifter som lämnats för indrivning enligt denna lag eller inte har betalat motsvarande utländska skatter eller avgifter,
 - inte har följt ett beslut om återbetalning enligt 14 § lagen (2009:194) om förfarandet vid skattereduktion för hushållsarbete,
 - har fått ett godkännande återkallat enligt 4 § första stycket 3–8 och grunden för återkallelsen finns kvar, eller
 - har fått ett godkännande återkallat enligt 4 § första stycket 9 inom två år efter det senaste missbrukstillfället.
- Om det finns särskilda skäl, får en ansökan om F-skatt godkännas trots vad som föreskrivs i andra stycket.

Grunder för att återkalla godkännande för F-skatt

4 § Skatteverket ska återkalla ett godkännande för F-skatt om den som är godkänd

- begär det,
 - inte kan antas bedriva näringsverksamhet i Sverige,
 - har meddelats näringsförbud,
 - har försatts i konkurs,
 - inte har redovisat skatter eller avgifter enligt denna lag i en utsträckning som inte är obetydlig,
 - inte har följt ett föreläggande om
 - att lämna inkomstdeklaration eller sådana särskilda uppgifter som avses i 33 kap. 6 §, eller,
 - att fullgöra sin uppgiftsskyldighet enligt 8 §.
 - inte har betalat skatter eller avgifter enligt denna lag eller motsvarande utländska skatter eller avgifter, till ett belopp som sammanlagt uppgår till ett halvt prisbasbelopp,
 - inte har följt ett beslut om återbetalning enligt 14 § lagen (2009:194) om förfarandet vid skattereduktion för hushållsarbete, eller
 - inom de senaste två åren har brutit mot villkor som har meddelats enligt 2 § eller på annat sätt har missbrukat ett godkännande och därigenom gett upphov till fara för att skatter eller avgifter undandras och missbruket inte är obetydligt.
- Om det finns särskilda skäl, får Skatteverket avstå från återkallelse enligt första stycket 3–9.

Tillägg

Vilka omfattas av prövningen av ansökan eller återkallelse?

5 § Om det är ett fåmansföretag som ansöker om eller som är godkänt för F-skatt ska prövningen enligt 3 § andra stycket respektive 4 § första stycket 3–9 även avse företagsledaren och andra fysiska personer som har bestämmande inflytande över företaget. Även andra fåmansföretag, som företagsledaren är eller under de senaste två åren har varit företagsledare i, ska prövas. Detsamma gäller i fråga om fåmansföretag som den fysiska personen har eller under de två senaste åren har haft bestämmande inflytande över.

Om det är en fysisk person som ansöker om eller som är godkänd för Fskatt, och denne är eller under de senaste två åren har varit företagsledare i ett fåmansföretag, ska prövningen enligt 3 § andra stycket respektive 4 § första stycket 3–9 även avse det företaget. Detsamma gäller om den fysiska personen har eller under de senaste två åren har haft bestämmande inflytande över ett fåmansföretag.

Hinder mot godkännande av ansökan eller grund för återkallelse finns endast vid sådana missförhållanden som kan hänföras till företagsledaren eller den med ett bestämmande inflytande.

6 § Den som genom innehav av aktier, andra andelar eller medlemskap kontrollerar mer än 50 procent av det totala antalet röster i fåmansföretaget ska anses ha bestämmande inflytande över företaget.

7 § Det som sägs om fåmansföretag i 5 och 6 §§ gäller även fåmanshandelsbolag.

Uppgiftsskyldighet och föreläggande

8 § Om Skatteverket begär det, ska den som är godkänd för F-skatt tillhandahålla de handlingar och lämna de upplysningar som behövs för att kontrollera om förutsättningarna för att vara godkänd är uppfyllda.

Skatteverket får förelägga den som inte fullgör sina skyldigheter enligt första stycket att fullgöra dem.

10 kap. 11 § Skatteavdrag ska inte göras om den som tar emot ersättning för arbete är godkänd för F-skatt antingen när ersättningen bestäms eller när den betalas ut.

Om mottagaren är godkänd för F-skatt med villkor enligt 9 kap. 2 §, gäller första stycket bara om godkännandet återopas skriftligen.

22 kap.

1 § I detta --- kontrolluppgift om

<ul style="list-style-type: none">utnyttjande av vissa personaloptioner (26 §), avgift till arbetslöshetskassa (27 §), och innehav av kapitalförsäkring och avtal om sparande i en PEPP-produkt (28–30 §§).

Innehav av kapitalförsäkring och avtal om sparande i en PEPP-produkt

28 § Kontrolluppgift ska lämnas om innehav av kapitalförsäkring och avtal om sparande i en PEPP-produkt.

Kontrolluppgift ska lämnas av sådana försäkringsgivare som avses i 2 § första stycket 1 och 2 lagen (1990:661) om avkastningsskatt på pensionsmedel och sådana företag som avses i 2 § första stycket 11 och 12 samma lag.

29 § Kontrolluppgift ska lämnas för fysiska personer och dödsbon.

Kontrolluppgift ska lämnas för den fysiska person som innehar kapitalförsäkringen eller avtalet om sparande i en PEPP-produkt vid årets utgång. Kontrolluppgift ska lämnas för dödsbon endast det år dödsfallet inträffar.

Om kapitalförsäkringen eller avtalet om sparande i en PEPP-produkt har avslutats, ska kontrolluppgift lämnas för den som var innehavare när försäkringen eller avtalet avslutades.

30 § I kontrolluppgiften ska uppgift lämnas om underlaget för avdrag för innehav av kapitalförsäkringen respektive avtalet om sparande i en PEPP-produkt beräknat enligt 42 kap. 49 § inkomstskattelagen (1999:1229).

31 kap.

1 § I detta --- bestämmelser om

<ul style="list-style-type: none">uppgifter som ska lämnas om inkomstslaget kapital (16–19 c §§).

<ul style="list-style-type: none">uppgifter --- prissättningsbesked (34 §).

Avdrag för innehav av investeringssparkonto, kapitalförsäkring och avtal om sparande i en PEPP-produkt

19 c § Den som gör avdrag enligt 42 kap. 45 § inkomstskattelagen (1999:1229) ska lämna

- uppgift om underlaget för avdraget, och
- nödvändiga identifikationsuppgifter för det företag som tillhandahåller investeringssparkontot, kapitalförsäkringen eller PEPP-produkten.

- Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.
- För ansökningar som gjorts före ikraftträdandet gäller 9 kap. 1–3 §§ i den äldre lydelsen.
- Bestämmelsen i 9 kap. 4 § första stycket 8 tillämpas inte när beslutet om återbetalning har meddelats före ikraftträdandet.
- Bestämmelserna i 9 kap. 5–7 §§ tillämpas inte vid prövning om grund för återkallelse finns i fråga om missförhållanden som kan hänföras till den med bestämmande inflytande har uppkommit före ikraftträdadet.
- Bestämmelserna i 22 kap. 28–30 §§ och 31 kap. 19 c § tillämpas första gången på uppgifter som avser kalenderåret 2025.

Sid. B 1675

Skatteförfarandelagen (2011:1244) ändr. g. SFS 2024:1178.

Enligt riksdagens beslut föreskrivs att 18 kap. 5 § ska ha följande lydelse.

18 kap. 5 § I kontrolluppgiften --- mottagen ränta.

Om någon --- efter beskattningsåret.

Tillägg
<p>Om kontrolluppgiften avser en sådan ränteutgift som avses i 42 kap. 6 b–6 g och 8 §§ inkomstskattelagen (1999:1229), ska detta framgå av kontrolluppgiften.</p> <ol style="list-style-type: none">Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025. Lagen tillämpas första gången på uppgifter som avser kalenderåret 2025.
<i>Sid. B 1675</i>
Skatteförfarandelagen (2011:1244) ändr. g. SFS 2024:1179.
Enligt riksdagens beslut föreskrivs att 18 kap. 1, 3 och 5 §§ ska ha följande lydelse.
18 kap.
1 § Kontrolluppgift ska lämnas om sådana ränteutgifter som avses i 42 kap. 6 b–6 g och 8 §§ inkomstskattelagen (1999:1229).
3 § Kontrolluppgift ska --- emot ränta. Uppgiftsskyldiga är ---än dödsbon. <p>3 st. upphävt.</p>
5 § I kontrolluppgiften --- mottagen ränta. Om någon --- efter beskattningsåret. <p>3 st. upphävt.</p>

- Denna lag träder i kraft den 1 januari 2026.
- Lagen tillämpas första gången på uppgifter som avser kalenderåret 2026.

Sid. B 1687

Här införs: **Lagen (2024:1300) om uppgiftsskyldighet i fråga om frånvaro på grund av vård av barn.**

Prop. 2024/25:36, bet. 2024/25:SfU9, rskr. 2024/25:97.

Enligt riksdagens beslutföreskrivs följande.

Innehåll och syfte

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om skyldighet för den som är skyldig att lämna en arbetsgivardeklaration att lämna uppgifter om frånvaro från arbetet på grund av vård av barn. Syftet med uppgiftslämnandet är att effektivisera Försäkringskassans kontroll av föräldrapenningsförmåner.

Uppgifter om frånvaro

2 § Den som är skyldig att lämna en sådan arbetsgivardeklaration som avses i 26 kap. 3 § skatteförfarandelagen (2011:1244) ska i samband med deklARATIONEN uppge per betalningsmottagare om redovisad ersättning har påverkats av frånvaro från arbetet av skäl som kan ge rätt till

- föräldrapenning enligt 12 kap. socialförsäkringsbalken, eller
 - tillfällig föräldrapenning enligt 13 kap. socialförsäkringsbalken.
- Uppgifter behöver inte lämnas i fråga om ersättning som avses i 26 kap. 19 a § första stycket 5 skatteförfarandelagen.

3 § Om den redovisade ersättningen har påverkats av sådan frånvaro som anges i 2 §, ska den deklARATIONSSKYLDIGE också uppge datum för respektive slag av frånvaro och frånvarons omfattning för varje datum.

Uppgifter till betalningsmottagare

4 § Den som är skyldig att lämna uppgifter enligt 2 § ska senast den dag då arbetsgivardeklarationen ska ha kommit in till Skatteverket informera den som uppgifterna avser om de uppgifter om denne som lämnas i samband med arbetsgivardeklarationen.

Utlämnande av uppgifter till Försäkringskassan

5 § Skatteverket ska till Försäkringskassan lämna ut de uppgifter som enligt denna lag lämnas i samband med arbetsgivardeklARATIONEN. Skatteverket ska även lämna ut identifikationsuppgifter för den uppgiftsskyldige och betalningsmottagaren samt uppgift om den redovisningsperiod som deklARATIONEN avser.

- Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.
- Lagen tillämpas första gången i fråga om uppgifter som ska lämnas i samband med arbetsgivardeklARATIONER som avser redovisningsperioden januari 2025.

Sid. B 1690, 1698, 1712

Skatteförfarandelagen (2011:1244) ändr. g. SFS 2024:1157.

Enligt riksdagens beslut föreskrivs *dels* att 26 kap. 19 f § och 31 kap. 33 a och 33 c §§ ska ha följande lydelse, *dels* att det ska införas en ny paragraf, 37 kap. 13 §, och närmast före 37 kap. 13 § en ny rubrik av följande lydelse.

26 kap. 19 f § Vid särskild beräkning av arbetsgivaravgifter, allmän löneavgift och särskild löneskatt enligt 5 § lagen (2016:1053) om särskild beräkning av vissa avgifter för växa-företag eller 5 § lagen (2021:423) om särskild beräkning av vissa avgifter för arbetsgivare ska utbetalaren lämna

- uppgift om --- avses i

- kommissionens förordning --- jordbrukssektorn, eller
- kommissionens förordning (EU) nr 717/2014 av den 27 juni 2014 om tillämpningen av artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på stöd av mindre betydelse inom fiskeri- och vattenbrukssektorn,

- uppgift om annat stöd som har beviljats utbetalaren under de tre senaste åren och som anses vara sådant stöd av mindre betydelse som avses i kommissionens förordning (EU) 2023/2831 av den 13 december 2023 om tillämpningen av artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på stöd av mindre betydelse, och
- de övriga uppgifter som Skatteverket behöver för att kunna bedöma om särskild beräkning får göras.

31 kap.

33 a § Den som --- även lämna

- uppgift om --- avses i

- kommissionens förordning --- jordbrukssektorn, eller
- kommissionens förordning (EU) nr 717/2014 av den 27 juni 2014 om tillämpningen av artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på stöd av mindre betydelse inom fiskeri- och vattenbrukssektorn,
- uppgift om annat stöd som har beviljats företaget under de tre senaste åren och som anses vara sådant stöd av mindre betydelse som avses i kommissionens förordning (EU) 2023/2831 av den 13 december 2023 om tillämpningen av artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på stöd av mindre betydelse, och
- de övriga uppgifter som Skatteverket behöver för att kunna bedöma rätten till skattereduktion.

33 c § En person --- ska lämna

- uppgift om --- avses i

- kommissionens förordning --- jordbrukssektorn, eller
- kommissionens förordning (EU) nr 717/2014 av den 27 juni 2014 om tillämpningen av artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på stöd av mindre betydelse inom fiskeri- och vattenbrukssektorn,
- uppgift om annat stöd överstigande sammanlagt 150 000 kronor som har beviljats under de tre senaste åren och som anses vara sådant stöd av mindre betydelse som avses i kommissionens förordning (EU) 2023/2831 av den 13 december 2023 om tillämpningen av artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på stöd av mindre betydelse, och
- de övriga uppgifter om sådant stöd som avses i 1 och 2 som Skatteverket behöver för att kunna bedöma rätten till skattere- duktion.

37 kap.

Uppgift vid utnyttjande av personaloption i vissa fall

13 § Skatteverket får förelägga den som har lämnat uppgift om utnyttjande av sådan personaloption som avses i 11 a kap. in- komstskattelagen (1999:1229) att lämna uppgift om

- regionen, vilken anges på NUTS 2-nivå enligt bilaga 1 till Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1059/2003 av den 26 maj 2003 om inrättande av en gemensam nomenklatur för statistiska territoriella enheter (NUTS), och
- verksamhetsområdet, som anges på Nace-gruppnivå, enligt bilaga 1 tillEuropaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1893/2006 av den 20 december 2006 om fastställande av den statistiska näringsgrensindelningen Nace rev. 2 och om ändring av rådets förordning (EEG) nr 3037/90.

Sid. B 1654 ff, 1660, 1721, 1731, 1734 f, 1740, 1743, 1745, 1746, 1747, 1755, 1757, 1760

Skatteförfarandelagen (2011:1244) ändr. g. SFS 2024:1018.

Enligt riksdagens beslut föreskrivs

dels att 1 kap. 1 §, 3 kap. 17 §, 44 kap. 3 §, 49 b kap. 1 och 2 §§, 51 kap. 2 §, 52 kap. 1 och 8 c §§, 59 kap. 1 §, 62 kap. 8 §, 63 kap. 1, 7 och 8 §§, 66 kap. 5 och 7 §§ och 67 kap. 12 § och rubrikerna närmast före 49 b kap. 1 §, 49 b kap. 2 § och 52 kap. 8 c § ska ha följande lydelse,

dels att rubriken till 49 b kap. ska lyda ”Kontoavgift och dokumentationsavgift”,

dels att det ska införas sju nya paragrafer, 49 b kap. 1 a, 1 b och 2 a §§, 59 kap. 25–25 b §§ och 66 kap. 24 d §, och närmast före 49 b kap. 1 b §, 59 kap. 25 § och 66 kap. 24 d § nya rubriker av följande lydelse.

1 kap.1 § I denna --- och avgifter.

Innehållet i --- enligt följande.

<p>AVDELNING XII. SÄRSKILDA AVGIFTER</p>
<p>49 b kap. – Kontoavgift och dokumentationsavgift</p>
<p>49 c kap. ---</p>

3 kap. 17 § Med särskilda avgifter avses förseningsavgift, skattetillägg, återkallelseavgift, kontoavgift, dokumentationsavgift, rapporteringsavgift, plattformavgift, rapportavgift och kontrollavgift.

44 kap. 3 § Ett föreläggande --- vite om

- det finns anledning att anta att den som ska föreläggas har begått en gärning som är straffbelagd eller kan leda till skatte-tillägg, återkallelseavgift, kontoavgift, dokumentationsavgift, rapporteringsavgift, plattformavgift, rapportavgift eller kontrollav-gift, och
- föreläggandet avser --- misstänkta gärningen.

Om den --- juridiska personen.

49 b kap.**När ska kontoavgift tas ut?**

1 § Kontoavgift ska tas ut enligt 2 § av ett rapporteringsskyldigt finansiellt institut som ska lämna kontrolluppgifter enligt 22 a eller 22 b kap. om det klart framgår att institutet

1. inte har lämnat föreskrivna kontrolluppgifter inom den tid som anges i 24 kap. 2 a §, eller
2. inte har genomfört de granskningsprocedurer eller på annat sätt inte har inhämtat, kontrollerat och bevarat handlingar, uppgifter och annan dokumentation avseende ett finansiellt konto på det sätt som anges i
 - a) 4–7 kap. och 8 kap. 1 och 3–8 §§ lagen (2015:62) om identifiering av rapporteringspliktiga konton med anledning av FAT-CA-avtalet,
 - b) 4–7 kap. och 8 kap. 1 och 3–9 §§ lagen (2015:911) om identifiering av rapporteringspliktiga konton vid automatiskt utbyte av upplysningar om finansiella konton, eller
 - c) 39 kap. 3 § denna lag, med avseende på kontrolluppgifter enligt 22 a och 22 b kap.

Om det på grund av någon förändrad omständighet krävs en förnyad granskning enligt bestämmelserna som anges i första stycket 2, får kontoavgift på grund av att en sådan granskning inte har genomförts bara tas ut om den inte har avslutats inom 90 dagar från upptäckten av den ändrade omständigheten.

1 a § Om det klart framgår att ett rapporteringsskyldigt finansiellt institut inte har fullgjort de skyldigheter som avses i 1 § första stycket 1 och 2 senast den 31 augusti det kalenderår kontrolluppgiften ska lämnas, eller skulle ha lämnats om det finansiella kontot hade varit rapporteringspliktigt, ska utöver avgift enligt 1 § kontoavgift enligt 2 a § tas ut.

Under samma förutsättningar ska ytterligare en kontoavgift enligt 2 a § tas ut. Detta gäller dock inte om föreskrivna uppgifter har lämnats, inhämtats, kontrollerats och bevarats innan Skatteverket tagit kontakt med den som ska lämna, inhämta eller bevara uppgifter med anledning av en utredning om en sådan kontoavgift som anges i första stycket.

Brister av mindre betydelse och rättelse på eget initiativ

1 b § Kontoavgift får inte tas ut om skyldigheter som avses i 1 § första stycket 1 respektive 2 delvis har fullgjorts inom de tidsfrister som gäller för dessa skyldigheter och

1. bristerna endast är av mindre betydelse, eller
2. det rapporteringsskyldiga finansiella institutet på eget initiativ därefter har fullgjort skyldigheterna.

Om kontrolluppgifter som lämnats är så bristfälliga att de uppenbart inte kan läggas till grund för de syften som uppgifter enligt 22 a och 22 b kap. lämnas för, kan de inte rättas med sådan verkan som avses i första stycket 2.

Beräkning av kontoavgift

2 § Kontoavgiften är 2 500 kronor för varje kontrolluppgift där föreskrivna uppgifter inte lämnats i enlighet med 1 § första stycket 1 eller för varje finansiellt konto med avseende på vilket skyldigheterna som avses i 1 § första stycket 2 inte har uppfyllts.

Endast en kontoavgift enligt 1 § kan tas ut med avseende på samma rapporteringspliktiga period och konto.

2 a § Kontoavgiften enligt 1 a § första stycket respektive andra stycket är 5 000 kronor för varje kontrolluppgift där föreskrivna uppgifter enligt 1 § första stycket 1 inte lämnats eller för varje finansiellt konto med avseende på vilket skyldigheterna som avses i 1 § första stycket 2 inte uppfyllts.

Endast en kontoavgift enligt 1 a § första stycket respektive andra stycket kan tas ut med avseende på samma rapporteringspliktiga period och konto.

51 kap. 2 § Vid bedömningen av om det är oskäligt att ta ut en dokumentationsavgift eller en kontoavgift med fullt belopp ska Skatteverket även beakta om bristen på dokumentation helt eller delvis har lett till ett ingripande på grund av att bestämmelserna i 5 kap. 3 § lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism inte har följts.

52 kap.

1 § I detta --- bestämmelser om

– beslut om kontoavgift eller dokumentationsavgift (8 c §),

– att särskild --- staten (11 §).

Beslut om kontoavgift eller dokumentationsavgift

8 c § Ett beslut om kontoavgift enligt 49 b kap. 1 eller 1 a § ska meddelas inom sex år efter det kalenderår då den kontrolluppgift enligt 22 a eller 22 b kap. som dokumentationen avser ska lämnas eller skulle ha lämnats om det finansiella kontot hade varit rapporteringspliktigt.

Ett beslut -- – ha fullgjorts.

59 kap.

1 § I detta --- bestämmelser om

– ansvar för den som har avyttrat ett skalbolag (24 §),

– ansvar för kontoavgift (25–25 b §§), och

– indrivning --- (26 och 27 §§).

Ansvar för kontoavgift

25 § Om ett rapporteringsskyldigt finansiellt institut som är en annan juridisk konstruktion än en juridisk person inte har fullgjort skyldigheten att betala kontoavgift, får Skatteverket besluta om betalningsansvar för

1. en förvaltare för ett finansiellt institut som är en trust, eller
 2. den som har en motsvarande ställning i ett finansiellt institut som är en annan juridisk konstruktion än en trust.
- Betalningsskyldigheten är knuten till den tidpunkt vid vilken kontoavgiften skulle ha betalats.

25 a § Ett beslut om betalningsansvar enligt 25 § får inte fattas om statens fordran har preskriberats.

25 b § Om det finns särskilda skäl får förvaltaren eller den som har motsvarande ställning helt eller delvis befrias från skyldigheten att betala kontoavgiften.

62 kap. 8 § Slutlig skatt --- tilläggsskatt fattades.

Följande skatter --- beslut fattades:

2. förseningsavgift och skattetillägg som har bestämts genom ett omprövningsbeslut eller efter ett beslut av domstol samt återkallelseavgift, kontoavgift, dokumentationsavgift, rapporteringsavgift, plattformavgift, rapportavgift eller kontrollavgift,

4. skatt och --- enligt 59 kap.
Slutlig skatt, --- första stycket.
Mervärdesskatt enligt --- i 3§.

63 kap.

1 § I detta --- bestämmelser om

– anstånd med att betala skattetillägg, återkallelseavgift, kontoavgift, dokumentationsavgift, rapporteringsavgift, plattformavgift, rapportavgift och kontrollavgift (7 och 7 a §§),

– anstånd som --- allmänna (23 §).

7 § Skatteverket ska bevilja anstånd med betalning av skattetillägg, återkallelseavgift, kontoavgift, dokumentationsavgift, rapporteringsavgift, plattformavgift, rapportavgift och kontrollavgift om den som avgiften gäller har begärt omprövning av eller till förvaltningsrätten överklagat

1. beslutet om skattetillägg, återkallelseavgift, kontoavgift, dokumentationsavgift, rapporteringsavgift, plattformavgift, rapportavgift eller kontrollavgift, eller
2. beslutet i --- eller rapportavgiften.
Anstånd vid --- samma fråga.
Anståndet ska --- för beslutet.

8 § Om det --- avgiftens betalning.

Första stycket --- inte om

3. anståndet avser skattetillägg, återkallelseavgift, kontoavgift, dokumentationsavgift, rapporteringsavgift, plattformavgift, rapportavgift eller kontrollavgift,

5. det annars --- särskilda skäl.

66 kap.

5 § Ett beslut om skatteavdrag, arbetsgivaravgifter, mervärdesskatt, punktskatt, slutlig skatt, tilläggsskatt, skattetillägg, återkallelseavgift, kontoavgift, dokumentationsavgift, rapporteringsavgift, plattformavgift, rapportavgift eller anstånd med betalning av skatt eller avgift ska omprövas av en särskilt kvalificerad beslutsfattare som tidigare inte har prövat frågan, om

4. prövningen --- enkel.
Första stycket --- eller 4 §.

7 § En begäran --- gått ut.

Begäran ska --- beslutet avser

9. kontoavgift eller dokumentationsavgift,

16. avvisning av --- liknande åtgärd.

Omprövning till nackdel av beslut om kontoavgift

24 d § Ett beslut om omprövning av kontoavgift till nackdel för den som beslutet gäller ska meddelas inom sex år från utgången av det kalenderår då kontrolluppgiftsskyldigheten enligt 22 a och 22 b kap. skulle ha fullgjorts.

67 kap. 12 § Ett överklagande --- gått ut.

Överklagandet ska --- beslutet avser

8. kontoavgift eller dokumentationsavgift,

15. avvisning av --- liknande åtgärd.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.

2. Lagen tillämpas första gången på kontoavgift som tas ut med anledning av brister i skyldigheterna att inhämta, kontrollera och bevara handlingar, uppgifter och annan dokumentation för finansiella konton eller att lämna kontrolluppgift enligt 22 a eller 22 b kap., i fråga om uppgifter som avser kalenderåret 2025.

3. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för dokumentationsavgift för rapporteringsskyldiga finansiella institut som tas ut med anledning av brister i skyldigheterna att samla in, kontrollera och bevara handlingar, uppgifter och annan dokumentation, i fråga om uppgifter som avser kalenderår före 2025.

Sid. B 1708

Skatteförfarandelagen (2011:1244) ändr. g. SFS 2024:1247.

Enligt riksdagens beslut föreskrivs *dels* att ikraftträdandebestämmelsen till lagen (2023:880) om ändring i den lagen ska ha följande lydelse, *dels* att det i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna till lagen (2023:880) om ändring i den lagen ska införas en ny punkt, 2, av följande lydelse.

- Denna lag träder i kraft den 1 januari 2024.
- Om ett beskattningsår har avslutats före den 31 mars 2025 ska en tilläggsskatterapport enligt 33 d kap. 13 § ha kommit in senast den 30 juni 2026.

Sid. B 1775

Skatteförfarandeförordningen (2011:1261) ändr. g. SFS 2024:1107.

Regeringen föreskriver att det ska införas en ny paragraf, 6 kap. 7 a §, av följande lydelse.

6 kap. 7 a § En inkomstdeklaration ska innehålla följande identifikationsuppgifter för ett företag som tillhandahåller investerings-sparkonton, kapitalförsäkringar eller PEPPI-produkter, om den deklarationsskyldige enligt 31 kap. 19 c § skatteförfarandelagen (2011:1244) ska lämna identifikationsuppgifter för företaget:

- namn,
- organisationsnummer eller motsvarande utländska nummer, och
- postadress.

För en utländsk juridisk person ska även uppgift lämnas om det land där styrelsen hade sitt säte eller, om sådant saknas, där förvaltningen utövades vid beskattningsårets utgång.

Sid. B 1823, 1824

Yrkestrafiklagen (2012:210) ändr. g. SFS 2024:1093.

Enligt riksdagens beslut föreskrivs att 5 kap. 5 § och 7 kap. 4 § ska ha följande lydelse.

5 kap. 5 § Om ett fordon framförs i strid med denna lag eller en föreskrift som har meddelats med stöd av lagen, får fortsatt färd hindras enligt klampningslagen (2024:1089).

7 kap. 4 § Regeringen får --- överträdelser av

- anmälningkrav i förordning (EG) nr 1071/2009,

- bestämmelser om cabotagetransport i förordning (EG) nr 1072/2009,
- krav på kontrolldokument och tillstånd i förordning (EG) nr 1073/2009,
- krav på kontrolldokument och tillstånd i den överenskommelse som bifogats rådets beslut 2002/917/EG av den 3 oktober 2002 om ingåendet av Interbus-överenskommelsen om tillfällig internationell persontransport med buss,
- krav på tillstånd som avses i 3 kap. 3 eller 5 § denna lag, och
- bestämmelser om anmälningkrav eller om användning av fordon i yrkesmässig trafik som har meddelats med stöd av denna lag.

Sid. B 1825, 1829, 1830

Taxitrafiklagen (2012:211) ändr. g. SFS 2024:1094.

Enligt riksdagens beslut föreskrivs

dels att 1 kap. 3 och 4 §§ ska upphöra att gälla,

dels att 1 kap. 1 och 2 §§, 5 kap. 7 och 8 §§ och rubriken till 1 kap. ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 1 kap. 3 §, av följande lydelse.

1 kap. Ordförklaringar

1 § I denna lag avses med

taxitrafik: trafik som bedrivs yrkesmässigt med personbil eller lätt lastbil och som innebär att fordon och förare mot betalning ställs till allmänhetens förfogande för transport av personer, och

taxiförarlegitimation: en handling som ger behörighet att föra fordon i taxitrafik.

2 § De ord och uttryck som används i denna lag för att beskriva olika slags fordon har samma betydelse som i lagen (2001:559) om vägtrafikdefinitioner.

3 § Med *bilinspektör* avses i denna lag detsamma som i fordonslagen (2002:574).

5 kap.

7 § Om ett fordon framförs i strid med denna lag eller en föreskrift eller ett villkor som har meddelats med stöd av lagen, får fortsatt färd hindras enligt klampningslagen (2024:1089).

8 § En särskild registrerings skylt för ett fordon som anmälts för användning i taxitrafik enligt denna lag får tas om hand av en polisman eller bilinspektör

- om fordonets --- av 7 kap. 4 §.

Polismanen eller bilinspektören får medge att fordonet förs till närmaste lämpliga uppställnings- eller avlastningsplats eller verkstad trots att registreringsskyltarna har tagits om hand.

Sid. B 1826, 1827, 1828

Taxitrafiklagen (2012:211) ändr. g. SFS 2024:973.

Enligt riksdagens beslut föreskrivs

T 100

dels att 2 kap. 17 §, 3 kap. 3 § och 4 kap. 6 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas sex nya paragrafer, 2 kap. 18–22 §§ och 3 kap. 3 a §, av följande lydelse.

2 kap.

17 § Den som har taxitrafiktillstånd och bedriver taxitrafik med ett fordon som är försett med taxameterutrustning ska enligt det som följer av 18–21 §§ informera om den taxa som tillämpas och lämna prissuppgift.

18 § Taxan ska vara uppbyggd så att priset för transporten dels enkelt kan bedömas före färden, dels med kännedom om körd sträcka och nyttjad tid enkelt kan beräknas efter färden. Taxan får inte vara uppbyggd så att grunderna för prisets bestämmande förändras under färden.

19 § Information om taxan ska lämnas genom lämpliga åtgärder som låter passageraren få kännedom om taxan före färden.

20 § En prissuppgift ska ange högsta pris för färden och ska lämnas om jämförpriset överstiger ett belopp som motsvarar 1,2 procent av prisbasbeloppet, avrundat nedåt till närmaste tiotal kronor. Prissuppgift behöver inte lämnas när fast pris tillämpas.

I första stycket avses med

fast pris: ett i förväg fastställt belopp för en i förväg fastställd färd,

jämförpriset: priset i kronor inklusive mervärdesskatt för en 10 kilometer lång transport som varar 15 minuter inklusive eventuell grundavgift, och

prisbasbeloppet: det prisbasbelopp enligt 2 kap. 6 och 7 §§ socialförsäkringsbalken som gäller för det år då färden beställs.

21 § Prissuppgiften ska lämnas till beställaren när färden beställs.

Ett bevis om prissuppgiften ska lämnas till passageraren före färden och ska bevaras hos taxiföraren och tillståndshavaren.

22 § Bestämmelser om prisinformation finns också i prisinformationslagen (2004:347).

3 kap.

3 § Taxiförarlegitimation får --- den som

- har fyllt 20 år,

- har avlagt --- för taxiförarlegitimation. För den --- med behörigheten B. Kravet i första stycket 2 på innehav av körkort med behörigheten B sedan minst två år gäller inte den som under de tre senaste åren har haft taxiförarlegitimation och som vid ansökan om ny sådan har körkort med behörigheten B.

3 a § En taxiförarlegitimation får förenas med villkor som är motiverade av medicinska eller andra särskilda skäl. Villkoren får beslutas såväl i samband med att legitimationen ges som senare under giltighetstiden.

4 kap.

6 § En taxiförarlegitimation --- om innehavaren

- inte längre uppfyller de medicinska krav som avses i 3 kap. 3 och 3 a §§, eller
- inte följer --- in läkarintyg. Om de --- varning meddelas.

Sid. B 1861 f

Lagen (2016:188) om patent- och marknadsdomstolar ändr. g. SFS 2024:949.

Enligt riksdagens beslut föreskrivs att 1 kap. 4 § och 3 kap. 3 och 4 §§ ska ha följande lydelse.

1 kap. 4 § Patent- och --- föreskrivs i

- lagen (1949:345) om rätten till arbetstagares uppfinningar, lagen (1971:1078) om försvarsuppfinningar, lagen (1978:152) om svensk domstols behörighet i vissa mål på patentträtrens område m.m., växtförädlarrättslagen (1997:306) och patentlagen (2024:945),

- lag.

3 kap.

3 § Patent- och registreringsverket ska inte vara part i domstolen i ärenden om invändning mot ett meddelat patent enligt patentlagen (2024:945) eller mot en registrering enligt mönsterskyddslagen (1970:485) eller varumärkeslagen (2010:1877). Statens jordbruksverk ska inte vara part i domstolen i ärenden om invändning mot en registrering enligt växtförädlarrättslagen (1997:306).

4 § I ärenden om invändning mot ett meddelat patent enligt patentlagen (2024:945) eller mot en registrering enligt mönsterskyddslagen (1970:485), växtförädlarrättslagen (1997:306) eller varumärkeslagen (2010:1877) ska vardera parten svara för sina rättegångskostnader om det inte finns särskilda skäl.

Sid. B 2053

Lagen (1992:1140) om Sveriges ekonomiska zon ändr. g. SFS 2024:968.

Enligt riksdagens beslut föreskrivs att 6 § ska ha följande lydelse.

6 § Vid prövning --- miljöbalken tillämpas.

För verksamheter --- i Sverige,

- ett förenklat underlag tas fram enligt 6 kap. 47 § miljöbalken, om länsstyrelsen beslutar att en betydande miljöpåverkan inte kan antas.

Det som --- att bedrivas.

Sid. B 2093 f, 2124 f, 2129, 2130, 2131, 2133

Lagen (2018:672) om ekonomiska föreningar ändr. g. SFS 2024:1118.

Enligt riksdagens beslut föreskrivs *dels* att 6 kap. 13 §, 17 kap. 11 §, 18 kap. 4 §, 19 kap. 3 och 9 §§, 22 kap. 1 § och 23 kap. 1 § och rubriken närmast före 19 kap. 9 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 19 kap. 9 a §, av följande lydelse.

6 kap. 13 § Vid en --- senare dag.

Ett beslut --- upp ytterligare.

Om ett beslut i en fråga som avses i 10 § 1 eller 2 ska skjutas upp till fortsatt föreningsstämma, ska styrelsen anmäla detta för registrering i föreningsregistret. Anmälan ska göras inom fyra veckor efter det att beslut om fortsatt föreningsstämma fattades.

17 kap. 11 § Bolagsverket ska --- likvidation, om

1. föreningen inte på föreskrivet sätt har lämnat in en anmälan till Bolagsverket om en sådan behörig styrelse, särskild delgivningsmottagare eller revisor som ska finnas enligt denna lag, eller

2. föreningen inte enligt 8 kap. 3 eller 16 § årsredovisningslagen (1995:1554) har kommit in med årsredovisning och revisionsberättelse och i förekommande fall concernredovisning och concernrevisionsberättelse till Bolagsverket inom elva månader från det att räkenskapsåret gick ut.

Ett beslut --- hos Bolagsverket.

En fråga --- företräda föreningen.

18 kap. 4 § Om en ansökan om förenklad avveckling lämnas in efter den tid som anges i 3 § första stycket, ska den avvisas. Bolagsverket ska därutöver vid sin handläggning av en ansökan tillämpa 19 kap. 3 § första och tredje styckena. Det som sägs om anmälan och avskrivning ska då i stället avse ansökan respektive avvisning.

Om det --- Post- och Inrikes Tidningar.

Bolagsverket får --- efter kungörelsen.

19 kap.

3 § Om den --- en anmälan

3. i något --- vilseledande formulering.

Om det behövs för att säkerställa anmälarens eller den anmäldes identitet eller behörighet att företräda föreningen, får Bolagsverket förelägga anmälaren eller den anmälda att inställa sig personligen. Bolagsverket får besluta att inställelsen ska ske genom ljud- och bildöverföring.

Anmälan ska skrivas av om ett föreläggande enligt första eller andra stycket inte följs. En upplysning om detta ska finnas med i föreläggandet.

Bolagsverket ska vägra registrering, om det finns hinder mot registrering även efter det att anmälaren har haft tillfälle att yttra sig över hindret. Verket får dock förelägga anmälaren att yttra sig på nytt innan beslut fattas i ärendet, om det finns skäl för det.

Avregistrering av en ställföreträdare eller revisor

9 § Om en styrelseledamot, verkställande direktör, särskild firmateknare, någon annan ställföreträdare för föreningen eller en revisor har försatts i konkurs, fått förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken, fått näringsförbud eller avregistrerats från folkbokföringen enligt 19 eller 22 § folkbokföringslagen (1991:481), ska Bolagsverket stryka ställföreträdaren eller revisorn ur föreningsregistret. Detsamma gäller om auktorisationen eller godkännandet för en revisor har upphört att gälla eller om revisorn har fått ett tidsbegränsat förbud att utöva revisionsverksamhet eller att underteckna revisionsberättelser.

Avregistreringen --- omedelbart

1. vid --- konkurs,

2. vid beslut om tillfälligt näringsförbud,

3. vid avregistrering från folkbokföringen, eller

4. om det i samband med något av följande beslut har bestämts att beslutet ska gälla omedelbart:

– ett beslut att avslå en ansökan om fortsatt auktorisation eller godkännande av en revisor,

– ett beslut att upphäva auktorisation eller godkännande av en revisor, och

– ett beslut om tidsbegränsat förbud att utöva revisionsverksamhet eller att underteckna revisionsberättelser.

I övriga fall ska avregistrering göras när beslutet har fått laga kraft.

9 a § Om en uppgift i föreningsregistret om förenings ställföreträdare är oriktig, ska Bolagsverket stryka uppgiften ur registret.

Innan avregistrering sker ska föreningen ges tillfälle att yttra sig inom viss tid. Om det behövs för att säkerställa ställföreträdarens identitet eller behörighet att företräda föreningen, får Bolagsverket förelägga ställföreträdaren att inställa sig personligen. Bolagsverket får besluta att inställelsen ska ske genom ljud- och bildöverföring.

22 kap. 1 § Till böter --- den som

1. uppsåtligen eller av oaksamhet inte för en medlemsförteckning enligt 5 kap. 1–4 §§ eller inte håller en sådan förteckning tillgänglig enligt 5 kap. 5 §, eller

2. uppsåtligen eller av oaksamhet bryter mot 7 kap. 18 § andra meningen, 20 § första stycket eller 21 § andra stycket.

Till böter eller fängelse i högst två år döms den som uppsåtligen medverkar till ett beslut att utse en styrelseledamot, styrelse-suppleant, verkställande direktör eller vice verkställande direktör i strid med 7 kap. 11 eller 32 §, om åtgärden är ägnad att dölja vem eller vilka som utövar eller har utövat den faktiska ledningen av föreningen. Detsamma gäller den som uppsåtligen tar på sig ett sådant uppdrag i strid med 7 kap. 11 eller 32 §.

23 kap. 1 § Bolagsverkets beslut --- verket har

12. avregistrerat någon enligt 19 kap. 9 eller 9 a §, eller

13. förelagt eller --- enligt 22 kap. 3 §.

Ett överklagande --- för beslutet.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.

2. Bestämmelserna i 6 kap. 13 § och 17 kap. 11 § i den nya lydelsen tillämpas första gången för det räkenskapsår som inleds närmast efter den 31 december 2024.

Sid. B 2139, 2141

F (2018:759) om ekonomiska föreningar ändr. g. SFS 2024:1123.

Regeringen föreskriver

dels att 5 kap. 5 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 3 kap. 14 a §, av följande lydelse.

3 kap. 14 a § Föreningsregistret ska för varje ekonomisk förening innehålla årsredovisningar, revisionsberättelser, concernredovisningar och concernrevisionsberättelser enligt 8 kap. 3 och 16 §§ årsredovisningslagen (1995:1554).

5 kap. 5 § Bolagsverket ska --- ekonomiska föreningar:

4. ett beslut att avregistrera en ställföreträdare eller revisor enligt 19 kap. 9 eller 9 a §, och

5. ett beslut --- enligt 22 kap. 3 §.

1. Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2025.

2. De nya bestämmelserna i 3 kap. 14 a § tillämpas första gången för det räkenskapsår som inleds närmast efter den 31 december 2024.

Sid. B 2182

Spellagen (2018:1138) ändr. g. SFS 2024:1310.

Enligt riksdagens beslut föreskrivs att 17 kap. 8 § ska ha följande lydelse.

17 kap. 8 § Personuppgifter som avses i artikel 10 i EU:s dataskyddsförordning får behandlas av

1. licenshavare med licens för vadhållning enligt 8 kap., om sådana uppgifter behandlas för de ändamål som anges i 5 § 4, 5 eller 8, och

2. dem som anges i 7 §, om sådana uppgifter behandlas för de ändamål som anges i 7 § första stycket.

Denna lag träder i kraft den 1 februari 2025.

Sid. B 2357, 2360, 2361

Mervärdesskatteförordningen (2023:328) ändr. g. SFS 2024:1079.

Regeringen föreskriver

dels att 1, 2 och 42 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas två nya paragrafer, 31 a och 31 b §§, och närmast före 31 a § en ny rubrik av följande lydelse.

1 § Denna förordning --- mervärdesskattelagen (2023:200).

Förordningen innehåller --- bestämmelser om

– särskild ordning för beskattningsbara personer med liten årsomsättning (31 a–31 b §§),

– verkställighetsföreskrifter --- .

2 § Denna förordning --- stöd av

– 8 kap. 11 § regeringsformen i fråga om 5 § första och andra styckena, 18 § andra stycket, 27, 30, 31 b, 36 och 42–44 §§,

– 8 kap. 7 § regeringsformen --- övriga bestämmelser.

Särskild ordning för beskattningsbara personer med liten årsomsättning

31 a § De identifikationsuppgifter som en förhandsanmälan ska innehålla enligt 18 kap. 25 § första stycket 1 mervärdesskattelagen (2023:200) är den beskattningsbara personens

1. namn,

2. verksamhet,

3. rättsliga form, och

4. adress.

31 b § Skatteverket får meddela föreskrifter om utformningen av identifieringsnummer enligt 18 kap. 27 § mervärdesskattelagen (2023:200).

42 § Skatteverket får --- som rör

5. särskild ordning för beskattningsbara personer med liten årsomsättning i 18 kap. 24, 29, 31, 34 och 37 §§,

6. investeringsguld i 21 kap. 5–9 §§,

7. särskilda ordningar för distansförsäljning av varor och vissa tillhandahållanden av tjänster i 22 kap., och

8. verksamhet i exportbutik enligt lagen (1999:445) om exportbutiker.

Sid. R 96

Enl. **Tillkännagivande av uppgift om Riksbankens referensränta** (ref.) ändr. g. SFS 2024:1373, är referensränta för perioden den 1 januari–30 juni 2025 3,00 procent.

FÖRDRAG AVSEENDE EUROPEISKA UNIONEN

Fördraget om Europeiska unionen

Fördraget erhöll denna lydelse genom Lissabonfördraget, som trätt i kraft den 1 dec. 2009. Texten motsvarar den gällande versionen av EU-fördraget. I de konsoliderade versionerna används förkortningen FEU vid hänvisning till Fördraget om Europeiska unionen i dess lydelse före Lissabonfördragets ikraftträdande (t.ex. ”f.d. artikel 1 FEU”). I lagboken används dock förkortningen EU i stället för FEU, eftersom detta överensstämmer med EU-domstolens skrivsätt. Liksom EU-domstolen använder lagboken förkortningen FEU vid hänvisningar till artiklar i EU-fördraget i dess nuvarande lydelse. Ang. Förenade konungariket Storbritannien och Nordirlands utträde ur Europeiska unionen se anm. vid art. 50 EU-fördraget.

Gemensamma bestämmelser

Artikel 1 (f.d. artikel 1 EU)

Gemensamma bestämmelser

Artikel 1 (f.d. artikel 1 EU)

Genom detta fördrag upprättar de HÖGA FÖRDRAGSSLUTANDE PARTERNA mellan sig en EUROPEISK UNION, här­efter kallad ”unionen”, som av medlemsstaterna tilldelas befogenheter för att deras gemensamma mål ska kunna uppnås.

Detta fördrag markerar en ny fas i processen för att skapa en allt fastare sammanslutning mellan de europeiska folken, där besluten ska fattas så öppet och så nära medborgarna som möjligt.

Unionen ska grundas på detta fördrag och fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (nedan kallade *fördragen*). Dessa båda fördrag har samma rättsliga värde. Unionen ska ersätta och efterträda Europeiska gemen­skapen.

Uttryck för en öppenhetsprincip **C-57/16 P** ClientEarth. Unionen strävar efter att undanröja de barriärer som delar Europa **C-621/18** Wightman m.fl.

Artikel 2

Unionen ska bygga på värdena respekt för människans värdighet, frihet, demokrati, jämlikhet, rättsstaten och respekt för de mänskliga rättigheterna, inklusive rättigheter för personer som tillhör minoriteter. Dessa värden ska vara gemensamma för medlemsstaterna i ett samhälle som kännetecknas av mångfald, icke-diskriminering, tolerans, rättvisa, solidaritet och principen om jämställdhet mellan kvinnor och män.

Unionsrätten bygger på den grundläggande premissen att varje medlemsstat delar en rad gemensamma värden **C-216/18 PPU** LM (Bristar i rättssystemet) och **C-220/18 PPU** ML (Förhållanden under frihetsberövanden i Ungern). Rättsstaten och kravet på oavhängiga domstolar **C-619/18** kommissionen/Polen (Högsta domstolens oberoende). Ang. solidaritetsprincipen, se **T-883/16** Polen/kommissionen.

Artikel 3 (f.d. artikel 2 EU)

1. Unionen ska ha som mål att främja freden, sina värden och folkens välfärd.

2. Unionen ska erbjuda sina medborgare ett område med frihet, säkerhet och rättvisa utan inre gränser, där den fria rörligheten för personer garanteras samtidigt som lämpliga åtgärder vidtas avseende kontroller vid yttre gränser, asyl, invandring samt förebyggande och bekämpande av brottslighet.

3. Unionen ska upprätta en inre marknad. Unionen ska verka för en hållbar utveckling i Europa som bygger på välavvägd ekonomisk tillväxt och på prisstabilitet, på en social marknadsekonomi med hög konkurrenskraft där full sysselsättning och sociala framsteg eftersträvas, samt på en hög miljöskyddsnivå och en bättre miljö. Den ska främja vetenskapliga och tekniska framsteg.

Den ska bekämpa social utestängning och diskriminering samt främja social rättvisa och socialt skydd, jäm­ställdhet mellan kvinnor och män, solidaritet mellan generationerna och skydd av barnets rättigheter.

Den ska främja ekonomisk, social och territoriell sammanhållning samt solidaritet mellan medlemsstaterna.

Den ska respektera rikedomen hos sin kulturella och språkliga mångfald och sörja för att det europeiska kul­turarvet skyddas och utvecklas.

4. Unionen ska upprätta en ekonomisk och monetär union som har euron som valuta.

5. I sina förbindelser med den övriga världen ska unionen bekräfta och främja sina värderingar och intressen samt bidra till skydd av sina medborgare. Den ska bidra till fred, säkerhet, hållbar utveckling av vår jord, solidaritet och ömsesidig respekt mellan folken, fri och rättvis handel, utrotning av fattigdomen och skydd för de mänskliga rättigheterna, särskilt barnets rättigheter, samt till strikt efterlevnad och utveckling av internationell rätt, inklusive respekt för principerna i Förenta nationernas stadga.

6. Unionen ska sträva mot sina mål med lämpliga medel, beroende på de befogenheter som den tilldelas i fördragen.

Unionen verkar för hållbar utveckling i Europa, vilken grundas på en social marknadsekonomi med hög konkurrenskraft, där full sysselsättning och sociala framsteg eftersträvas, och för social trygghet **C-201/15** AGET Iraklis.

Artikel 4

1. I enlighet med artikel 5 ska varje befogenhet som inte har tilldelats unionen i fördragen tillhöra medlemssta­terna.

2. Unionen ska respektera medlemsstaternas likhet inför fördragen samt deras nationella identitet, som kom­mer till uttryck i deras politiska och konstitutionella grundstrukturer, inbegripet det lokala och regionala själv­styret. Den ska respektera deras väsentliga statliga funktioner, särskilt funktioner vars syfte är att hävda deras territoriella integritet, upprätthålla lag och ordning och skydda den nationella säkerheten. I synnerhet ska den nationella säkerheten också i fortsättningen vara varje medlemsstats eget ansvar.

3. Enligt principen om lojalt samarbete ska unionen och medlemsstaterna respektera och bistå varandra när de fullgör de uppgifter som följer av fördragen.

Medlemsstaterna ska vidta alla lämpliga åtgärder, både allmänna och särskilda, för att säkerställa att de skyl­digheter fullgörs som följer av fördragen eller av unionens institutioners akter.

Medlemsstaterna ska hjälpa unionen att fullgöra sina uppgifter, och de ska avstå från varje åtgärd som kan äventyra fullgörandet av unionens mål.

Principen om unionsrättsens företräde ålägger samtliga myndigheter i medlemsstaterna att säkerställa unionsbestämmelser­nas fulla verkan, varvid medlemsstaternas nationella rätt inte kan påverka unionsbestämmelsernas verkan i medlemsstaternas **C-83/19**, **C-127/19**, **C-195/19**, **C-291/19**, **C-355/19** och **C-397/19** Asociația ”Forumul Judecătorilor din România” m.fl., **C-487/19** W.Z. (Högsta domstolens avdelning för extraordinär kontroll och offentliga angelägenheter – Tillsättning), **C-564/19** IS (Hän­skjutandebeslutets rättsstridighet) och C-357/19 Euro Box Promotion m.fl. *Nationell identitet* och befogenhetsfördelning i med­lemsstaterna, se **C-156/13** Digibet. *Allmän lojalitetsskyldighet* för medlemsstaterna **78/70** Deutsche Grammophon. Skyldighet för medlemsstaterna att *medverka till att beslut av institutioner genomförs* **C-441/06** kommissionen/Frankrike. Skyldighet för medlemsstaten att tillse att en *överträdelse av en förordning* beivras **C-186/98** Nunes och de Matos, **C-167/01** Inspire Art – Skyl­dighet för medlemsstaten att respektera *konkurrensreglerna 209–213/84* Asjes m.fl., **C-35/96** kommissionen/Italien, **C-94/04**, **C-202/04** Cipolla m.fl. – Skyldighet för nationell domstol att säkerställa *rättsskydd för enskilda* som följer av den direkta effekten av bestämmelserna i unionsrätten **68/79** Just, **C-213/89** Factortame m.fl. Ang. tolkning av nationella bestämmelser om tolerätt, se **C-50/00 P** UPA/rådet, **C-432/05** Unibet (fristående fastställesetalan). Skyldighet att hindra enskilda från att begränsa den fria rörligheten **C-265/95** kommissionen/Frankrike – Ang. nationella myndigheters och domstolars skyldighet att ompröva beslut som är oförenliga med EU-rätten **C-453/00** Kühne & Heitz, **C-392/04** och **C-422/04** i-21 Germany och Arcor, **C-234/04** Kapferer **C-119/05** Lucchini och **C-2/06** Kempter; jfr **C-177/20** ”Grossmania” – Unionsrätten kräver inte att en domstol ska meddela res­ning för att beakta en tolkning av en relevant unionsbestämmelse som EU-domstolen har gjort efter det att avgörandet vunnit laga kraft **C-234/17** XC m.fl. – För det fall att en nationell domstol anser sig sakna möjlighet att garantera en konform tolkning av en nationell bestämmelse, ankommer det på domstolen att underlåta att tillämpa densamma **C-441/14** DI samt att ändra fast rättspraxis **C-614/14** Ognyanov och **C-441/14** DI – Skyldighet att underlätta för kommissionen att fullgöra sina uppgifter betr. tillsyn och kontroll **C-494/01** kommissionen/Irland, **C-105/02** kommissionen/Tyskland och **C-235/05** kommissionen/Italien (genomförande av direktiv). En medlemsstat får inte *ensidigt vidta åtgärder* som syftar till att undanröja en annan medlemsstats eventuella överträdelse av unionsrättsens regler **C-14/96** Denuit. Endast EU-domstolen kan förordna att det företräder som en regel i unionsrätten har i förhållande till nationell rätt tillfälligt inte ska gälla, se **C-411/17** Inter-Environnement Wallonie och Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen. Ang. *internationella avtal* som inte överensstämmer med EU-rättsliga skyldigheter, se **44/84** Hurd och **C-266/03** kommissionen/Luxemburg. Samråds­skyldighet vid användande av internationellt system för tvistelösning inom EU-rättsens tillämpningsområde **C-459/03** kommissionen/Irland. En medlemsstats ensidiga framläggande av förslag till ändring av bilaga till konvention **C-246/07** kommissionen/Sverige. Samarbets­skyldigheten gäller *även EU:s institutioner* **C-275/00** First och Franex, **C-339/00** Irland/kommissionen. Ang. medlemsstaternas *skadeståndsansvar* för överträdelse av unionsrätten, se anm. vid art. 340 FEUF. Räckvidden för de skyldigheter som följer av lojalitetsskyldigheten i fråga om bekämpning av bedrägerier och skydd av unionens ekonomiska intressen **C-213/19** kommissionen/Förenade kungariket.

Artikel 5 (f.d. artikel 5 EG)

1. Principen om tilldelade befogenheter ska styra avgränsningen av unionens befogenheter. Principerna om sub­sidiaritet och proportionalitet ska styra utövandet av dessa befogenheter.

2. Enligt principen om tilldelade befogenheter ska unionen endast handla inom ramen för de befogenheter som medlemsstaterna har tilldelat den i fördragen för att nå de mål som fastställs där. Varje befogenhet som inte har tilldelats unionen i fördragen ska tillhöra medlemsstaterna.

3. Enligt subsidiaritetsprincipen ska unionen på de områden där den inte har exklusiv befogenhet vidta en åt­gård endast om och i den mån som målen för den planerade åtgärden inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna, vare sig på central nivå eller på regional och lokal nivå, och därför, på grund av den planerade åtgärdens omfattning eller verkningar, bättre kan uppnås på unionsnivå.

Unions institutioner ska tillämpa subsidiaritetsprincipen i enlighet med protokollet om tillämpning av sub­sidiaritets- och proportionalitetsprinciperna. De nationella parlamenten ska se till att subsidiaritetsprincipen följs i enlighet med det förfarande som anges i protokollet.

4. Enligt proportionalitetsprincipen ska unionens åtgärder till innehåll och form inte gå utöver vad som är nödvändigt för att nå målen i fördragen.

Unions institutioner ska tillämpa proportionalitetsprincipen i enlighet med protokollet om tillämpning av subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna.

Valet av rättslig grund ska ske utifrån objektiva kriterier, som kan bli föremål för domstolsprövning, bl.a. rättsaktens syfte och

innehåll **C-300/89** kommissionen/rådet. Om det finns dubbla syften, ska den rättsliga grund som utgör det huvudsakliga eller avgörande syftet användas **C-211/01** kommissionen/rådet. Om det finns flera oskijljaktiga syften, kan flera rättsliga grunder förekomma **C-336/00** Huber. En kumulering av två rättsliga grunder är utesluten om de förfaranden som föreskrivs för de båda grunderna inte överensstämmer med varandra **C-300/89** kommissionen/rådet, **C-164/97** och **C-165/97** Europaparlamentet/rådet. Se ang. rättslig grund betr. *art. 36, 37 och 175 EG* [numera art. 42, 43 och 192 FEUF] **C-336/00** Huber, *art. 95 och 133 EG* [numera art. 114 och 207 FEUF] **C-491/01** British American Tobacco, *art. 71, 93 och 300 EG* [numera art. 91, 113 och 218 FEUF] **C-211/01** kommissionen/rådet, *art. 93, 94 och 95 EG* [numera art. 113, 115 och 114 FEUF] **C-338/01** kommissionen/rådet och **C-533/03** kommissionen/rådet. *Subsidiaritetsprincipen* **C-415/93** Bosman, **C-491/01** British American Tobacco, **C-103/01** kommissionen/Tyskland. Ang. skyldigheten att motivera subsidiaritetsbedömningen, se **C-233/94** Tyskland/Europaparlamentet. *Proportionalitetsprincipen* **125/83** OBEA – Unionslagstiftarens utrymme för skönsmässig bedömning **C-331/88** FEDESA, **C-84/94** Förenade kungariket/rådet. Bedömningen görs mot bakgrund av de omständigheter som var kända vid tidpunkten för beslutet **C-189/01** Jippes. Proportionalitetsprincipen är ej tillämplig utanför EU-fördragens tillämpningsområde **C-6/03** Deponiezweckverband Eiterköpfe (nationella miljöskyddsregler). Proportionalitetsprincipen är vägledande vid en avvägning mellan intresset av *fri rörlighet* och tvingande nationella samhällshänsyn, se anm. vid art. 34, 36, 49, 52, 56 och 63 FEUF.

Artikel 6 (f.d. artikel 6 EU)

1. Unionen ska erkänna de rättigheter, friheter och principer som fastställs i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna av den 7 december 2000, anpassad den 12 december 2007 i Strasbourg, som ska ha samma rättsliga värde som fördragen.

Bestämmelserna i stadgan ska inte på något sätt utöka unionens befogenheter så som de definieras i fördragen.

Rättigheterna, friheterna och principerna i stadgan ska tolkas i enlighet med de allmänna bestämmelserna i avdelning VII i stadgan om dess tolkning och tillämpning och med vederbörlig hänsyn till de förklaringar som det hänvisas till i stadgan, där källorna till dessa bestämmelser anges.

2. Unionen ska ansluta sig till europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna. Denna anslutning ska inte ändra unionens befogenheter såsom de definieras i fördragen.

3. De grundläggande rättigheterna, såsom de garanteras i europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, och såsom de följer av medlemsstaternas gemensamma konstitutionella traditioner, ska ingå i unionsrätten som allmänna principer.

Stadgan inf. efter EUF-fördraget.

Ang. gemenskapens respektive unionens möjligheter att tillträda Europakonventionen, se yttrande **2/94** och **2/13**. Ang. art. 6 som tolkningsbakgrund, se **C-105/03** Pupino. Ogiltighetsprövning av rambeslut mot bakgrund av den straffrättsliga legalitetsprincipen samt likhets- och icke-diskrimineringsprincipen – (europeiska arresteringsordern) **C-303/05** Advocaten voor de Wereld. Hänvisningen till Europakonventionen i artikel 6.3 FEU innebär inte att nationella domstolar är skyldiga att direkt tillämpa bestämmelserna i denna konvention **C-571/10** Kamberaj.

En svensk domstol kan frångå EU-domstolens tolkning av en EU-best. med hänsyn till Europakonventionen bara om tillämpningen skulle utgöra en allvarlig och otvetydig kränkning av konventionen **H 2014:79**.

Artikel 7 (f.d. artikel 7 EU)

1. Rådet får på motiverat förslag från en tredjedel av medlemsstaterna, från Europaparlamentet eller från Europeiska kommissionen med en majoritet på fyra femtedelar av sina medlemmar och efter Europaparlamentets godkännande slå fast att det finns en klar risk för att en medlemsstat allvarligt åsidosätter värden som anges i artikel 2. Innan detta slås fast ska rådet höra den berörda medlemsstaten och får i enlighet med samma förfarande framföra rekommendationer till denna stat.

Rådet ska regelbundet kontrollera om de skäl som har lett till ett sådant fastslående fortfarande äger giltighet.

2. Europeiska rådet får på förslag från en tredjedel av medlemsstaterna eller från Europeiska kommissionen och efter Europaparlamentets godkännande, samt efter att ha uppmanat ifrågavarande medlemsstat att framföra sina synpunkter, enhälligt slå fast att en medlemsstat allvarligt och ihållande åsidosätter värden som anges i artikel 2.

3. När ett fastslående enligt punkt 2 har gjorts får rådet, som ska fatta beslut med kvalificerad majoritet, besluta om att tillfälligt upphäva vissa av de rättigheter som den ifrågavarande medlemsstaten har till följd av tillämpningen av fördragen, inbegripet rösträtten i rådet för företrädaren för den medlemsstatens regering. Rådet ska därvid beakta de möjliga följderna som ett sådant tillfälligt upphävande kan få för fysiska och juridiska personers rättigheter och skyldigheter.

Den ifrågavarande medlemsstatens skyldigheter enligt fördragen ska under alla omständigheter fortsätta att vara bindande för den staten.

4. Rådet får senare med kvalificerad majoritet besluta om att ändra eller återkalla åtgärder som har vidtagits enligt punkt 3, när den situation som ledde till att åtgärderna infördes har förändrats.

5. De omröstningsbestämmelser som i enlighet med denna artikel gäller för Europaparlamentet, Europeiska rådet och rådet fastställs i artikel 354 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

C-216/18 PPU LM (Brister i rättssystemet). Ang. påstått kringgående av förfarandet i artikel 7 FEU genom en generell villkorlighetsordning för skydd av unionsbudgeten vid överträdelse av rättsstatens principer i en medlemsstat, se **C-156/21** och **C-157/21** Ungern och Polen/parlamentet och rådet.

Artikel 8

1. Unionen ska utveckla särskilda förbindelser med närbelägna länder i syfte att skapa ett område med välstånd och god grannsamja som grundar sig på unionens värderingar och utmärks av nära och fredliga förbindelser som bygger på samarbete.

2. Vid tillämpning av punkt 1 får unionen ingå särskilda avtal med de berörda länderna. Dessa avtal får innebära ömsesidiga rättigheter och skyldigheter samt möjligheten att genomföra åtgärder gemensamt. Genomförandet av dem ska omfattas av regelbundet samråd.

AVDELNING II

Bestämmelser om demokratiska principer

Artikel 9

Unionen ska i all sin verksamhet respektera principen om jämlikhet mellan sina medborgare, som ska få lika uppmärksamhet från unionens institutioner, organ och byråer. Varje person som är medborgare i en medlemsstat ska vara unionsmedborgare. Unionsmedborgarskapet ska komplettera och inte ersätta det nationella medborgarskapet.

Artikel 10

1. Unionens sätt att fungera ska bygga på representativ demokrati.

2. Medborgarna ska företrädas direkt på unionsnivå i Europaparlamentet.

Varje medlemsstat ska företrädas i Europeiska rådet av sin stats- eller regeringschef och i rådet av sin regering, vilka själva ska vara demokratiskt ansvariga, antingen inför sitt nationella parlament eller inför sina medborgare.

3. Varje medborgare ska ha rätt att delta i unionens demokratiska liv. Besluten ska fattas så öppet och så nära medborgarna som möjligt.

4. De politiska partierna på europeisk nivå ska bidra till att skapa ett europeiskt politiskt medvetande och till att uttrycka unionsmedborgarnas vilja.

Artikel 11

1. Institutionerna ska på lämpligt sätt ge medborgarna och de representativa sammanslutningarna möjlighet att ge uttryck för och offentligt diskutera sina åsikter på alla unionens åtgärdsområden.

2. Institutionerna ska föra en öppen, tydlig och regelbunden dialog med de representativa sammanslutningarna och det civila samhället.

3. Europeiska kommissionen ska ha ett omfattande samråd med alla berörda parter i syfte att säkerställa att unionens åtgärder blir enhetliga och öppna.

4. Ett antal unionsmedborgare, som uppgår till minst en miljon personer och som kommer från ett betydande antal medlemsstater, får ta initiativ till att uppmana Europeiska kommissionen att, inom ramen för sina befogenheter, lägga fram ett lämpligt förslag i frågor där dessa medborgare anser att det krävs en unionsrättsakt för att tillämpa fördragen.

De förfaranden och villkor som krävs för att lägga fram ett sådant initiativ ska fastställas i enlighet med artikel 24 första stycket i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/788 om det europeiska medborgarinitiativet.

Villkoret att det föreslagna medborgarinitiativet inte uppenbart faller utanför Europeiska kommissionens befogenhet att lägga fram ett förslag till unionsrättsakt för att genomföra fördragen **C-589/15 P** Anagnostakis/kommissionen och **C-420/16 P** Izsák och Dabis/kommissionen (ekonomisk, social och territoriell sammanhållning enl. artikel 174 FEUF).

Artikel 12

De nationella parlamenten bidrar aktivt till en väl fungerande union

a) genom att bli informerade av unionens institutioner och få sig tillsända utkast till unionens lagstiftningsakter i enlighet med protokollet om de nationella parlamentens roll i Europeiska unionen,

b) genom att se till att subsidiaritetsprincipen följs i enlighet med de förfaranden som anges i protokollet om tillämpning av subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna,

c) genom att inom ramen för området med frihet, säkerhet och rättvisa delta i mekanismerna för utvärdering av genomförandet av unionens politik på detta område i enlighet med artikel 70 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt samt genom att delta i den politiska övervakningen av Europol och utvärderingen av Eurojusts verksamhet i enlighet med artiklarna 88 och 85 i det fördraget,

d) genom att delta i förfarandena för ändring av fördragen i enlighet med artikel 48 i detta fördrag,

e) genom att bli informerade om ansökningar om anslutning till unionen i enlighet med artikel 49 i detta fördrag,

f) genom att delta i det interparlamentariska samarbetet mellan de nationella parlamenten och med Europaparlamentet i enlighet med protokollet om de nationella parlamentens roll i Europeiska unionen.

AVDELNING III

Institutionella bestämmelser

Artikel 13

1. Unionen ska ha en institutionell ram med syfte att främja dess värderingar, sträva efter att förverkliga dess mål, tjäna dess egna, dess medborgares och medlemsstaternas intressen samt att säkerställa konsekvens, effektivitet och kontinuitet i dess politik och verksamhet.

Unionens institutioner ska vara följande:

- Europaparlamentet.
- Europeiska rådet.
- Rådet.
- Europeiska kommissionen (nedan kallad *kommissionen*).
- Europeiska unionens domstol.
- Europeiska centralbanken.
- Revisionsrätten.

2. Varje institution ska handla inom ramen för de befogenheter som den har tilldelats genom fördragen, i enlighet med de förfaranden, villkor och mål som anges där. Institutionerna ska samarbeta lojalt med varandra.

3. Bestämmelserna om Europeiska centralbanken och revisionsrätten, samt närmare bestämmelser om övriga institutioner, återfinns i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

4. Europaparlamentet, rådet och kommissionen ska bistås av en ekonomisk och social kommitté och en regionkommitté, vilka ska ha rådgivande funktion.

Ang. principen om tilldelade befogenheter, institutionell jämvikt och lojalt samarbete, se **C-409/13** rådet/kommissionen (kommissionens rätt att återkalla förslag till ramförordning). Ang. principen om institutionell jämvikt, se **C-70/88** Europaparlamentet/rådet (22 maj 1990). **C-370/12** Pringle (Medlemsstaternas befogenhet ang. ekonomisk och monetär politik). Principen om lojalt samarbete innebär att kommissionen, när den har för avsikt att framföra ståndpunkter på unionens vägnar vid en internationell domstol, är skyldig att först vända sig till rådet **C-73/14** rådet/kommissionen.

Artikel 14

1. Europaparlamentet ska tillsammans med rådet lagstifta och utöva budgetfunktionen. Det ska utöva politisk kontroll och ha rådgivande funktion i enlighet med de villkor som fastställs i fördragen. Det ska välja kommissionens ordförande.

2. Europaparlamentet ska vara sammansatt av företrädare för unionens medborgare. Deras antal får inte överstiga 750, plus ordföranden. Medborgarna ska företrädas med degressiv proportionalitet, med minst sex ledamöter per medlemsstat. Ingen medlemsstat får tilldelas fler än 96 platser.

Europeiska rådet ska på Europaparlamentets initiativ och med dess godkännande med enhällighet anta ett beslut om Europaparlamentets sammansättning, varvid principerna i första stycket ska respekteras.

3. Europaparlamentets medlemmar ska väljas genom allmänna, direkta, fria och hemliga val för en period av fem år.

4. Europaparlamentet ska välja sin ordförande och sitt presidium bland sina ledamöter.

Ang. val av Europaparlamentets ledamöter genom allmänna, direkta, fria och hemliga val och Europaparlamentarikers immunitet se **C-502/19** Junqueras Vies.

Artikel 15

1. Europeiska rådet ska ge unionen de impulser som behövs för dess utveckling och bestämma dess allmänna politiska riktlinjer och prioriteringar. Det ska inte ha någon lagstiftande funktion.

2. Europeiska rådet ska bestå av medlemsstaternas stats- eller regeringschefer samt av sin ordförande och kommissionens ordförande. Unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik ska delta i dess arbete.

3. Europeiska rådet ska sammanträda två gånger per halvår efter kallelse av sin ordförande. Om dagordningen kräver det, kan Europeiska rådets medlemmar besluta att var och en biträds av en minister och, när det gäller kommissionens ordförande, av en ledamot av kommissionen. Om situationen kräver det, ska ordföranden sammankalla ett extra möte i Europeiska rådet.

4. Europeiska rådet ska besluta med konsensus, om inte annat föreskrivs i fördragen.

5. Europeiska rådet ska välja sin ordförande med kvalificerad majoritet för en mandatperiod av två och ett halvt år, som kan förnyas en gång. I händelse av förhinder eller allvarlig försummelse får Europeiska rådet avbryta ordförandens mandat enligt samma förfarande.

6. Europeiska rådets ordförande ska

a) leda Europeiska rådets arbete och driva det framåt,

b) säkerställa förberedelserna av och kontinuiteten i Europeiska rådets arbete i samarbete med kommissionens ordförande och på grundval av arbetet i rådet i konstellationen allmänna frågor,

c) verka för att underlätta sammanhållning och konsensus inom Europeiska rådet,

d) lägga fram en rapport för Europaparlamentet efter varje möte i Europeiska rådet.

Europeiska rådets ordförande ska på sin nivå och i denna egenskap representera unionen utåt i de frågor som omfattas av den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken, utan att de befogenheter åsidosätts som har tilldelats unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik.

Europeiska rådets ordförande får inte inneha ett nationellt mandat.

C-5/16 Polen/parlamentet och rådet (Europeiska rådets behörighet).

Artikel 16

1. Rådet ska tillsammans med Europaparlamentet lagstifta och utöva budgetfunktionen. Det ska fastställa politik och fungera samordnande i enlighet med de villkor som fastställs i fördragen.

2. Rådet ska bestå av en företrädare på ministernivå för varje medlemsstat med befogenhet att fatta bindande beslut för regeringen i den medlemsstat som han eller hon företräder och att utöva dess rösträtt.

3. Rådet ska besluta med kvalificerad majoritet om inte annat föreskrivs i fördragen.

4. Från och med den 1 november 2014 ska kvalificerad majoritet definieras som minst 55 % av rådets medlemmar, dock minst 15 rådsmedlemmar, vilka ska företräda medlemsstater som tillsammans omfattar minst 65 % av unionens befolkning.

En blockerande minoritet ska omfatta minst fyra rådsmedlemmar; i annat fall ska kvalificerad majoritet anses vara uppnådd.

Övriga bestämmelser som gäller för omröstning med kvalificerad majoritet fastställs i artikel 238.2 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

5. De övergångsbestämmelser som avser definitionen av kvalificerad majoritet och som ska tillämpas till och med den 31 oktober 2014 liksom de övergångsbestämmelser som ska tillämpas under perioden 1 november 2014–31 mars 2017 fastställs i protokollet om övergångsbestämmelser.

6. Rådet ska sammanträda i olika konstellationer, över vilka en förteckning ska antas i enlighet med artikel 236 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

Rådet i konstellationen allmänna frågor ska säkerställa samstämmigheten i de olika rådskonstellationernas arbete. Det ska tillsammans med Europeiska rådets ordförande och kommissionen förbereda och säkerställa uppföljningen av Europeiska rådets möten.

Rådet i konstellationen utrikes frågor ska utforma unionens yttre åtgärder enligt strategiska riktlinjer som Europeiska rådet fastställer och säkerställa samstämmigheten i unionens åtgärder.

7. En kommitté med ständiga representanter för medlemsstaternas regeringar ska ansvara för att förbereda rådets arbete.

8. Rådets möten ska vara offentliga när det överlägger och röstar om ett utkast till lagstiftningsakt. Varje råds-möte ska därför delas upp i två delar, varav en del ägnas åt överläggningar om unionens lagstiftningsakter och en del åt icke lagstiftande verksamhet.

9. Ordförandeskapet för andra rådskonstellationer än utrikes frågor ska innehas av medlemsstaternas företrädare i rådet på grundval av ett system med lika rotation på de villkor som ska fastställas i enlighet med artikel 236 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

Kommissionen är inte bemyndigad att, med stöd av sin befogenhet i att representera unionen utåt, underteckna ett icke bindande avtal som är resultatet av förhandlingar med ett tredjeland **C-660/13** rådet/kommissionen.

Artikel 17

1. Kommissionen ska främja unionens allmänna intresse och ta lämpliga initiativ i detta syfte. Den ska säkerställa tillämpningen av fördragen och av de åtgärder som institutionerna antar i enlighet med fördragen. Den ska övervaka tillämpningen av unionsrätten under kontroll av Europeiska unionens domstol. Den ska genomföra budgeten och förvalta program. Den ska samordna, verkställa och förvalta i enlighet med de villkor som fastställs i fördragen. Med undantag av den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken samt övriga i fördragen angivna fall ska den representera unionen utåt. Den ska ta initiativ till unionens årliga och fleråriga programplanering för att få till stånd interinstitutionella avtal.

2. En unionslagstiftningsakt får antas endast på förslag av kommissionen, om inte annat föreskrivs i fördragen. Övriga akter ska antas på förslag av kommissionen om detta föreskrivs i fördragen.

3. Kommissionens mandattid ska vara fem år.

Kommissionens ledamöter ska väljas på grundval av sin allmänna duglighet och sitt engagemang för Europa och bland personer vars oavhängighet inte kan ifrågasättas.

Kommissionen ska fullgöra sina uppgifter med fullständig oavhängighet. Utan att det påverkar tillämpningen av artikel 18.2 får kommissionens ledamöter varken begära eller ta emot instruktioner från någon regering, någon institution, något organ eller någon byrå. De ska avhålla sig från varje handling som är oförenlig med deras skyldigheter eller utförandet av deras uppgifter.

4. Den kommission som tillsätts mellan dagen för ikraftträdandet av Lissabonfördraget och den 31 oktober 2014 ska bestå av en medborgare från varje medlemsstat, inklusive ordföranden och unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik, som ska vara en av kommissionens vice ordförande.

5. Från och med den 1 november 2014 ska kommissionen bestå av ett antal ledamöter, inklusive ordföranden och unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik, som motsvarar två tredjedelar av antalet medlemsstater, om inte Europeiska rådet med enhällighet beslutar att ändra detta antal.

Kommissionens ledamöter ska väljas bland medlemsstaternas medborgare genom ett system med absolut lika rotation mellan medlemsstaterna som gör det möjligt att återspegla samtliga medlemsstaters demografiska och geografiska spridning. Detta system ska fastställas av Europeiska rådet med enhällighet i enlighet med artikel 244 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

6. Kommissionens ordförande ska

a) ange riktlinjer för kommissionens uppgifter,

b) besluta om kommissionens interna organisation för att se till att det råder samstämmighet i dess arbete och att den arbetar effektivt och som ett kollegialt organ,

c) utse vice ordförande bland kommissionens ledamöter, med undantag av unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik.

En kommissionsledamot ska avgå om ordföranden begär detta. Unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik ska i enlighet med förfarandet i artikel 18.1 avgå om ordföranden begär detta.

7. Med hänsyn till valet till Europaparlamentet och efter lämpligt samråd ska Europeiska rådet med kvalificerad majoritet föreslå Europaparlamentet en kandidat till befattningen som kommissionens ordförande. Denna kandidat ska väljas av Europaparlamentet med en majoritet av dess ledamöter. Om denna kandidat inte får majoritet, ska Europeiska rådet med kvalificerad majoritet inom en månad föreslå en ny kandidat som ska väljas av Europaparlamentet i enlighet med samma förfarande.

Rådet ska i samförstånd med den valda ordföranden anta förteckningen över övriga personer som det föreslår till ledamöter av kommissionen. Dessa ska väljas på grundval av förslag från medlemsstaterna och i enlighet med kriterierna i punkt 3 andra stycket och punkt 5 andra stycket.

Ordföranden, unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik och de övriga kommissionsledamöterna ska kollektivt godkännas vid en omröstning i Europaparlamentet. På grundval av detta godkännande ska kommissionen utses av Europeiska rådet med kvalificerad majoritet.

8. Kommissionen ska kollektivt vara ansvarig inför Europaparlamentet. Europaparlamentet får rösta om misstroendevotum mot kommissionen i enlighet med artikel 234 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt. Om ett sådant misstroendevotum antas, ska kommissionsledamöterna kollektivt avgå, och unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik ska avgå från kommissionen.

Öppenhet bidrar till att garantera att kommissionens verksamhet är trovärdig i medborgarnas och organisationers ögon och därmed, till att säkerställa att kommissionen agerar med fullständig oavhängighet och enbart med beaktande av allmänintresset **C-57/16 P** ClientEarth/kommissionen. Kommissionens befogenheter enligt fördragen är bland annat att, med stöd av artikel 17.1 FEU, främja unionens allmänna intresse och att, i förekommande fall, ta lämpliga initiativ för detta ändamål **C-928/19 P** EPSU/kommissionen. Kommissionens befogenhet att företräda unionen vid utövandet av dess externa befogenhet inte kan vara beroende av huruvida denna externa befogenhet är exklusiv eller delad, vilket endast beror på unionens interna regler som inte är bindande för tredjeländer eller andra internationella organisationer **C-161/20** kommissionen/rådet.

Artikel 18

1. Europeiska rådet ska med kvalificerad majoritet och med godkännande av kommissionens ordförande utnämna unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik. Europeiska rådet kan avbryta den höga representantens mandatperiod i enlighet med samma förfarande.

2. Den höga representanten ska leda unionens gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik. Den höga representanten ska genom sina förslag bidra till utformningen av denna politik och ska såsom rådets bemyndigade ställföreträdare verkställa den. Den höga representanten ska handla på samma sätt i fråga om den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken.

3. Den höga representanten ska vara ordförande i rådet i konstellationen utrikes frågor.

4. Den höga representanten ska vara en av kommissionens vice ordförande. Den höga representanten ska säkerställa samstämmigheten i unionens yttre åtgärder. Den höga representanten ska inom kommissionen ha det ansvar som vilar på kommissionen för de yttre förbindelserna och för samordningen av övriga delar av unionens yttre åtgärder. Vid utövandet av detta ansvar inom kommissionen och endast för dessa ansvarsområden ska den höga representanten omfattas av de förfaranden som reglerar kommissionens arbete så långt som det är förenligt med punkterna 2 och 3.

Artikel 19

1. Europeiska unionens domstol ska bestå av domstolen, tribunalen och specialdomstolar. Den ska säkerställa att lag och rätt följs vid tolkning och tillämpning av fördragen.

Medlemsstaterna ska fastställa de möjligheter till överklagande som behövs för att säkerställa ett effektivt domstolsskydd inom de områden som omfattas av unionsrätten.

2. Domstolen ska bestå av en domare per medlemsstat. Den ska biträdas av generaladvokater.

Tribunalen ska ha minst en domare per medlemsstat.

Domstolens domare och generaladvokater samt tribunalens domare ska utses bland personer vars oavhäng-

ighet inte kan ifrågasättas och som uppfyller de villkor som avses i artiklarna 253 och 254 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt. De ska utses av medlemsstaternas regeringar i samförstånd på sex år. Avgående domare och generaladvokater kan utnännas på nytt.

3. Europeiska unionens domstol ska i enlighet med fördragen

a) avgöra ärenden där talan väcks av en medlemsstat, en institution eller fysiska eller juridiska personer,

b) meddela förhandsavgöranden när en nationell domstol har begärt förhandsavgörande om tolkningen av unionsrätten eller giltigheten av akter som antagits av institutionerna,

c) besluta i de övriga fall som föreskrivs i fördragen.

Lag (2014:414) om nomineringar till Europeiska unionens domstol och Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna – F (2015:257) i samma ämne.

Artikel 19.1 andra stycket FEU har direkt effekt **C-508/19** – Prokurator Generalny. Principen om ett effektivt domstolsskydd för de rättigheter som enskilda rättssubjekt har enligt unionsrätten utgör en allmän princip i unionsrätten **C-192/18** kommissionen/Polen och **C-824/18** A.B. m.fl. En medlemsstat kan inte ändra sin lagstiftning, särskilt vad gäller organisationen av rättsväsendet, på ett sådant sätt att skyddet av rättsstatsprincipen försämras **C-896/19** Republika/Il-Prim Ministru. Ang. sänkning av pensionsåldern för domare i Högsta domstolen **C-619/18** kommissionen/Polen. Principen om domares oavhängighet **C-585/18**, **C-624/18** och **C-625/18** A.K. m.fl. samt **C-615/20** YP m.fl. (nationella domstolar är skyldiga att underlåta att tillämpa en rättsakt enligt vilken en domare i strid med unionsrätten ska avstångas från sitt ämbete). Det åligger nationella domstolarna och EU-domstolen att i enlighet med rättsstatliga värden säkerställa att unionsrätten tillämpas fullt ut i samtliga medlemsstater och att säkerställa domstolsskyddet för enskildas rättigheter enligt unionsrätten **C-216/18** PPU LM samt **C-284/16** Achmea. Garantin för oavhängighet gör sig inte enbart gällande på unionsnivå utan även i medlemsstaterna för de nationella domstolarna **C-64/16** Associação Sindical dos Juizes Portugueses och **C-49/18** Escrivano Vindel. Nationella bestämmelser av vilka det följer att de nationella domstolarna kan bli föremål för disciplinära förfaranden på grund av att de har hänskjutit en begäran om förhandsavgörande till EU-domstolen kan således inte tillåtas **C-558/18** och **C-563/18** Miasto Lowicz och Prokuratura Okręgowa w Plocku. Ang. begränsning av de nationella domstolarnas rätt och skyldighet att begära förhandsavgörande från EU-domstolen **C-791/19** kommissionen/Polen. Utgör inte hinder mot nationella bestämmelser som ger premiärministern i Malta bestämmanderätt i förfarandet för domarutnämningar, **C-896/19** Republika/Il-Prim Ministru. Ang. domare som inte kan anses utgöra en oavhängig och opartisk domstol som har inrättats enligt lag, se **C-487/19** W.Z. Ang. rättsverkan av domar från en författningsdomstol, se **C-430/21** RS samt **C-615/20** YP m.fl. Dom från en medlemsstats högsta förvaltningsdomstol i vilket denna domstol, med åsidosättande av EU-domstolens rättspraxis, avvisar en talan från en anbudsgivare som uteslutits från en offentlig upphandling **C-497/20** Randstad Italia SpA/Umana SpA m.fl. Ang. nationell lagstiftning som ger justitieministern befogenhet att förordna domare från andra domstolar till tjänstgöra i högre domstolar och att avsluta förordnandet, se **C-748/19** Prokuratura Rejonowa w Mińsku Mazowieckim. Ang. disciplinära förfaranden mot domare till följd av att de framställt begäran om förhandsavgörande, se **C-357/19** Euro Box Promotion m.fl. Ang. förbud för nationella domstolar att ifrågasätta domstolars och konstitutionella organs legitimitet eller att fastställa eller bedöma lagenligheten av utnämningen av domare eller utövandet av deras rättsliga befogenheter, se **C-204/21** kommissionen/Polen.

AVDELNING IV

Bestämmelser om fördjupade samarbeten

Artikel 20 (Innehåller best. om fördjupat samarbete)

Artikel 24 (f.d. artikel 11 EU)

1. Unionens befogenhet i fråga om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken ska omfatta alla utrikespolitiska områden och alla frågor som rör unionens säkerhet, inbegripet den gradvisa utformningen av en gemensam försvarspolitik som kan leda till ett gemensamt försvar.

Den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken ska omfattas av särskilda regler och förfaranden. Den ska fastställas och genomföras av Europeiska rådet och rådet med enhällighet, om inte annat föreskrivs i fördragen. Antagandet av lagstiftningsakter ska undantas. Den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken ska genomföras av unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik och medlemsstaterna, i enlighet med fördragen. Europaparlamentets och kommissionens särskilda roller på området fastställs i fördragen. Europeiska unionens domstol ska inte vara behörig med avseende på dessa bestämmelser, med undantag av dess behörighet att kontrollera att artikel 40 i detta fördrag följs och att kontrollera lagenligheten av vissa beslut som avses i artikel 275 andra stycket i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

2. Unionen ska, inom ramen för principerna och målen för sina yttre åtgärder, föra, utforma och genomföra en gemensam utrikes- och säkerhetspolitik som grundas på en utveckling av medlemsstaternas ömsesidiga politiska solidaritet, på en identifiering av frågor av allmänt intresse och på förverkligandet av en ständigt ökande grad av samstämmighet i medlemsstaternas åtgärder.

3. Medlemsstaterna ska aktivt och förbehållslöst stödja unionens utrikes- och säkerhetspolitik i en anda av lojalitet och ömsesidig solidaritet och ska respektera unionens åtgärder på detta område.

Medlemsstaterna ska arbeta tillsammans för att förstärka och utveckla sin ömsesidiga politiska solidaritet. De ska avstå från varje handling som strider mot unionens intressen eller kan minska dess effektivitet som en sammanhållande kraft i de internationella relationerna.

Rådet och den höga representanten ska sörja för att dessa principer följs.

Restriktiva åtgärder mot bakgrund av Rysslands åtgärder som destabiliserar situationen i Ukraina **C-72/15** Rosneft.

Artikel 39

I enlighet med artikel 16 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt och med avvikelse från punkt 2 i den artikeln ska rådet anta ett beslut om bestämmelser om skydd för enskilda personer i fråga om behandling av personuppgifter i medlemsstaterna, när dessa utövar verksamhet som omfattas av detta kapitels tillämpningsområde, samt om den fria rörligheten för sådana uppgifter. Oberoende myndigheter ska kontrollera att dessa bestämmelser följs.

Artikel 40 (f.d. artikel 47 EU)

Genomförandet av den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken ska inte påverka tillämpningen av de förfaranden för eller respektive omfattning av institutionernas befogenheter som anges i fördragen för utövandet av de unionsbefogenheter som avses i artiklarna 3–6 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

På samma sätt ska genomförandet av den politik som avses i nämnda artiklar inte påverka tillämpningen av de förfaranden för och respektive omfattning av institutionernas befogenheter som anges i fördragen för utövandet av unionsbefogenheterna enligt detta kapitel.

EU-domstolen är behörig att lämna ett förhandsavgörande avseende giltigheten av en rättsakt som antagits inom ramen för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken i den mån som begäran om förhandsavgörande avser antingen en prövning av om artikel 40 FEU iakttagts när det beslutet antogs, eller en prövning av lagenligheten av restriktiva åtgärder mot fysiska eller juridiska personer **C-72/15** Rosneft.

AVDELNING VI

Slutbestämmelser

Artikel 47

Unionen är en juridisk person.

Artikel 48 (f.d. artikel 48 EU)

1. Fördragen får ändras i enlighet med ett ordinarie ändringsförfarande. De får även ändras i enlighet med förenklade ändringsförfaranden.

Ordinarie ändringsförfarande

2. Varje medlemsstats regering, Europaparlamentet eller kommissionen får förelägga rådet förslag till ändringar av fördragen. Dessa förslag kan bland annat syfta till att utöka eller minska de befogenheter som unionen tilldelas i fördragen. Dessa förslag ska översändas av rådet till Europeiska rådet och tillställas de nationella parlamenten.

3. Om Europeiska rådet efter att ha hört Europaparlamentet och kommissionen med enkel majoritet antar ett beslut om att granska de ändringar som föreslås, ska Europeiska rådets ordförande sammankalla ett konvent som består av företrädare för de nationella parlamenten, medlemsstaternas stats- eller regeringschefer, Europaparlamentet och kommissionen. Även Europeiska centralbanken ska höras när det är fråga om institutionella ändringar på det monetära området. Konventet ska behandla förslagen till ändringar och ska med konsensus anta en rekommendation till en konferens mellan företrädarna för medlemsstaternas regeringar enligt punkt 4.

Europeiska rådet får, efter Europaparlamentets godkännande, med enkel majoritet besluta att inte sammankalla konventet om ändringarnas omfattning inte motiverar det. I det senare fallet ska Europeiska rådet fastställa mandatet för en konferens mellan företrädarna för medlemsstaternas regeringar.

4. En konferens mellan företrädarna för medlemsstaternas regeringar ska sammankallas av rådets ordförande i syfte att i samförstånd komma överens om de ändringar som ska göras i fördragen.

Ändringarna träder i kraft efter det att de har ratificerats av alla medlemsstaterna i enlighet med deras respektive konstitutionella bestämmelser.

5. Om fyra femtedelar av medlemsstaterna inom två år efter undertecknandet av ett fördrag om ändring av fördragen har ratificerat detta fördrag och en eller flera medlemsstater har stött på problem med nämnda ratifikation, ska Europeiska rådet ta upp frågan.

Förenklade ändringsförfaranden

6. Varje medlemsstats regering, Europaparlamentet eller kommissionen får förelägga Europeiska rådet förslag till sådana ändringar av samtliga eller delar av bestämmelserna i tredje delen i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt som rör unionens inre politik och inre åtgärder.

Europeiska rådet får anta ett beslut om ändring av samtliga eller delar av bestämmelserna i tredje delen i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt. Europeiska rådet ska besluta med enhällighet efter att ha hört

Europaparlamentet och kommissionen samt Europeiska centralbanken när det är fråga om institutionella ändringar på det monetära området. Detta beslut träder i kraft först sedan det har godkänts av medlemsstaterna i enlighet med deras respektive konstitutionella bestämmelser.

Det beslut som avses i andra stycket får inte utöka de befogenheter som unionen tilldelas i fördragen.

7. När fördraget om Europeiska unionens funktionssätt eller avdelning V i det här fördraget föreskriver att rådet ska besluta med enhällighet på ett visst område eller i ett visst fall, får Europeiska rådet anta ett beslut om bemyndigande för rådet att besluta med kvalificerad majoritet på det området eller i det fallet. Detta stycke ska inte tillämpas på beslut som har militära eller försvarsmässiga konsekvenser.

När fördraget om Europeiska unionens funktionssätt föreskriver att lagstiftningsakter ska antas av rådet i enlighet med ett särskilt lagstiftningsförfarande, får Europeiska rådet anta ett beslut om bemyndigande att sådana akter får antas i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet.

Varje initiativ från Europeiska rådet på grundval av första eller andra stycket ska översändas till de nationella parlamenten. Om en invändning från ett nationellt parlament har meddelats inom sex månader från detta överlämnande, ska det beslut som avses i första eller andra stycket inte antas. I avsaknad av invändningar får Europeiska rådet anta beslutet.

Vid antagandet av de beslut som avses i första eller andra stycket ska Europeiska rådet besluta med enhällighet efter godkännande av Europaparlamentet, som ska besluta med en majoritet av sina ledamöter.

Artikel 49 (f.d. artikel 49 EU)

Varje europeisk stat som respekterar de värden som avses i artikel 2 och som förbinder sig att främja dem får ansöka om att bli medlem av unionen. Europaparlamentet och de nationella parlamenten ska underrättas om denna ansökan. Den ansökande staten ska ställa sin ansökan till rådet, som ska besluta med enhällighet efter att ha hört kommissionen och efter godkännande av Europaparlamentet, som ska fatta sitt beslut med en majoritet av sina ledamöter. De villkor för medlemskap som Europeiska rådet har enats om ska beaktas.

Villkoren för att upptas som medlem och de anpassningar av fördragen som unionen bygger på, som därigenom blir nödvändiga, ska fastställas i ett avtal mellan medlemsstaterna och den ansökande staten. Detta avtal ska föreläggas samtliga avtalsslutande stater för ratifikation i överensstämmelse med deras konstitutionella bestämmelser.

Unionsrätten bygger på grunderläggande premissen att varje medlemsstat delar gemensamma värden **C-621/18** Wightman m.fl.

Artikel 50

1. Varje medlemsstat får i enlighet med sina konstitutionella bestämmelser besluta att utträda ur unionen.

2. Den medlemsstat som beslutar att utträda ska anmäla sin avsikt till Europeiska rådet. Mot bakgrund av Europeiska rådets riktlinjer ska unionen förhandla fram och ingå ett avtal med denna stat där villkoren för dess utträde fastställs, med beaktande av dess framtida förbindelser med unionen. Detta avtal ska förhandlas i enlighet med artikel 218.3 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt. Det ska ingås på unionens vägnar av rådet som ska besluta med kvalificerad majoritet efter Europaparlamentets godkännande.

3. Fördragen ska upphöra att vara tillämpliga på den berörda staten från och med den dag då avtalet om utträde träder i kraft eller, om det inte finns något sådant avtal, två år efter den anmälan som avses i punkt 2, om inte Europeiska rådet i samförstånd med den berörda medlemsstaten med enhällighet beslutar att förlänga denna tidsfrist.

4. Vid tillämpning av punkterna 2 och 3 får den medlem i Europeiska rådet och rådet som företräder den medlemsstat som utträder inte delta, vare sig i de överläggningar eller i de beslut i Europeiska rådet och rådet som rör den medlemsstaten.

Kvalificerad majoritet ska definieras i enlighet med artikel 238.3 b i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

5. Om den stat som har utträtt ur unionen begär att på nytt få ansluta sig, ska dess begäran omfattas av förfarandet i artikel 49.

Ang. p. 2: Avtal om Förenade konungariket Storbritannien och Nordirlands utträde ur Europeiska unionen och Europeiska atomenergigemenskapen, EUT L 29,31,1,2020, s. 7 och rådets beslut (EU) 2020/135 av d. 30 jan. 2020 om ingående av avtalet, EUT L 29,31.1. 2020, s. 1. Avtalet trädde i kraft 1 feb. 2020 enl. art.185 i avtalet.

Osäkerhet beträffande de regler som ska gälla för förbindelserna mellan Förenade kungariket och unionen efter utträdet **C-327/18 PPU** R O (arresteringsorder). Ang. Förenade kungarikets rätt till ensidig återkallelse av anmälan av sin avsikt att utträda ur Europeiska unionen, se **C-621/18** Wightman m.fl. Huruvida bestämmelser om en mekanism för överlämnande som infördes genom handels- och samarbetsavtalet med Förenade kungariket ska tillämpas på en europeisk arresteringsorder, se **C-479/21 PPU** SN och SD. Röst rätt och valbarhet vid kommunala val för medborgare i Storbritannien och Nordirland vilka är bosatta i en medlemsstat **C-673/20** Préfet du Gers och Institut national de la statistique och des études économiques.

Artikel 51

Protokollen och bilagorna till fördragen ska utgöra en integrerande del av dessa fördrag.

Ang. protokoll om lokalisering av säten för Europeiska unionens institutioner och vissa av dess organ, myndigheter och enheter, se **C-73/17** Frankrike/Europaparlamentet.

Artikel 52

1. Fördragen ska gälla för Konungariket Belgien, Republiken Bulgarien, Republiken Tjeckien, Konungariket Danmark, Förbundsrepubliken Tyskland, Republiken Estland, Irland, Republiken Grekland, Konungariket Spanien, Republiken Frankrike, Republiken Kroatien, Republiken Italien, Republiken Cypern, Republiken Lettland, Republiken Litauen, Storhertigdömet Luxemburg, Republiken Ungern, Republiken Malta, Konungariket Nederländerna, Republiken Österrike, Republiken Polen, Republiken Portugal, Rumänien, Republiken Slovenien, Republiken Slovakien, Republiken Finland, Konungariket Sverige och Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland.

2. Fördragens territoriella tillämpningsområde anges närmare i artikel 355 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

Ang. det internationella transitområdet på en flygplats i en medlemsstat, se **C-17/16** El Dakkak och Intercontinental.

Artikel 53

Avdelning III ska tillämpas på förfarandet vid tribunalen.

Vid behov ska förfarandet vid tribunalen preciseras och kompletteras genom tribunalens rättegångsregler. Rättegångsreglerna får avvika från artikel 40 fjärde stycket och artikel 41 för att ta hänsyn till de särskilda förhållandena i de tvister som rör immateriella rättigheter.

Utan hinder av artikel 20 fjärde stycket får generaladvokaten framlägga sina motiverade yttranden skriftligen.

Artikel 55 (f.d. artikel 53 EU)

1. Detta fördrag, upprättat i ett enda original på bulgariska, danska, engelska, estniska, finska, franska, grekiska, iriska, italienska, kroatiska, lettiska, litauiska, maltesiska, nederländska, polska, portugisiska, rumänska, slovakiska, slovenska, spanska, svenska, tjeckiska, tyska och ungerska språken, vilka alla texter är lika giltiga, ska deponeras i arkiven hos Republiken Italiens regering, som ska överlämna en bestyrkt kopia till var och en av de andra signatärstaternas regeringar.

2. Detta fördrag får även översättas till varje annat språk som bestäms av medlemsstaterna bland de språk som i enlighet med deras konstitutionella ordning har officiell ställning i hela eller delar av deras territorium. Den berörda medlemsstaten ska lämna en bestyrkt kopia av sådana översättningar till rådet, som ska deponera den i sitt arkiv.

Fördraget om Europeiska unionens funktionssätt

Fördraget erhöll denna rubrik och lydelse genom Lissabonfördraget, som trätt i kraft 1 dec. 2009. Texten motsvarar den gällande versionen av EUF-fördraget. I de konsoliderade versionerna används förkortningen FEG vid hänvisning till det tidigare fördraget om Europeiska gemenskapen i dess lydelse enl. 2001 års Nicefördrag (t.ex. "f.d. artikel 3.2 FEG"). I lagboken används dock förkortningen EG i stället för FEG vid hänvisning till fördraget om Europeiska gemenskapen i dess lydelse enl. 2001 års Nicefördrag, eftersom detta överensstämmer med EU-domstolens skrivsätt. Ang. Förenade konungariket Storbritannien och Nordirlands utträde ur Europeiska unionen se anm. vid art. 50 EU-fördraget.

FÖRSTA DELEN. PRINCIPERNA**Artikel 1**

1. Detta fördrag reglerar unionens funktionssätt och fastställer områdena för, avgränsningen av och de närmare villkoren för utövandet av unionens befogenheter.

2. Detta fördrag och fördraget om Europeiska unionen utgör de fördrag som unionen grundar sig på. De båda fördragen, som har samma rättsliga värde, ska benämnas fördragen.

AVDELNING I**Unionens befogenhetskategorier och befogenhetsområden****Artikel 2**

1. När fördragen tilldelar unionen exklusiv befogenhet på ett visst område, får endast unionen lagstifta och anta rättsligt bindande akter medan medlemsstaterna får göra detta själva endast efter bemyndigande från unionen eller för att genomföra unionens akter.

2. När fördragen tilldelar unionen en befogenhet som ska delas med medlemsstaterna på ett visst område, får unionen och medlemsstaterna lagstifta och anta rättsligt bindande akter på detta område. Medlemsstaterna ska utöva sin befogenhet i den mån som unionen inte har utövat sin befogenhet. Medlemsstaterna ska på nytt utöva sin befogenhet i den mån som unionen har beslutat att inte längre utöva sin befogenhet.

3. Medlemsstaterna ska samordna sin ekonomiska politik och sysselsättningspolitik i enlighet med de närmare bestämmelserna i detta fördrag, vilka unionen har befogenhet att fastställa.

4. Unionen ska ha befogenhet att i enlighet med bestämmelserna i fördraget om Europeiska unionen fastställa och genomföra en gemensam utrikes- och säkerhetspolitik, inbegripet den gradvisa utformningen av en gemensam försvarspolitik.

5. På vissa områden och på de villkor som fastställs i fördragen ska unionen ha befogenhet att vidta åtgärder för att stödja, samordna eller komplettera medlemsstaternas åtgärder, dock utan att ersätta deras befogenhet på dessa områden.

Unionens rättsligt bindande akter som antas på grundval av bestämmelserna i fördragen för dessa områden får inte omfatta någon harmonisering av medlemsstaternas lagar och andra författningar.

6. Omfattningen av och de närmare villkoren för utövandet av unionens befogenheter fastställs i bestämmelserna i fördragen för varje område.

När unionen tilldelas exklusiv befogenhet, så förlorar medlemsstaterna sin befogenhet omedelbart, och i motsats till vad som är fallet i fråga om de områden som omfattas av delade befogenheter saknar det betydelse för denna förlust huruvida unionen har utövat sin befogenhet eller inte **C-422/19** Hessischer Rundfunk.

Artikel 3

1. Unionen ska ha exklusiv befogenhet på följande områden:

- Tullunionen.
- Fastställandet av de konkurrensregler som är nödvändiga för den inre marknadens funktion.
- Den monetära politiken för de medlemsstater som har euron som valuta.
- Bevarandet av havets biologiska resurser inom ramen för den gemensamma fiskeripolitiken.
- Den gemensamma handelspolitiken.

2. Unionen ska också ha exklusiv befogenhet att ingå ett internationellt avtal, om ingåendet av avtalet föreskrivs i en unionslagstiftningsakt eller om ingåendet är nödvändigt för att unionen ska kunna utöva sin befogenhet internt eller i den mån ingåendet kan påverka gemensamma regler eller ändra räckvidden för dessa.

Ang. 2 st., se **C-114/12** kommissionen/rådet. Unionens exklusiva befogenhet såvitt gäller gemensam handelspolitik **C-24/20** (Europeiska unionens anslutning till Genèveakten).

Artikel 4

1. Unionen ska ha delad befogenhet med medlemsstaterna om den genom fördragen tilldelas en befogenhet som inte omfattas av de områden som avses i artiklarna 3 och 6.

2. Unionen och medlemsstaterna ska ha delade befogenheter på följande huvudområden:

- a) Inre marknaden.
- b) Socialpolitik, i fråga om aspekter som anges i detta fördrag.
- c) Ekonomisk, social och territoriell sammanhållning.
- d) Jordbruk och fiskeri, med undantag av bevarandet av havets biologiska resurser.
- e) Miljö.
- f) Konsumentskydd.
- g) Transport.
- h) Transeuropeiska nät.
- i) Energi.
- j) Området med frihet, säkerhet och rättvisa.
- k) Gemensamma angelägenheter i fråga om säkerhet när det gäller de aspekter på folkhälsa som anges i detta fördrag.

3. När det gäller forskning, teknisk utveckling och rymden ska unionen ha befogenhet att vidta åtgärder, bland annat att besluta om och genomföra program, men utövandet av denna befogenhet får inte leda till att medlemsstaterna hindras från att utöva sina befogenheter.

4. När det gäller utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd ska unionen ha befogenhet att vidta åtgärder och en gemensam politik, men utövandet av denna befogenhet får inte leda till att medlemsstaterna hindras från att utöva sina befogenheter.

Artikel 5

1. Medlemsstaterna ska samordna sin ekonomiska politik inom unionen. Rådet ska besluta om åtgärder i detta syfte, särskilt de allmänna riktlinjerna för denna politik.

Särskilda bestämmelser ska tillämpas på de medlemsstater som har euron som valuta.

2. Unionen ska vidta åtgärder för att säkerställa samordningen av medlemsstaternas sysselsättningspolitik, särskilt genom att ange riktlinjerna för denna politik.

3. Unionen får ta initiativ för att säkerställa samordningen av medlemsstaternas socialpolitik.

Artikel 6

Unionen ska ha befogenhet att vidta åtgärder för att stödja, samordna eller komplettera medlemsstaternas åtgärder. Områdena för dessa åtgärder ska på europeisk nivå vara

- a) skydd för och förbättring av människors hälsa,
- b) industri,
- c) kultur,
- d) turism,
- e) utbildning, yrkesutbildning, ungdomsfrågor och idrott,
- f) civilskydd,
- g) administrativt samarbete.

AVDELNING II**Allmänna bestämmelser****Artikel 7**

Unionen ska säkerställa samstämmigheten mellan all sin politik och verksamhet, med beaktande av samtliga sina mål och i enlighet med principen om tilldelade befogenheter.

Artikel 8 (f.d. artikel 3.2 EG)

I all sin verksamhet ska unionen syfta till att undanröja bristande jämställdhet mellan kvinnor och män och att främja jämställdhet mellan dem.

Artikel 9

Vid fastställandet och genomförandet av sin politik och verksamhet ska unionen beakta de krav som är förknipade med främjandet av hög sysselsättning, garantier för ett fullgott socialt skydd, kampen mot social utestängning samt en hög utbildningsnivå och en hög hälsoskyddsnivå för människor.

När medlemsstaternas lagstiftning redan har samordnats genom en lagstiftningsakt inom ett av unionens politikområden, måste unionslagstiftaren ha möjlighet att anpassa denna akt till förändrade omständigheter eller ny kunskap för att främja en hög sysselsättning och garantera ett fullgott socialt skydd **C-620/18** Ungern/parlamentet och rådet samt **C-626/18** Polen/Europaparlamentet.

Artikel 10

Vid utformningen och genomförandet av sin politik och verksamhet ska unionen söka bekämpa all diskriminering på grund av kön, ras eller etniskt ursprung, religion eller övertygelse, funktionshinder, ålder eller sexuell läggning.

Artikel 11 (f.d. artikel 6 EG)

Miljöskyddskraven ska integreras i utformningen och genomförandet av unionens politik och verksamhet, särskilt i syfte att främja en hållbar utveckling.

Artikel 12 (f.d. artikel 153.2 EG)

Konsumentskyddskraven ska beaktas när unionens övriga politik och verksamhet utformas och genomförs.

Artikel 13

Vid utformning och genomförande av unionens politik i fråga om jordbruk, fiskeri, transport, inre marknad, forskning och teknisk utveckling samt rymden ska unionen och medlemsstaterna fullt ut ta hänsyn till välfärd för djuren som kända varelser, samtidigt som unionen och medlemsstaterna ska respektera medlemsstaternas lagar och andra författningar samt sedvänjor särskilt i fråga om religiösa riter, kulturella traditioner och regionalt arv.

Särskilda slaktmetoder som påbjuds av religiösa riter **C-497/17** Oeuvre d'assistance aux bêtes d'abattoirs (halalcertifiering och märkningen "ekologiskt jordbruk").

Artikel 14 (f.d. artikel 16 EG)

Utan att det påverkar tillämpningen av artikel 4 i fördraget om Europeiska unionen och artiklarna 93, 106 och 107 i det här fördraget och med beaktande av den betydelse som tjänster av allmänt ekonomiskt intresse har för unionens gemensamma värderingar och den roll som dessa tjänster spelar när det gäller att främja social och territoriell sammanhållning, ska unionen och medlemsstaterna, var och en inom ramen för sina respektive befogenheter och inom fördragets tillämpningsområde, sörja för att sådana tjänster utförs på grundval av principer och villkor, särskilt ekonomiska och finansiella, som gör det möjligt för dem att fullgöra sina uppgifter. Europaparlamentet och rådet ska genom förordningar i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet fastställa dessa principer och villkor, utan att det påverkar medlemsstaternas befogenheter att i överensstämmelse med fördragen tillhandahålla, beställa och finansiera sådana tjänster.

Artikel 15 (f.d. artikel 255 EG)

1. För att främja en god förvaltning och se till att det civila samhället kan delta ska unionens institutioner, organ och byråer utföra sitt arbete så öppet som möjligt.

2. Europaparlamentets sammanträden ska vara offentliga, liksom rådets sammanträden när det överlägger och röstar om ett utkast till lagstiftningsakt.

3. Varje unionsmedborgare och varje fysisk eller juridisk person som är bosatt eller har sitt stadgeenliga säte i en medlemsstat ska ha rätt till tillgång till unionens institutioner, organs och byråers handlingar, oberoende av medium, enligt de principer och villkor som ska bestämmas i enlighet med den här punkten.

Europaparlamentet och rådet ska, under hänsynstagande till allmänna eller enskilda intressen, genom förordningar i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet fastställa allmänna principer och gränser för rätten till tillgång till handlingar.

Varje institution, organ eller byrå ska säkerställa öppenhet i sitt arbete och ska i sin arbetsordning utarbeta särskilda bestämmelser om tillgång till sina handlingar i enlighet med de förordningar som avses i andra stycket.

Europeiska unionens domstol, Europeiska centralbanken och Europeiska investeringsbanken ska omfattas av denna punkt endast när de utövar sina administrativa funktioner.

Europaparlamentet och rådet ska säkerställa att handlingar som gäller lagstiftningsförfaranden offentliggörs på de villkor som fastställs i de förordningar som avses i andra stycket.

Bekräftelse av en princip om allmänhetens rätt att få tillgång till handlingar som förvaras hos offentliga myndigheter **C-58/94** Nederländerna/rådet, **C-41/00 P** Interporc/kommissionen. Införandet av artikel 15 FEUF, som ersatt artikel 255 EG, har utvidgat tillämpningsområdet för principen om öppenhet i unionsrätten **C-213/15 P** kommissionen/Breyer. Ang. vägran att lämna ut handlingar som legat till grund för ett beslut från rådet att vidta restriktiva åtgärder mot vissa personer i syfte att bekämpa terrorism, se **C-266/05 P** Sison/rådet. Ang. tillgång till inlagor vid EU-domstolen, se **C-514/07 P**, **C-528/07 P** och **C-532/07 P** Sverige m.fl./Association de la presse internationale m.fl. Tillgång till kommissionens förberedande handlingar **C-506/08 P** Sverige m.fl./kommissionen. Handlingar från medlemsstater i ett domstolsförfarande som innehas av Europeiska kommissionen omfattas av tillämpningsområdet för förordning (EG) nr 1049/2001 **C-213/15 P** kommissionen/Breyer.

Artikel 16 (f.d. artikel 286 EG)

1. Var och en har rätt till skydd av de personuppgifter som rör honom eller henne.

2. Europaparlamentet och rådet ska i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet fastställa bestämmelser om skydd för enskilda personer när det gäller behandling av personuppgifter hos unionens institutioner, organ och byråer och i medlemsstaterna, när dessa utövar verksamhet som omfattas av unionsrättens tillämp-

ningsområde, samt om den fria rörligheten för sådana uppgifter. Oberoende myndigheter ska kontrollera att dessa bestämmelser följs.

De bestämmelser som antas på grundval av denna artikel ska inte påverka tillämpningen av de särskilda bestämmelser som anges i artikel 39 i fördraget om Europeiska unionen.

Se **Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 45/2001** om skydd för enskilda då gemenskapsinstitutionerna och gemenskapsorganen behandlar personuppgifter och om den fria rörligheten för sådana uppgifter. Ang. PNR-avtalet om överföring av passageraruppgifter, se **Yttrande 1/15**.

Artikel 17

1. Unionen ska respektera och inte påverka den ställning som kyrkor och religiösa sammanslutningar och samfund har i medlemsstaterna enligt den nationella lagstiftningen.

2. Unionen ska även respektera den ställning som filosofiska och konfessionslösa organisationer har enligt den nationella lagstiftningen.

3. Unionen ska upprätthålla en öppen, tydlig och regelbunden dialog med dessa kyrkor och organisationer, varvid deras identitet och specifika bidrag ska erkännas.

Yrkesverksamhet i kyrkor eller andra organisationer vars etiska grundsyn bygger på religion eller övertygelse **C-414/16** Egenberger. Ang. skyldighet att handla i god tro och vara lojal mot kyrkans eller organisationens etiska grundsyn se **C-68/17** IR. Ang. kyrkors och religiösa sammanslutningars eller samfundts ställning i medlemsstaterna med avseende på unionsrätten se **C-372/21** Freikirche der Siebenten-Tags-Adventisten i Deutschland.

ANDRA DELEN. ICKE-DISKRIMINERING OCH UNIONSMEDBORGARSKAP

Artikel 18 (f.d. artikel 12 EG)

Inom fördragets tillämpningsområde och utan att det påverkar tillämpningen av någon särskild bestämmelse i fördragen, ska all diskriminering på grund av nationalitet vara förbjuden.

Europaparlamentet och rådet kan i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet anta bestämmelser i syfte att förbjuda sådan diskriminering.

Allmänt ang. *diskrimineringsbegreppet* **13/63** Italien/kommissionen. *Omfattning*: Alla situationer som regleras av unionsrätten **186/87** Cowan, **C-274/96** Bickel och Franz, **C-164/07** Wood. Se dock **C-581/18** TÜV Rheinland LGA Products och Allianz IARD (ansvarsförsäkring för tillverkning av medicintekniska produkter) – Allmän princip som också är tillämplig inom Euratomfördragets tillämpningsområde **C-115/08** ĀEZ. Förbudet kan även omfatta privata sammanslutningars regleringar **36/74** Walrave, **C-411/98** Ferlini. *Vidsträckt tolkning*: Även dold eller indirekt diskriminering omfattas som genom tillämpning av andra särskilda kriterier faktiskt leder till samma resultat **C-3/88** kommissionen/Italien, **C-65/03** kommissionen/Belgien och **C-591/17** Österrike/Tyskland (infrastrukturavgift för personbilar). Dold eller indirekt diskriminering är endast tillåten om den grundar sig på *objektiva överväganden* som inte är beroende av de berörda personernas nationalitet och står i proportion till det berättigade mål som eftersträvas **C-411/98** Ferlini och **C-28/04** Tod's. Förbudet avser alla rättsförhållanden som, på grund av den plats där de har uppstått eller den plats där de har en verkan, kan lokaliseras till gemenskapens territorium **36/74** Walrave. *Omvänd diskriminering* omfattas inte **C-41/90** Höfner och Elser. Art. 12 tillämpas självständigt endast om något av de mer specifika diskrimineringsförbuden i fördragen inte är tillämpligt **305/87** kommissionen/Grekland, **C-397** och **C-410/98** Metallgesellschaft och Hoechst, **C-382/08** Neukirchinger (yrkesmässig ballongflygning). Tillämplig på lufttrafik från tredjeland **C-628/11** International Jet Management. Ang. proportionalitet och kostnadsfritt vägavgiftsbevis som endast beviljas personer med funktionsnedsättning som är bosatta eller stadigvarande vistas i den aktuella medlemsstaten, se **C-103/08** Gottwald. Ang. *unionsmedborgares rätt till likabehandling*, se anm. vid art. 20 och 21 FEUF. Ang. relationen till art. 24 i direktiv 2004/38 och art. 4 i förordning 883/2004, se **C-333/13** Danu, **C-67/14** Alimanovic.

Artikel 19 (f.d. artikel 13 EG)

1. Utan att det påverkar tillämpningen av de övriga bestämmelserna i fördragen och inom ramen för de befogenheter som fördragen ger unionen, kan rådet genom enhälligt beslut i enlighet med ett särskilt lagstiftningsförfarande och efter Europaparlamentets godkännande vidta lämpliga åtgärder för att bekämpa diskriminering på grund av kön, ras, etniskt ursprung, religion eller övertygelse, funktionshinder, ålder eller sexuell läggning.

2. Med avvikelse från punkt 1 får Europaparlamentet och rådet, i syfte att stödja de åtgärder som medlemsstaterna vidtar för att bidra till att förverkliga målen i punkt 1, i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet anta de grundläggande principerna för stimulansåtgärder på unionsnivå, som dock inte får omfatta någon harmonisering av medlemsstaternas lagar eller andra författningar.

Principen om förbud mot åldersdiskriminering utgör en allmän rättsprincip i unionsrätten **C-144/04** Mangold. Ang. artikelns tillämpningsområde **C-427/06** Bartsch, **C-555/07** Kúćukdeveci.

Artikel 20 (f.d. artikel 17 EG)

1. Ett unionsmedborgarskap införs härmed. Varje person som är medborgare i en medlemsstat ska vara unionsmedborgare. Unionsmedborgarskapet ska komplettera och inte ersätta det nationella medborgarskapet.

2. Unionsmedborgarna ska ha de rättigheter och skyldigheter som föreskrivs i fördragen. De ska bland annat ha

a) rätt att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier,

b) rösträtt och valbarhet vid till Europaparlamentet samt vid kommunala val i den medlemsstat där unionsmedborgaren är bosatt, på samma villkor som medborgarna i den staten,

c) rätt till skydd inom ett tredjelands territorium, där den medlemsstat i vilken de är medborgare inte är representerad, av varje medlemsstats diplomatiska och konsulära myndigheter, på samma villkor som medborgarna i den staten,

d) rätt att göra framställningar till Europaparlamentet och att vända sig till Europeiska ombudsmannen samt rätt att vända sig till unionens institutioner och rådgivande organ på något av fördragets språk och få svar på samma språk.

Dessa rättigheter ska utövas enligt de villkor och begränsningar som fastställs i fördragen och genom de åtgärder som beslutats med tillämpning av dessa.

Tillämpningsområde: Unionsmedborgarskapet ger varje unionsmedborgare en primär, individuell rätt att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorium, med förbehåll för de begränsningar och villkor som fastställs i fördraget och genom de åtgärder som antas för att genomföra dem **C-673/20** Préfet du Gers och Institut national de la statistique och des études économiques. Ställningen som unionsmedborgare ska vara den grundläggande ställningen för medlemsstaternas medborgare; utgör hinder för nationella åtgärder, inbegripet beslut att neka familjemedlemmar till unionsmedborgare uppehållsrätt, som medför att unionsmedborgarna berövas möjligheten att faktiskt åtnjuta kärnan i de rättigheter som följer av unionsmedborgarskapet **C-82/16** K.A. m.fl. – Ger däremot inte några självständiga rättigheter till tredjelandsmedborgare. De rättigheter som dessa medborgare eventuellt tillerkänns utgör nämligen inte deras egna rättigheter, utan rättigheter som härleds från unionsmedborgarens rättigheter **C-836/18** Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real och **C-451/19** Subdelegación del Gobierno en Toledo. Fastställandet av de kriterier som ska gälla för förvärv och förlust av medborgarskap hör enl. internationell rätt till varje medlemsstats behörighet, vilken ska utövas med iakttagande av unionsrätten **C-369/90** Micheletti m.fl., **C-135/08** Rottmann – Förlust av medborgarskapet i en medlemsstat och unionsmedborgarskapet enligt lag **C-221/17** Tjebbes m.fl.; se även **C-118/20** Wiener Landesregierung och **C-689/21** Udlændinge- og Integrationsministeriet (rätten att behålla dansk medborgarskap beroende av att det finns en verklig anknytning till detta land) – Har inte till syfte att utvidga fördragets materiella tillämpningsområde till även avse interna förhållanden utan anknytning till unionsrätten **C-64/96** och **65/96** Uecker och Jacquet – Medborgare i en medlemsstat som är lagligen bosatt i en annan medlemsstat ingår i den personkrets på vilken fördragens bestämmelser om det europeiska medborgarskapet är tillämpliga **C-85/96** Martínez Sala – Beslut att avslägna tredjelandsmedborgare, med indirekt följd att även ett barn i låg ålder som är unionsmedborgare avslägsna **C-304/14** CS och **C-165/14** Rendón Marín – Bestämmelserna om unionsmedborgarskap är tillämpliga från det att de trädde i kraft **C-224/98** D'Hoop – Kan inte tillämpas självständigt i förhållande till de särskilda fördragsbestämmelser som reglerar unionsmedborgarnas rättigheter och skyldigheter **C-293/03** My – Rätten för en unionsmedborgare att återvända till den stat i vilken han är medborgare följer av EU-rätten **C-291/05** Eind, rätt att lämna den egna medlemsstaten **C-430/10** Gaydarov, **C-434/10** Aladzhov. *Icke-diskriminering*: Unionsmedborgare ska behandlas lika, oberoende av deras nationalitet, med förbehåll för de uttryckliga undantag som föreskrivs **C-184/99** Grzelczyk – Unionsmedborgare har rätt att i samtliga medlemsstater få samma behandling i rättsligt hänseende som de medborgare i dessa medlemsstater som befinner sig i motsvarande situation **C-224/98** D'Hoop – En unionsmedborgare som är lagligen bosatt i värdmedlemsstaten kan åberopa art. 18 FEUF i alla situationer som i materiellt hänseende faller inom tillämpningsområdet för unionsrätten **C-209/03** Bidar. *Tillämpning* – Ang. studenters rätt till existensminimumbidrag, se **C-184/99** Grzelczyk – Ang. namnbyte för barn med dubbelt medborgarskap, se **C-148/02** Garcia Avello – Ang. rösträtt till Europaparlamentet **C-145/04** Spanien/Förenade kungariket och **C-300/04** Eman och Sevinger – Utgör hinder för nationella åtgärder, inbegripet beslut att neka familjemedlemmar till unionsmedborgare uppehållsrätt, som medför att unionsmedborgare berövas möjligheten att faktiskt åtnjuta kärnan i de rättigheter som följer av unionsmedborgarskapet **C-34/09** Ruiz Zambrano, **C-356/11** och **C-357/11** O m.fl. Fördragets bestämmelser om unionsmedborgarskapet ger däremot inte några självständiga rättigheter till tredjelandsmedborgare **C-133/15** Chavez-Vilchez m.fl. Ansökan om uppehållstillstånd för familjeåterförening med en unionsmedborgare som aldrig har utövat sin rätt till fri rörlighet **C-82/16** K.A. m.fl. (tredjelandsmedborgare som är föremål för ett inreseförbud). *Undantag*: Särbehandling kan endast vara motiverad om den är grundad på objektiva hänsyn som är oberoende av de berörda personernas nationalitet, och som står i proportion till det legitima syfte som eftersträvas i den nationella rätten **C-209/03** Bidar – Ang. bosättningsvillkor, se **C-138/02** Collins och **C-406/04** De Cuyper. Se i övrigt anm. vid art. 21 FEUF. Fråga om härledd uppehållsrätt **MIG 2023**:10.

Artikel 21 (f.d. artikel 18 EG)

1. Varje unionsmedborgare ska ha rätt att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier, om inte annat följer av de begränsningar och villkor som föreskrivs i fördragen och i bestämmelserna om genomförande av fördragen.

2. Om en åtgärd från unionens sida är nödvändig för att uppnå detta mål och om inte befogenheter för detta föreskrivs i fördragen, får Europaparlamentet och rådet i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet anta bestämmelser i syfte att underlätta utövatet av de rättigheter som avses i punkt 1.

3. I samma syften som avses i punkt 1 och om inte befogenheter för detta ändamål föreskrivs i fördragen, får rådet i enlighet med ett särskilt lagstiftningsförfarande besluta om åtgärder om social trygghet eller socialt skydd. Rådet ska besluta med enhällighet efter att ha hört Europaparlamentet.

Direkt effekt: **C-413/99** Baumbast. *Tillämpningsområde*: De situationer som rör utövatet av grundläggande friheter som följer av fördraget omfattas av det materiella tillämpningsområdet för unionsrätten **C-209/03** Bidar – Avsaknad av anknytning till någon av de situationer som avses i unionsrätten **C-434/09** McCarthy – Härledda rättigheter för tredjelandsmedborgare **C-40/11** lida, **C-87/12** Ymeraga och Ymeraga-Tafarshiku, **C-456/12** O. och B. (familjeliv under verkningfull vistelse i annan medlemsstat) – Ang. födelseattest utfärdad av medlemsstat med angivande av två mödrar, se **C-490/20** V.M.A./Stolichna obshina, rayon "Pancharevo". Härledd uppehållsrätt för den förälder som har den faktiska vårdnaden om barnet **C-247/20** Commissioners for Her Majesty's Revenue and Customs (Krav på en heltäckande sjukförsäkring) – Oförenligt att behandla en inhemsk medborgare på ett mindre förmånligt sätt än vad som skulle ha varit fallet om han eller hon inte hade använt sig av sina rättigheter i fråga om fri rörlighet **C-224/98** D'Hoop – Kan åberopas av en person som inte själv utnyttjat rätten till fri rörlighet, men vars rättsliga ställning påverkats av att annan person utnyttjat den rätten **C-403/03** Schempp, kan åberopas av unionsmedborgare som vill lämna den egna

medlemsstaten **C-430/10** Gaydarov, **C-434/10** Aladzhev – Amatöriddrott **C-22/18** Topfit och Biff. Unionsrätten utgör hinder för att begränsa uppehållsrätten med en allmänpreventiv motivering i syfte att avskräcka andra utläningar **C-165/14** Rendón Marín (uppehållsrätt i en medlemsstat för en tredjelandsmedborgare som har anmärkningar i belastningsregistret). Begreppet ”make eller maka” enl. unionsrättens bestämmelser om rätt att fritt uppehålla sig inom medlemsstaterna omfattar makar av samma kön **C-673/16** Coman. Avlägsnande av tredjelandsmedborgare till följd om make eller maka avtjänar fängelsestraff i sin ursprungsstat **C-94/18** Chenchooliah. *Hinder*: Unionsmedborgare kan avskräckas från att utöva sina rättigheter om det genom regler i ursprungsstaten ställs upp hinder för hans eller hennes vistelse i en annan medlemsstat **C-224/02** Pusa. *Tillämpning*: Skyldighet att medföra ett identitetskort eller pass **C-35/20** A (Passage av en medlemstats sjögräns ombord på en fritidsbåt). Utgjorde hinder för en medlemsstat att neka en av sina egna medborgare särskild arbetslöshetsersättning för ungdomar endast pga. att denna hade studentexamen från annan medlemsstat **C-224/98** D’Hoop – Ang. utmätning av pension, se **C-224/02** Pusa – Ang. icke ekonomiskt aktiva unionsmedborgares rätt till socialt bistånd, se **C-456/02** Trojani – Spädbarn med unionsmedborgarskap, samt dennas förälder från tredje land, vilka inte låg det sociala bidragssystemet till last, ansågs kunna grunda en rätt till permanent uppehållstillstånd i värdmedlemsstaten pga. barnets unionsmedborgarskap **C-200/02** Zhu och Chen – Förbud mot skatteavdrag för barns skolgång i annan medlemsstat ansågs utgöra obefogad inskränkning av barnens fria rörlighet **C-76/05** Schwarz och Gootjes-Schwarz samt **C-318/05** kommissionen/Tyskland – Studerande med faktisk samhällsanknytning till värdmedlemsstaten ansågs ha rätt till subventionerade studielån eller bidrag **C-209/03** Bidar, krav på fem års föregående bosättning som villkor för bistånd till uppehälle för studerande inte olagligt **C-158/07** Förster, ang. en medlemsstats möjligheter att kvotera vid inskrivning av studenter som inte är bosatta i medlemsstaten på vissa utbildningar på folkhälsoområdet, se **C-73/08** Bressol m.fl. – Ang. studie-stöd som en medlemsstat beviljar för studier i andra medlemsstater **C-220/12** Thiele Meneses och **C-275/12** Elrick och **C-638/20** MCM (krav på samhällsintegrering i Sverige för rätt till studiestöd i ett fall där en studerande är bosatt i studielandet sedan födseln) – Medlemsstat var skyldig att erkänna barns efternamn som faststälts i annan medlemsstat **C-353/06** Grunkin och Paul – Fråga om erkännande av adelstitel **C-208/09** Sayn-Wittgenstein – Transkription av namn **C-391/09** Runevič-Vardyn och Wardyn – Ang. behandling av personuppgifter avseende andra medborgare i syfte att bekämpa kriminalitet **C-524/06** Huber – Villkor om bosättning för förmån till efterlevande makar **C-221/07** Zablocka-Weyhermüller – Krav på vistelse som villkor för förmån oförenligt, fråga om verklig anknytning till medlemsstaten **C-503/09** Stewart – Reduktion av inkomstskatt med belopp motsvarande sjukförsäkringsavgifter som erlagts enbart i den beskattande medlemsstaten **C-544/07** Rüffler – Utlämning av en unionsmedborgare till tredjeland **C-182/15** Petruhhin, **C-191/16** Pisciotti och **C-247/17** Raugevicius (verkställande av frihetsberövande påföljd) – En unionsmedborgare får utlämnas till ett tredjeland först efter samråd med den medlemsstat där han eller hon är medborgare **C-398/19** Generalstaatsanwaltschaft Berlin (Utlämning till Ukraina). Begäran till en medlemsstat från ett tredjeland om utlämning av en unionsmedborgare som även är medborgare i en annan medlemsstat, och som har utnyttjat sin rätt till fri rörlighet i den första medlemsstaten, se **C-237/21** Generalstaatsanwaltschaft München (Begäran om utlämning till Bosnien-Herzegovina). Ang. utlämning av en isländsk medborgare till ett tredjeland, se artikel 19 i stadgan och **C-897/19** PPU Ruska Federacija. Unionsmedborgare som förvärvat medborgarskap i den mottagande medlemsstaten och samtidigt behållit sitt ursprungliga medborgarskap **C-165/16** Lounes. *Undantag*: Begränsningar och villkor är underkastade domstolskontroll och allmänna rättsprinciper, särskilt proportionalitetsprincipen **C-413/99** Baumbast och R, **C-33/07** Jipa, **C-499/06** Nerkowsk – Ställning som statschef kan motivera begränsning **C-364/10** Ungern/Slovakien. Ang. särskild kriminalisering av internationella bortföranden av minderåriga, se **C-454/19** Staatsanwaltschaft Heilbronn. Beslut om återkallande av uppehållsrätt med hänsyn till allmän ordning, se **C-718/19** Ordre des barreaux francophones et germanophone e.a. Utestängning av unionsmedborgare från åtnjutande av barnbidrag, se **C-411/20** Familienkasse Niedersachsen-Bremen.

Artikel 22 (f.d. artikel 19 EG)

1. Varje unionsmedborgare som är bosatt i en medlemsstat där han inte är medborgare ska ha rösträtt och vara valbar vid kommunala val i den medlemsstat där han är bosatt, på samma villkor som medborgarna i den staten. Denna rätt får utövas om inte annat följer av de närmare bestämmelser som rådet antar genom enhälligt beslut i enlighet med ett särskilt lagstiftningsförfarande och efter att ha hört Europaparlamentet; dessa bestämmelser kan föreskriva undantag om det är motiverat med hänsyn till särskilda problem i en medlemsstat.

2. Utan att det påverkar tillämpningen av artikel 223.1 och de bestämmelser som har antagits för att genomföra denna, ska varje unionsmedborgare som är bosatt i en medlemsstat där han inte är medborgare ha rösträtt och vara valbar vid val till Europaparlamentet i den medlemsstat där han är bosatt, på samma villkor som medborgarna i den staten. Denna rätt får utövas om inte annat följer av de närmare bestämmelser som rådet antar genom enhälligt beslut i enlighet med ett särskilt lagstiftningsförfarande och efter att ha hört Europaparlamentet; dessa bestämmelser kan föreskriva undantag om det är motiverat med hänsyn till särskilda problem i en medlemsstat.

En medlemsstat får införa rösträtt och valbarhet till Europaparlamentet för vissa personer som har nära anknytning till medlemsstaten utan att för den skull vara medborgare i den berörda staten eller i någon annan medlemsstat **C-145/04** Spanien/Förenade kungariket. Bestämmelserna i fördraget beträffande unionsmedborgarskapet ger inte unionsmedborgarna någon ovillkorlig rösträtt och valbarhet vid val till Europaparlamentet **C-300/04** Eman och Sevinger.

Artikel 23 (f.d. artikel 20 EG)

Varje unionsmedborgare ska inom ett tredje lands territorium, där den medlemsstat i vilken han är medborgare inte är representerad, ha rätt till skydd av varje medlemsstats diplomatiska eller konsulära myndigheter på samma villkor som medborgarna i den staten. Medlemsstaterna ska vidta nödvändiga åtgärder och inleda de internationella förhandlingar som krävs för att säkerställa detta skydd.

Rådet får, i enlighet med ett särskilt lagstiftningsförfarande och efter att ha hört Europaparlamentet, anta direktiv som föreskriver de samordnings- och samarbetsåtgärder som behövs för att främja detta skydd.

Artikel 24 (f.d. artikel 21 EG)

Europaparlamentet och rådet ska genom förordningar i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet anta

bestämmelser om de förfaranden och villkor som krävs för framläggande av ett medborgarinitiativ enligt artikel 11 i fördraget om Europeiska unionen, däribland det minsta antal medlemsstater som de medborgare som lägger fram förslaget måste komma ifrån.

Varje unionsmedborgare ska ha rätt att göra framställningar till Europaparlamentet enligt artikel 227.

Varje unionsmedborgare kan vända sig till den enligt artikel 228 tillsatta ombudsmannen.

Varje unionsmedborgare kan skriftligen vända sig till varje institution eller organ som avses i denna artikel eller i artikel 13 i fördraget om Europeiska unionen på något av de språk som anges i artikel 55.1 i nämnda fördrag och få svar på samma språk.

Tillämpningsområde: Art. 24.4 st. FEUF är inte allmänt tillämplig på unionens samtliga organ – byrån för harmonisering inom den inre marknaden (varumärken, mönster och modeller) omfattas inte av bestämmelsen **C-361/01** P Kik.

Artikel 25 (f.d. artikel 22 EG)

TREDJE DELEN. UNIONENS POLITIK OCH INRE ÅTGÄRDER

AVDELNING I

Den inre marknaden

Artikel 26 (f.d. artikel 14 EG)

1. Unionen ska besluta om åtgärder i syfte att upprätta den inre marknaden eller säkerställa dess funktion i enlighet med tillämpliga bestämmelser i fördragen.

2. Den inre marknaden ska omfatta ett område utan inre gränser, där fri rörlighet för varor, personer, tjänster och kapital säkerställs i enlighet med bestämmelserna i fördragen.

Lag (2009:1079) om tjänster på den inre marknaden – F (2009:1078) i samma ämne.

3. Rådet ska genom beslut på förslag från kommissionen fastställa de riktlinjer och villkor som är nödvändiga för att säkerställa väl avvägda framsteg inom alla berörda sektorer.

Artikel 27 (f.d. artikel 15 EG)

Kommissionen ska, när den utformar sina förslag i syfte att nå de mål som uppställts i artikel 26, ta hänsyn till de påfrestningar som vissa ekonomier på olika utvecklingsnivåer kommer att utsättas för vid upprättandet av den inre marknaden, och den får föreslå lämpliga bestämmelser.

Om dessa bestämmelser får formen av undantag, måste de vara av tillfällig natur och medföra minsta möjliga störning av den inre marknads funktion.

AVDELNING II

Fri rörlighet för varor

Artikel 28 (f.d. artikel 23 EG)

1. Unionen ska innefatta en tullunion, som ska omfatta all handel med varor och som ska innebära att tullar på import och export samt alla avgifter med motsvarande verkan ska vara förbjudna mellan medlemsstaterna och att en gemensam tulltaxa gentemot tredje land ska införas.

2. Bestämmelserna i denna avdelning artikel 30 och kapitel 3 ska tillämpas på varor med ursprung i medlemsstaterna samt på varor som kommer från tredje land och som är i fri omsättning i medlemsstaterna.

Syfte **87/75** Bresciani. *Bevisning* för en varus unionskaraktär **C-237/96** Amelynck. Gäller både inomstatliga och mellanstatliga avgifter av samma beskaffenhet som en tull **C-72/03** Carbonati Apuani. *Exempel* miljöavgift på gasledning som transporterar naturgas från Algeriet **C-173/05** kommissionen/Italien. Se i övrigt anm. vid art. 30 FEUF.

Artikel 29 (f.d. artikel 24 EG)

Varor som kommer från tredje land ska anses vara i fri omsättning i en medlemsstat, om importformaliteterna har uppfyllts och tillämpliga tullar och avgifter med motsvarande verkan har tagits ut i denna medlemsstat och hel eller partiell restitution av sådana tullar och avgifter inte har lämnats.

Definition av ”varor” **7/68** kommissionen/Italien (produkter som kan värderas i pengar och därmed vara föremål för kommersiella transaktioner, bl.a. omfattas föremål av konstnärligt eller historiskt värde), **C-393/92** Almelo, (elektricitet), **C-2/90** kommissionen/Belgien, (såväl återvinningsbart som icke återvinningsbart avfall), **7/78** Thompson (mynt, ej betalningsmedel).

Kapitel 1. Tullunionen

Artikel 30 (f.d. artikel 25 EG)

Tullar på import och export samt avgifter med motsvarande verkan ska vara förbjudna mellan medlemsstaterna. Detta förbud ska tillämpas även på tullar av fiskal karaktär.

Direkt effekt **26/62** Van Gend & Loos. Åtgärder där det har skett en fullständig harmonisering på unionsnivå ska bedömas mot bakgrund av harmoniseringsbestämmelserna och inte mot bakgrund av de primärrättsliga bestämmelserna **C-573/12** Älands Vindkraft och **C-305/17** FENS (avgift på överföring av elektricitet som produceras inom det nationella territoriet och som är avsedd för export). *Definition* **2/69** Diamantarbeiders (avgift som införs ensidigt på inhemska eller utländska varor på grund av att dessa passerar gränsen). Gäller även avgifter som tas ut vid passage av interna gränser **C-485/93** Simitzi, **C-72/03** Carbonati Apuani. *Exempel* **C-16/94** Dubois (ersättning för kostnader för kontroller och formaliteter), **24/68** kommissionen/Italien (statistikavgift), **229/87** kommissionen/Grekland (pris- och valutakontroll), **34/73** Variola (avgifter för lossning i inhemska hamnar), **7/68** kommissionen/Italien (avgifter för export av speciella föremål), **132/80** United Foods (avgifter vid olika hygien- och hälsoskydds-kontroller m.m.), **C-293/02** Jersey Produce Marketing Organisation Ltd (avgifter vid export av potatis). *Undantagsmöjligheter* Förbudet är allmänt och absolut **C-441/98** och **C-442/98** Michailidis. Art. 36 FEUF är inte tillämplig **46/76** Bauhuis. Motprestation till importören **C-87/75** Bresciani (inte hygien- och hälsoskyddskontroller). Avgiften ska stå i proportion till kostnaden **170/88** Ford España. Kontroll som genomförs i enlighet med *unionsbestämmelser* och i enlighet med *internationella åtaganden* **18/87** kommissionen/Tyskland, **C-111/89** Bakker. *Avgränsning till art. 110 FEUF:* **77/76** Gucchi och **C-517/04** Visserijbedrijf D.J. Koornstra & Zn. vof. **C-76/17** Petrotel-Lukoil et Georgescu. Avsaknad av inhemsk produktion **78/76** Steinike & Weing, **193/85** Co-Frutta. *Aterbetalning* av felaktigt uppburna avgifter **199/82** San Giorgio, **C-218/95** Comateb, **C-94/10** Danfoss. *Preskription* **C-90/94** Haahr Petroleum, **C-188/95** Fantask, **C-231/96** Edis, **C-88/99** Roquette Frères. *Räntekrav* **C-279/96** Ansaldo.

Artikel 31 (f.d. artikel 26 EG)

Tullsatser i den gemensamma tulltaxan ska fastställas av rådet på förslag från kommissionen.

Artikel 32 (f.d. artikel 27 EG)

När kommissionen ska fullgöra sina uppgifter enligt detta kapitel ska den vägledas av

- nödvändigheten av att främja handelsutbytet mellan medlemsstaterna och tredje land,
- utvecklingen av konkurrensförhållandena inom unionen, i den mån denna utveckling medför en ökning av företagens konkurrensförmåga,
- unionens försörjningsbehov i fråga om råvaror och halvfabrikat, varvid kommissionen ska beakta att konkurrensvillkoren mellan medlemsstaterna med avseende på bearbetade varor inte snedvrids,
- nödvändigheten av att undvika allvarliga störningar i medlemsstaternas ekonomier och av att trygga en rationell utveckling av produktionen och en ökning av konsumtionen inom unionen.

Kapitel 2. Tullsamarbete

Artikel 33 (f.d. artikel 135 EG)

Inom fördragens tillämpningsområde ska Europaparlamentet och rådet i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet vidta åtgärder för att förstärka tullsamarbetet mellan medlemsstaterna och mellan de senare och kommissionen.

Kapitel 3. Förbud mot kvantitativa restriktioner mellan medlemsstaterna

Artikel 34 (f.d. artikel 28 EG)

Kvantitativa importrestriktioner samt åtgärder med motsvarande verkan ska vara förbjudna mellan medlemsstaterna.

Direkt effekt **74/76** Iannelli – Tveksamt om horisontell direkt effekt **311/85** Vlaamse Reisbureaus, **58/80** Dansk Supermarked (avtal mellan privata aktörer kan inte motivera undantag), **C-171/11** Fra.bo (tillämplig på privat certifieringsorgan). Definition av ”varor”, se anm. vid art. 29 FEUF. *Vidsträckt statsbegrepp* **249/81** kommissionen/Irland (statlig finansiering av reklamkampanj), **222/82** Apple and Pear Development Council (organ som inrättats av regeringen och finansieras genom avgifter för odlare), **C-292/92** Hünermund (yrkesorganisation), **C-325/00** kommissionen/Tyskland (av staten kontrollerat aktiebolag). Statens skyldighet att förhindra handelsbegränsande åtgärder från enskilda **C-265/95** kommissionen/Frankrike (överfall/skadegörelse av utländska lastbilstransporter). *Interna situationer* **286/81** Oosthoek, **C-448/98** Guimont. *Förbudets omfattning* **8/74** Dassonville (direkt eller indirekt, faktiskt eller potentiellt hinder, t.ex. avseende benämning, form, storlek, vikt, sammansättning, utformning, märkning och förpackning) – Ang. potentiella effekter av en reglering, se **C-184/96** kommissionen/Frankrike och **C-167/17** Asociación Nacional de Productores de Ganado Porcino – Regler avseende användningen av en vara **C-110/05** kommissionen/Italien – En åtgärd som kan hindra import ska anses utgöra ett hinder för den fria rörligheten för varor även om hindret är obetydligt **C-220/15** Tyskland/kommissionen. *Begränsning* **C-267/91** Keck (regler om försäljningsformer som såväl rättsligt som faktiskt påverkar avsättningen av inhemska varor och varor från andra medlemsstater på samma sätt). *Exempel* försäljningsåtgärder – **C-412/93** Leclerc Siplec (bestämmelser om förbud mot viss form av reklam), **C-69/93** Punto Casa (butikers öppettider), **C-391/92** kommissionen/Grekland (förbud mot att sälja vissa varor i vissa butiker). *Villkoret ”påverkar på samma sätt”* **C-254/98** TK-Heimdienst, **C-405/98** Gourmet, **C-416/00** Morellato, **C-322/01** DocMorris, **C-441/04** A-Punkt Schmuckhandel, **C-108/09** Ker-Optika (förbud mot att sälja via Internet påverkar inte på samma sätt). Krav på tillstånd för försäljning av ”bake-off”-varor inte regler om säljformer **C-158/04** och **C-159/04** Alfa Vita Vassilopoulos och Carrefour-Marinopoulos. Nationella åtgärder med *alltför osäkra och indirekta* verkningar **C-379/92** Peralta. Varor som omfattas av förbud i alla medlemsstater (narkotika) **C-137/09** Josemans. *Avgränsning mot art. 110*

FEUF C-383/01 De Danske Bilimportører (registreringsavgift på nya fordon). *Undantagsmöjligheter – Icke-diskriminerande åtgärder* kan motiveras dels mot bakgrund av art. 36 FEUF (se anm. vid art. 36 FEUF), dels mot bakgrund av s.k. tvingande hänsyn, **120/78** Rewe-Zentral. *Exempel* på tvingande hänsyn: **58/80** Dansk Supermarked (god handelssed), **C-315/92** Clinique och **C-470/93** Mars (konsumentskydd), **302/86** kommissionen/Danmark, **C-142/05** Mickelsson och Roos (miljöskydd), **155/80** Oebel (förbättra arbetsvillkoren), **823/79** Carciati (effektiv skattekontroll), **60** och **61/84** Cinéthèque (biografvisning av filmverk), **145/88** Torfaen Borough Council (vissa sociala och kulturella förhållanden). Hänsyn till *grundläggande principer* kan utgöra tvingande hänsyn **C-368/95** Familiapress (yttrandefrihet) och **C-112/00** Schmidberger (mötesfrihet). Målsättningar av rent ekonomisk natur kan inte åberopas, däremot risken för att den ekonomiska balansen i systemet för social trygghet allvarligt rubbas **C-120/95** Decker. Möjligheten att åberopa undantag upphör vid harmonisering **C-221/00** kommissionen/Österrike. De skäl som en medlemsstat kan åberopa ska åtföljas av ändamålsenlig bevisning eller en bedömning av lämpligheten och proportionaliteten av åtgärden samt detaljerade uppgifter till stöd för medlemsstatens argument **C-254/05** kommissionen/Belgien. *Diskriminerande åtgärder* kan i princip endast motiveras mot bakgrund av art. 36 FEUF (se anm. vid art. 36 FEUF). *Proportionalitet* **261/81** Rau (margarin/smör) och **178/84** kommissionen/Tyskland (renhetskrav för öl), **C-1/90** Aragonesa (spansk alkoholreklam), **C-473/98** Toolex Alpha (farliga produkter). Senare rättspraxis ang. proportionalitet **C-405/98** Gourmet (svensk alkoholreklam), **C-192/01** kommissionen/Danmark (vitaminer), **C-262/02** kommissionen/Frankrike (fransk alkoholreklam), **C-320/03** kommissionen/Österrike (förbud mot tung trafik på viktig motorväg i syfte att säkerställa luftkvalitet inte proportionellt), **C-170/04** Rosengren m.fl. och **C-186/05** kommissionen/Sverige (förbud mot privatimport av alkoholdrycker inte ändamålsenligt och proportionellt), **C-244/06** Dynamic Medien (nationellt förbud mot postorderförsäljning av videogram som inte granskats och försetts med åldersgräns för visning av nationell myndighet kan vara proportionellt), **C-141/07** kommissionen/Tyskland (direktleverans av läkemedel till sjukhus), **C-142/05** Mickelsson och Roos och **C-433/05** Sandström (förbud mot användning av vattenskontrar utanför allmänna farleder), **C-333/08** kommissionen/Frankrike (krav om förhandstillstånd för processhjälpmedel i livsmedel inte proportionellt, klausul om ömsesidigt godkännande). Förbud mot import av blod som inte lämnats utan betalning och ersättning för blodgivarens utlägg inte proportionellt **C-421/09** Humanplasma. Offentlig upphandling till sjukhus med krav på att dessa i första hand ska anskaffa läkemedel som tillverkats av inhemsk plasma **C-296/15** Medisanus. Parallellimport av läkemedel **C-387/18** Delfarma, **C-224/20** Merck Sharp & Dohme m.fl. samt **C-253/20** Impexco (ompaketering av generiska läkemedel) – Sträng proportionalitetsbedömning av sektoriellt körförbud på motorväg för att minska utsläpp **C-28/09** kommissionen/Österrike. Förbud mot varor som inte CE-märkts inte proportionellt **C-385/10** Elenca. Proportionalitetsbedömning i mål om minimipris på alkohol **C-333/14** The Scotch Whisky Association. – Prisbindning för försäljning av receptbelagda humanläkemedel i apotek **C-148/15** Deutsche Parkinson Vereinigung. – Parallellimport av läkemedel **C-488/20** Delfarma samt veterinärmedicinska läkemedel **C-114/15** Audace m.fl. – Regionala förordningar som inför kostnadsfri distribution av el som producerats från förnybara energikällor **C-492/14** Essent Belgium – Fastställande av maximala doser vid saluföring av kosttillskott **C-672/15** Noria Distribution – Import av hållbar biogas från andra medlemsstater **C-549/15** E.ON Biofor Sverige. Lagstiftning i en medlemsstat enligt vilken det till skydd för minderåriga krävs åldersgräns för och märkning av program **C-662/21** Booky.fi.

MD 2003:5 (förbud mot reklam i periodiska skrifter oproportionellt).

Artikel 35 (f.d. artikel 29 EG)

Kvantitativa exportrestriktioner samt åtgärder med motsvarande verkan ska vara förbjudna mellan medlemsstaterna.

Direkt effekt **83/78** Pigs Marketing Board. Omfattar *diskriminerande* åtgärder **C-5/94** Hedley Lomas, men *ej icke-diskriminerande* åtgärder **15/79** Groenveld (hästkött), **155/80** Oebel (nattarbete), **C-3/91** Exportur (ursprungsbeteckning), **C-332/89** Marchandise (öppetider), **C-293/02** Jersey Produce Marketing Organisation Ltd (krav på registrering och skyldighet att ingå avtal), **C-209/98** Entreprenörföreningens Affalds/Miljösektion (avfall – miljö), **C-469/00** Ravil (ursprungsbeteckning), **C-12/02** Grilli (registrering av bilar). Se dock också ang. nationellt förbud som har mer omfattande konsekvenser för gränsoverskridande försäljning **C-205/07** Gysbrechts. Begränsning av ett apoteks möjlighet att lämna ut receptbelagda läkemedel **C-222/18** VIPA. *Slumpartade och indirekta effekter* **C-412/97** Italo Fenocchio. Inskränkningar kan motiveras mot bakgrund av art. 36 FEUF, se anm. vid art. 36 FEUF. EUF fördragets bestämmelser om fri rörlighet för varor ska tillämpas i fråga om elektricitet **C-648/18** Hidroelectrica.

Artikel 36 (f.d. artikel 30 EG)

Bestämmelserna i artiklarna 34 och 35 ska inte hindra sådana förbud mot eller restriktioner för import, export eller transitering som grundas på hänsyn till allmän moral, allmän ordning eller allmän säkerhet eller intresset att skydda människors och djurs hälsa och liv, att bevara växter, att skydda nationella skatter av konstnärligt, historiskt eller arkeologiskt värde eller att skydda industriell och kommersiell äganderätt. Sådana förbud eller restriktioner får dock inte utgöra ett medel för godtycklig diskriminering eller innefatta en förtäckt begränsning av handeln mellan medlemsstaterna.

Uppräkningen av undantag är uttömmande och tolkas restriktivt **113/80** kommissionen/Irland (varken konsumentskydd eller god handelssed). Endast skyddsåtgärder av icke-ekonomisk natur kan godtas **238/82** Duphar. Tillämpning i samband med export och harmonisering **C-5/94** Hedley Lomas. *Allmän moral* **34/79** Henn och Darby (pornografiska artiklar), **121/85** Conegate (sexdockor). *Allmän ordning* **177/83** Ringelbah (ej konsumentskydd), **7/78** Thompson (berättigat – rätten att prägla mynt). *Allmän säkerhet* **231/83** Cullet (reglering av bränslepriser), **72/83** Campus Oil (försörjning av petroleumprodukter), **C-367/89** Richardt (tillstånd för transitering av strategiskt materiel). *Människors hälsa och liv* **90/86** Zoni (kemiska tillsatser i pasta), **C-473/98** Toolex Alpha (trikloretylen), **C-192/01** kommissionen/Danmark (vitaminer). **C-488/20** Delfarma en bestämmelse som medför att godkännandet för parallellimport av ett läkemedel automatiskt upphör att gälla enbart på grund av att referensgodkännandet löper ut, utan att det görs någon bedömning av de risker som läkemedlet medför, ansågs oproportionerligt. *Djurs hälsa och liv* **C-67/97** Bluhme (bruna bin). *Miljö* **2/90** kommissionen/Belgien (avfall), **C-379/98** PreussenElectra (el), **C-573/12** Älands Vindkraft (gröna elcertifikat). *Patent* **15/74** Centrafarm Sterling (konsumtion), **187/80** Merck I (avsaknad av skydd i annan medlemsstat), **19/84** Pharmon (tvångslicens), **C-267/95** Merck II. *Varumärken* **C-16/74** Centrafarm (konsumtion), **C-10/89** HAG II (expropriation av varumärke), **C-9/93** IdéalStandard (frivilligt överlåtelse), **C-436/93** Bristol-Myers Squibb (ompaketering), **C-379/97** Upjohn (utbyte av varumärke), **C-349/95** Loendersloot (ommärkning), **C-337/95** Dior och **C-63/97** BMW (användning av varumärke i annonsering). Ej internationell konsumtion **C-355/96** Silhouette, **C-173/98** Sebago, **C-414/99** Davidoff (samtycke till att varor släpps ut). *Upphovs rätt* **55** och **57/80** GEMA (grammofonskivor), **78/70** Deutsche Grammophon (ljudinspelningar), **341/87** EMI Electrola (skill-

nader i skyddstiden), **158/86** Warner Brothers (uthyrning av videokassetter), **C-5/11** Donner (skillnader i skydd). *Mönster* **53/87** Renault (bilreservdelar), **144/81** Keurkoop (handväskor). *Ursprungsbeteckningar* **C-3/91** Exportur, **C-324/94** Pistre. Ang. skydd för en enkel och indirekt härkomstbeteckning samt skydd enl. **förordning (EG) nr 510/2006** och **förordning (EG) nr 2081/92**, se **C-478/07** Budějovický Budvar. *Proportionalitet* **40/82** kommissionen/Förenade kungariket (fjäderfä), **124/81** kommissionen/Förenade kungariket (UHT-mjök). Se även anm. vid art. 34 FEUF. **R 2007:77** anm. vid lagen 1992:860 3 §.

Artikel 37 (f.d. artikel 31 EG)

1. Medlemsstaterna ska säkerställa att statliga handelsmonopol anpassas på sådant sätt att ingen diskriminering med avseende på anskaffnings- och saluföringsvillkor föreligger mellan medlemsstaternas medborgare.

Bestämmelserna i denna artikel ska tillämpas på varje organ genom vilket en medlemsstat, rättsligt eller i praktiken, direkt eller indirekt kontrollerar, styr eller märkbart påverkar import eller export mellan medlemsstaterna. Dessa bestämmelser ska även tillämpas på monopol som staten överlåtit på andra.

2. Medlemsstaterna ska inte vidta några nya åtgärder som strider mot de principer som anges i punkt 1 eller som begränsar räckvidden av de artiklar som avser förbud mot tullar och kvantitativa restriktioner mellan medlemsstaterna.

3. Om ett statligt handelsmonopol har en reglering som är utformad för att underlätta avsättningen eller det ekonomiska utbytet av jordbruksprodukter ska vid tillämpningen av reglerna i denna artikel likvärdiga garantier för sysselsättning och levnadsstandard tillförsäkras berörda producenter.

Syfte **91/78** Hansen (att underkasta ett statligt monopols försäljningspolitik villkoren för den fria rörligheten för varor och kravet att produkter som importerats från andra medlemsstater ska tillförsäkras lika möjligheter). *Omfattning*: förbud mot import- och exportmonopol **59/75** Manghera (tobaksvaror), **C-347/88** kommissionen/Grekland (olja/produkter), **C-157/94** kommissionen/Nederländerna (elektricitet). Ang. detaljhandelsmonopol – krav på allmänintresse och icke-diskriminering (insyn i inköpspolitiken, motivering av avslagsbeslut och möjlighet till oberoende överprövning) se **C-189/95** Franzén (det svenska detaljhandelsmonopolet för alkoholprodukter), **C-438/02** Hanner (det svenska apoteksmonopolet). Avgränsning i förhållande till art. 34 FEUF **C-170/04** Rosengren och **C-186/05** kommissionen/Sverige (förbud mot privatimport av alkoholdrycker), **C-456/10** ANETT (monopol på försäljning av tobaksvaror och förbud mot import av tobaksvaror), distansförsäljning av alkoholprodukter **C-198/14** Visnapuu.

AVDELNING III

Jordbruk och fiskeri

Artikel 38 (f.d. artikel 32 EG)

1. Unionen ska fastställa och genomföra en gemensam jordbruks- och fiskeripolitik.

Den inre marknaden ska även omfatta jordbruk, fiskeri och handel med jordbruksprodukter. Med jordbruksprodukter ska förstås jordens, husdjurskötselns och fiskets produkter samt produkter i första bearbetningsledet som har direkt samband med dessa produkter. Hänvisningar till den gemensamma jordbrukspolitiken eller jordbruket och användningen av bestämningen ”jordbruk” ska anses omfatta även fiskerisektorn med beaktande av de särskilda kännetecknen för denna sektor.

2. Om inte annat föreskrivs i artiklarna 39–44 ska reglerna för den inre marknadsens upprättande och funktion tillämpas på jordbruksprodukter.

3. De varor för vilka bestämmelserna i artiklarna 39–44 gäller är upptagna i den lista som har fogats som bilaga I.

4. Den inre marknadsens funktion och utveckling i fråga om jordbruksprodukter ska åtföljas av upprättandet av en gemensam jordbrukspolitik.

Definitionen av jordbruk varierar och bestäms i sekundärrätten **85/77** Azienda avicola Sant’Anna. Ang. produktomfattning, se **C-250/92** Gottrup-Klim. Begrepp i bilaga I (förut bilaga II) tolkas mot bakgrund av den gemensamma tulltaxan **77/83** CILFIT. Nationella och gemensamma marknadsorganisationer måste anpassas till övriga bestämmelser om upprättande av den gemensamma marknaden **48/74** Charmasson, **80/77** och **81/77** Société Les Commissionnaires Réunis. Ang. medlemsstaternas utrymme för nationella åtgärder när en gemensam organisation av marknaden har beslutats, se **C-283/03** Kuipers. Jordbruksprodukter som inte omfattas av någon gemensam marknadsorganisation omfattas av de allmänna bestämmelserna om upprättande av den gemensamma marknaden **68/76** kommissionen/Frankrike, **288/83** kommissionen/Irland. Jordbruksbestämmelserna har företräde framför övriga bestämmelser om upprättande av den gemensamma marknaden **83/78** Redmond, **177/78** McCarren. Förbud mot diskriminering uttryck för den allmänna likhetsprincipen **C-611/17** Italien/rådet.

Ang. *bilaga I* (förut bilaga II) se **Regeringens tillkännagivande (1995:642) av Bilaga I lista G och Bilaga II till Fördraget den 25 mars 1957 om upprättandet av Europeiska ekonomiska gemenskapen**.

Artikel 39 (f.d. artikel 33 EG)

1. Den gemensamma jordbrukspolitiken ska ha som mål att

a) höja produktiviteten inom jordbruket genom att främja tekniska framsteg och genom att trygga en rationell utveckling av jordbruksproduktionen och ett optimalt utnyttjande av produktionsfaktorerna, särskilt arbetskraften,

b) på så sätt tillförsäkra jordbruksbefolkningen en skälig levnadsstandard, särskilt genom en höjning av den individuella inkomsten för dem som arbetar i jordbruket,

c) stabilisera marknaderna,

d) trygga försörjningen,

e) tillförsäkra konsumenterna tillgång till varor till skäliga priser.

2. Vid utformningen av den gemensamma jordbrukspolitiken och de särskilda åtgärder som krävs för att tillämpa den ska hänsyn tas till

a) jordbruksnäringens särskilda karaktär som är en följd av jordbrukets sociala struktur och av strukturella och naturbetingade olikheter mellan olika jordbruksregioner,

b) nödvändigheten av att gradvis genomföra lämpliga anpassningsåtgärder,

c) det faktum att jordbruket i medlemsstaterna utgör en sektor som är nära förbunden med ekonomin i dess helhet.

Ang. EU-förordning 543/2011: Fråga om återkrav av EU-stöd **HFD 2016:13**.

Ang. gemenskapens rätt att vidta de åtgärder som är nödvändiga för att uppnå målen med jordbrukspolitiken, se **41–44/70** International Fruit. Betr. förhållandet till *konkurrenspolitiken*, se **280/93** Tyskland/rådet. Vid konflikt mellan olika mål kan företräde ges med hänsyn till ekonomiska faktorer eller förhållanden **C-137/00** Milk Marque och National Farmers’ Union. Ang. förenligheten mellan rättspraxis rörande art. 39 och bestämmelserna i **direktiv 2004/38** om rätt att uppbära förmåner för arbetsökande, se **C-22/08** och **C-23/08** Vatsouras.

Artiklarna 40 och 41 (f.d. artiklarna 34 och 35 EG)

(Innehåller ytterligare best:r om en gemensam jordbrukspolitik.)

Artikel 42 (f.d. artikel 36 EG)

Bestämmelserna i kapitlet om konkurrensregler ska tillämpas på produktion av och handel med jordbruksprodukter endast i den mån Europaparlamentet och rådet, med hänsyn till målsättningen i artikel 39, beslutar detta inom ramen för bestämmelserna i artikel 43.2 och enligt det förfarande som anges där.

Rådet får på förslag av kommissionen tillåta stöd

a) för att skydda företag som är missgynnade genom strukturella eller naturbetingade förhållanden,

b) inom ramen för ekonomiska utvecklingsprogram.

Endast tillämplig på jordbruksprodukter som är uppräknade i bilaga I (förut bilaga II) **61/80** Coöperatieve Stremsel. Målen för den gemensamma jordbrukspolitiken har företräde framför konkurrensbestämmelserna **C-137/00** Milk Marque och National Farmers’ Union (nationella myndigheter är i princip behöriga att tillämpa nationell konkurrensrätt på ett mejerikooperativ). Ang. parallell tillämpning av konkurrensbestämmelserna, se **C-319/93**, **C-40/94** och **C-224/94** Dijkstra m.fl. Betr. tillämpningen av bestämmelserna om statligt stöd, se **C-346/03** och **C-529/03**, Atzeni m.fl.

Artiklarna 43 och 44 (f.d. artiklarna 37 och 38 EG)

(Innehåller ytterligare best. om en gemensam jordbrukspolitik.)

AVDELNING IV

Fri rörlighet för personer, tjänster och kapital

Kapitel 1. Arbetstagare

Artikel 45 (f.d. artikel 39 EG)

1. Fri rörlighet för arbetstagare ska säkerställas inom unionen.

2. Denna fria rörlighet ska innebära att all diskriminering av arbetstagare från medlemsstaterna på grund av nationalitet ska avskaffas vad gäller anställning, lön och övriga arbets- och anställningsvillkor.

3. Den ska, med förbehåll för de begränsningar som grundas på hänsyn till allmän ordning, säkerhet och hälsa, innefatta rätt att

a) anta faktiska erbjudanden om anställning,

b) förflytta sig fritt inom medlemsstaternas territorium för detta ändamål,

c) uppehålla sig i en medlemsstat i syfte att inneha anställning där i överensstämmelse med de lagar och andra författningar som gäller för anställning av medborgare i den staten,

d) stanna kvar inom en medlemsstats territorium efter att ha varit anställd där, på villkor som ska fastställas av kommissionen i förordningar.

4. Bestämmelserna i denna artikel ska inte tillämpas på anställning i offentlig tjänst.

Direkt effekt **41/74** Van Duyn och **C-716/17** A (skuldsaneringsförfarande) – Horisontell direkt effekt **C-281/98** Angonese – Kan även åberopas av arbetsgivare **C-350/96** Clean Car Autoservice och av privata arbetsförmedlingar **C-208/05** ITC. Tillämplig på kollektivavtal **C-379/09** Casteels, tillämplig på enskilda avtal, även fråga om rättsverkan **C-172/11** Erny. *Tillämpningsområde* Unionsmedborgare som förvärvsarbetar i en annan medlemsstat än den där de har hemvist **C-527/06** Renneberg, **C-457/12** S. och G. (härledd uppehållsrätt för familjemedlemmar som är tredjelandsmedborgare – Medborgare som har förvärvsarbetat i en annan medlemsstat än den där de är bosatta **C-152/03** Ritter-Coulais. Tillämplig på regler som styr de ekonomiska förhållandena mellan arbetsgivare inom en verksamhetssektor **C-415/93** Bosman. Professionella eller halvprofessionella idrottsutövares verksamhet **C-519/04** P Meca-Medina och Igor Majcen/kommissionen, **C-325/08** Olympique Lyonnais (utbildningskostnader för fotbollslär-

ling). Kan inte åberopas av pensionär som utnyttjat rätten att bosätta sig i en annan medlemsstat utan någon som helst avsikt att där bedriva någon avlönad verksamhet **C-520/04** Turpeinen. Ang. hinder för den fria rörligheten inom en medlemsstat som är en federal stat **C-212/06** Gouvernement de la Communauté française och Gouvernement wallon. Tillämplig på åtgärder som leder till diskriminering mellan arbetstagare som inte är bosatta inom landet **C-512/13** Sopora. *Arbetstagarbegreppet* Autonomt begrepp som inte ska tolkas restriktivt **C-228/07** Petersen och **C-22/08** Vatsouras – Ej entydigt och varierar beroende på det avsedda tillämpningsområdet **C-85/96** Martínez Sala. Ang. definitionen av arbetstagare, se **C-138/02** Collins, **C-456/02** Trojani, **C-228/07** Petersen, **C-94/07** Raccanelli (doktorandstipendium), **C-22/08** Vatsouras (korttidsanställd) – Avtal om intermittert anställning som kan ingås med personer som är under 25 år **C-143/16** Abercrombie & Fitch Italia – EU-tjänstemän omfattas **C-411/98** Ferlini och **C-690/15** de Lobkowicz – Ang. beräkning av svensk föräldrapenning för hemvändande EU-tjänstemän, se **C-137/04** Rockler och **C-185/04** Öberg – Överföring av pensionsrättigheter som förvärvats i ett nationellt pensionssystem till ECB:s pensionssystem **C-404/21** INPS och Repubblica italiana – Även kortvariga anställningar kan omfattas **C-413/01** Ninni-Orasche. Villkor för underordnad ställning **C-151/04** Nadin och Nadin-Lux – Yrkespraktik; rättigheter för tredjelandsmedborgare som är gift med migrerande arbetstagare **C-10/05** Mattern och Cikota – Ang. gränsdragning mellan ”förvärvsverksamhet som arbetstagare” eller ”förvärvsverksamhet som egenföretagare”, se **C-581/17** Wächter (Avtal mellan EG och Schweiziska edsförbundet om fri rörlighet för personer). *Hinder* Omfattar direkt och indirekt diskriminerande åtgärder, samt villkor som gäller utan åtskillnad av nationalitet **C-237/94** O’Flynn – Bestämmelser i nationell rätt, genom vilka en medborgare i en medlemsstat hindras eller avskräcks från att lämna sitt hemland för att utöva sin rätt till fri rörlighet, kan utgöra hinder för den fria rörligheten och därmed strida mot unionsrätten **C-415/93** Bosman, **C-190/98** Graf, – Bosättningsvillkor och rätt till studiemedel **C-542/09** kommissionen/Nederländerna, **C-46/12** N. (arbetstagarbegreppet), **C-20/12** Giersch m.fl. (barn till gränsarbetare) – Utflyttningsbeskattning av privatpersoner **C-503/14** kommissionen/Portugal. *Undantag* Begreppet allmän säkerhet avser exceptionella och väl avgränsade fall **C-273/97** Sirdar, **C-285/98** Kreil – Utgör inte hinder för att under vissa förutsättningar begränsa migrerande arbetstagares uppehållsrätt till en viss del av värdmedlemsstaters territorium **C-100/01** Olazabal. *Anställning i offentlig tjänst* Enhetlig tolkning och tillämpning, se **149/79** kommissionen/Belgien – Får inte ligga till grund för diskriminerande åtgärder i fråga om lön eller andra anställnings- och arbetsvillkor gentemot den arbetstagare som väl har fått anställning i offentlig tjänst **152/73** Sotgiu – Omfattar endast sådan myndighetsutövning som är absolut nödvändig för att tillvarata den berörda statens allmänna intressen, vilka inte kan anses hotade när befogenheterna i fråga endast sporadiskt och i undantagsfall utövas av medborgare i andra medlemsstater **C-405/01** Marina Mercante Española. *Tillträde till reglerade yrken* Partiellt och begränsat erkännande av yrkeskvalifikationer **C-330/03** Colegio de Ingenieros de Caminos, Canales y Puertos. Ang. tillträde till utbildningstjänstgöring för juristyrket, se **C-345/08** Peśla. Ang. användning av tjänstefordon registrerade i annan medlemsstat, se **C-464/02** kommissionen/Danmark, **C-151/04** Nadin och Nadin-Lux – Ang. beskattning, se **C-153/03** Ritter-Coulais, **C-182/06** Lakebrink och Peters-Lakebrink, **C-527/06** R.H.H. Renneberg, **C-269/09** kommissionen/Spanien (nekande av likviditetsfördel vid flyttning av skattskyldig persons hemvist till utlandet). *Tillämpning* Hinder för att en EU-tjänsteman åläggs att betala olika sociala avgifter på inkomst av fast egendom i den medlemsstat där han eller hon har skatterättsligt hemvist **C-690/15** de Lobkowicz. Ej hinder mot förlust av rösträtt vid val av arbetstagarrepresentanter i ett bolags övervakande organ när en arbetstagare lämnar sin tjänst och anställs av ett dotterbolag i samma koncern med säte i en annan medlemsstat **C-566/15** Erzberger. Hinder mot skyldighet för arbetstagare att registrera ett fordon som är huvudsakligen avsett att användas i annan medlemsstat **C-420/15** U. Lön för läkare under specialistutbildning med krav på lokal tjänstgöring under en viss tid efter det att utbildningen genomförts **C-419/16** Simma Federspiel. Bevisvärde av E 101-intyg **C-359/16** Altun m.fl. (Intyg som erhållits eller åberopats på ett bedrägligt sätt) och **C-527/16** Alpenrind (utsänd arbetstagare ersätter en utstationerad person). Begreppet ”utstationerad arbetstagare” **C-16/18** Dobersberger. Utstationeringsdirektivet är tillämpligt på tillhandahållande av gränsöverskridande tjänster inom vägtransportsektorn **C-815/18** Federatie Nederlandse Vakbeweging (cabotagetrafik). Kravet på att sanktioner vid utstationering ska vara proportionella har direkt effekt **C-205/20** Bezirkshauptmannschaft Hartberg-Fürstenfeld (Direkt effekt). Ang. arbets sökandes skyldighet att fortfarande söka arbete och att verkligen ha möjlighet att få anställning som villkor för uppehållsrätt se **C-710/19** G. M. A. (arbets sökande). Nationell lagstiftning enligt vilken registrering i det nationella folkbokföringsregistret av ett partnerskap, som lagligen ingåtts och registrerats i en annan medlemsstat, är en förutsättning för beviljande av efterlevandepension **C-731/21** Caisse nationale d’assurance pension.

Ang. giltighet av vitesklausul för flygförare avseende skyldighet att vara kvar i anställningen under viss tid **AD 2002:15** – Föreskrifter utfärdade av Arbetsmarknadsstyrelsen om beräkning av arbetslöshetsersättning till företagare ansågs i ett visst hänseende strida mot unionsrätten **R 2004:53** – En person, som var bosatt och skattskyldig i Sverige men arbetade i Danmark, ansågs ha rätt till avdrag för avgift till dansk arbetslöshetskassa **R 2004:86** – Särskilda inkomstskatten för personer som är bosatta i utlandet (s.k. SINK) ansågs till viss del strida mot art. 45 FEUF **C-169/03** Wallentin, **R 2004:111**.

Se även **Lag (1999:678) om utstationering av arbetstagare**.

Artikel 46 (f.d. artikel 40 EG)

Europaparlamentet och rådet ska i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet och efter att ha hört Ekonomiska och sociala kommittén utfärda direktiv eller förordningar i vilka de åtgärder anges som är nödvändiga för att genomföra den fria rörlighet för arbetstagare som definieras i artikel 45, och därvid särskilt

- säkerställa ett nära samarbete mellan nationella arbetsmarknadsmyndigheter,
- avveckla sådana administrativa förfaranden och sådan administrativ praxis samt sådana kvalifikationstider för tillträde till lediga anställningar som har sin grund antingen i inhemsk lagstiftning eller i avtal som tidigare har ingåtts mellan medlemsstaterna, och som skulle kunna hindra den fria rörligheten för arbetstagare om de behövs,
- avveckla alla sådana kvalifikationstider och andra restriktioner, som föreskrivs antingen i inhemsk lagstiftning eller i avtal som tidigare har ingåtts mellan medlemsstaterna, och som för arbetstagare från övriga medlemsstater uppställer andra villkor i fråga om fritt val av anställning än för inhemska arbetstagare,
- inrätta system för arbetsförmedling som kan skapa balans mellan tillgång och efterfrågan på arbetsmarknaden på ett sätt som undanröjer allvarliga risker för levnadsstandarden och sysselsättningsnivån inom olika regioner och industrier.

Artikel 47 (f.d. artikel 41 EG)

Medlemsstaterna ska inom ramen för ett gemensamt program främja utbytet av unga arbetstagare.

Artikel 48 (f.d. artikel 42 EG)

Europaparlamentet och rådet ska i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet besluta om sådana åtgärder inom den sociala trygghetens område som är nödvändiga för att genomföra fri rörlighet för arbetstagare och därvid särskilt införa ett system som tillförsäkrar migrerande arbetstagare och egenföretagare samt deras familjemedlemmar att

- alla perioder som beaktas enligt lagstiftningen i de olika länderna läggs samman för förvärvande och bibehållande av rätten till förmåner och för beräkning av förmånernas storlek,
- förmånerna betalas ut till personer bosatta inom medlemsstaternas territorier.

Om en rådsmedlem förklarar att ett utkast till lagstiftningsakt enligt första stycket skulle negativt påverka viktiga aspekter av dennes sociala trygghetssystem, särskilt dess omfattning, kostnader eller ekonomiska struktur, eller påverka den ekonomiska jämvikten i det systemet, får den rådsmedlemmen begära att utkastet överlämnas till Europeiska rådet. I detta fall ska det ordinarie lagstiftningsförfarandet tillfälligt upphävas. Efter diskussion ska Europeiska rådet inom fyra månader från det tillfälliga upphävandet antingen

- hänskjuta utkastet till rådet, varvid det tillfälliga upphävandet av det ordinarie lagstiftningsförfarandet avbryts, eller
- underlåta att vidta någon åtgärd eller begära att kommissionen lägger fram ett nytt förslag; i så fall ska den akt som ursprungligen föreslogs anses som icke antagen.

Tillämpningsområde – Ej horisontell direkt effekt **C-379/09** Casteels. Person som vare sig bott eller arbetat i annan medlemsstat **C-396/05**, **C-419/05**, **C-450/05** Habelt m.fl. *Arbetstagare* – En person är arbetstagare då han är obligatoriskt eller frivilligt försäkrad, om så bara mot en enda risk, enl. ett allmänt eller särskilt system för social trygghet, oavsett om ett anställningsförhållande föreligger **C-85/96** Martínez Sala. *Koordinering av lagstiftning* – En utvidgning av en arbetstagares verksamhet till fler än en medlemsstat eller överföring av verksamheten till en annan medlemsstat kan vara mer eller mindre fördelaktig eller ofördelaktig för arbetstagaren, med avseende på socialt skydd **C-393/99** och **C-394/99**, Hervein och Hervillier, **C-208/07** von Chamier-Glisczinski. Föreskriver att system för att samordna medlemsstaternas lagstiftning, inte för att harmonisera dem **C-45/98** van der Berg och Giesen. *Bosättningskrav* vid beviljande av en icke avgiftsfinansierad förmån kan vara berättigat om förmånen är nära knuten till sociala förhållanden **313/86** Lenoir.

Arbetsökande i annan medlemsstat, som återvänt inom en tremånadersperiod, ansågs efter hemkomsten ha fortsatt rätt till arbetslöshetsersättning **R 2003:96** – En person som arbetade och bodde i Sverige ansågs ha rätt till föräldrapenningförmån för vård av hans i Finland bosatta barn med bortseende från bosättningskravet i 4 kap. 1 § 2 st. lagen (1962:381) om allmän försäkring **R 2003:65** – Arbetsökande i annat EU-land ansågs vara tillgånglig för arbetsförmedlingen även under sådana enstaka dagar då hon uppburit föräldrapenning för vård av sjukt barn **R 2002:72**.

Kapitel 2. Etableringsrätt

Artikel 49 (f.d. artikel 43 EG)

Inom ramen för nedanstående bestämmelser ska inskränkningar för medborgare i en medlemsstat att fritt etablera sig på en annan medlemsstats territorium förbjudas. Detta förbud ska även omfatta inskränkningar för medborgare i en medlemsstat som är etablerad i någon medlemsstat att upprätta kontor, filialer eller dotterbolag.

Etableringsfriheten ska innefatta rätt att starta och utöva verksamhet som egenföretagare samt rätt att bilda och driva företag, särskilt bolag som de definieras i artikel 54 andra stycket, på de villkor som etableringslandets lagstiftning föreskriver för egna medborgare, om inte annat följer av bestämmelserna i kapitlet om kapital.

Direkt effekt **2/74** Reyners. *Vidsträckt statsbegrepp* **71/76** Thieffry (yrkesorganisation). *”Egenföretagare”* **C-268/99** Jany (förvärvsarbete på eget ansvar utan att vara i underordnad ställning). **C-544/18** Daknevičute (gravid egenföretagare som upphört att vara verksam i slutet av graviditeten och till följd av sviterna av förlossning). *Innebörd* **C-55/94** Gebhard (stadigvarande och kontinuerligt delta i det ekonomiska livet i en annan medlemsstat). Avgränsningen till art. 56 FEUF (verksamhetens varaktighet), se anm. vid art. 57 FEUF. *Bolag* likställs med fysiska personer, se anm. vid art. 54 FEUF. *Interna situationer* **C-112/91** Werner, **C-6/01** Anomar, **C-162/12** Airport Shuttle Express m.fl. Föremedlingstjänst för transporter med hjälp av en applikation för smarta mobiltelefoner (Uber) kvalificerar som en ”tjänst på transportområdet” i den mening som avses i artikel 58.1 FEUF och ska således vara undantagen från tillämpningsområdet för artikel 56 FEUF, tjänstedirektivet 2006/123 och direktiv 2000/31 **C-434/15** Asociación Profesional Elite Taxi; se även **C-320/16** Uber France. Ang. begränsning av tillstånd för uthyrning av fordon med förare (Private Hire Vehicles, PHV) till en tredjededel av antalet taxistillstånd, se Grupa Azoty m.fl./kommissionen. *Förbudets omfattning* Direkt och indirekt diskriminering **107/83** Klopp (advokat), **197/84** Steinhauser (hyra av lokal), **C-221/89** Factortame (registrering av fartyg). Förbudet omfattar även alla *icke-diskriminerande* regler som gör det *mindre attraktivt* att utöva rätten till fri rörlighet **C-55/94** Gebhard. *Exempel* **C-168/91** Konstantinidis (felaktig transkription av grekiskt namn till latinska bokstäver), **C-193/94** Skanavi (byte av körkort), **C-309/99** Wouters (förbud mot samarbete mellan advokater och revisorer), **C-384/08** Attanasio Group (krav på minimiavstånd mellan bränsledistributionsanläggningar vid vägar). Maxtaxa för advokatavrede inget hinder för marknads-tillträde **C-565/08** kommissionen/Italien. Krav på EES-nationalitet **C-299/02** kommissionen/Nederländerna (fartygsregistrering). Skyldighet att beakta omständigheter i andra medlemsstater **C-340/89** Vlassopoulou (utbildning), **C-53/95** Kemmler (sociala bidrag). Ang. villkor för att i en medlemsstat få tillträde till yrkestiteln psykoterapeut på grundval av ett examensbevis i psykoterapi utfärdat av ett universitet i en annan medlemsstat, se **C-577/20** Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto. *Utbildningsbevis* utanför EU **C-154/93** Tawil-Albertini, **C-319/92** Haim, **C-238/98** Hoczman. Utgör inte hinder för en medlemsstatslagstiftning som

i princip ålägger universitet och högskolor en skyldighet att uteslutande ge undervisning på den medlemsstatens officiella språk **C-391/20** Boriss Cilevičs m.fl. *Beskattning* **C-80/94** Wielockx, **C-107/94** Asscher, **C-346/04** Conijn, **C-470/04** N, **C-593/14** Masco Denmark och Damixa (underkapitalisering av dotterbolag), **C-608/17** Holmen (avdrag för slutliga förluster), se ytterligare anm. vid art. 54 FEUF. *Tilldelning av koncession/kontrakt som inte omfattas av regelverket för offentlig upphandling* **C-231/03** Coname, **C-458/03** Parking Brixen, **C-410/04** ANAV, **C-532/03** kommissionen/Irland (ambulanstransporter), **C-260/04** kommissionen/Italien (förnyelse av koncessioner utan anbudsgivning), **C-220/06** Asociación Profesional de Empresas de Reparto y Manipulado de Correspondencia (liberalisering av posttjänster), **C-338/09** Yellow Cab (krav på att koncessions sökande har huvudkontor eller driftställe i värdmedlemsstaten). Direkt tilldelning av uppdrag till frivilligorganisationer **C-50/14** CASTA m.fl. Inte krav på upphandling och insyn när tjänstekontrakt tilldelas ett bolag som ägs av flera myndigheter tillsammans, se **C-573/07** SEA (avfall), **C-91/08** Wall. Ang. val av privat delägare som ska ansvara för tillhandahållandet av offentlig tjänst, se **C-196/08** Acoset. Ang. tillstånd på spelområdet, se **C-203/08** Sporting Exchange, **C-64/08** Engelmann. *Särskilda befogenheter* vid försäljning av statliga bolag **C-326/07** kommissionen/Italien. Utgör hinder för en nationell lagstiftning, enligt vilken farmaceuter som är anställda på ett kommunalt apotek har en ovillkorlig förköpsrätt för det fall nämnda apotek överläts genom anbudsförfarande **C-465/18** Comune di Bernareggio. *Rätten att välja etableringsstat* **C-212/97** Centros (inte missbruk). *Fackliga stridsåtgärder* omfattas av tillämpningsområdet och artikeln kan åberopas av privata företag gentemot fackföreningar **C-438/05** The International Transport Workers' Federation och The Finnish Seamen's Union (fråga om utflaggning). *Undantag – Diskriminera åtgärder* kan endast motiveras mot bakgrund av art. 52 FEUF, se anm. vid art. 52 FEUF. Se också anm. vid art. 51 FEUF (utövande av offentlig makt). *Icke-diskriminerande åtgärder* kan motiveras mot bakgrund av alla ”tvingande hänsyn” **C-55/94** Gebhard. *Exempel* **C-108/96** Mac Quen (hälsa – optiska undersökningar), **C-182/83** Fearon (bosättningskrav vid expropriation), **C-424/97** Haim (språkkrav), **C-255/97** Pfeiffer (förväxlingsrisk firmanamn), **C-87/13** X (det nationella kulturarvet). Krav på obligatorisk förmedling av tandtekniker av en tandläkare **C-125/16** Malta Dental Technologists Association och Reynaud. **C-230/18** Pl (omedelbar nedstängning av massagesalong som misstänks erbjuda prostitutionstjänster och/eller driva en bordell). *Proportionalitet* **C-340/89** Vlassopoulou (ömsesidigt erkännande av utbildningsbevis, undersökningsplikt och rätt till domstolsprövning), **C-193/94** Skanavi (påföljd). De åberopade målen ska eftersträvas på ett *sammanhängande och systematiskt sätt* **C-169/07** Hartlauer Handelsgesellschaft. Ang. regleringen av apotek, se **C-531/06** kommissionen/Italien, **C-171/07** och **C-172/07** Apothekerkammer des Saarlandes, **C-570/07** och **C-571/07** Pérez och Gómez, **C-159/12** Venturini, **C-84/11** Susisalo m.fl. (förmånliga villkor för universitetsapotek). Proportionalitetsbedömning av medlemsstaternas möjligheter att ingripa mot och förhindra kollektiva uppsägningar för att slå ut om arbetslagarnas anställningstrygghet **C-201/15** AGET Iraklis. Myndighetens bevisvärde samt nationella domstolars utrednings-skyldighet och motiveringsplikt vid kontroll att en begränsning är berättigad **C-685/15** Online Games m.fl. Utgör inte hinder för lagstiftning som uppställer krav för beviljande av offentliga bidrag till privatskolor som erkänns som konfessionella skolor att den kyrka eller det religiösa samfund i fråga är erkänd enligt rättsordningen i den berörda medlemsstaten **C-372/21** Freikirche der Siebenten-Tags-Adventisten in Deutschland. Ang. beskattning vid koncernbidrag mellan moderföretag och dotterföretag, som ägdes av moderföretaget tillsammans med bolag med säte i andra EU-medlemsstater **R 2000:17**.

Artikel 50 (f.d. artikel 44 EG)

1. Europaparlamentet och rådet ska i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet och efter att ha hört Ekonomiska och sociala kommittén utfärda direktiv för att förverkliga etableringsfriheten på ett visst verksamhetsområde.

2. Europaparlamentet, rådet och kommissionen ska fullgöra de uppgifter som tillkommer dem enligt ovanstående bestämmelser, särskilt genom att

- i allmänhet med förtur behandla sådan verksamhet där etableringsfrihet innebär ett särskilt värdefullt bidrag till utvecklingen av produktion och handel,
- säkerställa ett nära samarbete mellan behöriga myndigheter i medlemsstaterna för att få kännedom om de särskilda förhållanden som råder på olika verksamhetsområden inom unionen,
- avskaffa sådana administrativa förfaranden och sådan administrativ praxis som har sin grund antingen i inhemsk lagstiftning eller i avtal som tidigare har ingåtts mellan medlemsstaterna och som skulle kunna hindra etableringsfrihet om de behövs,
- säkerställa att sådana arbetstagare från en medlemsstat som är sysselsatta inom en annan medlemsstats territorium får stanna kvar där för att starta förvärvsverksamhet som egenföretagare, förutsatt att de uppfyller de villkor som skulle ha ställts om de hade kommit till denna stat först vid den tidpunkt då de önskade starta verksamheten,
- göra det möjligt för medborgare i en medlemsstat att förvärva och bruka fast egendom inom en annan medlemsstats territorium i den utsträckning detta inte strider mot principerna i artikel 39.2,
- genomföra en gradvis avveckling av inskränkningar i etableringsfriheten inom varje aktuell verksamhetsgren i fråga om villkoren såväl för att upprätta kontor, filialer och dotterbolag inom en medlemsstats territorium som för att placera huvudföretagets personal på ledande och övervakande befattningar i dessa kontor, filialer och dotterbolag,
- i den utsträckning som det är nödvändigt samordna de skyddsåtgärder som krävs i medlemsstaterna av de i artikel 54 andra stycket avsedda bolagen i bolagsmännens och tredje mans intressen, i syfte att göra skyddsåtgärderna likvärdiga inom unionen, och
- förvissa sig om att etableringsvillkoren inte snedvrids genom stödåtgärder av medlemsstaterna.

Artikel 51 (f.d. artikel 45 EG)

Bestämmelserna i detta kapitel ska för den medlemsstat som är berörd inte omfatta verksamhet som hos medlemsstaten, om än endast tillfälligt, är förenad med utövandet av offentlig makt.

Europaparlamentet och rådet får i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet besluta att bestämmelserna i detta kapitel inte ska tillämpas på viss verksamhet.

Utövande av offentlig makt **2/74** Reyners (advokatyrket omfattas ej), **C-306/89** kommissionen/Grekland (vissa tjänster förknippade med transporter och kommunikationer), **C-3/88** kommissionen/Italien (drift av datasytem), **C-355/98** kommissionen/Belgien (bevakningsföretag), **C-114/97** kommissionen/Spanien (säkerhetsföretag), **C-42/92** Thijssen (försäkringsverksamhet). Betr. utbildningstjänstgöring för jurister, se **C-345/08** Pešla. Betr. notarieyrket, se **C-47/08**, **C-50/08**–**C-54/08** och **C-61/08** kommissionen/Belgien, Frankrike, Luxemburg, Portugal, Österrike, Tyskland och Grekland, **C-345/08** Pešla (notarietjänst). Privata organ som har en underordnad och förberedande roll i förhållande till en övervakningsmyndighet omfattas inte **C-393/05** kommissionen/Österrike, **C-404/05** kommissionen/Tyskland (ekologisk odling). Ang. fordonsbesiktning, se **168/14** Grupo Itevelesa m.fl.

Artikel 52 (f.d. artikel 46 EG)

1. Bestämmelserna i detta kapitel och åtgärder som vidtagits med stöd av dessa ska inte hindra tillämpning av bestämmelser i lagar och andra författningar som föreskriver särskild behandling av utländska medborgare och som grundas på hänsyn till allmän ordning, säkerhet eller hälsa.

2. Europaparlamentet och rådet ska i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet utfärda direktiv för samordning av de ovan nämnda bestämmelserna.

Undantag för diskriminerande åtgärder – Uttömmande uppräknig **C-388/01** kommissionen/Italien (kongruensen i skattesystemet omfattas ej). Ej ekonomiska hänsyn **352/85** Bond. *Allmän ordning och säkerhet* **C-212/97** Centros (undantag ej berättigat), **79/85** Segers (hindra missbruk), **C-466/98** kommissionen/Förenade kungariket (säkerhetsrisk flygbolag) samt **C-106/22** Xella Magyarorszá (strategiskt företag på grund av att dess huvudsakliga verksamhet rör gruvutvinning av vissa basrävaror, såsom grus, sand och lera). *Hälsa* **C-158/96** Kohll, **C-157/99** Geraets-Smits och Peerbooms, **C-385/99** Müller-Fauré, **C-372/04** Watts, **C-169/07** Hartlauer Handelsgesellschaft. *Grundläggande rättigheter* **C-260/89** ERT. *Proportionalitet* **107/83** Klopp.

Artikel 53 (f.d. artikel 47 EG)

1. För att underlätta för personer att starta och utöva förvärvsverksamhet som egenföretagare ska Europaparlamentet och rådet i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet utfärda direktiv som syftar till ömsesidigt erkännande av examens-, utbildnings- och andra behörighetsbevis och till samordning av medlemsstaternas bestämmelser i lagar och andra författningar om inledande och utövande av förvärvsverksamhet som egenföretagare.

2. I fråga om läkaryrket, liknande yrken och farmaceutiska yrken förutsätter den gradvisa avvecklingen av inskränkningarna en samordning av villkoren för att få utöva dessa yrken i de olika medlemsstaterna.

Artikel 54 (f.d. artikel 48 EG)

Bolag som bildats i överensstämmelse med en medlemsstats lagstiftning och som har sitt säte, sitt huvudkontor eller sin huvudsakliga verksamhet inom unionen ska vid tillämpningen av bestämmelserna i detta kapitel likställas med fysiska personer som är medborgare i medlemsstaterna.

Med ”bolag” förstås bolag enligt civil- eller handelslagstiftning, inbegripet kooperativa sammanslutningar samt andra offentligt rättsliga eller privaträttsliga juridiska personer, med undantag av sådana som inte drivs i vinstsyfte.

Behandling av ett bolags personal **79/85** Segers. *Indirekt diskriminering av bolag* **C-330/91** Commerzbank (skattelagstiftning), **C-101/94** kommissionen/Italien (värdepappersrörelse), **C-250/95** Futura Participations (beskattning av filials inkomster), **270/83** kommissionen/Frankrike (skatteförmån), **C-397/98** Metallgesellschaft (räntekrav) samt **C-324/00** Lankhorst-Hohorst, **C-436/00** X och Y/Riksskatteverket, **C-253/03** CLT-UFA SA (skatterätt). Fråga om de facto-missgynnande av bolag som är sammanlänkade med bolag i andra medlemsstater **C-385/12** Hervis Sport- és Divatkereskedelmi. *Koncernavdrag* **C-446/03** Marks & Spencer, **C-231/05** Oy AA, **C-471/04** Keller Holding, **C-347/04** Rewe Zentralfinanz, **C-414/06** Lidl Belgium, **C-293/06** Deutsche Shell (valutakursför-lust), **C-418/07** Société Papillon (system för koncernbeskattning – inre sammanhanget i skattesystemet), **C-337/08** X Holding (skattemässig enhet), **C-311/08** Société de Gestion Industrielle (vederlagsfri förmån till närstående bolag), **C-303/07** Aberdeen Property Fininvest Alpha (källskatt – bolagsform som är okänd i medlemsstatens rättsordning), **C-80/12** Felixstowe Dock and Railway Company m.fl. (konsortier, koncerner, anknytningsbolag och moderbolag i tredjeland), **C-48/13** Nordea (koncernintern avyttring i annan medlemsstat). *CFE-beskattnig* **C-196/04** Cadbury Schweppes. *Skatterättslig likabehandling* **C-374/04**, **C-446/04** och **C-524/04** Test Claimants, **C-105/07** Lammers & Van Cleeff (omklassificering av ränta), **C-464/05** Geurts och Vogten (arvsskatt i familjeföretag), **C-360/06** Heinrich Bauer Verlag BeteiligungsgmbH (värdering av onoterade andelar). Progressiv skatt som i högre grad påverkar företag ägda av fysiska eller juridiska personer från andra medlemsstater än inhemska företag **C-323/18** Tesco-Global Áruházak. *Olika beskattningsmetoder* inte hinder för fri rörlighet **C-282/07** État belge – SPF Finances. Nackdelar pga. olika medlemsstaters beskattningsrätt utgör inte hinder för fri rörlighet förutsatt avsaknad av diskriminering **C-302/12** X. *Rätt att lämna en medlemsstat* **81/87** Daily Mail, **C-208/00** Überseering, **C-470/04** N (beskattning vid skatterättslig utflyttning), **C-210/06** Cartesio (flyttning av säte), **C-371/10** National Grid Indus (beskattning av orealiserade värdeökningar vid utflyttning), **C-269/09** kommissionen/Spanien (nekande av likviditetsfördel vid flyttning av skattskyldig persons hemvist till utlandet). *Rätten att välja etableringsstat* **C-212/97** Centros (ej missbruk), **C-167/01** Inspire Art (brevlådebolag). Registreringsvillkor vid gränsöverskridande fusioner **C-411/03** SEVIC Systems AG, gränsöverskridande ombildning **C-378/10** VALE Építési. *Begränsning* **C-453/04** innoventif Limited (krav på förskott som motsvarar faktiska administrativa kostnader).

Artikel 55 (f.d. artikel 294 EG)

Medlemsstaterna ska, utan att det påverkar tillämpningen av övriga bestämmelser i fördragen, ge medborgare i andra medlemsstater samma behandling som sina egna medborgare med avseende på kapitalplacering i bolag som avses i artikel 54.

Kapitel 3. Tjänster

Artikel 56 (f.d. artikel 49 EG)

Inom ramen för nedanstående bestämmelser ska inskränkningar i friheten att tillhandahålla tjänster inom unionen förbjudas beträffande medborgare i medlemsstater som har etablerat sig i en annan medlemsstat än mottagaren av tjänsten.

Europaparlamentet och rådet får i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet besluta att bestämmelserna i detta kapitel ska tillämpas även på medborgare i tredje land som tillhandahåller tjänster och som har etablerat sig inom unionen.

Direkt effekt **33/74** van Binsbergen. *Vidsträckt statsbegrepp* **36/74** Walrave (idrottsorganisations stadgar). För tjänstebegreppet, missbruk och avgränsningen till etablering, se anm. vid art. 57. Avgränsning till art. 63, se **C-625/17** Vorarlberger Landes- und Hypothekenbank (banktransaktioner) och **C-630/17** Milivojević (kreditavtal). *Omfattning* – Själv rätt att tillhandahålla tjänster som rätt att ta emot tjänster **286/82** Luisi och Carbone – Gäller både hinder i värdlandet (**C-76/90** Säger) och i hemstaten (**C-224/97** Ciola, **C-405/98** Gourmet). Ang. tillhandahållandet av flera separata men delvis sammanfallande tjänster, se **C-51/96** Deliège. *Omfattande tillämpningsområde* **186/87** Cowan (turist), **C-384/93** Alpine Investments (försäljning per telefon), **352/85** Bond (radio & TV), **C-154/89** kommissionen/Frankrike (turistguider), **279/80** Webb (uthyrning av arbetskraft), **C-3/95** Sandker (indrivning av fordringar), **C-484/93** Svensson (lån), **36/74** Walrave (cykling), **C-51/96** Deliège (judo), **C-158/96** Kohll (öppen vård), **C-157/99** Gerats-Smits och Peerbooms (sluten vård), **C-372/04** Watts (sjukhusvård), **C-444/05** Stamatelaki (privata vårdinrättningar), **C-211/08** kommissionen/Spanien (oplanerad sjukhusvård), **C-562/10** kommissionen/Tyskland (hemvård vid tillfällig vistelse i annan medlemsstat), **C-465/05** kommissionen/Italien (bl.a. minimipriser), **C-350/07** Kattner Stahlbau (obligatorisk anslutning till organ för försäkring) samt **C-777/18** Vas Megyei Kormányhivatal (Gränsöverskridande hälso- och sjukvård). *Interna situationer* **52/79** Debauve, **C-60/00** Carpenter (svag koppling), **C-6/01** Anomar, **C-245/09** Omalet. *Omfattar såväl diskriminerande som icke diskriminerande åtgärder* **C-118/96** Safrir (diskriminerande beskattning), **C-55/94** Gebhard (allt som gör det mindre attraktivt att utöva rätten till fri rörlighet). Utgör hinder för tillämpningen av all nationell lagstiftning som får till följd att tillhandahållandet av tjänster mellan medlemsstater blir svårare än tillhandahållandet av tjänster inom en och samma medlemsstat **C-591/17** Österrike/Ungern. Krav på avskaffandet av alla hinder för friheten att tillhandahålla tjänster som grundar sig på att tjänsteleverantören har hemvist i en annan medlemsstat än den i vilken tjänsten tillhandahålls **C-625/17** Vorarlberger Landes- und Hypothekenbank. Nationella åtgärder som förbjuder, försvårar eller gör det mindre attraktivt att utöva friheten att tillhandahålla tjänster utgör sådana inskränkningar i denna frihet; åtgärder som endast får till följd att ytterligare kostnader uppkommer omfattas däremot inte av förbudet i artikel 56 FEUF **C-482/18**, Google Ireland (skatt på reklam som är grundad på omsättningen) samt **C-674/20** Airbnb Ireland (skyldighet att på skriftlig begäran lämna vissa uppgifter avseende dessa logianläggnings verksamhet till skattemyndigheten). Ang. *beskattning*, se **C-345/04** Centro Equestre da Lezíria Grande (källskatt och avdrag), **C-498/10** X (källskatt på lön), **C-440/08** Gielen (assimilationsvalmöjlighet kan inte neutralisera diskriminering). Ang. eftertaxering av tillgångar i en annan medlemsstat som inte deklarerats, se **C-155/08** och **C-157/08** X. Registreringsskatt vid uthyrning eller leasing av ett motorfordon genom en person med hemvist i en medlemsstat från en leverantör som är etablerad i en annan medlemsstat **C-552/15** kommissionen/Irland. Ang. skatterättsliga effekter vid flyttning av ett bolags verkliga ledning till en annan medlemsstat än den där bolaget bildades **C-405/18** AURES Holdings (avdrag för underskott som uppkommit i den medlemsstat där bolaget bildades). *Tjänsteutövarens anställda* **C-113/89** Rush Portuguesa, **C-376/96** Arblade (arbetsrätt), **C-490/04** kommissionen/Tyskland (olika restriktioner för utstationerade arbetstagare), **C-515/08** Palhota (krav på anmälan om utstationering och kopia av handlingar), **C-91/13** Essent Energie Productie (arbetstillstånd), **C-396/13** Sähköalojen ammattiliitto (beräkning av minimilön m.m.), **C-33/17** Čepelnik (tjänstemottagarens nedsättning av pengar som säkerhet). Fackliga stridsåtgärder **C-341/05** Laval un Partneri, se även **C-438/05** Internationella transportarbetarefederationen och Finlands sjömansunion. Tillämpning på fartyg som är flaggade i tredjeländer **C-83/13** Fonnship. Ang. möjligheten att i en upphandling ställa som krav att företagen betalar sina arbetstagare minst den lön som fastställs i ett lokalt kollektivavtal, se **C-346/06** Rüffert, **C-549/13** Bundesdruckerei, **C-115/14** RegioPost (minimilön enligt lag), **C-64/18** m.fl. Maksimovic (bevarande och översättning av lönebesked). Skyldighet att beakta relevanta omständigheter i hemlandet **C-272/94** Guiot (arbetsgivaravgifter), **C-372/09** och **C-373/09** Peñarroja (förteckning över experter med behörighet att anlitas som översättare av domstol), **C-475/11** Konstantinides (fråga om skyldighet att följa yrkesetiska regler om bl.a. arvode och reklam i annan medlemsstat). Ang. frivilligorganisationer som tillhandahåller en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse, se **C-113/13** Azienda sanitaria locale n. 5 "Spezzino" m.fl. *Begränsning* **C-51/96** Deliège (regler för internationell idrottstävling utgör ofrånkomlig följd av verksamheten). **C-544/03** och **C-545/03** Mobistar SA (avgifter på mobiltelefoni), **C-602/10** Volksbank Romania (begränsning av bankavgifter). *Undantag – Direkt diskriminerande åtgärder* kan endast motiveras mot bakgrund av art. 52 FEUF (jfr art. 62 FEUF) som ska tolkas snävt **C-17/92** FDC (kulturpolitik omfattas ej) – Se dock **C-204/90** Bachmann (kongruensen i skattesystemet). *Icke-diskriminerande åtgärder* kan motiveras mot bakgrund av samtliga "tvingande hänsyn" **C-288/89** Gouda (reklaminslag i TV), **205/84** kommissionen/Tyskland (försäkring), **C-309/99** Wouters (samarbete mellan advokater och revisorer), **C-222/07** UTECA (skydd av språk och kultur). *Proportionalitet* **C-76/90** Säger (patentagentverksamhet), **205/84** kommissionen/Tyskland (försäkring). Krav på nationellt driftställe för att privat organ ska kunna kontrollera ekologisk produktion inte motiverat av konsumenthänsyn **C-393/05** kommissionen/Österrike och **C-404/05** kommissionen/Tyskland. Advokatsamfundets vägran att tillhandahålla privat virtuellt nätverk till en advokat som är registrerad vid ett advokatsamfund i en annan medlemsstat kan vara oproportionerligt **C-99/16** Lahogue. Proportionalitetskravet innebär att tillerkännande av "Must carry"-status ska enlig ett förfarande som är öppet och grundat på objektiva, icke-diskriminerande och i förväg kända kriterier **C-250/06** United Pan-Europe Communications Belgium m.fl. (särskilda rättigheter till vissa kabeloperatörer). Direkt tilldelning av uppdrag till frivilligorganisationer **C-50/14** CASTA m.fl. Förbud mot import av utländsk avkodningsutrustning till satellitsändningstjänst **C-403/08** och **C-429/08** Football Association Premier League. Åtgärder för att begränsa narkotikaturism **C-137/09** Josemans. Hinder för nationell lagstiftning som allmänt och ovillkorligt förbjuder varje form av reklam för tandvårdstjänster **C-339/15** Vanderborght. Betr.

grundläggande värden, se **C-36/02** Omega (spel med virtuellt dödande). Ang. *spel* och *lotterier*, se **C-275/92** Schindler och **C-243/01** Gambelli, **C-42/07** Liga Portuguesa de Futebol Profissional och Bwin International, **C-203/08** Sporting Exchange och **C-258/08** Ladbrokes Betting & Gaming och Ladbrokes International (hasardspel via Internet), **C-447/08** och **C-448/08** Sjöberg, **C-316/07**, **C-358/07–C-360/07**, **C-409/07** och **C-410/07** Markus Stoß, **C-46/08** Carmen Media Group, **C-212/08** Zeturf (hästar), **C-347/09** Dickinger och Ömer (monopol på kasinospel via internet samt fråga om expansiv marknadsföringspolitik), **C-72/10** och **C-77/10** Costa och Cifone (skydd för tidigare koncessionshavare och fråga om förverkande av koncessioner), **C-176/11** HIT och HIT LARIX (förbud mot reklam för kasinon i andra medlemsstater), **C-470/11** Garkalns (lokala myndigheters utrymme för skönsässig bedömning), förenade målen **C-186/11** och **C-209/11** Stanleybet International m.fl. (statlig kontroll och övergångsbest.), **C-344/13** och **C-367/13** Blanco och Fabretti (beskattning av vinster från hasardspel), **C-98/14** Berlington Hundary m.fl. (ändring av spelreglering), **C-49/16** Unibet International (villkor för beviljande av koncession för att anordna hasardspel på internet), **C-3/17** Sporting Odds (tillträde till marknaden för hasardspel på internet förbehålls aktörer som driver kasinon belägna i landet), **C-375/17** Stanley International Betting och Stanleybet Malta (datoriserad lottoverksamhet och andra sifferspel till fasta odds) och **C-788/18** Stanleyparma och Stanleybet Malta (beskattning av hasardspel). Ang. tillhandahållande av förbudna lotterier, se **C-321/20** Kandespolizeidirektion Steriermark e.a. (spelautomater). Diskriminerande lagstiftning som innehåller ett generellt förbud för spelhallar med hasardspel att göra reklam kan inte motiveras av tvingande skäl av allmänintresse, såsom ändamålen att skydda konsumenterna och att förhindra bedrägerier, att medborgarna lockas till överdrivna spelutgifter och att ordningen i samhället störs **C-695/21** Recreatieprojecten Zeeland m.fl. Tolkning i samband med *associeringsavtal* **C-221/11** Demirkan. Ang. tjänstelevererande mellanhanders ansvar, se **C-18/18** Glawischnig-Piesczek. Ang. kvoter för hamnarbetare och hamnarbetarens rörlighet mellan olika hamnområden, se **C-407/19** och **C-471/19** Katoen Natie Bulk Terminals och General Services Antwerp och **C-471/19** Middlegate Europe NV/Ministeraad. Ang. skyldighet för onlineplattform för bostadsförmedling att utse ett skatteombud, samla in och till skattemyndighet överlämna uppgifter om hyresavtal och att innehålla källskatt på de betalningar som gjorts se **C-83/21** Airbnb Ireland and Airbnb Payments UK. Utgör inte hinder för en nationell lagstiftning, genom vilken det införs en avgift som syftar till att finansiera främjande och spridning av filmverk och audiovisuella verk **C-411/21** Instituto do Cinema e do Audiovisual. Se även lag (2009:1079) om tjänster på den inre marknaden och anslutande rättspraxis till EU:s tjänstedirektiv. Sjukvårdskostnader i andra medlemsstater **R 2004:41** – Proportionalitetsbedömning betr. spelmonopol **R 2004:95**.

Artikel 57 (f.d. artikel 50 EG)

Som "tjänster" i fördragens mening ska anses prestationer som normalt utförs mot ersättning, i den utsträckning de inte faller under bestämmelserna om fri rörlighet för varor, kapital och personer.

Med tjänster ska särskilt avses verksamhet

- av industriell natur,
- av kommersiell natur,
- inom hantverk,
- inom fria yrken.

Utan att det påverkar tillämpningen av bestämmelserna i kapitlet om etableringsrätt får den som tillhandahåller en tjänst tillfälligt utöva sin verksamhet i den medlemsstat där tjänsten tillhandahålls på samma villkor som denna stat uppställer för sina egna medborgare.

Tillämpning i förhållande till art. 34 FEUF **C-390/99** Canal Satélite Digital. Förhållande till art. 63 FEUF **C-452/04** Fidium Finanz, **C-31/11** Scheunemann (arv). *Krav på ersättning* **C-159/90** Grogan (information om abortkliniker), **263/86** Humbel (tillträde till utbildning), **C-70/95** Sodemare (avsaknad av vinstsyfte). *Avgränsning i förhållande till art. 49 FEUF* **205/84** kommissionen/Tyskland, **C-55/94** Gebhard (den tillfälliga karaktären av tjänsten ska bedömas utifrån tjänstens varaktighet, hur ofta den ägt rum, dess regelbundenhet och kontinuitet; viss infrastruktur inte utesluten), **C-215/01** Schnitzer (avsaknad av infrastruktur). **C-230/18** PI (massagesalong, prostitution och bordellverksamhet). Ang. *kringgående* av bestämmelserna om etableringsrätt, se **205/84** kommissionen/Tyskland, **C-148/91** Veronica, **C-23/93** TV10, **C-56/96** VT4.

Artikel 58 (f.d. artikel 51 EG)

- Fri rörlighet för tjänster på transportområdet regleras av bestämmelserna i avdelningen om transporter.
- Liberaliseringen av de bank- och försäkringstjänster som är förbundna med kapitalrörelser ska genomföras parallellt med liberaliseringen av rörligheten för kapital.

Förmedlingstjänst för transporter med hjälp av en applikation för smarta mobiltelefoner (Uber) kvalificerar som en "tjänst på transportområdet" **C-434/15** Asociación Profesional Elite Taxi. Tjänster på transportområdet omfattar inte enbart varje fysisk förflyttning av personer eller varor från en plats till en annan med ett transportmedel, utan även samtliga tjänster som har en nära anknytning till en sådan förflyttning, även om de endast är accessoriska till förflyttningen **C-16/18** Dobersberger.

Artikel 59 (f.d. artikel 52 EG)

- Europaparlamentet och rådet ska, i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet och efter att ha hört Ekonomiska och sociala kommittén, utfärda direktiv för att genomföra liberaliseringen av en särskild tjänst.
- De direktiv som nämns i punkt 1 ska i allmänhet i första hand avse sådana tjänster som direkt inverkar på produktionskostnaderna eller vilkas liberalisering bidrar till att underlätta varuutbytet.

Artikel 60 (f.d. artikel 53 EG)

(Ang. längre gående liberalisering.)

Artikel 61 (f.d. artikel 54 EG)

Så länge inskränkningarna i friheten att tillhandahålla tjänster inte har avvecklats, ska varje medlemsstat tillämpa dessa inskränkningar på alla i artikel 56 första stycket avsedda personer som tillhandahåller tjänster, utan att göra åtskillnad i fråga om nationalitet eller hemvist.

Artikel 62 (f.d. artikel 55 EG)

Bestämmelserna i artiklarna 51–54 ska tillämpas på de sakområden som regleras i detta kapitel.

Unionslagstiftaren har befogenhet att samordna nationella bestämmelser som just på grund av att de skiljer sig åt kan utgöra ett hinder för friheten att tillhandahålla tjänster mellan medlemsstaterna **C-620/18** Ungern mot parlamentet och rådet samt **C-626/18** Polen mot Europaparlamentet.

Kapitel 4. Kapital och betalningar

Artikel 63 (f.d. artikel 56 EG)

1. Inom ramen för bestämmelserna i detta kapitel ska alla restriktioner för kapitalrörelser mellan medlemsstater samt mellan medlemsstater och tredje land vara förbjudna.

2. Inom ramen för bestämmelserna i detta kapitel ska alla restriktioner för betalningar mellan medlemsstater samt mellan medlemsstater och tredje land vara förbjudna.

Direkt effekt **C-163/94**, **C-165/94** och **C-250/94** Sanz de Lera. *Kapitalrörelser* **C-98/01** kommissionen/Förenade kungariket, **C-513/03** Van Hilten-van der Heijden, **C-370/05** Festersen, **C-578/10–C-580/10** van Putten m.fl. (användning av lånat motorfordon som är registrerat i annan medlemsstat), **C-271/09** kommissionen/Polen m.fl. och **C-39/11** VBW-Vorsorgekasse (begränsning för vissa pensionsfonders och försäkringskassors möjligheter att göra utländska kapitalplaceringar). *Betalningar* **286/82** och **26/83** Luisi och Carbone, **C-412/97** ED. *Restriktioner – beskattning* – Utdelning från bolag hemmahörande i annan medlemsstat **C-35/98** Verkooyen, **C-315/02** Lenz, **C-319/02** Manninen, **C-513/04** Kerckhaert och Morres, **C-446/04** Test Claimants in the FII Group Litigation – Utdelning till bolag hemmahörande i annan medlemsstat **C-374/04** Test Claimants in Class IV of the ACT Group Litigation, **C-298/05** Columbus Container, **C-379/05** Amurta, **C-487/08** kommissionen/Spanien – Förmögenhetsbeskattning **C-376/03** D – Stämpelskatt **C-439/97** Sandoz – Avdragsrätt för gåvor till inhemska organisationer som fullföljer erkänt allmännyttiga ändamål **C-318/07** Persche och **C-10/10** kommissionen/Österrike – Ej hinder för dubbelbeskattningsavtal i vilket det inte uppställs ovillkorlig skyldighet att undvika dubbelbeskattning som följer av avtalet, **C-128/08** Damseaux – Utdelning på portföljinnehav i andra länder **C-436/08** och **C-437/08** Haribo – Skillnad i behandling beroende på var investeringen eller placeringen sker **C-233/09** Dijkman och Dijkman-Lavaleije – Beskattning av pensionsfonders inkomster beroende på hemvist **C-252/14** Pensioenfonds Metaal en Techniek – Beviskrav betr. avräkningsbar utländsk skatt **C-262/09** Meilicke, **C-310/09** Accor. *Andra restriktioner* – Allmänt förbud mot restriktioner för kapitalrörelser **C-52/16** och **C-113/16** SEGRO och Horváth – Proportionalitet av kontanta medel som förs in i eller ut ur Europeiska unionen **C-190/17** Zheng – Begränsning av rösträtt i bolag **C-174/04** kommissionen/Italien – Fastighetsförvärv **C-222/97** Trummer och Mayer, **C-302/97** Konle, **C-452/01** Opselt och Schlössle Weissenberg samt **C-370/05** Festersen – Nyttjanderätt till jordbruks- och skogsmark **C-235/17** kommissionen/Ungern – Ogyynsam skattebehandling av inkomst från fast egendom i en annan medlemsstat **C-110/17** kommissionen/Belgien; se även **C-388/19** Autoridade Tributária e Aduaneira (Skatt på kapitalvinster på fast egendom) – Förhandstillstånd för utländska investeringar **C-54/99** Église de scientologie – Aktier med särskilda rättigheter **C-171/08** kommissionen/Portugal. Ang. *arv* och beskattning, se **C-67/08** Margarete Block. Ang. gåvoskatt, se **C-510/08** Mattner. Ang. beskattning av fast egendom i annan medlemsstat, se **C-35/08** Grundstücksgemeinschaft Busley/Cibrian, avdrag för inkomst av uthyrning hänförlig till fastighet belägen i annan medlemsstat **C-450/09** Schröder, **C-559/13** Grünwald (avdrag för motprestation för gåva, direkt koppling till verksamhet som genererat skattepliktiga inkomster). Skatt på utdelning från ett utländskt bolag som redan har beskattats av en annan medlemsstat **C-403/19** Société Générale (övre gräns för avräkning av skatt). Ang. skatt på börstransaktioner vilka ingåtts eller utförts i en medlemsstat **C-725/18** Anton van Zantbeek (åtskillnad i behandling till nackdel för personer som köper tjänster från professionella mellanhänder utan hemvist i landet). Transaktioner avseende finansiella derivatinstrument vilkas underliggande värdepapper har emitterats av ett bolag med hemvist i den beskattande medlemsstaten **C-565/18** Société Générale (skatt som ska betalas oavsett var transaktionen genomförs). Beskattning av pensionsfonder **C-641/17** College Pension Plan of British Columbia (skillnad i behandling mellan pensionsfonder med hemvist i landet och pensionsfonder utan hemvist i landet). Ang. beskattning av utdelning som betalas ut till företag för kollektiva investeringar i överlåtbara värdepapper (fondföretag), se **C-156/17** Köln-Aktiefonds Deka och **C-545/19** AllianzGI-Fonds AEVN. Skillnad i behandling mellan investeringsfonder bildade på kontraktsrättslig grund och investeringsfonder bildade på associationsrättslig grund vid inkomstbeskattning **C-342/20** Veronsaajien oikeudenvalvontayksikö. Särbehandling av öppna resp. slutna kollektiva investeringsfonder (investeringar i fast egendom) **C-478/19** UBS Real Estate. Återbetalning av skatt på inkomst av kapital som erlagts av ett bolag utan hemvist i landet **C-572/20** ACC Silicones (utdelning från 'spridda' innehav). *Tillämpningsområdet* för den fria rörligheten för kapital i förhållande till de andra friheterna, se **C-326/07** kommissionen/Italien, **C-231/05** Oy AA (etablering), **C-464/05** Geurts och Vogten (etablering), **C-451/05** ELISA, **C-152/03** Ritter-Coulais (arbetstagare), **C-452/04** Fidium Finanz och **C-464/14** SECIL (tjänster), **C-182/08** Glaxo Wellcome (etablering). Olika behandling av personer med hemvist i landet respektive personer som saknar hemvist i landet i arvskattehänseende **C-394/20** Finanzamt V. *Tredje land* **C-101/05** A (krav på avtal om informationsutbyte). Ang. bolag med hemvist i tredjeland, överskudsättning, fiktiva upplägg, rättssäkerhet och proportionalitet, se **C-282/12** Itelcar. *Undantag* **C-451/05** ELISA (bekämpning av skatteundandragande). Privatiseringsförbud, förbud mot kopplingar m.m. på el- och gasmarknaden utgör hinder som kan motiveras **C-105/12–C-107/12**, Essent m.fl. Ang. registreringskyldighet, krav på anmälan och offentliggörande jämte sanktionsåtgärder för föreningar som erhåller ekonomiskt stöd från andra medlemsstater eller tredjeländer, se **C-78/18** kommissionen/Ungern. Ang. uttag av kupongskatt när även avkastningsskatt skulle betalas **HFD 2019:30**.

Artikel 64 (f.d. artikel 57 EG)

1. Bestämmelserna i artikel 63 ska inte påverka tillämpningen gentemot tredje land av restriktioner som är i kraft den 31 december 1993 enligt nationell lagstiftning eller unionsrätt för sådana kapitalrörelser till eller från tredje land som gäller direktinvesteringar, inbegripet investeringar i fast egendom, etablering, tillhandahållande av finansiella tjänster eller emission och introduktion av värdepapper på kapitalmarknader. I fråga om restriktioner som är i kraft enligt nationell lagstiftning i Bulgarien, Estland och Ungern ska det relevanta datumet vara den 31

december 1999. I fråga om restriktioner som är i kraft enligt nationell lagstiftning i Kroatien ska det relevanta datumet vara den 31 december 2002.

2. Utan att göra avkall på sin strävan att i största möjliga utsträckning förverkliga målet om fria kapitalrörelser mellan medlemsstater och tredje land och utan att det påverkar tillämpningen av andra kapitel i fördragen, ska Europaparlamentet och rådet i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet besluta om åtgärder beträffande kapitalrörelser till eller från tredje land som gäller direktinvesteringar, inbegripet investeringar i fast egendom, etablering, tillhandahållande av finansiella tjänster eller emission och introduktion av värdepapper på kapitalmarknader.

3. Med avvikelse från punkt 2 får endast rådet, i enlighet med ett särskilt lagstiftningsförfarande, med enhällighet och efter att ha hört Europaparlamentet besluta om åtgärder som utgör ett steg tillbaka inom unionsrätten när det gäller liberaliseringen av kapitalrörelser till eller från ett tredjeland.

Ang. innebörden av undantaget i p. 1 **C-101/05** A, **C-194/06** Orange European Smallcap Fund och **C-135/17** X (mellanliggande bolag med hemvist i tredjeland).

Artikel 65 (f.d. artikel 58 EG)

1. Bestämmelserna i artikel 63 ska inte påverka medlemsstaternas rätt att

a) tillämpa sådana bestämmelser i sin skattelagstiftning som skiljer mellan skattebetalare som har olika bostadsort eller som har investerat sitt kapital på olika ort,

b) vidta alla nödvändiga åtgärder för att förhindra överträdelse av nationella lagar och andra författningar, särskilt i fråga om beskattning och tillsyn över finansinstitut, eller att i administrativt eller statistiskt informationssyfte fastställa förfaranden för deklaration av kapitalrörelser eller att vidta åtgärder som är motiverade med hänsyn till allmän ordning eller allmän säkerhet.

2. Bestämmelserna i detta kapitel ska inte påverka tillämpligheten av sådana restriktioner för etableringsrätten som är förenliga med fördragen.

3. De åtgärder och förfaranden som avses i punkterna 1 och 2 får inte utgöra ett medel för godtycklig diskriminering eller en förtäckt begränsning av den fria rörligheten för kapital och betalningar enligt artikel 63.

4. I avsaknad av åtgärder enligt artikel 64.3 får kommissionen eller, om ett beslut av kommissionen saknas tre månader efter den berörda medlemsstatens ansökan, rådet anta ett beslut som föreskriver att restriktiva skatteåtgärder som en medlemsstat vidtar med avseende på ett eller flera tredjeländer ska anses förenliga med fördragen om de är berättigade med hänsyn till något av unionens mål och förenliga med en väl fungerande inre marknad. Rådet ska besluta med enhällighet på ansökan av en medlemsstat.

EUF-fördraget inte utsträcker etableringsfriheten till att omfatta tredjeländer **C-707/20** Gallaher. Ang. *tillåten särbehandling* enl. art. 65.1.a FEUF, se **C-512/03** Blanckaert. Betr. *otillåten särbehandling*, se **C-265/04** Bouanich (kupongskattelagen – lösens av aktier). *Allmän ordning* **C-439/97** Sandoz, **C-478/98** kommissionen/Belgien. *Allmän säkerhet* **C-483/99** kommissionen/Frankrike, **C-503/99** kommissionen/Belgien, **C-171/08** kommissionen/Portugal. Andra *tvingande samhällshänsyn* kan accepteras **C-503/99** kommissionen/Belgien. Ang. *markplanering*, se **C-302/97** Konle, **C-300/01** Salzmann. Betr. förmögenhetsbeskattning, se **C-376/03** D (medlemsstaterna kan i viss utsträckning behandla skattskyldiga olika beroende på om de har hemvist eller ej). *Skattesystemets inre sammanhang* **C-242/03** Weidert och Paulus, **C-319/02** Manninen, **C-436/06** Grönfeldt, **C-418/07** Papillon, **C-233/09** Dijkman och Dijkman-Lavaleije, **C-250/08** kommissionen/Belgien och **C-253/09** kommissionen/Ungern (fråga om avdrag från stämpelskatt vid förvärv av permanentbostad enbart inom samma region är förenligt med EU-rätten). *Bibehållande av en väl avvägd fördelning av beskattningsrätten mellan medlemsstaterna* **C-182/08** Glaxo Wellcome. Åtgärder får inte innebära diskriminering eller gå utöver vad som är nödvändigt för att uppnå det eftersträvade målet (proportionalitet), **C-423/98** Albore, **C-503/99** kommissionen/Belgien, **C-334/02** kommissionen/Frankrike, **C-256/06** Jäger. Ang. längden av en frist för eftertaxering av tillgångar i en annan medlemsstat som inte deklarerats, se **C-155/08** och **C-157/08** X. *Ekonomiska hänsyn* godtas ej, **C-367/98** kommissionen/Portugal. Ett krav på *förhandstillstånd* är endast tillåtet om samma syfte ej kan åstadkommas med ett system med *förhandsförklaring* (anmälan), **C-515/99**, **C-519–524/99**, **C-526–540/99** Reisch m.fl. Ang. krav på förhandstillstånd för att säkerställa social bostadspolitik, se **C-567/07** Minister voor Wonen, Wijken en Integratie. Ett tillståndssystem måste vara grundat på objektiva kriterier som inte är diskriminerande och som är kända på förhand. Avslagsbeslut ska kunna överklagas **C-367/98** kommissionen/Portugal, **C-483/99** kommissionen/Frankrike, **C-503/99** kommissionen/Belgien. Ang. skattemässig särbehandling av bolag hemmahörande inom EES, **C-521/07** kommissionen/Nederländerna. Nationell åtgärd som innebär att ett kreditinstitut måste avsluta sina affärsförbindelser med utländska medborgare eller inte längre får etablera sådana affärsförbindelser **C-78/21** PrivatBank m.fl.

Artikel 66 (f.d. artikel 59 EG)

(Avser ingripanden av rådet.)

AVDELNING V**Ett område med frihet, säkerhet och rättvisa****Kapitel 1. Allmänna bestämmelser****Artikel 67** (f.d. artikel 61 EG och f.d. artikel 29 EU)

1. Unionen ska utgöra ett område med frihet, säkerhet och rättvisa med respekt för de grundläggande rättigheterna och de olika rättssystemen och rättsliga traditionerna i medlemsstaterna.

2. Unionen ska säkerställa att det inte förekommer någon kontroll av personer vid de inre gränserna, och den ska utarbeta en gemensam politik för asyl, invandring och kontroll av de yttre gränserna som grundar sig på solidaritet mellan medlemsstaterna och som är rättvis för medborgare i tredjeländer. I denna avdelning likställs statslösa personer med medborgare i tredjeländer.

3. Unionen ska verka för att säkerställa en hög säkerhetsnivå genom förebyggande och bekämpning av brottslighet, rasism och främlingsfientlighet, genom åtgärder för samordning och samarbete mellan polismyndigheter och straffrättsliga myndigheter och andra behöriga myndigheter samt ömsesidigt erkännande av domar och beslut i brottmål och, vid behov, genom tillnärmning av den straffrättsliga lagstiftningen.

4. Unionen ska underlätta tillgången till rättsväsendet, särskilt genom principen om ömsesidigt erkännande av rättsliga och utomrättsliga avgöranden på det civila området.

Artikel 68

Europeiska rådet ska fastställa strategiska riktlinjer för lagstiftningsprogrammet och den operativa programplaneringen på området med frihet, säkerhet och rättvisa.

Artikel 69

De nationella parlamenten ska, när det gäller lagstiftningsförslag och lagstiftningsinitiativ som läggs fram inom ramen för kapitlen 4 och 5, se till att subsidiaritetsprincipen respekteras i enlighet med protokollet om tillämpning av subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna.

Artikel 70

Utan att det påverkar tillämpningen av artiklarna 258, 259 och 260 får rådet på förslag av kommissionen besluta om åtgärder som fastställer formerna för hur medlemsstaterna i samarbete med kommissionen ska genomföra en objektiv och opartisk utvärdering av hur medlemsstaternas myndigheter genomför unionens politik enligt denna avdelning, särskilt för att främja en fullständig tillämpning av principen om ömsesidigt erkännande. Europaparlamentet och de nationella parlamenten ska informeras om innehållet i och resultatet av utvärderingen.

Artikel 71 (f.d. artikel 36 EU)

En ständig kommitté ska inrättas i rådet för att se till att det operativa samarbetet inom unionen främjas och förstärks i frågor som rör den inre säkerheten. Utan att det påverkar tillämpningen av artikel 240 ska den främja samordningen av de åtgärder som vidtas av medlemsstaternas behöriga myndigheter. Företrädare för unionens berörda organ och byråer får medverka i kommitténs arbete. Europaparlamentet och de nationella parlamenten ska informeras om arbetet.

Artikel 72 (f.d. artikel 64.1 EG och f.d. artikel 33 EU)

Denna avdelning ska inte påverka medlemsstaternas ansvar för att upprätthålla lag och ordning och skydda den inre säkerheten.

En medlemsstat kan inte med stöd av artikel 72 FEUF återinföra tillfälliga gränskontroller vid de inre gränserna på grundval av artiklarna 25 och 27 i kodexen om Schengengränserna för att bemöta ett allvarligt hot mot dess allmänna ordning eller inre säkerhet under en period som överskrider den totala period på högst sex månader som uttryckligen föreskrivs i artikel 25.4 i kodexen **C-368/20** Landespolizeidirektion Steiermark. (Tillfälligt återinförande av gränskontroller vid de inre gränserna).

Artikel 73

Medlemsstaterna får inbördes och på eget ansvar organisera sådana former för samarbete och samordning som de finner lämpliga mellan de behöriga avdelningarna vid sina administrationer med ansvar för att skydda den nationella säkerheten.

Artikel 74 (f.d. artikel 66 EG)

Rådet ska besluta om åtgärder för att säkerställa ett administrativt samarbete mellan de behöriga myndigheterna i medlemsstaterna på de områden som avses i denna avdelning och även mellan dessa myndigheter och kommissionen. Rådet ska besluta på förslag av kommissionen, om inte annat följer av artikel 76, och efter att ha hört Europaparlamentet.

Artikel 75 (f.d. artikel 60 EG)

Om det är nödvändigt för att uppnå målen i artikel 67, när det gäller att förebygga och bekämpa terrorism och därmed sammanhängande verksamhet, ska Europaparlamentet och rådet genom förordningar i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet fastställa en ram för administrativa åtgärder avseende kapitalrörelser och betalningar, såsom frysning av tillgångar, finansiella medel eller ekonomiska vinster som tillhör, ägs eller innehas av fysiska eller juridiska personer, av grupper eller av enheter som inte är stater.

Rådet ska på förslag av kommissionen besluta om åtgärder för att genomföra den ram som avses i första stycket.

De akter som avses i denna artikel ska innehålla nödvändiga bestämmelser om rättsliga garantier.

Artikel 76

De akter som avses i kapitlen 4 och 5, samt de åtgärder som avses i artikel 74 och som säkerställer ett administrativt samarbete på de områden som avses i dessa kapitel, ska antas

- på förslag av kommissionen, eller
- på initiativ av en fjärdedel av medlemsstaterna.

Kapitel 2. Politik som gäller gränskontroll, asyl och invandring**Artikel 77** (f.d. artikel 62 EG)

1. Unionen ska utforma en politik med syftet att

- säkerställa att det inte förekommer någon kontroll av personer, oavsett deras medborgarskap, när de passerar de inre gränserna,
- säkerställa kontroll av personer och en effektiv övervakning i fråga om passage av de yttre gränserna,
- stegvis införa ett integrerat system för förvaltning av de yttre gränserna.

2. Vid tillämpning av punkt 1 ska Europaparlamentet och rådet i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet besluta om åtgärder om

- den gemensamma politiken för viseringar och andra uppehållstillstånd för kortare tid,
- kontroll av de personer som passerar de yttre gränserna,
- villkoren för att medborgare i tredjeländer ska få resa fritt inom unionen under en kortare tid,
- alla nödvändiga åtgärder för att stegvis upprätta ett integrerat system för förvaltning av de yttre gränserna,
- slopad kontroll av personer, oavsett deras medborgarskap, när de passerar de inre gränserna.

3. Om en åtgärd från unionens sida är nödvändig för att underlätta utövatet av den rätt som avses i artikel 20.2 a, och om inte befogenheter för detta ändamål föreskrivs i fördragen, får rådet i enlighet med ett särskilt lagstiftningsförfarande anta bestämmelser om pass, identitetskort, bevis om uppehållstillstånd eller andra jämförbara dokument. Rådet ska besluta med enhällighet efter att ha hört Europaparlamentet.

4. Denna artikel ska inte påverka medlemsstaternas befogenheter att fastställa sina geografiska gränser i enlighet med internationell rätt.

Artikel 78 (f.d. artiklarna 63.1, 63.2 och 64.2 EG)

1. Unionen ska utforma en gemensam politik avseende asyl, subsidiärt skydd och tillfälligt skydd i syfte att erbjuda en lämplig status till alla tredjelandsmedborgare som har behov av internationellt skydd och att säkerställa principen om "non-refoulement". Denna politik ska överensstämma med Genèvekonventionen av den 28 juli 1951, med protokollet av den 31 januari 1967 om flyktingars rättsliga ställning och med andra tillämpliga fördrag.

2. Vid tillämpning av punkt 1 ska Europaparlamentet och rådet i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet besluta om åtgärder om ett gemensamt europeiskt asylsystem som omfattar

- en enhetlig asylstatus för tredjelandsmedborgare som ska gälla i hela unionen,
- en enhetlig status för subsidiärt skydd för de tredjelandsmedborgare som, utan att beviljas europeisk asyl, har behov av internationellt skydd,
- ett gemensamt system, i händelse av en massiv tillströmning, för tillfälligt skydd för fördrivna personer,
- gemensamma förfaranden för att bevilja och återkalla enhetlig asylstatus eller subsidiärt skydd,
- kriterier och mekanismer för att avgöra vilken medlemsstat som har ansvaret för att pröva en ansökan om asyl eller subsidiärt skydd,
- normer för mottagande av personer som söker asyl eller subsidiärt skydd,
- partnerskap och samarbete med tredjeländer för att hantera flöden av personer som söker asyl eller subsidiärt eller tillfälligt skydd.

3. Om en eller flera medlemsstater försätts i en nödsituation med plötslig tillströmning av medborgare från tredjeländer, får rådet på förslag av kommissionen besluta om provisoriska åtgärder till förmån för den eller de medlemsstater som berörs. Rådet ska besluta efter att ha hört Europaparlamentet.

En asylsökande får inte överföras till en annan EU-medlemsstat om systembrister i asylförfarandet där innebär en verklig risk för omänsklig eller förnedrande behandling **C-411/10** och **C-493/10** N.S. m.fl. Ger unionens institutioner möjlighet att vidta alla provisoriska åtgärder som är nödvändiga för att effektivt och snabbt hantera en nödsituation som kännetecknas av plötslig till-

strömning av fördrivna personer **C-643/15** och **C-647/15** Slovakien och Ungern/rådet. Den gemensamma politik som unionen utformar ska vara förenlig med Genèvekonventionen **C-720/17** Bilal och **C-391/16 M** (återkallelse av flyktingstatus).

Artikel 79 (f.d. artikel 63 punkterna 3 och 4 EG)

1. Unionen ska utforma en gemensam invandringspolitik i syfte att i alla lägen säkerställa en effektiv förvaltning av migrationsströmmarna, en rättvis behandling av tredjelandsmedborgare som vistas lagligen i medlemsstaterna samt förebyggande av och förstärkt bekämpning av olaglig invandring och människohandel.

2. Vid tillämpning av punkt 1 ska Europaparlamentet och rådet i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet besluta om åtgärder på följande områden:

- Villkor för inresa och vistelse, normer för medlemsstaternas utfärdande av visering och uppehållstillstånd för längre tid, inbegripet sådana som avser familjeåterförening.
- Fastställande av rättigheterna för tredjelandsmedborgare som vistas lagligen i en medlemsstat, inbegripet villkoren för fri rörlighet och vistelse i övriga medlemsstater.
- Olaglig invandring och olaglig vistelse, inbegripet avvisning, utvisning och återvändande av personer som vistas olagligt.
- Bekämpning av människohandel, särskilt handel med kvinnor och barn.

3. Unionen får med tredjeländer ingå avtal med syftet att de tredjelandsmedborgare som inte uppfyller eller som inte längre uppfyller villkoren för inresa, närvaro eller vistelse på en medlemsstats territorium ska återtas i sina ursprungsländer eller de länder de kommer från.

4. Europaparlamentet och rådet får i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet föreskriva åtgärder för att stimulera och stödja medlemsstaternas verksamhet för att främja integrationen av tredjelandsmedborgare som vistas lagligen på deras territorium; dessa får dock inte omfatta någon harmonisering av medlemsstaternas lagar och andra författningar.

5. Denna artikel ska inte inverka på medlemsstaternas rätt att bestämma hur många tredjelandsmedborgare som får beviljas inresa från ett tredjeland till deras territorium för att där söka sysselsättning som arbetstagare eller egenföretagare.

Ang. likabehandling av unionsmedborgare och varaktigt bosatta tredjelandsmedborgare, se **C-571/10** Kamberaj.

Artikel 80

Den unionspolitik som avses i detta kapitel och dess genomförande ska styras av principen om solidaritet och rättvis ansvarsfördelning, även i finansiellt avseende, mellan medlemsstaterna. Varje gång det är nödvändigt ska de unionsakter som antas enligt detta kapitel innehålla lämpliga åtgärder för tillämpningen av denna princip.

Kapitel 3. Civilrättsligt samarbete

Artikel 81 (f.d. artikel 65 EG)

1. Unionen ska utveckla ett rättsligt samarbete i civilrättsliga frågor som har gränsöverskridande följder, vilket bygger på principen om ömsesidigt erkännande av domstolsavgöranden och utomrättsliga avgöranden. Detta samarbete får inbegripa beslut om åtgärder om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar.

2. Vid tillämpning av punkt 1, särskilt när det är nödvändigt för att den inre marknaden ska fungera väl, ska Europaparlamentet och rådet i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet besluta om åtgärder för att säkerställa

- ömsesidigt erkännande mellan medlemsstaterna av domstolsavgöranden och utomrättsliga avgöranden samt verkställigheten av dessa,
- gränsöverskridande delgivning av rättegångshandlingar och utomrättsliga handlingar,
- förenlighet mellan tillämpliga bestämmelser i medlemsstaterna om lagkonflikter och om domstolars behörighet,
- samarbete som rör bevisupptagning,
- faktisk tillgång till rättslig prövning,
- undanröjande av hinder mot väl fungerande civilrättsliga förfaranden, vid behov genom att främja förenligheten mellan de civilprocessrättsliga regler som är tillämpliga i medlemsstaterna,
- utveckling av alternativa metoder för att lösa tvister,
- stöd till utbildning av domare och övrig personal inom rättsväsendet.

3. Med avvikelse från punkt 2 ska åtgärder som rör familjerätten och som har gränsöverskridande följder föreskrivas av rådet i enlighet med ett särskilt lagstiftningsförfarande. Rådet ska besluta med enhällighet efter att ha hört Europaparlamentet.

Rådet får på förslag av kommissionen anta ett beslut där det anges vilka aspekter av familjerätten som har gränsöverskridande följder och som kan bli föremål för akter som antas i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet. Rådet ska besluta med enhällighet efter att ha hört Europaparlamentet.

Det förslag som avses i andra stycket ska översändas till de nationella parlamenten. Om en invändning från ett

nationellt parlament har meddelats inom sex månader från detta översändande, ska beslutet inte antas. I avsaknad av invändningar får rådet anta beslutet.

Kapitel 4. Straffrättsligt samarbete

Artikel 82 (f.d. artikel 31 EU)

1. Det straffrättsliga samarbetet inom unionen ska bygga på principen om ömsesidigt erkännande av domar och rättsliga avgöranden och inbegripa en tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar på de områden som avses i punkt 2 och artikel 83.

Europaparlamentet och rådet ska i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet besluta om åtgärder för att

- fastställa regler och förfaranden för att säkerställa att alla former av domar och rättsliga avgöranden erkänns i hela unionen,
- förebygga och lösa behörighetskonflikter mellan medlemsstaterna,
- stödja utbildningen av domare och övrig personal inom rättsväsendet,
- underlätta samarbetet mellan rättsliga eller likvärdiga myndigheter i medlemsstaterna inom ramen för lagföring och verkställighet av beslut.

2. Om det är nödvändigt för att underlätta det ömsesidiga erkännandet av domar och rättsliga avgöranden samt polissamarbete och rättsligt samarbete i sådana straffrättsliga frågor som har en gränsöverskridande dimension, får Europaparlamentet och rådet genom direktiv i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet fastställa minimiregler. I dessa minimiregler ska skillnaderna mellan medlemsstaternas rättsliga traditioner och rättssystem beaktas.

De ska omfatta

- ömsesidig tillåtlighet av bevis mellan medlemsstaterna,
- personers rättigheter vid det straffrättsliga förfarandet,
- brottsoffers rättigheter,
- andra specifika delar av det straffrättsliga förfarandet, vilka rådet i förväg har reglerat genom ett beslut; vid antagandet av detta beslut ska rådet besluta med enhällighet efter Europaparlamentets godkännande.

Antagande av de minimiregler som avses i denna punkt ska inte hindra medlemsstaterna från att behålla eller införa en högre skydds nivå för personer.

3. Om en rådsmedlem anser att ett utkast till direktiv enligt punkt 2 skulle negativt påverka grundläggande aspekter av dennes straffrättsliga system, får den rådsmedlemmen begära att utkastet till direktiv överlämnas till Europeiska rådet. I detta fall ska det ordinarie lagstiftningsförfarandet tillfälligt upphävas. Efter diskussion, och om konsensus uppnås, ska Europeiska rådet inom fyra månader från det tillfälliga upphävandet hänskjuta utkastet till rådet, varvid det tillfälliga upphävandet av det ordinarie lagstiftningsförfarandet avbryts.

Om ingen enighet uppnås och om minst nio medlemsstater önskar upprätta ett fördjupat samarbete på grundval av utkastet till direktiv, ska de inom samma tidsfrist underrätta Europaparlamentet, rådet och kommissionen om detta. I detta fall ska det bemyndigande att inleda ett fördjupat samarbete enligt artikel 20.2 i fördraget om Europeiska unionen och artikel 329.1 i det här fördraget anses vara beviljat och bestämmelserna om fördjupat samarbete ska tillämpas.

Artikel 83 (f.d. artikel 31 EU)

1. Europaparlamentet och rådet får genom direktiv i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet fastställa minimiregler om fastställande av brottsrekvisit och påföljder inom områden med särskilt allvarig brottslighet med ett gränsöverskridande inslag till följd av brottens karaktär eller effekter eller av ett särskilt behov av att bekämpa dem på gemensamma grunder.

Detta gäller följande områden av brottslighet: terrorism, människohandel och sexuellt utnyttjande av kvinnor och barn, olaglig narkotikahandel, olaglig handel med vapen, penningtvätt, korruption, förfalskning av betalningsmedel, it-brottslighet och organiserad brottslighet.

Med hänsyn till brottslighetens utveckling får rådet anta ett beslut där andra områden av brottslighet anges som uppfyller de kriterier som avses i denna punkt. Rådet ska besluta med enhällighet efter Europaparlamentets godkännande.

2. Om en tillnärmning av medlemsstaternas straffrättsliga lagar och andra författningar visar sig nödvändig för att säkerställa att unionens politik på ett område som omfattas av harmoniseringsåtgärder ska kunna genomföras effektivt, får minimiregler för fastställande av brottsrekvisit och påföljder på det berörda området meddelas i direktiv. Dessa direktiv ska antas enligt samma ordinarie eller särskilda lagstiftningsförfarande som använts för beslutet om harmoniseringsåtgärderna i fråga, utan att det påverkar tillämpningen av artikel 76.

3. Om en rådsmedlem anser att ett utkast till direktiv enligt punkt 1 eller 2 skulle negativt påverka grundläggande aspekter av dennes straffrättsliga system, får den rådsmedlemmen begära att utkastet till direktiv överlämnas till Europeiska rådet. I detta fall ska det ordinarie lagstiftningsförfarandet tillfälligt upphävas. Efter diskussion,

och om konsensus uppnås, ska Europeiska rådet inom fyra månader från det tillfälliga upphävandet hänskjuta utkastet till rådet, varvid det tillfälliga upphävandet av det ordinarie lagstiftningsförfarandet avbryts.

Om ingen enighet uppnås och om minst nio medlemsstater önskar upprätta ett fördjupat samarbete på grundval av utkastet till direktiv, ska de inom samma tidsfrist underrätta Europaparlamentet, rådet och kommissionen om detta. I detta fall ska det bemyndigande att inleda ett fördjupat samarbete som avses i artikel 20.2 i fördraget om Europeiska unionen och artikel 329.1 i det här fördraget anses vara beviljat, och bestämmelserna om fördjupat samarbete ska tillämpas.

Artikel 84

Europaparlamentet och rådet får i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet föreskriva åtgärder för att uppmuntra och stödja medlemsstaternas åtgärder när det gäller att förebygga brottslighet; dessa får dock inte omfatta någon harmonisering av medlemsstaternas lagar och andra författningar.

Artikel 85 (f.d. artikel 31 EU)

1. Eurojusts uppgift ska vara att stödja och stärka samordning och samarbete mellan de nationella myndigheter som har till uppgift att utreda och lagföra allvarlig brottslighet som berör två eller flera medlemsstater eller som det krävs lagföring för på gemensamma grunder, på grundval av operationer som genomförs och information som lämnas av myndigheterna i medlemsstaterna och av Europol.

Europaparlamentet och rådet ska i detta hänseende, genom förordningar i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet, reglera Eurojusts struktur, arbets sätt, verksamhetsområde och uppgifter. Dessa uppgifter får omfatta

- inledande av brottsutredningar och förslag till inledande av lagföringsförfaranden som genomförs av de behöriga nationella myndigheterna, särskilt de som gäller brott som skadar unionens ekonomiska intressen,
- samordning av de utredningar och lagföringsförfaranden som avses i led a,
- stärkande av det rättsliga samarbetet, bland annat genom lösning av behörighetskonflikter och nära samarbete med det europeiska rättsliga nätverket.

Dessa förordningar ska även fastställa villkoren för deltagande av Europaparlamentet och de nationella parlamenten i utvärderingen av Eurojusts verksamhet.

2. Inom ramen för de lagföringsförfaranden som avses i punkt 1 och utan att det påverkar tillämpningen av artikel 86 ska de formella processrättsliga åtgärderna vidtas av behöriga nationella tjänstemän.

Artikel 86

1. För att bekämpa brott som skadar unionens ekonomiska intressen får rådet genom förordningar i enlighet med ett särskilt lagstiftningsförfarande inrätta en europeisk åklagarmyndighet som baseras på Eurojust. Rådet ska besluta med enhällighet efter Europaparlamentets godkännande.

Om enhällighet inte kan nås, får en grupp om minst nio medlemsstater begära att utkastet till förordning överlämnas till Europeiska rådet. I detta fall ska förfarandet i rådet tillfälligt upphävas. Efter diskussion, och om konsensus uppnås, ska Europeiska rådet inom fyra månader från det tillfälliga upphävandet hänskjuta utkastet till rådet för antagande.

Om ingen enighet uppnås och om minst nio medlemsstater önskar upprätta ett fördjupat samarbete på grundval av utkastet till förordning, ska de inom samma tidsfrist underrätta Europaparlamentet, rådet och kommissionen om detta. I detta fall ska det bemyndigande att inleda ett fördjupat samarbete som avses i artikel 20.2 i fördraget om Europeiska unionen och artikel 329.1 i det här fördraget anses vara beviljat, och bestämmelserna om fördjupat samarbete ska tillämpas.

2. Den europeiska åklagarmyndigheten är behörig att, i förekommande fall i samverkan med Europol, utreda och lagföra gärningsmän och andra medverkande som har begått brott som skadar unionens ekonomiska intressen, i enlighet med den förordning som avses i punkt 1. Myndigheten ska föra talan för dessa brott vid medlemsstaternas behöriga domstolar.

3. De förordningar som avses i punkt 1 ska innehålla stadgan för den europeiska åklagarmyndigheten, villkoren för dess verksamhet, de processrättsliga reglerna för denna verksamhet, liksom regler om tillåtligheten av bevisning och regler för domstolskontroll av de processuella åtgärder som myndigheten beslutar när den utövar sin verksamhet.

4. Europeiska rådet får samtidigt eller senare anta ett beslut om ändring av punkt 1 i syfte att utsträcka den europeiska åklagarmyndighetens befogenheter till att även omfatta kampen mot den grova brottslighet som har ett gränsöverskridande inslag och, som en följd av detta, om ändring av punkt 2 när det gäller gärningsmän och andra medverkande som begått grova brott som påverkar mer än en medlemsstat. Europeiska rådet ska besluta med enhällighet efter Europaparlamentets godkännande och efter att ha hört kommissionen.

Kapitel 5. Polissamarbete

Artikel 87 (f.d. artikel 30 EU)

1. Unionen ska utveckla ett polissamarbete mellan alla behöriga myndigheter i medlemsstaterna, inbegripet po-

lisen, tullen och andra brottsbekämpande organ som är specialiserade på att förebygga, upptäcka och utreda brott.

2. Vid tillämpning av punkt 1 får Europaparlamentet och rådet i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet föreskriva åtgärder om

- insamling, lagring, behandling, analys och utbyte av relevant information,
- stöd till utbildning av personal samt samarbete om personalutbyte, utrustning och kriminalteknisk forskning,
- gemensam utredningsteknik i samband med upptäckt av allvarliga former av organiserad brottslighet.

3. Rådet får i enlighet med ett särskilt lagstiftningsförfarande föreskriva åtgärder om operativt samarbete mellan de myndigheter som avses i denna artikel. Rådet ska besluta med enhällighet efter att ha hört Europaparlamentet.

Om enhällighet inte kan nås, får en grupp om minst nio medlemsstater begära att utkastet till åtgärder överlämnas till Europeiska rådet. I detta fall ska förfarandet i rådet tillfälligt upphävas. Efter diskussion, och om konsensus uppnås, ska Europeiska rådet inom fyra månader från det tillfälliga upphävandet hänskjuta utkastet till rådet för antagande.

Om ingen enighet uppnås och om minst nio medlemsstater önskar upprätta ett fördjupat samarbete på grundval av utkastet till åtgärder, ska de inom samma tidsfrist underrätta Europaparlamentet, rådet och kommissionen om detta. I detta fall ska det bemyndigande att inleda ett fördjupat samarbete som avses i artikel 20.2 i fördraget om Europeiska unionen och artikel 329.1 i det här fördraget anses vara beviljat, och bestämmelserna om fördjupat samarbete ska tillämpas.

Det särskilda förfarande som anges i andra och tredje styckena ska inte tillämpas på akter som innebär en utveckling av Schengenregelverket.

Artikel 88 (f.d. artikel 30 EU)

1. Europols uppgift ska vara att stödja och stärka medlemsstaternas polismyndigheters och andra brottsbekämpande organs insatser samt deras ömsesidiga samarbete för att förebygga och bekämpa allvarlig brottslighet som berör två eller flera medlemsstater, terrorism och sådana former av brottslighet som skadar ett gemensamt intresse som omfattas av unionens politik.

2. Europaparlamentet och rådet ska genom förordningar i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet reglera Europols struktur, arbets sätt, verksamhetsområde och uppgifter. Dessa uppgifter får omfatta

- insamling, lagring, behandling, analys och utbyte av information, särskilt från medlemsstaternas myndigheter eller från ett tredjelands myndigheter eller från utomstående organ,
- samordning, organisering och genomförande av utredningar och operativa insatser tillsammans med medlemsstaternas behöriga myndigheter eller inom gemensamma utredningsgrupper, i förekommande fall i samverkan med Eurojust.

Dessa förordningar ska även fastställa närmare bestämmelser för den kontroll av Europols verksamhet som Europaparlamentet utför under medverkan av de nationella parlamenten.

3. Europols alla operativa insatser ska genomföras i samverkan och i samförstånd med myndigheterna i den eller de medlemsstater vars territorium berörs. Tvångsåtgärder får genomföras endast av de behöriga nationella myndigheterna.

Artikel 89 (f.d. artikel 32 EU)

Rådet ska i enlighet med ett särskilt lagstiftningsförfarande fastställa på vilka villkor och inom vilka gränser som de behöriga myndigheterna i de medlemsstater som avses i artiklarna 82 och 87 får agera på en annan medlemsstats territorium i samverkan och i samförstånd med myndigheterna i denna medlemsstat. Rådet ska besluta med enhällighet efter att ha hört Europaparlamentet.

AVDELNING VI

Transporter

Artikel 90 (f.d. artikel 70 EG)

På det område som behandlas i denna avdelning ska fördragens mål uppnås inom ramen för en gemensam transportpolitik.

Ang. förhållandet till övriga bestämmelser i fördraget, se **167/73** kommissionen/Frankrike (fri rörlighet), **156/77** kommissionen/Belgien (statsstöd samt kol och stål), **209/84** Asjes (konkurrensreglerna).

Artikel 91 (f.d. artikel 71 EG)

1. För att genomföra artikel 90 och med beaktande av transportfrågornas särskilda karaktär ska Europaparlamentet och rådet i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet och efter att ha hört Ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén fastställa

- gemensamma regler för internationella transporter till eller från en medlemsstats territorium eller genom en eller flera medlemsstats territorier,
 - de villkor under vilka utomlands hemmahörande transportföretag får utföra transporter i en medlemsstat,
 - åtgärder för att förbättra transportsäkerheten,
 - alla andra lämpliga bestämmelser.
2. Vid beslut om de åtgärder som avses i punkt 1 ska sådana fall beaktas där tillämpningen av åtgärderna skulle kunna få allvariga återverkningar på levnadsstandarderna och sysselsättningen i vissa regioner samt på utnyttjandet av transportmedel.

Ej direkt effekt 4/88 Lambregts. Ang. rådets skyldighet att anta regler, se **13/83** Europaparlamentet/rådet (fråga om passivitet). Behörighet att ingå *internationella avtal 22/70* kommissionen/rådet (AETR) samt yttrande **1/94** (GATS och TRIPS). Åsidosättande av *väsentliga formföreskrifter C-65/90* Europaparlamentet/rådet (avsaknad av samråd). Omfattningen av gemenskapens behörighet **C-184/02** Spanien och Finland/Europaparlamentet och rådet.

Artikel 92 (f.d. artikel 72 EG)

Till dess att de bestämmelser som avses i artikel 91.1 har fastställts, får ingen medlemsstat, utan att rådet med enhällighet har beslutat om en åtgärd genom vilken undantag beviljas, vidta någon åtgärd som direkt eller indirekt ger de olika bestämmelser, som gällde på transportområdet den 1 januari 1958 eller som, för stater som senare ansluter sig gäller på detta område, vid tidpunkten för dess anslutning, mindre gynnsamma effekter för andra medlemsstaters transportföretag än för inhemska transportföretag.

Se **C-184/91** Oorburg (transporter på inre vattenvägar), **C-195/90** kommissionen/Tyskland (vägskatt).

Artikel 93 (f.d. artikel 73 EG)

Stöd är förenligt med fördragen, om det tillgodoser behovet av samordning av transporter eller om det innebär ersättning för allmän trafikplikt.

Förhållandet till statsstödsreglerna **156/77** kommissionen/Belgien. Förhållande till sekundärrätten **C-280/00** Altmark.

Artikel 94 (f.d. artikel 74 EG)

Varje åtgärd som vidtas inom ramen för fördragen med avseende på fraktsatser och befodringsvillkor ska avvägas med hänsyn till den ekonomiska situationen för transportföretagen.

Artikel 95 (f.d. artikel 75 EG)

1. Vid transporter inom unionen ska all sådan diskriminering vara förbjuden som består i att transportföretag tillämpar olika fraktsatser och befodringsvillkor för att frakta samma slag av gods samma väg på grund av godsets ursprungs- eller bestämmelse-land.

2. Punkt 1 ska inte hindra Europaparlamentet och rådet att vidta andra åtgärder enligt artikel 91.1.

3. Rådet ska på förslag från kommissionen samt efter att ha hört Europaparlamentet och Ekonomiska och sociala kommittén utfärda föreskrifter för att genomföra bestämmelserna i punkt 1.

Rådet får särskilt meddela de bestämmelser som behövs för att göra det möjligt för unionens institutioner att övervaka efterlevnaden av ordningen i punkt 1 och för att säkerställa att fördelarna med denna fullt ut kommer brukarna till godo.

4. Kommissionen ska på eget initiativ eller på begäran av en medlemsstat undersöka de fall av diskriminering som avses i punkt 1 och efter samråd med alla berörda medlemsstater fatta nödvändiga beslut inom ramen för de regler som har fastställts enligt bestämmelserna i punkt 3.

Artikel 96 (f.d. artikel 76 EG)

1. Det är förbjudet för medlemsstaterna att på transporter inom unionen tillämpa fraktsatser och villkor som i något avseende innefattar stöd eller skydd till förmån för ett eller flera särskilda företag eller näringsgrenar om inte tillstånd har getts av kommissionen.

2. Kommissionen ska på eget initiativ eller på begäran av en medlemsstat granska de fraktsatser och villkor som avses i punkt 1 och särskilt beakta, å ena sidan, krav på en ändamålsenlig regionalekonomisk politik, de underutvecklade regionernas behov och problemen i regioner som allvarligt påverkas av politiska förhållanden samt å andra sidan, sådana fraktsatsers och villkors inverkan på konkurrensen mellan olika transportgrenar.

Kommissionen ska efter samråd med alla medlemsstater som saken gäller fatta nödvändiga beslut.

3. De förbud som anges i punkt 1 gäller inte tariffer som fastställts för att bemöta konkurrens.

Artikel 97 (f.d. artikel 77 EG)

Pålagor eller avgifter vid gränspassage som transportföretag tar ut utöver fraktsatserna får inte överstiga vad som är skäligt, sedan de kostnader som gränspassagen faktiskt föranlett beaktats.

Medlemsstaterna ska sträva efter att gradvis sänka dessa kostnader.

Kommissionen får ge medlemsstaterna rekommendationer om tillämpningen av denna artikel.

Artikel 98 (f.d. artikel 78 EG)

(Ang. Förbundsrepubliken Tyskland.)

Artikel 99 (f.d. artikel 79 EG)

(Avser en rådgivande kommitté knuten till kommissionen.)

Artikel 100 (f.d. artikel 80 EG)

1. Bestämmelserna i denna avdelning ska gälla transporter på järnväg, landsväg och inre vattenvägar.

2. Europaparlamentet och rådet får i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet fastställa lämpliga bestämmelser för sjöfart och luftfart. De ska besluta efter att ha hört Ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén.

Förhållande till fördragets allmänna bestämmelser **167/73** kommissionen/Frankrike. *Sjötransporter C-379/92* Peralta, p. 14, **C-381/93** kommissionen/Frankrike, **C-295/00** kommissionen/Italien, **C-430/99** Sea-land Service (system för sjötrafikledning) och **C-435/00** Geha (olika hamnavgifter). *Inre vattenvägar C-266/03* kommissionen/Luxemburg och **C-433/03** kommissionen/Tyskland (gränser för gemenskapens externa behörighet samt medlemsstaternas samarbetskyldighet). *Luftfart C-70/99* kommissionen/Portugal (olika passageraravgifter), **C-27/00** Omega Air (gemenskapslagstiftarens behörighet – buller från flygplan), **C-468/98** kommissionen/Sverige ("open skies-avtal" – medlemsstaternas behörighet att ingå internationella avtal).

AVDELNING VII

Gemensamma regler om konkurrens, beskattning och tillnärmning av lagstiftning

Kapitel 1. Konkurrensregler

AVSNITT 1 – REGLER TILLÄMPLIGA PÅ FÖRETAG

Artikel 101 (f.d. artikel 81 EG)

1. Följande är oförenligt med den inre marknaden och förbudet: alla avtal mellan företag, beslut av företagssammanslutningar och samordnade förfaranden som kan påverka handeln mellan medlemsstater och som har till syfte eller resultat att hindra, begränsa eller snedvräda konkurrensen inom den inre marknaden, särskilt sådana som innebär att

- inköps- eller försäljningspriser eller andra affärsvillkor direkt eller indirekt fastställs,
- produktion, marknader, teknisk utveckling eller investeringar begränsas eller kontrolleras,
- marknader eller inköpskällor delas upp,
- olika villkor tillämpas för likvärdiga transaktioner med vissa handelspartner, varigenom dessa får en konkurrensnackdel,

e) det ställs som villkor för att ingå avtal att den andra parten åtar sig ytterligare förpliktelser, som varken till sin natur eller enligt handelsbruk har något samband med föremålet för avtalet.

2. Avtal eller beslut som är förbjudna enligt denna artikel är ogiltiga.

3. Bestämmelserna i punkt 1 får dock förklaras icke tillämpliga

– på avtal eller grupper av avtal mellan företag,

– beslut eller grupper av beslut av företagssammanslutningar,

– samordnade förfaranden eller grupper av samordnade förfaranden,

som bidrar till att förbättra produktionen eller distributionen av varor eller till att främja tekniskt eller ekonomiskt framåtskridande, samtidigt som konsumenterna tillförsäkras en skälig andel av den vinst som därigenom uppnås och som inte

- ålägger de berörda företagen begränsningar som inte är nödvändiga för att uppnå dessa mål,
- ger dessa företag möjlighet att sätta konkurrensen ur spel för en väsentlig del av varorna i fråga.

Art. 101.1 FEUF: *Direkt effekt 127/73* BRT (30 jan. 1974). Nationella domstolar är behöriga att tillämpa artikel 101 FEUF bland annat i privaträttsliga tvister, eftersom denna behörighet följer av artikelns direkta effekt **C-819/19** Stichting Cartel Compensation och Equilib Netherlands. *Territoriellt tillämpningsområde 89/85* m.fl. Ahlström (1988). *Materiellt tillämpningsområde C-264/16 P* Deutsche Bahn m.fl./kommissionen (transportsektorn) **C-819/19** Stichting Cartel Compensation och Equilib Netherlands (luftfartssektorn), **C-671/15** APVE m.fl. (jordbruksområdet). *Marknadsdefinition* Utbytbarheten ska inte bedömas endast med beaktande av varornas eller tjänsternas objektiva egenskaper; även konkurrensvillkoren samt efterfråge- och utbudsmönstret på marknaden ska beaktas **C-179/16** F. Hoffmann-La Roche m.fl.; jfr med avseende på artikel 102 FEUF **322/81** Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin/kommissionen. *Företag – Definition C-41/90* Höfner – Vinstsyfte krävs ej **209-215** och **218/78** Heinz van Landewyck, **C-49/07** MOTOE. Ang. Eurocontrols verksamhet **C-113/07 P** Selex Sistemi Integrati/kommissionen – Offentliga organ som bedriver ekonomisk verksamhet omfattas **C-67/96** Albany – Stora offentliga inköpare anses inte nödvändigtvis vara företag **C-205/03 P** FENIN/kommissionen – Försäkringskassa ansågs inte utgöra ett företag, **C-350/07** Kattner Stahlbau, **C-437/09** AG2R Prévoyance, **C-138/11** Compass-Datenbank (offentlig myndighets lagring av uppgifter i databas); jfr **C-262/18 P** kommissionen/Dövera zdravotná poisťovňa (införandet av konkurrensinslag i ett system som bygger på solidaritetsprincipen inte ägnat att för-

ändra systemets beskaffenhet). Agentavtal **C-217/05** Confederación Española de Empresarios de Estaciones de Servicio – Fria yrkesutövare omfattas **C-309/99** Wouters (advokater). *Principen om ekonomisk enhet mellan två bolag*, se **C-73/95 P** Viho, **C-97/08 P** Akzo Nobel m.fl./kommissionen, **C-155/14 P** Evonik Degussa och AlzChem/kommissionen (moderbolags ansvar för dotterbolags överträdelser), **C-407/08 P** Knauf Gips/kommissionen, **C-90/09 P** General Química, **C-628/10 P** och **C-14/11 P** Alliance, **C-50/12 P** Kendrion, **C-625/13 P** Villeroy & Boch/kommissionen, **C-516/15 P** Akzo Nobel m.fl./kommissionen och **C-822/19 P** Sumal. Den ekonomiska enheten behöver inte vara en juridisk person **C-189/02 P** Dansk Rørindustri m.fl. Presumtionen om faktiskt utövande av ett *avgörande inflytande* **C-595/18 P** The Goldman Sachs Group/kommissionen (enhet som kontrollerar 100 procent av de rösträtter som är knutna till aktierna i ett annat bolag) **C-623/15 P** Toshiba Corp./kommissionen (kontroll som utövas gemensamt av två moderbolag. Ang. solidariskt betalningsansvar för böter, se **C-231/11 P–C-233/11 P** kommissionen m.fl./Siemens Österreich m.fl. samt **C-823/18 P** kommissionen/GEA Group. Betr. ansvar vid företagsöverlåtelser m.m., se **C-204/00 P** Cement, **C-280/06** Autorità Garante della Concorrenza e del Mercato m.fl., **C-125/07 P** Erste Bank der österreichischen Sparkassen/kommissionen. Moderbolagets ansvar – i en situation där det ansvaret helt härrör från dotterbolagets ansvar och det inte förekommit något som moderbolaget kan hållas individuellt ansvarigt för – kan inte vara mer omfattande än dotterbolagets ansvar **C-351/15 P** kommissionen/Total och Elf Aquitaine. Ang. moderbolags ansvar för en överträdelse som dess dotterbolag har begått innan det förvärvades **C-637/13 P** Laufen Austria/kommissionen. *Avtal* behöver ej vara bindande **41/69** Chemiefirmar – Ömsidig vilja krävs **C-2/01 P** och **3/01 P** kommissionen/Bayer. Betr. ansvar för alla deltagare som inte uttryckligen tagit avstånd vid möten där konkurrensbegränsande avtal träffas, se **C-204/00 P** Cement, ett konsultbolags ansvar **C-194/14 P** AC-Treuhand. Ang. komplexa överträdelser med kombinationer av avtal och samordnade förfaranden, se **C-49/92 P** kommissionen/Anic Partecipazioni, **C-407/08 P** Knauf Gips/kommissionen. Fråga om bevis för deltagande i system med fälska anbud m.m. **C-441/11 P** kommissionen/Verhuizingen Coppens. *Kollektivavtal* mellan arbetstagare och arbetsgivare omfattas inte **C-67/96** Albany – Annorlunda mellan egenföretagare och fria yrkesutövare **C-180–184/98** Pavlov, "fälska egenföretagare" **C-413/13** FNV Kunsten Informatie en Media. Ang. bedömningen av en enda, komplex och fortlöpande överträdelse, se bl.a. **C-625/13 P** Villeroy & Boch/kommissionen, **C-99/17 P** Infineon Technologies/kommissionen (bevisböda), **C-601/18 P** Prysmian och Prysmian Cavi e Sistemi/kommissionen, **C-450/19** Kilpailu- ja kuluttajavirasto (fastställande av överträdelserperioden vid anbudsuppgörelser) och **C-697/19 P** Sony Corporation och Sony Electronics/kommissionen, **C-698/19 P** Sony Optiarc och Sony Optiarc America/kommissionen (rätten till försvar), **C-699/19 P** Quanta Storage/kommissionen och **C-700/19 P** Toshiba Samsung Storage Technology och Toshiba Samsung Storage Technology Korea/kommissionen. *Samordnade förfaranden*: **48/69** ICI, **C-49/92 P** kommissionen/Anic Partecipazioni – Samordnade förfaranden genom informationsutbyte **C-194/99 P** Thyssen Stahl – Fråga huruvida det är tillräckligt med ett enda möte eller om samordningen måste ha varit varaktigt och regelbunden **C-8/08** T-Mobile Netherlands m.fl. – Företags ansvar för ett samordnat förfarande till följd av en oberoende tjänsteleverantörs handlande **C-542/14** VM Remonts m.fl. *Beslut av företagsammanslutning* **45/85** Verband der Sachversicherer/kommissionen, **C-35/96** kommissionen/Italien (nationell yrkesorganisation som fastställer enhetlig tariff för tullombud), **C-309/99** Wouters (Advokatsamfund), **C-136/12** Consiglio nazionale dei geologi (etiska regler om arvodesnivåer), **C-250/03** Mauri (villkor för att utöva advokatyrket), **C-1/12** Ordem dos Técnicos Oficiais de Contas (obligatorisk fortbildning för revisorer), **C-105/04 P** Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied/kommissionen (branschorganisation kan hållas ansvarig för medlemsföretagens agerande). *Påverkan på handeln mellan medlemsstaterna* **56** och **58/64** Consten & Grundig/kommissionen, **C-219/95 P** Ferriere Nord/kommissionen, **C-475/99** Ambulanz Glöckner och **C-295/04–C-298/04** Manfredi m.fl., **C-125/07 P** Erste Bank der österreichischen Sparkassen/kommissionen. Ang. begreppet *betydande störningar på den gemensamma marknaden* **C-425/07 P** AEPI/kommissionen. *Märkbar påverkan* **5/69** Völk. *Syfte eller resultat att begränsa konkurrensen* **56** och **58/64** Consten & Grundig/kommissionen och **C-99/17 P** Infineon Technologies/kommissionen (utbyte av känsliga affärsuppgifter) – Utgör inte hinder för att ett och samma konkurrensbegränsande beteende anses ha både till syfte och till resultat att begränsa konkurrensen **C-228/18** Budapest Bank m.fl. – Räckes med syfte eller resultat **C-234/89** Delimitis, **C-219/95 P** Ferriere Nord, **C-8/08** T-Mobile Netherlands m.fl., **C-501/06 P**, **C-513/06 P**, **C-515/06 P** och **C-519/06 P** GlaxoSmithKline Services/kommissionen – Potentiell konkurrens **C-7/95 P** Deere, **C-307/18** Generics (UK) m.fl., **C-561/16 P** Lundbeck/kommissionen samt **C-611/16 P** Xellia Pharmaceuticals och Alpharma/kommissionen – Begreppet konkurrensbegränsande syfte ska ges en restriktiv tolkning **C-469/15 P** FSL m.fl./kommissionen samt **C-179/16 P** – Kriterier för att avgöra huruvida ett avtal har "till syfte" att begränsa konkurrensen är om det kan fastställas att ett sådant avtal i sig självt uppvisar en tillräcklig grad av skadlighet för konkurrensen **C-211/22** Super Bock Bebidas – Huruvida ett patentuppgörelseavtal rörande läkemedel har konkurrensbegränsande syfte eller resultat, och kan ingående av ett sådant avtal, i förekommande fall i kombination med ingående av andra avtal, utgöra missbruk av en dominerande ställning **C-307/18** Generics (UK) m.fl. – *Bedömningskriterier* **C-373/14 P** Toshiba Corporation/kommissionen; **C-345/14** Maxima Latvija **C-98/17 P**; Philips och Philips France/kommissionen – Kreditupplysningsystem **C-238/05** Asnef-Equifax – Regler för idrottstävlingar **C-519/04 P** Meca-Medina och Majcen/kommissionen – Icke-konkurrensklausul och syftesöverträdelse **C-487/16 P** Telefónica/kommissionen – Selektivt distributionsystem för lyxvaror **C-230/16** Coty Germany GmbH (nätförsäljning av kosmetika) – Minimibelopp för advokatarvoden motsvarar fastställandet av horisontella bindande minimipriser **C-427/16** och **C-428/16** CHEZ Elektro Bulgaria. *Nationell lagstiftning* som är oförenlig med konkurrensreglerna och enskilda företags ansvar **C-198/01** Clif. *Delegation av lagstiftningsmakt* – Nationella regler om taxa för advokatarvoden **C-94/04** och **C-202/04** Cipolla m.fl. Medlemsstaterna får inte vidta eller bibehålla åtgärder bl.a. i form av lagar eller andra författningar som kan leda till att de på företag tillämpliga konkurrensreglerna förlorar sin ändamålsenliga verkan **C-532/15** et **C-538/15** Eurosanemiamtos m.fl.; se även **C-347/16** Balgarska energiyuna borsa. Ang. *oskuldspresumtionen* vid förlikningsförfarande i hybridform **C-440/19 P** Pometon. *Offentliggörande* av uppgifter från en begäran om förmälig behandling **C-162/15 P** Evonik Degussa/kommissionen. Ansökan om konfidentiell behandling av vissa uppgifter i ett beslut av kommissionen i vilket det konstateras att det förekommit en olaglig kartell **C-517/15** AGC Glass Europe m.fl./Europeiska kommissionen – Ang. *rättskraft, rätten till försvar* och omfattningen av kommissionens skyldighet att höra part **C-85-89/15 P** Feralpi m.fl./kommissionen resp. anta ett nytt meddelande om invändningar **C-180/16 P** Toshiba Corp efter det att Tribunalen delvis ogiltigförklarat kommissionens ursprungliga beslut. Kommunikationsplikt av ändringar i ekonometrisk modell samt rätten till försvar, se **C-265/17 P** kommissionen/United Parcel Service. Ang. motiveringskyldighet i förhållande till riktlinjer **C-39/18** kommissionen/lcap m.fl.

Art. 101.2 FEUF: *Ogiltighet* Delar av avtalet som träffas av förbudet är ogiltiga **56/65** Société Technique Minière, **C-234/89** Delimitis. Kommissionens beslut om åtaganden hindrar inte nationella domstolar från att pröva huruvida dessa avtal är förenliga med konkurrensreglerna och i förekommande fall ogiltigförklara dem **C-547/16** Gasorba e.a. Var och en har rätt att införa domstol åberopa att artikel 101.1 FEUF har åsidosatts och därmed att en överenskommelse eller ett förfarande som är förbjudet enligt denna bestämmelse är ogiltigt. *Retroaktivt verkan* **48/72** Brasserie de Haecht.

Art. 101.3 FEUF: En konkurrensbegränsning måste vara *nödvändig* och *stå i proportion* till sitt samhällsfrämjande syfte **42/84** Remia m.fl./kommissionen. Sökanden har bevisbödan **42/84** Remia/kommissionen.

Ang. *bindande åtaganden* enligt förordning (EG) nr 1/2003 och *omfattningen av EU-domstolarnas kontroll*, se **C-603/13 P** Galp Energía España m.fl./kommissionen, **C-99/17 P** Infineon Technologies/kommissionen samt **C-98/17 P** Philips och Philips France/kommissionen. Proportionalitet av åtaganden **C-132/19** Groupe Canal +/kommissionen (åsidosättande av tredje mans avtalsenliga rättigheter). Fri bevisprövning **C-239/11 P** Siemens m.fl./kommissionen. Övergång av bevisböda **C-89/11 P** E.ON Energie/kommissionen samt **C-99/17 P**, Infineon Technologies/kommissionen. Ang. kommissionens befogenheter vid inspektioner i kartelländren och skrivbildningar av hårdiskar vid inspektioner på plats **C-606/18 P** Nexans France och Nexans/kommissionen samt **C-601/18 P** Prysmian och Prysmian Cavi e Sistemi/kommissionen. Ang. effektiva rättsmedel mot kommissionens inspektionsförfarande se **C-682/20 P** Les Mousquetaires och ITM Entreprises/kommissionen samt **C-690/20 P** Casino, Guichard-Perrachon och Achats Marchandises Casino/kommissionen. Ang. s.k. "hybridförfarande" som först har resulterat i ett förlikningsbeslut och sedan i ett beslut efter ett ordinarie förfarande se **C-883/19 P** HSBC Holdings m.fl./kommissionen. *Böter* – Nationell konkurrensmyndigheter är skyldiga att anpassa bötesbeloppet till omständigheterna i det enskilda fallet, med beaktande av objektiva kriterier, såsom överträdelsens allvar och varaktighet samt eventuella försvarande och förmildrande omständigheter, för att säkerställa att böterna blir effektiva, att de står i rimlig proportion till överträdelserna samt att de är avskräckande **C-385/21** Zenith Media Communications. Principen om *ne bis in idem* **C-151/20** Nordzucker m.fl. (konkurrensbegränsande samverkan för vilken två nationella konkurrensmyndigheter inlett förfaranden) och **C-117/20** Bpost (Böter som ålagts av en nationell tillsynsmyndighet för postsektorn resp. böter som ålagts av en nationell konkurrensmyndighet).

Ang. ersättningskyldighet, se direktiv 2014/104/EU och konkurrenskadela (2016:964). Möjlighet att väcka *skadeståndstalan* mot den andra parten, se **C-453/99** Courage och Crehan, **C-295/04–C-298/04** Manfredi m.fl., **C-557/12** Kone m.fl. (skada till följd av umbrella pricing) och **C-724/17** Svenska Industrial Solutions m.fl. (begreppet "företag" enligt EU-rätten avgörande för att avgöra omfattning av ersättningskyldighet). Inte nödvändigt att den skada som det berörda rättssubjektet lidit har ett specifikt samband med det "skyddsnytt" som eftersträvas med artikel 101 FEUF, eftersom deltagarna i en kartell annars inte blir skyldiga att ersätta alla de skador som de har kunnat orsaka **C-435/18** Otis m.fl. (offentligt organ som beviljat lån till förmånliga villkor för förvärvar varor som är föremål för kartellen). Ang. kommissionens möjlighet att väcka talan om ersättning för skada **C-199/11** Otis m.fl. Möjlighet att väcka skadeståndstalan när kommissionen avskrivit klagomål **C-373/17 P** Agria Polska m.fl./kommissionen. Skadeståndstalan mot ett moderbolags dotterbolag som väcktes till följd av ett beslut i vilket det endast fastställdes att detta moderbolag har deltagit i en konkurrensbegränsande samverkan, se **C-882/19** – Ang. nationella domstolars behörighet att tillämpa artikel 101 FEUF och artikel 53 i UES-avtalet inom ramen för en skadeståndstalan, se **C-819/19** Stichting Cartel Compensation och Equilib Netherlands – Ang. behörig domstol att pröva en skadeståndstalan på grund av samordnade förfaranden som strider mot artikel 101 FEUF, se **C-30/20** Volvo m.fl. Preskriptionsfrist och beräkning av den skada som lidits, se **C-267/20** Volvo och DAF Trucks. Ang. preskriptionsavbrytande åtgärder, se **C-308/19** Whiteland Import Export. Artikel 101 FEUF utgör inte hinder för en nationell civilprocessrättslig regel enligt vilken vardera parten ska bära kostnaderna för det fall att ansökan delvis bifalls och vardera parten ska bära hälften av de gemensamma kostnaderna, såvida det inte har förekommit rättegångsmissbruk, se **C-312/21**, Tráficos Manuel Ferrer. Editionsyrkande i mål om konkurrensrättsligt skadestånd får avse även handlingar som endast kan upprättas ex novo efter sammanställning av motparten **C-163/21**, PACCAR m.fl.

Se Konkurrensskadela (2016:964).

Artikel 102 (f.d. artikel 82 EG)

Ett eller flera företags missbruk av en dominerande ställning på den inre marknaden eller inom en väsentlig del av denna är, i den mån det kan påverka handeln mellan medlemsstater, oförenligt med den inre marknaden och förbjudet.

Sådant missbruk kan särskilt bestå i att

- direkt eller indirekt påtvinga någon oskäliga inköps- eller försäljningspriser eller andra oskäliga affärsvillkor,
- begränsa produktion, marknader eller teknisk utveckling till nackdel för konsumenterna,
- tillämpa olika villkor för likvärdiga transaktioner med vissa handelspartner, varigenom dessa får en konkurrensnackdel,
- dålla som villkor för att ingå avtal att den andra parten åtar sig ytterligare förpliktelser som varken till sin natur eller enligt handelsbruk har något samband med föremålet för avtalet.

Företag se anm. vid art. 101.1 FEUF. *Direkt effekt* **C-449/21** Towercast (missbruk av dominerande ställning kan inte bli föremål för något undantag på något sätt då ett sådant missbruk helt enkelt är förbjudet enligt fördraget) samt **C-721/20** DB Station & Service (tillträde till järnvägsinfrastruktur). *Påverkan på handeln* **C-250/92** Gottrup-Klim m.fl., se även art. 101.1. *Dominerande ställning*; förmåga att agera oberoende av konkurrenter och kunder, i sista hand konsumenterna **85/76** Hoffman-La Roche – 50 % marknadsandel presumtion för dominerande ställning **C-62/86** AKZO – Gemensam dominans; flera företag intar kollektivt en dominerande ställning **C-395** och **C-396/96 P** Compagnie Maritime Belge. Dominanstanstestet sker inom en avgränsad relevant marknad. *Relevant produktmarknad* – snäv definition – **322/81** Michelin (skillnad på olika typer av bildäck), **86/82** Hasselblad (skillnad på olika typer av kameror), **22/78** Hugin (reservdelar till Hugins kassaapparater). *Relevant geografisk marknad*; **27/76** United Brands. Ang. *väsentlig del* jfr **40–48/73** m.fl. Suiker Unie (Belgien och Luxemburg resp. södra delen av Tyskland) **C-179/90** Merci convenzionali porto di Genova (större hamn). *Missbruk* **85/76** Hoffman-La Roche – Prisdiskriminering **27/76** United Brands, **C-333/94 P** Tetra Pak/kommissionen, **C-209/10** Post Danmark samt **C-525/16** MEO (begreppet konkurrensnackdel och prisdifferentiering på marknaden i efterföljande led – Överprissättning **27/76** United Brands – Underprissättning **C-62/86** AKZO, **C-202/07 P** France Télécom/kommissionen – Marginalpress **C-280/08 P** Deutsche Telekom, **C-52/09** TeliaSonera Sverige (teletjänster) – Diskriminerande avgifter **C-82/01 P** Aéroports de Paris/kommissionen – Trohetsrabatter **85/76** Hoffman-La Roche, **322/81** Michelin och **C-413/14 P** Intel (fråga om UES-åtgärningseffekter och -strategier för lika effektiva konkurrenter) – Rabattsystem som är beroende av försäljningsmål **C-95/04 P** British Airways/kommissionen, **C-23/14** Post Danmark – Kopplingsförbehåll **C-333/94 P** Tetra Pak/kommissionen – Säljvägran **27/76** United Brands, **C-468/06–C-478/06** Sot. Lélou kai Sia EE m.fl. – Tillgång till nödvändiga nyttigheter, **6** och **7/73** Commercial Solvents, **311/84** Télémarketing, **C-7/97** Bronner, **C-418/01** IMS Health, **C-457/10 P** AstraZeneca/kommissionen – Utnyttjande av immateriella rättigheter **238/87** Volvo – Licensvägran **C-241 P** och **C-242/91 P** RTE/kommissionen, **C-418/01** IMS Health – Uttrymme för att väcka talan om patentinfrång när innehavaren beviljat licens på FRAND-villkor **C-170/13** Huawei Technologies – Ang. upphovsrättsorganisationers ersättningsmodell för tillgångsgivande av upphovsrättsligt skyddad musik i TV-sändningar **C-52/07** Kanal 5 – Begreppet oskäligt pris avseende avgifter som tas ut av en organisation för kollektiv förvaltning av upphovsrätt **C-177/16** AKKA/LAA; se även **C-372/19** SABAM (framförande av musikaliska verk under musik-

festivaler). Beviljandet av särskilda eller exklusiva rättigheter som ger upphov till en dominerande ställning är inte i sig oförenligt med artikel 102 i FEUF **C-347/16** Balgarska energierna bors. Principen om *ne bis in idem* och samtida överträdelse av artikel 102 FEUF och nationell konkurrensrätt **C-617/17** Powszechny Zakład Ubezpieczeń na Życie. *Bevisbörda* **C-377/20** Servizio Elettrico Nazionale m.fl. (utestängande missbruk). För att fastställa missbruk av en dominerande ställning, räcker att visa att förfarandet kan skada strukturen för effektiv konkurrens på den relevanta marknaden, såvida inte det berörda dominerande företaget visar att de konkurrensbegränsande effekterna uppvägs, eller rent av överträffas, av positiva effekter för konsumenterna. Ang. utestängande missbruk vid distributionsavtal som innehåller exklusivitetssklausuler och bevisvärdet av ett test avseende en lika effektiv konkurrent se **C-680/20** Unilever Italia Mkt. Operations. Ang. utomstående företags tillträde till den infrastruktur som förvaltas av ett nationellt järnvägsbolag vid nedmontering av en järnvägssträcka, se **C-42/21 P** Lietuvos geležinkeliai/kommissionen. Ang. villkor för utlämnande av bevis vid ett pågående förfarande vid kommissionen avseende en skadeståndstalan i ett vilandeförklarade nationellt förfarande som rör skadestånd för samma överträdelse se **C-57/21** RegioJet. En konkurrensmyndighet i en medlemsstat har vid en missbruksutredning befogethet att konstatera att en behandling av personuppgifter inte är förenlig med förordning GDPR, se **C-252/21** Meta Platforms m.fl.

Kontroll av företagskoncentrationer

– Ang. tillämpningen av art. 102 FEUF, se **6/72** Continental Can. Tillgång till infrastruktur **C-152/19 P** Deutsche Telekom/kommissionen (tillträde till accessnätet som faststälts av den tidigare monopolleverantören). Se därtill **förordning (EG) nr 139/2004** om kontroll av företagskoncentrationer och **förordning (EG) nr 802/2004** om tillämpning av förordning 139/2004/EG. Begreppet koncentration **C-633/16** Ernst & Young. Ang. begreppet en enda koncentration och principen *ne bis in idem* **C-10/18 P** Marine Harvest/kommissionen. Förordning nr 139/2004 utgör inte hinder för att en företagskoncentration som saknar gemenskapsdimension kan provas av nationella konkurrensmyndigheter och av nationella domstolar med stöd av den direkta effekten av artikel 102 FEUF se **C-449/21** Towercast. Ang. åtaganden, se **C-127/21 P** American Airlines/kommissionen. Ang. beviskrav för ”påtagligt hinder för en effektiv konkurrens” vid icke-samordnade effekter, begreppen ”viktig konkurrensfaktor” och ”nära konkurrenter” samt om effektivitetsvinster, se **C-376/20 P** kommissionen/CK Telecoms.

Artikel 103 (f.d. artikel 83 EG)

1. De förordningar och direktiv som behövs för att tillämpa de principer som anges i artiklarna 101 och 102 ska rådet fastställa på förslag från kommissionen och efter att ha hört Europaparlamentet.

2. De bestämmelser som avses i punkt 1 ska särskilt syfta till att

- a) genom införande av böter och viten säkerställa att de förbud som anges i artikel 101.1 och artikel 102 iakttas,
- b) fastställa närmare regler för hur artikel 101.3 ska tillämpas med hänsyn till behovet av att å ena sidan säkerställa en effektiv övervakning och att å andra sidan så långt som möjligt förenkla den administrativa kontrollen,
- c) vid behov närmare ange räckvidden för bestämmelserna i artiklarna 101 och 102 inom olika näringsgrenar,
- d) fastställa kommissionens och Europeiska unionens domstols uppgifter vid tillämpningen av de bestämmelser som avses i denna punkt,
- e) fastställa förhållandet mellan å ena sidan den nationella lagstiftningen och å andra sidan bestämmelserna i detta avsnitt samt bestämmelser som har antagits enligt denna artikel.

Se **rådets förordning (EG) nr 1/2003** om tillämpning av konkurrensreglerna i art. 81 och 82 i fördraget [numera art. 101 och 102 FEUF], **kommissionens förordning (EG) nr 773/2004** om kommissionens förfarande enl. art. 81 och 82 [numera art. 101 och 102 FEUF]. *Gruppundantagsförordningar* har meddelats i anslutning till art. 101.3 FEUF, **förordning (EU) nr 2022/720** om vertikala avtal och samordnade förhållanden (upphör att gälla 31 maj 2034), **förordning (EU) nr 461/2010** om motorfordonssektorn (upphör att gälla 31 maj 2028), **förordning (EU) nr 2023/1066** om forsknings- och utvecklingsavtal (tillämpas t.o.m. 30 juni 2035), **förordning (EU) nr 2023/1067** om specialiseringsavtal (tillämpas t.o.m. 30 juni 2035), **förordning (EU) nr 316/2014** om tekniköverföring (giltig t.o.m. utgången av april 2026).

Artikel 104 (f.d. artikel 84 EG)

Till dess att de bestämmelser som antagits enligt artikel 103 har trätt i kraft ska myndigheterna i varje medlemsstat i överensstämmelse med landets rättsordning och bestämmelserna i artikel 101, särskilt punkt 3, och artikel 102, avgöra om avtal, beslut och samordnade förfaranden är tillåtna samt om missbruk av en dominerande ställning på den inre marknaden föreligger.

Artikel 105 (f.d. artikel 85 EG)

1. Utan att det påverkar tillämpningen av artikel 104 ska kommissionen säkerställa tillämpningen av de principer som anges i artiklarna 101 och 102. Den ska på begäran av en medlemsstat eller på eget initiativ och i samarbete med medlemsstaternas behöriga myndigheter, som ska ge kommissionen sitt bistånd, undersöka fall av förmådde överträdelser av dessa principer. Om kommissionen finner att en överträdelse ägt rum, ska den föreslå lämpliga åtgärder för att få denna att upphöra.

2. Om överträdelserna inte upphör, ska kommissionen genom ett motiverat beslut fastslå att en överträdelse av principerna föreligger. Kommissionen får offentliggöra sitt beslut och bemyndiga medlemsstaterna att, på de villkor och enligt de regler som den fastställer, vidta de åtgärder som krävs för att avhjälpa situationen.

3. Kommissionen får anta förordningar avseende de avtalskategorier för vilka rådet har antagit en förordning eller ett direktiv i enlighet med artikel 103.2 b.

Förhållandet mellan kommissionens utredningskyldighet och omfattningen av nationellt rättsskydd **C-373/17 P** Agria Polska m.fl./kommissionen.

Artikel 106 (f.d. artikel 86 EG)

1. Medlemsstaterna ska beträffande offentliga företag och företag som de beviljar särskilda eller exklusiva rättigheter inte vidta och inte heller bibehålla någon åtgärd som strider mot reglerna i fördragen, i synnerhet reglerna i artiklarna 18 samt 101–109.

2. Företag som anförtrotts att tillhandahålla tjänster av allmänt ekonomiskt intresse eller som har karaktären av fiskala monopol ska vara underkastade reglerna i fördragen, särskilt konkurrensreglerna, i den mån tillämpningen av dessa regler inte rättsligt eller i praktiken hindrar att de särskilda uppgifter som tilldelats dem fullgörs. Utvecklingen av handeln får inte påverkas i en omfattning som strider mot unionens intresse.

3. Kommissionen ska säkerställa att bestämmelserna i denna artikel tillämpas och, när det är nödvändigt, utfärda lämpliga direktiv eller beslut vad avser medlemsstaterna.

Art. 106.2 FEUF har direkt effekt **C-218/00** Cisal. Syftar till att förena medlemsstaternas intresse av att använda vissa företag som instrument för den ekonomiska politiken eller socialpolitiken med unionens intresse av att konkurrensreglerna iakttas och till att enhetligheten på den inre marknaden bevaras **C-121/15** ANODE. Begreppet *medlemsstat* ska tolkas vidsträckt, och omfattar även regionala och lokala organ **30/87** Bodson. Medlemsstaterna har ett stort utrymme för skönsmässig bedömning när det gäller definitionen av *tjänster av allmänt ekonomiskt intresse*; **C-70/16 P** Comunidad Autónoma de Galicia et ReteGal/kommissionen. Begreppet *företag* **C-41/90** Höfner och Elser. Ang. offentliga företag, se **C-69/91** Decoster, **C-92/91** Taillandier – Utvidgning av monopol utan att det framstod som objektivet berättigat ansågs utgöra en förbjuden åtgärd **C-18/88** RTT/GB-Inno. Art. 106.1 FEUF syftar såväl på konkurrensreglerna, inklusive reglerna om statligt stöd (**78/76** Steinecke och Weinlig), som på reglerna om fri rörlighet (**72/83** Campus Oil). Förbränning av farligt avfall kan utgöra tjänst av allmänt ekonomiskt intresse **C-203/96** Dusseldorp. Se också **C-480/06** kommissionen/Tyskland angående avtal om avfallshandling. Art. 106.2 FEUF kan rättfärdiga *exklusiva rättigheter* som strider mot fördragets regler om fri rörlighet **C-157/94** kommissionen/Nederländerna, **C-158/94** kommissionen/Italien, **C-159/94** kommissionen/Frankrike, **C-438/02** Hanner. *Villkor* för att tilldelas ett företag exklusiva rättigheter för att tillhandahålla tjänster av allmänt ekonomiskt intresse **C-209/98** Sydhavnens Sten & Grus – Ang. möjligheten att tillförsäkra en uppdragstagare godtagbara ekonomiska villkor för att tillhandahålla en sjuktransporttjänst **C-160/08** kommissionen/Tyskland – Utgör inte hinder för offentliga myndigheter att ge en pensionsfond ensamrätt att i en viss bransch förvalta ett kompletterande pensionssystem **C-67/96** Albany, **C-437/09** AG2R Prévoyance – En medlemsstat bryter mot de förbud som uppställs i art. 106.1 FEUF jämförd med art. 102 FEUF om den antar lagar eller andra författningar som skapar en situation där ett offentligt företag, eller ett företag som av staten har beviljats särskilda eller exklusiva rättigheter, föranleds att missbruka sin dominerande ställning **C-462/99** Connect Austria, **C-553/12 P** kommissionen/DEI (avsaknad av faktiskt missbruk). Tillämpning av proportionalitetsprincipen vid skyldighet av allmänt ekonomiskt intresse (högsta pris för gasolflaskor) **C-473/17** Repsol Butano. De s.k. *Altmarkvillkoren* ska inte längre tillämpas när kommissionen prövar huruvida statligt stöd kan motiveras enligt artikel 106.2 FEUF **C-660/15 P** Viasat Broadcasting UK/kommissionen (public service skyldigheter för TV2/Danmark).

AVSNITT 2 – STATLIGT STÖD

Artikel 107 (f.d. artikel 87 EG)

1. Om inte annat föreskrivs i fördragen, är stöd som ges av en medlemsstat eller med hjälp av statliga medel, av vilket slag det än är, som snedvrider eller hotar att snedvrیدا konkurrensen genom att gynna vissa företag eller viss produktion, oförenligt med den inre marknaden i den utsträckning det påverkar handeln mellan medlemsstaterna.

2. Förenligt med den inre marknaden är

- a) stöd av social karaktär som ges till enskilda konsumenter, under förutsättning att stödet ges utan diskriminering med avseende på varornas ursprung,
- b) stöd för att avhjälpa skador som orsakats av naturkatastrofer eller andra exceptionella händelser,
- c) stöd som ges till näringslivet i vissa av de områden i Förbundsrepubliken Tyskland som påverkats genom Tysklands delning i den utsträckning stödet är nödvändigt för att uppväga de ekonomiska nackdelar som uppkommit genom denna delning. Fem år efter ikraftträdandet av Lissabonfördraget får rådet på förslag av kommissionen anta ett beslut om upphävande av denna punkt.

3. Som förenligt med den inre marknaden kan anses

- a) stöd för att främja den ekonomiska utvecklingen i regioner där levnadsstandarden är onormalt låg eller där det råder allvarlig brist på sysselsättning och i de regioner som avses i artikel 349, med hänsyn till deras strukturella, ekonomiska och sociala situation,
- b) stöd för att främja genomförandet av viktiga projekt av gemensamt europeiskt intresse eller för att avhjälpa en allvarlig störning i en medlemsstats ekonomi,
- c) stöd för att underlätta utveckling av vissa näringsverksamheter eller vissa regioner, när det inte påverkar handeln i negativ riktning i en omfattning som strider mot det gemensamma intresset,
- d) stöd för att främja kultur och bevara kulturarvet, om sådant stöd inte påverkar handelsvillkoren och konkurrensen inom unionen i en omfattning som strider mot det gemensamma intresset,
- e) stöd av annat slag i enlighet med vad rådet på förslag från kommissionen kan komma att bestämma genom beslut.

Direkt effekt **C-345/02** Pearle – Omfattar även regionala eller lokala myndigheter och andra organ som lyder under staten **323/82** Intermills, **296** och **318/82** Leeuwarder Papierwarenfabriek. *Syfte* att skydda konkurrensen **C-622/16 P** Scuola Elementare Maria Montessori/kommissionen. Ang. begreppet *stöd*, se **C-345/02** Pearle, **C-280/00** Altmark Trans, **C-341/06 P** och **C-342/06 P** Chronopost och La Poste/UFEX m.fl., **C-452/10 P** BNP Paribas och BNL/kommissionen (tolkas utifrån objektiva kriterier). Begreppet

”statligt stöd” är mer omfattande än begreppet ”subvention”, eftersom det inte enbart omfattar sådana konkreta förmåner som subventioner, lån eller förvärv av kapitalandelar i företag, utan även åtgärder vilka på olika sätt minskar de utgifter som normalt belastar ett företags budget och vilka därigenom, utan att det är fråga om subventioner i strikt bemärkelse, är av samma beskaffenhet och har identiskt lika effekter **C-362/19 P** kommissionen/Fútbol Club Barcelona (stöd som beviljats till förmån för vissa professionella fotbollsklubbar) – Begreppet ”stöd” omfattar inte en åtgärd som beviljats till förmån för ett företag med hjälp av statliga medel, om företaget hade kunnat erhålla samma fördel under omständigheter som motsvarar normala marknadsvillkor **C-211/20 P** kommissionen/Valencia Club de Fútbol – Kommissionen har bevisbördan för att statligt stöd föreligger **C-438/16 P** kommissionen/Frankrike och IFC Energies nouvelles samt **C-219/16 P** Lowell Financial Services/kommissionen. Artikel 107.1 FEUF definieras med utgångspunkt i vilka verkningar statliga åtgärder har **C-71/09 P**, **C-73/09 P** och **C-76/09 P** Comitato ”Venezia vuole vivere” m.fl./kommissionen och **C-211/15 P** Orange/kommissionen. Det faktum att de statliga åtgärderna är av social karaktär räcker inte för att de skall undgå att betecknas som stöd i den mening som avses i artikel 107 FEUF **C-212/19** Compagnie des pêches de Saint-Malo. Ang. ”stöd som ges av en medlemsstat eller med hjälp av statliga medel”, se **78/76** Steinike och Weinlig/Tyskland, **290/83** kommissionen/Frankrike, **C-379/98** PreussenElektra, **C-126/01** GEMO, **C-345/02** Pearle, **C-399/10 P** Bouygues och Bouygues Télécom/kommissionen m.fl., **C-657/15 P** Viasat Broadcasting UK/TV2/Danmark (reklamintäkter som förvaltades av TV2/Danmark; se även **C-656/15 P** kommissionen/TV2/Danmark (även åtgärder som inte innebär en överföring av statliga medel kan ändå omfattas av begreppet statligt stöd enligt artikel 107.1 FEUF), **C-649/15 P** TV2/Danmark/kommissionen) samt **C-91/17 P** Cellnex Telecom/kommissionen. Jfr **C-556/19** Eco TLC (stöd som miljöorgat betalar till sorteringsaktörer med vilka det har ingått avtal). Indici som gör det möjligt att avgöra vem en åtgärd ska tillskrivas, se **C-425/19 P** kommissionen/Italien m.fl. Ang. begreppet *företag* och *ekonomisk verksamhet*, se anmärkning ovan under art. 101 samt **C-237/04** Enirisorse, **C-74/16** Congregacion de Escuelas Pias Provincia Betania (skattebefrielse till förmån för katolska kyrkans fastigheter) samt **C-622/16 P** Scuola Elementare Maria Montessori/kommissionen. Själva införandet av ett statligt stöd kan inte grundas på ett domstolsavgörande se **C-702/20** DOBELES HES. Begreppet *ekonomisk fördel* omfattar även ingripanden som på olika sätt minskar de kostnader som normalt belastar företagets budget **C-387/92** Banco Exterior de España – En lagstiftning som varken ger aktieägarna i ett bolag eller bolaget självt någon fördel, eftersom den inskränker sig till att förhindra att bolagets budget belastas med en kostnad som i en normal situation inte skulle ha uppstått, utgör inte statligt stöd **C-211/15 P** Orange/kommissionen. – Skyldighet för privata elförsörjningsföretag att köpa el från förnybara energikällor till fastställda minimipriser ansågs inte utgöra statligt stöd **C-379/98** PreussenElektra; jfr **C-262/12** Association Vent De Colère! m.fl. samt **C-329/15** ENEA. Prövningen av en stödåtgärd ska omfatta finansieringsmetoden om den utgör en integrerad del av stödåtgärden **C-333/07** Société Régie Networks. Ang. villkor för att åtgärder som motsvarar vederlag för att fullgöra skyldigheter avseende allmännyttiga tjänster inte omfattas av art. 107 FEUF, se **C-280/00** Altmark, **C-140/09** Fallimento Traghetti del Mediterraneo. Underförstått stöd till följd av ställning som offentlig affärsverk **C-559/12 P** Frankrike/kommissionen. Ang. principen om en *privat investerare* i en marknadsekonomi, se **C-124/10 P** kommissionen/EDF, **C-290/07 P** kommissionen/Scott (värdering av mark), **C-239/09** Seydaland (metoder för värdering av mark). Principen om privat aktör i en marknadsekonomi utgör det generella kriterium som ska tillämpas vid bedömningen av huruvida ett visst offentligt agerande gynnar ett eller flera företag, även när detta agerande består i att förvärva varor eller tjänster **C-331/20 P** Volotea/kommissionen (ersättning till flygplatser för skyldighet att tillhandahålla allmännyttiga tjänster). Kan återopas av den presumtiva stödmottagaren **C-300/16** kommissionen/Frucona Košice. Bedömning ska utföras i förhållande till de omständigheter som var för handen då investeringsbeslutet fattades **C-211/15 P** Orange/kommissionen. *Bevisbörda* **C-244/18 P** Larko (ankommer på kommissionen att bevisa huruvida villkoren för att tillämpa principen om en privat aktör är uppfyllda eller ej) och **C-933/19 P** Autostrada Wielkopolska/kommissionen och Polen. Ang. ett öppet, transparent, icke-diskriminerande och villkorslöst anbudsförfarande, se **C-647/19 P** och **665/19 P** Ja zum Nürnbergring och NeXovation/kommissionen. Ang. talan om ogiltigförklaring av ett beslut av kommissionen om statligt stöd som väckts av en konkurrent till stödmottagaren och kriteriet ”väsentlig påverkan på klagandens konkurrenställning” på den aktuella marknaden, se **C-453/19 P** Deutsche Lufthansa AG/kommissionen. Košice ang. kommissionens utredningsansvar. – Kriteriet avseende en privat borgenär och riskbedömning i samband med finanskrisen **C-579/16 P** kommissionen/FIH Holding och FIH Erhvervsbank. *Selektivitet* **C-143/99** Adria-Wien Pipeline, **C-280/00** Altmark. Selektiva skattesänkningar och skattelättnader **C-148/04** Unicredito Italiano och **C-66/02** Italien/kommissionen. – Ang. villkor avseende selektivt (referenssystem), se **C-51/15 P** m.fl. World Duty Free Group/kommissionen. Selektiv miljöskatt **C-487/06 P** British Aggregates Association. Skatteåtgärder som vidtas av ett regionalt eller lokalt organ **C-88/03** Portugal/kommissionen. *Skattefördelar* **C-20/15 P** och **C-21/15 P** kommissionen/World Duty Free Group, **C-128/16 P** kommissionen/Spanien, **C-203/16 P** Andres, **C-236/16** och **C-237/16** ANGED, **C-209/16 P** och **C-209/16 P** Tyskland/kommissionen, **C-219/16 P** Lowell Financial Services/kommissionen samt **C-374/17** A-Brauerei (undantag från skatteplikt vid förvärv av fast egendom). Begreppet selektivitet är nära förbundet med begreppet diskriminering **C-524/14 P** kommissionen/Hansestadt Lübeck (flygplatsavgifter). En åtgärd som endast en bransch eller en del av företagen inom denna bransch drar nytta av inte nödvändigtvis selektiv **C-70/16 P** Comunidad Autónoma de Galicia et Retegal/kommissionen. Ang. selektivitet av avgift som endast ska betalas av de vattenkraftproducenter som är verksamma på interregionala avrinningsområden **C-105/18–C-113/18** UNESA. En skattefördel som beviljas först efter en skönsmässig bedömning av skattemyndigheterna inte kan anses vara allmän **C-649/20 P** Spanien/kommissionen m.fl. (det spanska tax lease-systemet). *Samhandelskriteriet* **730/79** Philip Morris, och **C-148/04** Unicredito Italiano – Samhandelskriteriet kan vara uppfyllt oberoende av om de tillhandahållna tjänsterna är av lokal eller av regional art, eller av det aktuella verksamhetsområdets betydelse **C-172/03** Heiser. Inverkan på samhandeln vid stöd till export utanför EU **C-494/06 P** kommissionen/Italien. Inte tillräckligt att påverkan på samhandeln är rent hypotetisk eller presumerad **C-150/16** Fondul Proprietatea. Betr. begreppet ”*snedvrider eller hotar att snedvrinda konkurrens*”, se **730/79** Philip Morris, **C-148/04** Unicredito Italiano och **C-659/17** Azienda Napolitana Mobilità ang. stöd för att genomföra viktiga projekt av gemensamt europeiskt intresse, se **C-174/19 P** Scandlines Danmark och Scandlines Deutschland/kommissionen (lagstadgat monopol på förvaltning och drift av nationell järnvägsinfrastruktur – Kommissionen ska i sitt beslut om snedvridding av kommissionens redogöra för stödets förutsebara verkan **C-654/17** BMW/kommissionen – Stöd som syftar till att befria ett företag från kostnader som detta normalt borde ha burit inom ramen för den löpande driften eller dess normala verksamhet snedvrider i princip konkurrensvillkoren **C-156/98** Tyskland/kommissionen – Miljöhänsyn kan rättfärdiga att vissa statliga stödåtgärder förklaras förenliga med den gemensamma marknaden **C-143/99** Adria-Wien Pipeline – Ang. begreppen ”stöd till ett viktigt projekt av gemensamt europeiskt intresse” och ”stöd för att underlätta utveckling av vissa näringsverksamheter”, se **C-148/04** Unicredito Italiano. Artikel 107.3 c FEUF kräver inte att det planerade stödet eftersträvar ett mål av gemensamt intresse för att det ska kunna förklaras vara förenligt med den inre marknaden **C-594/18 P** Österrike/kommissionen – Stöd till utbyggnad av digital marknaden television i avlägsna och mindre urbaniserade områden **C-81/16 P** Spanien/kommissionen – Kapitaltillskott till ett offentligt järnvägsföretag i ekonomiskt trångmål kan anses som ”statligt stöd” i den mening som avses i artikel 107 FEUF **C-385/18** Arriva Italia m.fl. – Ang. förhållandet till art. 106.2 FEUF, se **C-172/03** Heiser. Omfattningen av

domstolsprövning vid EU-domstolarna **C-486/15 P** kommissionen/Frankrike m.fl. – Tolkningen av ett beslut om statligt stöd som kommissionen har antagit vid utövandet av sina befogenheter utgör en rättslig bedömning som det ankommer på tribunalen och domstolen att utföra **C-933/19 P** Autostrada Wielkopolska/kommissionen och Polen. Förhållandet mellan talerätt vid tribunalen i statsstödsområde om möjligheten att erhålla ett förhandsavgörande efter att ha väckt talan vid nationella domstolar, se **C-135/16** Georgsmarienhütte m.fl. och **C-544/17 P** BPC Lux 2 m.fl./kommissionen. Unionsdomstolen utövar en fullständig kontroll i frågor som avser huruvida en åtgärd faller inom tillämpningsområdet för artikel 107.1 FEUF **C-487/06 P** British Aggregates/kommissionen. Betr. kommissionens utrymme för skönsmässig bedömning, se **730/79** Philip Morris, **C-487/06 P** British Aggregates/kommissionen, **C-290/07 P** kommissionen/Scott – Begränsad domstolskontroll av kommissionens bedömningar enl. art. 107.3 FEUF **C-456/00** Frankrike/kommissionen – Kommissionsbeslut att godkänna en åtgärd med stöd av art. 107 FEUF hindrar inte nationella domstolar från att granska denna åtgärds förenlighet med andra bestämmelser i fördraget som har direkt effekt **C-234/99** Nygård. Ang. försäljning av tillgångar av mottagare av olagligt statligt stöd, se **C-127/16 P** SNCF Mobilités/kommissionen. Ang. skiljeförfaranden avseende investeringar och reglerna om statligt stöd, se **C-638/19 P** kommissionen/European Food m.fl. (fastställande av den tidpunkt då stödmottagaren ges rätt att uppbära stöd genom skiljedom).

Artikel 108 (f.d. artikel 88 EG)

1. Kommissionen ska i samarbete med medlemsstaterna fortlöpande granska alla stödprogram som förekommer i dessa stater. Den ska till medlemsstaterna lämna förslag till lämpliga åtgärder som krävs med hänsyn till den pågående utvecklingen eller den inre marknadens funktion.

2. Om kommissionen, efter att ha gett berörda parter tillfälle att yttra sig, finner att stöd som lämnas av en stat eller med statliga medel inte är förenligt med den inre marknaden enligt artikel 107, eller att sådant stöd missbrukas, ska den besluta om att staten i fråga ska upphäva eller ändra dessa stödåtgärder inom den tidsfrist som kommissionen fastställer.

Om staten i fråga inte rått sig efter detta beslut inom föreskriven tid får kommissionen eller andra berörda stater, med avvikelse från artiklarna 258 och 259, hänskjuta ärendet direkt till Europeiska unionens domstol.

På begäran av en medlemsstat kan rådet enhälligt besluta att stöd som denna stat lämnar eller avser att lämna ska anses vara förenligt med den inre marknaden, med avvikelse från bestämmelserna i artikel 107 eller de förordningar som avses i artikel 109, om ett sådant beslut är motiverat på grund av exceptionella omständigheter. Om kommissionen beträffande ett sådant stöd redan har inlett det förfarande som avses i första stycket av denna punkt, ska kommissionen – i sådana fall där staten har lämnat in en begäran till rådet – skjuta upp förfarandet till dess rådet har tagit ställning till statens begäran.

Om rådet inte har tagit ställning till nämnda begäran inom tre månader efter det att den inlämnats, ska kommissionen fatta beslut i ärendet.

3. Kommissionen ska underrättas i så god tid att den kan yttra sig om alla planer på att vidta eller ändra stödåtgärder. Om den anser att någon sådan plan inte är förenlig med den inre marknaden enligt artikel 107, ska den utan dröjsmål inleda det förfarande som anges i punkt 2. Medlemsstaten i fråga får inte genomföra åtgärden förrän detta förfarande lett till ett slutgiltigt beslut.

4. Kommissionen får anta förordningar avseende de kategorier av statligt stöd som rådet i enlighet med artikel 109 har fastställt som möjliga att undanta från förfarandet i punkt 3 i den här artikeln.

C-167/19 P kommissionen/Freistaat Bayern skyldighet för kommissionen att i detta beslut sammanfatta relevanta sak- och rättsfrågor enligt artikel 108.2 FEUF. Ang. *direkt effekt* av art. 108.3 FEUF och verkställighetsförbud av planerade stödåtgärder, se **120/73** Lorenz, **C-354/90** FNCE. Medlemsstaterna är skyldiga såväl att underrätta kommissionen om alla planer på att vidta eller ändra en stödåtgärd som att inte genomföra en sådan åtgärd förrän kommissionen har antagit ett slutligt beslut om åtgärden **C-493/14** Dilly's Wellnesshotel och **C-349/17** Eesti Pagar. *Befintligt stöd, nytt stöd eller ändring i befintligt stöd*, se **C-492/17** Rittinger m.fl. (TV-avgift), **C-387/17** Fallimento Traghetti del Mediterraneo (stöd som beviljats före avregleringen av en marknad som inledningsvis var stängd för konkurrens) – En nationell lagstiftning som ändrar en godkänd stödordning genom att minska kretsen av mottagare av dessa stöd omfattas i princip anmälningsskyldighet till kommissionen **C-585/17** Dilly's Wellnesshotel – *Återbetalning* – Syfte **C-127/16 P** SNCF Mobilités/kommissionen – Kommissionens beslut om återbetalning ska göra det möjligt för adressaten att utan alltför stora svårigheter fastställa detta belopp **C-441/06** kommissionen/Frankrike – Endast absolut hinder för återbetalning utgör grund för att inte verkställa återbetalningsbeslut **C-485/03–C-490/03** kommissionen/Spanien, **C-214/07** kommissionen/Frankrike, **C-331/09** kommissionen/Polen (anmälan av fordringar i insolvensförhållanden), **C-275/10** Residex Capital IV (fråga om vem som är mottagare av stöd), **C-164/15 P** och **C-165/15 P** kommissionen/Aer Lingus (differentierad flygskatt) – Ang. motiveringskyldigheten samt principerna om skydd för berättigade förväntningar, rättssäkerhet och proportionalitet vid beslut om återkrav **C-148/04** Unicredito Italiano, **C-519/07 P** kommissionen/Koninklijke Frieslandcampina (fråga om berättigade förväntningar till följd av kommissionens handlande) samt **C-349/17** Eesti Pagar (stöd som beviljats av misstag och som medfinansieras av en strukturfond) – Fråga om återkrav av statligt stöd till ett företag när en nationell domstol i en lagakraftvunnen dom förklarat att företaget hade rätt till stödet **C-119/05** Lucchini, **C-505/14** Klausener Holz Niedersachsen. Fråga om återkrav av stöd som beviljats i strid med art. 108.3 FEUF men som kommissionen förklarat vara förenligt med den gemensamma marknaden **C-199/06** CELF och SIDE, **C-384/07** Wienstrom. *Nationella domstolars skyldigheter* **C-284/12** Deutsche Lufthansa, **C-526/04** Laboratoires Boiron, **C-574/14** PGE C-590/14 P DEI och kommissionen/Alouminion tis Ellados – Ang. *begreppet stödordning*, se **C-337/19 P** kommissionen/Belgien och Magnetrol International (tax ruling). Medlemsstaterna ska utöva sin befogenhet på området för direkt beskattning, med iakttagande av unionsrätten och särskilt bestämmelserna om statligt stöd i EUF-fördraget **C-885/19 P** Fiat Chrysler Finance Europe/kommissionen. När det gäller en *stödordning*, kan kommissionen begränsa sig till att granska den aktuella stödordningens allmänna särdrag och är inte skyldig att undersöka varje enskild tillämpning av stödordningen **C-510/16** Carrefour Hypermarchés m.fl. – Talerätt för intresseorganisationer **C-78/03 P** kommissionen/Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum, **C-487/06 P** British Aggregates Association, **C-319/07 P** 3F (arbetstagarorganisation). Talerätt vid klagomål rörande befintligt stöd **C-322/09 P** NDSHT. Villkor för att ett beslut att återkalla ett beslut om avskrivning av klagomål ska vara lagenligt **C-228/16 P** DEI – Nationella myndigheters åtaganden för att följa unionsrätten enl. artikel 108.2 FEUF **C-414**

och **C-415/15 P** Stichting Woonpunt m.fl./kommissionen – Nationella domstolar ska i princip bifalla ett yrkande om återbetalning av stöd, om de konstaterar att kommissionen inte har underrättats om detta stöd, såvida inte återbetalning vore olämplig med hänsyn till exceptionella omständigheter **C-39/94** SFEI/La Poste – Nationella domstolars behörighet är begränsad till att avgöra om en nationell åtgärd ska betecknas som statligt stöd **C-143/99** Adria–Wien Pipeline; se även **C-598/17** A-Fonds – Nationella domstolars skyldigheter när kommissionen inlett det formella granskningsförfarandet **C-284/12** Deutsche Lufthansa – Uteslutet att ifrågasätta kommissionens beslut om återbetalning av otillåtet stöd vid en nationell domstol **C-232/05** kommissionen/Frankrike. Skyldighet för stödmottagaren att betala ränta under den period då stödet var rättsstridigt **C-445/19** Viasat Broadcasting UK. Följder av åsidosättande av anmälningsskyldigheten se **C-470/20** Veejaam och Espo.

Artikel 109 (f.d. artikel 89 EG)

Rådet får på förslag av kommissionen och efter att ha hört Europaparlamentet anta de förordningar som behövs för tillämpningen av artiklarna 107 och 108 och får särskilt fastställa villkoren för tillämpningen av artikel 108.3 och vilka slag av stödåtgärder som ska vara undantagna från detta förfarande.

Ang. tillämpning av kommissionens förordningar i tiden, se **C-334/07 P** kommissionen/Freistaat Sachsen.

Kapitel 2. Bestämmelser om skatter och avgifter

Artikel 110 (f.d. artikel 90 EG)

Ingen medlemsstat ska, direkt eller indirekt, på varor från andra medlemsstater lägga interna skatter eller avgifter, av vilket slag de än är, som är högre än de skatter eller avgifter som direkt eller indirekt läggs på liknande inhemska varor.

Vidare ska ingen medlemsstat på varor från andra medlemsstater lägga sådana interna skatter eller avgifter som är av sådan art att de indirekt skyddar andra varor.

Syfte komplement till art. 28–30 FEUF, ska garantera neutral konkurrens **168/78** kommissionen/Frankrike (sprit), **C-2/09** Kalinchev och **C-402/09** Tatu (begagnade bilar). *Direkt effekt* **57/65** Lütticke. Gränsdragning mellan art. 28–30 och art. 110 FEUF **193/85** Cooperative Co-Frutta (bananer), **C-72/03** Carbonati Apuani. Gäller inte import från *tredjeland* **148/77** Hansen. Gäller export till andra medlemsstater **142/77** Statens Kontroll. Omfattar *såväl direkt som indirekt särbehandling* **112/84** Humblot (bilavgifter), **C-90/94** Haahr Petroleum (hamnavgifter), **C-213/96** Outokumpu OY (el). Fråga om avgift för långsiktig deponering av avfall och möjligheten till undantag från avgiften **C-221/06** Stadtgemeinde Frohnleiten och Gemeindebetriebe Frohnleiten. *Begränsningar* – Ej till hinder för ett differentierat beskattningssystem på grundval av objektiva kriterier **196/85** kommissionen/Frankrike (viner), **C-132/88** kommissionen/Grekland (bilavgifter). Jämförelse av importerade och inhemska produkter **45/75** Rewe–Zentrale Avsaknad av inhemsk produktion **C-47/88** kommissionen/Danmark, **C-2/09** Kalinchev. Skillnaden mellan art. 110.1 FEUF och art. 110.2 FEUF **168/78** kommissionen/Frankrike (sprit), **184/85** kommissionen/Italien (bananer/frukt), **170/78** kommissionen/För-enade kungariket I och II (öl/vin). Omvänd diskriminering ej förbjuden **86/78** Peureux. Förhållande till sekundärrätt **C-475/01** kommissionen/Grekland. *Återbetalning* **68/79** Hans Just samt C-415/20 Gräfen dorfer Geflügel und Tiefkühlfeinkost (innefattar rätt till utbetalning av ränta). Se också anm. vid art. 30 FEUF. Den svenska ordningen för differentierad beskattning av öl och vin ansågs vara förenlig med art. 110.2 FEUF **C-167/05** kommissionen/Sverige. Ang. beskattning av importerade fordon jämfört med liknande inhemska fordon, se **C-169/20** kommissionen/Portugal.

Försäljningsskatt på motorfordon men ej skrotningsavgift reducerades i visst fall m.h.t. denna art. **R 2000:27**.

Artikel 111 (f.d. artikel 91 EG)

För varor som exporteras till någon annan medlemsstats territorium får återbetalning av interna skatter eller avgifter inte ske med belopp som överstiger de interna skatter eller avgifter som direkt eller indirekt lagts på varorna.

Omfattning m.m. **45/64** kommissionen/Italien I och II (vilka kostnader kan återbetalas samt bevisbörd), **C-152/89** kommissionen/Luxemburg, **C-153/89** kommissionen/Belgien (öl).

Artikel 112 (f.d. artikel 92 EG)

Vad beträffar andra skatter eller avgifter än omsättningskatter, punktskatter och andra indirekta skatter eller avgifter får befrielse och återbetalning vid export till andra medlemsstater medges och utjämningsskatter eller utjämningsskatter vid import från medlemsstaterna tas ut, endast om rådet i förväg på förslag från kommissionen för en begränsad tid har godkänt de planerade åtgärderna.

Artikel 113 (f.d. artikel 93 EG)

Rådet ska enhälligt i enlighet med ett särskilt lagstiftningsförfarande och efter att ha hört Europaparlamentet och Ekonomiska och sociala kommittén anta bestämmelser om harmonisering av lagstiftningen om omsättningskatter, punktskatter och andra indirekta skatter eller avgifter, i den mån en sådan harmonisering är nödvändig för att säkerställa att den inre marknaden upprättas och fungerar och för att undvika snedvridning av konkurrensen.

Kapitel 3. Tillnärmning av lagstiftning

Artikel 114 (f.d. artikel 95 EG)

1. Om inte annat föreskrivs i fördragen ska följande bestämmelser tillämpas för att nå de mål som anges i artikel

26. Europaparlamentet och rådet ska i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet och efter att ha hört Ekonomiska och sociala kommittén, besluta om åtgärder för tillnärmning av sådana bestämmelser i lagar och andra författningar i medlemsstaterna som syftar till att upprätta den inre marknaden och få den att fungera.

2. Punkt 1 gäller inte bestämmelser om skatter och avgifter, bestämmelser om fri rörlighet för personer eller bestämmelser om anställdas rättigheter och intressen.

3. Kommissionen ska i sina förslag enligt punkt 1 om hälsa, säkerhet samt miljö- och konsumentskydd utgå från en hög skyddsnivå och särskilt beakta ny utveckling som grundas på vetenskapliga fakta. Europaparlamentet och rådet ska också, inom ramen för sina respektive befogenheter, sträva efter att nå detta mål.

4. Om en medlemsstat, efter det att Europaparlamentet och rådet, rådet eller kommissionen har beslutat om en harmoniseringsåtgärd, anser det nödvändigt att behålla nationella bestämmelser som grundar sig på väsentliga behov enligt artikel 36 eller som avser miljö- eller arbetsmiljöskydd, ska den till kommissionen anmäla dessa bestämmelser samt skälen för att behålla dem.

5. Dessutom gäller, utan att detta påverkar tillämpningen av punkt 4, att om en medlemsstat efter det att Europaparlamentet och rådet, rådet eller kommissionen har beslutat om en harmoniseringsåtgärd anser det nödvändigt att införa nationella bestämmelser grundade på nya vetenskapliga belägg med anknytning till miljöskydd eller arbetsmiljöskydd för att lösa ett problem som är specifikt för den medlemsstaten och som har uppkommit efter beslutet om harmoniseringsåtgärden, ska medlemsstaten underrätta kommissionen om de planerade bestämmelserna samt om skälen för att införa dem.

6. Kommissionen ska inom sex månader efter en sådan anmälan som avses i punkterna 4 och 5 godkänna eller förkasta de ifrågavarande nationella bestämmelserna sedan den konstaterat huruvida dessa utgör ett medel för godtycklig diskriminering eller innebär förtäckta handelshinder mellan medlemsstaterna samt huruvida de kommer att utgöra ett hinder för den inre marknads funktion.

Om kommissionen inte fattar beslut inom denna period ska de nationella bestämmelser som avses i punkterna 4 och 5 anses godkända.

Om det är berättigat på grund av frågans komplexitet och om det inte finns någon fara för människors hälsa, får kommissionen meddela den berörda medlemsstaten att den period som avses i denna punkt kan förlängas med ytterligare högst sex månader.

7. Om en medlemsstat i enlighet med punkt 6 bemyndigas att behålla eller införa nationella bestämmelser som avviker från en harmoniseringsåtgärd, ska kommissionen omedelbart undersöka om den ska föreslå en anpassning av den åtgärden.

8. Om en medlemsstat tar upp ett särskilt problem som rör folkhälsan på ett område som tidigare har varit föremål för harmoniseringsåtgärder, ska medlemsstaten göra kommissionen uppmärksam på detta och kommissionen ska omedelbart undersöka om den ska föreslå rådet lämpliga åtgärder.

9. Med avvikelse från det förfarande som anges i artiklarna 258 och 259 kan kommissionen eller någon av medlemsstaterna hänskjuta ärendet direkt till Europeiska unionens domstol, om kommissionen eller medlemsstaten anser att en annan medlemsstat missbrukar befogenheterna enligt denna artikel.

10. De ovannämnda harmoniseringsåtgärderna ska vid behov omfatta en skyddsklausul som tillåter medlemsstaterna att på en eller flera av de icke-ekonomiska grunder som anges i artikel 36 vidta provisoriska åtgärder, som ska vara underkastade ett kontrollförfarande från unionens sida.

Allmänt ang. villkoren för tillämpning av art. 114 FEUF, se **C-376/98** Tyskland/Europaparlamentet, **491/01** British American Tobacco, **C-58/08** Vodafone m.fl. 32 ff. Art. 114 FEUF kan bara tillämpas om det saknas en mer specifik rättslig grund **C-338/01** kommissionen/rådet, Det behöver inte föreligga något faktiskt samband med den fria rörligheten mellan medlemsstaterna i varje situation som avses med rättsakten **C-101/01** Lindqvist. Art. 114 FEUF ansågs ej utgöra rättslig grund för gemenskapen att ingå ett avtal om överföring av uppgifter rörande flygpassagerare, eftersom avtalet rörde allmän säkerhet och statens verksamhet på straffrättens område **C-317/04** och **C-318/04** Europaparlamentet/rådet. Ang. möjligheten att *behålla* nationella undantagsbestämmelser (art. 114.4 FEUF), se **C-3/00** Danmark/kommissionen. Ang. möjligheten att *införa nya* nationella undantagsbestämmelser (art. 114.5 FEUF), se **C-512/99** Tyskland/kommissionen, **C-439/05 P**, **C-454/05 P** Land Oberösterreich och Österrike/kommissionen. Kommissionen är skyldig att *motivera* sitt ställningstagande **C-41/93** Frankrike/kommissionen. Om kommissionen inte så fort som möjligt granskar anmälda nationella bestämmelser brister den i sin samarbetskyldighet enl. art. 4 FEUF, men de anmälda reglerna blir inte automatiskt tillättna **C-319/97** Kortas. Ang. kommissionens skyldighet att beakta samtliga relevanta uppgifter, se **C-405/07 P** Nederländerna/kommissionen.

Artikel 115 (f.d. artikel 94 EG)

Utän att det påverkar tillämpningen av artikel 114 ska rådet enhälligt i enlighet med ett särskilt lagstiftningsförfarande och efter att ha hört Europaparlamentet och Ekonomiska och sociala kommittén utfärda direktiv om tillnärmning av sådana lagar och andra författningar i medlemsstaterna som direkt inverkar på den inre marknads upprättande eller funktion.

Artiklarna 116 och **117** (f.d. artiklarna 96 och 97 EG)

(Avser huvudsakligen åtgärder av kommissionen resp. rådet.)

Artikel 118

Inom ramen för den inre marknadens upprättande eller funktion ska Europaparlamentet och rådet i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet föreskriva åtgärder för att skapa europeiska rättigheter som säkerställer ett enhetligt skydd för immateriella rättigheter i unionen och för att upprätta centraliserade system för beviljande av tillstånd, samordning och kontroll på unionsnivå.

Rådet ska i enlighet med ett särskilt lagstiftningsförfarande med hjälp av förordningar fastställa bestämmelser om språk användningen i samband med dessa europeiska rättigheter. Rådet ska besluta med enhällighet efter att ha hört Europaparlamentet.

AVDELNING VIII

Ekonomisk och monetär politik

Artikel 119 (f.d. artikel 4 EG)

Bestämmelsen har *ej direkt effekt* **C-9/99** Echirolles Distribution. Unionen har exklusiv befogenhet för de medlemsstater som har euron som valuta **C-493/17** Weiss m.fl.

Artiklarna 120–144

AVDELNING IX

Sysselsättning

Artikel 145 (f.d. artikel 125 EG)

Medlemsstaterna och unionen ska i enlighet med denna avdelning arbeta för att utveckla en samordnad sysselsättningsstrategi och särskilt för att främja en kvalificerad, utbildad och anpassningsbar arbetskraft och en arbetsmarknad som är mottaglig för ekonomiska förändringar i syfte att uppnå de mål som uppställs i artikel 3 i fördraget om Europeiska unionen.

Artikel 146 (f.d. artikel 126 EG)

1. Medlemsstaterna ska genom sin sysselsättningspolitik bidra till att de mål som avses i artikel 145 uppnås på ett sätt som stämmer överens med de allmänna riktlinjer för medlemsstaternas och unionens ekonomiska politik som antas enligt artikel 121.2.

2. Medlemsstaterna ska, med beaktande av nationell praxis i fråga om arbetsmarknadens parters ansvar, beakta främjande av sysselsättningen som en fråga av gemensamt intresse och ska inom rådet samordna sina åtgärder i detta hänseende i enlighet med bestämmelserna i artikel 148.

Artikel 147 (f.d. artikel 127 EG)

1. Unionen ska bidra till en hög sysselsättningsnivå genom att uppmuntra samarbete mellan medlemsstaterna samt genom att stödja och, när det är nödvändigt, komplettera deras åtgärder. Därvid ska medlemsstaternas befogenheter respekteras.

2. Målet att uppnå en hög sysselsättningsnivå ska beaktas när unionens politik och verksamhet utformas och genomförs.

Artiklarna 148–150 (f.d. artiklarna 128–130 EG)

(Avser åtgärder av Europaparlamentet resp. rådet.)

AVDELNING X

Socialpolitik

Artikel 151 (f.d. artikel 136 EG)

Unionens och medlemsstaternas mål ska under beaktande av sådana grundläggande sociala rättigheter som anges i den europeiska sociala stadgan, som undertecknades i Turin den 18 oktober 1961, och i 1989 års gemenskapsstadga om arbetstagares grundläggande sociala rättigheter, vara att främja sysselsättningen, att förbättra levnads- och arbetsvillkor och därigenom möjliggöra en harmonisering samtidigt som förbättringarna bibehålls, att åstadkomma ett fullgott socialt skydd, en dialog mellan arbetsmarknadens parter och en utveckling av de mänskliga resurserna för att möjliggöra en varaktigt hög sysselsättning samt att bekämpa social utslagning.

I detta syfte ska unionen och medlemsstaterna genomföra åtgärder som tar hänsyn till skillnaderna i nationell praxis, särskilt när det gäller avtalsförhållanden, och till behovet av att bevara unionsekonomin konkurrenskraft.

De anser att en sådan utveckling kommer att följa såväl av den inre marknadens funktion, vilken kommer

att främja en harmonisering av de sociala systemen, som av de förfaranden som föreskrivs i fördragen och av tillnärmningen av bestämmelser i lagar och andra författningar.

Fackliga stridsåtgärder **C-341/05** Laval un Partneri samt **C-438/05** Internationella transportarbetarefederationen och Finlands sjömansunion. Tolkningsunderlag för andra bestämmelser i fördraget och för gemenskapens sekundärrätt på det sociala området **C-72/91** och **C-73/91** Sloman Neptun.

Artikel 152

Unionen ska erkänna och främja arbetsmarknadsparternas betydelse på unionsnivå och därvid ta hänsyn till skillnaderna i de nationella systemen. Den ska underlätta dialogen mellan arbetsmarknadens parter med respekt för deras självständighet.

Det sociala trepartstoppmötet för tillväxt och sysselsättning ska bidra till den dialogen.

Ang. arbetsmarknadens parters självständighet, se **C-928/19 P** EPSU/kommissionen.

Artikel 153 (f.d. artikel 137 EG)

1. För att uppnå målen i artikel 151 ska unionen understödja och komplettera medlemsstaternas verksamhet inom följande områden:

- a) Förbättringar, särskilt av arbetsmiljön, för att skydda arbetstagarnas hälsa och säkerhet.
- b) Arbetsvillkor.
- c) Social trygghet och socialt skydd för arbetstagarna.
- d) Skydd för arbetstagarna då deras anställningsavtal slutar gälla.
- e) Information till och samråd med arbetstagarna.
- f) Företrädande och kollektivt tillvaratagande av arbetstagarnas och arbetsgivarnas intressen, inbegripet medbestämmande, om inte annat följer av punkt 5.
- g) Anställningsvillkor för medborgare i tredje land som lagligt vistas inom unionens territorium.
- h) Integreering av personer som står utanför arbetsmarknaden, utan att det påverkar tillämpningen av artikel 166.
- i) Jämställdhet mellan kvinnor och män på arbetsmarknaden och lika behandling av kvinnor och män på arbetsplatsen.
- j) Kampen mot social utslagning.
- k) Modernisering av systemen för socialt skydd, utan att det påverkar tillämpningen av punkt c.

2. I detta syfte kan Europaparlamentet och rådet

a) besluta om åtgärder som är avsedda att främja samarbetet mellan medlemsstaterna genom initiativ som syftar till att öka kunskapen, utveckla utbytet av information och beprövade erfarenheter, främja nyskapande tillvägagångssätt och utvärdera erfarenheter, med undantag av åtgärder som omfattar harmonisering av medlemsstaternas lagar eller andra författningar,

b) på de områden som avses i punkt 1 a–i genom direktiv anta minimikrav, som ska genomföras gradvis, varvid hänsyn ska tas till rådande förhållanden och tekniska bestämmelser i var och en av medlemsstaterna. I dessa direktiv ska sådana administrativa, finansiella och rättsliga ålägganden undvikas som motverkar tillkomsten och utvecklingen av små och medelstora företag.

Europaparlamentet och rådet ska besluta i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet efter att ha hört Ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén.

På de områden som avses i punkt 1 c, d, f och g ska rådet besluta i enlighet med ett särskilt lagstiftningsförfarande, med enhällighet och efter att ha hört Europaparlamentet och nämnda kommittéer.

Rådet kan genom enhälligt beslut på förslag av kommissionen och efter att ha hört Europaparlamentet besluta att göra det ordinarie lagstiftningsförfarandet tillämpligt på punkt 1 d, f och g.

3. En medlemsstat kan på gemensam begäran av arbetsmarknadens parter överlåta åt dessa att genomföra direktiv som har antagits enligt punkt 2 eller, i förekommande fall, ett beslut som rådet har antagit i enlighet med artikel 155.

I så fall ska medlemsstaten se till att arbetsmarknadens parter, senast då ett direktiv eller ett beslut ska vara införlivat eller genomfört, i samförstånd har vidtagit de åtgärder som behövs; den berörda medlemsstaten ska vidta alla nödvändiga åtgärder för att kontinuerligt kunna säkerställa de resultat som föreskrivs i direktivet eller beslutet.

4. De bestämmelser som antagits enligt denna artikel

– ska inte påverka medlemsstaternas erkända rätt att fastställa de grundläggande principerna för sina system för social trygghet och ska inte i väsentlig grad påverka den finansiella jämvikten i dessa,

– ska inte hindra någon medlemsstat från att bibehålla eller införa sådana mera långtgående skyddsåtgärder som är förenliga med fördraget.

5. Bestämmelserna i denna artikel ska inte tillämpas på löneförhållanden, föreningsrätt, strejkrätt eller rätt till lockout.

Medlemsstaterna får enligt art. 153.4 vid utövandet av sina kvarstående befogenheter anta mer långtgående bestämmelser än de som införs genom unionslagstiftarens ingripande, under förutsättning att de inte äventyrar enhetligheten i unionslagstiftarens normgivning **C-607/17** TSN; se även **C-609/17** och **C-610/17** TSN och AKT och **C-534/20** Leistritz. Undantagen rörande *löneför-*

hållanden i art. 153.5 FEUF motiveras av att arbetsmarknadens parter på nationell nivå har rätt att genom avtal fastställa lönenivåer, och denna fråga omfattas även av medlemsstaternas behörighet på området **C-307/05** Del Cerro Alonso.

Se Europaparlamentets och rådets **direktiv 2003/88/EG** om arbetstidens förläggning i vissa avseenden.

Artikel 154 (f.d. artikel 138 EG)

1. Kommissionen ska ha till uppgift att främja samråd mellan arbetsmarknadens parter på unionsnivå och ska vidta alla åtgärder som behövs för att underlätta dialogen mellan dem genom att säkerställa ett väl avvägt stöd till båda parter.

2. I detta syfte ska kommissionen innan den lägger fram socialpolitiska förslag samråda med arbetsmarknadens parter om den möjliga inriktningen av en unionsåtgärd.

3. Om kommissionen efter sådant samråd finner att en unionsåtgärd är önskvärd, ska den samråda med arbetsmarknadens parter om det planerade förslagets innehåll. Arbetsmarknadens parter ska avge ett yttrande eller, i förekommande fall, en rekommendation till kommissionen.

4. Under det samråd som avses i punkterna 2 och 3 kan arbetsmarknadens parter meddela kommissionen att de önskar inleda det förfarande som anges i artikel 155. Förfarandets längd ska begränsas till nio månader, om inte de berörda parterna och kommissionen gemensamt beslutar om en förlängning.

Artikel 155 (f.d. artikel 139 EG)

1. Om arbetsmarknadens parter önskar det kan dialogen mellan dem på unionsnivå leda till avtalsbundna relationer, inklusive ingående av avtal.

2. Avtal som ingås på unionsnivå ska genomföras antingen i enlighet med de förfaranden och den praxis som arbetsmarknadens parter och medlemsstaterna särskilt tillämpar eller, i frågor som omfattas av artikel 153, på gemensam begäran av de undertektnande parterna genom ett beslut av rådet på förslag av kommissionen. Europaparlamentet ska informeras.

Rådet ska besluta med enhällighet när avtalet i fråga innehåller en eller flera bestämmelser som hänför sig till något av de områden för vilka enhällighet krävs enligt artikel 153.2.

Ang. Europeiska kommissionens vägran att för Europeiska unionens råd lägga fram ett förslag till beslut att ett avtal som ingåtts mellan arbetsmarknadens parter ska genomföras på unionsnivå, **C-928/19 P** EPSU/kommissionen.

Artikel 156 (f.d. artikel 140 EG)

För att nå de mål som anges i artikel 151 och utan att det påverkar tillämpningen av övriga bestämmelser i fördragen, ska kommissionen främja samarbetet mellan medlemsstaterna och underlätta för dem att samordna sina åtgärder på alla de socialpolitiska områden som omfattas av detta kapitel, särskilt i frågor om

- sysselsättning,
- arbetsrätt och arbetsvillkor,
- grundläggande och kvalificerad yrkesutbildning,
- social trygghet,
- arbetarskydd,
- arbetshygien,
- förenings- och förhandlingsrätt.

I detta syfte ska kommissionen i nära kontakt med medlemsstaterna företa utredningar, avge yttranden och organisera samråd både i fråga om problem som uppstår på det nationella planet och i fråga om problem som berör internationella organisationer, särskilt genom initiativ för att fastställa riktlinjer och indikatorer, organisera utbyte av bästa praxis och utforma de delar som behövs för periodisk övervakning och utvärdering. Europaparlamentet ska informeras fullt ut.

Kommissionen ska höra Ekonomiska och sociala kommittén innan den avger de yttranden som avses i denna artikel.

Artikel 157 (f.d. artikel 141 EG)

1. Varje medlemsstat ska säkerställa att principen om lika lön för kvinnor och män för lika arbete eller likvärdigt arbete tillämpas.

2. I denna artikel ska med ”lön” förstås den gängse grund- eller minimilönen samt alla övriga förmåner i form av kontanter eller naturaförmåner som arbetstagaren, direkt eller indirekt, får av arbetsgivaren på grund av anställningen.

Lika lön utan könsdiskriminering innebär att

- a) ackordslön för lika arbete ska fastställas enligt samma beräkningsgrunder,
- b) tidlön ska vara lika för lika arbete.

3. Europaparlamentet och rådet ska i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet och efter att ha hört Ekonomiska och sociala kommittén besluta om åtgärder för att säkerställa tillämpningen av principen om lika möjligheter och lika behandling av kvinnor och män i frågor som rör anställning och yrke, inklusive principen om lika lön för lika eller likvärdigt arbete.

4. I syfte att i praktiken säkerställa full jämställdhet i arbetslivet mellan kvinnor och män får principen om lika-

behandling inte hindra en medlemsstat från att behålla eller besluta om åtgärder som rör särskilda förmåner för att göra det lättare för det underrepresenterade könet att bedriva en yrkesverksamhet eller för att förebygga eller kompensera nackdelar i yrkeskarriären.

Grundläggande rättighet 43/75 Defrenne, **C-256/01** Allonby och specifikt uttryck för den allmänna principen om jämställdhet mellan kvinnor och män **C-227/04 P** Lindorfer/rådet. *Horisontell direkt effekt 43/75* Defrenne. Direkt effekt i tvister mellan enskilda i vilka det görs gällande att principen om lika lön för män och kvinnor för ”likvärdigt arbete” har åsidosatts **C-624/19** Tesco Stores. Se även **C-171/18** Safeway och **C-486/18** Praxair MRC. *Definitionen av arbetstagare C-256/01* Allonby – Tio timmars deltidarbete i veckan ansågs falla inom arbetstagarbegreppet **171/88** Rinner-Kühn. Förbud mot *direkt diskriminering* på grund av kön **C-19/02** Hlozek – Diskriminering består i att olika regler tillämpas vid jämförbara situationer eller vid tillämpning av samma regel i olika situationer **C-342/93** Gillespie. *Indirekt diskriminering* föreligger när tillämpningen av en bestämmelse, även om den är neutralt formulerad, faktiskt missgynnar ett mycket större antal kvinnor än män **170/84** Bilka. Ang. begreppet *lön*, se **C-236/98** JämO – Pensionsförmåner m.m. på grund av anställningsförhållande **C-262/88** Barber, **C-276/06** Maruko – Identiska eller jämförbara situationer **C-19/02** Hlozek. Ang. begreppen *lika arbete och arbete som tillerkänns lika värde*, se **237/85** Rummler, **C-381/99** Brunnhofer – Psykologer och psykoterapeuter ansågs inte befinna sig i en jämförbar situation **C-309/97** Wiener Gebietskrankenkasse – En situation där de faktiska skillnaderna i lönevillkor för arbetstagare som utför lika eller likvärdigt arbete inte kan tillskrivas en och samma arbetsgivare omfattas inte av art. 157.1 FEUF **C-320/00** Lawrence, **C-256/01** Allonby. Diskriminering pga. *sexuell läggning* ansågs inte omfattas av förbudet mot könsdiskriminering **C-249/96** Grant, **C-122/99 P** och **C-125/99 P** D/rådet – En lagstiftning som utslöt transsexuell partner från rätten att komma i åtnjutande av en efterlevandepension ansågs strida mot art. 157 FEUF **C-117/01** K.B. *Positiv särbehandling C-450/93* Kalanke, **C-407/98** Abrahamsson och Andersson, **C-158/97** Badeck, **C-319/03** Brieche – Ang. sjukskrivningsregler för *graviditetsrelaterade sjukdomar*, se **C-191/03** McKenna – Syftet att begränsa offentliga utgifter kan inte godtas för att motivera en skillnad i behandling på grund av kön **C-4/02** och **C-5/02** Schönheit. Beaktande av *anställningstid* vid fastställande av lön **C-17/05** Cadman. Ang. negativ särbehandling av deltidsanställda arbetstagare **C-300/06** Voß. Uppsägning av arbetstagare som är föräldraledig på deltid **C-486/18** Praxair MRC. Betr. *bevisbördans placering*, se **109/88** Danfoss, **C-381/99** Brunnhofer, **C-4/02**, **C-5/02** Schönheit och **C-17/05** Cadman. Ang. åtgärder som retroaktivt vidtag för att undanröja en diskriminering, se **C-171/18** Safeway. Ang. åtgärder som vidtas för att åstadkomma likabehandling, se **C-171/18** Safeway (pensionsåldern varierar beroende på kön).

Med hänvisning till åldersskillnader, arbetsmarknadssituationen och kollektivavtalsbakgrund ansågs det visat att löneskillnader mellan barnmorskor och klinikingenjörer i ett landsting saknade samband med arbetstagarnas könstillhörighet **AD 2001:13** – Löneskillnader som motiverades av marknadsskäl ansågs sakna samband med arbetstagarnas kön **AD 2001:51** – Landsting ansågs med hänvisning till arbetsmarknadsituationen ha förmått visa att löneskillnaderna mellan en intensivvårdssjuksköterska och medicinteknisk ingenjör inte hade samband med arbetstagarnas könstillhörighet **AD 2001:76**.

Artikel 158 (f.d. artikel 142 EG)

Medlemsstaterna ska sträva efter att bibehålla den likvärdighet som finns mellan deras system för betald ledighet.

Artikel 159 (f.d. artikel 143 EG)

Kommissionen ska årligen utarbeta en rapport om förverkligandet av de mål som anges i artikel 151, inbegripet den demografiska situationen inom unionen. Den ska överlämna rapporten till Europaparlamentet, rådet och Ekonomiska och sociala kommittén.

Artikel 160 (f.d. artikel 144 EG)

Rådet ska med enkel majoritet, efter att ha hört Europaparlamentet, inrätta en rådgivande kommitté för socialt skydd för att främja samarbetet mellan medlemsstaterna och med kommissionen i fråga om socialt skydd. Kommittén ska ha följande uppgifter:

- Övervaka den sociala situationen och utvecklingen av politiken för socialt skydd i medlemsstaterna och unionen.
- Underlätta utbytet av information, erfarenheter och goda rutiner mellan medlemsstaterna och med kommissionen.
- Utan att det påverkar tillämpningen av artikel 240 sammanställa rapporter och yttranden eller bedriva annan verksamhet inom sitt behörighetsområde på begäran av rådet eller kommissionen eller på eget initiativ. Kommittén ska, när den utför sitt uppdrag, upprätta lämpliga kontakter med arbetsmarknadens parter. Varje medlemsstat och kommissionen ska utse två ledamöter i kommittén.

Artikel 161 (f.d. artikel 145 EG)

(Avser rapporter av kommissionen.)

AVDELNING XI

Europeiska socialfonden

Artikel 162 (f.d. artikel 146 EG)

(Ang. socialfondens uppgift.)

Artikel 163 (f.d. artikel 147 EG)

(Avser fondens förvaltning.)

Artikel 164 (f.d. artikel 148 EG)

(Avser beslut av Europaparlamentet resp. rådet om bestämmelser för fonden.)

Utbildnings- och yrkesutbildningspolitiska utredningen

AVDELNING XII

Utbildning, yrkesutbildning, ungdomsfrågor och idrott

Artiklarna 165 och 166 (f.d. artiklarna 149 och 150 EG)

(Avser utvecklingen av en utbildning av god kvalitet, art. 165, och genomförandet av en yrkesutbildningspolitik, art. 166.)

Organisationen av såväl utbildningssystemen som yrkesutbildning är medlemsstaternas ansvar **C-40/05** Lyyski (beslut att inte anta en sökande som är anställd i en skola i en annan medlemsstat till en utbildning). Vid utövandet av sin behörighet vad gäller undervisningens innehåll, utbildningssystemens organisation, medlemsstaternas kulturella och språkliga mångfald samt en yrkesutbildnings innehåll och organisation är medlemsstaterna skyldiga att iaktta unionsrätten, bl.a. bestämmelserna om frihet att tillhandahålla tjänster **C-76/05** Schwarz och Gootjes-Schwarz (avdragsrätt för skolavgifter som inskränkts till att omfatta skolavgifter som betalats till privata nationella inrättningar). Villkor för tillträde till universitetsutbildning **C-147/03** kommissionen/ Österrike. Ang. bistånd till studerande i form av subventionerade lån, se **C-209/03** Bidar. Tillträde till högre utbildning med stöd av diplom avseende avslutad gymnasieutbildning som erhållits i en annan medlemsstat **C-65/03** kommissionen/Belgien. Rätten för en amatöriddrottare att delta i ett nationellt mästerskap i en annan medlemsstat **C-22/18** TopFit och Biffi.

Kultur i ett klassrum

AVDELNING XIII

Kultur

Artikel 167 (f.d. artikel 151 EG)

(Ang. kulturens utveckling.)

Främjande, på nationell nivå, av kultur och utbildning på hög nivå kan utgöra tvingande hänsyn till allmänintresset **C-386/04** Centro di Musicologia Walter Stauffer. Prövning av sekundärrätt i förhållande till art. 167 och 169 FEUF, se **C-479/04** Laserdisken.

En folkhälsokontroll i ett sjukhus

AVDELNING XIV

Folkhälsa

Artikel 168 (f.d. artikel 152 EG)

1. En hög hälsoskyddsnivå för människor ska säkerställas vid utformning och genomförande av all unionspolitik och alla unionsåtgärder.

Unionens insatser, som ska komplettera den nationella politiken, ska inriktas på att förbättra folkhälsan, förebygga ohälsa och sjukdomar hos människor och undanröja faror för den fysiska och mentala hälsan. Sådana insatser ska innefatta kamp mot de stora folksjukdomarna genom att främja forskning om deras orsaker, hur de överförs och hur de kan förebyggas samt hälsouppllysning och hälsoundervisning, liksom övervakning av, tidig varning för och bekämpning av allvarliga gränsöverskridande hot mot människors hälsa.

Unionen ska komplettera medlemsstaternas insatser för att minska narkotikarelaterade hälsoskador, inklusive upplysning och förebyggande verksamhet.

2. Unionen ska främja samarbete mellan medlemsstaterna på de områden som avses i denna artikel och vid behov stödja deras insatser. Den ska särskilt främja sådant samarbete medlemsstaterna emellan som syftar till att förbättra komplementariteten hos deras hälso- och sjukvård i gränsregionerna.

Medlemsstaterna ska i samverkan med kommissionen inbördes samordna sin politik och sina program på de områden som avses i punkt 1. Kommissionen kan i nära kontakt med medlemsstaterna ta lämpliga initiativ för att främja en sådan samordning, särskilt initiativ med syftet att fastställa riktlinjer och indikatorer, organisera utbyte av bästa praxis och utforma de delar som behövs för periodisk övervakning och utvärdering. Europaparlamentet ska informeras fullt ut.

3. Unionen och medlemsstaterna ska främja samarbetet med tredje land och behöriga internationella organisationer på folkhälsans område.

4. Med avvikelse från artiklarna 2.5 och 6 a och i enlighet med artikel 4.2 k ska Europaparlamentet och rådet, i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet och efter att ha hört Ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén, bidra till att de mål som anges i denna artikel uppnås genom att, för att klara av de gemensamma frågorna på säkerhetsområdet,

a) besluta om åtgärder för att fastställa höga kvalitets- och säkerhetsstandarder i fråga om organ och ämnen av mänskligt ursprung, blod och blodderivat; dessa åtgärder ska inte hindra någon medlemsstat från att upprätthålla eller införa strängare skyddsåtgärder,

b) besluta om sådana åtgärder på veterinär- och växtskyddsområdet som direkt syftar till att skydda folkhäl-san,

T 154

c) besluta om åtgärder för att fastställa höga kvalitets- och säkerhetsstandarder för läkemedel och medicintekniska produkter.

5. Europaparlamentet och rådet får också, i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet och efter att ha hört Ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén, besluta om stimulansåtgärder som syftar till att skydda och förbättra människors hälsa och särskilt för att bekämpa de stora gränsöverskridande folksjukdomarna, åtgärder för övervakning av, tidig varning för och bekämpning av allvarliga gränsöverskridande hot mot människors hälsa, samt åtgärder som direkt avser skydd av folkhälsan när det gäller tobak och missbruk av alkohol; dessa får dock inte omfatta någon harmonisering av medlemsstaternas lagar och andra författningar.

6. Rådet kan också på förslag av kommissionen anta rekommendationer för de syften som anges i denna artikel.

7. När unionen vidtar åtgärder ska den respektera medlemsstaternas ansvar för att besluta om sin hälso- och sjukvårdspolitik samt för att organisera och ge hälso- och sjukvård. Medlemsstaternas ansvarsområden inbegriper hälso- och sjukvårdsförvaltning och fördelning av de resurser som tilldelas denna. De åtgärder som avses i punkt 4 a får inte påverka nationella bestämmelser om donation eller medicinsk användning av organ och blod.

Även om harmonisering av medlemsstaternas lagar eller andra författningar för att skydda och förbättra människors hälsa utsluts i art. 168.5 FEUF, hindrar denna bestämmelse inte att harmoniseringsåtgärder, som vidtas med stöd av andra bestämmelser i fördraget, kan påverka skyddet för människors hälsa **C-380/03** Tyskland/parlamentet och rådet, **C-376/98** Tyskland/parlamentet och rådet, jfr **C-491/01** British American Tobacco och Imperial Tobacco. *Försiktighetsprincipen* är tillämplig på området för skydd av människors hälsa, **C-41/02** kommissionen/Nederländerna. Medlemsstaterna får inte införa eller bibehålla obefogade inskränkningar i utövandet av de grundläggande rättigheterna och friheterna inom området för hälso- och sjukvård på grundval av artikel 168.7 FEUF **C-419/16** Simma Federspiel.

Konsumenterna har rätt att få information om varuslag

AVDELNING XV

Konsumentskydd

Artikel 169 (f.d. artikel 153 EG)

1. För att främja konsumenternas intressen och säkerställa en hög konsumentskyddsnivå ska unionen bidra till att skydda konsumenternas hälsa, säkerhet och ekonomiska intressen samt till att främja deras rätt till information och utbildning och deras rätt att organisera sig för att tillvarata sina intressen.

2. Unionen ska bidra till att uppnå de mål som avses i punkt 1 genom

a) åtgärder som beslutas enligt artikel 114 inom ramen för förverkligandet av den inre marknaden,

b) åtgärder som understöder, kompletterar och övervakar medlemsstaternas politik.

3. Europaparlamentet och rådet ska i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet och efter att ha hört Ekonomiska och sociala kommittén besluta om de åtgärder som avses i punkt 2 b.

4. Åtgärder som beslutas enligt punkt 3 ska inte hindra någon medlemsstat från att upprätthålla eller införa strängare skyddsåtgärder. Sådana åtgärder måste vara förenliga med fördragen. Kommissionen ska underrättas om åtgärderna.

Bestämmelsen ger inte medlemsstaterna någon rätt att självständigt vidta åtgärder som strider mot direktiv som antagits redan innan art. trädde i kraft **C-154/00** kommissionen/Grekland.

En europeisk turist i en turistby

AVDELNING XVI

Transeuropeiska nät

Artiklarna 170–172 (f.d. artiklarna 154–156 EG)

En europeisk turist i en turistby

AVDELNING XVII

Industri

Artikel 173 (f.d. artikel 157 EG)

En europeisk turist i en turistby

AVDELNING XVIII

Ekonomisk, social och territoriell sammanhållning

Artiklarna 174–178 (f.d. artiklarna 158–162 EG)

AVDELNING XIX

Forskning och teknisk utveckling samt rymden

Artiklarna 179–190 (f.d. artiklarna 163–173 EG, utom artikel 189 som är nyinförd)

AVDELNING XX

Miljö

Artikel 191 (f.d. artikel 174 EG)

1. Unionens miljöpolitik ska bidra till att följande mål uppnås:

- Att bevara, skydda och förbättra miljön.
- Att skydda människors hälsa.
- Att utnyttja naturresurserna varsamt och rationellt.
- Att främja åtgärder på internationell nivå för att lösa regionala eller globala miljöproblem, särskilt för att bekämpa klimatförändringen.

2. Unionens miljöpolitik ska syfta till en hög skyddsnivå med beaktande av de olikartade förhållandena inom unionens olika regioner. Den ska bygga på försiktighetsprincipen och på principerna att förebyggande åtgärder bör vidtas, att miljöförstöring företrädesvis bör hejdas vid källan och att förorenaren ska betala.

I detta sammanhang ska de harmoniseringsåtgärder som motsvarar miljöskyddskraven i förekommande fall innehålla en skyddsklausul som tillåter medlemsstaterna att av icke-ekonomiska miljömässiga skäl vidta provisoriska åtgärder, som ska vara föremål för ett kontrollförfarande på unionsnivå.

3. När unionen utarbetar sin miljöpolitik ska den beakta

- tillgängliga vetenskapliga och tekniska data,
- miljöförhållanden i unionens olika regioner,
- de potentiella fördelar och kostnader som är förenade med att åtgärder vidtas eller inte vidtas,
- den ekonomiska och sociala utvecklingen i unionen som helhet och den balanserade utvecklingen i dess regioner.

4. Inom sina respektive kompetensområden ska unionen och medlemsstaterna samarbeta med tredje land och med behöriga internationella organisationer. De närmare villkoren för samarbete från unionens sida kan bli föremål för avtal mellan unionen och berörda tredje parter.

Föregående stycke ska inte inverka på medlemsstaternas behörighet att förhandla i internationella organ och att ingå internationella avtal.

Miljöskydd är ett av gemenskapens grundläggande mål **C-176/03** kommissionen/rådet. Försiktighetsprincipens tillämpningsområde se **C-616/17** Blaise m.fl. och **65/21 P** SGL Carbon mot kommissionen.

Artikel 192 (f.d. artikel 175 EG)

1. Europaparlamentet och rådet ska i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet och efter att ha hört Ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén besluta om vilka åtgärder som ska vidtas av unionen för att uppnå de mål som anges i artikel 191.

2. Med avvikelse från den beslutsordning som anges i punkt 1 och utan att det påverkar tillämpningen av artikel 114 ska rådet enhälligt, i enlighet med ett särskilt lagstiftningsförfarande och efter att ha hört Europaparlamentet, Ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén, besluta om

- a) bestämmelser av främst skattekaraktär,
- b) åtgärder som påverkar
 - fysisk planering,
 - kvantitativ förvaltning av vattenresurser eller sådana åtgärder som direkt eller indirekt berör tillgången till dessa resurser,

– markanvändning, med undantag av avfallshantering,

c) åtgärder som väsentligt påverkar en medlemsstats val mellan olika energikällor och den allmänna strukturen hos dess energiförsörjning.

Rådet får med enhällighet, på förslag av kommissionen och efter att ha hört Europaparlamentet, Ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén, besluta att göra det ordinarie lagstiftningsförfarandet tillämpligt på de områden som avses i första stycket.

3. Europaparlamentet och rådet ska i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet och efter att ha hört Ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén anta allmänna handlingsprogram som anger de mål som ska prioriteras.

De åtgärder som behövs för att genomföra dessa program ska antas i enlighet med villkoren i punkt 1 eller punkt 2, beroende på det enskilda fallet.

4. Utan att det påverkar vissa åtgärder som antas av unionen ska medlemsstaterna finansiera och genomföra miljöpolitiken.

5. Om en på bestämmelserna i punkt 1 grundad åtgärd innebär kostnader som anses oproportionerligt stora för en medlemsstats myndigheter ska denna åtgärd, utan att det påverkar tillämpningen av principen att förorenaren ska betala, fastställa lämpliga bestämmelser om

- tillfälliga undantag, och/eller
- ekonomiskt stöd ur den enligt artikel 177 upprättade sammanhållningsfonden.

Ang. straffrättslig kompetens på miljöskyddsområdet se **C-176/03** kommissionen/rådet. Ang. principen om likabehandling och tillämpningsområdet för direktiv 2003/87/EG om ett system för handel med utsläppsrätter för växthusgaser, se **C-127/07** Arcelor Atlantique et Lorraine. Ang. val av rättslig grund, art. 192 FEUF respektive art. 207 FEUF, se **C-411/06** kommissionen/parlamentet och rådet (transport av avfall).

Artikel 193 (f.d. artikel 176 EG)

De skyddsåtgärder som antas enligt artikel 192 ska inte hindra någon medlemsstat från att behålla eller införa strängare skyddsåtgärder. Sådana åtgärder måste vara förenliga med fördragen. De ska anmälas till kommissionen.

I EU:s miljölagstiftning eftersträvas inte en fullständig harmonisering **C-318/98** Fornasar. Ang. tillämpning av *proportionalitetsprincipen*, se **C-6/03** Deponiezweckverband Eiterköpfe.

AVDELNING XXII

Energi

Artikel 194

1. Inom ramen för upprättandet av den inre marknaden och dess funktion och med hänsyn till kravet på att skydda och förbättra miljön ska målet för unionens politik på energiområdet vara att i en anda av solidaritet mellan medlemsstaterna

- a) garantera att energimarknaden fungerar,
- b) garantera energiförsörjningen i unionen,
- c) främja energieffektivitet och energibesparingar samt utveckling av nya och förnybara energikällor, och
- d) främja sammankopplade energinät.

2. Utan att det påverkar tillämpningen av andra bestämmelser i fördragen, ska Europaparlamentet och rådet i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet föreskriva nödvändiga åtgärder för att uppnå målen i punkt 1. Dessa åtgärder ska beslutas efter det att Ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén har hört.

Åtgärderna ska inte påverka en medlemsstats rätt att bestämma villkoren för utnyttjandet av dess energikällor, dess val mellan olika energikällor eller energiförsörjningens allmänna struktur, utan att det påverkar tillämpningen av artikel 192.2 c.

3. Med avvikelse från punkt 2 ska rådet, i enlighet med ett särskilt lagstiftningsförfarande, med enhällighet och efter att ha hört Europaparlamentet, föreskriva sådana åtgärder som avses i den punkten när de är av främst fiskal karaktär.

Ang. solidaritetsprincipen på energiområdet, se **C-848/19** Tyskland/Polen (solidaritetsprincipen utgör en av unionsrättsens grundläggande principer). Principen om skydd för miljön, försiktighetsprincipen, principen att förorenaren betalar och hållbarhetsprincipen kan inte anses utgöra hinder för att det beviljas statligt stöd till byggandet och driften av ett kärnkraftverk **C-594/18 P** Österrike/kommissionen.

AVDELNING XXIII

Turism

Artikel 195

AVDELNING XXIV

Civilskydd

Artikel 196

AVDELNING XXV

Administrativt samarbete

Artikel 197

FJÄRDE DELEN. ASSOCIERING AV UTOMEUROPEISKA LÄNDER OCH TERRITORIER

Artiklarna 198–204 (f.d. artiklarna 182–188 EG)

FEMTE DELEN. UNIONENS YTTRE ÅTGÄRDER

AVDELNING I

Allmänna bestämmelser om unionens yttre åtgärder

Artikel 205

AVDELNING II

Den gemensamma handelspolitiken

Artikel 206

Genom att upprätta en tullunion i enlighet med artiklarna 28–32 ska unionen i enlighet med sina gemensamma intressen bidra till en harmonisk utveckling av världshandeln, en gradvis avveckling av restriktionerna i den internationella handeln och i utländska direktinvesteringar samt en sänkning av tullmurarna och andra åtgärder.

Utrymme för skönsmässig bedömning **C-150/94** Förenade kungariket/rådet. Ingen princip om likabehandling av tredjeländer **52/81** Faust. Principen om företräde **C-342/03** Spanien/rådet. Tolkning av sekundärrätt **263/87** Danmark/kommissionen.

Artikel 207

1. Den gemensamma handelspolitiken ska grunda sig på enhetliga principer, särskilt när det gäller ändring av tullsatser och ingående av tull- och handelsavtal som rör utbyte av varor och tjänster samt handelsrelaterade aspekter av immateriella rättigheter, utländska direktinvesteringar, enhetlighet i fråga om liberaliseringsåtgärder, exportpolitik och handelspolitiska skyddsåtgärder, inbegripet åtgärder vid dumpning och subventioner. Den gemensamma handelspolitiken ska föras inom ramen för principerna och målen för unionens yttre åtgärder.

2. Europaparlamentet och rådet ska genom förordningar i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet besluta om åtgärder för att fastställa inom vilken ram den gemensamma handelspolitiken ska genomföras.

3. Om avtal ska förhandlas fram och ingås med ett eller flera tredjeländer eller internationella organisationer, ska artikel 218 tillämpas, om inte annat följer av de särskilda bestämmelserna i den här artikeln.

Kommissionen ska lägga fram rekommendationer för rådet, som ska bemyndiga kommissionen att inleda nödvändiga förhandlingar. Rådet och kommissionen ska se till att de avtal som förhandlas fram är förenliga med unionens inre politik och interna regler.

Förhandlingarna ska föras av kommissionen inom ramen för de direktiv som rådet får utfärda och i samråd med en särskild kommitté som utses av rådet för att biträda kommissionen i denna uppgift. Kommissionen ska regelbundet rapportera till den särskilda kommittén och Europaparlamentet om förhandlingsläget.

4. Vid förhandlingar om och ingående av de avtal som avses i punkt 3 ska rådet besluta med kvalificerad majoritet.

Vid förhandlingar om och ingående av avtal inom handeln med tjänster och handelsrelaterade aspekter av immateriella rättigheter samt utländska direktinvesteringar ska rådet besluta med enhällighet om avtalet omfattar bestämmelser för vilka enhällighet krävs för att interna regler ska kunna antas.

Rådet ska även besluta med enhällighet när det gäller förhandlingar om och ingående av avtal

a) på områden som rör handel med kulturella och audiovisuella tjänster, om avtalen riskerar att negativt påverka unionens kulturella och språkliga mångfald,

b) på områden som rör handel med sociala tjänster och tjänster som avser utbildning och hälso- och sjukvård, om avtalen riskerar att allvarligt störa den nationella organisationen av sådana tjänster och negativt påverka medlemsstaternas ansvar för att tillhandahålla dessa.

5. Förhandlingar om och ingående av internationella avtal på transportområdet ska omfattas av avdelning VI i tredje delen och artikel 218.

6. Utövatet av de befogenheter som tilldelas genom denna artikel inom den gemensamma handelspolitiken ska inte påverka fördelningen av befogenheterna mellan unionen och medlemsstaterna och ska inte medföra någon harmonisering av medlemsstaternas lagar och andra författningar i den utsträckning som fördragen utesluter en sådan harmonisering.

Exklusiv behörighet, yttrande **1/75** (lokala omkostnader). Modifikation: **22/70** kommissionen/rådet, **41/76** Donckerwolcke, **174/84** Bulk Oil, **C-364/95** T. Port. Definition samt möjliga instrument och förfaranden, yttrande **1/75** (lokala omkostnader), yttrande **1/78**, (naturgummi), yttrande **1/94** (WTO) och **C-70/94** Werner (militära ändamål). Förhållandet till andra politikområden

45/86 kommissionen/rådet (tullförmåner för utvecklingsländer), **C-62/88** Grekland/rådet (Tjernobyl-förordningen – miljö), yttrande **2/92** (OECD utländska bolag), yttrande **1/94** (WTO–Euratom), yttrande **2/00** (miljö), **C-281/01** kommissionen/rådet (Energy Star), **C-491/01** British American Tobacco (felaktig hänvisning till art. 207 FEUF som rättslig grund), **C-94/03** kommissionen/rådet och **C-178/03** kommissionen/Europaparlamentet och rådet (Rotterdamkonventionen om export av farliga kemikalier), **C-377/12** kommissionen/rådet (ramavtal om partnerskap och samarbete). Förhållandet till *transportpolitik*, yttrande **2/92**, yttrande **1/94** (WTO). Förhållandet till *tjänster*, etableringsrätt samt immateriella rättigheter, yttrande **1/94** (WTO) – ledde till ändring av art. 133.5. Extern transitering och varumärkesförfalskning **C-383/98** Polo/Lauren. Förhållandet till *art. 352 FEUF* **165/87** kommissionen/rådet. Förhållandet till utrikes- och säkerhetspolitik **C-124/95** Centro-com (Serbien och Montenegro). *GATT/WTO* **21–24/72** International Fruit Company, yttrande **1/94**, **C-149/96** Portugal/rådet (ej direkt effekt), **C-431/05** Merck Genéricos – Produtos Farmacéuticos (domstolens möjlighet att tolka TRIPS-avtalet), yttrande **1/08** (GATS – listor över särskilda åtaganden). *Anti-dumping* likabehandling **113/77** NTN. Berättigade förväntningar **C-342/03** Spanien/rådet.

AVDELNING III

Samarbete med tredjeländer och humanitärt bistånd

Artiklarna 208–211 (f.d. artiklarna 177 och 179–181 EG)

Artikel 212 (f.d. artikel 181a EG)

Artiklarna 213 och 214

AVDELNING IV

Restriktiva åtgärder

Artikel 215 (f.d. artikel 301 EG)

Ang. EU-domstolens behörighet att pröva yrkanden om ersättning för skada som påstås ha lidits till följd av restriktiva åtgärder enligt beslut som omfattas av Gusp, se **C-134/19 P** Bank Refah Kargaran mot rådet.

AVDELNING V

Internationella avtal

Artiklarna 216–219

Beslut om fastställande av ståndpunkter som ska intas på unionens vägnar i ett organ som inrättats genom ett internationellt avtal **C-244/17** kommissionen/rådet (avtal med Kazakstan).

AVDELNING VI

Unionens förbindelser med internationella organisationer och tredjeländer samt unionens delegationer

Artiklarna 220 (f.d. artiklarna 302–304 EG) och **221**

AVDELNING VII

Solidaritetsklausul

Artikel 222

SJÄTTE DELEN. INSTITUTIONELLA OCH FINANSIELLA BESTÄMMELSER

AVDELNING I

Institutionella bestämmelser

Kapitel 1. Institutionerna

AVSNITT 1 – EUROPAPARLAMENTET

Artikel 223 (f.d. artikel 190.4 och 190.5 EG)

1. Europaparlamentet ska utarbeta ett utkast till nödvändiga bestämmelser för val av dess ledamöter genom allmänna direkta val enligt en i alla medlemsstater enhetlig ordning eller i enlighet med principer som är gemensamma för alla medlemsstater.

Rådet ska fastställa de nödvändiga bestämmelserna med enhällighet i enlighet med ett särskilt lagstiftningsförfarande och efter godkännande av Europaparlamentet, som ska besluta med en majoritet av sina ledamöter. Bestämmelserna träder i kraft efter det att de har godkänts av medlemsstaterna i enlighet med deras respektive konstitutionella bestämmelser.

2. Europaparlamentet ska, på eget initiativ genom förordningar i enlighet med ett särskilt lagstiftningsförfarande, efter yttrande från kommissionen och sedan rådet gett sitt godkännande, fastställa regler och allmänna villkor för hur dess ledamöter ska utföra sina åligganden. Alla regler eller villkor som rör beskattning av ledamöter eller före detta ledamöter kräver enhällighet i rådet.

Artikel 224 (f.d. artikel 191 andra stycket EG)

Europaparlamentet och rådet ska genom förordningar som antas i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet fastställa regler för de politiska partier på europeisk nivå som avses i artikel 10.4 i fördraget om Europeiska unionen och särskilt bestämmelser om deras finansiering.

Artikel 225 (f.d. artikel 192 andra stycket EG)

Europaparlamentet får genom beslut av en majoritet av sina ledamöter anmoda kommissionen att lägga fram lämpliga förslag i frågor som enligt Europaparlamentets uppfattning kräver att en unionsrättsakt utarbetas för att fördragen ska kunna genomföras. Om kommissionen inte lägger fram något förslag, ska den underrätta Europaparlamentet om skälen till detta.

Artikel 226 (f.d. artikel 193 EG)

Då Europaparlamentet fullgör sina uppgifter får det på begäran av en fjärdedel av sina ledamöter tillsätta en tillfällig undersökningskommitté för att – utan att detta inverkar på de befogenheter som genom fördragen tilldelas andra institutioner eller organ – undersöka påstådda överträdelser eller missförhållanden vid tillämpningen av unionsrätten, såvida inte de påstådda förhållandena är föremål för en domstolsprövning och domstolsförfarandet ännu inte har avslutats.

Den tillfälliga undersökningskommittén ska upplösas när den har överlämnat sin rapport.

Närmare bestämmelser om utövandet av undersökningsrätten ska fastställas av Europaparlamentet på eget initiativ genom förordningar i enlighet med ett särskilt lagstiftningsförfarande, efter rådets och kommissionens godkännande.

Artikel 227 (f.d. artikel 194 EG)

Varje unionsmedborgare och varje fysisk eller juridisk person som är bosatt eller har sitt säte i en medlemsstat ska ha rätt att ensam eller tillsammans med andra medborgare eller personer göra en framställning till Europaparlamentet i frågor som hör till unionens verksamhetsområden och som direkt berör honom.

Artikel 228 (f.d. artikel 195 EG)

1. En europeisk ombudsman, vald av Europaparlamentet, har befogenhet att från varje unionsmedborgare eller varje annan fysisk eller juridisk person som är bosatt eller har sitt säte i en medlemsstat ta emot klagomål om missförhållanden i unionsinstitutionernas, unionsorganens eller unionsbyråernas verksamhet, med undantag för Europeiska unionens domstol då den utövar sina domstolsfunktioner. Europeiska ombudsmannen ska undersöka och rapportera om dessa klagomål.

Ombudsmannen ska inom ramen för sitt uppdrag företa de undersökningar som han finner berättigade, antingen på eget initiativ eller på grundval av de klagomål som framförs till honom direkt eller genom en ledamot av Europaparlamentet; detta gäller dock inte om de påstådda förhållandena är eller har varit föremål för ett domstolsförfarande. Om ombudsmannen konstaterar att ett missförhållande har förekommit, ska han hänskjuta frågan till den institution, det organ eller den byrå som berörs, som ska ha en frist på tre månader för att delge honom sina synpunkter. Ombudsmannen ska därefter lämna en rapport till Europaparlamentet och den institution, det organ eller den byrå som berörs. Den klagande ska underrättas om resultatet av dessa undersökningar.

Ombudsmannen ska förelägga Europaparlamentet en årlig rapport om resultatet av sina undersökningar.

2. Ombudsmannen ska väljas efter varje val till Europaparlamentet för dess valperiod. Ombudsmannen kan utses på nytt.

Ombudsmannen kan på begäran av Europaparlamentet avsättas av domstolen om han inte längre uppfyller de krav som ställs för att han ska kunna utföra sina uppgifter eller om han gjort sig skyldig till allvarlig försumelse.

3. Ombudsmannen ska vara fullständigt oavhängig i sin ämbetsutövning. Då han fullgör sina uppgifter får han

inte vare sig begära eller ta emot instruktioner från någon regering, någon institution, något organ eller någon byrå. Ombudsmannen får inte under sin ämbets tid utöva någon avlönad eller oavlönad yrkesverksamhet.

4. Efter yttrande från kommissionen och med godkännande av rådet ska Europaparlamentet, på eget initiativ genom förordningar i enlighet med ett särskilt lagstiftningsförfarande, fastställa regler och allmänna villkor för ombudsmannens ämbetsutövning.

Ang. Europeiska ombudsmannens omsorgs- resp. ansträngningsförpliktelser, se **C-337/15 P** Ombudsmannen/Staelen.

Artiklarna 229–250**AVSNITT 5 – EUROPEISKA UNIONENS DOMSTOL****Artikel 251** (f.d. artikel 221 EG)

Domstolen ska sammanträda i olika avdelningar eller i stor avdelning, i enlighet med föreskrifterna i stadgan för Europeiska unionens domstol.

När så föreskrivs i stadgan kan domstolen även sammanträda i plenum.

Artikel 252 (f.d. artikel 222 EG)

Domstolen ska biträdas av åtta generaladvokater. På begäran av domstolen får rådet genom enhälligt beslut utöka antalet generaladvokater.

Generaladvokaterna ska vid offentliga domstolssessioner, fullständigt opartiskt och oavhängigt, lägga fram motiverade yttranden i ärenden som enligt stadgan för Europeiska unionens domstol kräver deras deltagande.

Avsaknad av möjlighet för part att kommentera generaladvokatens yttrande – överensstämmelse med Europakonventionen **C-17/98** Emesa Sugar (beslut 4 febr. 2000).

Artikel 253 (f.d. artikel 223 EG)

Domstolens domare och generaladvokater ska utses bland personer vars oavhängighet inte kan ifrågasättas och som uppfyller nödvändiga villkor för utövande av de högsta domarämbetena i hemlandet eller är jurister med allmänt erkända kvalifikationer; de ska utses för en tid av sex år av medlemsstaternas regeringar i samförstånd efter det att den kommitté som föreskrivs i artikel 255 har hörts.

En del av domartjänsterna och tjänsterna som generaladvokat ska nytillsättas vart tredje år i enlighet med föreskrifterna i stadgan för Europeiska unionens domstol.

Domarna ska bland sig välja domstolens ordförande för en tid av tre år. Ordföranden kan återväljas.

Avgående domare och generaladvokater kan utnämnas på nytt.

Domstolen ska utse sin justitiesekreterare och fastställa instruktioner för denne.

Domstolen ska fastställa sina rättegångsregler. Dessa regler ska godkännas av rådet.

Artikel 254 (f.d. artikel 224 EG)

Antalet domare vid tribunalen ska fastställas i stadgan för Europeiska unionens domstol. I stadgan kan det föreskrivas att tribunalen ska biträdas av generaladvokater.

Ledamöterna av tribunalen ska utses bland personer vars oavhängighet inte kan ifrågasättas och som uppfyller nödvändiga villkor för utövande av höga domarämbeten. De ska utses för en tid av sex år av medlemsstaternas regeringar i samförstånd efter det att den kommitté som föreskrivs i artikel 255 har hörts. En del av ledamöterna ska nytillsättas vart tredje år. Avgående ledamöter kan utnämnas på nytt.

Domarna ska bland sig välja tribunalens ordförande för en tid av tre år. Ordföranden kan återväljas.

Tribunalen ska utse sin justitiesekreterare och fastställa instruktioner för denne.

Tribunalen ska fastställa sina rättegångsregler i samförstånd med domstolen. Dessa regler ska godkännas av rådet.

Om inte annat föreskrivs i stadgan för Europeiska unionens domstol, ska de bestämmelser i fördragen som avser domstolen tillämpas på tribunalen.

Artikel 255

En kommitté ska inrättas med uppgift att avgöra yttrande om kandidaternas lämplighet att utöva ämbetena som domare och generaladvokat i domstolen och tribunalen innan medlemsstaternas regeringar ombesörjer utnämningarna i enlighet med artiklarna 253 och 254.

Kommittén ska bestå av sju personer utsedda bland före detta ledamöter av domstolen och tribunalen, ledamöter av nationella högsta domstolar och jurister med allmänt erkända kvalifikationer, varav en ska föreslås av Europaparlamentet. Rådet ska anta ett beslut som fastställer reglerna för kommitténs arbetsätt och ett beslut där dess ledamöter utses. Rådet ska besluta på initiativ av domstolens ordförande.

Artikel 256 (f.d. artikel 225 EG)

1. Tribunalen ska vara behörig att i första instans pröva och avgöra de ärenden som anges i artiklarna 263, 265,

268, 270 och 272, med undantag av de ärenden som åvilar en specialdomstol som inrättas i enlighet med artikel 257 och de som enligt stadgan faller under domstolens behörighet. I stadgan kan det fastställas att tribunalen ska vara behörig för andra grupper av ärenden.

Tribunalens avgöranden enligt denna punkt kan överklagas till domstolen, dock endast i rättsfrågor, i enlighet med de villkor och begränsningar som fastställs i stadgan.

2. Tribunalen ska vara behörig att pröva och avgöra överklaganden mot avgöranden som fattas av specialdomstolarna.

Tribunalens avgöranden enligt denna punkt kan i undantagsfall omprövas av domstolen, i enlighet med de villkor och begränsningar som fastställs i stadgan, om det finns en allvarlig risk för att de undergräver enhetligheten eller konsekvensen i unionsrätten.

3. Tribunalen ska vara behörig att pröva och avgöra frågor som hänskjutits för förhandsavgörande enligt artikel 267 på särskilda områden som fastställs i stadgan.

Om tribunalen anser att ett ärende kräver ett principbeslut som kan påverka enhetligheten eller konsekvensen i unionsrätten, kan den hänskjuta ärendet till domstolen för beslut.

Tribunalens avgöranden av frågor som hänskjutits för förhandsavgörande kan i undantagsfall omprövas av domstolen, i enlighet med de villkor och begränsningar som fastställs i stadgan, om det finns en allvarlig risk för att de undergräver enhetligheten eller konsekvensen i unionsrätten.

Skäl för domstolens omprövning av tribunalens beslut i egenskap av överinstans till personaldomstolen **C-17/11 RX**.

Artikel 257 (f.d. artikel 225a EG)

Europaparlamentet och rådet får i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet inrätta specialdomstolar som är knutna till tribunalen och som har till uppgift att i första instans pröva och avgöra vissa grupper av ärenden på särskilda områden. Europaparlamentet och rådet ska besluta genom förordningar, antingen på förslag av kommissionen och efter att ha hört domstolen eller på begäran av domstolen och efter att ha hört kommissionen.

I förordningen om upprättandet av en specialdomstol ska bestämmelser om tribunalens sammansättning fastställas och omfattningen av dess behörighet preciseras.

Specialdomstolarnas beslut kan överklagas till tribunalen endast i rättsfrågor eller, om det i förordningen om upprättande av specialdomstolen så fastställs, även i sakfrågor.

Ledamöterna av specialdomstolarna ska utses bland personer vars oavhängighet inte kan ifrågasättas och som uppfyller nödvändiga villkor för utövande av domarämbeten. De ska utses av rådet genom enhälligt beslut.

Specialdomstolarna ska fastställa sina rättegångsregler i samförstånd med domstolen. Dessa regler ska godkännas av rådet.

Om inte annat föreskrivs i förordningen om upprättandet av specialdomstolen, ska de bestämmelser i fördragen som avser Europeiska unionens domstol och bestämmelserna i stadgan för Europeiska unionens domstol tillämpas på specialdomstolarna. Avdelning I i stadgan för Europeiska unionens domstol och artikel 64 i denna ska under alla omständigheter tillämpas på specialdomstolarna.

Artikel 258 (f.d. artikel 226 EG)

Om kommissionen anser att en medlemsstat har underlåtit att uppfylla en skyldighet enligt fördragen, ska kommissionen avge ett motiverat yttrande i ärendet efter att ha givit den berörda staten tillfälle att inkomma med sina synpunkter.

Om den berörda staten inte rättar sig efter yttrandet inom den tid som angivits av kommissionen, får denna föra ärendet vidare till Europeiska unionens domstol.

Vidsträckt definition av *medlemsstat* – även myndighet som enl. grundlag är självständig omfattas **77/69** kommissionen/Belgien och **C-122/18** kommissionen/Italien (direktivet om bekämpande av sena betalningar vid handelstransaktioner). Ang. *underlåtelse att uppfylla en skyldighet*, se **C-265/95** kommissionen/Frankrike (otillräckliga åtgärder för att hindra enskildas skadegörelse som försvårar den fria rörligheten för vissa jordbruksprodukter). *Tolkning* av nationell lagstiftning i rättspraxis och administrativ praxis som strider mot unionsrätten kan utgöra ett fördragsbrott **C-129/00** kommissionen/Italien. Kommissionen är *ensam behörig* att avgöra om det är lämpligt att inleda ett fördragsbrottsförfarande **C-472/98** kommissionen/Luxemburg. Förfarandet inleds med en *formell underrättelse* som ska innehålla samtliga grunder för överträdelsen **C-191/95** kommissionen/Tyskland. Ang. syftet med det administrativa förfarandet, se **293/85** kommissionen/Belgien, **C-439/99** kommissionen/Italien. Det *motiverade yttrandet* ska innehålla en utförlig redogörelse för varför kommissionen anser att medlemsstaten har underlåtit att uppfylla en skyldighet enl. fördraget **C-439/99** kommissionen/Italien, **C-287/00** kommissionen/Tyskland. *Domstolsförfarandet* måste ha ett klart avgränsat tvisteföremål **C-1/00** kommissionen/Frankrike, **C-287/00** kommissionen/Tyskland. Det åligger kommissionen att bevisa det påstådda fördragsbrottet och förse domstolen med de uppgifter som den behöver för att kunna kontrollera om fördragsbrott föreligger **C-159/94** kommissionen/Frankrike. Domstolen kan inte pröva en anmärkning som inte har framställts i det motiverade yttrandet **76/86** kommissionen/Tyskland. En nationell preskriptionstid för skadeståndsansvar avbryts inte när ett fördragsbrottsförfarande inletts **C-445/06** Danske Slagterier.

Artikel 259 (f.d. artikel 227 EG)

En medlemsstat som anser att en annan medlemsstat har underlåtit att uppfylla en skyldighet enligt fördragen får anhängiggöra ärendet vid Europeiska unionens domstol.

Innan en medlemsstat väcker talan mot en annan medlemsstat på grund av ett påstått åsidosättande av en skyldighet enligt fördragen, ska den lägga fram saken för kommissionen.

Kommissionen ska avge ett motiverat yttrande efter det att var och en av de berörda staterna beretts tillfälle att skriftligen och muntligen lägga fram sin egen sak och yttra sig över vad motparten anfört.

Om kommissionen inte yttrat sig inom tre månader efter det att saken lagts fram för den, ska detta inte hindra att ärendet anhängiggörs vid domstolen.

Sällan utnyttjad möjlighet, se **141/78** Frankrike/Förenade kungariket, **C-388/95** Belgien/Spanien, **C-145/04** Spanien/Förenade kungariket. Förlängning av ett tillstånd för gruvsdrift med avseende på gruvan i Turów i Polen nära gränsen till Tjeckien **C-121/21** Tjeckien/Polen.

Artikel 260 (f.d. artikel 228 EG)

1. Om Europeiska unionens domstol finner att en medlemsstat har underlåtit att uppfylla en skyldighet enligt fördragen, ska denna stat vidta de åtgärder som krävs för att följa domstolens dom.

2. Om kommissionen anser att den berörda medlemsstaten inte har vidtagit de åtgärder som krävs för att följa domstolens dom, får kommissionen, efter att ha gett staten tillfälle att framföra sina synpunkter, väcka talan vid Europeiska unionens domstol. Därvid ska kommissionen ange det standardbelopp eller vite som den med hänsyn till omständigheterna anser det lämpligt att den berörda medlemsstaten ska betala.

Om domstolen finner att den berörda medlemsstaten har underlåtit att efterkomma dess dom, kan den förelägga staten att betala ett standardbelopp eller ett vite.

Detta förfarande ska inte inverka på tillämpningen av artikel 259.

3. Om kommissionen för ett ärende vidare till domstolen i enlighet med artikel 258 därför att den anser att den berörda medlemsstaten inte har uppfyllt sin skyldighet att underrätta om åtgärder för införlivande av ett direktiv som antagits i enlighet med ett lagstiftningsförfarande, får kommissionen, om den anser det lämpligt, ange det standardbelopp eller vite som denna stat ska betala och som kommissionen anser lämpligt med hänsyn till omständigheterna.

Om domstolen fastställer underlåtenheten, kan den ålägga den berörda medlemsstaten att betala ett standardbelopp eller vite som inte är högre än det belopp som kommissionen har angett. Skyldigheten att betala får verkan den dag som anges i domstolens dom.

Ang. medlemsstats skyldighet att vidta de åtgärder som krävs för att följa en dom enl. p. 1, se **C-503/04** kommissionen/Tyskland. Behöriga nationella domstolar och förvaltningsmyndigheter är skyldiga att vidta alla nödvändiga åtgärder för att underlätta genomförandet av unionsrättens fulla verkan och således, vid behov, underlåta att tillämpa en nationell bestämmelse som strider mot unionsrätten **C-261/20** Thelen Technopark Berlin. Meddelandena är enbart vägledande **C-387/97** kommissionen/Grekland och **C-278/01** kommissionen/Spanien. Grundkriterierna för bedömning av vitesbeloppets storlek **C-387/97** kommissionen/Grekland, **C-70/06** kommissionen/Portugal. Ang. överträdelsens varaktighet **C-177/04** kommissionen/Frankrike. Ang. syftet med vite, se **C-278/01** kommissionen/Spanien. Ang. bedömning av koefficienter för vite, se **C-109/08** kommissionen/Grekland. Ang. prövning av yrkande om standardbelopp, se **C-121/07** kommissionen/Frankrike. Domstolen är behörig att döma ut ekonomiska påföljder utan att kommissionen har framställt något yrkande därom **C-503/04** kommissionen/Tyskland. Böter och viten har utdömts samtidigt **C-304/02** kommissionen/Frankrike. Ej påföljd trots fördragsbrott **C-119/04** kommissionen/Italien och **C-503/04** kommissionen/Tyskland. Kommissionen kan inte utvidga föremålet för talan, varken i förhållande till den tidigare domen eller i förhållande till det administrativa förfarandet **C-457/07** kommissionen/Portugal. Oenighet om lämpliga åtgärder för att följa en dom **C-292/11 P** kommissionen/Portugal. Schablonbelopp för underlåtenheten att införliva det s.k. datalagringsdirektivet **C-270/11** kommissionen/Sverige, **C-243/13** kommissionen/Sverige (IPPC-direktivet). Ang. skyldighet att underrätta om åtgärder för införelse enl. p. 3, se **C-543/17**, kommissionen/Belgien. Ang. skyldighet att vidta rättelse vid uppförande av en vindkraftspark när föregående miljökonsekvensbedömning har inte gjorts **C-261/18** kommissionen/Irland (vindkraftsparken i Derrybrien). Kommissionens formella underrättelse var inte tydlig vad gäller frågan huruvida dom varigenom domstolen fastställer ett fördragsbrott fortfarande inte hade följts vid referenstidpunkten **C-174/21** kommissionen/Bulgarien.

Artikel 261 (f.d. artikel 229 EG)

I de förordningar som Europaparlamentet och rådet gemensamt eller rådet ensamt antar enligt bestämmelserna i fördragen får Europeiska unionens domstol ges en obegränsad behörighet i fråga om de påföljder som föreskrivs i förordningarna.

Artikel 262 (f.d. artikel 229a EG)

Utän att det påverkar tillämpningen av övriga bestämmelser i fördragen får rådet, med enhällighet i enlighet med ett särskilt lagstiftningsförfarande och efter att ha hört Europaparlamentet, anta bestämmelser för att i den omfattning som det beslutar ge Europeiska unionens domstol behörighet att avgöra tvister som rör tillämpningen av de rättsakter som antagits på grundval av fördragen och genom vilka europeiska immateriella rättigheter skapas. Bestämmelserna träder i kraft efter det att de har godkänts av medlemsstaterna i enlighet med deras respektive konstitutionella bestämmelser.

Artikel 263 (f.d. artikel 230 EG)

Europeiska unionens domstol ska granska lagenligheten av lagstiftningsakter, sådana akter som antas av rådet, av kommissionen eller av Europeiska centralbanken och som inte är rekommendationer och yttranden, samt sådana rättsakter som antas av Europaparlamentet och av Europeiska rådet och som ska ha rättsverkan i förhål-

lande till tredje man. Den ska även granska lagenligheten av sådana akter antagna av unionens organ eller byråer som är avsedda att ha rättsverkan i förhållande till tredje man.

För detta ändamål ska domstolen vara behörig att pröva talan som väcks av en medlemsstat, av Europaparlamentet, av rådet eller av kommissionen rörande bristande behörighet, åsidosättande av väsentliga formföreskrifter, åsidosättande av fördragen eller av någon rättsregel som gäller deras tillämpning eller rörande maktmissbruk.

Domstolen ska på samma villkor vara behörig att pröva en talan som revisionsrätten, Europeiska centralbanken eller Regionkommittén väcker för att tillvarata sina rättigheter.

Alla fysiska eller juridiska personer får på de villkor som anges i första och andra styckena väcka talan mot en akt som är riktad till dem eller som direkt och personligen berör dem samt mot en regleringsakt som direkt berör dem och som inte medför genomförandeåtgärder.

I de akter genom vilka unionens organ och byråer inrättas kan särskilda villkor och former föreskrivas för talan som väcks av fysiska eller juridiska personer mot akter som antas av dessa organ eller byråer och som ska ha rättsverkan i förhållande till dem.

Talan som avses i denna artikel ska väckas inom två månader från den dag då åtgärden offentliggjordes eller delgavs klaganden eller, om så inte skett, från den dag då denne fick kännedom om åtgärden, allt efter omständigheterna.

Bindande rättsakter kan överklagas – åtgärder som har tvingande rättsverkningar och väsentligt förändrar sökandens rättsliga ställning **C-257/90** Italsolar/kommissionen. Ang. begreppet rättsakt mot vilken talan kan väckas i fråga om tillgång till institutionernas handlingar, se **C-362/08 P** Internationaler Hilfsfond – Talan mot beslut av Ständiga representanternas kommitté (Coreper) **C-626/15** och **C-659/16** kommissionen/rådet (AMP Antarctique) ang. beslut att godkänna ett diskussionsdokument läggs fram för ett internationellt organ – *Lagligheten av rättsakten* bedöms i förhållande till de faktiska och rättsliga omständigheter som rådde den dag då rättsakten antogs **15/76** och **16/76** Frankrike/kommissionen. *Begränsad rättskontroll* i komplexa frågor **42/84** Remia m.fl./kommissionen. *Ogiltighetsgrunderna* – Bristande behörighet, **C-210/98 P** Salzgitter/kommissionen (ex officio) – Väsentlig formföreskrift **378/00** kommissionen/parlamentet och rådet (motivation), **C-286/95 P** kommissionen/CI (underlåtenhet att bestyrka en rättsakt), **259/85** Frankrike/kommissionen (rätten till försvar) – Åsidosättande av fördraget eller av en rättsregel som gäller dess tillämpning; även allmänna rättsprinciper avses **C-426/93** Tyskland/rådet (proportionalitetsprincipen) – Maktmissbruk; om det kan antas att ett beslut på grundval av objektiva, relevanta och samstämmiga uppgifter har antagits uteslutande, eller åtminstone huvudsakligen, för att uppnå andra mål än dem som angetts eller för att kringgå ett förfarande som särskilt föreskrivs i fördraget **C-285/94** Italien/kommissionen. Endast *individuella beslut* kan överklagas – om det är fråga om en allmänt tillämplig rättsakt måste det visas att det rör sig om ett förtäckt beslut **307/81** Alusuisse Italia/rådet och kommissionen, **231/82** Spijker/kommissionen, **C-354/87** Weddel/kommissionen – En allmänt tillämplig rättsakt kan dock under vissa omständigheter anses personligen beröra vissa fysiska eller juridiska personer, och således i förhållande till dem vara likvärdig med ett beslut **C-358/89** Extramet Industrie/rådet (1991), **C-309/89** Codorniu/rådet, **C-50/00 P** UPA/rådet, **C-182/03** och **C-217/03** Belgien och Forum 187/kommissionen (begränsad krets av personer). *Personligt berörd* – beslutet angår fysisk eller juridisk person på grund av vissa egenskaper som är utmärkande för personen eller på grund av en faktisk situation som särskiljer denne från alla andra personer **25/62** Plaumann/kommissionen, **C-50/00 P** UPA/rådet. Huruvida en person är personligt berörd ska tolkas mot bakgrund av principen om ett verksamt domstolsskydd **C-50/00 P** UPA/rådet, **C-263/02 P** kommissionen/Jégo-Quéré. När ett beslut berör en grupp personer som kunde identifieras eller skulle ha kunnat identifieras när rättsakten antogs, kan dessa personer vara personligen berörda av rättsakten då de ingår i en begränsad krets av ekonomiska aktörer **C-348/20 P** Nord Stream 2 mot parlamentet och rådet. *Direkt berörd* – rättsakten har direkt inverkan på den enskildes rättsliga ställning och lämnar inte något utrymme för skönsmässig bedömning vid genomförandet **C-404/96 P** Glencore Grain/kommissionen, **C-15/06 P** Regione Siciliana/kommissionen. Ang. talerätt för enskilda som initierat eller deltagit i ett *administrativt förfarande*, se **26/76** Metro/kommissionen, **75/84** Metro/kommissionen, **169/84** Cofaz m.fl./kommissionen, **C-525/04 P** Spanien/kommissionen, **C-198/91** Cook/kommissionen, **C-225/91** Matra/kommissionen, **239/82** och **275/82** Allied Corporation/kommissionen, **264/82** Timex/rådet och kommissionen. Ang. talerätt för *sammanslutningar*, se **C-313/90** CIRFS/kommissionen. Ang. talerätt i ärenden rörande statligt stöd, se **C-319/07 P** 3F (arbetstagarorganisation). Betr. *regioner*, se **C-452/98** Nederländerse Antillen/rådet. Ang. begreppet regleringsakter, se **C-583/11 P** Inuit Tapiriit Kanatami m.fl. Ang. begreppet *genomförandeåtgärder*, se **C-274/12 P** Telefónica, **C-456/13 P** T & L Sugars och Sidul Açúcares (gemensamma jordbrukspolitikken). Regleringsakt som inte medför genomförandeåtgärder **C-33/14 P** Mory m.fl./kommissionen, **C-384/16 P** European Union Copper Task Force/kommissionen, **C-244/16 P**, Industrias Químicas del Vallés/kommissionen och **C-622/16 P** Scuola Elementare Maria Montessori/kommissionen (talan om ogiltigförklaring väckt av konkurrenter till mottagare av statligt stöd); se även **C-99/21 P**, Danske Slagtermestre/kommissionen. Ang. fysiska eller juridiska personer som är direkt och personligen berörda i statsstödsärenden se **C-284/21 P** kommissionen/Braesch m.fl. (åsidosättande av berörda parter processuella rättigheter). Det är möjligt att vid nationell domstol ifrågasätta giltigheten av en unionsakt när det inte är uppenbart att den talan om ogiltigförklaring, som en av parterna i målet vid tribunalen skulle ha kunnat väcka vid denna domstol, hade kunnat tas upp till sakprövning **C-158/14 A** m.fl. Talerätt för en regional enhet **C-352/19 P** Région de Bruxelles-Capitale/kommissionen. Ett tredjeland har i egenskap av juridisk person talerätt inför unionsdomstolarna mot en förordning varigenom restriktiva åtgärder införs mot detta land **C-872/19 P** Venezuela/rådet. De akter som antas av företrädarna för medlemsstaternas regeringar inte i egenskap av ledamöter i rådet, utan i egenskap av företrädare för sina respektive regeringar som kollektivt utövar medlemsstaternas befogenheter, omfattas inte av unionsdomstolens lagenlighetskontroll **C-684/20 P** Sharpston/rådet och konferensen mellan företrädarna för medlemsstaternas regeringar; jfr **C-59/18** och **C-106/19** Italien/rådet samt Italien/rådet och parlamentet (Sätet för Europeiska läkemedelsmyndigheten). Ang. miljöföreningars talerätt, se **C-565/19 P** Carvalho m.fl./parlamentet.

Artikel 264 (f.d. artikel 231 EG)

Om talan är välgrundad, ska Europeiska unionens domstol förklara den berörda rättsakten ogiltig.

Domstolen ska dock, om den anser det nödvändigt, ange vilka verkningar av den ogiltigförklarade akten som ska betraktas som bestående.

En dom om ogiltigförklaring har retroaktiv verkan (ex tunc) och innebär att den ogiltigförklarade rättsakten undanröjs **97/86**, **99/86**, **193/86** och **215/86** Asteris m.fl./kommissionen, **C-127/94** Ecroyd. Ang. andra stycket, se **C-164/97**, **C-165/97** parlamen-

tet/rådet och **C-414/04** parlamentet/rådet, **C-409/06** Winner Wetten. Motsvarande gäller för direktiv och beslut om ändring av direktiv **C-21/94** parlamentet/rådet, **C-14/06** och **C-295/06** parlamentet och Danmark/kommissionen. Ang. beslut, se **C-155/07** parlamentet/rådet.

Artikel 265 (f.d. artikel 232 EG)

Om Europaparlamentet, Europeiska rådet, rådet, kommissionen eller Europeiska centralbanken i strid med fördragen underlåter att vidta åtgärder, får medlemsstaterna och unionens övriga institutioner väcka talan vid Europeiska unionens domstol för att få överträdelsen fastslagen. Denna artikel ska på samma villkor tillämpas på de av unionens organ och byråer som underlåter att vidta åtgärder.

En sådan talan ska endast tas upp om den institution, det organ eller den byrå som berörs dessförinnan anmodats att vidta åtgärder. Om institutionen, organet eller byrån inom två månader efter denna anmodan inte tagit ställning får talan väckas inom en ytterligare frist av två månader.

Varje fysisk eller juridisk person får på de villkor som anges i föregående stycken föra talan vid domstolen om att någon av unionens institutioner eller byråer eller något av dess organ underlåtit att till personen i fråga rikta någon annan rättsakt än en rekommendation eller ett yttrande.

Syfte – Det ska vid rättsstridig passivitet vara möjligt att väcka talan för att få fastställt att underlåtenheten att agera strider mot fördraget **C-15/91** och **C-108/91** Buckl m.fl./kommissionen. *Verkan* – En sådan förklaring ska ha till verkan att den svarande institutionen vidtar åtgärder som är nödvändiga för att följa en dom, utan att detta påverkar sådana yrkanden om utombligogatoriskt skadestånd som kan följa av denna fastställelse **C-15/91** och **C-108/91** Buckl m.fl./kommissionen. Passivitet kan bestå i underlåtenhet att vidta åtgärder eller att ta ställning men inte antagandet av en annan rättsakt än den som berörda personer skulle ha funnit önskvärd eller nödvändig **8/71** Deutscher Komponistenverband/kommissionen, **166/86** och **220/86** Irish Cement/kommissionen.

Artikel 266 (f.d. artikel 233 EG)

Den institution, det organ eller den byrå vars rättsakt har förklarats ogiltig eller vars underlåtenhet att agera har förklarats strida mot fördragen ska vidta de åtgärder som är nödvändiga för att följa domen.

Denna skyldighet ska inte påverka någon förpliktelse som kan följa av tillämpningen av artikel 340 andra stycket.

Institutionerna är skyldiga att respektera såväl domslutet som de *domskäl* som föranlett domslutet **C-458/98 P** Industrie des poudres sphériques/rådet. Det är endast den institution från vilken rättsakten härrör som är skyldig att vidta de åtgärder som är nödvändiga för att följa domen om ogiltigförklaring **C-310/97 P** kommissionen/AssiDomän. Institutionerna är skyldiga att undanröja effekterna av de konstaterade rättsstridigheterna. Om en rättsakt redan har verkställts kan detta innebära att den situation som sökanden befann sig i innan rättsakten antogs ska återställas **92/78** Simmenthal/kommissionen, **21/86** Samara/kommissionen. Ang. skillnaden mellan dröjsmålsränta och kompensationsränta, se **C-301/19 P** kommissionen/Printeos.

Artikel 267 (f.d. artikel 234 EG)

Europeiska unionens domstol ska vara behörig att meddela förhandsavgöranden angående

- tolkningen av fördragen,
- giltigheten och tolkningen av rättsakter som beslutas av unionens institutioner, organ eller byråer.

När en sådan fråga uppkommer vid en domstol i en medlemsstat får den domstolen, om den anser att ett beslut i frågan är nödvändigt för att döma i saken, begära att domstolen meddelar ett förhandsavgörande.

När en sådan fråga uppkommer i ett ärende vid en domstol i en medlemsstat, mot vars avgöranden det inte finns något rättsmedel enligt nationell lagstiftning, ska den nationella domstolen föra frågan vidare till domstolen.

Om en sådan fråga uppkommer i ett ärende vid en domstol i en medlemsstat i fråga om en frihetsberövad person, ska domstolen meddela sitt avgörande så snart som möjligt.

Se **Lag (2006:502) med vissa bestämmelser om förhandsavgörande från Europeiska unionens domstol** inf. efter **RB**.

Syfte **C-221/88** Bussetti (enhetlig tillämpning av unionsrätten, samarbete mellan EU-domstolen och nationella domstolar). *EU-domstolens behörighet* **6/64** Costa (prövar ej nationell rätt, sakomständigheter, skälen för och syftet med begäran om förhandsavgörande), **101/63** Wagner (omformulera och ”urskilja” relevanta frågor), **21–24/72** International Fruit Company (internationella avtal), **C-308/06** Intertanko m.fl. (EU-direktivs giltighet i förhållande till internationella konventioner), **C-402/05 P** och **C-415/05 P** Kadi och Al Barakat (al-Qaida och FN-åtgärder, rätten till domstolsprövning), **C-128/08** Damseaux (dubbelbeskattningsavtal). Ang. domstolens möjlighet att tolka internationella avtal som ingåtts med delad behörighet, se **C-431/05** Merck Genéricos – Produtos Farmacéuticos, (TRIPS-avtalet). EU-domstolen är behörig att, såväl inom ramen för en talan om ogiltigförklaring som en begäran om förhandsavgörande, pröva huruvida ett internationellt avtal som ingåtts av unionen är förenligt med fördragen och med de regler i internationell rätt som i enlighet med dessa binder unionen **C-266/16** Western Sahara Campaign UK (Avtal om fiskepartnerskap mellan EG och Marocko). Ang. förhållande till *art. 263 FEUF*, se **C-188/92** TWD, **C-239/99** Nachi Europe, **C-441/05** Roquette Frères, **C-550/09** E och F, **C-343/09** Afton Chemical. Begreppet *en domstol i en medlemsstat* **C-54/96** Dorsch Consult Ingenieurgesellschaft GmbH, **C-134/97** Victoria Film (inte Skatterättsnämnden), **C-407/98** Abrahamsson (Överklagandemnden för Högskolan), **C-274/14** Banco de Santander (kriteriet om oavhängighet), **C-658/18** Governo della Repubblica italiana (Italienska fredsdomares ställning) och **C-453/20** CityRail (fullgörande av dömmande uppgifter eller förvaltningsuppgifter avseende regleringsorgan inom järnvägssektorn, jfr, **C-136/11** Westbahn Management. Skiljeförfaranden **102/81** Nordsee, **C-284/16** Achmea, **C-109/20** PL Holdings och **C-638/19 P** kommissionen/European Food m.fl. (statsstöd och bilateralt investeringsavtal). – Advokatsamfundets disciplinnämnd **C-55/20** Minister Sprawiedliwości. Behov av förhandsavgörande **C-297/94** Bruyère. Utformning av frågan **C-322/90** Telemarsicabruzzo (klargöra den faktiska och rättsliga bakgrunden till begäran om förhandsavgörande). Ang. hypotetiska och konstruerade frågor, se **C-343/90** Lourenço Dias, **C-244/80** Foglia. Frågor som avser omständigheter ut-

anför EU-rättens tillämpningsområde **C-28/95** Leur-Bloem, **C-448/98** Guimont, **C-310/10** Agafteï m.fl. *Företräde* **C-106/77** Simmenthal (ogiltighetsfrågor förbehållna vissa domstolar), **C-136/12** Consiglio nazionale dei geologi (nationella bestämmelser som undergräver behörighet). *Interimistiska åtgärder* **C-213/89** Factortame, (nationell åtgärd eventuellt stridande mot unionsrätten), **C-143/88** Zuckerfabrik Süderdithmarschen (nationellt beslut som antagits på grundval av en EU-rättsakt). *Överklagande* av beslut om begäran om förhandsavgörande **166/73** Rheinmühlen Düsseldorf, **C-173/09** Elchinov (högre domstols rättsliga bedömning inte bindande). Begreppet *Domstol mot vars avgöranden det inte finns något rättsmedel* **6/64** Costa (sakens ringa värde), **C-99/00** Lyckeskog (prövningstillstånd). *Skyldighet* att begära förhandsavgörande **283/81** CILFIT och **C-495/03** Intermodal Transports BV (acte clair), **314/85** Foto-frost (giltighet av unionsrättsakt), **C-344/04** International Air Transport Association och **C-461/03** Gaston Schul Douane-expediteur BV (fråga om ogiltighet), **107/76** Hoffmann-La Roche (interimistiskt förfarande). Conseil d'États (Frankrikes Högsta Förvaltningsdomstol) överträdelse av skyldigheten att inhämta förhandsavgörande **C-416/17** kommissionen/Frankrike. **C-322/16** Global Starnet (skyldighet att begära förhandsavgörande när författningsdomstol redan prövat frågan). Undantag från skyldigheten att bgräva förhandsavgörande som åvilar domstolar som dömer i sista instans **C-561/19** Consorzio Italian Management e Catania Multiservizi (frågan saknar relevans, den ifrågavarande unionsbestämmelsen har redan tolkats av EU-domstolen eller den korrekta tolkningen av unionsrätten är så uppenbar att det inte finns utrymme för rimlig tvivel). Ang. högsta domstolsinstans bristande behörighet att förklara begäran om förhandsavgörande rättsstridig, se **C-564/19** S; jfr **C-558/18** och **C-563/18** Miasto Łowicz. *Rättsverkningar* **66/80** International Chemical Corporation, **C-415/93** Bosman (begränsning av doms verkan i tiden), **C-161/06** Skoma-Lux (tolkning av ej översatt förordning), **C-224/01** Köbler (underlåtenhet att begära förhandsavgörande kan vara skadeståndgrundande). En nationell domstol i sista instans ska i förekommande fall underlåta att tillämpa nationell rättspraxis som den anser vara oförenlig med unionsrätten **C-689/13** PFE – Nationella domstolar kan avfärda ogiltighetsgrunder avseende unionsrättsakter genom att förklara rättsakten fullt giltig **C-644/17** Eurobot. Nationella bestämmelser av vilka det följer att de nationella domstolarna kan bli föremål för disciplinära förfaranden på grund av att de har hänskjutit en begäran om förhandsavgörande till EU-domstolen kan inte tillåtas **C-558/18** Miasto Łowicz. Unionsrätten kräver inte, för att en invändning om rättsstridighet mot en unionsrättsakt ska kunna tas upp till sakprövning vid en nationell domstol, att rättsakten direkt och personligen berör den enskilde som åberopar denna invändning **C-911/19**, Fédération bancaire française (FBF) mot Autorité de contrôle prudentiel et de résolution (ACPR). Utgör inte hinder för att en nationell brottmålsdomstol fastställer vissa faktiska omständigheter för att kunna framställa en begäran om förhandsavgörande till EU-domstolen som kan tas upp till prövning **C-269/22** IP e.a. Framställan av begäran om förhandsavgörande av ensamdomare se **C-100/21** Mercedes-Benz Group. **C-176/22** BK och ZhP Begäran om förhandsavgörande utgör inte hinder mot att den hänskjutande domstolen delvis fortsätter handläggningen av det nationella målet.

Yrkande om inhämtande av förhandsavgörande avslogs **AD 1995**:134 – Fråga, om förutsättningar att avgöra målet förelåg utan inhämtande av förhandsavgörande **AD 1997**:69 – Ej skyldighet att inhämta förhandsavgörande i fråga om interimistiskt förbud enl. 37 a § varumärkeslagen **H 1995**:635 – Fråga om HD varit skyldig att begära förhandsavgörande i mål innefattande konkurrensfrågor **H 2004**:735 – Fråga om begäran om förhandsavgörande i mål om ogiltighet enligt 7 § konkurrenslagen **H 2004**:804 – Ang. förhandsavgörande i frågor rörande giltighet av kollektivavtal samt stridsåtgärders tillåtlighet **AD 2012**:10.

Artikel 268 (f.d. artikel 235 EG)

Europeiska unionens domstol ska vara behörig att avgöra tvister om sådant skadestånd som avses i artikel 340 andra och tredje styckena.

Se anm. vid art. 340 FEUF.

Artikel 269

Domstolen är behörig att besluta om lagenligheten av en akt som antas av Europeiska rådet eller rådet i enlighet med artikel 7 i fördraget om Europeiska unionen endast på begäran av den medlemsstat som är föremål för ett fastställande av Europeiska rådet eller rådet och endast när det gäller iakttagandet av de regler som avser förfarandet i den artikeln.

Denna begäran ska inlämnas inom en månad från och med nämnda fastställande. Domstolen ska besluta inom en månad från begäran.

Ang. Europaparlamentets resolution om ett förslag med begäran till Europeiska unionens råd att fastställa huruvida det föreligger en klar risk för ett allvarligt åsidosättande av unionens värden, se **C-650/18** Ungern/Europaparlamentet.

Artikel 270 (f.d. artikel 236 EG)

Europeiska unionens domstol ska vara behörig att avgöra alla tvister mellan unionen och dess anställda inom de gränser och på de villkor som fastställts i tjänsteföreskrifterna för unionens tjänstemän och de anställningsvillkor som gäller för unionens övriga anställda.

Artikel 271 (f.d. artikel 237 EG)

Europeiska unionens domstol ska inom de gränser som anges nedan vara behörig att avgöra tvister om

a) fullgörandet av medlemsstaternas förpliktelser enligt Europeiska investeringsbankens stadga; bankens styrelse ska i detta avseende ha de befogenheter som tilldelats kommissionen i artikel 258,

b) beslut av Europeiska investeringsbankens råd; varje medlemsstat, kommissionen och bankens styrelse får väcka talan i dessa frågor på de villkor som anges i artikel 263,

c) beslut av Europeiska investeringsbankens styrelse; talan mot dessa beslut får endast föras av medlemsstaterna eller kommissionen på de villkor som anges i artikel 263 och endast på den grund att de formföreskrifter som avses i artikel 19.2, 19.5, 19.6 och 19.7 i bankens stadga har åsidosatts,

d) fullgörandet av de nationella centralbankernas förpliktelser enligt fördragen och stadgan för ECBS och ECB. Därvid ska Europeiska centralbankens råd gentemot de nationella centralbankerna ha samma befogenheter som enligt artikel 258 tillkommer kommissionen gentemot medlemsstaterna. Om domstolen finner att en nationell

centralbank har underlåtit att fullgöra en förpliktelse enligt fördragen, ska banken vidta de åtgärder som behövs för att följa domstolens dom.

Artikel 272 (f.d. artikel 238 EG)

Europeiska unionens domstol ska vara behörig att träffa avgöranden med stöd av en skiljedomsklausul i ett of-tentligrättsligt eller privaträttsligt avtal, som ingåtts av unionen eller för dess räkning.

”Domstolen” inbegriper tribunalen **C-294/02** AMI (ej insolvens). Betr. tolkning och behörighet, se **C-114/94** IDE (återbetalning av förskott), **C-299/93** Bauer (uppgörelse i godo).

Artikel 273 (f.d. artikel 239 EG)

Domstolen ska vara behörig att avgöra varje tvist mellan medlemsstater som berör ämnesområden som regleras i fördragen, om tvisten hänskjuts till domstolen enligt ett särskilt avtal mellan parterna.

Artikel 274 (f.d. artikel 240 EG)

Utom i de fall där Europeiska unionens domstol är behörig enligt fördragen ska tvister i vilka unionen är part inte på denna grund vara undantagna från de nationella domstolarnas behörighet.

Artikel 275

Europeiska unionens domstol är inte behörig med avseende på bestämmelserna om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken eller med avseende på akter som antas på grundval av dessa bestämmelser.

Domstolen är dock behörig att kontrollera att artikel 40 i fördraget om Europeiska unionen följs och att pröva talan, utformad enligt artikel 263 fjärde stycket i det här fördraget om kontroll av lagenligheten av beslut om sådana restriktiva åtgärder mot fysiska eller juridiska personer som rådet har antagit på grundval av avdelning V kapitel 2 i fördraget om Europeiska unionen.

Artikel 276

När Europeiska unionens domstol utövar sina befogenheter med avseende på bestämmelserna i tredje delen av delning V kapiteln 4 och 5 om ett område med frihet, säkerhet och rättvisa, är den inte behörig att pröva giltigheten eller proportionaliteten av insatser som polis eller andra brottsbekämpande organ gör i en medlemsstat eller av medlemsstaternas utövning av sitt ansvar för att upprätthålla lag och ordning och skydda den inre säkerheten.

Artikel 277 (f.d. artikel 241 EG)

Även om den frist som anges i artikel 263 sjätte stycket har löpt ut, får parterna i en tvist om en akt med allmän giltighet som antagits av någon av unionens institutioner eller byråer eller något av dess organ, med stöd av artikel 263 andra stycket inför Europeiska unionens domstol göra gällande att akten inte ska tillämpas.

Ingen självständig rättsgrund **31/62** och **33/62** Wöhrmann, **33/80** Albinì. *Syfte* **92/78** Simmenthal (möjlighet att bestrida tidigare rättsakter som utgör rättslig grund för ett ifrågasatt beslut). Ang. förhållande till *art. 263 FEUF* se **156/77** kommissionen/Belgien, **C-135/93** Spanien/kommissionen, **C-239/99** Nachi. Ang. förhållandet till *art. 267 FEUF* se **216/82** Universität Hamburg, **C-188/92** TWD och **C-441/05** Roquette Frères.

Artikel 278 (f.d. artikel 242 EG)

Talan som förs vid Europeiska unionens domstol ska inte hindra verkställighet. Domstolen får dock om den anser att omständigheterna så kräver förordna om uppskov med verkställigheten av den påtalade rättsakten.

Relation till huvudmålet **C-12/95P** Tramasá (får ej föregripa målets utgång), **C-521/04P(R)** Tillack (upptagning till sakprövning, möjliga åtgärder), **C-313/90R** CIRFS (får ej gå utanför ramen för huvudmålet). *Fumus bonis juris* **C-149/95P-R** Atlantic Container Line, **C-180/96R** Förenade kungariket/kommissionen (BSE), **C-280/93R** Tyskland/rådet (bananer), **42/82R** kommissionen/Frankrike (import av vin), **C-272/91R** kommissionen/Italien (lotto). *Skyndsámhet* (allvarlig och irreparabel skada) **C-445/00R** Österrike/rådet (giltighet av förordning), **C-195/90R** kommissionen/Tyskland (nationella vägavgifter), **C-356/90R** Belgien/kommissionen (stöd till varvsindustrin). *Enskildas situation* **160/84R II** Kavallas (bankgaranti), **62/86R** AKZO (konkurrensrätt), **C-51** och **C-59/90R** Comos-Tank BV (tull), **C-43/98P(R)** Camar (bananer – koncern), **C-364/99P(R)** DSR Senator Lines (sammanlagda resurser). *Intreseavvägning* **320/03R** kommissionen/Österrike (körförbud), **45/87R** kommissionen/Irland (vattenförsurning), **C-87/94R** kommissionen/Belgien (upphandling). Dumpning **C-6/94** Descom, **258/84R** Nippon. *Utrymme för skönmässig bedömning* **C-110/97R** Nederländerna/kommissionen (associering). *Överklagande* från tribunalen **C-208/03R-P** Le Pen.

Artikel 279 (f.d. artikel 243 EG)

I ärenden som anhängiggjorts vid Europeiska unionens domstol får denna föreskriva nödvändiga interimistiska åtgärder.

Se anm. vid art. 278 FEUF.

Artikel 280 (f.d. artikel 244 EG)

Europeiska unionens domstols domar ska vara verkställbara enligt artikel 299.

Artikel 281 (f.d. artikel 245 EG)

(Ang. domstolens stadga.)

AVSNITT 6 – EUROPEISKA CENTRALBANKEN

Artikel 282

Artiklarna 283 och 284 (f.d. artiklarna 112 och 113 EG)

AVSNITT 7 – REVISIONSRÄTTEN

Artikel 285 (f.d. artikel 246 EG)

Revisionsrätten ska revidera unionens räkenskaper.

Den ska bestå av en medborgare från varje medlemsstat. Dess ledamöter ska i unionens allmänna intresse fullgöra sina skyldigheter under full oavhängighet.

Artiklarna 286 och 287 (f.d. artiklarna 247 och 248 EG)

(Avser revisionsrättens ledamöter och verksamhet.)

Kapitel 2. Unionens rättsakter, förfaranden för antagande och andra bestämmelser

AVSNITT 1 – UNIONENS RÄTTSAKTER

Artikel 288 (f.d. artikel 249 EG)

När institutionerna utövar unionens befogenheter ska de anta förordningar, direktiv, beslut, rekommendationer och yttranden.

En förordning ska ha allmän giltighet. Den ska till alla delar vara bindande och direkt tillämplig i varje medlemsstat.

Ett direktiv ska med avseende på det resultat som ska uppnås vara bindande för varje medlemsstat till vilken det är riktat, men ska överlåta åt de nationella myndigheterna att bestämma form och tillvägagångssätt för genomförandet.

Ett beslut är till alla delar bindande. Om ett beslut anger till vem eller vilka det riktar sig, är det bindande endast för dessa.

Rekommendationer och yttranden ska inte vara bindande.

Ang. unionsrätten företräde, se **C-6/94** Costa, **C-573/17** Poplawski och **C-261/20** Thelen Technopark Berlin. Nationell domstol är skyldig att ex officio underlåta att tillämpa varje nationell lagstiftning eller praxis, även senare sådan, som strider mot en bestämmelse i unionsrätten som har direkt effekt, utan att vare sig begära eller avvakta ett föregående upphävande av denna lagstiftning eller praxis genom lagstiftning eller på annan konstitutionell väg **C-205/20** Bezirkshauptmannschaft Hartberg-Fürstenfeld (Direkt effekt). Vid tolkningen av en unionsbestämmelse ska inte bara lydelsen beaktas, utan också sammanhanget och de mål som eftersträvas med de föreskrifter som bestämmelsen ingår i. Därutöver ska bland annat förarbetena till bestämmelserna beaktas **C-511/18**, **C-512/18** och **C-520/18** La Quadrature du Net m.fl. samt **C-140/20** G.D. mot Commissioner of An Garda Síochána.

Ingressen till en unionsrättsakt kan precisera innehållet i bestämmelserna i denna rättsakt, **C-344/04** IATA och ELFAA, p 76); Även om skälen i en unionsrättsakt nämligen viktiga tolkningsdata, som kan belysa lagstiftarens avsikt, är *ingressen* till en unionsrättsakt däremot inte juridiskt bindande och kan inte åberopas för att göra avsteg från själva bestämmelserna i rättsakten eller för att tolka dessa bestämmelser på ett sätt som uppenbart strider mot deras lydelse **C-418/18 P** Puppinck m.fl./kommissionen. *Förordningar* – Ang. direkt tillämplighet, se **43/71** Politi, **39/72** kommissionen/Italien, **34/73** Fratelli Variola, **50/76** Amsterdam Bulb. Ang. skillnaden mellan en förordning och ett beslut, se **242/81** Roquette Frères – Förbud mot nationella föreskrifter som kan ändra tillämpningen av en förordning **18/72** Granaria – Villkor för nationella tillämpningsföreskrifter **39/70** Norddeutsches Vieh- und Fleischkontor. Ang. bemyndigande att anta tillämpningsföreskrifter, se **230/78** Eridana – Kan erfordras att medlemsstaterna antar tillämpningsföreskrifter för att genomföra en förordning **C-403/98** Monte Arcosu – Villkor för analogisk tillämpning **165/84** Krohn. En förordning till alla delar bindande och direkt tillämplig i varje medlemsstat, vilket innebär att förordningens bestämmelser i princip inte kräver någon tillämpningsåtgärd från medlemsstaternas sida **C-645/19** Facebook Ireland m.fl. – Ang. nationella domstolars möjligheter att interimistiskt förordna om *uppskov med verkställighet* av en nationell åtgärd som grundar sig på en förordning, vars giltighet är ifrågasatt, se **C-143/88** och **C-92/89** Zuckerfabrik Süderdithmarschen; jfr **C-465/93** Atlanta Fruchthandelsgesellschaft. Ang. möjlighet att väcka en civilrättslig talan mot en konkurrerande näringsidkare på grundval av en bestämmelse i en förordning, se **C-353/00** Muñoz. *Direktiv* – Direkt effekt **41/74** Van Duyn – Förvaltningsmyndigheter, kommuner och domstolar är skyldiga att tillämpa bestämmelser i ett direktiv som har direkt effekt och ska avstå från att tillämpa därmed oförenliga bestämmelser i nationell rätt **103/88** Fratelli Costanzo – Domstolar skyldiga att utöva den befogenhet som följer av nationell rätt att meddela ett avgörande i vilket det fastställs att medlemsstaten ifråga inte har införlivat ett direktiv på ett korrekt sätt och att denna medlemsstat är skyldig att avhjälpa bristen **C-64/20** UH/An tAire Talmhaíochta Bia agus Mara, Éire agus An tArd-Aighne – Bestämmelser i ett direktiv som har direkt effekt kan åberopas mot enskilt organ som står under statens tillsyn eller som anförtrotts myndighetsutövning **C-188/89** Foster – Kan inte ligga till grund för straffrättsligt ansvar **14/86** Pretore di Salò – Kan inte i sig ålägga enskilda några skyldigheter **80/86** Kolpinghuis Nijmegen och **C-321/05** Kofoed – Negativa återverkningar för tredje man utesluter inte att enskilda kan åberopa bestämmelser i ett direktiv gentemot en medlemsstat **C-201/02** Wells, **C-152/07C-154/07** Arcor m.fl. – Saknar horisontell direkt effekt **C-91/92** Faccini Dori – Medlemsstaternas utrymme att företa skönsmässiga bedömningar utesluter inte domstolskontroll **C-72/95** Kraaijeveld – Ang. rättsföljden av att anmälningsskyldigheten av tekniska föreskrifter åsidosatts, se **C-194/94** CIA Security International; jfr **C-443/98** Unilever Italia – *Direktivkonform*

tolkning **C-106/89** Marleasing, **C-555/07** Kücükdeveci, **C-545/17** Pawlak (direkt effekt som åberopas av en myndighet som utgör en del av statsförvaltningen i en medlemsstat i ett mål mot en enskild) och **C-467/18** Brottmål mot EP. Ang. nationella domstolars skyldigheter enl. principen om direktivkonform tolkning, se **C-397/01–C-403/01** Pfeiffer och **C-321/05** Kofoed samt **C-205/21** V.S. Kravet på konform tolkning innefattar en skyldighet för de nationella domstolarna att, i förekommande fall, ändra fast rättspraxis om denna grundas på en tolkning av nationell rätt som är oförenlig med ett direktivs syfte **C-441/14** DI och **C-614/14** Ognyanov; Gäller även rambeslut **C-554/14** Ognyanov. Ingen skyldighet, i en tvist mellan enskilda, att med unionsrätten som enda stöd underlåta att tillämpa bestämmelser i nationell rätt som strider mot bestämmelserna i ett direktiv som har direkt effekt **C-122/17** Smith; hindrar inte domstolar och förvaltningsmyndigheter att med stöd av nationell rätt lämna en bestämmelse i nationell rätt utan avseende, när den strider mot en bestämmelse i unionsrätten som saknar direkt effekt **C-261/20** Thelen Technopark Berlin. Ang. medlemsstaternas skyldigheter under införlivandeperioden, se **C-157/02** Rieser Internationale Transporte eller under en övergångsperiod **C-316/04** Stichting Zuid-Hollandse Milieufederatie. Ang. påföljdssystem, se **C-40/04** Yonemoto. Vid införlivandet av ett direktiv är medlemsstaterna skyldiga att säkerställa direktivets fulla verkan, men de förfogar över ett betydande utrymme för skönsmässig bedömning avseende valet av tillvägagångssätt **C-216/05** kommissionen/Irland. *Beslut* – Bindande för medlemsstatens alla organ, inklusive dess domstolar **249/85** Albako – Direkt effekt **9/70** Grad – Villkor för direkt effekt **C-156/91** Hansa Fleisch – Saknar horisontell direkt effekt **C-80/06** Carp. *Rekommendationer och yttranden* – Saknar direkt effekt; nationella domstolar dock skyldiga att ta hänsyn till rekommendationer som tolkningsunderlag **C-322/88** Grimaldi – Rekommendation utgör inte hinder för att fastställa fördragsbrott **C-39/10** kommissionen/Estland.

Artikel 289

1. Det ordinarie lagstiftningsförfarandet består i att Europaparlamentet och rådet på förslag av kommissionen gemensamt antar en förordning, ett direktiv eller ett beslut. Detta förfarande definieras i artikel 294.

2. I de särskilda fall som anges i fördragen ska ett särskilt lagstiftningsförfarande bestå i att Europaparlamentet med medverkan av rådet, eller rådet med medverkan av Europaparlamentet, antar en förordning, ett direktiv eller ett beslut.

3. De rättsakter som antas i enlighet med ett lagstiftningsförfarande utgör lagstiftningsakter.

4. I de särskilda fall som anges i fördragen kan lagstiftningsakter antas på initiativ av en grupp medlemsstater eller Europaparlamentet, på rekommendation av Europeiska centralbanken eller på begäran av domstolen eller Europeiska investeringsbanken.

Artikel 290

1. Genom en lagstiftningsakt kan det till kommissionen delegeras befogenhet att anta akter med allmän räckvidd som inte är lagstiftningsakter och som kompletterar eller ändrar vissa icke väsentliga delar av lagstiftningsakten.

Mål, innehåll, omfattning och varaktighet för delegeringen av befogenhet ska uttryckligen avgränsas i lagstiftningsakterna. De väsentliga delarna av ett område ska förbehållas lagstiftningsakterna och får därför inte bli föremål för delegering av befogenhet.

2. Lagstiftningsakterna ska uttryckligen fastställa de villkor som ska gälla för delegeringen; dessa villkor kan vara följande:

a) Europaparlamentet eller rådet får besluta att återkalla delegeringen.

b) Den delegerade akten får träda i kraft endast om Europaparlamentet eller rådet inte har gjort några invändningar inom den tidsfrist som anges i lagstiftningsakten.

Vid tillämpning av leden a och b ska Europaparlamentet besluta med en majoritet av sina ledamöter och rådet besluta med kvalificerad majoritet.

3. Adjektivet "delegerad" ska införas i rubriken till delegerade akter.

Ang. begreppen "komplettera" och "ändra" och behovet att anta en separat normativ rättsakt, se **C-286/14** parlamentet/kommissionen.

Artikel 291

1. Medlemsstaterna ska vidta alla nationella lagstiftningsåtgärder som är nödvändiga för att genomföra unionens rättsligt bindande akter.

2. Om enhetliga villkor för genomförande av unionens rättsligt bindande akter krävs, ska kommissionen eller, i särskilda vederbörligen motiverade fall och i de fall som anges i artiklarna 24 och 26 i fördraget om Europeiska unionen, rådet tilldelas genomförandebefogenheter genom dessa akter.

3. Vid tillämpning av punkt 2 ska Europaparlamentet och rådet, genom förordningar i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet, i förväg fastställa allmänna regler och principer för medlemsstaternas kontroll av kommissionens utövande av sina genomförandebefogenheter.

4. Ordet "genomförande" ska införas i rubriken till genomförandeaakterna.

Ang. Europeiska unionens råds genomförandebefogenheter se **C-695/20** Fenix International.

Artikel 292

Rådet ska anta rekommendationer. Det ska besluta på förslag av kommissionen i samtliga fall där fördragen föreskriver att rådet ska anta akter på förslag av kommissionen. Rådet ska besluta med enhällighet på de områden där enhällighet krävs för antagandet av en unionsakt. Kommissionen ska anta rekommendationer, vilket även gäller Europeiska centralbanken i de särskilda fall som anges i fördragen.

AVSNITT 2 – FÖRFARANDE FÖR ANTAGANDE AV AKTER OCH ANDRA BESTÄMMELSER

Artiklarna 293, 294 (f.d. artiklarna 250 och 251 EG) och **295**

Artikel 296 (f.d. artikel 253 EG)

Om fördragen inte anger vilken typ av akt som ska antas, ska institutionerna välja typ av akt i varje enskilt fall, med beaktande av tillämpliga förfaranden och proportionalitetsprincipen.

Rättsakter ska motiveras och innehålla en hänvisning till de förslag, initiativ, rekommendationer, framställningar eller yttranden som föreskrivs i fördragen.

När ett utkast till lagstiftningsakt läggs fram för Europaparlamentet och rådet, ska dessa avstå från att anta akter som inte anges i det lagstiftningsförfarande som är tillämpligt på det berörda området.

Kravet på motivering är en *väsentlig formföreskrift*. Bristfällig motivering kan innebära att en rättsakt ogiltigförklaras **269/90** Technische Universität München, **C-370/07** kommissionen/rådet (angivelse av rättslig grund för rättsakt). EU-domstolarna kan pröva motiveringskyldigheten *ex officio* **18/57** Nold, **C-166/95 P** kommissionen/Daffix. Åsidosättande av den kontradiktoriska principen genom ogiltigförklaring med stöd av en grund som prövats *ex officio* avseende ett åsidosättande av artikel 296 utan att parterna dessförinnan beretts tillfälle att yttra sig över grunden **C-89/08 P** kommissionen/Irland m.fl. Av motiveringen ska klart och tydligt framgå hur den institution som har antagit rättsakten har resonerat, så att de som berörs därav kan få kännedom om skälen för den vidtagna åtgärden och så att domstolen ges möjlighet att utöva sin prövningsrätt **24/62** Tyskland/kommissionen, **C-269/90** Technische Universität München. Kravet på motivering ska bedömas mot bakgrund av omständigheterna i det enskilda fallet **C-121** och **122/91** CT Control, **C-367/95 P** kommissionen/Sytraval och Brink's France. Motiveringen ska vara anpassad till den aktuella rättsaktens beskaffenhet **C-27/00** och **C-122/00** Omega Air e.a. En kortfattad motivering är godtagbar under vissa omständigheter **350/88** Delacre, **C-244/95** Moskof. När det är fråga om en allmänt tillämplig rättsakt kan motiveringen begränsas **C-342/03** Spanien/rådet. En bristfällig motivering kan inte rättas till genom att den berörde underrättas om skälen för beslutet under förfarandet vid domstolen **C-189/02 P** Dansk Rørindustri m.fl. Nationella myndigheter är skyldiga att motivera ett beslut som påverkar utövandet av en grundläggande rättighet som har tillförsäkrats enskilda genom EU-rätten **222/86** Heylens, **C-70/95** Sodemare. Om det väsentliga målet framgår av den omvistade rättsakten, är det onödigt att kräva en särskild motivering för varje teknisk lösning som valts **C-380/03** Tyskland/parlamentet och rådet och **C-310/04** Spanien/rådet. Motiveringskyldigheten vid vägran att lämna ut känsliga handlingar, se **C-266/05 P** Sison/rådet. Motiveringskyldigheten vid bedömning av om en åtgärd utgör ett statligt stöd enl. art. 107 FEUF **C-88/03** Portugal/kommissionen (samhandelskriterium och konkurrensnedvridning). Kommissionen kan i ett statsstödsärende inte åläggas att ange skälen till varför den gjort en annan bedömning i ett tidigare beslut **C-182/03** Belgien/kommissionen.

Artikel 297 (f.d. artikel 254 EG)

1. Lagstiftningsakter som antas i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet ska undertecknas av Europaparlamentets ordförande och rådets ordförande.

Lagstiftningsakter som antas i enlighet med ett särskilt lagstiftningsförfarande ska undertecknas av ordföranden för den institution som har antagit dem.

Lagstiftningsakterna ska offentliggöras i *Europeiska unionens officiella tidning*. De ska träda i kraft den dag som anges i dem eller, om det inte anges någon dag, den tjugonde dagen efter offentliggörandet.

2. Icke-lagstiftningsakter som antas i form av förordningar, direktiv och sådana beslut som inte anger till vem eller vilka de riktar sig ska undertecknas av ordföranden för den institution som har antagit dem.

Förordningar och direktiv som riktar sig till samtliga medlemsstater samt sådana beslut som inte anger till vem eller vilka de riktar sig ska offentliggöras i *Europeiska unionens officiella tidning*. De ska träda i kraft den dag som anges i akterna eller, om det inte anges någon dag, den tjugonde dagen efter offentliggörandet.

Övriga direktiv samt sådana beslut som anger till vem eller vilka de riktar sig ska delges den eller dem som de riktar sig till och får verkan genom denna delgivning.

Ang. datum för publicering av EU-rättsakter och rättsverkningar därav, se **98/78** Racke, **99/78** Decker, **258/80** Rumi/kommissionen, **C-337/88** SAFA, **C-110/97** Nederländerna/rådet. Ang. verkan mot enskild av en förordning som ej publicerats i EUT **C-161/06** Skoma-Lux, bilaga som ej publicerats **C-345/06** Heinrich, fråga om ej offentliggjorda riktlinjer innehåller skyldigheter **C-410/09** Polska Telefonia Cyfrowa. Ang. möjlighet att göra gällande tekniska standarder som inte har offentliggjorts i Europeiska unionens officiella tidning gentemot enskild, se **C-160/20** Stichting Rookpreventie Jeugd m.fl.

Artikel 298

1. När unionens institutioner, organ och byråer fullgör sina uppgifter ska de stödja sig på en öppen, effektiv och oberoende europeisk administration.

2. Med beaktande av de tjänsteföreskrifter och anställningsvillkor som har antagits på grundval av artikel 336 ska Europaparlamentet och rådet genom förordningar i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet fastställa bestämmelser för detta ändamål.

Artikel 299 (f.d. artikel 256 EG)

Akter antagna av rådet, kommissionen eller Europeiska centralbanken som medför betalningsskyldighet för andra än stater ska vara verkställbara.

Verkställigheten ska följa de civilprocessrättsliga regler som gäller i den medlemsstat inom vars territorium den sker. Beslutet om att verkställighet ska ske ska bifogas avgörandet utan andra formaliteter än kontroll av av-

görandets äkthet genom den nationella myndighet som varje medlemsstats regering ska utse för detta ändamål samt meddela kommissionen och Europeiska unionens domstol.

När dessa formaliteter uppfyllts på begäran av den berörda parten, får denne fullfölja verkställigheten enligt den nationella lagstiftningen genom att hänskjuta ärendet direkt till den behöriga myndigheten.

Verkställigheten får skjutas upp endast genom beslut av domstolen. Domstolarna i de berörda staterna ska dock vara behöriga beträffande klagomål om att verkställigheten inte genomförs på regelrätt sätt.

Se **F 1995:105**, återgiven efter detta fördrag.

Talan som förs vid tribunalen hindrar inte verkställighet; tribunalen kan förordna om uppskov med verkställigheten av den kritiserade rättsakten, föreskriva nödvändiga interimistiska åtgärder och i förekommande fall skjuta upp verkställigheten **C-185/95 P** Baustahlgewebe.

Kapitel 3. Unionens rådgivande organ

Artiklarna 300–309

AVDELNING II

Finansiella bestämmelser

Artiklarna 310–325

Ang. art. 325: Hot som riktar sig mot unionens ekonomiska intressen **C-42/17** M.A.S. och M.B. (nationella bestämmelser som föreskriver preskriptionstider som kan medföra straffrihet för brott såsom grova mervärdesskattebrott). Straffrättsliga förfaranden som rör skattebrott avseende mervärdesskatt **C-310/16** Dzivev m.fl. (tillåtlighet av telefonavlyssning som meddelats av en obehörig domstol som bevismedel). *Ang. art 314:* Europaparlamentets utövande av budgetbefogenhet under ett extra plenarsammanträde i Bryssel (Belgien) se **C-73/17** Frankrike/parlamentet.

AVDELNING III

Fördjupade samarbeten

Artiklarna 326–334

SJUNDE DELEN. ALLMÄNNA BESTÄMMELSER OCH SLUTBESTÄMMELSER

Artikel 335 (f.d. artikel 282 EG; innehåller best. om rättskapacitet)

Artikel 336 (f.d. artikel 283 EG)

(Avser tjänsteföreskrifter och anställningsvillkor.)

Artikel 337 (f.d. artikel 284 EG)

Kommissionen får inom de gränser och på de villkor som med enkel majoritet fastställts av rådet i enlighet med bestämmelserna i fördragen inhämta den information och företa de kontroller som behövs för att fullgöra de uppgifter som anförtrotts kommissionen.

Kan utgöra en självständig rättslig grund för rådets rättsakter, trots att art. saknar omröstningsregel **C-426/93** Tyskland/kommissionen.

Artikel 338 (f.d. artikel 285 EG)

(Avser statistik för unionens verksamhet.)

Artikel 339 (f.d. artikel 287 EG)

Medlemmarna av unionens institutioner, medlemmarna av kommittéer samt tjänstemän och övriga anställda i unionen ska, även efter det att deras uppdrag upphört, vara förpliktade att inte lämna ut upplysningar som omfattas av tystnadsplikt, särskilt uppgifter om företag, deras affärsförbindelser eller deras kostnadsförhållanden.

Artikel 340 (f.d. artikel 288 EG)

Unionens avtalsrättsliga ansvar ska regleras av den lagstiftning som är tillämplig på avtalet i fråga.

Vad beträffar utomobligatoriskt ansvar ska unionen ersätta skada, som orsakats av dess institutioner eller av dess anställda under tjänsteutövning, i enlighet med de allmänna principer som är gemensamma för medlemsstaternas rättsordningar.

Med avvikelse från andra stycket ska Europeiska centralbanken ersätta skada som orsakats av banken själv eller av dess anställda under tjänsteutövning i enlighet med de allmänna principer som är gemensamma för medlemsstaternas rättsordningar.

De anställdas personliga ansvar gentemot unionen ska regleras av bestämmelserna i de tjänsteföreskrifter eller de anställningsvillkor som gäller för dem.

Villkor för utomobligatoriskt ansvar **C-352/98** Bergaderm, **4/69** Lütticke. *Tillräckligt klar* överträdelse **C-472/00 P** Fresh Marine Company, **C-312/00** Camar samt **C-123/18 P** HTTS/rådet. *Rättsstridighet* **C-363** och **C-364/88** Finsider, **120/86** Mulder (mjölk), **238/78** Ireks-Arkady (likabehandling), **5/71** Zuckerfabrik Schöppenstedt. Ang. administrationens omsorgsplikt, se **C-47/07 P** Masdar (UK). *Skada* **C-104/89** Mulder, **C-308/87** Griffoni. Ang. *orsakssamband* mellan institutionens agerande och den påstådda skadan **C-362/95** Blackspur samt bevisbördan för den påstådda skadans förekomst och omfattning **C-346/17 P** Klein/kommissionen. Ang. eventuellt ansvar till följd av att ett kommissionsbeslut om en företagskoncentration ogiltigförklaras, se **C-440/07 P** kommissionen/Schneider Electric. *Tillämpning* Oskäligt lång handläggningstid i ett mål vid Europeiska unionens tribunal **C-150/17 P** Europeiska unionen/Kendrion, **C-174/17 P** och **C-222/17 P**. Europeiska unionen/ASPLA och Armando Álvarez (kostnader för bankgaranti) och förenade målen **C-447/17 P** och **C-497/17 P** Europeiska unionen/Guardian Europe. Förhållande till *medlemsstaternas ansvar* **175/84** Krohn. *Preskription* **256/80** Birra Wührer. *Bevisbördan* **C-401/96 P** Somaco. Ang. förhållandet till art. 263 FEUF, se **59/65** Schreckenberg, **C-199** och **C-200/94** Pevasa. Betr. *medlemsstaternas ansvar för åsidosättande av EU-rätten*, se **C-6** och **C-9/90** Francovich (ej införlivat direktiv), **C-46** och **C-48/93** Brasserie du Pêcheur (art. 34 FEUF) och Factortame (art. 49 FEUF), **C-392/93** British Telecommunications (direktivtolkning), **C-5/94** Hedley Lomas (art. 35 FEUF/direktivtolkning), **C-178/94** Dillenkofer (ej införlivat direktiv), **C-319/96** Brinkmann (myndigheters tolkning av direktiv), **C-150/99** Lindöpark (felaktig införlivning av direktiv), **C-424/97** Haim (offentlighetsligt organ – art. 49 FEUF), **C-224/01** Köbler, **C-173/03** Traghetti del Mediterraneo och **C-620/17** Hochtief Solutions Magyarországi Fióktelepe (ansvar för nationella domstolar), **C-470/03** AGM-COS.MET (kritik som framförts offentligt av en statstjänsteman) och **C-287/20** kommissionen/Spanien (principerna om likvärdighet och effektivitet). Medlemsstats ansvar för skador som ska ha vållats en enskild genom försämring av luften **C-61/21** Ministre de la Transition écologique och Premier ministre. En nationell preskriptionstid för skadeståndsansvar avbryts inte när ett fördragsbrottsförfarande inlett **C-445/06** Danske Slagterier. Ang. domstolens behörighet att pröva en talan om utomobligatoriskt skadeståndsansvar, **C-377/09** Hanssens-Ensch. Direktiv 98/34 om anmälan av tekniska standarder och föreskrifter syftar inte till att ge enskilda rättigheter, varför en medlemsstats åsidosättande av detta inte ger enskilda rätt till ersättning för skada **C-98/14** Berlington Hundary m.fl. Eurogruppen är inte ett unionsorgan mot vilken talan om utomobligatoriskt ansvar kan väckas (Omstrukturering av cypriotisk skuld) rådet mot K. **C-597/18 P** Chrysostomides & Co. m.fl. Begreppet "institution" enl. art. 340 FEUF omfattar alla unionsorgan och unionsbyråer som inrättats genom eller med stöd av fördragen **C-597/18 P**, **C-598/18 P**, **C-603/18 P** och **C-604/18 P** rådet m.fl./K. Chrysostomides & Co. m.fl. och **C-59/18** Italien/rådet samt **C-743/19** parlamentet/rådet.

Artiklarna 341–344 (f.d. artiklarna 289–292 EG)

Artikel 345 (f.d. artikel 295 EG)

Fördragen ska inte i något hänseende ingripa i medlemsstaternas egendomsordning.

Medlemsstaternas behörighet att definiera rätten till egendom medför inte ett totalt förbud för åtgärder som påverkar utövandet av äganderätten **C-491/01** British American Tobacco – Undantar inte medlemsstaternas egendomsordningar från fördragets grundläggande bestämmelser **C-463/00** kommissionen/Spanien och **C-503/04** kommissionen/Tyskland – Nationella bestämmelser om förvärv av fast egendom ska stå i överensstämmelse med fördragets bestämmelser om fria kapitalrörelser **C-300/01** Salzmann – Art. 345 FEUF kan inte åberopas till stöd för inskränkningar i de friheter som stadgas i fördraget, när inskränkningarna är ett resultat av att medlemsstatens aktieinnehav i ett privat företag är förbundet med privilegier (s.k. Golden shares; **C-503/99** kommissionen/Belgien, **C-367/88** kommissionen/Portugal, **C-483/99** kommissionen/Frankrike) – En medlemsstat kan inte åberopa rättssäkerhetsprincipen, principen om skydd för berättigade förväntningar, principen *pacta sunt servanda* och rätten till skydd för egendom som grund för att inte följa en dom varigenom ett fördragsbrott enl. art. 258 FEUF fastställs och därigenom undgå sitt eget ansvar **C-503/04** kommissionen/Tyskland (uppsägning av kontrakt).

Artikel 346 (f.d. artikel 296 EG)

1. Bestämmelserna i fördragen ska inte hindra tillämpningen av följande regler:

a) Ingen medlemsstat ska vara förpliktad att lämna sådan information vars avslöjande den anser strida mot sina väsentliga säkerhetsintressen.

b) Varje medlemsstat får vidta åtgärder, som den anser nödvändiga för att skydda sina väsentliga säkerhetsintressen i fråga om tillverkning av eller handel med vapen, ammunition och krigsmateriel; sådana åtgärder får inte försämrå konkurrensvillkoren på den inre marknaden vad gäller varor som inte är avsedda speciellt för militärändamål.

2. Rådet får på förslag från kommissionen genom enhälligt beslut ändra den lista som rådet den 15 april 1958 fastställde över varor på vilka bestämmelserna i punkt 1 b ska tillämpas.

Snäv tolkning **C-414/97** kommissionen/Spanien – Avser exceptionella och väl avgränsade fall **C-186/01** Dory. Ang. tullfri import av militär utrustning, se **C-294/05** kommissionen/Sverige.

Artikel 347 (f.d. artikel 297 EG)

Medlemsstaterna ska samråda med varandra för att genom gemensamma åtgärder hindra att den inre marknadens funktion påverkas av åtgärder som en medlemsstat kan se sig tvungen att vidta vid allvarliga interna störningar som påverkar upprätthållandet av lag och ordning, i händelse av krig eller vid en allvarlig internationell spänning som innebär krigsfara eller för att fullgöra de skyldigheter den har tagit på sig i syfte att bevara fred och internationell säkerhet.

Ang. administrativt tillstånd vid förvärv av fastighet som är belägen inom ett militärt intressant område av det nationella territoriet, se **C-423/98** Albore.

Artikel 348 (f.d. artikel 298 EG)

Artikel 349 (f.d. artikel 299.2 andra, tredje och fjärde styckena EG)

Rådet ska med beaktande av den strukturella, sociala och ekonomiska situationen i Guadeloupe, Franska Guyana, Martinique, Mayotte, Réunion och Saint-Martin, och på Azorerna, Madeira och Kanarieöarna, vilken förvärras av dessas avlägsna belägenhet, ökaraktär, ringa storlek, besvärliga terräng- och klimatförhållanden samt ekonomiska beroende av ett fåtal produkter, vilka faktorer på grund av sin bestående natur och sammanlagda verkan allvarligt hämmar områdenas utveckling, på förslag av kommissionen och efter att ha hört Europaparlamentet besluta om specifika åtgärder för att särskilt fastställa villkoren för hur fördragen ska tillämpas beträffande dessa områden, inklusive den gemensamma politiken. Om de specifika åtgärderna i fråga beslutas av rådet i enlighet med ett särskilt lagstiftningsförfarande, ska det också besluta på förslag av kommissionen och efter att ha hört Europaparlamentet.

De åtgärder som avses i första stycket gäller särskilt tull- och handelspolitik, skattepolitik, frizoner, jordbruks- och fiskeripolitik, villkor för leverans av råvaror och viktiga konsumtionsvaror, statligt stöd samt villkor för tillgång till strukturfonder och övergripande unionsprogram.

Rådet ska besluta om de åtgärder som avses i första stycket med beaktande av de yttersta randområdenas särdrag och särskilda begränsningar, utan att undergräva integriteten och sammanhanget hos unionsrätten, inklusive den inre marknaden och den gemensamma politiken.

Artiklarna 350 och 351 (f.d. artiklarna 306 och 307 EG)

Medlemsstaterna har rätt att fullgöra de skyldigheter som följer av internationella konventioner som ingåtts med tredjeländer innan fördraget trädde i kraft; däremot är det inte tillåtet att göra gällande rättigheter som följer av sådana konventioner när det gäller gemenskapens inre förhållanden **C-147/03** kommissionen/Österrike (villkor för tillträde till universitetsutbildning). Ang. lämpliga åtgärder för att undanröja oförenligheter i internationella avtal som ingåtts före en medlemsstats anslutning, se **C-249/06** kommissionen/Sverige.

Artikel 352 (f.d. artikel 308 EG)

1. Om en åtgärd från unionens sida skulle visa sig nödvändig för att, inom ramen för den politik som fastställs i fördragen, nå något av de mål som avses i fördragen, och dessa inte föreskriver de nödvändiga befogenheterna för detta, ska rådet med enhällighet, på förslag av kommissionen och efter Europaparlamentets godkännande, anta lämpliga bestämmelser. Om bestämmelserna i fråga antas av rådet i enlighet med ett särskilt lagstiftningsförfarande, ska det också besluta med enhällighet, på förslag av kommissionen och efter Europaparlamentets godkännande.

2. Kommissionen ska vid det förfarande för kontroll av subsidiaritetsprincipen som avses i artikel 5.3 i fördraget om Europeiska unionen uppmärksamma nationella parlament på de förslag som grundar sig på den här artikeln.

3. De åtgärder som grundar sig på denna artikel får inte omfatta någon harmonisering av medlemsstaternas lagar och andra författningar i de fall där fördragen utesluter en sådan harmonisering.

4. Denna artikel får inte ligga till grund för att uppnå mål som omfattas av den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken och varje akt som antas i enlighet med denna artikel ska respektera de begränsningar som fastställs i artikel 40 andra stycket i fördraget om Europeiska unionen.

Kan endast användas som rättslig grund för en rättsakt då det inte finns någon annan bestämmelse i fördragen som ger gemenskapens institutioner den behörighet som är nödvändig för att anta rättsakten **165/87** kommissionen/rådet – Extern kompetens **22/70** kommissionen/rådet – Ang. anslutning till Europakonventionen se Yttrande **2/94**.

Artikel 353 (Innehåller best. om begränsningar av tillämpningen av EU-fördraget art. 48.7)

Artikel 354 (f.d. artikel 309 EG; innehåller best:r om omröstning vid medlemsstats tillfälliga upphävande av vissa rättigheter som följer av medlemskap i unionen)

Artikel 355 (f.d. artikel 299.2 första stycket och 299.3–299.6 EG)

Utöver bestämmelserna i artikel 52 i fördraget om Europeiska unionen angående fördragens territoriella tillämpningsområde ska följande bestämmelser tillämpas:

1. Bestämmelserna i fördragen ska gälla för Guadeloupe, Franska Guyana, Martinique, Mayotte, Réunion, Saint-Martin, Azorerna, Madeira och Kanarieöarna i enlighet med artikel 349.

2. De utomeuropeiska länder och territorier som anges i bilaga II ska omfattas av den särskilda associeringsordning som fastställs i fjärde delen.

Fördragen ska inte tillämpas på de utomeuropeiska länder och territorier som har särskilda förbindelser med Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland och som inte har tagits med i den nämnda bilagan.

3. Bestämmelserna i fördragen ska tillämpas på de europeiska territorier vilkas utrikes angelägenheter omhändertas av en medlemsstat.

4. Bestämmelserna i fördragen ska omfatta Åland i enlighet med bestämmelserna i protokoll nr 2 i akten om villkoren för Republiken Österrikes, Republiken Finlands och Konungariket Sveriges anslutning.

5. Med avvikelse från artikel 52 i fördraget om Europeiska unionen och punkterna 1–4 i den här artikeln ska följande gälla:

a) Fördragen ska inte tillämpas beträffande Färöarna.

b) Fördragen ska inte tillämpas beträffande Förenade konungariket Storbritannien och Nordirlands suveräna basområden Akrotiri och Dhekelia i Cypern, utom i den mån det är nödvändigt för genomförandet av arrangemangen i det protokoll om Förenade konungariket Storbritannien och Nordirlands suveräna basområden i Cypern som bifogas akten om villkoren för Republiken Tjeckiens, Republiken Estlands, Republiken Cyperns, Republiken Lettlands, Republiken Litauens, Republiken Ungerns, Republiken Maltas, Republiken Polens, Republiken Sloveniens och Republiken Slovakians anslutning till Europeiska unionen och i enlighet med bestämmelserna i det protokollet.

c) Fördragen ska tillämpas beträffande Kanalöarna och Isle of Man endast i den utsträckning det är nödvändigt för att säkerställa genomförandet av den ordning för dessa öar som anges i det fördrag om anslutning av nya medlemsstater till Europeiska ekonomiska gemenskapen och till Europeiska atomenergigemenskapen som undertecknats den 22 januari 1972.

6. Europeiska rådet får på initiativ av den berörda medlemsstaten anta ett beslut om ändring av ställningen i förhållande till unionen för ett danskt, franskt eller nederländskt land eller territorium som avses i punkterna 1 och 2. Europeiska rådet ska besluta med enhällighet efter att ha hört kommissionen.

Kontroller av kontanta medel inom det internationella transitområdet på en flygplats i en medlemsstat **C-17/16** – El Dakkak och Intercontinental. Tillämplighet i förhållande till Gibraltar **C-267/16** Buhagiar m.fl.

Artikel 356 (f.d. artikel 312 EG)

Detta fördrag har ingåtts på obegränsad tid.

Artikel 357 (f.d. artikel 313 EG)

Detta fördrag ska ratificeras av de höga fördragsslutande parterna i enlighet med deras konstitutionella bestämmelser. Ratifikationsinstrumenten ska deponeras hos Republiken Italiens regering.

Detta fördrag träder i kraft den första dagen i den månad som följer efter det att det sista ratifikationsinstrumentet har deponerats. Om emellertid detta har deponerats mindre än femton dagar före följande månads början, träder fördraget inte i kraft förrän den första dagen i den andra månaden efter det att det har deponerats.

Artikel 358

Bestämmelserna i artikel 55 i fördraget om Europeiska unionen ska tillämpas på det här fördraget.

F (1994:2035) om vissa skyldigheter för myndigheter vid ett medlemskap i Europeiska unionen.

Enl. **F 1995:105** är Domstolsverket behörig svensk myndighet för äkthetskontroll av domar och akter enligt artiklarna 280 och 299 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt samt artiklarna 18 tredje stycket, 159 och 164 i fördraget den 25 mars 1957 om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen.

Lag (1994:1693) om övergångsbestämmelser för en period efter vissa EFTA-staters anslutning till Europeiska unionen. Regeringens tillkännagivande (1985:312) om avtal mellan Sverige och Danmark om handeln mellan Sverige och Grönland.

Författning om frihandel i varuutbytet mellan Sverige och andra länder: Grönland F 1985:315.

Regeringens tillkännagivande (1995:471) om EES-avtalets ikraftträdande med avseende på Furstendömet Liechtenstein.

Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna

Texten motsvarar den senaste konsoliderade versionen av stadgan.

Europaparlamentet, rådet och kommissionen proklamerar högtidligen följande text som Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna.

INGRESS

Europas folk har mellan sig skapat en allt fastare sammanslutning och har beslutat att dela en fredlig framtid på grundval av gemensamma värden.

I medvetande om sitt andliga och etiska arv bygger unionen på de odelbara och universella värdena människans värdighet, frihet, jämlikhet och solidaritet samt på den demokratiska principen och rättsstatsprincipen. Unionen sätter människan i centrum för sin verksamhet genom att inrätta ett unionsmedborgarskap och skapa ett område med frihet, säkerhet och rättvisa.

Unionen ska bidra till att bevara och utveckla dessa gemensamma värden med respekt för mångfalden i Europas folks kultur och traditioner samt för medlemsstaternas nationella identitet och organisering av sina offentliga myndigheter på nationell, regional och lokal nivå. Den ska söka främja en balanserad och hållbar utveckling och ska trygga fri rörlighet för personer, tjänster, varor och kapital, samt etableringsfrihet.

Det är därför nödvändigt att stärka skyddet av de grundläggande rättigheterna mot bakgrund av samhällsutvecklingen, de sociala framstegen och den vetenskapliga och tekniska utvecklingen, genom att göra dessa rättigheter mer synliga i en stadga.

Med beaktande av unionens behörighet och uppgifter samt subsidiaritetsprincipen bekräftas i denna stadga de rättigheter som har sin grund särskilt i medlemsstaternas gemensamma författningstraditioner och internationella förpliktelser, europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, unionens och Europarådets sociala stadgor samt rättspraxis vid Europeiska unionens domstol och Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna. I detta sammanhang kommer stadgan att tolkas av unionens och medlemsstaternas domstolar med vederbörlig hänsyn till de förklaringar vilka fastställdes under ledning av presidiet för det konvent som utarbetade stadgan och vilka uppdaterades av Europeiska konventets presidium.

Åtnjutandet av dessa rättigheter medför ansvar och skyldigheter mot andra människor, mot mänskligheten och mot kommande generationer.

Europeiska unionen erkänner därför de rättigheter, friheter och principer som anges nedan.

AVDELNING I

Värdighet

Artikel 1. Människans värdighet

Människans värdighet är okränkbar. Den ska respekteras och skyddas.

Ang. Mänsklig värdighet och mottagningsvillkor för personer som söker internationellt skydd se **C-233/18** Haqbin.

Artikel 2. Rätt till liv

- Var och en har rätt till liv.
- Ingen får dömas till döden eller avrättas.

Artikel 3. Människans rätt till integritet

- Var och en har rätt till fysisk och mental integritet.
 - Inom medicin och biologi ska i synnerhet följande respekteras:
 - Den berörda personens fria och informerade samtycke, på de villkor som föreskrivs i lag.
 - Förbud mot rashygieniska metoder, i synnerhet sådana som syftar till urval av människor.
 - Förbud mot att låta människokroppen och dess delar i sig utgöra en källa till ekonomisk vinning.
 - Förbud mot reproduktiv kloning av människor.

Artikel 4. Förbud mot tortyr och omänsklig eller förnedrande bestraffning och behandling

Ingen får utsättas för tortyr eller omänsklig eller förnedrande bestraffning och behandling.

Den rättighet som garanteras i art. 4 i stadgan är absolut; ang. förhållandena under frihetsberövanden i den utfärdande medlemsstaten av en europeisk arresteringsorder se **C-404/15** Aranyosi och **C-128/18**– Inom det gemensamma europeiska asylsystemet får asylsökande inte överföras till en annan EU-medlemsstat om systembrister i asylförfarandet innebär en verklig risk för omänsklig eller förnedrande behandling **C-411/10** och **C-493/10** N.S. och M.E.; **C-297/17**, **C-318/17**, **C-319/17** och **C-438/17** ang. systematiska brister i asylförfarandet i den andra medlemsstaten; överföring av en allvarligt sjuk asylsökande till den stat som är ansvarig för prövningen av ansökan **C-578/16** PPU C. K. m.fl. – Någon skyldighet föreligger inte att utfärda visering efter en ansökan om internationellt skydd vid besikningar i tredjeland, även när det finns en påvisad risk för en överträdelse av artiklarna

4 och/eller 18 i stadgan **C-638/16 PPU**, X och X mot État belge – Risk för allvarlig skada avseende sökandens psykiska hälsa om vederbörande återförs till sitt ursprungsland (offer för tortyrhandling) **C-353/16 MP**. Den verkställande rättsliga myndigheten är under vissa villkor skyldig att avsluta överlämnandeförfarandet enligt rambeslut 2002/584 när ett sådant överlämnande riskerar att leda till att den eftersökta personen utsätts för en omänsklig eller förnedrande behandling i den mening som avses i artikel 4 i stadgan, se **C-12818**, Dorobantu; se även **C-404/15** och **C-659/15 PPU**, Aranyosi och Căldăraru; **C-216/18 PPU** Minister for Justice and Equality samt **C-220/18 PPU**, Generalstaatsanwaltschaft. Skäl för att vägra verkställighet grundat på sjukdom **C-699/21** E.D.L. Risken för en kränkning av de grundläggande rättigheter som anges i artiklarna 4 och 47 i stadgan ger den verkställande rättsliga myndigheten rätt att undantagsvis och efter en lämplig prövning avstå från att verkställa en europeisk arresteringsorder **C-158/21** Puig Gordi m.fl.

Artikel 5. Förbud mot slaveri och tvångsarbete

- Ingen får hållas i slaveri eller trældom.
- Ingen får tvingas att utföra tvångsarbete eller annat påtvingat arbete.
- Människohandel ska vara förbjuden.

AVDELNING II

Friheter

Artikel 6. Rätt till frihet och säkerhet

Var och en har rätt till frihet och personlig säkerhet.

Ang. beslut om placering på sluten institution, se **C-92/12 PPU** C. Vid tolkningen av artikel 6 i stadgan ska hänsyn tas till artikel 5.1 i Europakonventionen såsom lägsta tillåtna skydds nivå **C-492/18 PPU** TC ang. tolkningar av den nationella lagstiftningen som går isär (krav på klarhet och förutsägbarhet). Begränsning till följd av utfärdande av europeisk arresteringsorder **C-489/19** PPU NJ. Utgör inte hinder för att en person som är föremål för en europeisk arresteringsorder, och vars överlämnande till myndigheterna i den utfärdande medlemsstaten skjutits upp för lagföring av denna person i den verkställande medlemsstaten, hålls fortsatt frihetsberövad där **C-492/22 PPU**. Officialprövningskyldighet av skäl för förvar av tredjelandsmedborgare **C-704/20** Staatssecretsaris van Justitie en Veiligheid.

Artikel 7. Respekt för privatlivet och familjelivet

Var och en har rätt till respekt för sitt privatliv och familjeliv, sin bostad och sina kommunikationer.

Relativ rättighet som måste bedömas utifrån dess funktion i samhället **C-245/19** och **C-246/19** Staten Luxemburg, **C-311/18** Facebook Ireland och Schrems (överföring av personuppgifter till tredje land för kommersiella syften) samt **C-623/17** Privacy International som kan begränsas – på de villkor som anges i artikel 52.1 i stadgan **C-483/20** XXXX mot Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides. Ang. rätt till familjeåterförening, se **C-578/08** Chakroun. Fråga om biologisk faders rätt till vårdnad **C-400/10 PPU** McB. Respekt för personnamn **C-208/09** Sayn-Wittgenstein, **C-391/09** Runevič-Vardyn. Rätten till respekt för privatliv och familjeliv i samband med utvisning **C-145/09** Tsakouridis – Uppehållstillstånd för tredjelandsmedborgare, förenade målen **C-356/11** och **C-357/11** O. och S.; se även **C-82/16** K.A. m.fl. samt **C-129/18** SM (institutet kafala i algerisk rätt) om barnets bästa. Ang. fråga om hur rätten till skydd för privatliv kan förenas med rätten till skydd för egendom och rätten till effektivt rättsmedel i mål om utlämning av IP-adresser och trafikuppgifter, se **C-275/06** Promusicae. Ogiltigförklaring av datalagringsdirektivet (2006/24/EG), se förenade målen **C-293/12** och **594/12** Digital Rights Ireland och Seitlinger m.fl. samt **C-129/18** SM. Ang. förlust av bostad som del i proportionalitetsbedömning, se **C-34/13** Kušionová. Ang. privata lokaler och konkurrensrättsliga inspektioner, se **C-583/13** Deutsche Bahn m.fl. Upprättandet och användningen av ett psykologiskt sakkunnigutlåtande vars syfte är att ge en bild av vilken sexuell läggning en sökande av internationellt skydd har utgör ett intrång i den berörda personens rätt till respekt för sitt privatliv **C-473/16** F. Ett homosexuellt pars relation kan omfattas av begreppen ”privatliv” och ”familjeliv” på samma sätt som relationen mellan två personer av motsatt kön som befinner sig i samma situation **C-673/16**. Ang. kakor (cookies), se **C-673/17** Planet 49. Ska läsas mot bakgrund av skyldigheten enligt artikel 24.2 och 24.3 i stadgan att beakta att barnets bästa ska komma i främsta rummet och hänsyn till behovet att regelbundet upprätthålla ett personligt förhållande till och direkta kontakter med båda föräldrarna, se **C-638/22 PPU** och **C-230/21**. Skyldighet att lämna in en ansökan om familjeåterförening vid medlemsstatens behöriga diplomatiska beskickning **C-1/23 PPU** Afrin. Advokatens tystnadsplikt och skyldighet för förmedlande advokater att underrätta andra förmedlare som inte är deras klienter om deras rapporteringskyldighet **C-694/20** Orde van Vlaamse Balies m.fl. Rätten att behålla danskt medborgarskap beroende av att det finns en verklig anknytning till detta land **C-689/21** Udlændinge- og Integrationsministeriet.

Artikel 8. Skydd av personuppgifter

- Var och en har rätt till skydd av de personuppgifter som rör honom eller henne.
- Dessa uppgifter ska behandlas lagenligt för bestämda ändamål och på grundval av den berörda personens samtycke eller någon annan legitim och lagenlig grund. Var och en har rätt att få tillgång till insamlade uppgifter som rör honom eller henne och att få rättelse av dem.
- En oberoende myndighet ska kontrollera att dessa regler efterlevs.

Relativ rättighet som måste bedömas utifrån dess funktion i samhället **C-245/19** och **C-246/19** Staten Luxemburg – Lagring av trafikdata **C-511/18** La Quadrature du Net m.fl. samt **C-746/18** Prokuratuur – Ang. överföring av abonnenters personuppgifter till ett annat företag som avser att tillhandahålla nummerupplysningstjänster, se **C-543/09** Deutsche Telekom. Ang. lagstiftning som i brottsbekämpande syfte föreskriver en generell och odifferentierad lagring av samtliga trafikuppgifter och lokaliseringsuppgifter avseende elektroniska kommunikationsmedel **C-203/15** Tele2 Sverige; jfr **C-207/16** Ministerio Fiscal (tillgång till trafikuppgifter i utredningssyfte) **C-511/18**, **C-512/18** och **C-520/18** La Quadrature du Net m.fl., **C-746/18** Prokuratuur, samt **C-140/20** Commissioner of An Garda Síochána. Generell och odifferentierad lagring av samtliga trafik- och lokaliseringsuppgifter **C-793/19** SpaceNet. Avvägning mellan offentlighetsintresset och skyddet för den personliga integriteten vid publicering av namn m.m. på

mottagare av jordbruksstöd **C-92/09** och **C-93/09** Volker und Markus Schecke och Eifert, **C-468/10** ASNEF. Ang. biometriskt pass med fingeravtryck, se **C-291/12** Schwarz, **C-446/12** Willems. Ang. kontrollmyndighetens oberoende, **C-614/10** kommissionen/Österrike. Överföring av personuppgifter till tredje land och säkerställande av adekvat skydd genom skölden för skydd av privatlivet i Europeiska unionen-Förenta staterna **C-311/18** Facebook Ireland och Schrems tillsynsmyndighet i en annan medlemsstat i en liknande situation **C-210/16** Wirtschaftsakademie Schleswig-Holstein. Ang. sökmotorleverantörer och rätten att bli ”bortglömd”, se **C-131/12** Google Spain och Google, **C-507/17** Google (territoriell räckvidd för rätten till borttagande av länkar) samt **C-136/17** GC m.fl. (borttagande av länkar som innehåller känsliga uppgifter). Sökmotorleverantörens skyldigheter och ansvar vid handläggningen av en begäran om borttagande **C-460/20** Google. Ang. rätten för den som ansöker om uppehållstillstånd att få tillgång till personuppgifter, se **C-141/12** Y.S. Ang. abonnenters samtycke till tillhandahållande av personuppgifter för användning i abonnentförteckningar och nummerupplysningstjänster **C-543/09** Deutsche Telekom och **C-536/15** Tele2 (Netherlands) m.fl. Ang. passageraruppgiftssamlingar (PNR-uppgifter) och möjlighet att inkludera uppgifter om passagerare på flygningar inom EU, se **C-817/19** Ligue des droits humains. Sammanjämkning med de grundläggande rättigheterna avseende respekt för privatlivet och skydd för personuppgifter, se **C-439/19** Latvijas Republikas Saeima (rätt att ta del av allmänna handlingar om prickning vid överträdelser av trafikregler). Ang. lojal och effektivt samarbete mellan tillsynsmyndigheterna och befogenhet att inleda eller delta i rättsliga förfaranden, se **C-645/19** Facebook Ireland m.fl. Nationell lagstiftning enligt vilken personuppgifter i intressedeklarationer ska offentliggöras för förebyggande av intressekonflikter och korruption inom den offentliga sektorn **C-184/20** Vyriausioji tarnybinės etikos komisija. Allmänhetens tillgång till information om verkligt huvudmannskap i bolag och andra juridiska enheter **C-37/20** Luxembourg Business Registers. Vid prövning av editionsyrkande ska skyddet för personuppgifter vägas mot rätten till ett effektivt domstolsskydd **C-268/21** Norra Stockholm Bygg.

Artikel 9. Rätt att ingå äktenskap och rätt att bilda familj

Rätten att ingå äktenskap och rätten att bilda familj ska garanteras enligt de nationella lagar som reglerar utövandet av dessa rättigheter.

Artikel 10. Tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet

- Var och en har rätt till tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet. Denna rätt innefattar frihet att byta religion eller övertygelse och frihet att ensam eller i gemenskap med andra, offentligt eller enskilt, utöva sin religion eller övertygelse genom gudstjänst, undervisning, sedvänjor och ritualer.
- Rätten till vapenvägran ska erkännas enligt de nationella lagar som reglerar utövandet av denna rättighet.

Religionsfrihet och förföljelse av flyktingar **C-71/11** och **C-99/11** Y och Z. Begreppet religion omfattar såväl *forum internum*, det vill säga att ha övertygelser, som *forum externum*, det vill säga att offentligt utöva sin religiösa tro **C-157/15** G4S Secure Solutions; se även **C-25/17** Jehovan todistajat (insamling av personuppgifter inom ramen för predikoarbete genom dörrknackning). Särskilda metoder för slakt av halalkött som påbjuds av religiösa riter omfattas av religionsfrihet **C-426/16** Liga van Moskeeën en Islamitische Organisaties Provincie Antwerpen m.fl. samt **C-336/19** Centraal Israëlitisch Consistorie van België m.fl. Intern regel inom ett privat företag enligt vilken det är förbjudet att ge uttryck för religiös, filosofisk eller politisk övertygelse på arbetsplatsen, se **C-344/20** SCRL (Användning av religiös klädedräkt).

Artikel 11. Yttrandefrihet och informationsfrihet

- Var och en har rätt till yttrandefrihet. Denna rätt innefattar åsiktsfrihet samt frihet att ta emot och sprida uppgifter och tankar utan offentlig myndighets inblandning och oberoende av territoriella gränser.
- Mediernas frihet och mångfald ska respekteras.

Yttrandefriheten utgör en väsentlig grund för ett demokratiskt och pluralistiskt samhälle som återspeglar de värden som unionen enligt artikel 2 FEU bygger på, och som sådan utgör en grundläggande rättighet **C-163/10** Patriciello och **C-507/18** Associazione Avvocatura per i diritti LGBTI. Ang. föreläggande att lösenordsskydda ett lokalt trådlöst nätverk (WLAN) som drivs av en näringsidkare **C-484/14** Mc Fadden. Informationsfriheten och pressfriheten kan inte utöver de undantag som är föreskrivna i direktiv 2001/29, motivera ett undantag från de ensamrätter i fråga om mångfaldigande och överföring till allmänheten som upphovsmannen har **C-516/17** Spiegel online samt **C-469/17** Funke Medien NRW. Ang. interna regler i ett privat företag som förbjuder bärandet på arbetsplatsen av synliga politiska, filosofiska eller religiösa symboler eller bärandet av iögonfallande och stora politiska, filosofiska eller religiösa symboler se **C-804/18** WABE. Skyldigheter som åläggs onlineleverantörer av delningstjänster för innehåll vid automatiserad förhandskontroll (filtrering) av innehåll som laddas upp på internet av användare **C-401/19** Polen/parlamentet och rådet.

Artikel 12. Mötes- och föreningsfrihet

- Var och en har rätt till frihet att delta i fredliga sammankomster samt till föreningsfrihet på alla nivåer, särskilt på det politiska, fackliga och medborgerliga området, vilket innebär rätten för var och en att bilda och ansluta sig till fackföreningar för att skydda sina intressen.
- De politiska partierna på unionsnivå ska bidra till att unionsmedborgarnas politiska vilja kommer till uttryck.

Ang rätt till föreningsfrihet och nationell lagstiftning som föreskriver skyldigheter i fråga om registrering, anmälan och offentliggörande jämte sanktionsåtgärder för föreningar som erhåller ekonomiskt stöd från andra medlemsstater eller tredjeländer, se **C-78/18** kommissionen/Ungern.

Artikel 13. Frihet för konsten och vetenskapen

Konsten och den vetenskapliga forskningen ska vara fria. Den akademiska friheten ska respekteras.

Tekniken att sampla utgår att konstnärligt uttryck som omfattas av friheten för konsten **C-476/17** Polham. Ang. akademisk frihet och villkor för att tjänster i form av högre utbildning ska få tillhandahållas på dess territorium, se **C-66/18** kommissionen mot Ungern (Högre utbildning).

Artikel 14. Rätt till utbildning

- Var och en har rätt till utbildning och till tillträde till yrkesutbildning och fortbildning.
- Denna rätt innefattar möjligheten att kostnadsfritt följa den obligatoriska undervisningen.
- Friheten att inrätta undervisningsanstalter med iakttagande av de demokratiska principerna och föräldrars rätt att tillförsäkra sina barn sådan utbildning och undervisning som står i överensstämmelse med föräldrarnas religiösa, filosofiska och pedagogiska övertygelse ska respekteras enligt de nationella lagar som reglerar utövandet av dessa rättigheter.

Artikel 15. Fritt yrkesval och rätt att arbeta

- Var och en har rätt att arbeta och utöva ett fritt valt eller accepterat yrke.
- Varje unionsmedborgare har rätt att söka arbete, arbeta, etablera sig samt tillhandahålla tjänster i varje medlemsstat.
- De tredjelandsmedborgare som har tillstånd att arbeta på medlemsstaternas territorium har rätt till samma arbetsvillkor som unionsmedborgarna.

Tolkningsbakgrund till förbudet mot åldersdiskriminering **C-159/10** och **C-160/10** Fuchs, **C-141/11** Hörnfeldt. Relation till art. 45 FEUF **C-233/12** Gardella, **C-284/15** ONEM och M. Förbudet mot diskriminering på grund av ålder ska nämligen tolkas mot bakgrund av den rätt att arbeta som erkänns i artikel 15.1 i stadgan om de grundläggande rättigheterna **C-670/18** Comune di Gesturi.

Artikel 16. Näringsfrihet

Näringsfriheten ska erkännas i enlighet med unionsrätten samt nationell lagstiftning och praxis.

Relativ rättighet som ska bedömas utifrån sin funktion i samhället och som kan bli föremål för en mängd olika myndighetsinsgrepp, som i det allmänns intresse begränsar hur näringar får bedrivas **C-124/20** Bank Melli Iran (EU:s blockerande stadga). Näringsfrihet i förhållande till hälsoskydd **C-544/10** Deutsches Weintor, **C-157/14** Neptune Distribution. Förvärvarens avtalsfrihet vid övergång av verksamhet **C-426/11** Alemo-Herron m.fl. Relation till art. 49 FEUF **C-367/12** Sokoll-Seebacher. Förvaltningsmyndighets befogenhet att förhindra kollektiva uppsägningar efter en bedömning av förhållandena på arbetsmarknaden, företagets situation och den nationella ekonomins intressen **C-201/15** AGET Iraklis. Avtalsfrihet utgör en del av näringsfriheten **T-169/08** RENV DEI/kommissionen.

Artikel 17. Rätt till egendom

- Var och en har rätt att besitta lagligen förvärvad egendom, att nyttja den, att förfoga över den och att testamentera bort den. Ingen får berövas sin egendom utom då samhällsnyttan kräver det, i de fall och under de förutsättningar som föreskrivs i lag och mot rättmätig ersättning för sin förlust i rätt tid. Nyttjandet av egendomen får regleras i lag om det är nödvändigt för allmänna samhällsintressen.
- Immateriell egendom ska vara skyddad.

Rätten till egendom är inte är en absolut rättighet, **C-8/15 P-C-10/15 P** Ledra Advertising m.fl./kommissionen och ECB samt **C-686/18** Adusbef m.fl. (tillsynskrav för kreditinstitut och värdepappersföretag). Ang. förbud mot att använda ordet Tocai för att beteckna och presentera vissa italienska kvalitetsviner, se **C-347/03** Regione autonoma Friuli-Venezia Giulia och ERSA. Fråga om hur rätten till skydd för privatliv kan förenas med rätten till skydd för egendom och rätten till effektivt rättsmedel i mål om utlämning av IP-adresser och trafikuppgifter **C-275/06** Promusicae, **C-461/10** Bonnier Audio m.fl. Avvägning av intressen mellan immateriella rättigheter, näringsfriheten och yttrandefriheten **C-70/10** Scarlet Extended, **C-360/10** SABAM, **C-283/11** Sky Österreich. Ang. regissörs nyttjanderätt till filmverk **C-277/10** Luksan. Utövande av äganderätten och miljöskyddskrav **C-416/10** Križan m.fl. Föreläggande om skyldighet att lösenordskydda internetanslutningen för näringsidkare som kostnadsfritt tillhandahåller en trådlös internetanslutning till allmänheten **C-484/14** Mc Fadden. Svårigheter beträffande en medlemsstats betalningsbalans i en kontext av global finans- och ekonomisk kris **C-258/14** Florescu m.fl. Frysning och förverkande av hjälpmedel vid och vinning av brott i Europeiska unionen **C-393/19** Okrazhna prokuratura – Haskovo och Apelativna prokuratura – Plovdiv (egendom som tillhör tredje man i god tro). Återhämtning och resolution av kreditinstitut och värdepappersföretag **C-83/20** BPC Lux 2 m.fl. (skydd av aktieägare och borgenärer).

Artikel 18. Rätt till asyl

Rätten till asyl ska garanteras med iakttagande av reglerna i Genèvekonventionen av den 28 juli 1951 och protokollet av den 31 januari 1967 om flyktingars rättsliga ställning och i enlighet med fördraget om Europeiska unionen och fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (nedan kallade "fördragen").

Utfärdande av visering av humanitära skäl eller på grund av internationella förpliktelser **C-638/16** PPU, X och X/État belge. Även om unionen inte är fördragsslutande part: Genèvekonventionen ålägger artikel 78.1 FEUF och artikel 18 i stadgan unionen att följa reglerna i Genèvekonventionen **C-391/16** M (återkallelse av flyktingstatus).

Artikel 19. Skydd vid avlägsnande, utvisning och utlämning

- Kollektiva utvisningar ska vara förbjudna.
- Ingen får avlägsnas, utvisas eller utlämnas till en stat där han eller hon löper en allvarlig risk att utsättas för dödsstraff, tortyr eller andra former av omänsklig eller förnedrande bestraffning eller behandling.

Beslut om återvändande utan att invänta resultatet av överklagandet av beslut om avslag på ansökan om internationellt skydd **C-181/16** Gnandi. Ang. utlämning av en isländsk medborgare till ett tredjeland, se **C-897/19** PPU Ruska Federacija. Inte möjligt att avlägsna tredjelandsmedborgare i behov av behandling med medicinsk cannabis till stat där sådan behandling är olaglig **C-69/21** Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Avlägsnande – Medicinsk cannabis).

AVDELNING III

Jämlikhet

Artikel 20. Likhet inför lagen

Alla människor är lika inför lagen.

Likabehandling inom den gemensamma jordbrukspolitiken **C-21/10** Nagy, **C-101/12** Schaible. Likabehandlingsprincipen är en allmän unionsrättslig princip som innebär denna att lika situationer inte får behandlas olika och att olika situationer inte får behandlas lika, såvida det inte finns sakliga skäl för en sådan behandling **C-601/18 P** Prysmian och Prysmian Cavi e Sistemi/kommissionen.

Artikel 21. Icke-diskriminering

1. All diskriminering på grund av bland annat kön, ras, hudfärg, etniskt eller socialt ursprung, genetiska särdrag, språk, religion eller övertygelse, politisk eller annan åskådning, tillhörighet till nationell minoritet, förmögenhet, börd, funktionshinder, ålder eller sexuell läggning ska vara förbjuden.

2. Inom tillämpningsområdet för fördragen, och utan att det påverkar tillämpningen av någon särskild bestämmelse i dem, ska all diskriminering på grund av nationalitet vara förbjuden.

Se anm. vid **Diskrimineringslag (2008:567)**.

Ger enskilda rättigheter som kan åberopas i en tvist mellan enskilda **C-414/16** Egenberger – Privata arbetsgivares och nationella domstolars skyldighet att säkerställa likabehandling **C-193/17** Cresco Investigation (direkt diskriminering på grund av religion m.a.a. långfredag är ledig dag endast för vissa arbetstagare). Ang. åldersdiskriminering, se **C-555/07** Kücükdeveci. Åldersdiskriminering av piloter **C-447/09** Prigge, kollektivavtal om lön för kontraktsanställda **C-297/10** och **C-298/10** Hennigs. Skillnad i behandling pga. språk **C-566/10 P** Italien/kommissionen. Ang. funktionsnedsättning och lämplighet att framföra motordrivna fordon, se **C-356/12** Glatzel. Åldersgräns på 30 år för rekrytering av poliskommissarier se **C-304/21** Ministero dell'Interno. Ang. diskriminering på grund av sexuell läggning vid blodgivning, se **C-528/13** Léger – Indirekt diskriminering p.g.a. kön (ålderspension), se **C-161/18** Villar Láiz.

Artikel 22. Kulturell, religiös och språklig mångfald

Unionen ska respektera den kulturella, religiösa och språkliga mångfalden.

Ang. främjande av en medlemsstats officiella språk, se **C-202/11** Las. Ang. unionens språkliga mångfald, krav på språkkunskaper och diskriminering på grund av språk, se **C-377/16** Spanien/kommissionen samt **C-621/16 P** kommissionen/Italien.

Artikel 23. Jämställdhet mellan kvinnor och män

Jämställdhet mellan kvinnor och män ska säkerställas på alla områden, inbegripet i fråga om anställning, arbete och lön.

Principen om jämställdhet utgör inget hinder för att behålla eller besluta om åtgärder som innebär särskilda förmåner för det underrepresenterade könet.

Ang. kön som en försäkringsteknisk faktor och undantag från regeln om könsneutrala premier och ersättningar, se **C-236/09** Association Belge des Consommateurs Test-Achats.

Artikel 24. Barnets rättigheter

1. Barn har rätt till det skydd och den omvårdnad som behövs för deras välfärd. De ska fritt kunna uttrycka sina åsikter. Dessa åsikter ska beaktas i frågor som rör barnen i förhållande till deras ålder och mognad.

2. Vid alla åtgärder som rör barn, oavsett om de vidtas av offentliga myndigheter eller privata institutioner, ska barnets bästa komma i främsta rummet.

3. Varje barn har rätt att regelbundet upprätthålla ett personligt förhållande till och direkta kontakter med båda föräldrarna, utom då detta strider mot barnets bästa.

Ang. barnets grundläggande rätt att regelbundet upprätthålla ett personligt förhållande till och direkta kontakter med båda föräldrarna, se **C-403/09** PPU Detiček. Hänsyn till barnets bästa och ensamkommande flyktingbarns rätt att få sin asylansökan prövad i den medlemsstat där barnet befinner sig **C-648/11** MA m.fl. Familjeåterförening och hänsyn till barnens bästa, förenade mälen **C-356/11** och **C-357/11** O. och S. Beviljande av flyktingstatus till ett underårigt barn som härleds från förälderns flyktingstatus se **C-91/20** (sammanhållande av familjer). Ang. barnets rätt att höras i mål om olovligt kvarhållande **C-491/10** PPU Aguirre Zarraga. Avvägning mellan skyddet för barn och fri rörlighet för varor **C-244/06** Dynamic Medien. Förhållande till artikel 7 **C-709/20** CG/The Department for Communities in Northern Ireland. Ang. ensamkommande barn som påstår sig ha en släkting som vistas lagligt i en annan medlemsstat **C-19/21** Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid.

Artikel 25. Äldres rättigheter

Unionen erkänner och respekterar rätten för äldre att leva ett värdigt och oberoende liv och att delta i det sociala och kulturella livet.

Artikel 26. Integrering av personer med funktionshinder

Unionen erkänner och respekterar rätten för personer med funktionshinder att få del av åtgärder som syftar till att säkerställa deras oberoende, sociala och yrkesmässiga integrering och deltagande i samhällslivet.

Ger ej enskilda individuella rättigheter **C-356/12** Glatzel.

AVDELNING IV

Solidaritet

Artikel 27. Arbetstagares rätt till information och samråd inom företaget

Arbetstagarna eller deras representanter ska på lämpliga nivåer garanteras rätt till information och samråd vid lämplig tidpunkt, i de fall och på de villkor som föreskrivs i unionsrätten samt i nationell lagstiftning och praxis.

Kan ej åberopas i tvister mellan enskilda **C-176/12** Association de médiation sociale.

Artikel 28. Förhandlingsrätt och rätt till kollektiva åtgärder

Arbetstagare och arbetsgivare, eller deras respektive organisationer, har i enlighet med unionsrätten samt nationell lagstiftning och praxis rätt att förhandla och ingå kollektivavtal på lämpliga nivåer och att i händelse av intressekonflikter tillgripa kollektiva åtgärder för att försvara sina intressen, inbegripet strejk.

Rätten att vidta fackliga stridsåtgärder utgör en grundläggande rättighet – avvägning i förhållande till rätten till fri rörlighet för tjänster och etableringsfriheten **C-341/05** Laval un Partneri och **C-438/05** International Transport Workers' Federation och Finnish Seamen's Union. Förhållandet mellan rätten att förhandla kollektivt och unionsrätten **C-447/09** Prigge, **C-297/10** och **C-298/10** Hennigs. Ang. diskriminering av arbetsvillkor, se **C-172/11** Erny. Förhandlingsrätten ska utövas i överensstämmelse med unionsrätten på de områden där denna är tillämplig **C-312/17** Bedi. En strejk ska betraktas som en händelse som faller inom ramen för den berörda arbetsgivarens normala verksamhet **C-28/20** Airhelp. Kollektivavtal för bemanningsanställda som föreskriver en lön som är lägre än den som gäller för personal som anställts direkt av kundföretaget se **C-311/21** TimePartner Personalmanagement.

Artikel 29. Rätt till tillgång till arbetsförmedlingar

Var och en har rätt till tillgång till kostnadsfri arbetsförmedling.

Artikel 30. Skydd mot uppsägning utan saklig grund

Varje arbetstagare har rätt till skydd mot uppsägning utan saklig grund, i enlighet med unionsrätten samt nationell lagstiftning och praxis.

Artikel 31. Rättvisa arbetsförhållanden

1. Varje arbetstagare har rätt till hälsosamma, säkra och värdiga arbetsförhållanden.
2. Varje arbetstagare har rätt till en begränsning av den maximala arbetstiden samt till dygns- och veckovila och årlig betald semester.

Ang. rätten till dygns- och veckovila och årlig betald semester, se **C-214/10** KHS, **C-337/10** Neidel, **C-78/11** ANGED och **C-147/17** Sindicatul Familia Constanța m.fl (förtroendeuppdrag som familjehemsförälder) – Rätten till begränsning av arbetstiden och till dygns- och veckovila har samma rättsliga värde som fördragen **C-55/18** CCOO (skyldighet att registrera arbetstid). Likabehandling av arbetstagare inom den offentliga sektorn och arbetstagare inom den privata sektorn **C-262/20** Glavna direktsia "Pozharna bezopasnost i zashhita na naselenieto". För att arbetstagare faktiskt ska kunna utnyttja rätten till dygnsvila måste denna rättighet beviljas oberoende av den veckovisa vilotid som föreskrivs i tillämplig nationell lagstiftning **C-477/21** MÁV-START.

Artikel 32. Förbud mot barnarbete och skydd av ungdomar i arbetslivet

Barnarbete är förbjudet. Minimåldern för att ta anställning får inte vara lägre än den ålder vid vilken skolplikten upphör, utan att det påverkar tillämpningen av sådana regler som kan vara mer fördelaktiga för ungdomar och med förbehåll för begränsade undantag.

De ungdomar som har anställning ska åtnjuta arbetsvillkor som är anpassade till deras ålder samt skyddas mot ekonomiskt utnyttjande och mot allt arbete som kan vara till skada för deras säkerhet, deras hälsa, deras fysiska, mentala, moraliska eller sociala utveckling eller äventyra deras utbildning.

Artikel 33. Familjeliv och yrkesliv

1. Skyddet av familjen på det rättsliga, ekonomiska och sociala planet ska säkerställas.
2. För att kunna förena familjeliv och yrkesliv har varje arbetstagare rätt till skydd mot uppsägning på varje grund som står i samband med moderskap samt rätt till betald mödraledighet och till föräldraledighet efter ett barns födelse eller adoption.

Artikel 34. Social trygghet och socialt stöd

1. Unionen erkänner och respekterar rätten till tillgång till social trygghet och sociala förmåner som garanterar skydd i sådana fall som moderskap, sjukdom, olyckor i arbetet, omsorgsbehov eller ålderdom samt vid arbetslöshet i enlighet med närmare bestämmelser i unionsrätten samt nationell lagstiftning och praxis.

2. Var och en som är bosatt och förflyttar sig lagligt inom unionen har rätt till social trygghet och sociala förmåner i enlighet med unionsrätten samt nationell lagstiftning och praxis.

3. I syfte att bekämpa social utestängning och fattigdom ska unionen erkänna och respektera rätten till socialt stöd och till stöd till boendet som, i enlighet med närmare bestämmelser i unionsrätten samt i nationell lagstiftning och praxis, är avsedda att trygga en värdig tillvaro för alla dem som saknar tillräckliga medel.

Fråga om bostadsstöd till varaktigt bosatta tredjelandsmedborgare **C-571/10** Kamberaj.

Artikel 35. Hälsoskydd

Var och en har rätt till tillgång till förebyggande hälsovård och till medicinsk vård på de villkor som fastställs i nationell lagstiftning och praxis. En hög nivå av skydd för människors hälsa ska säkerställas vid utformning och genomförande av all unionspolitik och alla unionsåtgärder.

Hänvisning i mål ang. urvalsförfarande för beviljande av tillstånd att öppna nya apotek **C-570/07** och **C-571/07** Pérez och Gómez.

Artikel 36. Tillgång till tjänster av allmänt ekonomiskt intresse

Unionen ska för att främja social och territoriell sammanhållning i unionen erkänna och respektera den tillgång till tjänster av allmänt ekonomiskt intresse som föreskrivs i nationell lagstiftning och praxis i enlighet med fördragen.

Artikel 37. Miljöskydd

En hög nivå i fråga om miljöskydd och förbättring av miljöns kvalitet ska integreras i unionens politik och tryggas i enlighet med principen om hållbar utveckling.

Artikel 38. Konsumentskydd

En hög nivå i fråga om konsumentskydd ska tryggas i unionens politik.

AVDELNING V

Medborgarnas rättigheter

Artikel 39. Rösträtt och valbarhet till Europaparlamentet

1. Varje unionsmedborgare ska ha rösträtt och vara valbar vid val till Europaparlamentet i den medlemsstat där han eller hon är bosatt, på samma villkor som medborgarna i den staten.
2. Ledamöterna i Europaparlamentet ska väljas genom allmänna, direkta, fria och hemliga val.

Ang. förlust av rösträtt till följd av brott, se **C-650/13** Delvigne. Val och valbarhet av Europaparlamentets ledamöter genom allmänna, direkta, fria och hemliga val, se **C-502/19** Junqueras Vies.

Artikel 40. Rösträtt och valbarhet i kommunala val

Varje unionsmedborgare ska ha rösträtt och vara valbar i kommunala val i den medlemsstat där han eller hon är bosatt, på samma villkor som medborgarna i den staten.

Artikel 41. Rätt till god förvaltning

1. Var och en har rätt att få sina angelägenheter behandlade opartiskt, rättvist och inom skälig tid av unionens institutioner, organ och byråer.
 2. Denna rättighet innebär bl.a. att
 - a) var och en har rätt att bli hörd innan en enskild åtgärd som skulle beröra honom eller henne negativt vidtas mot honom eller henne,
 - b) var och en ska ha tillgång till de akter som berör honom eller henne, med förbehåll för berättigade intressen vad avser sekretess, tystnadsplikt och affärshemlighet,
 - c) förvaltningen är skyldig att motivera sina beslut.
 3. Var och en har rätt att få ersättning av unionen för skador som har orsakats av dess institutioner eller dess tjänstemän under deras tjänsteutövning, enligt de allmänna gemensamma principerna i medlemsstaternas lagstiftning.
 4. Var och en ska kunna vända sig till unionens institutioner på något av fördragets språk och ska få svar på samma språk.

Principen om god förvaltning kan åberopas av medlemsstaterna **C-521/15** Spanien/rådet. Rätten att bli hörd gäller inte vid antagandet av rättsakter med allmän giltighet **C-221/09** AJD Tuna. Artikeln riktar sig inte till medlemsstaterna utan endast till unionens institutioner och organ **C-482/10** Cicala. Ang. rätten att yttra sig över beslut om att inte meddela status som alternativt skyddsbehövande, se **C-277/11** M. Ang. kommissionens roll i konkurrensärenden, se **C-439/11 P** Ziegler/kommissionen. Åsidosättande omsorgsförpliktelsen kan vara skadestandsgrundande **C-47/07 P** Masdar (UK)/kommissionen, **C-337/15 P**, Ombudsmannen/Staelen.

Artikel 42. Rätt till tillgång till handlingar

Varje unionsmedborgare och varje fysisk eller juridisk person som är bosatt eller har sitt säte i en medlemsstat har rätt till tillgång till unionens institutioners, organs och byråers handlingar, oberoende av medium.

Uttryck för offentlighetsprincip **C-57/16 P** ClientEarth.

Artikel 43. Europeiska ombudsmannen

Varje unionsmedborgare och varje fysisk eller juridisk person som är bosatt eller har sitt säte i en medlemsstat

har rätt att vända sig till Europeiska ombudsmannen vid missförhållanden i unionens institutioners, organs eller byråers verksamhet, med undantag för Europeiska unionens domstol då den utövar sina domstolsfunktioner.

Artikel 44. Rätt att göra framställningar

Varje unionsmedborgare och varje fysisk eller juridisk person som är bosatt eller har sitt säte i en medlemsstat har rätt att göra framställningar till Europaparlamentet.

Artikel 45. Rörelse- och uppehållsfrihet

1. Varje unionsmedborgare har rätt att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier.

2. Rörelse- och uppehållsfrihet kan i enlighet med fördragen medges tredjelandssmedborgare som är lagligen bosatta inom en medlemsstats territorium.

Artikel 46. Diplomatskt och konsulärt skydd

Varje unionsmedborgare har inom ett tredjelands territorium, där den medlemsstat i vilken han eller hon är medborgare inte är representerad, rätt till skydd av varje medlemsstats diplomatiska och konsulära myndigheter, på samma villkor som medborgarna i den staten.

AVDELNING VI

Rättskipning

Artikel 47. Rätt till ett effektivt rättsmedel och till en opartisk domstol

Var och en vars unionsrättsligt garanterade fri- och rättigheter har kränkts har rätt till ett effektivt rättsmedel inför en domstol, med beaktande av de villkor som föreskrivs i denna artikel.

Var och en har rätt att inom skälig tid få sin sak prövad i en rättvis och offentlig rättegång och inför en oavhängig och opartisk domstol som har inrättats enligt lag. Var och en ska ha möjlighet att erhålla rådgivning, låta sig försvaras och företrädas.

Rätts hjälp ska ges till personer som inte har tillräckliga medel, om denna hjälp är nödvändig för att ge dem en effektiv möjlighet att få sin sak prövad inför domstol.

Inte tillämpligt vid prövningen av huruvida en administrativ praxis är rättsenlig **C-512/21** Aquila Part Prod Com. Ger enskilda rättigheter som kan åberopas i en tvist mellan enskilda **C-414/16** Egenberger. Domares oavhängighet **C-64/16** Associação Sindical dos Juizes Portugueses samt **C-216/18 PPU** LM, **C-619/18** kommissionen/Polen (Högsta domstolens oberoende) och **C-748/19–C-754/19** Prokuratura Rejonowa w Mińsku Mazowieckim m.fl. samt **C-132/20** Getin Noble Bank. Miljöorganisationers partsställning och talerätt i ett administrativt förfarande och i domstolsprocesser **C-243/15** Lesoochránárske zoskupenie VLK och **C-873/19** Deutsche Umwelthilfe (inte möjligt utesluta talerätt för miljöorganisation för vissa kategorier av frågor). En sökandes tolkning av rätten till *effektivt rättskydd* har inte företräde framför de villkor som gäller för att en talan om ogiltigförklaring ska kunna upptas till sakprövning **C-260/05 P** Sniece, **C-583/11 P** Inuit Tapiriit Kanatami m.fl. Ang. skyldighet för nationella domstol att förklara sig behörig att pröva en talan som en berörd person har väckt för att tillvarata sina rättigheter enligt unionsrätten, om en sådan talan inte föreskrivs i de nationella processuella reglerna i ett sådant fall, se **C-924/19 PPU**, Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság Dél-alföldi Regionális Igazgatóság. Ang. rätten till en rättvis rättegång och verkställighet av tredskodom, se **C-619/10** Trade Agency. Villkor om att ett obligatoriskt förlikningsförsök ska ha ägt rum för att talan ska kunna väckas i domstol inte i strid med principen om ett effektivt domstolskydd **C-317/08–C-320/08** Alassini. Ang. rätten till ett effektivt domstolskydd och kollektiva uppsägningar, se **C-12/08** Mono Car Styling. Ang. möjligheten att väcka talan om obehörig vinst mot gemenskapen trots det att något rättsligt förfarande för en sådan typ av talan inte uttryckligen föreskrivs **C-47/07 P** Masdar. Ang. påföljdssystem med vite, se **C-418/11** TEXDATA Software. Fråga om hur rätten till skydd för privatliv kan förenas med rätten till skydd för egendom och rätten till effektivt rättsmedel i mål om utlämning av IP-adresser och trafikuppgifter **C-275/06** Promusicae. Dispositivet och indispositivet i *konkurrensärenden* **C-122/16 P** British Airways/kommissionen. Domstolsprövningen i kartellärenden **C-272/09 P** KME Germany m.fl./kommissionen. Domstolsprövning av bötesbelopp i kartellärenden **C-386/10 P** Chalkor/kommissionen. Kommissionens möjlighet att väcka talan om ersättning för skada som åsamkats unionen till följd av kartell **C-199/11** Otis m.fl. Ang. rättsmedel mot kommissionens beslut efter en inspektion att beslagta och kopiera uppgifter i kommunikations- och lagringsverktyg, se **C-682/20 P** Les Mousquetaires, ITM Entreprises SAS/kommissionen. Åsidosättande av rätten till ett effektivt rättsmedel inför en domstol samt *rätten till försvar* i samband med restriktiva åtgärder mot personer och enheter som är associerade med Usama bin Ladin, al-Qaida och talibanerna **C-402/05 P** och **C-415/05 P** Kadi/rådet och kommissionen, **C-314/13** Peftiev m.fl. (frysning av medel utgör hinder för betalning av arvoden för juridiska tjänster). Ang. beslut att neka en unionsmedborgare tillträde till en medlemsstat av hänsyn till allmän säkerhet och skyldigheten att underrätta den berörde medborgaren om skälen till detta beslut, se **C-300/11** ZZ. Skyldighet till kontradiktoriskt förfarande vid domstolsprövning **C-472/11** Banif Plus Bank, **C-169/14** Morcillo och García (principen om parternas likställdhet i konsumenttvister). Ang. kontroll av bevismedel, se **C-437/13** Unitrading. Ang. rätten till en *rättvis rättegång* och advokaters skyldigheter att samarbeta med myndigheter som har ansvar för att bekämpa penningtvätt, se **C-305/05** Ordre des barreaux francophones et germanophones m.fl. Frågan huruvida den *tid* som förflutit innan dom meddelas är *rimlig* ska bedömas med hänsyn till omständigheterna i varje enskilt ärende, såsom ärendets komplexitet och parternas uppträdande **C-385/07 P** Der Grüne Punkt (handläggningstid på 5 år och 10 månader i mål om missbruk av dominerande ställning inte motiverad). Yrkande om ersättning för skada pga. tribunalens underlåtelse att avgöra ett mål inom skälig tid ska framställas vid tribunalen **C-50/12 P** Kendrion. Ang. nationella regler om rätts hjälp, se **C-279/09** DEB. Ang. den *europiska arresteringsordern*, se **C-168/13 PPU** F (möjlighet för överklagande med suspensiv verkan), **C-399/11** Melloni (utevarodom och villkor om förnyad prövning), **C-396/11** Radu (åsidosättande av rätten till försvar som grund för att vägra verkställighet). Ang. rätten till information vid straffrättsliga förfaranden, se **C-105/21** Spetsializirana prokuratura och **C-649/19** Spetsializirana prokuratura – Principen om ett effektivt domstolskydd innebär att undantaget från EU-domstolens behörighet på området för

den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken ska tolkas restriktivt **C-72/15** Rosneft. Att garantera ett verkligt och faktiskt mottagande av beslut, det vill säga att de delges den berörda personen, samt att det finns tillräckligt med tid för att överklaga besluten och att förbereda överklagandet utgör ett krav för att rätten till ett effektivt domstolskydd ska iakttas **C-671/18** Centraal Justitiele Incassobureau – Utgör ej hinder för att person som gör gällande att rätten till skydd för personuppgifter har kränkts, först måste uttömma tillgängliga administrativa rättsmedel innan han eller hon kan väcka talan vid domstol **C-73/16** Puškár. Skydd mot godtyckliga eller oproportionerliga ingripanden från det allmänna i en fysisk eller juridisk persons privata sfär utgör en allmän unionsrättslig princip **C-682/15** Berlio Investment Fund. Överklagande av ett beslut om avslag på en viseringsansökan, se **C-403/16** El Hassani och **C-225/19** Minister van Buitenlandse Zaken. Prövning av behovet av internationellt skydd, se **C-585/16** Alheto (palestinsk flykting i UNRWA:s verksamhetsområde), **C-556/17** Torubarov (rätt till full omprövning) samt **C-752/18** Deutsche Umwelthilfe (regional regerings vägran att rätta sig efter ett domstolsföreläggande). Inom ramen för ett överklagande av ett beslut om överföring måste en asylsökande kunna åberopa omständigheter som hänför sig till tiden efter det att beslutet antogs **C-194/19** H. A./État Belge – Ang. innebörden av rätten att yttra sig, se **C-230/18** Pl. Ang. omfattningen av domstolskontroll i diskrimineringsmål, se **C-396/17** Leitner. Intagning för sluten psykiatrisk vård **C-467/18** EP Principen om parternas likställdhet: processen, se **C-189/18** Glencore Agriculture Hungary (skatteundandragande). Ang. advokaters oberoende ställning i förhållande till klaganden, se **C-515/17 P** och **C-561/17 P** Uniwersytet Wrocławski mot REA. Överklagbarhet av beslut om informationsutbyte **C-245/19** och **C-246/19** Staten Luxemburg (rättsmedel mot en begäran om information i ett skatteärende). Ang. nationella processrättsliga regler som hindrar den domstol som ska pröva talan från att pröva huruvida en påstådd diskriminering föreligger trots kårandens uttryckliga begäran **C-30/19** DO/Braathens Regional Aviation AB. Skyldighet för den verkställande rättsliga myndigheten att göra en konkret, precis prövning av om det finns grundad anledning att tro att den person som omfattas av en europeisk arresteringsorder, vid ett överlämnande, löper en verklig risk att få sin rätt till en rättvis rättegång inför en oavhängig och opartisk domstol som inrättats enligt lag kränkt, se **C-562/21 PPU** och **C-563/21 PPU**, X och Y. Avsaknad av tillgång till rättsmedel i den utfärdande medlemsstaten av europeisk utredningsorder på det straffrättsliga området vid beslut om husransökan, beslag och vittnesförhör genom videokonferens **C-852/19** Gavanozov II. Ang. ensamkommande barns möjlighet att inför domstol i en medlemsstat på rättslig och saklig grund bestrida ett beslut av en myndighet i den medlemsstaten att avslå en framställan om övertagande se **C-19/21** Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid. Beslut om verkställighet som meddelats i en medlemsstat och delgivits i en annan medlemsstat på enbart den förstnämnda medlemsstatens språk, se **C-7/21** LKW WALTER. Aktinsyn **C-358/16** UBS Europe m.fl. och **C-564/21** Bundesrepublik Deutschland (Metadata och material i akten lämnas ut i form av individuella, ostrukturerade, elektroniska filer). Omöjligt att förhöra vittnen som åberopas emot den tilltalade **C-348/21** HYA m.fl. Skäl för att bevilja tillstånd till telefonavlyssning **C-349/21** HYA m.fl. Den tilltalades rätt att personligen närvara vid rättegång se **C-492/22 PPU** jfr **C-420/20** HN. Ang. rätt att överklaga tilldelningsbeslut enligt direktivet om elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster, se **C-329/21** DIGI Communications. När medlemsstaterna definierar de processuella regler som ska gälla för de rättsmedel som syftar till att säkerställa skyddet av de rättigheter som följer av den allmänna dataskyddsförordningen måste de säkerställa att rätten till ett effektivt rättsmedel och till en opartisk domstol iakttas **C-132/21** Nemzeti Adatvédelmi és Információs zabsadás Hatóság. Principen om parternas likställdhet i processen innebär i att varje part ska beredas tillfälle att i rimlig utsträckning lägga fram sin sak, inbegripet sin bevisning, under omständigheter som inte medför att denna part försätts i ett avsevärt sämre läge jämfört med motparten **C-175/21** Harman International Industries.

Artikel 48. Presumtion för oskuld och rätten till försvar

1. Var och en som har blivit anklagad för en lagöverträdelse ska betraktas som oskyldig till dess att hans eller hennes skuld lagligen fastställts.

2. Var och en som har blivit anklagad för en lagöverträdelse ska garanteras respekt för rätten till försvar.

Syftar till att säkerställa vars och ens rätt att inte utpekas eller behandlas som skyldig till ett brott innan skuldfrågan har fastställts **C-412/21** Dual Prod. Ang. rätten till försvar och förvar av tredjelandssmedborgare, se **C-383/13 PPU** G. och R. Ang. oskuldspresumtionen och ekonomiska enheters ansvar för konkurrensöverträdelser, se **C-501/11 P** Schindler Holding m.fl./kommissionen, åsidosättande av oskuldspresumtionen i domskäl **C-220/13** Nikolaou. Ang. rätten att bli hörd och utbyte av upplysningar mellan medlemsstaterna i skatteförfaranden, se **C-276/12** Sabou. Rätten att bli informerad om anklagelse och ändring av rättsliga kvalificeringen av de omständigheter på vilka anklagelsen grundas, se **C-646/17** Moro. Ang. oskuldspresumtion och rätt att närvara vid rättegången i straffrättsliga förfaranden, se **C-688/18** Spetsializirana prokuratura (förhandling i den tilltalades utevaro). Ang. rätten att tåga och att inte vittna mot sig själv, se **C-481/19**, Consob och **C-660/21** K.B. och F.S. (skyldighet att informera samt rätt att ha en konkret och faktisk möjlighet att bistås av en advokat). Oskuldspresumtionen åsidosätts om ett domstolsavgörande avseende en tilltalad återspeglar känslan av att han eller hon är skyldig, trots att den tilltalades ansvar inte dessförinnan har fastställts i enlighet med lag **C-205/21** V.S. Oskuldspresumtionen och rätten till försvar hindrar bötesstraff som åläggs en juridisk person för underlåtenhet att betala skatteskulder **C-203/21** DELTA STROY 2003.

Artikel 49. Principerna om laglighet och proportionalitet i fråga om brott och straff

1. Ingen får fällas till ansvar för någon gärning eller underlåtenhet som vid den tidpunkt då den begicks inte utgjorde en lagöverträdelse enligt nationell eller internationell rätt. Inte heller får ett strängare straff utmätas än som var tillämpligt vid den tidpunkt då brottet begicks. Om efter lagöverträdelsens begående ny lag stiftas som föreskriver ett lindrigare straff ska detta tillämpas.

2. Denna artikel ska inte hindra lagföring och bestraffning av den som har gjort sig skyldig till en handling eller underlåtenhet som vid den tidpunkt då den begicks var brottslig enligt de allmänna principer som erkänns av alla nationer.

3. Straffets stränghet bör inte vara oproportionerlig i förhållande till lagöverträdelser.

Den omständigheten att kontrollen av om det föreligger dubbel straffbarhet slopas för vissa brott i samband med införandet av den europeiska arresteringsordern innebär inte ett åsidosättande av den straffrättsliga legalitetsprincipen **C-303/05** Advocaten voor de Wereld. Straff och påföljder måste tydligt definieras i lag **C-405/10** Garenfeld. Den straffrättsliga legalitetsprincipen är tillämplig på kumulering av en slutgiltig administrativ påföljd av straffrättslig karaktär och av straffrättsliga förfaranden **C-570/20** BV. Den straffrättsliga legalitetsprincipen ska inte tolkas som ett förbud mot att bestämmelser om straffrättsligt ansvar gradvis klargörs genom domstolars tolkning från fall till fall **C-194/14 P** AC-Treuhand/kommissionen. Ang. straffrättslig påföljd för age-

rande som strider mot unionsrätten **C-7/11** Caronna. Kraven på förutsebarhet, tydlighet och förbud mot retroaktiv tillämpning är en oskiljaktig del av principen om laglighet i fråga om brott och straff **C-42/17** M.A.S. och M.B. Ang. principen om straffets proportionalitet, se **C-168/21** Procureur général près la cour d'appel d'Angers (Europeisk arresteringsorder och kravet på dubbel straffbarhet). Ang. legalitetsprincipen, krav på att strafflagen ska vara förutsebar och tydlig samt principen om retroaktiv tillämpning av lindrigare strafflagstiftning (lex mitior), se **C-107/23** PPU C.I. m.fl.

Artikel 50. Rätt att inte bli dömd eller straffad två gånger för samma brott

Ingen får lagföras eller straffas på nytt för en lagöverträdelse för vilken han eller hon redan har blivit frikänd eller dömd i unionen genom en lagkraftvunnen brottmålsdom i enlighet med lagen.

Fråga om skattetillägg och åtal för underlåtenhet att uppfylla skyldighet att deklarerar mervärdesskatt **C-617/10** Åkerberg Fransson. Utgör inte hinder för att en påföljd av straffrättslig karaktär ådöms en juridisk person för brott mot lagstiftningen om punktskattepliktiga varor, när personen redan för samma gärning har ådömts en påföljd av straffrättslig karaktär genom ett beslut som vunnit laga kraft **C-412/21** Dual Prod. Ang. art. 50 och kravet i Schengenregelverket om att straffet verkställts, se **C-129/14** PPU Spasic. Ang. beslut om att åtal inte ska väckas, se **C-398/12** M. Tillämpningen av principen *ne bis in idem* förutsätter att det är en och samma person som är föremål för den berörda sanktionen eller det berörda åtalet **C-217/15** Orsi. Villkor för begränsningar av principen *ne bis in idem* **C-596/16** Di Puma (omfattar även situation där personen slutligt frikänts); se även **C-537/16** Garlsson Real Estate m.fl. (otillbörlig marknadspåverkan) samt **C-570/20** Direction départementale des finances publiques de la Haute-Savoie (krav på att föreskriva klara och precisa regler). Fråga om principen *ne bis in idem* utgör hinder mot utfärdandet av en europeisk arresteringsorder, se **C-203/20** AB m.fl. (Återkallande av en amnesti). Tillämpning på det konkurrensrättsliga området, se **C-117/20** Bpost och **C-151/20** Nordzucker m.fl. Ang. begränsningar av principen *ne bis in idem* och krav på att föreskriva klara och precisa regler, se **C-570/20** BV. **C-435/22** PPU Generalstaatsanwaltschaft München. Begränsning av principen förenlig när den endast består i att göra det möjligt att beivra och på nytt bestraffa samma gärningar för att uppnå ett annat mål **C-365/21** Generalstaatsanwaltschaft Bamberg.

Ang. dubbla sanktioner – skattetillägg och brottspåföljd – se **H 2013:502** anm. vid art. 4 i 7:e tilläggsprot. till Europakonventionen.

AVDELNING VII

– ALLMÄNNA BESTÄMMELSER OM TOLKNING OCH TILLÄMPNING AV STADGAN

Artikel 51. Tillämpningsområde

1. Bestämmelserna i denna stadga riktar sig, med beaktande av subsidiaritetsprincipen, till unionens institutioner, organ och byråer samt till medlemsstaterna endast när dessa tillämpar unionsrätten. Institutionerna, organen, byråerna och medlemsstaterna ska därför respektera rättigheterna, iaktta principerna och främja tillämpningen av dem i enlighet med sina respektive befogenheter och under iakttagande av gränserna för unionens befogenheter enligt fördragen.

2. Denna stadga innebär inte någon utvidgning av tillämpningsområdet för unionsrätten utanför unionens befogenheter, medför varken någon ny befogenhet eller någon ny uppgift för unionen och ändrar heller inte de befogenheter och uppgifter som fastställs i fördragen.

Avsaknad av anknytning till någon av de situationer som avses i unionsrätten **C-457/09** Chartry (beskattning), **C-339/10** Estov (förbud mot att överklaga planbeslut). De grundläggande rättigheter som garanteras i unionens rättsordning är tillämpliga i samtliga fall som regleras av unionsrätten, men inte i andra fall **C-617/10** Åkerberg Fransson. När unionsbestämmelserna ger medlemsstaterna möjlighet att välja mellan olika sätt att tillämpa unionsrätten är medlemsstaterna skyldiga att iaktta de allmänna principerna i unionsrätten, däribland principen om likabehandling **C-406/15** Milkova. Begreppet ”tillämpning av unionsrätten” kräver att det finns en anknytning av en viss grad som är starkare än att de ämnesområden som avses bara ligger nära varandra eller att ett ämnesområde har en indirekt inverkan på ett annat **C-206/13** Siragusa. När unionsbestämmelserna inte reglerar en viss aspekt eller ålägger medlemsstaterna någon specifik skyldighet med avseende på en viss situation, kan den nationella lagstiftning som en medlemsstat inför vad gäller denna aspekt således inte anses omfattas av stadgans tillämpningsområde **C-609/17** och **C-610/17** TSN och AKT. Nationell lagstiftning som medför att vissa domare och åklagare behandlas förmånligare än andra domare och åklagare på samma tjänstenivå vilka utför samma typ av arbete **C-301/21** Curtea de Apel Alba Lulia m.fl.

Artikel 52. Rättigheternas och principernas räckvidd och tolkning

1. Varje begränsning i utövandet av de rättigheter och friheter som erkänns i denna stadga ska vara föreskriven i lag och förenlig med det väsentliga innehållet i dessa rättigheter och friheter. Begränsningar får, med beaktande av proportionalitetsprincipen, endast göras om de är nödvändiga och faktiskt svarar mot mål av allmänt samhällsintresse som erkänns av unionen eller behovet av skydd för andra människors rättigheter och friheter.

2. De rättigheter som erkänns i denna stadga för vilka bestämmelser återfinns i fördragen ska utövas på de villkor och inom de gränser som fastställs i dessa.

3. I den mån som denna stadga omfattar rättigheter som motsvarar sådana som garanteras av europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna ska de ha samma innebörd och räckvidd som i konventionen. Denna bestämmelse hindrar inte unionsrätten från att tillförsäkra ett mer långtgående skydd.

4. I den mån som grundläggande rättigheter enligt medlemsstaternas gemensamma konstitutionella traditioner erkänns i denna stadga, ska rättigheterna tolkas i samstämmighet med dessa traditioner.

5. De bestämmelser i denna stadga som innehåller principer får genomföras genom lagstiftningsakter och verkställighetsakter som beslutas av unionens institutioner, organ och byråer och genom medlemsstaternas akter när de vid utövandet av sina respektive befogenheter genomför unionsrätten. De får prövas i domstol endast när det är fråga om tolkningen av sådana akter och prövningen av deras laglighet.

6. Nationell lagstiftning och praxis ska beaktas fullt ut i enlighet med vad som anges i denna stadga.

7. De förklaringar som utarbetats för att ge vägledning vid tolkningen av denna stadga ska vederbörligen beaktas av unionens och medlemsstaternas domstolar.

Ang. förklaringar avseende stadgan se EUT C 303, 14.12.2007, s. 17.

Ang. relationen mellan art. 52 och bestämmelserna i FEUF om fri rörlighet, se **C-390/12** Pflieger. Ang. förklaringarnas värde som tolkningsbidrag, se **C-129/14** PPU Spasic. Ang. begreppet ”föreskriven i lag” innebär det att den rättsliga grunden för en begränsning på ett klart och precist sätt ska definiera dess omfattning se **C-245/19** och **C-246/19** État luxembourgeois (Rätt att överklaga en begäran om upplysningar i skattefrågor). Systematisk insamling av misstänkt persons biometriska och genetiska uppgifter för polisregistrering strider mot skyddet av känsliga personuppgifter **C-205/21** Ministerstvo na vatreshnite raboti (Polisregistrering av biometriska och genetiska uppgifter).

Artikel 53. Skyddsnivå

Ingen bestämmelse i denna stadga får tolkas som att den inskränker eller inkräktar på de mänskliga rättigheter och grundläggande friheter som inom respektive tillämpningsområde erkänns i unionsrätten, internationell rätt och de internationella konventioner i vilka unionen eller samtliga medlemsstater är parter, särskilt europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, samt i medlemsstaternas författningar.

Artikel 54. Förbud mot missbruk av rättigheter

Ingen bestämmelse i denna stadga får tolkas som att den medför rätt att bedriva verksamhet eller utföra handlingar som syftar till att sätta ur spel någon av de rättigheter och friheter som erkänns i stadgan eller att inskränka dem i större utsträckning än vad som medges i stadgan.

Anm.: Ovanstående text ersätter stadgan av den 7 december 2000 från och med dagen för Lissabonfördragets ikraftträdande.

Lag (1994:1500) med anledning av Sveriges anslutning till Europeiska unionen

Prop. 1994/95:19, bet. 1994/95:KU17 och prop. 1994/95:36, bet. 1994/95:UU10.

Tillämpning

1 § I denna lag finns bestämmelser med anledning av Sveriges anslutning till Europeiska unionen.

Införlivande av Europeiska unionens regler

2 § De fördrag och andra instrument som anges i 4 och 5 §§ samt de rättsakter, avtal och andra beslut som före Sveriges anslutning till Europeiska unionen har antagits av Europeiska gemenskaperna gäller här i landet med den verkan som följer av dessa fördrag och andra instrument. **Lag 2013:297**, med ikraftträdande 1 febr. 2015 enl. **F 2015:13**.

Principen, att lagstiftning som trätt i kraft efter det att kommunalt beslut har fattats inte påverkar laglighetsprövningen, har ansetts gälla även lagstiftning ang. EES-avtalet och Sveriges medlemskap i EU **R 1995:98** anm. även sist efter övergångsbest. till kommunallagen (2017:725).

Överlåtelse av beslutsbefogenheter

3 § Europeiska unionen eller Europeiska atomenergigemenskapen får fatta beslut som gäller här i landet i den omfattning och med den verkan som följer av de fördrag och andra instrument som anges i 4 och 5 §§.

De rättsakter, avtal och andra beslut som har antagits av Europeiska gemenskaperna efter Sveriges anslutning till Europeiska unionen ska fortsätta att gälla här i landet i den omfattning och med den verkan som följer av de fördrag och andra instrument som anges i 4 och 5 §§. **Lagar 2008:1095**, som träder i kraft den dag regeringen bestämmer [enl. **F 2009:1110** 1 dec. 2009], **2013:297** (se vid 2 §).

Fördragen m.m.

4 § De fördrag och andra instrument som avses i 2 och 3 §§ är:

- fördraget den 25 mars 1957 om upprättandet av Europeiska ekonomiska gemenskapen
- fördraget den 25 mars 1957 om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen
- konventionen den 13 november 1962 om ändring av fördraget om upprättandet av Europeiska ekonomiska gemenskapen i syfte att göra den särskilda ordningen för associering av utomeuropeiska länder och territorier som behandlas i fjärde delen av detta fördrag tillämplig med avseende på Nederländska Antillerna
- protokollet den 8 april 1965 om Europeiska gemenskapernas immunitet och privilegier
- fördraget den 22 april 1970 om ändring av vissa budgetbestämmelser i fördragen om upprättandet av Europeiska gemenskaperna och i fördraget om upprättandet av ett gemensamt råd och en gemensam kommission för Europeiska gemenskaperna
- fördraget den 22 januari 1972 om Konungariket Danmarks, Irlands, Konungariket Norges och Förenade konungariket Storbritannien och Nordirlands anslutning till Europeiska ekonomiska gemenskapen och Europeiska atomenergigemenskapen
- fördraget den 10 juli 1975 om ändring av vissa bestämmelser i protokollet om Europeiska investeringsbankens stadga
- fördraget den 22 juli 1975 om ändring av vissa finansiella bestämmelser i fördragen om upprättandet av Europeiska gemenskaperna och i fördraget om upprättandet av ett gemensamt råd och en gemensam kommission för Europeiska gemenskaperna
- akten den 20 september 1976 om allmänna direkta val av företrädare i församlingen (Europaparlamentet) samt beslutet av Europeiska unionens råd av den 25 juni och den 23 september 2002 om ändring av nämnda akt
- fördraget den 28 maj 1979 om Hellenska republikens anslutning till Europeiska ekonomiska gemenskapen och Europeiska atomenergigemenskapen
- fördraget den 13 mars 1984 om ändring av fördragen om upprättandet av Europeiska gemenskaperna i fråga om Grönland
- fördraget den 12 juni 1985 om Konungariket Spaniens och Portugisiska republikens anslutning till Europeiska ekonomiska gemenskapen och Europeiska atomenergigemenskapen
- europiska enhetsakten den 17 och 28 februari 1986
- fördraget den 7 februari 1992 om Europeiska unionen
- fördraget den 24 juni 1994 om Konungariket Norges, Republiken Österrikes, Republiken Finlands och Konungariket Sveriges anslutning till Europeiska unionen
- Amsterdamfördraget den 2 oktober 1997 om ändring av fördraget om Europeiska unionen, fördragen om upprättandet av Europeiska gemenskaperna och vissa akter som hör samman med dem, med förklaring av Sverige enligt artikel K 7.2 och K 7.3 b i fördraget om Europeiska unionen i deras lydelse enligt Amsterdamfördraget
- Nicefördraget den 26 februari 2001 om ändring av fördraget om Europeiska unionen, fördragen om upprättandet av Europeiska gemenskaperna och vissa akter som hör samman med dem
- fördraget den 16 april 2003 om Republiken Tjeckiens, Republiken Estlands, Republiken Cyperns, Republiken Lettlands, Republiken Litauens, Republiken Ungerns, Republiken Maltas, Republiken Polens, Republiken Sloveniens och Republiken Slovakien anslutning till Europeiska unionen
- fördraget den 25 april 2005 om Republiken Bulgariens och Rumäniens anslutning till Europeiska unionen
- Lissabonfördraget den 13 december 2007 om ändring av fördraget om Europeiska unionen och fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen

21. protokollet den 23 juni 2010 om ändring av protokollet om övergångsbestämmelser som är fogat till fördraget om Europeiska unionen, fördraget om Europeiska unionens funktionssätt och fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen

22. Europeiska rådets beslut 2011/199/EU av den 25 mars 2011 om ändring av artikel 136 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt vad gäller en stabilitetsmekanism för de medlemsstater som har euron som valuta

23. fördraget den 9 december 2011 om Republiken Kroatien anslutning till Europeiska unionen

24. bilagor och protokoll som hör till de fördrag och andra instrument som anges i 1–23. **Lagar 2012:408**, som enl. **F 2013:206** trätt i kraft 1 maj 2013, **893**, som enl. **F 2013:534** trätt i kraft 1 juli 2013.

5 § De fördrag och andra instrument som avses i 2 och 3 §§ är även protokollet den 13 juni 2012 om det irländska folkets oro rörande Lissabonfördraget. (Införd g. **Lag 2013:297**; se vid 2 §.)

Denna lag träder i kraft den dag regeringen bestämmer. [1 jan. 1995 enl. **F 1994:2063**.]

1. Vid ikraftträdandet skall lagen (1992:1317) om ett europeiskt ekonomiskt samarbetsområde (EES) och lagen (1972:762) om prisbestämmelser för järn- och stålmarknaden (CECA-lagen) upphöra att gälla.

2. Den upphävda lagen (1992:1317) om ett europeiskt ekonomiskt samarbetsområde (EES) skall dock fortsätta att tillämpas på förhållanden som hänför sig till den tid under vilken lagen varit i kraft med de undantag som följer av

- fördraget den 24 juni 1994 om Konungariket Norges, Republiken Österrikes, Republiken Finlands och Konungariket Sveriges anslutning till Europeiska unionen,
- lagen (1994:1693) om övergångsbestämmelser för en period efter vissa EFTA-staters anslutning till Europeiska unionen.

De fördrag och andra instrument som anges i 4 § skall kungöras i Svensk författningssamling (SFS).

Regeringens tillkännagivande (1994:1501) av fördrag och andra instrument med anledning av Sveriges anslutning till Europeiska unionen

Anm.: Av de i ovan angivna lag uppräknade fördragen har i det föregående återgivits ett urval av artiklar till Fördraget om Europeiska unionen samt väsentliga delar av Fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, allt i den lydelse fördragen fått genom Amsterdamfördraget (se p. 16), Nicefördraget (se p. 17), Fördraget om Tjeckiens m.fl. staters anslutning till Europeiska unionen (se p. 18), Fördraget om Bulgariens och Rumäniens anslutning till Europeiska unionen (se p. 19), Lissabonfördraget (se p. 20) samt Fördraget om Kroatien anslutning (se p. 23). Amsterdamfördraget, som finns intaget i SÖ 1999:4, har trätt i kraft 1 maj 1999. Nicefördraget, som finns intaget i SÖ 2002:12, har trätt i kraft 1 feb. 2003. Fördraget om Tjeckiens m.fl. staters anslutning till Europeiska unionen, som finns intaget i SÖ 2006:29, se även prop. 2003/04:25, har trätt i kraft 1 maj 2004. Fördraget om Bulgariens och Rumäniens anslutning till Europeiska unionen, som finns intaget i SÖ 2006:30, har trätt i kraft 1 jan. 2007. Lissabonfördraget, som finns intaget i SÖ 2009:25, har trätt i kraft 1 dec. 2009. Fördraget om Kroatien anslutning till Europeiska unionen, som finns intaget i SÖ 2013:18, har trätt i kraft 1 juli 2013.